CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

7633

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

State Museum Library
7633
Lucknow

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

B. N. Puri

State Museum Library Lucknow

राज्य संग्रहालय पुस्तकालय
प्रो० बी० एन० पुरी
संग्रह
लखनऊ

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

अथ

मार्गोपदेशिका

संस्कृतं जिज्ञासूनां

अनेकपण्डितपरिषद्भिर्धर्मशास्त्राचार्यतत्त्वमीमांसाचार्येति
भारतवर्षराजाधिराजेन च राजपुरुषविशेषे-
त्युपपदैर्भूषितनाम्ना

भाण्डारकरकुलोत्पन्नेन गोपालसूनुना
रामकृष्णेन

विरचिता ।

तज्ज्येष्ठसूनुना मास्तर आव् आर्तेत्युपपदधारिणा
श्रीधरेण प्रपञ्चिता च ।

अष्टविंशीयमङ्कनावृत्तिः

गोपाळ नारायण ॲण्ड कंपनी इत्येतैः प्रकाशिता ।

अस्याश्च मुद्रणकार्यं पी. बी. गोठोस्करेण निरीक्षितम् ।

शकनृपाब्दाः १८५८ ।

मूल्यमेको रूपकः ।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

मुम्बापुर्यां

मुम्बईवैभवमुद्रायन्त्रालये मुद्रिता.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

PREFACE TO THE TWENTY-EIGHTH EDITION.

The diacritical marks used in the previous editions of this book were those that had been in vogue when the first edition was published in 1864. Oriental Societies in India and elsewhere have since adopted a practically uniform system for transliterating the Sanskrit and allied alphabets; and finding it desirable that students should be familiar with it from the commencement of their study of Sanskrit, I have introduced in this edition the diacritical marks adopted in that system.

A. S. BHANDARKAR.

Indore, 17th August 1936.

PREFACE TO THE FIRST EDITION.

The study of Sanskrit has but recently risen in the estimation of the educated natives of this Presidency and of our educational authorities. The old Sanskrit College of Poona owed its existence and continuance rather to a spirit of conciliation and toleration in our rulers than to their conviction of the utility of Sanskrit as a branch of general education. The modern critical and progressive spirit was not brought to bear upon it. The old Śāstris were allowed to carry all things in their own way. After about thirty years since its establishment, the authorities began to exercise active interference, until at length the College was abolished and a new system inaugurated, which, to be complete and effective, requires, in my humble opinion, a partial restoration of the old institution.

This newly-awakened and more enlightened zeal in favour of Sanskrit cannot last, or produce extensive results, unless books are prepared to facilitate the

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

general study of that language. I have heard students complain that they find Sanskrit more difficult than Latin, and many have actually left the study of their own classical tongue for that of its foreign rival. I do not know if this complaint has a foundation in the structure of the two languages ; but this, at least, I am sure of, that Sanskrit would be considerably more easy than it is, if there were men educated in our English Colleges to teach it, and if books specially adapted for beginners were available. It was with the view of supplying, in some measure, this latter desideratum that this little book was prepared about a year and a half ago. Its plan was originally sketched out by Dr. Haug, though in a few places I found it necessary to deviate from it. The book is intended principally for boys ; but, for the benefit of young men whose minds have already undergone some culture, I have added a great deal of matter, especially in foot-notes, which perhaps ought not to be introduced into a book written merely for children. In preparing the book I found nothing so difficult as composing from about forty to fifty sentences, Sanskrit and English, for each lesson, since my choice of words and grammatical forms was considerably limited by the conditions of that lesson. I have, however, done what I could, and in several places, especially at the end, have put in such sentences, occurring in original Sanskrit works, as I remembered. It is attempted to teach nearly all the declensions, some irregularities only being omitted, four conjugations of verbs, two tenses and one mood, passive forms, and some of the more important verbal derivatives.

Poona, March 1864

R. G. B.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

PREFACE TO THE SECOND EDITION.

One of my aims in giving to this book its peculiar form was to enable the intelligent student to go through it without assistance. I am now happy to learn that this object it remarkably fulfils. To increase its efficacy in this respect, such explanations as seemed to be called for have been added in the shape of foot-notes, and a few other improvements and modifications been made.

Ratnagiri 16th November 1866. R. G. B.

PREFACE TO THE FIFTH EDITION.

It has come to my knowledge that, in some of the schools, in which this book is taught, the teachers consider it to be their only duty to get their pupils to translate mechanically from and into Sanskrit the sentences given in each lesson. They pay little or no attention to the garmmatical portion. In others, such books as the common *Rūpāvali* are put into the hands of the pupils, and they are made to learn by heart the declensional forms given in these. This shows a misconception of the object of this book, which is evidently to teach grammar, and to teach it not for its own sake, but in its connection with the language, not in a manner simply to overburden the pupil's memory, but in a manner to awaken and encourage thought. The sentences are intended to serve as exercises in the rules and forms and should be used as such. The teacher should see that the pupil thoroughly understands the rules and knows the forms, and, in going over the sentences, get him frequently to explain the grammar of the words occurring therein, and such other points. Repeated exercise is what the teacher

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

should particularly attend to. To help him in this portion of his work, and to enable the pupil to digest what he has learnt into a connected whole, I have in certain places given examination questions, and brought together the results of the lessons that precede. Another improvement is a General Glossary of all the words contained in the book, which will be found at the end.

I am very glad to hear from my friend, the Curator of the Government Book Depot, that this book is used in various parts of India, and that the demand for copies is daily increasing and extending over a wider area. The improvements made in this edition will, I earnestly hope, increase its usefulness and render it still more acceptable.

Bombay, 9th September 1871. R. G. B.

PREFACE TO THE EIGHTH EDITION.

A new lesson on the Potential Mood has been added in the present edition. All the conjugational tenses and moods of the first group of conjugations have thus been brought together in the same book.

Poona, 17th May 1888. S. R. B.

PREFACE TO THE TWELFTH EDITION.

It had long been the intention of the author of this book to add to the sentences for exercise given in the various lessons. Time and the opportunity offering themselves, this intention has been carried out in the present edition.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

There seems to be a feeling among some teachers, that the introduction of rules regarding grammatical forms makes the acquisition of a language very difficult to beginners and that it would be much easier to acquire a language, if, instead of rules, ready-made grammatical forms of model words were set before the student to learn off by heart. But in a language, like Sanskrit, in which a great many words in common use have peculiarities of their own, such model words would carry a student but a little way. And a scientific study of the grammar of a dead language, which is not learned for use in practical life, is certainly to be preferred to a mere empiric study; while, in the case of Sanskrit, it has, as remarked by the author in the Preface to the Third Edition of his Second Book, a very high educational value. The great mission of Sanskrit has been to communicate a powerful impetus to the philological thought of Europe and supply it with correct principles and sound basis and thus to bring Comparative Philology and the Science of Language into existence as branches of human knowledge. It is the knowledge of the scientific grammar of the language as elaborated by the great Indian Grammarians which has led to these results and not the transparency of Sanskrit, as thought by some scholars, since Sanskrit is no more transparent than, for instance, Greek, and, but for the labours of the Indian Grammarians, would have been as opaque as that language was up to the discovery of Sanskrit. And such a knowledge alone will enable our students to understand those results and to carry on similar investigations, at least as regards the Vernaculars of the Country. And, as observed by the author in the place above indicated, grammar learnt scientifically is more easily and

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

longer remembered than when learnt empirically. For these reasons a scientific study of the grammar of Sanskrit cannot be begun too early; but, if anybody for any reason whatever prefers the empiric method, he may follow it even in using this book. He has simply to confine his attention to the model words and ready-made forms given there. Those too, who object to the introduction, in the first lessons, of the rules about *guṇa* and about the change of the final vowel of roots of the first conjugation on the ground of difficulty to beginners, ought not to forget what the author stated thirty-two years ago in the Preface to the First Edition, *viz.*, that the matter given in foot-notes is specially intended for young men whose minds have already undergone some culture; and they will see that the student, who finds it difficult to master those two or three rules, can without any inconvenience whatsoever disregard them altogether until he is well advanced in his study of the book.

Bombay, 24th April 1896. S. R. B.

PREFACE TO THE NINETEENTH EDITION.

At the suggestion of some teachers the *saṁdhi* rules and rules relating to Syntax occurring in the foot-notes are in this edition gathered together, for convenience of reference, in an Appendix placed before the Glossaries.

Bombay, 1st November 1914. S. R. B.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

TABLE OF CONTENTS.

LESSON. PAGE.

THE ALPHABET 1

VERBS.—PARASMAIPADA—PRESENT TENSE:

I. Singular Terminations 4
II. Plural Terminations 6
III. Dual Terminations 8
IV. On the Present Tense generally ... 9
General Results and Examination 11

PREPOSITIONS 13

NOUNS ENDING IN अ AND इ, MASCULINE AND NEUTER:

V. Nominative Case 14
VI. Accusative Case 18
VII. Instrumental Case 22
VIII. Dative and Ablative Cases... ... 25
IX. Genitive, Locative and Vocative Cases... 30
General Results and Examination ... 34

ADVERBS 36

VERBS.—ĀTMANEPADA—PRESET TENSE:

X. Singular Number 37
XI. Dual and Plural Numbers... ... 40
XII. Passive and Impersonal Forms ... 43
General Results and Examination ... 46

FEMININE NOUNS ENDING IN आ AND ई:

XIII. Nominative and Accusative Cases ... 47
XIV. Instrumental, Dative, and Ablative Cases. 50
XV. Genitive, Locative, and Vocative Cases ... 54
General Results and Examination 58

VERBS.—IMPERFECT OR FIRST PRETERITE:

XVI. Parasmaipada, Singular and Dual Numbers 59
XVII. Parasmaipada, Plural Number, and Ātmanepada, Singular Number ... 61

CONTENTS.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

LESSON. PAGE.
XVIII. Ātmanepade, Dual and Plural Numbers... 64
General Results and Examination 68
NOUNS ENDING IN OTHER VOWELS, MASCULINE, NEUTER AND FEMININE:
XIX. The first four cases of nouns ending in उ and ऋ, Masc. and Neut. 68
XX. The last four cases 74
Examination 78
XXI. Feminine nouns ending in इ, उ, ऊ, and ऋ 79
Examination 85
VERBS—IMPERATIVE MOOD:
XXII. Parasmaipada 85
XXIII. Ātmanepada 88
XXIV. Some of the more important Verbal Derivatives 90
Examination 95
NOUNS ENDING IN CONSONANTS:
XXV. च्, द्, त्, वत्, मत् 96
Examination 103
XXVI. अन् and इन् 104
Examination 111
XXVII. स्, वस्, and ईयस् or एयस् 111
Examination 118
XXVIII. VERBS—Potential Mood... ...119
Examination 124
PRONOUNS:
XXIX. Demonstrative, Relative and Interrogative 125
Examination 131
XXX. Of the 1st and 2nd Persons... ...132
XXXI. अदस् and इदम् 136
Examination 142
XXXII. SELECTIONS, POETICAL & PROSE 142
APPENDIX 147
GLOSSARY, SANSKRIT AND ENGLISH ...155
——, ENGLISH AND SANSKRIT ...191

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

List of Corrections.

—:o:—

[This list is based on the copies of the clean sheets supplied by the press. In the other copies the misprints might be either less or more.]

P. 16, l. 17, *for* vowels *read* vowel.

P. 39, l. 23 (right-hand column), *for* sea *read* see.

P. 44, l. 3 (second column), *for* a command *read* command.

P. 57, l. 9 (left-hand column), for *chakora* read *cakora*.

P. 82, l. 16 („ „), *for* Veruḷ *read* Verul̲.

P. 83, l. 6 (right-hand column), *for* हरे– *read* हरेः

P. 84, l. 1 („ „), *for* Veruḷ *read* Verul̲.

P. 84, l. 29, *for* aṇd *read* and.

P. 131, l. 1 (right-hand column), *for* the *read* them.

P. 140, l. 18 *for* भगवतीम *read* भगवतीमं.

P. 180, l. 1 (from bottom, right-hand column), for *m. n. f.* read *m. n.*

P. 199, l. 25 („ „), *for* दातृ *m.* *read* दातृ *m.n.*

P. 204, l. 27 (left-hand column), *for* G d *read* God

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

FIRST BOOK OF SANSKRIT.

ALPHABET.

Vowels.

अ *a*, आ *ā*, इ *i*, ई *ī*, उ *u*, ऊ *ū*, ऋ *ṛ*, ॠ *ṝ*, ऌ *ḷ*.,
ए *e*, ऐ *ai*, ओ *o*, औ *au*,

ं (Anusvâra) *ṁ* : (Visarga) *ḥ*.

Consonants.

Gutturals	क् *k*,	ख् *kh*,	ग् *g*,	घ् *gh*,	ङ् *ṅ*,
Palatals	च् *c*,	छ् *ch*,	ज् *j*,	झ् *jh*,	ञ् *ñ*,
Linguals	ट् *ṭ*,	ठ् *ṭh*,	ड् *ḍ*,	ढ् *ḍh*,	ण् *ṇ*,
Dentals	त् *t*,	थ् *th*,	द् *d*,	ध् *dh*,	न् *n*,
Labials	प् *p*,	फ् *ph*,	ब् *b*,	भ् *bh*,	म् *m*,

Semi-vowels:
- Palatal य् *y*,
- Lingual र् *r*,
- Dental ल् *l*,
- Dental and Labial व् *v*,

Sibilants ...
- Palatal श् *s'*,
- Lingual ष् *ṣ*,
- Dental स् *s*,

Aspirate.................ह् *h*.

The last three letters of each of the first five classes together with the semi-vowels and the aspirate, are called *soft consonants*.

The rest are called *surds* or *hard consonants*.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

The vowel letters assume the following forms when added to consonants :—

The addition of अ is to be known by the obliteration of the nether stroke; and for आ, इ, ई, उ, ऊ, ऋ, ॠ, ऌ, ए, ऐ, ओ, औ, we have ा, ि, ी, ु, ू, ृ, ॄ, ॢ, े, ै, ो, ौ, respectively, as in the following instances, in which these vowels are added on to क्—क ka, का kā, कि ki, की kī, कु ku, कू kū, कृ kṛ, कॄ kṝ, कॢ kḷ, के ke, कै kai, को ko, कौ kau.

The principal conjunct consonants are these :—

क्क k-ka	ग्र्य g-r-ya	ट्ट ṭ-ṭa	त्प t-pa
क्त k-ta	ग्ल g-la	ट्य ṭ-ya	त्प्र t-p-ra
क्त्व k-t-va	ग्व g-va	ठ्य ṭh-ya	त्फ t-pha
क्न k-na	घ्न gh-na	ठ्र ṭh-ra	त्म t-ma
क्म k-ma	घ्य gh-ya	ड्ग ḍ-ga	त्य t-ya
क्य k-ya	घ्र gh-ra	ड्म ḍ-ma	त्र t-ra
क्र k-ra	घ्व gh-va	ड्य ḍ-ya	त्र्य t-r-ya
क्ल k-la	ङ्क ṅ-ka	ड्व ḍ-va	त्व t-va
क्व k-va	ङ्क्त ṅ-k-ta	ढ्य ḍh-ya	त्स t-sa
क्ष k-ṣa	च्च c-ca	ण्ण ṇ-ṇa	त्स्न t-s-na
क्ष्ण k-ṣ-ṇa	च्छ c-cha	ण्म ṇ-ma	त्स्य t-s-ya
क्ष्म k-ṣ-ma	च्छ्र c-ch-ra	ण्य ṇ-ya	द्ग d-ga
क्ष्य k-ṣ-ya	च्छ्व c-ch-va	ण्व ṇ-va	द्द d-da
क्ष्व k-ṣ-va	च्म c-ma	त्त t-ta	द्ध d-dha
ख्य kh-ya	च्य c-ya	त्त्र t-t-ra	द्ब d-ba
ग्ध g-dha	ज्ज j-ja	त्थ t-tha	द्ब्र d-b-ra
ग्न g-na	ज्र j-ra	थ्य th-ya	द्भ d-bha
ग्र g-ra	ज्व j-va	त्न t-na	द्म d-ma

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

द्य d-ya	प्स p-sa	ल्म l-ma	ष्प ṣ-pa
द्र d-ra	ब्ज b-ja	ल्य l-ya	ष्प्र ṣ-p-ra
द्र्य d-r-ya	ब्द b-da	ल्ल l-la	ष्म ṣ-ma
द्व d-va	ब्ध b-dha	ल्व l-va	ष्य ṣ-ya
द्व्य d-v-ya	ब्य b-ya	व्य v-ya	ष्व ṣ-va
द्व्र d-v-ra	ब्र b-ra	व्र v-ra	स्क s-ka
ध्न dh-na	भ्ण bh-ṇa	श्च ś-ca	स्ख s-kha
ध्म dh-ma	भ्न bh-na	श्न ś-na	स्त s-ta
ध्य dh-ya	भ्य bh-ya	श्म ś-ma	स्थ s-tha
ध्र dh-ra	भ्र bh-ra	श्य ś-ya	स्न s-na
ध्व dh-va	भ्व bh-va	श्र ś-ra	स्प्र s-p-ra
न्न n-na	म्म m-ma	श्ल ś-la	स्फ s-pha
न्म n-ma	म्य m-ya	श्व ś-va	स्म s-ma
न्य n-ya	म्र m-ra	ष्क ṣ-ka	स्य s-ya
न्व n-va	म्ल m-la	ष्क्र ṣ-k-ra	स्र s-ra
प्त p-ta	म्व m-va	ष्ट ṣ-ṭa	ह्ण h-ṇa
प्त्य p-t-ya	य्व y-va	ष्ट्य ṣ-ṭ-ya	ह्न h-na
प्न p-na	र्ण्य r-ṇ-ya	ष्ट्र ṣ-ṭ-ra	ह्म h-ma
प्म p-ma	र्ध्व r-dh-va	ष्ट्व ṣ-ṭ-va	ह्य h-ya
प्य p-ya	ल्क l-ka	ष्ठ ṣ-ṭha	ह्र h-ra
प्र p-ra	ल्ग l-ga	ष्ठ्य ṣ-ṭh-ya	ह्ल h-la
प्ल p-la	ल्प l-pa	ष्ण ṣ-ṇa	ह्व h-va

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

LESSON 1.

VERBS.

*Parasmaipada**—Present tense.

SINGULAR TERMINATIONS.

1st Pers. मि, 2nd Pers. सि, 3rd Pers. ति.

Roots of the First Conjugation.

गम् [गच्छ् †] to go	बुध् (बोध्) to know or understand	रक्ष् to protect
नी (नय् ‡) to lead, to carry	भू (भव्) to be, to become	वद् to speak
पत् to fall		वस् to dwell
		सृ (सर्) to move

* There are two sets of conjugational terminations in Sanskrit, *Parasmaipada* and *Ātmanepada.* Some roots take exclusively the former, and some the latter; while there are others which take either.

† The substitutes and other changes which some roots undergo before the conjugational sign (such as that mentioned in rule, p. 5) are shown within rectangular brackets.

‡ The final vowel and the penultimate short of roots take their *guṇa* substitute before the अ (see rule, p. 5) of the first conjugation. The *guṇa* of इ or ई is ए, of उ or ऊ is ओ, of ऋ or ॠ is अर्, and of ऌ is अल्.

Thus नी becomes ने to which अ is to be joined, and then the termination ति. In Sanskrit, two vowels cannot come together without coalescing, and the rule to be observed in the present case is, that the preceding ए, ओ, ऐ and औ become अय्, अव्, आय् and आव् respectively; and then the following vowel is added on to them; ने+अ=नय्+अ=नय; and with ति, नयति. Similarly, भू+अ=भो+अ=भव्+अ=भव; and with ति, भवति. The forms, which roots assume in consequence of such vowel changes, are enclosed within circular brackets.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

* *Roots of the Second Conjugation*—अस् to be, अद् to eat.

अ is added on to the roots of the first conjugation before the terminations. In the second conjugation the terminations are applied directly.

Before the terminations of the first person beginning with म् and व् the preceding अ is lengthened.

वदामि ।	सरसि ।	गच्छति ।	भवति ।
रक्षसि ।	नयामि ।	अद्मि ।	अत्सि ।†
पतति ।	वससि ।	नयति ।	अस्ति ।
बोधसि	सरामि ।	बोधामि ।	

1st Conjugation.

चर् to go, to walk
जीव् to live
त्यज् to abandon
दह् to burn
नम् to bow to, to salute
पच् to cook

(Thou) speakest.	(I) dwell.	(He) moves.
(He) speaks.	(Thou) fallest.	(I) become.
(Thou) goest.	(Thou) walkest.	(Thou) eatest.
(I) go.	(He) knows.	(I) am.
(He) dwells.	(Thou) leadest.	(Thou) art.‡

* As the Second Conjugation is very difficult, only two roots are given in this book. It is fully treated of in the Second Book.

† Before hard consonants, the preceding consonants except nasals, substitute the first (*i. e.* hard unaspirate) letter of their class; as ककुभ्+प्रान्त=ककुप्प्रान्त, and दृशद्+पतति=दृशत्पतति.

‡ अस् loses its final before सि.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

(He) lives.	(Thou) burnest	(He) cooks.
(He) abandons.	(I) protect.	(I) abandon.
(Thou) bowest	(He) walks.	
(I) cook.	(I) live.	

LESSON II.

Plural terminations.

1st Pers. मस्, 2nd Pers. थ, 3rd Pers. *अन्ति.

4th Conjugation.	*6th Conjugation.*
नश् to perish	इष् [इच्छ्] to wish
नृत् to dance	प्रच्छ् [पृच्छ्] to ask
पुष् to nourish	मुच् [मुञ्च्] to leave, to release
मुह् to be silly, to lose sense, to faint	विश् to enter
	सृज् to abandon, to create
लुभ् to covet	स्पृश् to touch

In the fourth conjugation य, and in the sixth अ, are added on to the roots before the terminations. †

The अ of the root अस् is dropped before the plural and dual terminations.

वदामः । ‡	नयामः ।	स्थ ।
गच्छन्ति ।	भवथ ।	अदन्ति ।
बोधथ ।	वसन्ति ।	दहामः ।

* The preceding अ is dropped before a termination with an initial अ.

† In these conjugations the vowels do not take their *guṇa* substitute as in the first.

‡ At the end of words स्, whether followed by any letter or not, and र्, followed by a hard consonant or by nothing, are changed to a *visarga*.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

सन्ति ।	नश्यन्ति ।	स्पृशामः ।
जीवथ ।	नृत्यथ ।	सृजथ ।
नमन्ति ।	मुह्यामः ।	इच्छन्ति ।
पुष्यामः ।	लुभ्यन्ति ।	पृच्छथ ।

मुञ्चामः । विशन्ति ।

1st Conj.	*4th Conj.*	*6th Conj.*
जि(जय्) to conquer	अस् to throw	क्षिप् to throw
दृश् [पश्य्] to see	कुस् to embrace	तुद् to inflict pain on
धाव् to run	तुष् to be pleased or satisfied	दिश् to show
पा [पिब्] to drink	लुट् to wallow	सिच् [सिञ्च्] to sprinkle
यज् to worship	शुष् to dry	
वह् to bear, to blow, to flow.		
स्मृ (स्मर्) to remember		
हृ(हर्) to take away, to remove		

(You) speak.	(You) live.	(We) drink.
(We) go.	(They) nourish.	(You) worship.
(They) know.	(We) perish.	(They) bear.
(You) lead.	(They) dance.	(We) remember.
(They) become.	(You) are silly.	(You) throw.
(We) dwell.	(We) covet.	(They) embrace.
(You) eat.	(They) touch.	(We) are satisfied.
(We) are.	(We) conquer.	(They) dry.
(They) burn.	(You) take away.	(You) wallow.
(We) live.	(They) see.	(You) sprinkle.
(They) inflict pain.	(We) throw.	

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

LESSON III.

DUAL TERMINATIONS.

1st Pers. वस्, 2nd Pers. थस्, 3rd Pers. तस्.

** Roots of the Tenth Conjugation.*

कथ् to tell	चिन्त् to contemplate	प्रथ् to publish
गण् to count	चुर् (चोर्) to steal	प्री [प्रीण्] to please
घुष्† (घोष्) to proclaim	पीड् to give pain to, to afflict	रच् to arrange
		स्पृह् to desire

Roots of the tenth conjugation take अय before the terminations.

चोरयावः ।	घोषयथः ।	नमथः ।
पीडयथः ।	स्पृहयावः ।	स्तः ।
कथयतः ।	चिन्तयतः ।	स्मरावः ।
गणयावः ।	प्रीणयथः ।	जयथः ।
प्रथयावः ।	गच्छतः ।	नश्यतः ।
रचयतः ।	नयावः ।	नृत्यावः ।
अद्वः ।	विशतः ।	इच्छतः ।

* Roots of the 10th conjugation are, as a general rule, both *Parasmaipadi* and *Ātmanepadi*.

† Before अय the final vowels and the penultimate अ (except in some cases, as कथ्, गण्, रच्, प्रथ्, &c.) take their *vṛddhi* substitute; the *vṛddhi* of अ is आ; of इ, ई or ए is ऐ; of उ, ऊ or ओ is औ; of ऋ or ॠ is आर्; and of ऌ is आल्. The penultimate short vowel (except in some cases, as स्पृह् मृग्, &c.) takes its *guṇa* substitute. Thus, चि becomes चै, which with अय is चायय, and with ति, चाययति; तड्+अय= ताड्+अय=ताडय, and with ति, ताडयति; घुष्+अय=घोष्+अय= घोषय, and with ति, घोषयति.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

1st Conj.	*4th Conj.*	*6th Conj.*
अट् { to wander, to ramble	कुप् to be angry	उञ्छ् to glean
चल् to go, to move	क्षुभ् to be agitated	कृष् to plough
जल्प् to prate, part-[tle	श्लिष् to embrace	स्फुर् to throb
निन्द् to censure		
शंस् to praise or tell		

10th Conj.

पूज् to adore, वर्ण् to extol or describe, सान्त्व् to appease.

(You two) steal.	(You two) are angry.	(You two) speak.
(They,,) give pain.	(They,,) plough.	(They,,) become.
(We ,,) tell.	(We ,,) adore.	(You,,) cook.
(You ,,) count.	(You,,) ramble.	(We ,,) understand.
(They,,) see.	(They,,) are agitated.	(They,,) eat.
(We,,) arrange.	(We,,) glean.	(We ,,) are satisfied.
(You,,) desire.	(They,,) extol.	(You ,,) covet.
(They,,) proclaim.	(We ,,) embrace.	(They,,) wallow.
(We ,,) contemplate.	(You,,) prate.	(We ,,) touch.
(You,,) publish.	(They,,) appease.	(You,,) ask.
(They,,) please.	(We ,,) praise.	
(We ,,) censure.		

LESSON IV.

Present Tense Generally.

1st Conj.	*4th Conj.*
क्षि (क्षय्) to waste away	मद् [माद्] to be mad, to err
द्रु (द्रव्) to water, to be wet	शम् [शाम्] to be or become calm, cool or tranquil
रुह् (रोह्) to grow	श्रम् [श्राम्] to be weary
स्था [तिष्ठ्] to stand	
ह्वे (ह्वय्) to call	

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

10th Conj.

क्षल् (क्षाल्) to wash off	तुल् (तोल्) to weigh
तड् (ताड्) to beat	भूष् to adorn

वदसि ।	मुह्यति ।	ताडयसि ।	हरतः ।
वसथ ।	इच्छामि ।	रोहन्ति ।	जयसि ।
बोधामः ।	मुञ्चथ ।	पूजयति ।	पिबन्ति ।
रक्षति ।	स्पृशति ।	तिष्ठामि ।	पश्यावः ।
पतामि ।	स्मरथ ।	स्पृहयथ ।	ह्वयति ।
नयन्ति ।	वहतः ।	क्षालयति ।	पीडयन्ति
अत्थः ।	सिञ्चति ।	क्षयतः ।	यजामः ।
सन्ति ।	लुभ्यन्ति ।	अद्मि ।	श्राम्यामि ।
नश्यसि ।	तुष्यामि ।	जीवामः ।	घोषयथ ।
नृत्यति ।	अस्यथः ।	त्यजथ ।	गणयति ।
विशामः ।	कथयामि ।	पचन्ति ।	कृषामः ।
पृच्छथः ।	शंसथ ।	पुष्यामि ।	द्रवन्ति ।

चिन्तयति ।

(He) nonrishes.	(He) is silly.	(It) wastes away.
(I) dance.	(They) are satisfied	(Thou) tellest.
(You) covet.	(I) conquer.	(He) weighs.
(He) enters.	(You) go.	(They) steal.
(Thou) wishest	(Thou) art weary.	(You) arrange.
(I) adore.	(I) wish.	(He) proclaims.
(Thou) givest pain.	(We two) drink.	(I) remember.
(It) grows.	(You) burn	(They two) dwell.
(We) call.	(They) wash off.	(We) take.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

(You) tell.
(Thou) touchest.
(They) desire.
(You two) go.
(He) steals.
(We two) are.
(Thou) pleasest.
(I) enter.
(They) beat.
(We two) cook.
(You) adore.

General Results and Examination.

PRESENT TENSE

1st Conjugation.

	Sing.	*Du.*	*Pl.*
1st pers.	बोधामि	बोधावः	बोधामः
2nd pers.	बोधसि	बोधथः	बोधथ
3rd pers.	बोधति	बोधतः	बोधन्ति

4th Conjugation.

1st pers.	पुष्यामि	पुष्यावः	पुष्यामः
2nd pers.	पुष्यसि	पुष्यथः	पुष्यथ
3rd pers.	पुष्यति	पुष्यतः	पुष्यन्ति

6th Conjugation.

1st pers.	विशामि	विशावः	विशामः
2nd pers.	विशसि	विशथः	विशथ
3rd pers.	विशति	विशतः	विशन्ति

10th Conjugation.

1st pers.	चोरयामि	चोरयावः	चोरयामः
2nd pers.	चोरयसि	चोरयथः	चोरयथ
3rd pers.	चोरयति	चोरयतः	चोरयन्ति

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

1. What are the

   a Gutturals,
   b Palatals,
   c Linguals,
   d Dentals,
   e Labials,
   f Semi-vowels,
   g Soft consonants,
   h Hard consonants?

2. Give the *Guṇa* and *Vṛddhi* of

   (*a*) इ,
   (*b*) उ,
   (*c*) ऋ,
   (*d*) ऌ.

3. What are the characteristics of the

   (*a*) First conjugation,
   (*b*) Fourth " ,
   (*c*) Sixth " ,
   (*d*) Tenth " ,
   (*e*) Second " ?

4. Repeat the terminations of the Present Tense.

5. What change does the preceding अ undergo before व् and म् of the 1st person?

6. To what syllables are ए, ओ, ऐ and औ changed, when followed by a vowel? Give instances.

7. Explain the change a consonant undergoes when followed by a hard consonant. Give instances.

8. What are final स् and र् changed to? Under what circumstances does the latter undergo the change?

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

9. Give the forms of the Present Tense of—[As many roots as are necessary to impress the forms thoroughly on the pupil's memory should be put under this question by the teacher.]

Prepositions (उपसर्ग).

Prepositions (उपसर्ग) when prefixed to verbs modify the original sense of the roots. The following are the principal of these:—

अति beyond; अतिक्राम्यति goes over or beyond, transgresses.

अधि { over, above, upon; अधिगच्छति goes over or on, *i. e.*, knows or gets.

अनु after, like; अनुसरति, अनुगच्छति goes after, follows.

अभि to, unto, near to; अभिगच्छति goes to, or near to.

अव down, off, from; अवतरति goes down, descends.

आ { bounding or limiting, reversing to, as far as; आगच्छति comes, आरोहति grows to, ascends.

उद् { up, above, superior; उत्पतति falls up, jumps; उद्गच्छति goes up, rises.

उप near, less, next to; उपगच्छति approaches.

नि in, down; निषीदति sits down.

परा opposite, or opposed to; पराजयते defeats.

प्रति reverted, again; प्रतिभाषते speaks in return, replies.

प्र forth, before; प्रयाति goes forth

वि privation, apart, away; विश्लिष्यति separates.

सम् being conjoined with; *संगच्छते becomes united, unites.

---

*म् at the end of a word or particle, followed by a consonant in general, is changed to an *anusvāra* optionally, and necessarily when it is followed by श्, ष्, स्, र्, or ह्. When it is not changed to an *anusvāra*, it is changed to the nasal of the class to which the following letter belongs and to a nasal य्, व्, ल्, when followed by य्, व्, ल्, respectively.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

LESSON V.

NOMINATIVE CASE.

1. Nouns ending in अ.

Terminations.

	Singular	*Dual*	*Plural*
Masculine	स्	औ	अस्
Neuter	म्	ई	आनि
	नृपः	नृपौ*	नृपाः†
	फलम्	फले‡	फलानि

SUBSTANTIVES.

(*Masculine*).

अनल fire	नर a man	मेघ a cloud
अश्व a horse	नृप a king	राम name of a person
ईश्वर God	पवन wind	वृक्ष a tree
कूर्म a tortoise	पुत्र a son	समुद्र the sea
जन people; a man	बाल a child	सूद a cook
जीव life; an animal	बुध a wise man	हस्त the hand
	मूर्ख a fool	

* If ए, ऐ, ओ or औ follow अ or आ, the vowel which takes the place of both is ऐ in the first two cases, and औ in the last two.

† When any vowel, short or long, except the last four, is followed by the same vowel, short or long, the substitute for both is the same vowel lengthened; दैत्य+अरि=दैत्यारि; कवि+ईश=कवीश; &c.

Note. *p. 6 is not applicable in the case of the forms of the Nom. and Acc.

‡ If अ or आ is followed by इ, उ, ऋ, or ऌ, short or long, the corresponding *guṇa* letter is substituted for both.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

(*Neuter*).

कमल a lotus	दुःख misery	पर्ण a leaf	मुख the mouth
गृह a house	धन wealth	फल fruit	सुख happiness
जल water	नेत्र the eye	मित्र a friend	हृदय the heart

SENTENCES.

नृपो* जयति।	सुखं§ प्रीणयति।	कूर्मः सरति।
अश्वा†वुत्पततः।	जीवो मुह्यति।	फले पततः।
जना‡वदन्ति।	हस्तौ हरतः।	धनं नश्यति।
बालः स्पृहयति।	मुखानि द्रवन्ति।	नरा गच्छन्ति।
गृहाणि‖रक्षन्ति।	दुःखं पीडयति।	कमले नृत्यतः।
नेत्रे पश्यतः।	रामः पूजयति।	मित्राणि कथयन्ति।
मेघः सिञ्चति।	पुत्रौ तुष्यतः।	सूदो विशति।
बुधौ मुञ्चतः।	जलं शुष्यति।	समुद्रः शाम्यति।
पवनो हरति।	मूर्खौ कुप्यतः।	

* When a *visarga* is preceded by अ and followed by अ or a soft consonant, it is changed to उ, which, with the preceding अ, becomes ओ (see the last note, p. 14).

† See note ‡, page 4.

‡ *Visarga* preceded by आ and followed by a vowel or a soft consonant is dropped. It is also dropped when preceded by अ and followed by any vowel except अ. The two vowels, thus brought together by the dropping of *visarga*, do not coalesce; *e. g.*, नरा इमे for नराः इमे; बुध इच्छति for बुधः इच्छति.

‖ न् coming after ऋ, र् or ष् in the same word is changed to ण्. This change takes place even if a vowel, a semi-vowel (ल् excepted), the aspirate ह्, or a letter of the guttural or labial class comes between ऋ, र्, or ष् and न्. This change does not take place when न् ends a word; as नरान्.

§ See note, page 13.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Kings protect.
(Two) children wallow.
(A) son pleases.
Horses gallop.
Winds bear.
God creates.
Trees grow.
(The two) tortoises move.
Animals perish.
(The) hand throws.
Fire burns.
(An) eye throbs.
(The two) seas are agitated.
(A) wise man is calm.
Fools prate.
(A) friend asks.
Leaves fall.
(The) heart is satisfied.
Cooks cook.
People censure.
(A) man tells.
(A) lotus adorns.
(The) mouth speaks.

2 Nouns ending in इ.

Terminations.

	Singular	*Dual*	*Plural*
Masculine	स्	(none)	अस्

In the dual the vowel इ is lengthened, and before अस् of the plural it takes the *guṇa* substitute.

	हरिः	हरी	(हरे+अस्=) हरयः
Neuter	(none)	ई	इ

Before the terminations beginning with a vowel न् is added on to nouns in इ of the neuter gender. इ is lengthened before the nominative and accusative plural terminations.

वारि	वारिणी	वारीणि

Substantives.

(*Masculine*).

अग्नि fire
अरि an enemy
असि a sword
उदधि ocean
ऋषि a sage
कपि a monkey

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

कवि a poet
गिरि a mountain
धूर्जटि the god Śiva
नृपति a king
पवि Indra's thunderbolt
पाणि the hand
यति an ascetic
व्याधि sickness or disease
हरि the name of a man, or the god Indra

न not (indeclinable).*
वारि *n.* water.

SENTENCES.

उदधिः क्षुभ्यति । कपयः क्षिपन्ति । ऋषी चिन्तयतः । अरिः पीडयति । पाणी हरतः ।

नृपति†र्यजति । वारीणि शुष्यन्ति । अग्निर्दहति । कवयः शंसन्ति । वारि नास्ति ।

गिरिर्वहति । व्याधयो नश्यन्ति । पविः पतति । असयः पतन्ति । यती चिन्तयतः ।

‡ Śiva protects.
‖ Sages are tranquil.
Monkeys run.
(A) poet describes.
Kings lead.
(The two) fires become cool.
Disease afflicts.

Ascetics do not desire.
(The) sword falls.
(The two) enemies conquer.
Hari becomes angry.
(The) hand sprinkles.
(The) mountain § stands.

---

* Words which do not take case-terminations, *i. e.*, are not inflected, are *indeclinable*.

† स् or *visarga* preceded by any vowel except अ or आ, and followed by a vowel or a soft consonant, is changed to र्.

‡ र् followed by र् is dropped, and the preceding vowel (except ऋ), if short, is made long.

‖ *Visarga* followed by श्, ष्, or स् is either retained or changed to श्, ष्, or स् respectively.

§ *Visarga* followed by च् or छ् is changed to श्; by त् or थ् to स्; and by ट् or ठ् to ष्; as हरिश्चरति for हरिः चरति; रामस्तरति; रामष्टीकते.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

LESSON VI.

ACCUSATIVE CASE.

1. Nouns ending in अ.

Terminations.

	Singular	*Dual*	*Plural*
Masc.	म्	औ	आन्
	बुधम्	बुधौ	बुधान्

Neuter—same as the nominative.

The accusative forms of neuter nouns are always the same as those of the nominative.

SUBSTANTIVES.

(*Masculine*).

अगद medicine
ओदन cooked rice
किंकर a servant
कोश a treasure
गज an elephant
ग्राम a village
जनक father
देह the body
पाद the foot
पुरुष a man
प्रज्ञ a wise man
बिडाल a cat
ब्राह्मण a Brāhmaṇa
भार a burden
मोक्ष absolution
योध a warrior
वेद Veda (Hindu sacred scriptures)
व्याघ्र a tiger
व्याध a hunter
शठ a rogue
शर an arrow
शिष्य a pupil
सिंह a lion
सूर्य the sun
स्तेन a thief
स्वर्ग Heaven

(*Neuter*)

अरण्य a forest
तत्त्व reality, truth
तृण grass
धान्य corn
नगर a town
पाप sin, evil
पुस्तक a book
मांस flesh
वस्त्र cloth
विष poison
सुवर्ण gold

Roots :—*10th Conj.*

दण्ड् to punish, भक्ष् to eat, मार्ग् to seek.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

SENTENCES.

ईश्वरं जनः पूजयति ।
नृपः शठान् दण्डयति ।
रामो*ऽश्वमारोहति ।
व्याघ्रो मांसमत्ति ।
हरिर्हस्तौ क्षालयति
योधः शरान् क्षिपति ।
धनं लुभ्यति ।
स्तेनो धान्यं चोरयति ।
नगरं †गच्छामि ।
पापं वदसि ।
स्मरसि मित्राणि ।
बुधो मोक्षमिच्छति ।
व्याधयो नरान् पीडयन्ति ।
जलं पिबथ ।
कविर्बुधौ शंसति ।
पुत्रो जनकं सान्त्वयति ।
पुस्तकं मार्गयामि ।
सुवर्णं तोलयामः ।
ग्रामानटावः ।
फले भक्षयामि ।
कमलानि पश्यति ।
भारं वहति किंकरः ।
प्रज्ञान् वर्णयन्ति जनाः ।
वस्त्रे त्यजाति मूर्खः ।
तृणा‡न्यत्त्यश्वः ।
यतिर्देहं मुञ्चति ।
बिडालां‖स्ताडयति पुरुषः ।
गृहं प्रविशामः ।

* When ए or ओ at the end of a word or grammatical form is followed by अ, the latter merges into the former, *i. e.*, it is neither pronounced nor written. In its place the mark ऽ is generally put.

† Verbs implying motion govern the accusative, and sometimes the dative, of the place to which the motion is directed.

‡ When इ, उ, ऋ, and ऌ, short or long, are followed by a dissimilar vowel, य्, व्, र्, and ल् are respectively substituted for them.

‖ A final न्, when followed by च्, छ्, त्, थ्, and ट्, ठ्, is changed to an *anusvāra* and *visarga*. The *visarga* is, in the present case, further changed to स् (see foot note §, p. 17)

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Rāma sees tigers.
Horses bear (the) treasure.
(A) wise man ascends (to) Heaven.
Lions devour elephants.
(He) counts (the) fruits.
(The) ascetic goes to (a) forest.
(The) warrior discharges (two) arrows.
God protects men.
(We) enter (two) villages.
(A) son pleases (his) father.
Men eat tortoises.
Monkeys ascend trees.
(He) asks (the) servants.
(They) wash (their) feet.
(Two) fools drink poison.
Kings punish thieves.
(They) arrange (the) books.
(You) eat cooked rice.
(His) friends remember Rāma.
People praise (their) kings.
Wise men lead people.
(I) understand (the) truth.
(The) *Vedas* praise (the) sun.
(The) father calls (his two) children.
Fools censure wise men.
(The) king speaks (to the) warrior.

2. Nouns ending in इ.

Terminations.

	Singular	*Dual*	*Plural*
Masc.	स्	[none]	न्

The ending इ is lengthened in the dual and before the न् of the plural.

हरिस्	हरी	हरीन्

SUBSTANTIVES (*Masculine*).

अतिथि a guest
अधिपति a master
अलि a bee
कलि a strife, a quarrel
किरि a boar
बलि an oblation (food)
भिक्षुक a beggar
मणि a jewel
रवि the sun
राशि a heap
वायस a crow
विधि fate
व्रीहि rice of various kinds (a grain of)
सारथि a charioteer

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

क्षल् *10th conj. with* प्र, to wash
गण् *10th conj.* to care for, to mind
दा [यच्छ्] *1st conj.* to give, to offer
नन्द् *1st conj. with* अभि, to rejoice in, to like
नी *1st conj. with* आ, to bring
सृ *1st conj. with* अनु, to follow
अपि (indeclinable) even

SENTENCES.

वायसो बलिं भक्षयति ।
नृपतिररीन्* जयति ।
हरिं पीडयति व्याधिः ।
मेघो वारि सिञ्चति ।
कमलमलीन् प्रीणयति ।
रामो रविं नमति ।
पाणी प्रक्षालयामः ।
असीन्वहन्ति योधाः ।
कपिं मुञ्चामि ।
नृपतिं वर्णयन्ति कवयः ।
मणिं चोरयति स्तेनः ।
अधिपतीन्किंकरा अनुसरन्ति ।
उदधिं गच्छावः ।
ऋषी नमामः ।
व्याघ्रः किरीनत्ति ।
सारथीनाह्वयामः ।
ईश्वरो विधिं जयति ।
राशिं नयतः ।
व्रीहीनुञ्छति भिक्षुकः ।
गिरी†आरोहन्ति ।
कविं जनः पूजयति ।

* When स् or a consonant of the dental class is compounded with श् or a consonant of the palatal class, a letter of the latter class is substituted for the former, and in this order, *viz.*, श् for स्, च् for त्, ज् for द् &c. The same happens when dentals are combined with linguals, ष् being substituted for स्, ट् for त्, ठ् for थ्, &c.

† There are a few cases in which two vowels, though coming together, do not coalesce. The rule applicable in the present case is, that when the dual of a noun or a verb ends in ई, ऊ, or ए, these vowels do not combine with another following them.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

यतिं पृच्छन्ति शिष्याः ।
व्याधिं न गणयामि ।

Poets praise sages (*Ṛṣis*).
Rāma salutes poets.
(An) ascetic goes to (the) mountain.
(I) strike (two) monkeys.
Hari brings heaps.
(He) touches (the) hand.
Medicines remove diseases.
(The) hunter sees (two) boars.
Hari beats (his) enemy.

अतिथीन्पूजयन्ति ब्राह्मणाः।
कलीन्नाभिनन्दति बुधः ।

(A) warrior throws (a) [sword.
(I) desire jewels.
(He) rambles (over) seas.
(The) man enters fire (pyre).
(He) asks (two) charioteers.
People please (the) kings.
Even kings bow to ascetics.
Horses drink water.
Men offer oblations.

LESSON VII.

Instrumental case.

Nouns ending in अ and इ.

Terminations

		Singular	*Dual*	*Plural*
Masc.	अ	इन	भ्याम्	ऐस्
	इ	ना	भ्याम्	भिस्

The preceding अ is lengthened before भ्याम्.

दण्डेन	दण्डाभ्याम्	दण्डैः
मणिना	मणिभ्याम्	मणिभिः

Neuter { Nouns ending in अ are in all except the first two cases declined exactly like the corresponding masculine.

इ	आ	भ्याम्	भिस्
	वारिणा*	वारिभ्याम्	वारिभिः

---

* See the rules, p. 16, and note ‖, p. 15.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

SUBSTANTIVES.

(*Masculine*).

अलंकार an ornament.
आतप sun (sun-shine)
इन्द्र god of thunder
उपहार a present
कर the hand
कासार a lake
कौशिक a descendant of कुशिक
दण्ड a stick
देव God, a god
नद a river
नाविक a sailor
पत्ति a foot-soldier
बाण an arrow
मन्त्र Vedic verse
यजमान a sacrificer
यत्न effort
रथ a chariot
रावण king of Lanka or Ceylon, the great enemy of Rāma
विधि sacred precept
श्लोक a verse

(*Neuter*).

अन्न food
अर्घ्य materials of worship
इन्धन fuel
खनित्र a spade
गोत्र family, race
चक्र a wheel
नख a nail
पुण्य merit
यन्त्र a machine
रत्न a jewel
शरीर the body
शास्त्र a science
शीर्ष the head
सूक्त a Vedic hymn

ADJECTIVES.

खञ्ज lame
प्रभूत many, much, plentiful.

Note :—Adjectives agree with the substantives they qualify in number, gender and case.

ROOTS.

1st Conj.

खन् to dig
गम् *with* अव, to know.
चल् to move
नम् *with* अव, to become bent, to bend down
राज् *with* वि, to shine, to appear beautiful
हृ *with* प्र, to strike

दॄ (दार्) *10th* conj*. to tear.

INDECLINABLE.

सह with

* दॄ, to tear, belongs to the 9th conj. but may be practically regarded as belonging to this conj. also.

CC-0. Agamnigam Digital Preseyation Foundation, Chandigarh

SENTENCES.

पुरुषःस्तेनं दण्डेन ताडयति।
शरीरमलंकारैर्भूषयाति।
नाविका नदेन समुद्रं प्रविशन्ति।
योधो बाणैरारिं जयति।
पादेन खञ्जः। [हरिः।
पुत्रैः *सह ग्रामं गच्छाति
चक्राभ्यां चलति रथः।
खनित्रेण खनाति।
रामोऽर्घ्येण† ऋषिं पूजयाति।
कवयः श्लोकैर्नृपं वर्णयन्ति।
बुधाः सुखेन जीवन्ति।
नेत्राभ्यां पश्याति जनः।
वारिणा हस्तौ क्षालयाति।
पाणिभ्यां स्पृशाति शीर्षम्।
सिंहो नखैर्गजान् दारयति।
अग्निना गृहं दहाति।
बुधः शास्त्रै‡स्तत्त्वमवगच्छति।
पत्तिभिर्गच्छति योधः।
पादाभ्यां धावन्ति बालाः।
पुण्येन हरिं पश्याति।
करेणाह्वयति रामं हरिः।
रामःकपिभिर्जयति रावणम्।
गोत्रेणकौशिकोऽस्मि।
दुःखेन मुह्यति जीवः।

इन्धनैः पचत्योदनम्।

Rāma adorns (his) body with jewels.
Man speaks with (his) mouth.
Men nourish (their) bodies with food.

---

*सह governs the instrumental.

† ऋ (short) after any vowel except the last four, is optionally not combined, and the preceding vowel, if long, is made short.

‡ See note §, page 17.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

(They) bear loads by (their) heads

Hari pleases (the) sage with efforts.

Kings are pleased with presents.

Chariots move by (means of) machines.

(The) Brāhmaṇas invoke (a) god with (two) hymns.

(He) worships God according to (by) (the) sacred precept.

(He) praises Rāma by (two) verses.

(The) man strikes (his) enemy with (a) sword.

Rāma goes with (the) charioteer.

(A) lake appears beautiful by (means of) lotuses.

People are not pleased even with many jewels.

(We) go to (a) village in (by) (a) chariot.

(He) pleases (the) gods with oblations.

(A) tiger lives on (by) flesh.

(He) contemplates God in (by) his mind.

Indra strikes mountains with (his) thunderbolt.

Trees grow by (means of) water.

Monkeys are satisfied with fruits.

Spring adorns trees with leaves.

Lakes get dry on account of (by) (the) sun.

(The) head bends down with (the) burden.

LESSON VIII.

Dative and Ablative Cases.

Terminations.

		Singular	Dual	Plural
Nouns ending in अ	Masc. Dat.	य	भ्याम्	भ्यस्
	Masc. Abl.	आत्	भ्याम्	भ्यस्
	Neuter—same as the masculine.			

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Before य and भ्याम् the preceding अ is lengthened, and before भ्यस् becomes ए.

		Singular	*Dual*	*Plural*
		रामाय	रामाभ्याम्	रामेभ्यः
		रामात्	रामाभ्याम्	रामेभ्यः

Nouns ending in इ } Masc. and Neut. {

	Singular	Dual	Plural
Dat.	ए	भ्याम्	भ्यस्
Abl.	अस्	भ्याम्	भ्यस्

Dat.	हरे* + ए = हरये	हरिभ्याम्	हरिभ्यः
Abl.	हरे + अस् = हरेः†	हरिभ्याम्	हरिभ्यः
Dat.	वारिणे	वारिभ्याम्	वारिभ्यः
Abl.	वारिणः	वारिभ्याम्	वारिभ्यः

Substantives.

(*Masculine*).

अश्वपति name of a man
आचार्य preceptor, tutor
कृषीवल a husbandman
कृष्ण name of a person
क्रोध anger
क्रोश two miles
तिल sesamum
द्वीप an island, continent
निष्क a golden coin
पर्वत a mountain
पाप a sinner; *adj.* sinful
प्रासाद a palace
भृत्य a servant
माष a kind of pulse
मोदक sweetmeat
याचक a mendicant
लोक people, world
वध killing
वराह a hog
विनय modesty
शिखर the top, summit
सार्थ a caravan, a crowd
सेनापति a general, commander of an army
सैनिक a soldier

* The ending इ or उ of masculine nouns takes its *guṇa* substitute before the terminations of the Dative, Ablative, and Genitive singular.

† The अ of अस् is dropped after the preceding ए or ओ.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

(*Neuter*).

अज्ञान ignorance	जाड्य sluggishness	मौन silence
आकाश sky	ज्ञान knowledge	योजन eight miles
आसन a seat	तारक a star	राज्य kingdom
उद्यान a garden	पद a step	वन a forest, wood
कल्याण welfare, good	पल्वल a small pond, a puddle	शत a hundred
कुसुम a flower	भोजन dinner	सिंहासन a throne
क्षेत्र a field		स्वकृत्य one's duty

AN ADJECTIVE.

मूक silent.

ROOTS.

1st Conjugation.

गम् *with* अधि, to obtain; *with* प्रति and आ, to return

दा *with* प्रति, to exchange

भज् to worship

भू *with* उद्, to be produced, to result

स्था [तिष्ठ्] *with* उद्, to get up, rise

दिश् *with* उप, *6th conj*. to teach, to advise

धृ *10th conj*. to hold, to wear, to owe*

INDECLINABLES.

नमस् † bow! | विना without | स्वस्ति hail!

* धृ in this sense governs the dative of the person to whom something is owing.

† नमः and स्वस्ति govern a dative, and विना an accusative, instrumental, or ablative.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

SENTENCES

हरिर्ब्राह्मणेभ्यो निष्कान् यच्छति ।

मनुष्यो ग्रामाय गच्छति ।

कल्याणाय हरिं भजति ।

फलेभ्यो गच्छामि ।

हरये* नृपतिः कुप्यति ।

मोदकेभ्यो बालः स्पृहयति ।

नगराद्†गच्छति ।

अश्वात्पतति ।

अतिथिभ्योऽन्नं यच्छति ।

तिलेभ्यः प्रतियच्छति माषान् ।

आसनेभ्य उत्तिष्ठन्त्याचार्याः ।

वधाद्विनारिर्न शाम्यति ।

रवेर्लोकःसुखमधिगच्छति ।

प्रासादा‡ज्जनं पश्यति नृपः ।

शिष्याय शास्त्रमुपदिशति ।

कलिभ्यो दुःखान्युद्भवन्ति ।

शिखरात्पतन्ति गजाः ।

द्वीपाद्द्वीपमटति सार्थः ।

भृत्यं क्रोधाद्रामस्ताडयति ।

नगरं वनाद्योजनम् ।

नमो देवेभ्यः ।

स्वस्ति हरये ।

पल्वलेभ्यो वराहा उत्तिष्ठन्ति ।

विनयः सुखाय भवति ।

निष्कान् धारयति रामाय हरिः ।

---

* Verbs implying anger, malice, rivalry, and jealousy (*i. e.* having the sense of क्रुध्, द्रुह्, ईर्ष्या, and असूया) govern the dative of the person or thing against whom or which the feeling is directed. स्पृह् also governs the dative of the object of wish.

† The preceding consonant (except a nasal) takes the third consonant of its class as its substitute when compounded with a soft consonant or the initial vowel of a word.

‡ See rule in note*, page 21.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Rāma goes home for dinner.
Fruits fall from trees.
(I) give money to mendicants.
Hari owes (a) hundred to Aśvapati.
(A) wise man worships God for absolution.
(The) general leads*(his) soldiers from village to village.
Brāhmaṇas obtain wealth from kings.
(The) mountain is two coss (*krośa*) from (the) sea.
Hari goes to (the) garden for flowers.
Misery results from sin.
(The) gods throw sinners from heaven.
Rāma errs from his duties.
(He) brings rice from (two) heaps.
Pupils get knowledge from (their) preceptors.
Kings protect (their) kingdoms from (their) enemies.
(The) king speaks to (his) general from (his) throne.
From sluggishness (he) does not move even (a) step.
Through modesty (he) stands silent.
(I) return from (the) garden.
(The) husbandmen plough (the) field for corn.
(The) son gets wealth from (his) father.
Fools prate through ignorance.
(The) hogs drink water from (the) lake.
Stars fall from (the) sky.
Hail to (the) posts!

---

* There are some roots that govern two accusatives; नी, प्रच्छ् and याच् are instances. The synonyms of these also govern two.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

LESSON IX.

GENITIVE, LOCATIVE, AND VOCATIVE CASES.

Terminations.

		Singular	Dual	Plural
Nouns ending in अ	Masc.	Gen. स्य	ओस्	नाम्
		Loc. इ	ओस्	सु

Neuter—same as the masculine.

The preceding short vowel becomes long before नाम्. The final अ becomes ए before ओस् and सु.

		Singular	Dual	Plural
Nouns ending in इ	Masc.	Gen. अस्	ओस्	नाम्
		Loc. औ	ओस्	सु

The preceding इ is dropped before औ.

The vocative singular of nouns ending in अ is the same as the crude, and that of nouns ending in इ is formed by simply changing the इ to ए. The dual and plural of the vocative are in all cases the same as those of the corresponding nominative.

Gen.	रामस्य	रामयोः	रामाणाम्
Loc.	रामे	रामयोः	रामेषु
Voc.	राम	रामौ	रामाः
Gen.	हरेः*	हर्योः	हरीणाम्
Loc.	हरौ	हर्योः	हरिषु
Voc.	हरे	हरी	हरयः

* See notes * and †, page 26.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

			Singular	*Dual*	*Pural*
Nouns ending in इ	Neuter	Gen.	अस्	ओस्	नाम्
		Loc.	इ	ओस्	षु

The Vocative singular is वारे or वारि.

Gen.	वारिणः	वारिणोः	वारीणाम्
Loc.	वारिणि	वारिणोः	वारिषु
Voc.	वारे or वारि	वारिणी	वारीणि

SUBSTANTIVES.

(*Masculine.*)

अवकाश room, space
आचार conduct
खड्ग a sword
ग्रीष्म summer
चन्द्र the moon
दीप a lamp
धनपति god of wealth, Kubera
धनिक a rich man
धर्म duty, virtue
निधि a store
पराक्रम exploit
पालक a protector
प्रकाश light.
प्रसाद favour, [grace
यक्ष servant of Kubera
वर्ण colour, caste
वास residence
वीर a warrior
वृष a bullock
श्वापद a beast of prey
सुमन्त्र name of Rāma's charioteer

Neuter.

औषध medicine
कारण cause
घृत ghee
चरित the manner of leading life
चित्त mind
प्रमाण evidence authority
युद्ध battle
यूथ a herd
लाङ्गूल tail
वचन saying
वैर enmity
सौन्दर्य beauty
हर्म्य a mansion
हिम snow

ADJECTIVES.

आह्लादक delighting
गर्ह्य censurable
चण्ड hot, fierce
दीर्घ long
प्रथम first
प्रशस्य praiseworthy
लवण salt
श्रेष्ठ best, superior

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ROOTS, &c.

क्षम् [क्षाम्] *4th conj.* to forgive, to pardon

रुह् *with* प्र, to grow

विश् *with* उप, to sit

क्व *ind.* where ?

नराणां पालको नृपः ।
समुद्रस्य जलं लवणम् ।
देवस्य प्रसादेन जीवामि ।
शास्त्राणां तत्त्वं प्रज्ञो बोधति।
वीरयोर्युद्धं भवति ।
वारीणां निधिरुदधिः ।
आसनेषूपविशन्ति ।
गिरेः शिखराद्वृषः पतति ।
कासारे कमलान्युद्भवन्ति ।
गजानां यूथं चरति ।
ग्रीष्मे सूर्यस्य प्रकाशश्चण्डो भवति ।
वर्णानां ब्राह्मणः श्रेष्ठः ।
ऋषीणां वचनं प्रमाणम् ।
शठानां चरितं गर्ह्यम् ।
कवयो लोकेषु वीराणां पराक्रमान् प्रथयन्ति ।

हरेः पुस्तकं क्वास्ति ।
नगरे जना वसन्ति ।
रामस्य पुत्रा ग्रामं गच्छन्ति ।
वनेषु श्वापदाः सन्ति ।
आचार्याः शिष्याणां धर्मं कथयन्ति ।
मनुष्याणामगदेन व्याधयो नश्यन्ति ।
रामस्य सारथिः सुमन्त्रो वनं रथं* नयति ।
चन्द्रस्य प्रकाशो जनानामाह्लादको भवति ।
गिरिषु वसन्ति सिंहाः ।
अरीणां सैनिकान् नृपतिर्जयति ।
योधस्य पाणौ खड्गोऽस्ति ।
धूर्जटौ यतीनां चित्तमस्ति।

---

*See note *, page 29.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

(The) conduct of (the two) sons of Hari is praiseworthy.

(There) are lamps in (the) houses.

(The) *yakṣas* are (the) servants of (the) god of wealth.

(The) tails of monkeys are long.

Among poets Kālidāsa is (the) first.

(The) man's servant goes to (a) village.

Kings reside in palaces.

Rich men dwell in mansions.

Rāma is (the) best of men.

(The) water of (the) lakes is salt.

(There) is snow on (the) tops of (the) mountains.

(A) thief steals (the) wealth of (a) Brāhmaṇa.

(I) am pleased at (the) beauty of (the) gardens.

(He) brings (a) leaf of (the) tree.

(I) throw ghee into (the) fire.

(The) enmity of (the) sailors is (the) cause of (the) battle.

(There) is no medicine for (of) (a) fool.

By modesty, O Hari, are people pleased.

Clouds move in (the) sky.

(The) residence of ascetics is in forests.

(There) are many jewels in (the) ocean.

Flowers adorn (the) trees in (the) garden.

(A) wise man does not give room to anger in (his) mind.

God pardons (the) sins of sinners.

Lotuses grow in water.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

General Results and Examination.

नृप *m.*

	Sing.	*Du.*	*Pl.*
Nom.	नृपः	नृपौ	नृपाः
Acc.	नृपम्	नृपौ	नृपान्
Instr.	नृपेण	नृपाभ्याम्	नृपैः
Dat.	नृपाय	नृपाभ्याम्	नृपेभ्यः
Abl.	नृपात्	नृपाभ्याम्	नृपेभ्यः
Gen.	नृपस्य	नृपयोः	नृपाणाम्
Loc.	नृपे	नृपयोः	नृपेषु
Voc.	नृप	नृपौ	नृपाः

कलि *m.*

Nom.	कलिः	कली	कलयः
Acc.	कलिम्	कली	कलीन्
Instr.	कलिना	कलिभ्याम्	कलिभिः
Dat.	कलये	कलिभ्याम्	कलिभ्यः
Abl.	कलेः	कलिभ्याम्	कलिभ्यः
Gen.	कलेः	कल्योः	कलीनाम्
Loc.	कलौ	कल्योः	कलिषु
Voc.	कले	कली	कलयः

वन *n.*

Nom.	वनम्	वने	वनानि
Acc.	वनम्	वने	वनानि
Instr.	वनेन	वनाभ्याम्	वनैः
Dat.	वनाय	वनाभ्याम्	वनेभ्यः
Abl.	वनात्	वनाभ्याम्	वनेभ्यः
Gen.	वनस्य	वनयोः	वनानाम्
Loc.	वने	वनयोः	वनेषु
Voc.	वन	वने	वनानि

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

सुरभि *adj. m. f. n.*

n.

Nom.	सुरभि	सुरभिणी	सुरभीणि
Acc.	सुरभि	सुरभिणी	सुरभीणि
Instr.	सुरभिणा	सुरभिभ्याम्	सुरभिभिः
Dat.	सुरभिणे	सुरभिभ्याम्	सुरभिभ्यः
Abl.	सुरभिणः	सुराभिभ्याम्	सुरभिभ्यः
Gen.	सुरभिणः	सुरभिणोः	सुरभीणाम्
Loc.	सुरभिणि	सुरभिणोः	सुरभिषु
Voc.	सुराभि or सुरभे	सुरभिणी	सुरभीणि

1. State and explain the rules of *Saṁdhi* of the following letters with instances :—

a. Similar vowels except the last four.

b. अ or आ followed by इ, उ, ऋ, or ऌ, short or long.

c. अ or आ followed by ए, ऐ, ओ or औ.

d. इ, उ, ऋ, or ऌ, short or long, followed by any dissimilar vowel.

e. ए or ओ followed by अ.

f. The ending ई, ऊ or ए of dual nouns followed by a vowel, and ऋ after any vowel except the last four.

g. म् at the end of a word.

h. स् and the dentals with श् and the palatals.

j. स् and the dentals with ष् and the linguals.

k. Any consonant of the five classes, except a nasal, followed by a soft consonant or the initial vowel of a word.

l. र् followed by र्.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

2. When is न् changed to ण् ?

3. Under what circumstances is *visarga* changed to ओ, र्, or स्, श् and ष्, and when is it dropped?

4. When is final न् changed to an *anusvāra* and *visarga*?

5. What cases do the following verbs and particles govern :—

a. Verbs implying motion.

b. Verbs implying anger, malice, rivalry and jealousy.

c. धृ in the sense of *to owe*, and स्पृह्.

d. सह, नमः, स्वस्ति and विना.

6. Mention any roots governing two accusatives.

7. Decline the nouns—[Put in as many as may be necessary, of the masculine and neuter genders, ending in अ or इ].

Some of the more important Indeclinables.

अव्ययानि ।

अतः hence	कथम् in what man-	तदा then
अत्र here	कदा when ? [ner ?	पुनर् again. [first
अद्य to-day	किंतु but	पुरा formerly, at
अधुना now	कुतः whence?	यतः whence (*relv-*
अपि even	कुत्र or क्व where ?	*tive*) [*tive*)
इति so, thus. [ner	च* and	यत्र where (*rela-*
इत्थम् in this man-	चिरम् long (*time*)	यथा in which
इव like, as	ततः thence	manner (*rela-*
एव only	तत्र there. [ner	*tive* (*tive*)
एवम् thus	तथा in that man-	यदा when (*rela-*

* See note*, p. 37.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

वा *or	सदा always	हे O!
वृथा in vain	सर्वत्र everywhere	ह्यस् yesterday
श्वस् to-morrow	सुष्ठु well	

LESSON X.

Ātmanepada Terminations—*Present Tense.*

Singular.

1st pers.	2nd pers.	3rd pers.
इ	से	ते
वन्दे	वन्दसे	वन्दते

Roots.

† *1st Conj.*

ईक्ष् to see, to take into account, to care for; (*with* अप, to expect; *with* प्र, to see; and *with* परि, to examine)

कम्प् to shake

काश् *with* प्र, to shine

भाष् to speak. [ice

मुद् (मोद्) to rejo-

यत् to strive

रभ् *with* आ, to begin, to be engaged in

रम् to sport, to be diverted

रुच् (रोच्) to please, to be liked

लभ् to get

वन्द् to salute

वृत (वर्त्) to be

वृध् (वर्ध्) to increase

वेप् to tremble, to quake. [hope

शंस् *with* आ, to

शङ्क् to suspect

शिक्ष् to learn

शुभ् (शोभ्) to be splendid, to become, to behove

श्लाघ् to panegyrize, to praise, to extol

सह् to endure

सेव् to serve

---

*च or वा is used after each of the parts of speech joined together, or once only, that is, after them all; हरिश्च गोविन्दश्च or हरिर्गोविन्दश्च जल्पतः.

†The conjugational peculiarities formerly mentioned should be remembered in conjugating these roots.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

4th Conj.

जन् [जा] to be produced, to result
युध् to fight

6th Conj.

मृ [*म्रिय्] to die
विद् [विन्द्] to obtain

10th Conj.

धीर् *with* अव, to disregard, to despise
†मृग् to seek
सूद् *with* नि [निषूद्] to destroy

SUBSTANTIVES, &c.

अध्ययन *n.* study
अर्चन *n.* worship
असंख्येय *adj.* innumerable
असत्य *n.* a lie, falsehood
अस्त्र *n.* a miraculous weapon
आध्यात्मिक *adj.* spiritual
उद्गम *m.* coming to birth, appearance
उद्यम *m.* exertion, industry
कट *m.* a mat
क्लेश *m.* pain, distress
दण्ड *m.* punishment
दुराचार *m.* bad conduct
ध्यान *n.* contemplation
नारायण *m.* name of a man
नाश *m.* ruin, loss
न्याय *m.* a school of philosophy
पारितोषिक *n.* a reward
प्रबल *adj.* strong
प्रायस् *ind.* generally
बिम्ब *n.* a disc
भक्त *m.* a devotee
भय *n.* fear
मणिकार *m.* a jeweller
मास *m.* a month
लाभ *m.* acquisition, obtaining
वात *m.* wind
विश्वामित्र *m.* name of a sage
शासन *n.* an order
शुक्लपक्ष *m.* bright half (of a month)
सदाचार *m.* good conduct
स्नेह *m.* affection, friendship
स्वास्थ्य *n.* tranquility, peace

---

* Roots of the *6th conj.* ending in short ऋ substitute, for the ऋ, रि, which with the following अ of the conjugational sign becomes रिय; *e. g.*, दृ and मृ make द्रियते and म्रियते.

†The vowel does not take the *guṇa* substitute in this instance. The root is Ātmanepadi only, see page 8, note*.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

SENTENCES

देवं वन्दे ।
भयं शङ्कसे ।
भयाद्वेपते हृदयम् ।
सूर्यः प्रकाशते ।
व्याघ्रो म्रियते ।
असत्यं भाषसे ।
हरेरुद्यमं श्लाघे ।
पुस्तकानि मृगयसे ।
वीरोऽरिं निषूदयते ।
मोदको बालकाय* रोचते ।
कटः कुत्र वर्तते ।
मणीन्परीक्षते मणिकारः ।
पुत्रस्य लाभेन मोदते ।
बुधो मोक्षं लभते ।

हे राम सुष्ठु शोभसे विनयेन ।
ज्ञानात्सुखं जायते ।
नारायणे रामस्य स्नेहो वर्धते ।
जनानां कल्याणाय नृपो यतते ।
आचार्यं शिष्यः सेवते ।
विश्वामित्रादस्त्राणि शिक्षते रामः ।
सदाचारेण मनुष्यः स्वास्थ्यं लभते ।
पुत्रस्य दुराचारात्सुखं नाशंसे ।
देवानामर्चनमारभे ।
प्रबलेनापि वातेन पर्वतो न कम्पते ।
ईश्वरस्य ध्याने रमे ।

(I) begin (the) study of *Nyāya*.
(Thou) endurest pain.
Kṛṣṇa sports with children.
(The) tree shakes.
(Thou) servest (the) king.
(I) obtain wealth.
(He) salutes *Ṛṣis*.

(A) warrior fights with (his) enemies.
(Thou) expectest (a) reward.
(I) rejoice at (the) welfare of friends.
(The) rogue despises (the) king's orders.
(I) see (a) monkey.

---

* रुच् and other verbs having the same sense govern the dative of the person or thing pleased or satisfied.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Rāma shines by (his) innumerable virtues.

From fear of God, (he) does not speak (a) lie.

The disc of (the) moon increases in (the) bright half of (the) month.

(A) sinner suspects even friends.

(A) tree looks beautiful by (the) appearance of fruits.

From sin results spiritual ruin.

(He) seeks jewels.

Generally (a) man strives for wealth.

(A) devotee likes (the) worship of God.

(I) tremble from fear of punishment.

(I) learn duty from (my) preceptor.

(The) poet panegyrizes (the) king.

(I) die by (the) arrows of (my) enemies.

LESSON XI.

Dual and plural.

	1st pers.	2nd pers.	3rd pers.
Dual	वहे	इथे	इते
Plural	महे	ध्वे	*अन्ते

As in the Parasmaipada, the preceding अ is lengthened before the व् and म् of the Ātmanepada terminations.

Dual	वन्दावहे	वन्देथे	वन्देते
Plural	वन्दामहे	वन्दध्वे	वन्दन्ते

Roots.

1st Conj.

कत्थ् to praise, to flatter

क्षम् to forgive

गल्भ् *with* प्र, to swagger

डी (डय्) to fly

† भिक्ष् to beg

याच् to beg

स्पन्द् to throb

स्मि (स्मय्) to smile; *with* वि, to wonder, to be dismayed

स्वाद् to taste

---

* See note*, page 6.

† See note*, page 29.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

4th Conj.	*10th Conj.*
रुध् *with* अनु, to obey	वाद् *with* अभि, to salute, to respect

SUBSTANTIVES, &c.

अपराध *m.* a fault
अभ्युदय *m.* rise, prosperity
आम्र *n.* a mango (fruit)
आराधन *n.* propitiation, pleasing
उद्योग *m.* application, exertion
उपालम्भ *m.* a taunt
कपट *n.* fraud, deceit
गात्र *n.* a limb
गान *n.* singing
गायक *m.* a songster
गुण *m.* merit, quality, virtue
चातुर्य *n.* skill
तण्डुल *m.* rice
दिवा *ind.* by day
द्रव्य *n.* money
नयन *n.* the eye
निर्देश *m.* direction
नृत्य *n.* dancing, a dance
भङ्ग *m.* violation, breaking
भोग *m.* enjoyment, sensual enjoyment
मयूर *m.* a peacock
वचनीय *n.* censure, anything censurable
वसन्त *m.* spring
वाक्य *n.* sentence, words.
वातायन *n.* window
विविध *adj.* various
विहग *m.* a bird
वैयात्य *n.* rudeness, impudence
शस्त्र *n.* a weapon
शुक *m.* a parrot
संगीत *n.* singing
संसार *m.* this world, worldly existence
सत्य *adj.* true
स्वीय *adj.* one's own
हितकर *adj.* beneficial

SENTENCES.

मोदकान् स्वादन्ते ब्राह्मणाः।
धनिकं द्रव्यं याचेते भिक्षुकौ।
स्वीयान् गुणान् कत्थेथे।
उद्योगाद्धनं लभध्वे।
वृथा प्रगल्भध्वे।
बुधा मोक्षं विन्दन्ते।
कपटं शङ्केथे।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

मित्राणामभ्युदये नरा मोद-
मुनीनभिवादयावहे । [न्ते
मूर्खाणां वैयात्यं न सहामहे ।
वृक्षेषु कुसुमानि वर्तन्ते ।
आचार्यस्य निर्देशमनुरुध्य-
ध्वे । [महे ।
भृत्यानामपराधान् क्षमा-
रामस्य नयने स्पन्देते ।
आकाशे विहगा डयन्ते ।
कृष्णस्य चातुर्येण विस्म-
यन्ते जनाः । [भामहे ।
देवस्याराधनाय गानमार-

दिवा तारकाणि न प्रका-
शन्ते ।
पापा न वचनीयमीक्षन्ते ।
सत्यं हितकरं च वाक्यं
भाषन्ते प्रज्ञाः ।
शासनस्य भङ्गं न क्षमन्ते
नृपतयः ।
गायकात्संगीतं शिक्षावहे ।
मोक्षाय यतन्ते बुधाः ।
वातेन वृक्षाः कम्पन्ते ।
देवान् भोगान् भिक्षन्ते
नराः ।

(We) get fruits in spring.
(You) speak lies.
Mountains shake.
Stars shine.
(You) learn dancing.
Nārāyaṇa's (two) friends strive for (his) welfare.
(We two) serve (the) king.
(You two) taste mangoes.
(We) see (a) peacock on (the) top of (the) palace.

Tigers do not eat (taste) grass and leaves of trees.
(We two) salute (the) *Ṛṣis*.
Misery and happiness are born of (the) world.
(You two) fight without cause.
(Two) children sport in (the) garden.
(We two) expect good from Hari.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

(You) two forgive (the) faults of (your) friends.
(They) extol (the) merits of wise men.
Distresses result from sin.
Men die.
Beggars beg for rice.
Parrots fly at (the) window.
Men obtain (the) fruit of (their) efforts.
(The) limbs of (the) fool grow (increase), but not (his) knowledge.
(We two) endure (the) taunts of (our) enemies.
Warriors destroy (their) enemies with various weapons.

LESSON XII.

Passive and Impersonal Forms.

These* are made up by adding य to the root †, and then appending the Ātmanepada terminations:—
त्यज् + य + ते = त्यज्यते, त्यज्यसे, त्यज्ये, &c.

If a root ends in ऋ which is not preceded by a conjunct consonant, रि is substituted for it before the य of the passive; as कृ becomes क्रि.

The final इ or उ of a root is lengthened before य; as जि becomes जी.

* There is no conjugational distinction in the case of passive forms; that is, they are formed in the same manner from all roots, subject, however, to certain peculiarities of the roots themselves. Several roots, therefore, belonging to conjugations which, as being complicated, have not been introduced into this book, are given in the text. The student, of course, will not be able to make up their active forms.

†The original roots, and not the substitutes which some roots take before the conjugational sign, as गच्छ् for गम्, तिष्ठ for स्था, &c.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Roots.

अर्थ् *with* प्र, to request	दिश् *with* आ, to a command	रुद् to cry
कृ to do	पठ् *1st conj. Par.* to learn	श्रु to hear
ज्ञा to know	पा [पी] to drink	स्था [स्थी] to stand
दा* [दी] to give		हन् to kill

Substantives.

आदेश *m.* a command
काष्ठ *n.* wood
चाप *m.* a bow
छात्र *m.* a scholar, a pupil
ध्वनि *m.* a sound
पौर *m.* an inhabitant of a city, a citizen
प्राज्ञ *m.* an intelligent man

Sentences.

निष्का ब्राह्मणेभ्यो दीयन्ते।
नृपतेरादेशः क्रियते।
अग्निना काष्ठं दह्यते।
शठौ पुरुषैस्ताड्येते †।
आचार्यैर्धर्म उपादिश्यते।
भृत्यैः सेव्यसे।
मित्रैस्त्यज्ये।
जनैर्दृश्यामहे।
व्याधिभिः पीड्यध्वे।
प्रेक्ष्यसे जनेन।
पुत्रैः पूज्येथे।
धान्यस्य राशयो नीयन्ते।
तत्त्वं बुध्यते प्राज्ञैः।
नृपेणारयो जीयन्ते।

---

* The forms which some roots assume before the passive य are here enclosed within rectangular brackets.

† Those roots of the tenth conjugation whose vowels take a *guṇa* or *vṛddhi* substitute in the active voice, undergo the same change before the य of the passive; as चुर्, चोरयति act.; चोर्यते pass., not चुर्यते.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

बालकै* रुद्यते।
सारथी हन्येते।
ऋषयो जनेन वन्द्यन्ते।
सूर्येण प्रकाश्यते।
ईश्वरेण भूयते।
लोकैः प्रशास्यध्वे†।

शिष्यैर्नम्यावहे।
मोदकाः स्वाद्यन्ते बालैः।
छात्रैः श्लोकाः पठ्यन्ते।
ओदनः पच्यते सूदैः।
देवो वन्द्यते।

(An) enemy is killed with (an) arrow.

(The) child's hands are washed with water.

(Thou) art extolled by poets.

(You) are sought by men.

(I) am served by servants.

(We) are protected by God.

(You two) are known by people.

Elephants are mounted.

(We two) are requested by (the) citizens.

(The) world is abandoned by ascetics.

(The) body is nourished with food.

(The two) horses are being taken away by thieves.

Water is being sprinkled on (the) trees.

Heaps of corn are being arranged.

Kṛṣṇa's body is adorned with ornaments.

(The) virtues of wise men are celebrated by poets.

(A) sound is heard.

Thieves are punished by kings.

Fruits (two) are eaten by Hari.

Arrows(two) are discharged.

(You) are commanded by (the) king.

---

* See notes † and ‡, p. 17.

† If roots have a penultimate न् or *anusvāra*, it is dropped before य, except in certain cases.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Happiness is always wished for by men.

(The) waters of (the) sea are not drunk.

(The) gods are pleased by (means of) good conduct.

(The) soldiers are being counted by (the) general.

GENERAL RESULTS AND EXAMINATION.

स्मि Ātm. 'to smile.'

PRESENT TENSE.

	Singular	*Dual*	*Plural*
1st pers.	स्मये	स्मयावहे	स्मयामहे
2nd pers.	स्मयसे	स्मयेथे	स्मयध्वे
3rd pers.	स्मयते	स्मयेते	स्मयन्ते

Passive—श्रु 'to hear.'

1st pers.	श्रूये	श्रूयावहे	श्रूयामहे
2nd pers.	श्रूयसे	श्रूयेथे	श्रूयध्वे
3rd pers.	श्रूयते	श्रूयेते	श्रूयन्ते

1. What form does the final ऋ (short) take in the 6th conjugation? In what other case does it assume the same form?

2. What modification does the final short vowel undergo before the य of the Passive? What substitute does the आ of स्था, दा and पा 'to drink' take in the same circumstances, and how are roots of the tenth conjugation dealt with?

3. Give the Present Tense of वृध्, पृ *6th conj.* [and any number of other Ātmanepadi roots necessary].

4. What case do रुच् and other roots having the same sense govern? Give an instance.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

5. Repeat the Passive forms of गम्, दृश्, स्था [and any number of other roots, Parasmaipadi and Ātmanepadi, the teacher may deem necessary.]

6. Explain the use of च and वा.

LESSON XIII.

Feminine Nouns ending in आ and ई.

Nominative and Accusative Cases.

Terminations.

		Singular	*Dual*	*Plural*
Nouns ending in आ	Nom.	(*none*)	ई	अस्
	Acc.	आम्	ई	अस्
	Nom.	रमा	रमे	रमाः
	Acc.	रमाम्	रमे	रमाः
Nouns ending in ई	Nom.	(*none*)	औ	अस्
	Acc.	म्	औ	इस्
	Nom.	नदी	नद्यौ*	नद्यः
	Acc.	नदीम्	नद्यौ	नदीः

Substantives, &c.

(*Feminine*).

अरुन्धती name of the wife of Vasiṣṭha, a great sage.
आज्ञा a command
कथा a story
कन्या a daughter, a girl
कला an art
कुमारी a virgin
क्षमा forgiveness
गङ्गा the Ganges
जननी mother
नटी an actress
नदी a river

---

* See *saṁdhi rule*‡, p. 19.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

नारी a woman
पत्नी wife
पृथ्वी the earth
प्रजा subjects; progeny
प्रमदा a young woman
भार्या wife
मही the earth
माला a garland, a wreath
रजनी night
लज्जा shame
लता a creeping plant
ललना a woman
वापी a well
शोभा beauty
सखी a female friend
सहचरी a female companion or mate

आत्मीय *adj*. one's own
आधार *m*. support
आरम्भ *m*. beginning
उपवन *n*. a garden
कण्ठ *m*. neck
गमन *n*. departure
जनक *m*. father of Sītā, the wife of Rāma
नाटक *n*. a play, a drama
नारद *m*. name of a heavenly *Ṛṣi*
प्रासाद *m*. a palace, and तल *n*. surface; प्रासादतल *n*. the upper surface or terrace of a palace
बल *n*. an army
भर *m*. weight
भूषण *n*. an ornament
विश्व* *n*. the universe
सूत्रधार *m*. the manager or chief actor in a play
हरिण *m*. a deer

Roots.

गम् *with* सम्, *Ātm*. to join; to go or flow together
चर् *with* आ, to practise, to do
तन्त्र् *10th conj*. *Ātm*. to tend, to take care of
तॄ (तर्) *1st conj*. *Parasm*. to cross, to surmount; *with* अव, to descend
नी *with* परि, to marry; *with* अप, to take off, to remove
वृध् *with* सम्, to increase, to flourish
शुच् *1st conj*. *Parasm*. to bewail
हृ to captivate

---

* This is declined like a pronoun.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Sentences.

वसिष्ठस्य पत्न्यरुन्धती ।
नार्यौ हर्म्याणां वातायनेभ्यः पश्यन्ति ।
कृष्णः कलाः शिक्षते ।[णयति ।
रामो जनकस्य कन्यां परि-
गङ्गा समुद्रं गच्छति ।
क्षमा वीरस्य भूषणम् ।
नारायणो जननीमाह्वयति ।
उपवने नृपस्य कन्ये रमेते ।
लते स्पृशति ।
चन्द्रेण रजनी शोभते ।
नद्यौ संगच्छेते ।
कुमारी सख्यौ भाषते ।
वराहाः सहचरीः शोचन्ति ।

लज्जां त्यजति मूर्खः ।
नटी सूत्रधारस्य भार्या
प्रजा नृपतिना रक्ष्यन्ते ।
उद्यानस्य शोभां पश्यति ।
ललनाः प्रासादतलमारोह-
नृपस्याज्ञे*अनुरुध्येते ।[न्ति ।
ब्राह्मणा महीमटन्ति ।
रामस्य कथाः श्रूयन्ते ।
वने प्रमदे दृश्येते ।
वापी नगरात्क्रोशौ ।
नृपतेर्बलस्य भरेण पृथ्वी कम्पते ।
कुसुमानां मालाः कण्ठादपनीयन्ते ।

Nārada descends from Heaven to (the) earth.

Kṛṣṇa tells stories of kings.

Young women play in (the) garden.

(He) wears (two) wreaths of flowers on (his) neck.

Rāma's wife salutes Arundhatī.

(We) see (two) virgins.

(The) deer's mates follow (the) deer.

---

* See note †, p. 21.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

There are (two) wells in (the) village.

(The) chief actor (of a play) calls (the) actress.

Hari goes to (the) river.

Rāma's (two) mothers bewail (his) departure to (a) forest.

Women go to (the) wells.

Subjects obey (the) king's orders.

(The) daughters of Hari learn dancing.

(The) arts flourish by industry.

(The) wise always practise forgiveness.

(The) beauty of (the) universe captivates (the) mind.

(The) mother rejoices at (the) welfare of (the) children.

In (the) beginning of (the) play, (the) manager calls (his) wife.

Men protect women.

(The) stars beautify (the) night.

Shame is conquered by impudence.

Creepers seek (the) support of trees.

(The) woman leaves (her female) friend through anger.

(The) king tends (his) subjects as his own progeny.

LESSON XIV.

Instrumental, Dative and Ablative Cases.

Terminations.

		Singular	*Dual*	*Plural*
Nouns	Instr.	आ	भ्याम्	भिस्
in आ	Dat.	ए	भ्याम्	भ्यस्
and ई	Abl.	अस्	भ्याम्	भ्यस्

The ending आ is changed to ए before the Instr. sing. termination.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Nouns ending in आ take the augment या, and those in ई, the augment आ, before the terminations of the Dat., Abl., Gen., and Loc. singulars; माला + या + ए = मालायै, नदी + आ + ए = नद्यै.

Or the following may be regarded as the singular terminations :—

		Dat.	Abl.	Gen.	Loc.
Nouns in	आ—	यै	यास्	यास्	याम्
———	ई—	ऐ	आस्	आस्	आम्

Instr.	मालया	मालाभ्याम्	मालाभिः
Dat.	मालायै	मालाभ्याम्	मालाभ्यः
Abl.	मालायाः	मालाभ्याम्	मालाभ्यः
Instr.	नद्या	नदीभ्याम्	नदीभिः
Dat.	नद्यै	नदीभ्याम्	नदीभ्यः
Abl.	नद्याः	नदीभ्याम्	नदीभ्यः

SUBSTANTIVES, &c.

(*Feminine*).

अवन्ती name of a town, Ujjain
कान्ता a female beloved; wife
कौशाम्बी name of a town
क्रीडा sport, play
चिन्ता anxiety
जरा old age
दासी a maid, a maid-servant
देवता deity
पञ्चवटी name of a place
पाठशाला a school
पुरी a town
पूजा worship
प्रभा light
महिषी a crowned queen
वाचा speech
व्यथा pain
सीता Rāma's wife

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

अनुराग *m.* love

करभक *m.* the young (of an elephant)

कलह *m.* a strife, a quarrel

गीत *n.* a song

जरंठ *m.* an old man

दूत *m.* a messenger

नाग *m.* an elephant

पल्लव *m. n.* a sprout

मौक्तिक *n.* a pearl

रक्त *adj.* red

विरूप *adj.* deformed

संदेश *m.* a message

स्वस्थ *adj.* tranquil

हित *adj.* beneficial; *n.* benefit

Roots.

गम् *with* निर्, to depart

दा *with* प्र, to give

द्युत (द्योत्) *1st conj. Ātm.* to shine

पत् *with* उद्, to rise up, to fly up

वृ *with* परि, to surround*

वृत् *with* नि, to return

स्था *with* प्र, *Ātm.* to set out, to start

हि *with* प्र, to send

ह्लाद् *10th conj. with* आ, to delight

Sentences.

देवताभ्यो बलिं यच्छति। चित्तस्य व्यथया रामो मुह्यति। कान्तायै संदेशः प्रहीयते। अवन्त्या आगच्छति। कृष्णस्य पत्न्यै फलानि† रोचन्ते। दास्या सेव्यते महिषी। जरया क्षीयते शरीरम्। मणीनां प्रभाभिर्द्योतते प्रासादः। लज्जया प्रविशति गृहम्। देवस्य पूजायाः सुखं लभते। प्रजाभ्यो हितमिच्छन्ति नृपतयः। कौशाम्ब्या निवर्तते दूतः। क्रीडायै प्रविशत्युद्यानम्। सखीभिः परिव्रियते सीता। सहचरीभ्यामनुगम्यते नागः। पञ्चवट्या निर्गच्छति रामः।

* Here the passive forms only of this and of हि are used.

† See note*, p. 39.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

लताभ्यां शोभते वृक्षः ।
गङ्गायाः पुरी क्रोशौ ।
वापीभ्यो जलं वहति ।
बालकाः पाठशालाभ्य आगच्छन्ति । [णाम् ।
चिन्तया दह्यते चित्तं नरा- यथा कलहस्तथानुरागोऽपि-

Hari appeases (his) friend by (his) speech.

(The) city is surrounded by rivers.

From forgiveness (a) man obtains tranquility of mind.

Wise men go to Heaven from (the) earth.

Vasiṣṭha comes with Arundhatī.

Rāma gives ornaments to (his) daughters.

(He) adorns (his) body with garlands.

(The) queen gets angry with (her) maid.

(He) derives pleasure from (the) old man's stories.

वाचाया उद्भवति ।
हरिः कन्याभ्यो मौक्तिकानां मालाः प्रयच्छति ।
स्वस्थेन चित्तेन श्रूयते महिष्या नृपतेः संदेशः ।
गजस्य करभकः सीतया पल्लवैः पुष्यते ।

Rice is cooked by Nārāyaṇa's wife.

By (the) king's command (I) go to Avantī.

(The) mother likes (her) children though deformed.

(The two) warriors start from (the two) towns with weapons.

(The) sky is adorned by (the) red light of (the) sun.

The happiness of (the) people is increased by arts.

Men desire (the) acquisition of happiness from deities.

(An) offering is made by (two) virgins.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Pain results from anxiety.

Sītā learns songs from (her female) friends.

Soldiers come out of (the) town by order of (the) general.

(The) children delight (the) heart of (their) father by (their) sports.

(He) brings flowers for (the) worship of (the) gods.

(A) reward is given by (the) queen to (her) maid.

(The) bird rises up into (the) sky from (the) earth.

LESSON XV.

Genitive, Locative and Vocative Cases.

Terminations.

		Singular	Dual	Plural
Nouns ending in आ and ई	Gen.	अस्	ओस्	नाम्
	Loc.	आम्	ओस्	सु

After ई, सु becomes षु. The final आ is changed to ए before ओस्. The Vocative singular of nouns ending in आ is made up by changing the final vowel to ए, as हे रमे; and of nouns ending in ई by shortening the vowel, as हे नदि. The dual and plural forms are the same as those of the corresponding nominative. (See rule, page 30).

Gen.	मालायाः	मालयोः	मालानाम्
Loc.	मालायाम्	मालयोः	मालासु
Voc.	माले	माले	मालाः

Gen.	नद्याः	नद्योः	नदीनाम्
Loc.	नद्याम्	नद्योः	नदीषु
Voc.	नदि	नद्यौ	नद्यः

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

WORDS.

अतीव *ind.* very
अनुष्ठान *n.* performance, execution
अयोध्या *f.* name of a city
अवचय *m.* gathering, collecting
इन्द्राणी *f.* the wife of Indra
उज्जयिनी *f.* name of a town, Ujjain
उदक *n.* water
काम *m.* desire
कौमुदी *f.* moonlight.
गोदावरी *f.* name of a river
चकोर *m.* a species of bird
छाया *f.* shade
जयन्त *m.* name of Indra's son
तीर *n.* bank, shore
तृष्णा *f.* thirst, greed
दक्ष *adj.* diligent
दण्डका *f.* name of a forest
दशरथ *m.* the name of a king, the father of the hero Rāma
देश *m.* a country
निरतिशय *adj.* unsurpassed, full, perfect
निशा *f.* night
निशाचर *m.* an evil spirit, a wicked person
परम *adj.* very great
पुण्य *adj.* holy
प्रतिष्ठापन *n.* establishment, establishing
प्रवर्तन *n.* inciting, establishing
प्रवाह *m.* flow, current.
प्राविण्य *n.* proficiency
प्रिय *adj.* beloved
बाहुल्य *n.* multiplicity
मण्डप *m.* a bower
मत्स्य *m.* a fish
माधुर्य *n.* sweetness
मानव *m.* a human being, a man
रथ्या *f.* street
वचन *n.* advice, request
वल्लभ *m.* a lover, husband.
वाणी *f.* speech
विवाह *m.* marriage
शकुन्तला *f.* name of a woman
शिला *f.* a stone
शूद्रक *m.* name of a king
श्रद्धा *f.* confidence
संघात *m.* a collection
संभार *m.* preparation; *plur.* preparations, requisites.
संमार्जन *n.* sweeping
सदैव (सदा+एव) *ind.* always
स्निग्ध *adj.* affectionate

अर्ह् *1st conj. Parasm.* to deserve
ऋध् *4th conj. Parasm. with* सम, to prosper
क्रीड् *1st conj. Parasm.* to play
चर् to stalk abroad

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

फल् *1st conj. Parasm.* to fructify, to be fulfilled
रुध् *with* नि *pass.* to be checked
हृ *with* वि, to divert one's self, to amuse, to play

SENTENCES.

अवन्त्यां शूद्रको वसति।
गङ्गायां प्रभूतं जलं वर्तते।
प्रजानां धर्मे प्रवर्तनं नृपैः क्रियते।
उज्जयिन्यां शिवस्य पूजासु नृत्यन्ति नार्यः।
सखि गच्छामि नद्यास्तीरम्।
गोदावर्या जले गजौ विहरतः।
ग्रीष्मे नदीनामुदकेषु नृपाः प्रमदाभिः क्रीडन्ति।
लतानां मण्डपं प्रविशन्ति ललनाः।
वाप्यां कमलानि प्ररोहन्ति।
वृक्षाणां छायासु शिलायामुपविशति। [शंसति।
कृष्णो भार्याया विनयं
चन्द्रो निशाया वल्लभः।
कन्ययोर्विवाहस्य संभाराः क्रियन्ते। [रामः।
जनन्योराज्ञामनुरुध्यते
प्रिये पुत्रो ग्रामं गच्छति।
सख्योः परमः स्नेहः शाकुन्तलायाः। [हरति।
कौमुद्याः शोभा चित्तं
बुधानां वाण्यां सदैव माधुर्यं वर्तते।
कान्ताया वचनं क्रियते रामेण।
दास्योर्वचनेषु महिष्या निरतिशया* श्रद्धा।
पाठशालानां प्रतिष्ठापनेन जनेषु ज्ञानं वर्धते।

---

*आ and ई are the feminine terminations in Sanskrt. Adjectives ending in अ generally, though not invariably, take the first.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

रथ्यानां संमार्जनं क्रियते पौरैः ।

अयोध्याया नृपो दशरथः ।

जरायामपि मानवानां तृष्णा न शाम्यति ।

देवतानां पूजया कामाः फलन्ति नराणाम् ।

(There) are trees on (the) banks of (the) Ganges.

Jayanta is (the) son of Indrāṇī. [city.

Rāma's friends live in (the)

(The) *chakora* is delighted in moonlight.

(He) brings (a) flower of (the) creeper.

Hari praises (the) merits of (his) daughters.

(There) are fishes in rivers.

(I) see chariots in (the) streets of Ayodhyā.

Śakuntalā deserves (the) love of (her) friends.

(There) is sweetness in Rāma's speech. [Sītā?

Where are (the) sons of

(There) are evil spirits in Daṇḍakā [earth.

(There) are islands on (the)

(I) see men under (the) shade of (the) tree.

Generally evil spirits stalk abroad in (the) night.

(The) heart of (the) mother is very affectionate towards (her) daughter.

(The) waters of (the) Ganges are holy.

By order of (the) Queen (the) rogue is punished.

(A) country prospers by (a) multiplicity of arts.

(The) current of (the) river is checked by (a) collection of stones.

(The) maid-servant brings (the) requisites of worship.

(I) go to (the) garden for gathering (the) flowers of (the) creepers.

(He) is diligent in (the) execution of (the) king's orders.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

GENERAL RESULTS AND EXAMINATION.

शाला *f.* an 'establishment.'

	Singular	*Dual*	*Plural*
Nom.	शाला	शाले	शालाः
Acc.	शालाम्	शाले	शालाः
Instr.	शालया	शालाभ्याम्	शालाभिः
Dat.	शालायै	शालाभ्याम्	शालाभ्यः
Abl.	शालायाः	शालाभ्याम्	शालाभ्यः
Gen.	शालायाः	शालयोः	शालानाम्
Loc.	शालायाम्	शालयोः	शालासु
Voc.	शाले	शाले	शालाः

दासी *f.*

Nom.	दासी	दास्यौ	दास्यः
Acc.	दासीम्	दास्यौ	दासीः
Instr.	दास्या	दासीभ्याम्	दासीभिः
Dat.	दास्यै	दासीभ्याम्	दासीभ्यः
Abl.	दास्याः	दासीभ्याम्	दासीभ्यः
Gen.	दास्याः	दास्योः	दासीनाम्
Loc.	दास्याम्	दास्योः	दासीषु
Voc.	दासि	दास्यौ	दास्यः

1 Decline सहचरी, प्रमदा, &c. &c.

2 What are the feminine terminations in Sanskṛt? How is the feminine of adjectives ending in अ generally formed?

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

LESSON XVI.

IMPERFECT, OR FIRST PRETERITE TENSE.

Parasmaipada.

Terminations.

	1st pers.	2nd pers.	3rd pers.
Singular	अम्*	स्	त्
Dual	व	तम्	ताम्

अ is prefixed to roots in this tense.

Singular	अबोधम्	अबोधः	अबोधत्
Dual	अबोधाव	अबोधतम्	अबोधताम्

The conjugational signs are added on to the roots before the terminations of the Imperfect.

The terminations त् and स् take the augment ई in the case of the root अस् 'to be', and अ in the case of अद् 'to eat'; as आसीत्, आदत्.

WORDS.

अज *m.* a goat
असारता *f.* worthlessness
आशा *f.* hope.
गोष्ठ *m. n.* a cow-pen
ग्रन्थ *m.* a work, a book
तनय *m.* a son
पुरतस् *ind.* in front, in the presence (of)
महिष *m.* a buffalo
मुष्टि *m.* a handful
शनैस् *ind.* slowly
संकट *n.* difficulty, perplexity
सभा *f.* court, assembly
समराङ्गण *n.* field of battle
सेना *f.* an army

गै *1st conj. Parasm.* to sing.

---

* See page 6, note *.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

SENTENCES.

रामो रावणमजयत् ।
सीता गोदावर्यास्तीरम-
गच्छत् ।
गङ्गाया जलमपिबम् ।
योधोऽरौ शरानक्षिपत् ।
ललने छायायामुपाविशता-
पुत्राणां धर्ममकथयः । [म् ।
सीतां वनेऽत्यजाव ।
संकटेभ्यो जनमरक्षः ।
गिरेः शिखरादजावपतताम् ।
रथं समराङ्गणमनयम् ।
हरिरश्वमारोहत् ।
भिक्षुकेभ्यो निष्कानय-
देवानयजाव । [च्छम् ।
अरण्ये महिषानपश्यम् ।

स्तेनौ धनिकस्य धनमचोर-
यताम् ।
दशरथस्तनयमाह्वयत् ।
ईश्वरस्य प्रसादेन हरेः क्ले-
शोऽनश्यत् । [मवसम् ।
पुरा भार्यया सहोज्जयिन्या-
शिष्यावाचार्यमनमताम् ।
अवन्त्यामभवः ।
अयोध्यायामासीः ।
अग्निर्वनमदहत् ।
संसारस्यासारतामबोधम् ।
नृपस्य पुरतोऽसत्यमवद-
*च्छठः । [च्छम् ।
तदा मूर्खोऽस्मीत्यवाग-

(The) water of (the) lake dried.

(The) general led (his) army to (the) battle-field.

(His two) friends remembered Rāma.

(Thou) wert pleased with Rāma's conduct.

(We two) appeased (the) sages.

God created (the) earth.

Men (two) entered (a) garden.

(I) censured Hari.

(You two) dwelt in (a) forest.

---

* When a word or form ending in any of the first four consonants of a class is followed by श्, the श् is optionally changed to छ्, when it is itself followed by a vowel, a semi-vowel or a nasal.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

(The) caravan rambled from town* to town.

(I) published (the) work.

(You two) took away fruits from Hari's garden.

[story.†
(Thou) toldst Rāma (a)

(Two) tigers ran to (the) cow-pen.

Kṛṣṇa washed (his) feet.

(The) warrior protected (the) women from (the) enemy.

[slowly.
(The) tortoise moved

(I) then lived without (any) hope of prosperity.

(We two) cooked rice for dinner.

(The) queen sang in (the) court of (the) king.

With handfuls of corn (the) girl fed (the) deer.

(Thou) abandonedst (thy) wife without (any) fault.

(You two) burnt (the) village without cause.

(He) fell from (the) top of (the) tree and perished.

(The) child danced with joy.

LESSON XVII.

IMPERFECT TENSE (*Continued*).

Parasmaipada Plural and Atmanepada Singular.

Terminations.

	1st pers.	2nd pers.	3rd pers.
Parasm. Pl.	म	त	अन्
	अगच्छाम	अगच्छत	अगच्छन्

* If the word नगर be used here, the following *saṁdhi* or phonetic rule should be borne in memory:—A consonant at the end of a word or grammatical form followed by a nasal is changed to the nasal of its class optionally; as एतद्+मुरारि=एतन्मुरारि or एतद्मुरारि. This change is necessary, when the nasal belongs to a nominal termination, as चित्+मय=चिन्मय.

† कथ् sometimes governs two accusatives, or the indirect object may be in the dative or genitive case.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

	1st pers.	2nd pers.	3rd pers.
Ātm. Sing.	इ	थास्	त
	अलभे	अलभथाः	अलभत

Roots beginning with a vowel take the augment आ, instead of अ, which with the following इ or ई becomes ऐ, with उ or ऊ becomes औ, and with ऋ becomes आर्, as आ + ईक्ष + त = ऐक्षत.

WORDS.

आशीर्वाद *m.* a blessing
उज्ज्वलम् *adv.* brightly
गोप *m.* a herdsman
ग्रथन *n.* wreathing
चन्द्रापीड *m.* name of a prince
चित्रकूट *m.* name of a mountain
देवी *f.* a woman of distinction; a goddess
धार्तराष्ट्र *m* son of धृतराष्ट्र, cousin of पाण्डु
नृशंस *adj.* wicked
पञ्जर *m.* a cage
पण्डित *m.* a learned man
पाण्डव *m.* son of पाण्डु, a king
बलि *m.* name of a king
मदिरा *f.* wine
माणवक *m.* name of an individual
मारुत *m.* wind, or the deity that presides over it
मार्ग *m.* a road
राक्षस *m.* a wicked person, an evil spirit
लव *m.* name of a son of Rāma
वसुधा *f.* the earth
विराव *m.* a cry
शव *n.* a dead body
शृगाल *m.* a jackal
संचलन *n.* moving to and fro
स्थान *n.* a place

सृज् *with* अति, to give

SENTENCES.

पाण्डवानां धार्तराष्ट्रैः सह युद्धान्यभवन्।
रामः सीतया सह गोदावर्यास्तीरेऽरमत।
आचार्या धर्ममुपादिशन्।
उद्यमेन धनमलभथाः।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

व्याघ्रस्य विरावेण नार्या हृदयमवेपत ।

मित्रस्य कल्याणायायते ।

गोपा अजान् ग्राम*मनयन् ।

पुरुषमताडयत ।

शृगालोऽम्रियत ।

नृपस्य सभां पण्डिताः प्राविशन् ।

शवमस्पृशत ।

प्रासादे नार्योऽनृत्यन् ।

माणवकं मार्गमपृच्छाम* ।

क्लेशो रामेणासह्यत ।

देवीमभाषे ।

नृशंसो राक्षसोऽहन्यत ।

नृपतेः शासनमवाधीरयथाः ।

लवस्य विनयेनर्षयोऽतुष्यन् ।

हरिणा जनकोऽसेव्यत ।

चित्रकूटस्य शिखरेऽवसाम ।

शृगालं व्याघ्रं चैक्षे ।

वित्तस्य नाशेनामुह्यन् ।

प्रभूतं धनं नृपेण ब्राह्मणेभ्योऽत्यसृज्यत ।

चन्द्रापीडस्य बलस्य संचलनेन मह्यकम्पत ।

पञ्जराद्विहगममुञ्चाम ।

(We) sat in (the) shade of (a) tree.

(He) forgave (the) faults of (his) servants.

(The) Brāhmaṇas fell into (the) waters of (the) Ganges.

Horses ran to (the) battle-field.

Rāma obeyed (the) commands of (his) father.

Hari learned music from Nārāyaṇa.

(I) tasted (the) fruits of (a) mango-tree.

Messengers went to Ayodhyā.

(Thou) spokest (a) lie.

---

* See page 29, note*.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

Kṛṣṇa rejoiced at (his) friend's prosperity.

(You) lived at Kauśāmbī then.

(He) wondered at Rāma's exploits.

(Thou) foughtest with (an) enemy.

(The) rogue was beaten by (the) king's order.

(You) counted (the) *niṣkas*.

(A) blessing from (the) *Ṛṣi* was wished for by Rāma.

By favour of (the) gods, (you) conquered (your) enemies.

(We) drank water in place of wine.

(You) took away (the) books hence to (your) house.

(The) sun shone brightly yesterday.

(The) house was entered into at night by (a) thief.

(We) saw (the) general and (his) army.

(They) bore away (the) king from the battle-field.

(They) discharged* arrows at (their) enemies.

(I) began to wreathe (the wreathing of) (a) garland of flowers.

LESSON XVIII.

Imperfect Tense (*Continued*).

Ātmanepada Terminations (*Continued*).

	1st pers.	2nd pers.	3rd pers.
Dual	वहि	इथाम्	इताम्
Plural	महि	ध्वम्	अन्त
	अलभावहि	अलभेथाम्	अलभेताम्
	अलभामहि	अलभध्वम्	अलभन्त

* Use मुच्

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ध्वंस् *1st conj. Ātm.* to perish.

मन् *with* अव, to disregard

मन्त्र् *with* नि *10th conj. Ātm.* to invite

मृश् *6th conj. Parasm.* with वि, to test, to examine.

रम् to feel happy

लज्ज् *6th conj. Ātm.* to feel shame

स्पर्ध् *1st conj. Ātm.* to rival

स्रंस् *1st conj. Ātm.* to drop down

हस् *with* वि *1st conj. Parasm.* to laugh in contempt

WORDS.

अनिष्ट *n.* evil, calamity

अवधीरणा *f.* a repulse, repulsion

असुर *m.* (*in pl.*) demons, the enemies of gods

आरोपण *n.* planting, sowing

उपदेश *m.* advice, counsel

कबरी *f.* a braid of hair

कार्य *n.* action, work

गन्धर्व *m.* an individual of a class of celestial beings

ग्रहण *n.* capture

चोर *m.* a thief

जाल *n.* a net

ज्योत्स्ना *f.* moonlight

त्याग *m.* leaving

दर्शन *n.* sight

दुष्कृत *n.* a wicked action

नायक *m.* a leader

परम् *ind.* however, but

पान्थ *m.* a traveller

प्राची *f.* the east

प्राश्निक *m.* an examiner

बल *n.* strength

बीज *n.* seed

भूप *m.* a king

रमण *m.* a lover, husband

वीर्य *n* heroism, bravery, valour

सचिव *m.* a minister

समूह *m.* a multitude, a crowd

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

पाण्डवा राज्यमविन्दन्त ।

आचार्यान्*शिष्या अभ्यवादयन्त ।

सचिवा भूपमभाषन्त ।

नार्याः कबर्याः पुष्पे अस्त्रंसेताम् ।

जनेन व्यहस्यध्वम् ।

रथ्यायां जनानां समूहमैक्षामहि ।

रामस्य दुःखान्यध्वंसन्त ।

मित्राणां त्यागे नालज्जेथाम् ।

वृक्षेभ्यः शुका उदडयन्त ।

मृगावहन्येतां व्याधैः ।

जनानां सुखायायतामहि ।

देवैः सहासुरा अस्पर्धन्त ।

रमणैः सह ज्योत्स्नायामरमन्त नार्यः ।

उज्जयिन्याः कदा न्यवर्तध्वमिति जनैरपृच्छ्यामहि ।

वातेन वृक्षा अकम्पन्त ।

अरीणां पराजयेनामोदन्त सेनापतयः ।

गृहं प्राविशंश्चोराः परं नालभन्त धनम् ।

कन्या अवन्दन्त जनकम् ।

आचार्यादस्त्राण्यशिक्षामहि ।

वीर्येण विद्यायाश्च बलेन प्राकाशन्त ।

बीजस्यारोपणमारभन्त कृषीवलाः ।

नारायणस्य दुष्कृतानि नारोचन्त जनकाय ।

उद्यमा‡द्धरेर्धनान्यवर्धन्त ।

नानिष्टमाशङ्कामहि ।

धनस्य राशयो ब्राह्मणेभ्योऽदीयन्त ।

---

* See rule in note*, p. 21.

† प्रच्छ् becomes पृच्छ् in the passive.

‡ ह preceded by any of the first four letters of a class is changed to the fourth letter of that class optionally.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Monkeys fought with *Rākṣasas* (evil spirits).

(We two) spoke to (the) learned men at Kās'ī.

(They) endured (the) taunt with calmness.

Stars (two) shone in (the) east.

(You) were praised by [men.

(You two) were commanded by Rāma.

(We) invited (the) *Ṛṣis* for dinner.

When did (the) messengers return from Ayodhyā?

(We) did not expect favour from Hari.

(We) got books at school.

(The two) examiners examined (the two) girls in dancing.

(We two) rejoiced at (the) sight of (our) mother.

(You two) did not begin (the) work.

(We two) saluted (the) *Ṛṣi*.

(They two) suspected a repulse from (the) king.

(We) were born of (a) family of *Gandharvas*.

(The) birds disregarded (the) advice of (their) leader, and fell into (the) net.

(The) faults of (the) Brāhmaṇas were forgiven by (the) king.

(You two) shook with fear at (the) sight of (the) tiger.

(You) strove for (the) capture of (the) elephant.

(The two) children did not feel happy without (their) mother.

Rāma's virtues were praised by poets.

By application (they) obtained much wealth.

(They two) sought (their) daughter in (the) forest.

Two mangoes were tasted by (the two) travellers.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

GENERAL RESULTS AND EXAMINATION.

नी

	Singular	*Dual*	*Plural*
1st pers.	अनयम्	अनयाव	अनयाम
2nd pers.	अनयः	अनयतम्	अनयत
3rd pers.	अनयत्	अनयताम्	अनयन्

द्युत्

1st pers.	अद्योते	अद्योतावहि	अद्योतामहि
2nd pers.	अद्योतथाः	अद्योतेथाम्	अद्योतध्वम्
3rd pers.	अद्योतत	अद्योतेताम्	अद्योतन्त

1. Give the forms of the Imperfect of अस्, अद्, ईक्ष्, मृग्, सृज्, रुच्, मन्त्र् *with* नि, इष्, शिक्ष्, जीव्, डी, मृ, जन्, वृत्, &c., &c.

2. What change does a final consonant undergo when compounded with the following nasal? When is the change necessary?

3. What change does ह् undergo when it follows any of the first four letters of a class?

4. When is a श् changed to छ्?

LESSON XIX.

MASCULINE AND NEUTER NOUNS ENDING IN उ AND ऋ.

Nouns of the masculine gender ending in उ are declined like those ending in इ, with this difference that where इ, ई, ए or य् occurs in the latter, उ, ऊ, ओ or व् should be substituted respectively in the former.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Nouns of the neuter gender ending in उ or ऋ are declined like वारि, उ or ऋ being substituted for इ, ऊ or ॠ for ई, and ओ or अर् for ए.

(*Masculine*).

गुरु *m.*

	Singular	*Dual*	*Plural*
Nom.	गुरुः	गुरू	गुरवः
Acc.	गुरुम्	गुरू	गुरून्
Instr.	गुरुणा	गुरुभ्याम्	गुरुभिः
Dat.	गुरवे	गुरुभ्याम्	गुरुभ्यः

(*Neuter*).

मधु *n.*

Nom. & Acc.	मधु	मधुनी	मधूनि
Instr.	मधुना	मधुभ्याम्	मधुभिः
Dat.	मधुने	मधुभ्याम्	मधुभ्यः

कर्तृ 'doer' *n.*

Nom. & Acc.	कर्तृ	कर्तृणी	कर्तॄणि
Instr.	कर्तृणा	कर्तृभ्याम्	कर्तृभिः
Dat.	कर्तृणे	कर्तृभ्याम्	कर्तृभ्यः

Masculine nouns ending in ऋ change it to आर् before the terminations of the nominative and of the singular and dual of the accusative. A few nouns, such as पितृ, भ्रातृ, जामातृ, देवृ, नृ and सव्येष्टृ change the final ऋ to अर्. The nominative singular of all ends in आ, र् and the termination स् being dropped.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

Terminations of the First Four Cases.

	Singular	*Dual*	*Plural*
Nom.	स्	औ	अस्
Acc.	अम्	औ	न्
Instr.	आ	भ्याम्	भिस्
Dat.	ए	भ्याम्	भ्यस्

Before न् the preceding ऋ is lengthened.

नेतृ *m.* 'leader.'

Nom.	नेता	नेतारौ	नेतारः
Acc.	नेतारम्	नेतारौ	नेतॄन्
Instr.	नेत्रा	नेतृभ्याम्	नेतृभिः
Dat.	नेत्रे	नेतृभ्याम्	नेतृभ्यः

Nom.	भ्राता	भ्रातरौ	भ्रातरः
Acc.	भ्रातरम्	भ्रातरौ	भ्रातॄन्
Instr.	भ्रात्रा	भ्रातृभ्याम्	भ्रातृभिः
Dat.	भ्रात्रे	भ्रातृभ्याम्	भ्रातृभ्यः

SUBSTANTIVES.

(*Masculine*).

इषु an arrow.
ऋतुपर्ण name of a king.
कपोल cheek.
गुरु a preceptor, a venerable person
जामातृ a son-in-law
तडाग a tank
तरु a tree
त्वष्टृ the architect of the gods
दुर्जन a wicked person
देवृ husband's brother
धातृ the Creator
नृ a man
परशु an axe
परशुराम a *Brāhmaṇa* hero, who exterminated the warrior caste
पांसु dust
पितृ father
प्रभु a lord
बाहु an arm

CC-0. Agamnigam Digital Preseyation Foundation, Chandigarh

बिन्दु a drop
भर्तृ husband, master
भीम name of one of the sons of Pāṇḍu
भ्रमर a bee
मनु the Hindu legislator
लक्ष्मण brother of Rāma
वायु wind
विघ्न an obstacle
विमार्ग a wrong path
विष्णु the god Viṣṇu
शत्रु an enemy
शम्भु the god Śiva
शिशु an infant, a child
सव्येष्टृ a charioteer

Masc. & Neuter.

कर्तृ doer, author
गन्तृ goer
दातृ giver, donor
द्रष्टृ seer
द्वेष्टृ hater
रक्षितृ defender, protector

Neuter.

अग्र the tip
अश्रु a tear
तालु the palate
मधु honey.
राष्ट्र a country, nation
वसु wealth

Feminine.

अमरावती Indra's capital
जिह्वा tongue

ADJECTIVES.

क्षुधित hungry
श्याम dark

INDECLINABLES.

अनेकशस् frequently
तु but (not used at the beginning of a sentence).

ROOTS.

इष् *4th conj. Parasm. with* अनु, to search for
गम् *with* अनु, to go after, to follow
गल् *1st conj. Parasm.* to drop
छिद् *pass.* to be cut off
नी with प्र, to compose, to write
भृ *1st conj. Parasm. and Âtm.* to fill; भ्रियते *pass.*
मन् *with* अनु, to consent to, to agree to
मा *with* निर्, to produce, to create; निर्मीयते *pass.*
वाञ्छ् *1st conj. Parasm.* to desire

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

अ prefixed to words beginning with a consonant and अन् to those beginning with a vowel, express negation.

SENTENCES.

शम्भुर्जयति ।
बाहू स्फुरतः ।
वायुना तरवः कम्पन्ते ।
भ्रमरा मधु पिबन्ति ।
नरो वसूनि वाञ्छन्ति ।
इन्द्रः शत्रूनजयत् ।
योधोऽराविषू क्षिपति ।
चातको जलस्य बिन्दुमपि न लभते ।
विष्णवे पूजा रोचते ।
प्रभूभिर्भृत्या आदिश्यन्त ।
विश्वस्य कर्तारं नमामि ।
गुरुभ्यः शिष्यस्याविनयं कथयामि । [च्छत् ।
सीता लक्ष्मणं देवरमन्वग-

कन्याया भर्तारं जामातरं वदन्ति ।
भर्त्रे संदेशः प्रहीयते ।
नार्याः कपोलयोर्नयनाभ्या-मश्रूणि गलन्ति ।
त्वष्ट्रामरावती निरमीयत ।
पितरो वन्द्यन्ते पुत्रैः ।
रामो जनकस्य जामाता ।
पाण्डवा द्विष्टून् युद्धेऽजयन् ।
भर्तारमनुसरति किंकरः ।
मनुना धर्मः प्राणीयत ।
धात्रा प्रजाः सृज्यन्ते ।
तडागस्य जलं मार्गे गन्तृ-भिरपीयत ।
याचका दातारं नालभन्त ।

Rāma gives sweetmeat to children.

(The) sky is filled with dust.

Paras'urāma struck (his) enemies with (an) axe.

Drops of water fall from (the) clouds.

(The) king called (the) defenders of (the) town.

(A) child obeys (his) father.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

(The) lord of Avantī spoke to (his) ministers.

Hari touched (his) palate with (his) tongue.

Women went to (the) garden with (their) husbands.

(The) *Ṛṣis* were the seers of *mantras*.

People adore Viṣṇu.

Ṛtuparṇa spoke to (his) charioteers.

Rāma went to (the) forest with (his) brother Lakṣmaṇa.

Rāvaṇa's heads were cut off* by Rāma with arrows.

(A) work is frequently not begun by men for fear of obstacles.

With (his) arms, Bhīma fought with (his) enemy.

(The) gods punish (the) doers of evil.

Those who go (the goers) by (the) wrong path are censured by men.

Virtue is (the) protector of (a) country (nation) from ruin.

Honey dwells on (the) tip of (the) tongue of (a) wicked person, but in (his) heart poison.

Trees delight travellers by (their) shade.

Rāma's departure to (a) forest with Viśvāmitra was consented to by (his) father.

(The) wind is scattering (the) dark clouds.

People praise (the) givers of food to (the) hungry.

Sītā's husband and (her) husband's brother searched for Sītā.

---

*छ् following a vowel is changed to च्छ्. This change takes place optionally when the vowel is long and at the end of a word or grammatical form; but after मा (negative particle) and आ (preposition) it is necessary.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

LESSON XX.

Nouns ending in उ and ऋ—Masc. & Neut.—

(*Continued*).

			Singular	*Dual*	*Plural*
Nouns in ऋ	Masc.	Abl.	(none)	भ्याम्	भ्यस्
		Gen.	(none)	ओस्	नाम्
		Loc.	इ	ओस्	सु

The singular of the ablative and genitive cases is formed by substituting उर् for ऋ. Before the इ of the locative singular, ऋ takes अर् as its substitute, and before नाम् it is lengthened. This latter change is optional in the case of नृ. The vocative singular is made up by putting अर् for ऋ, and the dual and plural are the same as those of the nominative.*

(*Masculine*).

	Singular	*Dual*	*Plural*
Abl.	नेतुः	नेतृभ्याम्	नेतृभ्यः
Gen.	नेतुः	नेत्रोः	नेतॄणाम्
Loc.	नेतरि	नेत्रोः	नेतृषु
Voc.	नेतर्	नेतारौ	नेतारः

(*Neuter*).

Abl.	कर्तृणः	कर्तृभ्याम्	कर्तृभ्यः
Gen.	कर्तृणः	कर्तृणोः	कर्तॄणाम्
Loc.	कर्तृणि	कर्तृणोः	कर्तृषु
Voc.	कर्तर् or कर्तृ	कर्तृणी	कर्तॄणि

* See rule, page 30.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

(*Masculine.*)

	Singular	*Dual*	*Plural*
Abl.	गुरोः	गुरुभ्याम्	गुरुभ्यः
Gen.	गुरोः	गुर्वोः	गुरूणाम्
Loc.	गुरौ	गुर्वोः	गुरुषु
Voc.	गुरो	गुरू	गुरवः

(*Neuter.*)

Abl.	मधुनः	मधुभ्याम्	मधुभ्यः
Gen.	मधुनः	मधुनोः	मधूनाम्
Loc.	मधुनि	मधुनोः	मधुषु
Voc.	मधो or मधु	मधुनी	मधूनि

WORDS.

अनुज्ञा *f.* permission

अप्रिय *adj.* unpalatable, disliked

अर्जुन *m.* name of one of the sons of Pāndu.

अलङ्घनीय *adj.* that cannot be transgressed

अलम् *ind.* enough, away with (used with the instrumental)

अवस्तु *n.* not a thing, an unreal thing.

अवस्त्वारोप *m.* ascribing something that is not real

आदर *m.* respect

आरोप *m.* ascribing

आर्य *m.* a respectable person; name of the remote ancestors of the Hindus

इच्छा *f.* wish

इन्दु *m.* the moon

उत्कण्ठा *f.* anxiety, longing

उत्साह *m.* happiness, cheerfulness, energy

कर्ण *m.* name of a hero

कलङ्क *m.* a stain, a spot

कारुण्य *n.* compassion, kindness

कुरु *m.* name of a country (*in pl.*)

कृतज्ञता *f.* gratitude

कृपा *f.* favour

ज्ञाति *m.* a relation

तनु *adj.* small, little.

तूल *m.* cotton

द्विज *m.* one of the first three classes or castes

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

नप्तृ *m.* a grandson
निर्बन्ध *m.* importunity
निशित *adj.* sharp
पथ्य *n.* a wholesome thing, what is wholesome
पशु *m.* a beast
पात *m.* fall, falling
पितृव्य *m.* paternal uncle
बन्धु *m.* a relation
भारतवर्षीय *m.* a native of Bharatavarṣa or India
भूत *n.* a creature, an animal
भ्रातृ *m.* a brother
मद *m.* intoxication, insolence
मुख्य *adj.* chief
मृग *m.* deer
मृत्यु *m.* death
रघु *m.* (*in the plural*) the descendants of a king named रघु
रमा *f.* name of a woman
लक्ष्मी *f.* wife of Viṣṇu; goddess of wealth
लङ्घ् *1st conj. Ātm.* to transgress, to overcome
वक्तृ *m.n.* a speaker
वस्तु *n.* a thing, a real thing
वार्ता *f.* intelligence, news, account
विभव *m.* wealth, riches
वैकुण्ठ *n.* name of the celestial abode of the god Viṣṇu
श्रोतृ *m.n* a hearer
साधु *m.* a sage, a man of piety; *adj.* good
स्रष्टृ *m.n.* a creator

SENTENCES.

तरोः पुष्पाण्यपतन्।

शम्भोः कृपया कल्याणं भवति।

गुरूणामादेशाननुरुध्यामहे।

साधवो मृत्योर्भयं न गणयन्ति।

पितरि रामस्य परम आदरः।

विश्वस्य स्रष्टुरिच्छाऽलङ्घनीया।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

द्वेष्टृणामुत्साहं न सहते ।

इन्दौ कलङ्को दृश्यते ।

रामो बन्धुषु स्नेहेन वर्तते ।

मधुनि माधुर्यमस्ति ।

नृषु द्विजः श्रेष्ठः ।

दातृभ्यो धनं लभन्ते ।

कुरुभ्यो दूत आगच्छत् ।

पितृव्यः पितुर्भ्राता ।

वस्तुन्यवस्त्वारोपोऽज्ञानम् ।

बाह्वोर्बलेन पृथ्वीमजयत् ।

भीमस्य भ्रातर्यर्जुने कर्णो बाणानमुञ्चत् ।

तूलस्य राशावग्नेरिव मृदुनि मृगस्य शरीरे निशितस्य बाणस्य पातः ।

तनुषु विभवेषु ज्ञातिभिस्त्यज्यन्ते नराः ।

पशुष्वपि कृतज्ञता दृश्यते ।

श्रोतॄणां निर्बन्धात्कथामारभत ।

अप्रियस्यापि पथ्यस्य वक्तृणि मित्रेऽलं क्रोधेन ।

नप्तुर्लाभेऽतीवोत्कण्ठा भारतवर्षीयाणाम् ।

परमं कारुण्यं साधूनां भूतेषु ।

कन्यां जामातुर्गृहं नयति

Rāma was (the) chief of the Raghus.

(I) got a book from (the) author.

Lakṣmī* was (the) wife of Viṣṇu.

(He) begs pardon of (his) hearers.

Janaka saw (the) chariot of (his) grandsons.

Nārāyaṇa saw (the) horses of Hari's sons-in-law.

(The) Āryas lived in (the) Kurus.

(A) parrot sat on (the) tree.

(A) servant of Hari's grandson went to a village.

Karṇa was (the) first among donors.

---

* This noun takes स् in the nom. sing.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

(The) lion is (the) lord of beasts.

Hari is (the) friend of Ramā's husband.

(The) disc of (the) moon increases and decreases.*

By order of (his) brother, Rāma, Lakṣmaṇa abandoned Sītā in a forest.

From (the) Creator was born the universe.

(She) obtained news of (her) husband.

By (the) strength of (his) arm (he) conquered (his) enemies.

(There) is no fear for (the) mountains even from (a) strong wind.

Wise men get knowledge even from children.

Sins afflict (my) heart, O Śambhu!

In sages is seen great love for God.

Birds sit on (the) branches of trees.

Servants do not transgress (the) orders of (their) lords.

From (her) husband (she) obtained permission for going to (her) mother's house.

(A) residence in *Vaikuṇṭha* is obtained by the devotees of Viṣṇu.

EXAMINATION.

1. Decline द्रष्टृ *m.* and *n.*, मधु, मनु, जामातृ, अश्रु, धातृ *m.*, नृ, देवृ, शत्रु, विभु *m.* and *n.*, भ्रातृ, स्रष्टृ *m.*; वस्तु, वायु, &c., &c.

2. Compare the declensions of masculine nouns ending in उ and neuter nouns ending in उ and ऋ with those of nouns ending in इ.

---

* Use क्षि *Pass.*

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

3. What change or changes does the ending ऋ of masc. nouns undergo in the first five inflexions ?

4. When is छ् changed to च्छ् ? When is the change optional and when necessary ?

LESSON XXI.

Feminine Nouns ending in इ, उ, ऊ, and ऋ.

Feminine nouns ending in ऊ are declined like those in ई, उ, ऊ, or व् being substituted for the इ, ई, or य् occuring in the latter. The termination of the nominative singular is स्.

The termination of the instrumental singular of feminine nouns ending in इ or उ is आ, and that of the accusative plural is स्, before which latter the final vowel is lengthened. In other respects these nouns are declined like the corresponding masculine. The forms for the dative, ablative, genitive, and locative singulars are optionally made up like those of nouns ending in ई or ऊ respectively.

Feminine nouns ending in ऋ are such as express relationship. They are स्वसृ, मातृ, दुहितृ, ननान्दृ and यातृ. The accusative plural termination is स्, before which the ऋ of all these nouns is lengthened. In other respects स्वसृ is declined like नप्तृ or गन्तृ *m.*, and the rest like पितृ.

Adjectives ending in ऋ such as श्रोतृ, गन्तृ, &c. form their feminine by adding ई, as श्रोत्री, गन्त्री, &c.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

श्वश्रू.

	Singular	*Dual*	*Plural*
Nom.	श्वश्रूः	श्वश्र्वौ	श्वश्र्वः
Acc.	श्वश्रूम्	श्वश्र्वौ	श्वश्रूः
Instr.	श्वश्र्वा	श्वश्रूभ्याम्	श्वश्रूभिः
Dat.	श्वश्र्वै	श्वश्रूभ्याम्	श्वश्रूभ्यः
Abl.	श्वश्र्वाः	श्वश्रूभ्याम्	श्वश्रूभ्यः
Gen.	श्वश्र्वाः	श्वश्र्वोः	श्वश्रूणाम्
Loc	श्वश्र्वाम्	श्वश्र्वोः	श्वश्रूषु
Voc.	श्वश्रु	श्वश्र्वौ	श्वश्र्वः

मति.

Nom.	मतिः	मती	मतयः
Acc.	मतिम्	मती	मतीः
Instr.	मत्या	मतिभ्याम्	मतिभिः
Dat.	मतये–मत्यै	मतिभ्याम्	मतिभ्यः
Abl.	मतेः–मत्याः	मतिभ्याम्	मतिभ्यः
Gen.	मतेः–मत्याः	मत्योः	मतीनाम्
Loc.	मतौ–मत्याम्	मत्योः	मतिषु
Voc.	मते	मती	मतयः

धेनु.

Nom.	धेनुः	धेनू	धेनवः
Acc.	धेनुम्	धेनू	धेनूः
Instr.	धेन्वा	धेनुभ्याम्	धेनुभिः
Dat.	धेनवे–धेन्वै	धेनुभ्याम्	धेनुभ्यः
Abl.	धेनोः–धेन्वाः	धेनुभ्याम्	धेनुभ्यः
Gen.	धेनोः–धेन्वाः	धेन्वोः	धेनूनाम्
Loc.	धेनौ–धेन्वाम्	धेन्वोः	धेनुषु
Voc.	धेनो	धेनू	धेनवः

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

मातृ.

	Singular	*Dual*	*Plural*
Nom.	माता	मातरौ	मातरः
Acc.	मातरम्	मातरौ	मातॄः
Instr.	मात्रा	मातृभ्याम्	मातृभिः
Dat.	मात्रे	मातृभ्याम्	मातृभ्यः
Abl.	मातुः	मातृभ्याम्	मातृभ्यः
Gen.	मातुः	मात्रोः	मातॄणाम्
Loc.	मातरि	मात्रोः	मातृषु
Voc.	मातर्	मातरौ	मातरः

SUBSTANTIVES.

Feminine.

अङ्गलभूमि England
अनुरक्ति love
कान्ति splendour, light
कीर्ति fame
कृति action
गति mode of walking, going, gait
जाति caste, kind
दुष्कृति a wicked action
दुहितृ a daughter
धृति courage
धेनु a cow
ननान्दृ husband's sister
नीति politics
प्रकृति ministry; disposition, nature [copy
प्रतिकृति image or
प्रीति affection, satisfaction
बुद्धि talent
भक्ति devotion
भूति prosperity
भूमि ground, land; the earth
मातृ mother
मुक्ति absolution
मूर्ति an image or idol
यातृ husband's brother's wife
रति pleasure; the wife of the god of love
रात्रि night
वधू a young woman; a daughter-in-law
वसति a place of residence
वृत्ति profession, avocation

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

श्रुति hearing; Hindu religious books, the *Vedas*

श्वश्रू mother-in-law

सुकृति a virtuous or good action

सृष्टि creation

स्तुति praise

स्मृति remembrance; Hindu law-book

स्वसृ sister

आङ्ग्ल *m.* an Englishman

आध्यान *n.* meditation.

आश्रम *m* hermitage

ऋष्यशृङ्ग *m.* son-in-law of दशरथ and brother-in-law of राम

एलापुर *n.* name of a city, Veruḷ

कृ *with* अधि to authorize; (*Pass.*) to be authorized

चल *1st conj. Parasm.* to go astray, to go wrong

चिह्न *n.* a token

धा (धी *Pass.*) *with* अभि, to call, to name

धीर *m.* a bold man

निन्दा *f.* censure

निपुण *adj.* proficient

पद् *with* उद् *4th conj. Ātm.* to be produced, to result

पर *adj.* great, greatest

परिणाम *m.* result

पश्चात् *ind.* afterwards

पिण्ड *m.* a ball of rice given to the dead

प्रकर्ष *m.* intensity, greatness

प्रच्छ् [पृच्छ्] *with* आ, *Ātm.* to take leave of, as at the time of departure

बहु *adj.* many

मदन *m.* god of love

मन्द *adj.* slow

लोभ *m.* avarice

विकास *m.* development

विवर *n.* a cave

शम्बूक *m.* name of a person

शान्ता *f.* sister of Rāma

शूद्र *m.* a person of the lowest Hindu caste

शौर्य *n.* valour

श्लिष् *with* आ, *4th conj. Parasm.* to embrace

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

सद् [सीद्] *1st conj. Parasm. with* नि, [निषीद्] to sit

संनिधि *m.* proximity, vicinity

सुजन *m.* a good person, a good man

स्तृ *with* प्र to spread

स्निह् *4th conj. Parasm.* to feel affection for

SENTENCES.

सुजनस्य कीर्तिर्लोके प्रसरति।
संकटे धीरो धृतिं न मुञ्चति।
रामः प्रीत्या पुत्रमाश्लिष्यति।
मुक्तये देवं भजति।
यक्षाणां वसत्या आगच्छत्।
दुःखं दुष्कृतेरुत्पद्यते।
मदनो रतेर्वल्लभः।
सृष्ट्याः पालक ईश्वरः।
बुद्धेः प्रकर्षः कीर्तये भवति।
भूमौ निषीदति।
जामातुर्ऋष्यशृङ्गस्याश्रमं रामस्य मातरोऽगच्छन्।
यातॄर्ननान्दरं चापृच्छत सीता पश्चादगच्छत्पितुर्गृहम्।
रघोः पिता वसिष्ठस्य धेनुमरक्षत्।
नारायणस्य कृतयो हरेः प्रीत्यै न भवन्ति।
श्रुत्यां शूद्रो नाधिक्रियते।
मूर्खाणां स्तुतीर्निन्दा वा न गणयन्ति बुधाः।
प्रकृतिभिर्नृपः सेव्यते।
गोपो धेनू रक्षति।
वध्वो नद्या जलमानयन्ति।
श्वश्रूर्जामातरि स्निह्यति।
चन्द्रस्य कान्तिं पश्यति।
सुकृतीनां फलमनुभवति।
लोभेन बुद्धिश्चलति।
हरिः प्रकृत्या साधुर्वर्तते।
रामः पित्रे मात्रे च पिण्डानयच्छत्।
स्मृत्यां धर्मः कथ्यते।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Sītā bowed to Ṛṣyaśṛṅga, (the) husband of (her) husband's sister.

Viśvāmitra was (a) Kṣatriya by caste; afterwards (he) became (a) Brāhmaṇa.

Śambūka is (a) husbandman by profession.

Sītā always pleased (her) mother-in-law.

(The) king's counsellor is proficient in politics.

Among *Smṛtis*, Manu's is (the) best.

(The) modesty of young women in Mahārāṣṭra is praiseworthy.

Rāma saw (his) sister Śāntā, and bowed to (his) mother.

Rāma asked (the) man (his) caste.

Men desire prosperity.

Englishmen come here from England.

In (the) caves in (the) vicinity of Veruḷ, (there) are many images of gods.

Hari passed* (his) nights in meditation.

Kṛṣṇa† had many daughters.

Valour contributes to (is for) fame.

(A) man's disposition is known from (his) actions.

Nārāyaṇa's ruin is (the) result of (his) wicked actions.

Courage is (the) greatest ornament of men.

Great love for God is called devotion.

(The) development of (a) man's talent is (the) result of teaching.

Sītā's face is like the moon in (by) splendour.

(An) elephant's gait is slow.

(The) father gave much wealth to (his) daughters.

(The) sister's present was (a) token of affection.

---

* Use the root नी here.

† Use the gen. of 'Kṛṣṇa' and nom. of 'daughters' and the Sanskṛt verb corresponding to 'were'.

The feminine of adjectives ending in उ is optionally the same as the masculine. The other form is made up by adding ई.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

Examination.

1. Compare :—(*a.*) The declension of feminine nouns ending in ऊ with that of those in ई.

(*b.*) The declension of feminine nouns in इ and उ with that of the corresponding masculine. What do the optional forms of the former resemble ?

(*c.*) The declension of स्वसृ, मातृ, पितृ, नप्तृ, and गन्तृ *m.* with one another.

2. How is the feminine of adjectives ending in उ and ऋ formed ?

3. Decline ननान्दृ, स्वसृ, रुचि, कीर्ति, वधू, रज्जु, *f.*, नीति, पृथु *m.* and *f.* &c , &c.

LESSON XXII.

On the Imperative Mood

Parasmaipada Terminations.

	Singular	*Dual*	*Plural*
*1st pers.	आनि	आव	आम
2nd pers.	(none)	तम्	त
3rd pers.	तु	ताम्	अन्तु
	वदानि	वदाव	वदाम
	वद	वदतम्	वदत
	वदतु	वदताम्	वदन्तु

The conjugational signs are added on to the roots before the terminations of the Imperative.

---

* The Imperative forms of अस् and अद् are given in the Second Book.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Words.

अनृत *n.* a falsehood, an untruth
अभिधान *n.* name
डिम्भ *m.* a child
दुर्ग *n.* difficulty
दृढम् *adv.* firmly, closely
पाठ *m.* a lesson
पितृ *du.* parents
पूज्य *adj.* worthy of honour
प्रतिक्रिया *f.* retaliation, revenge, the way to revenge. [benefit
भद्र *n.* well-being,
भू *with* अनु, to experience, to feel
मद् *with* प्र, to err, to fall off
मा *ind.* not (prohibitive)
रस *m.* juice
रेरे *interj.* O! Oh!
वंश *m.* race
वत्स *m.* a child
वयस्य *m.* a companion, friend
शङ्का *f.* doubt
श्रम् *with* वि to rest
सत्त्व *n.* truth, goodness; an animal, a creature
सद् [सीद्] *1st conj. Parasm.* with प्र, to favour, to be pleased
सर्वदा *ind.* always
सुवर्णकार *m.* a goldsmith
सोम *m.* a plant used in sacrifices, or its juice
स्था *with* अनु, to carry out, to act according to

Sentences.

सत्त्वं जयतु।
वत्स पितरं प्रणम।
अयोध्यां दूता गच्छन्तु।
पुत्रावश्वमारोहताम्।
रेरे मा विनयं त्यजत।
सख्यौ पुष्पाण्यानयतम्।
वयस्योपवनं प्रविशाव।
जलं त्यज घृतं पिब।
कथं व्याघ्राणां संनिधौ निवसानि।
लोको दुर्गाणि तरतु भद्राणि पश्यतु।
नराणां व्याधयो नश्यन्तु।
मयुरौ प्रासादस्य शिखरे नृत्यताम्।
बालका अनृतं मा वदत।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

आसनयोर्निषीदतम् ।
डिम्भ जननीमाह्वय ।
भूपतयः सर्वदा प्रजा धर्मेण रक्षन्तु ।
जनः सदानन्दमनुभवतु ।
शत्रोः प्रतिक्रियामुपदिशत ।
पितरौ प्रसीदतम् ।

सत्यान्मा प्रमाद्याम ।
सुवर्णकारस्सुवर्णं तोलयतु ।
पित्रोर्गुरोश्च वचनमनुतिष्ठ ।
पूज्यान्पूजय ।
विश्राम्यन्तु पान्थास्तरोश्छायायाम् ।
क्षालयतां हस्तौ बालौ ।

Tell (your) brother's name.

Children, go to school and learn (your) lesson.

God save (the) King!

*Let (us) follow (the) counsels of wise men.

(The) gods be satisfied!

Hari and Mādhava, do not prattle.

Leave off doubt as to † Rāma's success.

May (the) enemies of men thus perish!

Give money to (the) poor.

Cāṇḍāla, do not touch (a) Brāhmaṇa.

Let (him) drink (the) juice of *Soma*.

May (he) remember (the) good deeds of (his) race!

Let (us) deserve (the) praises of men.

Let (us) forgive (the) faults of (our) friends.

Embrace closely (thy) father, boy.

Children, do not give pain to dumb creatures.

May not Hari's mind be agitated by anger!

May we not wallow in sin!

Let (the) herdsman take (the) kine home.

---

* Use the Imperative of the infinitive depending on "Let," and put the object of 'Let' into the nominative case.

† Use the locative here.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

May (the) greed of (the) people for gold decrease!

May (the two) sons please (their) mother !

Let (the) beggars glean (the) (grains of) rice.

Let (the) fools prattle.

LESSON XXIII.

IMPERATIVE MOOD—(*Continued*).

Ātmanepada Terminations.

	Singular	*Dual*	*Plural*
1st pers.	ऐ	आवहै	आमहै
2nd pers.	स्व	इथाम्	ध्वम्
3rd pers.	ताम्	इताम्	अन्ताम्
	मोदै	मोदावहै	मोदामहै
	मोदस्व	मोदेथाम्	मोदध्वम्
	मोदताम्	मोदेताम्	मोदन्ताम्

ROOTS.

जि *with* वि *Ātm.* to conquer

पद् *with* प्रति, to step towards, to do.

मन् *4th conj. Ātm.* to think, to maintain, to regard.

लम्ब् *1st conj. Ātm. with* अव, to resort to, to adopt

वृत् *with* प्र, to set about.

SUBSTANTIVES.

अभिलाष *m.* desire.

आचार *m.* proper conduct, conduct.

ऋजुता *f.* straight-forwardness.

खल *m.* a villain.

देवदत्त *m.* name of a person

पात्र *n.* a deserving person or object.

पार्थिव *m.* a king.

प्रश्रय *m.* courtesy, civility

विद्या *f.* learning

श्रम *m.* labour

समृद्धि *f.* plenty, abundance

सूनु *m.* a son.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

SENTENCES.

शत्रुभिः सह युध्यस्व ।

चित्तं स्वास्थ्यं लभताम् ।

शिष्या गुरून् वन्दध्वम् ।

प्रजाया हिताय पार्थिवाः प्रवर्तन्ताम् ।

कन्ये गीतं शिक्षेताम् ।

भर्तारं सेवेथाम् ।

कथं दुःखं सहै ।

कीर्तये यतामहै ।

भूपते विजयस्व ।

भ्रातुर्गुणान् मा श्लाघध्वम् ।

नरा धान्यस्य समृद्ध्या मोदन्ताम् ।

आचारं प्रतिपद्येथाम् ।

जनानां धर्मेऽभिलाषो वर्धताम् ।

शृगालौ म्रियेताम् ।

वार्ताः श्रूयन्ताम् ।

प्रश्रयमवलम्बस्व ।

प्रकाशन्तां पराक्रमेण नृपस्य सूनवः ।

रमतां चित्तं छात्राणां विद्यायाम् ।

संगीतमारभामहै ।

प्रजानां कल्याणाय क्लेशाः सह्यन्तां नृपैः ।

प्रेक्षस्व वनस्य शोभाम् ।

संकटेऽप्यनृतं मा भाषावहै ।

मानिष्टमाशङ्केथाम् ।

शोभन्तां तरवः फलानामुद्गमेन ।

दुराचारिभ्यः कल्याणं मा-[शंसध्वम् ।

Tremble, (the) enemies of the King!

Taste (thou a) mango.

Begin (you the) study of Sanskṛt.

May (we) obey (the) commands of God!

Let (the) moon shine.

Let (the two) books be brought here.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Do not (you both) regard Devadatta (an) enemy.

Rejoice at men's prosperity.

Die, villain!

May men blush at (their) misdeeds!

Let (the) virtues of (the) medicine be examined.

Let riches be given to deserving persons.

May men always seek (the) truth!

Flatter not sinners.

Let (the) birds fly from (the) branches of (the) tree.

Let rogues smile at (the) straight-forwardness of (the) good.

Let heaps of corn be given to Brāhmaṇas.

May (a) son be born to (the) king!

Obtain (thou thy) desires.

May (I) not disregard (the) orders of (my) father!

Let (us two) destroy (our) enemies.

Let (the two) faults of (the) servant be forgiven by (the) master.

Earn wealth by labour, do not beg.

Let (the two) children taste (the) sweetmeats.

May (we two) not be killed in (the) battle!

LESSON XXIV.

Some of the more important Verbal Derivatives.

The past passive participle* is formed by adding त to the root; as श्रु *to hear*, श्रुत *heard*.

The infinitive of purpose is formed by adding तुम् † to the root; as श्रु-श्रोतुम् *for hearing*.

---

* The feminine of this is formed by adding आ.

† The final vowel or the penultimate short takes its *guṇa* substitute before this termination.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

The indeclinable past participle or absolutive is formed by adding त्वा to the root; श्रु *to hear*, श्रुत्वा *having heard*. य takes the place of त्वा, when a preposition is prefixed to the root; अनुभूय *having experienced*. त् is prefixed to this य, when the root ends in a short vowel; अनुकृत्य *having imitated*.

Before all these terminations except य some roots take the augment इ. As a general rule, however, roots ending in short vowels do not take it. There are some other modifications which the roots undergo, which are too various to be noticed here.

To form the present participle, the conjugational sign* is first affixed to the root, and then the termination अत् (see note*, p. 6) is added on to it when the root takes Parasmaipada terminations, and मान when it takes Atmanepada terminations. आन, however, takes the place of मान when the base † does not end in अ. Passive present participles are formed by adding मान to the Passive base.

List of Past Passive Participles of several roots.

अस् to throw	अस्त	क्षुभ् to be agitated	क्षुब्ध
आप् to obtain	आप्त	खन् to dig	खात
कम् to desire, to love	कान्त	गम् to go	गत
कृष् to draw lines,		गुह् to hide	गूढ
to plough	कृष्ट	जन् to be produced	जात
क्रम् to go	क्रान्त	तुष् to be satisfied	तुष्ट
क्रुध् to be angry	क्रुद्ध	त्यज् to abandon	त्यक्त
क्लम् to be weary	क्लान्त	दह् to burn	दग्ध
क्षम् to forgive	क्षान्त	दिश् to show	दिष्ट

* Or, more generally, take that form which the root assumes before the 3rd pers. plural termination of the present tense, and then add on the participial suffix instead of that termination.

† That form of a noun or root to which the termination is appended is called the *base*.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

दुष् to be made bad	दुष्ट
दृश् to see	दृष्ट
धा to put, to bear	हित
धृष् to be proud, to dare	धृष्ट
नम् to bow	नत
नश् to perish	नष्ट
पच् to cook	पक्व
पद् to go	पन्न
पुष् to nourish	पुष्ट
प्रच्छ् to ask	पृष्ट
बन्ध् to bind	बद्ध
भज् to worship	भक्त
भुज् to eat, to enjoy	भुक्त
मन् to mind, to think	मत
मस्ज् to plunge	मग्न
मुच् to liberate	मुक्त
मुह् to be foolish	मूढ or मुग्ध
मृ to die	मृत
यज् to worship	इष्ट
युज् to join	युक्त
रभ् to be engaged in	रब्ध
रम् to sport	रत
रुह् to grow	रूढ
लभ् to obtain	लब्ध
लुभ् to covet	लुब्ध
वच् to speak	उक्त
वद् to speak	उदित
वप् to sow	उप्त
वह् to bear	ऊढ
विश् to enter	विष्ट
वृत् to be	वृत्त
शंस् to praise	शस्त
शम् to be quiet	शान्त
श्लिष् to embrace	श्लिष्ट
सह् to endure	सोढ
सृज् to create, to abandon	सृष्ट
स्पृश् to touch	स्पृष्ट
हन् to kill	हत

Words.

अखिल *adj.* all, whole

अभिषेक *m.* coronation

अस् (to throw) *with* निर्, to scatter

उटज *m.* a hut

उद्यत (*past part.* of यम् *with* उद्) ready, prepared

उपाय *m.* a remedy

कारागृह *n.* a prison

कुम्भकार *m.* a potter

कूप *m.* a well

क्षेत्र *n.* a field

खन् *1st conj. Parasm.* and *Ātm. with* उद्, to dig, to excavate

घट *m.* a jar

तूष्णीम् *ind.* silent, silently

दिश् *with* निर्, to indicate

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

धा (to put, to bear) *with* नि, to place.

धृ *1st conj. Parasm.* and *Ātm.* to seize; *with* उद्, to save, to release, to lift up.

नी *with* वि, to educate

पङ्क *m.* mud.

पीडा *f.* pain.

प्रातर् *ind.* in the morning

भज् *1st conj. Parasm.* and *Ātm.* to resort to, to have recourse to

भाष् *with* प्रति, to reply

मति *f.* intellect.

मद *m.* pride, arrogance

मूल *n.* root, foot

मूर्च्छ् *1st conj. Parasm.* to faint away, to swoon

यज्ञिय *adj.* belonging to a sacrifice

राजपुरुष *m.* a king's officer

रुह् *with* आ, to ascend

वृत् *with* प्रति and नि, to come back, to return

समर्थ *adj.* able, powerful

सर्प *m.* a serpent

सम्यक् *adv.* well

सारमेय *m.* a dog

हृ *1st conj. Parasm.* and *Ātm.* *with* परि, to dispel, to remove

SENTENCES

जलं पातुं नदीमगच्छत्।

कुम्भकारेण घटः कृतः*।

हरिणा सर्पो दृष्टः।

ग्रामं गन्तुमिच्छामि।

जनानां पीडाः परिहर्तुमीश्वरः समर्थोऽस्ति।

भार्यां त्यक्त्वा वनं गतः।

रामस्य पीडा नष्टा।

उपायश्चिन्तितः।

गृहं प्रविष्टः किंकरः।

शम्बूकेन कथितां वार्तां श्रुत्वा रामोऽमुह्यत्।

नद्यास्तीरे चिरं विहृत्योटजं निवृत्ता सीता।

* In sentences, in which the past participle is thus used, the copula अस्ति 'is' may be supposed to be understood.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

गृहं प्रविश्य क्व मातेत्यपृच्छत् ।

लक्ष्म्या मदेन स्पृष्टोऽसि ।

रामेण बहवः कूपास्तडागाश्चोत्खाताः ।

एवमुक्तो हरिर्ब्राह्मणाय धनमयच्छत् ।

अश्वमारोढुं* मतिर्जाता ।

शत्रून् जित्वा नगरीं प्राविशत् ।

सखीभिः पृष्टा ललना- [ऽलज्जत ।

क्लेशः सोढः सीतया ।

पृथिव्यां चरितुं यज्ञियोऽश्वो मुक्तः ।

वनात्प्रतिनिवृत्य रामो राज्यं कर्तुमारभत ।

पङ्के पतितां धेनुमुद्धरति ।

रक्षितोऽस्मि देवेन ।

बहूनि काव्यानि पठितानि हरिणा ।

आतपेन क्लान्तास्तरोर्मूलं भजामः ।

(The) clouds †have been scattered by (the) wind.

(The) fields have been ploughed by (the) husbandmen, and corn has been sown.

Having well educated (the) pupil, (the) preceptor gave (him) permission to marry.

(The) sea is agitated by the wind.

Having followed (the) dog's steps, (he) came to (the) place indicated.

Śiva became satisfied with Rāvaṇa's devotion.

(The) seed of virtues is placed by God in (the) heart of men.

Be ready to conquer (your) enemy.

Many soldiers were killed in (the) battle.

---

* From रुह्.

† In translating these sentences, use the verbal derivatives taught in this lesson, wherever they can be used.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

Having remembered (her) dead husband, (she) again swooned.

At (the) time of (the) coronation, all men were released from prison.

(The) child wishes to seize (the) moon.

(The) fruit of (his) exertion has been obtained by Nārāyaṇa.

Having saluted (the) goddess, (he) returned from (the) temple.

Hari's faults have been forgiven by (his) father.

Having ascended (the) mountain, (he) saw (a) lake.

(The) cause of fear is gone.

(He) attempts to lead villains to (the) path of (the) good.

(The) child was abandoned on (the) shore of (the) sea.

Having experienced (the) sorrows of (the) world, (he) became (an) ascetic.

Many villages were burnt by (the) soldiers on (the) way.

Having replied to (his) friend, (he) stood silent.

(A) son is born to Hari's wife.

Having got up* in the morning, men wash (their) faces.

(The) thieves were bound by (the) king's officers.

EXAMINATION.

1. Give the Imperative (all numbers and persons) of जीव्, ईक्ष्, जन्, स्पृश्, हृ, दृ, स्था act. and pass., पा 'to drink,' स्फुर्, अद्, निन्द्, शुभ्, भू *with* अनु act. and pass., सह्, &c., &c.

2. How do you form :—

a. The Past Passive Participle,

b. The Present Participle Active,

---

* The स् of स्था is dropped after the preposition उद्.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

c. The Present Participle Passive,

d. The Infinitive of purpose,

e. The Indeclinable Past Participle or Absolutive with and without a preposition ?

3. *Give the infinitive of purpose and all participles of मन्, यज्, मुच्, खन्, दह्, सृज्, वह्, लभ्, रभ्, श्लिष्, &c., &c.

4. When is the initial स् of स्था dropped?

LESSON XXV.

Nouns ending in consonants.

The general scheme of case-endings given in Sanskṛt Grammars is as follows :—

	Singular	*Dual*	*Plural*
Nom. & Voc.	स्	औ	अस्
Acc.	अम्	औ	अस्
Instr.	आ	भ्याम्	भिस्
Dat.	ए	भ्याम्	भ्यस्
Abl.	अस्	भ्याम्	भ्यस्
Gen.	अस्	ओस्	आम्
Loc.	इ	ओस्	सु

These terminations are applied without any change to masculine and feminine nouns ending in consonants, but the crude form itself undergoes certain modifications, which we will shortly notice.

*The pupil will require the teacher's assistance in answering this question, which is rather too advanced for him.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

1. There are a number of nouns which undergo no change, and are declined alike, whether masculine or feminine; as भूभृत् *m.*, मरुत् *m.*, दृशद् *f.*, &c.

मरुत् *m.*

	Singular	*Dual*	*Plural*
Nom. & Voc.	मरुत्*	मरुतौ	मरुतः
Acc.	मरुतम्	मरुतौ	मरुतः
Instr.	मरुता	मरुद्भ्याम्	मरुद्भिः
Dat.	मरुते	मरुद्भ्याम्	मरुद्भ्यः
Abl.	मरुतः	मरुद्भ्याम्	मरुद्भ्यः
Gen.	मरुतः	मरुतोः	मरुताम्
Loc.	मरुति	मरुतोः	मरुत्सु

वाच् *f.*

Nom. & Voc.	वाक् †	वाचौ	वाचः
Acc.	वाचम्	वाचौ	वाचः
Instr.	वाचा	वाग्भ्याम्	वाग्भिः
Dat.	वाचे	वाग्भ्याम्	वाग्भ्यः
Abl.	वाचः	वाग्भ्याम्	वाग्भ्यः
Gen.	वाचः	वाचोः	वाचाम्
Loc.	वाचि	वाचोः	वाक्षु ‡

* When there are more consonants than one at the end of a word, the first is retained and the others dropped; as मरुत् with स् becomes मरुत्स्, but स् is dropped and the form is मरुत्.

† च् or ज् is changed to क् before hard consonants, and to ग् before any soft consonant except a nasal or a semi-vowel. This change takes place also when these consonants end a word. A consonant (except a nasal) at the end of a word is changed to the first or third of its class.

‡ स् following a vowel except अ and आ, or a letter of the guttural class, or र्, generally becomes ष्.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

2. Nouns ending in वत् and मत्, when masculine, prefix a न् to the final त् in the first five inflections.

भगवत् *m.*

	Singular	*Dual*	*Plural*
Nom.	भगवान्	भगवन्तौ	भगवन्तः
Acc.	भगवन्तम्	भगवन्तौ	भगवतः
Instr.	भगवता	भगवद्भ्याम्	भगवद्भिः
Dat.	भगवते	भगवद्भ्याम्	भगवद्भ्यः
Abl.	भगवतः	भगवद्भ्याम्	भगवद्भ्यः
Gen.	भगवतः	भगवतोः	भगवताम्
Loc.	भगवति	भगवतोः	भगवत्सु
Voc.	भगवन्	भगवन्तौ	भगवन्तः

3. Present participles differ from this only in the nominative singular, the अ of the last syllable being short, as गच्छत् *pr. part.*, गच्छन् *nom. sing.*

4. The terminations of the nominative, vocative and accusative forms of neuter nouns ending in consonants are as follows:—

Singular	*Dual*	*Plural*
(none)	ई	इ

Before the इ of the plural न् is prefixed to the final consonant, if it be not a nasal or a semi-vowel. The other cases are, as in the case of nouns ending in अ, formed exactly like those of the corresponding masculine.

Nom., Voc. and Acc. जगत् जगती जगन्ति

5. Before the ई of the nom., voc., and acc. dual of the neuter, न् is prefixed to the final त् of the present participles of roots of the 1st, 4th and 10th conjugations, and optionally to the त् of those of roots of the 6th conjugation.

Nom., Voc. and Acc. गच्छत् गच्छन्ती गच्छन्ति

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Nom., Voc. and Acc. विशत् विशन्ती or विशती विशन्ति

WORDS.

आपद् *f.* adversity
आयुष्मत् *adj.** long-lived
गुणवत् *adj.* meritorious
जगत् *n.* the world
दृशद् *f.* stone
धीमत् *adj.* sensible, talented
परवत् *adj.* dependent
प्रातिपद् *f.* the first day of a lunar fortnight
भगवत् *adj.* divine, majestic
भवत् *pron.* your Honour
भूभृत् *m.* a king
मरुत् *m.* wind; a god
मूर्तिमत् *adj.* having form
मृद् *f.* earth
यशस्वत् *adj.* famous
वाच् *f.* speech
विद्युत् *f.* lightning
विपद् *f.* adversity
वियत् *n.* the sky
शरद् *f.* autumn
श्रीमत् *adj.* prosperous
संपद् *f.* wealth, prosperity
सुखभाज् *adj.* happy, those who enjoy happiness
सुहृद् *m.* a friend
हुतभुज् *m.* fire

अकाल *m.* (अ + काल *m.* time) not the time, improper time
अत्यय *m.* passing away, destruction
अधमर्ण *m.* a debtor
अन्तःकरण *n.* the heart
√अर्थ् *10th conj.* *Ātm.* with अभि, to request, to beg of, to solicit
इह *ind.* here
ईक्ष् *with* उप, to neglect

---

* The feminine forms of adjectives ending in मत् or वत् are formed by adding ई; as आयुष्मती long-lived (she). Of present participles the fem. form is the same as that of the neuter nom., voc., and acc. dual: as भवत् *pr. part.*, भवन्ती *f.*; विशत् *pr. part.*, विशन्ती or विशती *f.*

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

उच्चैस् *ind.* aloft, nobly
उद्भव *m.* birth
उद्धत (*past part. pass.* of हन् *with* उद्) proud
कार्तिक *m.* name of a month
चञ्चल *adj.* transitory
जीवित *n.* life
नल *m.* name of a king
निषण्ण (*past part. pass.* of सद् *with* नि) seated, sitting
प्रवृत्ति *f.* predilection
प्राण *m. pl.* life
बहुशस् *ind.* often, in many cases
महोत्सव *m.* a festival
मृदु *adj.* soft
वासुदेव *m.* name of the god Kṛṣṇa
विकार *m.* change of form, transformation
विद् 4*th conj. Ātm.* to be
विहित (*past pass. part.* of धा *with* वि) laid down
वृन्त *n.* a stalk
श्लथ *adj.* loosened
संदेह *m.* doubt
सर्वथा *ind.* wholly
होतृ *m.* a sacrificial priest

State M... Lucknow 7632

Present Participles.

कुर्वत् doing
गच्छत् going
चोदयत् driving
जयत् conquering
पश्यत् seeing
वसत् dwelling
शासत्* ruling
सत् (*pr. part.* of अस् to be) being, good; *m.* a good or virtuous man

SENTENCES.

नृशंसेभ्यो गुणवतामपि भयं विद्यते ।

चन्द्रस्य प्रकाशः शरद्याह्लादको भवति ।

---

*न् is not prefixed to त् in the first five inflections in this case. Only before the इ of the nom., voc. and acc. plur. it is prefixed optionally.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

विद्युता सह मेघो वियति वर्तते।

वत्स आयुष्मान् भव।

धीमन्तो लोके यशस्वन्तो भवन्ति।

रामो मूर्तिमान् धर्म इव।

जयतः शत्रून् मोपेक्षस्व।

भवद्भिरादिष्टः किंकरो नगरमगच्छत्।

नमो भगवते वासुदेवाय।

पश्यतो गुरोः* शिष्येणाविनयः कृतः।

हुतभुजा दग्धमरण्यमपश्यन्नलः।

दिनेषु गच्छत्सु† नारायणः पण्डितोऽभवत्।

महीं शासति दशरथे भूभृति जनाः सुखभाजोऽभवन्।

मरुतां भर्तार्जुनं द्रष्टुमिच्छति।

कवीनां वाक्षु माधुर्यमस्ति।

सुहृदोर्वचनमलङ्घनीयम्।

भवन्तः पुत्रैः सहागच्छन्त्विति श्रीमतो देवस्याज्ञा।

घटा मृदो विकारा अलंकाराश्च सुवर्णस्य।

प्राणानामत्ययेऽप्यसन्तः सद्भिर्नाभ्यर्थ्यन्ते।

इह जगति पुत्रस्योद्भव उत्सवस्य हेतुः।

संदेहे सतामन्तःकरणस्य प्रवृत्तयः प्रमाणम्।

विपद्युच्चैः स्थीयते सद्भिः।

दृशादि निषण्णो गुरुः शिष्यान्धर्ममुपादिशत्।

---

*This is an instance of the genitive absolute; it has the sense of 'notwithstanding.'

†This is an instance of the locative absolute; the meaning is like that of the English nominative absolute—*days having elapsed.*

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

अधमर्णाः सर्वथा परवन्तो भवन्ति ।

अकालो नास्ति धर्मस्य जीविते चञ्चले सति ।

Nārāyaṇa is not dependent.

Deer sit on stones in (a) forest.

Indra is (the) lord of (the) gods.

On (the) first of *Kārtika* there is (a) festival.

(I) saw (a) boy going to school.

In prosperity many persons follow (a) man.

(A) man is abandoned by (his) friends in adversity.

Kṛṣṇa saw men driving horses.

Ascetics regard (the) world as (a) wilderness.

(A) work is written by (the) talented Nārāyaṇa.

Even (the) meritorious are censured by (the) wicked.

Men always desire to be long-lived.

(It) has been so laid down by (the) divine Manu.

Anger cools down by soft speech.

Nārada descended from (the) sky.

(The) good do not become proud on account of (by) wealth.

(It) was advised by (our) preceptor (when he was) going to heaven.

(While) living in (a) forest Rāma and Lakṣmaṇa destroyed many demons.

(I) am very pleased by seeing (a sight of) your Honour.

(The) talented are honoured at (the) courts of kings.

(The) wind takes away (the) loosened flower from (the) stalk.

Lightning is considered by poets (as the) wife of (the) cloud.

Fire, (if) touched, burns even (the) *Hotṛ*.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

(The) desire for happiness of those who enjoy happiness often increases by	(their) enjoyment of happiness.

Rāma lived in (the) prosperous city of Ayodhyā.

EXAMINATION.

1. Repeat the case-terminations occurring in Sanskṛt Grammars.

2. Compare the declension of nouns in वत् or मत् with that of present participles, and of these with that of any ordinary noun ending in a consonant, such as भूभृत्.

3. How do you form the neuter dual (nom., voc., acc.) or feminine of present participles, and of adjectives in वत् or मत्?

4. How is च् or ज् treated when followed by hard or soft consonants, or when it is at the end of a word?

5. In what circumstances is स् generally changed to ष्?

6. Decline प्रतिपद्, हुतभुज्, यशस्वत् *m., f. & n.*, कुर्वत् *m., f. & n.*, सुखभाज् *m. & n.*, आयुष्मत् *m. & n.*, दिशत् *m., f. & n.*, परवत् *m.*, आपद्, चोदयत् *m., f. & n.*, &c., &c.

7. Explain, with instances, the use of the Loc. and Gen. absolute.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

LESSON XXVI.

Nouns ending in अन् and इन्.

1. स्, the nominative and vocative singular termination, is dropped (see note*, page 97).

2. न् is dropped in the nominative singular, and before all terminations beginning with consonants.

3. The अ is lengthened in the first five inflections, and इ in the nominative singular only. This rule does not hold good in the case of neuter nouns. But in the plural of the nom., voc. and acc. of these, the अ and इ are lengthened.

4. अ is dropped before the vowel terminations, beginning with the अस् of the accusative plural, but not in cases when the अ is preceded by a conjunct consonant of which म् or व् is the final member. This rule is applied optionally in the locative singular of masculine and neuter nouns, and in the nom., voc., and acc. dual of the latter.

5. The vocative singular does not differ from the crude. In the neuter न् is optionally dropped.

राजन् *m.*

	Singular	*Dual*	*Plural*
Nom.	राजा	राजानौ	राजानः
Acc.	राजानम्	राजानौ	राज्ञः*
Instr.	राज्ञा	राजभ्याम्	राजभिः

* The अ of the final syllable अन् being dropped, we have राज्न्. By rule of *saṁdhi* (see page 21, note*) न् becomes ञ्, which, with the preceding ज्, becomes ज्ञ्.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

	Singular	*Dual*	*Plural*
Dat.	राज्ञे	राजभ्याम्	राजभ्यः
Abl.	राज्ञः	राजभ्याम्	राजभ्यः
Gen.	राज्ञः	राज्ञोः	राज्ञाम्
Loc.	राज्ञि–राजनि	राज्ञोः	राजसु
Voc.	राजन्	राजानौ	राजानः

आत्मन् *m.*

Nom.	आत्मा	आत्मानौ	आत्मानः
Acc.	आत्मानम्	आत्मानौ	आत्मनः
Instr.	आत्मना	आत्मभ्याम्	आत्मभिः
Dat.	आत्मने	आत्मभ्याम्	आत्मभ्यः
Abl.	आत्मनः	आत्मभ्याम्	आत्मभ्यः
Gen.	आत्मनः	आत्मनोः	आत्मनाम्
Loc.	आत्मनि	आत्मनोः	आत्मसु
Voc.	आत्मन्	आत्मानौ	आत्मानः

नामन् *n.*

Nom. and Acc.	नाम	नामनी or नाम्नी	नामानि
Instr.	नाम्ना	नामभ्याम्	नामभिः
Dat.	नाम्ने	नामभ्याम्	नामभ्यः
Abl.	नाम्नः	नामभ्याम्	नामभ्यः
Gen.	नाम्नः	नाम्नोः	नाम्नाम्
Loc.	नामनि–नाम्नि	नाम्नोः	नामसु
Voc.	नामन् or नाम	नामनी or नाम्नी	नामानि

शशिन् *m.*

Nom.	शशी	शशिनौ	शशिनः
Acc.	शशिनम्	शशिनौ	शशिनः

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

	Singular	*Dual*	*Plural*
Instr.	शशिना	शशिभ्याम्	शशिभिः
Dat.	शशिने	शशिभ्याम्	शशिभ्यः
Abl.	शशिनः	शशिभ्याम्	शशिभ्यः
Gen.	शशिनः	शशिनोः	शशिनाम्
Loc.	शशिनि	शशिनोः	शशिषु
Voc.	शशिन्	शशिनौ	शशिनः

भाविन् *n.*

Nom. and acc. भावि	भाविनी	भावीनि
Voc. भाविन् or भावि	भाविनी	भावीनि

The rest like शशिन्.

WORDS.

अनुजीविन् *m.* a servant

अन्तरात्मन् *m.* the internal soul, the heart

अपराधिन् *adj.* guilty, offending

अश्मन् *m.* a stone.

आत्मन् *m.* the soul, self

उत्सङ्गवर्तिन् *adj.* (उत्सङ्ग *m.* lap) resting in the lap

कञ्चुकिन् *m.* an attendant on the women's apartments, a chamberlain

कर्मन् *n.* action

कुशलिन् *adj.* happy, well

क्षयिन् *adj.* lessening, decreasing.

क्षेत्रगामिन् *adj.* going to a holy place

चर्मन् *n.* leather

नामन् *n.* a name

पक्षिन् *m.* a bird

प्राणिन् *m.* an animal

प्रियवादिन् *adj.* speaking sweetly

प्रेमन् *m. n.* affection

फलाशिन् *adj. m. n.* a fruit-eater.

ब्रह्मन् *m.* the Creator

भाविन् *adj.* what is to be, future

महिमन् *m.* greatness

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

मूर्धन् *m.* the head
मेधाविन्* *adj.* talented, intelligent
योगिन् *m.* an ascetic
राजन् *m.* a king
लघिमन् *m.* littleness
वर्त्मन् *n.* a way, path
विश्वकर्मन् *m.* the architect of the gods
शिखरिन् *m.* a mountain
शूलिन् *m.* name of the god Śiva
सद्मन् *n.* a house
सीमन् *f.* boundary, bounds
स्वामिन् *m.* a lord
हेमन् *n.* gold

अनर्थ *m.* disadvantage, evil
अन्तःपुर *n.* the apartment occupied by women in a house
अमात्य *m.* counsellor
अम्बर *n.* the sky
अर्थ *m.* a thing, occurrence, event
अवतरत् (*pr. part.* of तॄ *with* अव) descending.
आत्मजा *f.* daughter
आरम्भ *m.* beginning, performance
उपकार *m.* doing good to another, obligation, benefiting another
उपानह्† *f.* a shoe
कुण्ठित (*past pass. part.* of कुण्ठ्) hampered, impeded
कृ *with* आविस् [आविष्कृ‡] to manifest, to show, to expose
केवलम् *adv.* solely
कैकेयी *f.* name of a wife of Daśaratha
कौशल *n.* skill, proficiency
क्रमेण (*instr. sing.* of क्रम) gradually
गण् *10th conj.* to count, to reckon, to consider
गुरु *adj.* long
जगत्कर्तृ *m.* Creator of the world
जीविका *f.* livelihood
दिन *n.* a day
दुष्ट (*past pass. part.* of दुष्) wicked
दूर *adj.* distant
दैन्य *n.* meanness

---

* The feminine form of an adjective ending in इन् is made up by adding ई; as मेधाविनी 'talented' (woman).

† The ह् of this word becomes त् and द् in the circumstances mentioned in note †, page 97.

‡See note ‡, p. 97.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

द्रु *1st conj. Parasm.* to melt with pity

न कदापि never

निर्मित (*past pass. part.* of मा *with* निर्) created constructed, formed, made

निर्वृतिमत् *adj.* happy

निवेशित (*past pass. part.* of the *causal* of विश् *with* नि) placed

परार्ध *m.* the second or latter half

पश्चात् *ind.* afterwards

पुण्यवत् *adj.* virtuous

पूर्वार्ध *m.* the first half

प्रसन्न (*past pass. part.* of सद् *with* प्र) pleased

प्रियवादित्व *n.* kindliness of speech

बुद्धि *f.* intellect

मधुरम् *adv.* sweetly

यात्रिक *m.* a pilgrim

लक्ष् *10th conj. with* सम्, to observe, to test, to prove

लघु *adj.* short

वसुदेव *m.* name of Kṛṣṇa's father

विनाश *m.* destruction

विशुद्धि *f.* purity

विश्वास *m.* confidence

वृद्धिमत् *adj.* lengthening

व्याली *f.* a tigress

शुभ *adj.* good, virtuous.

श्यामिका *f.* impurity

श्रवण *n.* hearing

श्रीषेण *m.* name of a person

साशङ्क *adj.* suspicious

सुख *n.* ease

सोत्कण्ठ *adj.* anxious

स्वप्न *m.* a dream

SENTENCES.

योगिनः फलाशिनो भवन्ति।

अपराधिनं मा क्षमस्व।

अनुजीविने कुप्यति भर्ता।

दशरथस्य पुत्रो नाम्ना रामः।

ब्रह्मणः प्रजाः प्रजायन्ते।

राजन् कुशली भव।

कञ्चुकी राज्ञामन्तःपुरेऽधिकृतः पुरुषः।

भाविनोऽनर्थान्न ज्ञातुं न समर्थोऽस्ति जनः।

अश्मभिरश्वस्य गतिः कुण्ठिता।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

जगत्कर्तुर्महिम्नां फलं सर्वत्र दृश्यते ।

क्षेत्रगामिना वर्त्मना गच्छन्तं यात्रिकमपश्यम् ।

जनस्य कल्याणाय यतमानेन रामेणात्मा क्लेशमुपानीयत ।

आत्मनः पुत्राणां कर्मसु कौशलं प्रशंसति ।

कृष्णो वसुदेवस्य सद्मनि वसन्न*म्बरादवतरन्तं नारदमपश्यत् ।

श्रीषेणस्य राज्ञो महिषी सूर्यं चन्द्रं चात्मन उत्सङ्गवर्तिनौ स्वप्नेऽपश्यत् ।

अपराधिनः पुरुषान्दण्डयन्तु राजानः ।

अश्मनेव निर्मितं दुष्टानां हृदयं परकीयस्य दुःखस्य श्रवणेन न कदापि द्रवति ।

शुभानां कर्मणामारम्भः कल्याणाय ।

जगता कुटुम्बिनं मन्यत † आत्मानं साधुः ।

प्राणिनामुपकारायैव साधूनां जगति जीवितम् ।

प्रियवादिनां प्रियवादित्वं दैन्यं गण्यते शठैः ।

अज्ञानादात्मनो विनाशायैव केवलं राज्ञा दशरथेन व्यालीव कैकेय्यात्मनः सद्मनि निवेशिता ।

प्रसन्नो भवतोऽन्तरात्मा ।

---

* When ङ्, ण् and न् at the end of a word or grammatical form are preceded by a short vowel and followed by any vowel, they are doubled.

† If a nominal or verbal form ending in ए, ऐ, ओ, or औ is followed by a vowel, the य् and व् of the substitute for the former are optionally dropped. The two vowels thus brought together by the dropping of य् or व् do not coalesce.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

दिनस्य पूर्वार्धे वृक्षाणां छाया आरम्भे गुर्व्यः क्रमेण च क्षयिण्यः परार्धे तु पुरा लघवः पश्चाच्च वृद्धिमत्यः ।

हेम्नः संलक्ष्यते ह्यग्नौ विशुद्धिः श्यामिकापि वा ।

Devadatta is intelligent.

(The) father embraced (his) son with affection.

Nala was (the) son of Viśvakarman.

Birds fly in (the) sky.

Servants follow (their) lord.

Trees grow on mountains.

(I) do not remember (the) names of (the) boys.

Shoes are made of leather.

Hari's ruin is (the) result of (his) actions.

(The) mind of (a) guilty person is always suspicious.

(The) message of (the) queen was taken to (the) king by (the) chamberlain.

Though speaking sweetly, (I) speak (the) truth.

(The) whole creation was born of Brahman.

Men are often anxious to know future events.

Śiva is sought in (the) heart by ascetics.

(His) foot was placed by (the) king on (the) heads of (his) enemies.

(An) educated man does not transgress (the) bounds of good conduct.

On hearing intelligence of (his) happy sons in (a) distant country (he) rejoiced.

Affection for (their) young is shown by even (the) beasts.

In (a) forest livelihood is made by fruit-eaters with ease.

(He) worshipped guests in (his) house as gods.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

(A) man becomes famous by greatness of intellect.

(The) confidence of subjects grows in (a) good king.

(The) littleness of men is exposed by (their) own actions.

Brahmā created animals, and stones, and (the) sky.

EXAMINATION.

1. In what cases is the न् of nouns ending in अन् dropped, and in what cases the अ? Give examples of nouns which do not drop the latter.

2. Compare the declension of nouns ending in अन् with that of those in इन्.

3. Decline मूर्धन्, महिमन्, वर्त्मन्, यज्वन्, लघिमन् कुशलिन्, सद्मन्, पक्षिन्, कर्मन्, सीमन्, &c., &c.

4. How do you form the feminine of adjectives ending in इन्?

5. When are ङ्, ण् and न् doubled?

6. What changes take place when the ending ए, ऐ, ओ or औ of a nominal or verbal form is followed by a vowel? Give the rules and illustrate them.

LESSON XXVII.

NOUNS ENDNIG IN स्, वस् AND ईयस् OR एयस्.

1. The nom. sing. of nouns ending in स् is formed by dropping the termination स् and lengthening अ if it precedes. The स् of the noun is then changed to a *visarga* (*vide* note ‡, p. 6).

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

2. Before the terminations beginning with consonants the स् is changed to a *visarga*, which, in being compounded with the terminations, follows the *Saṁdhi* rules that have been given (see note* page 15, and † and || page 17).

3. Nouns in वस् and ईयस् or एयस् prefix in the masculine a न् to the final स्, and their penultimate अ is lengthened, in the first five inflections. The nominative singular ends in वान् and यान्.

4. The व of वस् is changed to उ* before the vowel terminations, beginning with that of the accusative plural, and before the ई of the nom., voc., and acc. dual of the neuter; and the स् to द् before the consonantal, and in the nom., voc., and acc. sing. of the neuter.

5. The rule mentioned in 2 holds also in the case of ईयस् or एयस्.

6. The preceding अ, if any, is not lengthened in the case of the nom., voc., and acc. sing. of neuter nouns. Before the इ of the plural, the penultimate vowel is lengthened and a nasal inserted after it.

7. In the vocative singulars of all these, the penultimate is not lengthened; as चन्द्रमस्, विद्वन्, &c.

चन्द्रमस् *m.*

	Singular	*Dual*	*Plural*
Nom.	चन्द्रमाः	चन्द्रमसौ	चन्द्रमसः
Acc.	चन्द्रमसम्	चन्द्रमसौ	चन्द्रमसः
Instr.	चन्द्रमसा	चन्द्रमोभ्याम्	चन्द्रमोभिः

* Before this the preceding इ, if any, is dropped; सेदिवस्, सेदुषः acc. pl.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

	Singular	Dual	Plural
Dat.	चन्द्रमसे	चन्द्रमोभ्याम्	चन्द्रमोभ्यः
Abl.	चन्द्रमसः	चन्द्रमोभ्याम्	चन्द्रमोभ्यः
Gen.	चन्द्रमसः	चन्द्रमसोः	चन्द्रमसाम्
Loc.	चन्द्रमसि	चन्द्रमसोः	चन्द्रमःसु–स्सु
Voc.	चन्द्रमः	चन्द्रमसौ	चन्द्रमसः

विद्वस् *m.*

Nom.	विद्वान्	विद्वांसौ*	विद्वांसः
Acc.	विद्वांसम्	विद्वांसौ	विदुषः†
Instr.	विदुषा	विद्वद्भ्याम्	विद्वद्भिः
Dat.	विदुषे	विद्वद्भ्याम्	विद्वद्भ्यः
Abl.	विदुषः	विद्वद्भ्याम्	विद्वद्भ्यः
Gen.	विदुषः	विदुषोः	विदुषाम्
Loc.	विदुषि	विदुषोः	विद्वत्सु
Voc.	विद्वन्	विद्वांसौ	विद्वांसः

श्रेयस् *m.*

Nom.	श्रेयान्	श्रेयांसौ	श्रेयांसः
Acc.	श्रेयांसम्	श्रेयांसौ	श्रेयसः
Instr.	श्रेयसा	श्रेयोभ्याम्	श्रेयोभिः
Dat.	श्रेयसे	श्रेयोभ्याम्	श्रेयोभ्यः
Abl.	श्रेयसः	श्रेयोभ्याम्	श्रेयोभ्यः
Gen.	श्रेयसः	श्रेयसोः	श्रेयसाम्
Loc.	श्रेयसि	श्रेयसोः	श्रेयःसु–स्सु
Voc.	श्रेयन्	श्रेयांसौ	श्रेयांसः

---

*In the body of a word or grammatical form न् is changed to an *anusvāra* when followed by श्, ष्, स्, or ह्.

† See note ‡, p. 97.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

मनस् *n.*

	Singular	*Dual*	*Plural*
Nom., Voc. and Acc.	मनः	मनसी	मनांसि

The rest like चन्द्रमस्.

तस्थिवस् *n.*

Nom., Voc. and Acc.	तस्थिवत्	तस्थुषी*	तस्थिवांसि

The rest like विद्वस्.

अर्चिस् *f.*

Nom.	अर्चिः	अर्चिषौ	अर्चिषः
Acc.	अर्चिषम्	अर्चिषौ	अर्चिषः
Instr.	अर्चिषा	अर्चिर्भ्याम्	अर्चिर्भिः
Dat.	अर्चिषे	अर्चिर्भ्याम्	अर्चिर्भ्यः
Abl.	अर्चिषः	अर्चिर्भ्याम्	अर्चिर्भ्यः
Gen.	अर्चिषः	अर्चिषोः	अर्चिषाम्
Loc.	अर्चिषि	अर्चिषोः	अर्चिःषु-ष्षु
Voc.	अर्चिः	अर्चिषौ	अर्चिषः

WORDS.

अध्यूषिवस् *adj.* dwelt
कनीयस् *adj.* younger
चक्षुस् *n.* the eye
चद्रमस् *m.* the moon
छन्दस् *n.* *Veda*
†ज्यायस् *adj.* elder
तपस् *n.* religious austerity
तमस् *n.* darkness
तस्थिवस् *adj.* sat
तेजस् *n.* light, heat.
दिवौकस् *m.* an inhabitant of heaven
दुर्वासस् *m.* name of a sage
धनुस् *n.* a bow
नभस् *n.* the sky
पयस् *n.* water

*The feminine of adjectives ending in वस् is the same as the Nom., Voc. and Acc. dual. of the neuter; while that of adjectives in ईयस् and एयस् is formed by the simple addition of ई.

† This and भूयस् are declined like श्रेयस्.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

प्रेयस् *adj.* very dear, dearer
भूयस् *adj.* very great, greater
मनस् *n.* mind
यशस् *n.* fame, glory
रक्षस् *n.* an evil spirit, a *Rākṣasa*
रजस् *n.* dust, pollen
वक्षस् *n.* the breast
वचस् *n.* speech
वनौकस् *adj.* one dwelling in a forest
वयस् *n.* age
वासस् *n.* a cloth
विद्वस् *adj.* learned
वेधस् *m.* Brahmā
शिरस् *n.* the head
श्रेयस् *adj.* superior, prosperous
सरस् *n.* lake
हविस् *n.* an offering

अधर्म *m.* sin
अनन्तरम् *adv.* after
अभूमि *f.* not ground
अविचलित (अ + विचलित *past pass. part.* of चल् *with* वि) steady
कण्टक *m. n.* a thorn
कीचक *m.* name of the commander-in-chief of king Virāṭa
कुश *m.* name of a son of Rāma
कृत (*past pass. part.* of कृ) done, made
कृते *ind.* for, for the sake (of)
गुणिन् *adj.* meritorious
जीर्ण (*past pass. part.* of जॄ) worn out, old
दरिद्र *adj.* poor
दारुण *adj.* dreadful
द्वारका *f.* name of a town
नव *adj.* new
निश्चेष्ट *adj.* motionless
परिहित (*past pass. part.* of धा *with* परि) worn
पूजास्थान *n.* an object of worship or reverence
प्रियंवदा *f.* name of a female companion of Śakuntalā
भगीरथ *m.* name of a king of the solar race
महाराज *m.* a great king
लिङ्ग *n.* sex
वर *m.* a boon
शाखा *f.* a branch

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

श्वेत *adj.* white

संतप्त (*past pass. part.* of तप् *with* सम्) heated, oppressed by heat

सहसा *adv.* at once, suddenly

हरण *n.* taking away

अस् *4th conj. Parasm. with* प्र, to throw; आप् *with* वि, to cover; यत् *pr.part. with* उद्, उद्यत् rising; व्रज् *1st conj. Parasm.* to go; श्रि *1st conj. Parasm.* and *Ātm. with* आ, to resort to, to depend upon; हृ *with* आ, to eat, to perform (a sacrifice).

SENTENCES.

मुनयो वनौकसोऽभवन्।
देवान् दिवौकसो वदन्ति।
कनीयांसं भ्रातरमाह्वय।
कुशो लवस्य ज्यायान् भ्राता। [कृष्णः।
प्रेयसो जनान् स्मरति
उद्यन्तं चन्द्रमसं प्रेक्षस्व।
तमोभिर्नभो व्याप्यते।
वाससी परिहिते कन्यया।
श्रेयसे यतते।
शत्रूञ् शिरस्सु प्रहरति।
मनसा हरिं व्रजति।
तपसां फलमनुभवतु।
दुर्वासाः पाण्डवानां वसतिमगच्छत्।
भूयांसोऽत्र धान्यस्य राशयो वर्तन्ते।
रामो रक्षांसि हत्वा यशोऽविन्दत। [श्रूयते।
गङ्गायाः पयांसि श्वेतानीति

विद्वद्भिरुपदिष्टो दशरथो यज्ञमाहरत्।
भीमेन वक्षसि ताडितः कीचकोऽमुह्यत्।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

बहूनि हवींष्यग्नौ प्रास्यति ।

नगरस्य समीपे तस्थिवद्राजसैन्यमपश्यम् ।

सूर्यस्य तेजसा संतप्तः पान्थश्छायामाश्रयते ।

*द्वारकामध्यूषुषो जनस्य संपदो मनसोऽप्यभूमिरभवन् ।

वसिष्ठस्य वचांसि श्रुत्वा विश्वामित्रेण सह रामस्य गमनं दशरथोऽन्वमन्यत ।

गुणाः पूजास्थानं गुणिषु न च लिङ्गं न च वयः ।

कैकेय्याः दारुणं वचः श्रुत्वा महाराजो दशरथः सहसा भूमावपतन्निश्चेष्टश्चाभवत् ।

Hari appeased (his)mother by (his) speech.

Nārāyaṇa's younger brother is at Kāśī.

Pāṇini speaks of (the) *Vedas* as *Chandases*.

(The) wind brings pollen from flowers.

May (the) glory of (the) King spread over (the) earth !

Priyaṁvadā went to Durvāsas and begged pardon.

Hari saw with (his) eyes (the) charioteer driving horses.

Rāma was waited upon (served) by (his) younger brothers.

(The) hermitages of (the)

* That is, their wealth and general prosperity exceeded their desire.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

forest-dwelling *Ṛṣis* were made of leaves and branches of trees.

Bhagīratha pleased Vedhas by (his) austerities.

(There) are lotus-flowers in the waters of (the) lakes.

(The) king reveres learned men.

As (a) man leaves worn out clothes and wears new ones, so (the) soul leaves old bodies and enters new ones.

Raghu conquered (the) earth by (his) bow and arrows.

(The) offerings thrown into (the) fire are carried by (the) fire to (the) gods.

(The) people, who dwelt in Ayodhyā, were happy.

After light comes darkness and after darkness comes (the) light.

Leaving (the) net on (the) thorns, (the) birds flew into (the) sky.

(There) is very great sin in taking away (the) wealth of (the) poor.

Warriors do not mind even death for the sake of fame.

(The) younger brother followed (the) elder brother.

(He) obtained many boons from (the) gods.

Truth is dearer than life to (the) virtuous.

God is sought by (His) devotees with steady minds.

(A) learned person is honoured everywhere.

Examination.

1. Compare the declensions of nouns ending in अस्, इस्, ईयस् or एयस्, and वस्.

2. When is the व of वस् changed to उ, and how is the preceding इ, if any, treated in this case?

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

3. How is the feminine of nouns ending in वस् and ईयस् or एयस् formed.

4. Decline नभस्, धनुस्, जग्मिवस् *m., f. & n.,* लघीयस् *m., f. & n.,* पयस्, चकृवस् *m., f. & n.,* ज्यायस् *m., f. & n.,* चक्षुस्, वनौकस् *m. & f.,* सेदिवस् *m., f. & n., &c., &c.*

LESSON XXVIII.

On the Potential Mood.

Terminations.

Parasmaipada.

	Singular	*Dual*	*Plural*
1st pers.	ईयम्	ईव	ईम
2nd pers.	ईस्	ईतम्	ईत
3rd pers.	ईत्	ईताम्	ईयुस्

Ātmanepada.

1st pers.	ईय	ईवहि	ईमहि
2nd pers.	ईथाः	ईयाथाम्	ईध्वम्
3rd pers.	ईत	ईयाताम्	ईरन्*

* These terminations are the same as those of the Imperfect with the following exceptions and modifications.—The *Parasm.* 3rd pers. plur. termination is उस् instead of अन् and those of the *Ātm.* 3rd pers. plu., 1st pers. sing., 3rd and 2nd pers. duals are रन्, अ, आताम् and आथाम् respectively, instead of अन्त, इ, इताम् and इथाम्. To these terminations ई is to be prefixed when they begin with a consonant and ईय् when they begin with a vowel.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

The conjugational signs must be added on to t[he] roots before the terminations of the Potential.

Parasmaipada.

	Singular	*Dual*	*Plural*
1st pers.	वसेयम्	वसेव	वसेम
2nd pers.	वसेः	वसेतम्	वसेत
3rd pers.	वसेत्	वसेताम्	वसेयुः*

Ātmanepada.

1st pers.	युध्येय	युध्येवहि	युध्येमहि
2nd pers.	युध्येथाः	युध्येयाथाम्	युध्येध्वम्
3rd pers.	युध्येत	युध्येयाताम्	युध्येरन्

The potential expresses (1) probability, commands, prayers, wishes, hopes, &c., and (2) is used in dependent clauses implying these. (3) It is also used in conditional† sentences in which one statement depends on another as its reason or condition. In these two latter respects it resembles the English subjunctive.

WORDS.

अध्वखेद *m.* (अध्वन् *m.* a road, खेद *m.* fatigue) the fatigue of a journey

अनुरञ्जन *n* pleasing, giving delight to [person

अपण्डित *m.* an illiterate

अपाय *m.* harm

अभिभूत (*past pass. part.* of भू *with* अभि) overcome, overpowered

अहित *n.* injury, harm, damage.

* The potential forms of अस् and अद् are given in Second Book.

† Except pluperfect conditionals.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

आवरण *n.* covering, obstruc-
{ *ind* or [tion
 1st conj. Ātm. to be able
 adj. insignificant, mean
 1st conj. Ātm with अव,
 to bathe in
 ापती *m. du.* wife and
husband
 प् *1st conj, Parasm.* to
shine, to be hot
 ामिस्रा *f.* night
 ृषित *adj.* thirsty
दारिद्र्य *n.* poverty
दीन *adj.* poor [fortune
दुर्दशा *f.* bad state, mis-
द्रुह् *4th conj. Parasm.* to
act the traitor
धीर *adj.* wise, of fortitude
or patience
नीचैराख्य *adj.* (नीचैस्, आख्या *f.* name) named
 नीचैस्
 ायसभा *f.* (न्याय *m.* justice, सभा *f.* court) court of
justice [result
 th निस् [निष्पद्*] to
 रकी *adj.* another's

प्रतिहत (*past pass. part.* of हन् *with* प्रति) obstructed
प्रथमसुकृत *n.* (प्रथम *adj.* first, previous ; सुकृत *n.* a good action) a previ-
ous good action
प्राप्त (*past pass. part.* of आप् *with* प्र) arrived at,
come to
बहिस् *ind.* out of (used
with the Abl.)
भागीरथी *f.* the Ganges
भूरि *adj.* much [icle
† भोस् *ind.* a vocative part-
रक्षण *n.* defence
रज्जु *f.* a rope
वस् *with* अधि, to sit upon,
to rest upon
विघ्न *m.* an obstacle
विपत्ति *f.* adversity
विमार्ग *m.* a wrong path,
evil conduct
विमुख *adj.* with the face
turned away from
विश्रामहेतोः (*abl.* or *gen. sing.* of विश्रामहेतु *m.*; विश्राम *m.* rest, हेतु *m.* purpose)
for the purpose of rest

---

* ee Note ‡, p. 97.

† निस् drops its स् when followed by a vowel or a
consonant.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

शोभन *adj.* good

संश्रय *m.* a resting-place

समाज *m.* an assembly

सुकृत *n.* } a good action
सुचरित *n.* }

सुरभि *adj.* fragrant

सुवृत्त *adj.* virtuous, good

स्मृ *with* वि, to forget

SENTENCES.

विपदाभिभूतोऽपि न धर्मं त्यजेयम् ।

इच्छामि सोमं पिबेद्भवान् ।

किं भो नृत्यं शिक्षेयोत गानम् ।

भूरिणा प्रयत्नेन तत्त्वमवगच्छेः ।

पुत्राः सुचरितैः पितरौ प्रीणयेयुः ।

ईश्वरस्य पूजया शान्तिं विन्देवहि ।

रज्जुं सर्पं न मन्येध्वम् ।

दुर्दशां गते नरि क्षुद्रोऽप्यहितमाचरेत् ।

वर्धमानं व्याधिं जयन्तं शत्रुं च नोपेक्षेत ।

पण्डितानां समाजेऽपण्डिता मौनं भजेयुः ।

कुसुमैः सुरभिणि हर्म्येऽध्वखेदं नयेथाः ।

प्रजानामनुरञ्जनाय राजानो यतेरन् ।

सुवृत्ताय नृपतये प्रजा न द्रुह्येयुः ।

यदि हरिर्विमार्गान्निवर्तेत शोभनं भवेत् ।

धर्मे रताः प्रज्ञा हरिं पश्येयुः ।

वत्सौ मातुराज्ञामनुरुध्येयाथाम् ।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

धैर्यमवलम्ब्य शत्रुभिः सह युध्येथाः ।

नारायणस्यालस्याद्दारिद्र्यं निष्पद्येत ।

शिष्यस्याविनयं गुरुर्न सहेत ।

विपत्तौ धीरो न मुह्येद्धर्मं वा न परित्यजेत् ।

इच्छामि पुनरपि पुण्यां भागीरथीमवगाहेवहीत्यवदद्रामं सीता ।

संश्रयाय प्राप्ते मित्रे प्रथमसुकृतानि स्मृत्वा क्षुद्रोऽपि न विमुखो भवेत् ।

तृषिताय जलं यच्छेद्धरेद्दीनस्य चापदम् ।

नीचैराख्यं गिरिमधिवसेस्तत्र विश्रामहेतोः ।

सूर्ये तपत्यावरणाय दृष्टेः कल्पेत लोकस्य कथं तमिस्रा ।

(You two) should wash (your) hands and feet when (you) return home.

Men should not forget (their) friends.

If (thou) wert to taste poison, (thou) wouldst die.

(The two) books may be carried in (the two) hands.

(You two) should learn *Nyāya* from (your) teacher.

Let (us) sit here in the shade of (a) tree.

Kings should protect (their) subjects from harm.

Let (us) worship God with (a) pure heart.

(Thou) shouldst give money to poor persons.

(You) should not err in [from] (your) duties.

Men should not become agitated without cause.

No man shall covet another's wealth.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

(The) king ordered that (the two) rogues should be beaten.

(We) should obtain fame, if (we) died in defence of (our) country.

Witnesses shall always tell (the) truth in courts of justice.

If (I) go to Kāsī, (I) will bring many Sanskṛt books.

If (you) were to tell (a) lie, (you) would be beaten by (your) masters.

(The) king led (his) soldiers out of (the) city that (he) might fight with (his) enemy.

(I) should be punished by (my) masters, if (I) were seen doing evil (sin).

Would (the) poor Brāhmaṇas get (any) money if (they) should beg through (the) town ?

(I) gave much money to (my) sisters that my parents might be pleased.

(A) wife and husband should worship *Agni* every day in (the) house.

(A) man should not mind trouble in (the) performance of duty.

Pupils should salute (their) teacher.

Though obstructed by obstacles, (you) should not abandon (a) work begun.

Examination.

1. Compare the terminations of the Imperfect and the Potential.
2. In what senses is the Potential used ?
3. When does भोस् drop its स् ?

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

4. Give the Potential (all numbers and persons) of मृ, ईक्ष्, मन्त्र् *with* नि, सृज्, हृ, डी, मृग्, स्था, जन्, पा act. and pass., कृ pass., भू *with* अनु act. and pass., श्रु pass., मुच् act. and pass, &c., &c.

LESSON XXIX.

Pronouns.

The chief pronouns in Sanskṛt are—सर्व 'all,' तद् 'that', एतद् 'this', यद् 'who' or 'which' (relative), किम् 'who,' or 'which' (interrogative), अस्मद् 'I' or 'we,' युष्मद् 'thou' or 'you', इदम्, 'this,' अदस् 'this' or 'that.'

1. The following five terminations are peculiar to pronouns of the masculine gender ending in अ; in other respects the pronouns are declined like the corresponding nouns—

Nom.	Pl.	ई
Dat.	Sing.	स्मै
Abl.	Sing.	स्मात्
Gen.	Pl.	इषाम्
Loc.	Sing.	स्मिन्

	Singular	*Dual*	*Plural*
Nom.	सर्वः	सर्वौ	सर्वे
Acc.	सर्वम्	सर्वौ	सर्वान्
Instr.	सर्वेण	सर्वाभ्याम्	सर्वैः
Dat.	सर्वस्मै	सर्वाभ्याम्	सर्वेभ्यः
Abl.	सर्वस्मात्	सर्वाभ्याम्	सर्वेभ्यः
Gen.	सर्वस्य	सर्वयोः	सर्वेषाम्
Loc.	सर्वस्मिन्	सर्वयोः	सर्वेषु

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

2. Pronouns of the feminine gender ending in आ take the following peculiar terminations before all of which, except साम्, the आ is shortened; in other respects they are declined like nouns in आ—

Dat.	Sing.	स्यै
Abl.	Sing.	स्यास्
Gen.	Sing.	स्यास्
Gen.	Pl.	साम्
Loc.	Sing.	स्याम्

	Singular	*Dual*	*Plural*
Nom.	सर्वा	सर्वे	सर्वाः
Acc.	सर्वाम्	सर्वे	सर्वाः
Instr.	सर्वया	सर्वाभ्याम्	सर्वाभिः
Dat.	सर्वस्यै	सर्वाभ्याम्	सर्वाभ्यः
Abl.	सर्वस्याः	सर्वाभ्याम्	सर्वाभ्यः
Gen.	सर्वस्याः	सर्वयोः	सर्वासाम्
Loc.	सर्वस्याम्	सर्वयोः	सर्वासु
Neut. Nom. & Acc.	सर्वम्	सर्वे	सर्वाणि

The rest like the Masculine.

3. तद्, एतद्, यद्, and किम् in the masculine gender are declined as if they were त, एत, य and क respectively, *i. e.*, pronouns ending in अ. The nom. sing. forms of तद् and एतद्, however, are सः* and एषः respectively.

4. In the feminine gender these pronouns are declined as if they were ता, एता, या and का, *i. e.*, ending in आ. The Nominative singulars of the first two are सा and एषा respectively.

---

* सः and एषः drop the final स् or *visarga* when followed by a consonant in a sentence; स पुरुषः, &c.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

	Singular	Dual	Plural
Neuter Nom. and Acc.	तद्	ते	तानि
	एतद्	एते	एतानि
	यद्	ये	यानि
	किम्	के	कानि

5. एन is used optionally for एत in the accusative, the instrumental singular, and the genitive and locative dual in the three genders.

MASCULINE.

Acc.	एतम् or एनम्, एतौ or एनौ, एतान् or एनान्
Instr. Sing.	एतेन or एनेन
Gen. & Loc. Du.	एतयोः or एनयोः

FEMININE.

Acc.	एताम् or एनाम्, एते or एने, एताः or एनाः
Instr. Sing.	एतया or एनया
Gen. & Loc. Du.	एतयोः or एनयोः
Neut. Acc.	एतद् or एनद्, एते or एने, एतानि or एनानि

WORDS.

अक्षर *adj*. immutable

अखिल *adj*. all, whole

अटवी *f*. a forest

अर्थ् *10th conj. Ātm. with* प्र, to seek, to desire

अल्प *adj*. small, little

अवदात *adj*. pure, noble

आत्मज *m*. a son

आयास *m*. effort, trouble

इष्ट (*past pass. part.* of इष्) wished, desired.

कपिल *m*. name of a great sage

काञ्चन *n*. gold

कुलीन *adj*. born of a good family

गुणज्ञ *adj*. (गुण merit, and ज्ञा to know) one who appreciates merit

चारु *adj*. beautiful

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

चौर्य *n.* theft.

जाल्म *m.* a wretch, a rascal

दक्षिणा *f.* money given to Brāhmaṇas

दर्शनीय *adj.* handsome.

दिश्* *f.* direction, quarter

दुराप *adj.* difficult to obtain

दुर्गा *f.* name of a goddess

देवायतन *n.* a temple

द्यावापृथिवी *f. du.* the sky and the earth.

नाट् *10th conj. Parasm. & Ātm.* to act as in a dramatic play.

निष्णात *adj.* well-versed

पुराण *n.* name of the sacred poetical works comprising the whole body of Hindu mythology

पूत (*past pass. part.* of पू) purified, holy

प्रपन्न (*past pass. part.* of पद् *with* प्र) joined with

प्रयाग *n.* Allahabad

ब्रह्मविद् *adj.* a metaphysical philosopher; one knowing the *Brahman*

महत्† *adj.* great

महिषासुर *m.* an evil spirit in the form of a buffalo

मेदिनी *f.* the earth

राजपुत्र *m.* a prince

राज्ञी *f.* a queen

रोदन *n* weeping

वित्त *n.* wealth

विधृत (*past pass. part. of* धृ *with* वि) upheld, supported

श्रद्धेय *adj.* credible

श्रुतिमत् *adj.* one who knows the *Vedas*

सगर *m.* name of a king of the solar race

साध्य *adj.* obtainable, possible to make

सामर्थ्य *n.* power

---

* The श् of this is changed to क् in the nom. sing., and before the consonantal terminations. The क् is changed to ग् before soft consonants. (See note †, p. 28).

† As in the case of nouns in वस् and ईयस् or एयस् (see rules 3, 6 and 7, p. 112), the penultimate अ of this is lengthened and न् prefixed to the final त् in the first five inflections of the masculine, and nom., voc. and acc. plural of the neuter. When compounded as an adjective with a following substantive, it becomes महा.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

SENTENCES.

कोऽत्रागतः ।

कस्यैतानि पुस्तकानि ।

कस्याः पुत्रा एते ।

यं पुरुषं ह्योऽपश्यं तमेवाह्वयामि ।

सा बाला न*किंचिदवदत् ।

तेभ्यो ब्राह्मणेभ्यो दक्षिणामयच्छम् ।

कस्मान्नगराद्दूत आगतः ।

एतेषां यद्यादिष्टं तत्तत्क्रियताम् ।

याः कथाः पुराणेषु श्रूयन्ते ता एवैते नाटयन्ति ।

स एवैष प्रदेशो यस्मिन् प्रियया सह चिरमवसम् ।

येनैतदखिलं जगन्निरमीयत तस्मै नम ईश्वराय ।

तेषु तेषु शास्त्रेषु निष्णातैः पण्डितैः सह राजाऽभाषत ।

कयोस्ते वाससी ।

ययात्मानं पूतं मन्यते वासिष्ठस्तामरुन्धतीं वन्दस्व ।

सर्वासु कलासु प्रावीण्यमुपगतो राजपुत्रः ।

यया महिषासुरो हतस्तस्यै दुर्गायै नमः ।

ते नद्यौ प्रयागे संगच्छेते ।

याभ्यां चौर्यं कृतं तौ पुरुषौ राजाऽदण्डयत् ।

एतस्यामटव्यां पुरा ब्रह्मविदो मुनयो न्यवसन् ।

यैर्मेदिन्युत्खाता ये च कापिलस्य कोपेन दग्धास्तान्

* The addition of चित् or अपि to किम् in all its genders gives it an indefinite sense; किंचित् 'something' or 'anything,' कश्चित् 'somebody,' &c.

† See rule, page 61, footnote *.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

सगरस्यात्मजान् भगीरथो गङ्गाया जलेनोदधरत् ।

यासां विवाहाः स्वपुत्रैः सह समजायन्त ताभिर्जनकस्य कन्याभिः प्रपन्नो राजा दशरथोऽयोध्यामगच्छत् । [तु श्रूयते ।

न दृश्यतेऽत्र कोऽपि रोदनं

पुरा यानि वस्तूनि महता श्रमेण साध्यान्यासंस्तान्यधुना यन्त्राणां सामर्थ्यादल्पेनैवायासेन साध्यानि ।

किं तया धेन्वा क्रियते यस्या दुग्धं नोपलभ्यते ।

यस्यास्ति वित्तं स नरः कुलीनः
स पण्डितः स श्रुतिमान् गुणज्ञः ।
स एव वक्ता स च दर्शनीयः
सर्वे गुणाः काञ्चनमाश्रयन्ते ॥

Who are these ?

What is their avocation ?

She is Hari's daughter.

What is her name ?

To whom did Rāma say so ?

He is Govinda's brother.

I went to school with him.

He saw Nārāyaṇa playing with those boys.

Which of his friends does he remember ?

(There) are fishes in that river.

He is followed by her.

Where are the men that have come from those villages ?

They come from that country of which Śūdraka is (the) king.

(The) queen directed those of her maids who were near (in proximity with)

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

her to bring flowers for her.

In this house did (the) king of (the) Mahārāṣṭrīyas live.

Which of those girls sing?

By whom was this book placed here?

(The) sky and (the) earth stand upheld by (the) power of this immutable soul.

No noble deed has been done by the (two).

In that forest (I) lived for (a) long time.

In (by) what direction did the wretch go?

In that temple (there) is (a) beautiful idol of Lakṣmī.

Hari told him (an) incredible story.

How would he, whom Lakṣmī seeks, be difficult for her to obtain?

EXAMINATION.

1. In what respects does the Pronominal declension differ from the Nominal?

2. Do the crude forms of Pronouns (Demonstrative, Relative, and Interrogative) end in vowels or consonants? Does their declension resemble that of nouns ending in a vowel or in a consonant?

3. How is the *visarga* of सः and एषः treated in combination in a sentence?

4. Decline यद् *m., f. & n.*, तद् *m., f. & n.*, किम् *m., f. & n.*, एतद् *m., f. & n.*, दिश्, महत *m. n.*

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

LESSON XXX.

PRONOUNS OF THE 1ST AND 2ND PERSONS.

अस्मद् (*I* or *we*).

	Singular	*Dual*	*Plural*
Nom.	अहम्	आवाम्	वयम्
Acc.	माम् or मा	आवाम् or नौ	अस्मान् or नः
Instr.	मया	आवाभ्याम्	अस्माभिः
Dat.	मह्यम् or मे	आवाभ्याम् or नौ	अस्मभ्यम् or नः
Abl.	मत्	आवाभ्याम्	अस्मत्
Gen.	मम or मे	आवयोः or नौ	अस्माकम् or नः
Loc.	मयि	आवयोः	अस्मासु

युष्मद् (*Thou* or *you*)

Nom.	त्वम्	युवाम्	यूयम्
Acc.	त्वाम् or त्वा	युवाम् or वाम्	युष्मान् or वः
Instr.	त्वया	युवाभ्याम्	युष्माभिः
Dat.	तुभ्यम् or ते	युवाभ्याम् or वाम्	युष्मभ्यम् or वः
Abl.	त्वत्	युवाभ्याम्	युष्मत्
Gen.	तव or ते	युवयोः or वाम्	युष्माकम् or वः
Loc.	त्वयि	युवयोः	युष्मासु

WORDS.

अपराधलव *m.* a small fault

अव् *1st conj. Parasm.* to protect

अविश्वास्य *adj.* faithless

आर्या *f.* a venerable woman

उचित *adj.* proper

ऋत्विज् *m.* a sacrificial priest

एतादृश *adj.* of this sort

कारुणिक *adj.* merciful

गम् (with *acc. sing.* of शरण or वश prefixed to it) to submit oneself to

जेतृ *m.* a conqueror

ताडन *n.* beating

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

त्वर् *1 st conj. Ātm.* to hasten, to be impatient

दासजन *m.* a person who is a slave

दूरम् *adv.* far

दैव *n.* fortune

नन्दिनी *f.* a girl

निमित्त *n.* a cause, reason

निष्फल *adj.* fruitless.

पत् *with* आ to happen

पर्याकुल *adj.* agitated, bewildered

पार् *10th conj. Parasm. & Ātm.* to surmount

प्रतनु *adj.* little, small

भूतार्थ *m.* reality

मति *f.* thought, view, feeling

मानिनी *f.* a proud woman

मेघजाल *n.* an assemblage of clouds

रघुनाथ *m.* the lord of the Raghus

लव *m.* a particle

वियोग *m.* separation

शिव *n.* welfare, happiness

सवितृ *m.* the sun

साक्षिन् *m.* a witness

सोमवासर *m.* Monday

SENTENCES.

नाहमपराधी ।

रघुनाथः स्निह्यत्यावयोः ।

कुत्रास्ति मे पुत्रकः ।

भगवति त्वामहं वन्दे ।

मास्मानवधीरय ।

विष्णुर्वोऽवतु

त्वयो सहोपवनं गन्तुमिच्छामि ।

आर्ये कथयामि ते भूतार्थम् ।

मह्यं धनं न यच्छसि ।

शिवो वः शिवाय भवतु ।

बालकौ युवयोः पिता क्वास्ति ।

पृथिवीं रक्षत्सु युष्मासु कुतो नो भयम् ।

युष्मदधिगतां वार्तां सर्वेभ्यः शंसामि ।

तस्य पीडां हर्तुमस्माभिश्चिन्तित उपायो निष्फलोऽभवत् ।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

तव सुचरितं ममेव प्रतनु
चेतो न दीर्घं कालमावां
सुखमन्वभवाव ।

त्वरते मम मनोऽध्ययनाय ।

अस्माकमश्व एषः ।

क्व गता ते माता ।

एतस्य वृत्तान्तस्य श्रवणेन पर्याकुलमावयोर्मनः ।

दीनेष्वस्मास्वप्येतादृशो भवतः स्नेहः ।

मरुता मेघजालमिव दैवेनास्माकं सर्वे मनोरथा निरस्ताः ।

किं तव पापे रामेण मया वा पापं कृतमित्यपृच्छत्क्रुद्धो दशरथः कैकेयीम् । केन निमित्तेन तस्यैवं त्वमनर्थायाद्योद्यता ।

*कमपराधलवं मयि पश्यसि त्यजसि मानिनि दासजनं यतः ।

†तेषां वधूस्त्वमसि नन्दिनि पार्थिवानाम्
येषां कुलेषु सविता च गुरुर्वयं च ।
यूयं वयं वयं यूयमित्यासीन्मतिरावयोः ।
किं जातमधुना येन यूयं यूयं वयं वयम् ॥

Thou art (a) wise man.

Dost thou suspect me to be (a) faithless person ?

Who was your guide when you ascended the mountain ?

Who told thee this story ?

My father went to Kāsi, and, when he returned, he brought many books, and gave them to me.

* Said by a husband to his wife.

† Said to Sitā by Vasiṣṭha, who was the preceptor or chaplain to the solar race of kings, to which Rāma belonged.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Tell us what happened there.

I asked you where my book was.

Do not be sorry at (a) separation from us.

By thy favour, we surmounted all perils.

I remember what was done by you at the time.

The witnesses were ordered by me to come on Monday.

I gave you heaps of corn when you came to my house.

Thou being defeated, thy soldiers submitted to the conqueror.

We (two) saw (the) hermitages of many *Ṛṣis.*

These flowers have been brought by us (two).

He got that intelligence from me.

You (two) censure all men.

I give thee this reward.

From thee was (the) path of (the) wise known by me.

Without (any) fault, (the) sacrificial priests beat me.

Do not be angry with us, thy children, (O) merciful father.

He wandered far from us, his friends.

(An) improper action has been done by thee in beating that dog.

Thou being protector, how would thy subjects experience adversity?

Amongst us, Hari is (the) best.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

LESSON XXXI.

अदस् *That* or *This* and इदम् *This.*

अदस् *That* or *This*

MASCULINE.

	Singular	*Dual*	*Plural*
Nom.	असौ	*अमू	अमी
Acc.	अमुम्	अमू	अमून्
Instr.	अमुना	अमूभ्याम्	अमीभिः
Dat.	अमुष्मै	अमूभ्याम्	अमीभ्यः
Abl.	अमुष्मात्	अमूभ्याम्	अमीभ्यः
Gen.	अमुष्य	अमुयोः	अमीषाम्
Loc.	अमुष्मिन्	अमुयोः	अमीषु

FEMININE.

Nom.	असौ	अमू	अमूः
Acc.	अमूम्	अमू	अमूः
Instr.	अमुया	अमूभ्याम्	अमूभिः
Dat.	अमुष्यै	अमूभ्याम्	अमूभ्यः
Abl.	अमुष्याः	अमूभ्याम्	अमूभ्यः
Gen.	अमुष्याः	अमुयोः	अमूषाम्
Loc.	अमुष्याम्	अमुयोः	अमूषु

* A short way of learning the masc. forms of अदस्, except that of the Nom. sing.:—Suppose the word अदस् to be अद masculine, and decline it like सर्व, and for द् in each form put म् and for the vowel following, if it be short, put उ, if long, ऊ; for ए in the plural put ई, and you will get the forms given in the text. The forms of the Instr. sing. and pl. are to be taken as अदना and अदेभिः, and not अदेन and अदैः. The rule about the change of स् to ष् given in a former note should be applied. The same may be done with regard to the feminine forms, अदा being declined like सर्वा.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

NEUTER.

	Singular	Dual	Plural
Nom. and Acc.	अदः	अमू	अमूनि

The rest like the Masculine.

इदम् *This.*

MASCULINE.

	Singular	Dual	Plural
Nom.	अयम्	इमौ	इमे
Acc.	इमम्	इमौ	इमान्
Instr.	अनेन	आभ्याम्	एभिः
Dat.	अस्मै	आभ्याम्	एभ्यः
Abl.	अस्मात्	आभ्याम्	एभ्यः
Gen.	अस्य	अनयोः	एषाम्
Loc.	अस्मिन्	अनयोः	एषु

FEMININE.

Nom.	इयम्	इमे	इमाः
Acc.	इमाम्	इमे	इमाः
Instr.	अनया	आभ्याम्	आभिः
Dat.	अस्यै	आभ्याम्	आभ्यः
Abl.	अस्याः	आभ्याम्	आभ्यः
Gen.	अस्याः	अनयोः	आसाम्
Loc.	अस्याम्	अनयोः	आसु

NEUTER.

Nom. and Acc.	इदम्	इमे	इमानि

The rest like the Masculine.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

WORDS.

अक्षमा *f*, jealousy

अथवा *ind.* or

उर्वशी *f.* name of a celestial woman

कदर्य *m.* a miser

कवीश *m.* (कवि poet, ईश *m.* a lord) the lord of poets, the chief of poets.

किल *ind.* verily

कृ *with* अलम् to beautify, to adorn

गर्ता *f.* a pit

गृध्रराज *m.* Jaṭāyu, the lord of vultures

छन्न (*past pass. part.* of छद्) concealed, covered

जव *m.* speed

दुःखित *adj.* sorry, sad, afflicted

दृश्य *adj.* visible

देवदारु *m.* a species of pine

द्रुतम् *adv.* soon, quickly

पुत्रीकृत *adj.* (पुत्र son, and कृत made) made a son, adopted

पुरः *ind.* before (*space*)

पुष्पधारिन् *adj.* having flowers

पूर् *10th conj.* to fill

प्रदेय *adj.* to be given, to be given in marriage

प्रभव *m.* source

प्रियतमा *adj. f.* beloved, dearest

प्रियाप्रवृत्ति *f.* (प्रिया *f.* beloved and प्रवृत्ति *f.* intelligence) intelligence about one's beloved

भिक्षा *f.* alms

भीरू *adj. f.* timid (woman)

मदिराक्षी *f.* a woman with fascinating eyes

मधुकर *m.* a bee

रथ्य *m.* a horse

रम् *with* वि *Parasm.* to stop, to desist

रीति *f.* manner, way

लतागृह *n.* a bower of creepers

वरतनु *adj.* one whose form is elegant; handsome, beautiful

वशा *f.* a wife, a mate

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

वास *m.* habitation. [fence
विप्रिय *adj.* disliked ; *n.* of-
वीथि *f.* a road
वृषभध्वज *m.* S'iva
व्याख्येय *adj.* to be expounded
शिवालय *n.* a temple of S'iva
संगत *n.* companionship, friendship
संगम *m.* a confluence
संगमोत्सुक *adj.* eager for union
सारङ्ग *m.* a kind of bird
साहस *n.* an adventure
स्त्रीरत्न *n.* a jewel amongst women
स्वादु *adj.* delicious

SENTENCES.

इदमासनमलंक्रियतां भवता ।
मृगस्य जवस्याक्षमयेवामी रथ्या धावन्ति ।
अनया रीत्या व्याख्येयोऽयं ग्रन्थः ।
वत्स विरमास्मात्साहसात् ।
अमू तौ तरू यौ ह्योऽपश्यम् ।
अस्मै विदुषे ब्राह्मणाय दक्षिणां प्रयच्छ ।
अनयोः कन्ययोः संगतं मे रोचते ।
*इमं सारङ्गं प्रियाप्रवृत्तयेऽभ्यर्थये ।
†अयं स ते तिष्ठति संगमोत्सुको ।

---

* The sentences marked with an asterisk on this and the next page are spoken by a king who, while enjoying the company of his beloved wife in a grove, suddenly loses her by some miraculous occurrence, and wanders about asking birds and beasts whether they can give him any intelligence about her.

The second speech bearing this mark is addressed to an elephant.

† Said by a lover to a maid who was afraid of meeting with a repulse at his hands.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

विशङ्कसे भीरु यतोऽवधीरणाम् ।

†अमुं पुरः पश्यसि देवदारुं

पुत्रीकृतोऽसौ वृषभध्वजेन ।

*स्त्रीरत्नेषु ममोर्वशी प्रियतमा यूथे तवेयं वशा ।

*मधुकर मदिराक्ष्याः शंस तस्याः प्रवृत्तिं ।

वरतनुरथवासौ नैव दृष्टा त्वया मे ।

*हंस प्रयच्छ मे कान्तां गतिरस्यास्त्वया हृता ।

अस्मिन्नेव लतागृहे त्वमभवः ।

अस्यैवासीन् महति शिखरे गृध्रराजस्य वासः ।

मनोहरा अमी वृक्षा दृश्यन्ते पुष्पधारिणः ।

अगच्छदमुया वीथ्या दास्यमूं द्रुतमानय ।

कृतं किमेभिस्तव विप्रियं य-

दनिष्टमेषामसि कर्तुमुद्यतः ।

पादानमीषां प्रणतो यतोऽसौ ।

भद्रं ततोऽमीभिरमुष्य कार्यम् ।

पुर्यां पुराऽस्यां किल कालिदासो ।

नाम्नाभवद्यो न्यवसत्कवीशः ।

यदि प्रसन्ना भगवतीमं वरं याचे ।

---

† Said by one to another about a tree which was a great favourite with Śiva.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

अस्मिँल्लोके* यत्क्रियते तस्य फलममुष्मिँल्लोकेऽनुभूयते ।
एभिर्वचोभिः सान्त्वय मे दुःखितां भार्याम् ।
हे सीते पुत्राविमौ ते ।

This is my book.

These men rejoice at their king's victory.

These girls learn to dance (dancing).

(There) are many learned men in these villages.

I do not see with these eyes.

There is (a) monkey on [this tree.

There is much water in these rivers.

From these mountains many stones have fallen.

I beat (a) thief with these sticks.

I saw these women in (the) temple of S'iva.

(The) sources of these rivers are in the Himālaya.

Give some sweetmeat to these boys, and to those girls.

I saw (a) tiger coming down from (the) top of that mountain.

I guarded my gold from these (two) thieves.

I saw that soldier running away from (the) battle-field.

The traveller went by that [path.

Fill these (two) pits with earth.

I do not expect alms from [the miser.

The king's palace is (two) coss from this river.

Give me that delicious mango.

What fault has been committed by this deer?

(The) confluence of these (two) rivers is holy.

Covered by this cloth, I become invisible.

These (two) girls too are to be given in marriage.

---

* A dental consonant followed by ल् is changed to ल्, and न् to a nasal ल्ँ, which is written as in the text.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

EXAMINATION.

1. Which of the pronouns is or are the most irregular?

2. Decline अदस् *m., f. & n.*, इदम् *m., f. & n.*, अस्मद् and युष्मद्.

3. Explain the shortest way of arriving at the forms of अदस्.

4. What change do dentals undergo when compounded with the following ल्?

LESSON XXXII.

SELECTIONS FOR EXERCISE.

विद्वत्त्वं च नृपत्वं च नैव तुल्यं कदाचन ।
स्वदेशे पूज्यते राजा विद्वान् सर्वत्र पूज्यते ॥
वरमेको गुणी पुत्रो न च मूर्खशतान्यपि ।
एकश्चन्द्रस्तमो *हन्ति न च तारागणोऽपि च ॥
†एकेनापि सुवृक्षेण पुष्पितेन सुगन्धिना ।
वासितं तद्वनं सर्वं सुपुत्रेण कुलं यथा ॥
उत्सवे व्यसने चैव दुर्भिक्षे शत्रुविग्रहे ।
राजद्वारे श्मशाने च यस्तिष्ठति स बान्धवः ॥
दुर्जनः प्रियवादी च नैतद्विश्वासकारणम् ।
मधु तिष्ठति जिह्वाग्रे हृदये तु हलाहलम् ॥

---

* Pres. 3rd pers. sing. of हन् 2nd conj. Parasm. to kill.

† एक is a pronoun, and should be declined like सर्व.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

दुर्जनः परिहर्तव्यो विद्ययालंकृतोऽपि सन् ।
मणिना भूषितः सर्पः किमसौ न भयंकरः ॥
कुलीनैः सह संपर्कं पण्डितैः सह मित्रताम् ।
ज्ञातिभिश्च समं मेलं कुर्वाणो*न विनश्यति ॥
यो ध्रुवाणि परित्यज्य अध्रुवं परिषेवते ।
ध्रुवाणि तस्य नश्यन्ति अध्रुवं नष्टमेव च ॥
पादपानां भयं वातः पद्मानां शिशिरो भयम् ।
पर्वतानां भयं वज्रः साधूनां दुर्जनो भयम् ॥

तस्मात्स्वविषये रक्षा कर्तव्या भूतिमिच्छता
यज्ञैर्नावाप्यते स्वर्गो रक्षणात्प्राप्यते यथा ॥
यथा फलानां पक्वानां नान्यत्र पतनाद्भयम्
एवं नरस्य जातस्य नान्यत्र मरणाद्भयम्

न भीतो मरणादस्मि केवलं दूषितं यशः ।
विशुद्धस्य हि मे मृत्युः पुत्रजन्मसमः किल ॥
अपापानां कुले जाते मयि पापं न विद्यते ।
यदि संभाव्यते पापमपापेन च किं मया ॥

अर्थमनर्थं भावय नित्यं नास्ति ततः सुखलेशः सत्यम् ।
पुत्रादपि धनभाजां भीतिः सर्वत्रैषा विहिता रीतिः ॥

---

* Masc. Nom. sing. of the Atm. pres. part. of कृ 8th conj. to do.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

का तव कान्ता कस्ते पुत्रः संसारोऽयमतीव विचित्रः ।
कस्य त्वं वा कुत आयातस्तत्त्वं चिन्तय तदिदं भ्रातः ॥

शत्रौ मित्रे पुत्रे बन्धौ मा कुरु यत्नं विग्रहसन्धौ ।
भव समचित्तः सर्वत्र त्वं वाञ्छस्यचिराद्यदि सत्तत्त्वम् ॥
महता पुण्यपण्येन क्रीतेयं कायनौ*स्त्वया ।
पारं दुःखोदधेर्गन्तुं तर यावन्न भिद्यते ॥

धैर्यं यस्य पिता क्षमा च जननी शान्तिश्चिरं गेहिनी
सत्यं सूनुरयं दया च भगिनी भ्राता मनःसंयमः ।
शय्या भूमितलं दिशोऽपि वसनं ज्ञानामृतं भोजन-
मेते यस्य कुटुम्बिनो वद सखे कस्माद्भयं योगिनः ॥

विपदि धैर्यमथाभ्युदये क्षमा
सदसि वाक्पटुता युधि विक्रमः ।
यशसि चाभिरुचिर्व्यसनं श्रुतौ
प्रकृतिसिद्धमिदं हि महात्मनाम् ॥

आलस्यं हि मनुष्याणां शरीरस्थो महारिपुः ।
नास्त्युद्यमसमो बन्धुः कृत्वा यं नावसीदति ॥

अस्ति ब्रह्मारण्ये कर्पूरतिलको नाम हस्ती । तमवलोक्य सर्वे शृगालाश्चिन्तयन्ति स्म यद्ययं केनाप्युपायेन म्रियते

* The word is declined by simply appending the terminations given at the head of lesson XXV, and observing the Saṁdhi rules.

† The declension of this word is irregular.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

तदास्माकमेतद्देहेन मासचतुष्टयस्य भोजनं भविष्यति। तत्रैकेन वृद्धशृगालेन प्रतिज्ञातं मया बुद्धिप्रभावादस्य मरणं साधयितव्यम्। अनन्तरं स वञ्चकः कर्पूरतिलक-समीपं गत्वा साष्टाङ्गपातं प्रणम्यावदद्देव दृष्टिप्रसादं कुरु। हस्ती ब्रूते कस्त्वं कुतः समायातः। सोऽवदज्जम्बूकोऽहं सर्वैर्वनवासिभिः पशुभिर्मिलित्वा भवत्सकाशं प्रस्थापितो यद्विना राज्ञाऽवस्थातुं न युक्तं तदत्राटवीराज्येऽभिषेक्तुं भवान्सर्वस्वामिगुणोपेतो निरूपितस्तद्यथा लग्नवेला न विचलति तथा कृत्वा सत्वरमागम्यतां देवेन। इत्युक्त्वोत्थाय चलितः। ततोऽसौ राज्यलोभाकृष्टः कर्पूरतिलकः शृगालवर्त्मना धावन् महापङ्के निमग्नः। ततस्तेन हस्तिनोक्तं सखे शृगाल किमधुना विधेयं पङ्के निपतितोऽहं म्रिये परावृत्य पश्य। शृगालेन विहस्योक्तं देव मम पुच्छकावलम्बनं कृत्वोत्तिष्ठ। यन्मद्वचसि त्वया प्रत्ययः कृतस्तदनुभूयतामशरणं दुःखम्।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDIX.

SAMDHI RULES.

Guṇa and Vṛddhi.

1. The *guṇa* of इ or ई is ए, of उ or ऊ is ओ, of ऋ or ॠ is अर्, and of ऌ is अल्.

2. The *Vṛddhi* of अ is आ, of इ, ई or ए is ऐ, of उ ऊ or ओ is औ, of ऋ or ॠ is आर्, and of ऌ is आल्.

Vowels.

3. In Sanskṛt, two vowels cannot come together without coalescing.

4. There are a few cases, in which two vowels, though coming together, do not coalesce.

5. When the dual of a noun or a verb ends in ई, ऊ, or ए, these vowels do not combine with another following them; गिरी + आरोहन्ति = गिरी आरोहन्ति. See also 13, 37 and 42.

6. ऋ (short), after any vowel except the last four, is optionally not combined, and the preceding vowel, if long, is made short; अर्घ्येण + ऋषिम् = अर्घ्येण ऋषिम् or (by 7) अर्घ्येणर्षिम्.

7. If अ or आ is followed by इ, उ, ऋ, or ऌ, short or long, the corresponding *guṇa* letter is substituted for both; फल + ई = फले.

8. If ए, ऐ, ओ or औ follow अ or आ, the vowel which takes the place of both is ऐ in the first two cases and औ in the last two; नृप + औ = नृपौ.

9. When any vowel, short or long, except the last four, is followed by the same vowel, short or long, the

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

substitute for both is the same vowel lengthened; दैत्य+अरि=दैत्यारि; कवि+ईश=कवीश; &c.

10. When इ, उ, ऋ, and ऌ, short or long, are followed by a dissimilar vowel, य्, व्, र्, and ल् are respectively substituted for them; तृणानि+अत्ति=तृणान्यत्ति.

11. When ए or ओ at the end of a word or grammatical form is followed by अ, the latter merges into the former, *i. e.*, it is neither pronounced nor written. In its place the mark ऽ is generally put; रामो (by 36) +अश्वम्=रामोऽश्वम्.

12. ए, ओ, ऐ and औ, when followed by a vowel, become अय्, अव्, आय् and आव् respectively; ने+अ=नय.

13. If a nominal or verbal form ending in ए, ऐ, ओ or औ is followed by a vowel, the य and व् of the substitute for the former are optionally dropped. The two vowels thus brought together by the dropping of य् or व् do not coalesce; मन्यते+आत्मानम्=मन्यतयात्मानम् or मन्यत आत्मानम्.

Consonants.

14. When there are more consonants than one at the end of a word, the first is retained and the others dropped; as मरुत् with स् becomes मरुत्स्, but स् is dropped and the form is मरुत्.

15. A consonant (except a nasal) at the end of a word is changed to the first or third of its class; मरुत् or मरुद्.

16. Before hard consonants, the preceding consonants, except nasals, substitute the first (*i. e.* hard unaspirate) letter of their class; as ककुभ्+प्रान्त=ककुप्प्रान्त, and दृशद्+पतति=दृशत्पतति.

17. The preceding consonant (except a nasal) takes the third consonant of its class as its substitute when

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

compounded with a soft consonant or the initial vowel of a word; प्रासादात् + जनम् = प्रासादाद् + जनम् (= प्रासादाज्जनम् by 19).

18. A consonant at the end of a word or grammatical form followed by a nasal is changed to the nasal of its class optionally; as एतद् + मुरारि = एतन्मुरारि or एतद्मुरारि. This change is necessary, when the nasal belongs to a nominal termination; as चित् + मय = चिन्मय.

19. When स् or a consonant of the dental class is compounded with श् or a consonant of the palatal class, a letter of the latter class is substituted for the former, and in this order, *viz.*, श् for स्, च् for त्, ज् for द् &c.; अरीन् + जयति = अरीञ्जयति. The same happens when dentals are combined with linguals, ष् being substituted for स्, ट् for त्, ठ् for थ्, &c; तत् + टीका = तट्टीका.

20. A consonant of the dental class followed by ल् is changed to ल् (भगवत् + लीला = भगवल्लीला), and न् to a nasal ल्ँ, which is written as in line 1, page 141.

21. When ङ्, ण् and न् at the end of a word or grammatical form are preceded by a short vowel and followed by any vowel, they are doubled; वसन् + अम्बरात् = वसन्नम्बरात्.

22. च् or ज् is changed to क् before hard consonants, and to ग् before any soft consonant except a nasal or a semi-vowel; मुच् + त = मुक्त. This change takes place also when these consonants end a word, even before a nasal or a semi-vowel; वाच् + यत = वाग्यत.

23. छ् following a vowel is changed to च्छ्; अ + छियन्त = अच्छियन्त. This change takes place optionally when the vowel is long and at the end of a word or

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

grammatical form; लक्ष्मी + छाया = लक्ष्मीछाया or लक्ष्मीच्छाया; but after मा (negative particle) and आ (preposition) it is necessary.

24. In the body of a word or grammatical form न् is changed to an *anusvāra* when followed by श्, ष्, स् or ह्; विद्वांसौ.

25. A final न् when followed by च, छ्, त्, थ् and ट्, ठ्, is changed to an *anusvāra* and *visarga*; बिडालान् + ताडयति = बिडालां: ताडयति (= बिडालांस्ताडयति by 39).

26. न् coming after ऋ, र्, or ष् in the same word is changed to ण्. This change takes place even if a vowel, a semi-vowel (ल् excepted), the aspirate ह्, or a letter of the guttural or labial class comes between ऋ, र्, or ष् and न्; गृहाणि. This change does not take place when न् ends a word; as नरान्.

27. म् at the end of a word or particle, followed by a consonant in general, is changed to an *anusvāra* optionally; and necessarily when it is followed by श्, ष्, स्, or ह्. When it is not changed to an *anusvāra*, it is changed to the nasal of the class to which the following letter belongs and to a nasal य्, व्, ल्, when followed by य्, व्, ल्, respectively; सम् + गच्छते = संगच्छते or सङ्गच्छते.

28. At the end of words, र्, followed by a hard consonant or by nothing, is changed to a *visarga*; मातर् + पश्य = मातः पश्य.

29. र् followed by र् is dropped, and the preceding vowel (except ऋ), if short, is made long; धूर्जटिर् (by 38) + रक्षति = धूर्जटी रक्षति.

30. When a word or form ending in any of the first four consonants of a class is followed by श्, the श् is

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

optionally changed to छ्, when it is itself followed by a vowel, a semi-vowel or a nasal; अवदत्+शठः=अवदच् (by 19) शठः or अवदच्छठः.

31. The स् of स्था is dropped after the preposition उद्; उद्+स्था+य=उद्+थाय(=उत्थाय by 16).

32. ह् preceded by any of the first four letters of a class is changed to the fourth letter of that class optionally; उद्यमाद् (by 17)+हरेः=उद्यमाद् हरेः or उद्यमाद्धरेः.

33. The ह् of उपानह् becomes त् and द् in the circumstances mentioned in 22.

34. स् following a vowel except अ and आ, or a letter of the guttural class, or र्, generally becomes ष्; वाक् (by 22)+सु=वाक्षु.

35. At the end of words, स्, whether followed by any letter or not, is changed to a *visarga*; वदामस्=वदामः.

स् *or Visarga.*

36. When a *visarga* is preceded by अ and followed by अ or a soft consonant, it is changed to उ, which, with the preceding अ, becomes ओ (see 7); नृपः जयति= नृपो जयति.

37. *Visarga* preceded by आ and followed by a vowel or a soft consonant is dropped. It is also dropped when preceded by अ and followed by any vowel except अ. The two vowels, thus brought together by the dropping of *visarga*, do not coalesce, *e. g.*, नरा इमे for नराः इमे; बुध इच्छति for बुधः इच्छति.

38. स् or *visarga* preceded by any vowel except अ or आ, and followed by a vowel or a soft consonant, is changed to र्; नृपतिस्+यजति=नृपतिर्यजति.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

39. *Visarga* followed by च् or छ् is changed to श्; by त् or थ् to स्; and by ट् or ठ् to ष्; as हरिश्चरति for हरिः चरति; रामस्तरति, रामष्टीकते.

40. *Visarga* followed by श्, ष् or स् is either retained or changed to श्, ष् or स् respectively; ऋषयः + शाम्यन्ति = ऋषयः शाम्यन्ति or ऋषयश्शाम्यन्ति.

41. सः and एषः drop the final स् or *visarga* when followed by a consonant in a sentence; स पुरुषः, &c.

42. भोस् drops its स् when followed by a vowel or a soft consonant; भोस् + नृत्यम् = भो नृत्यम्.

SYNTAX.

There are some roots that govern two accusatives; नी प्रच्छ् and याच् are instances. The synonyms of these also govern two; सैनिकान् नगरं नयाति.

कथ् sometimes governs two accusatives, or the indirect object may be in the dative or genitive case; नृपं नृपाय नृपस्य कथयति वार्ताम्.

Verbs implying motion govern the accusative, and sometimes the dative, of the place to which the motion is directed; नगरं or नगराय गच्छामि.

विना governs an accusative, instrumental or ablative; वधं, वधेन or वधाद् विनारिर्न शाम्यति.

सह governs the instrumental; पुत्रैः सह.

रुच् and other verbs having the same sense govern the dative of the person or thing pleased or satisfied; मोदको बालकाय रोचते.

Verbs implying anger, malice, rivalry and jealousy (*i. e.*, having the sense of क्रुध्, द्रुह्, ईर्ष्या, and असूया)

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

govern the dative of the person or thing against whom or which the feeling is directed; हरये कुप्यति. स्पृहृ also governs the dative of the object of wish; मोदकेभ्यः स्पृहयति.

धृ in the sense of 'to owe' governs the dative of the person to whom something is owing; निष्कान् धारयति रामाय.

नमः and स्वस्ति govern a dative; नमो देवेभ्यः.

च or वा is used after each of the parts of speech joined together, or once only, that is, after them all; हरिश्च गोविन्दश्च or हरिर्गोविन्दश्च जल्पतः.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

GENERAL GLOSSARY.

I.

अ.

अकाल (अ and काल) *m.* improper time

अक्षमा *f.* jealousy, rivalry

अक्षर *adj. m. n.* immutable

अखिल *adj. m. n.* all, whole

अगद *m.* medicine

अग्नि *m* fire

अग्र *n.* the tip

अङ्गल *m.* an Englishman

अङ्गलभूमि *f.* England

अचिराद् *ind.* soon

अज *m.* a goat

अज्ञान *n.* ignorance

अट् *1st conj. Parasm.* to wander, to ramble

अटवी *f.* a forest

अतः *ind.* hence

अतिथि *m.* a guest

अतीव *ind.* greatly, very

अत्यय *m.* passing away, destruction

अत्र *ind.* here

अथवा *ind.* or

अद् *2nd conj. Parasm.* to eat

अद्य *ind.* to-day

अधमर्ण *m.* a debtor

अधर्म *m.* a sin

अधिपति *m.* a master

अधुना *ind.* now

अध्ययन *n.* study

अध्युषिवस् *adj. m. n.* dwelt

अध्रुव *adj. m. n.* uncertain

अध्वखेद *m.* (अध्वन् *m.* a road, खेद *m.* fatigue) the fatigue of a journey

अनन्तरम् *adv.* after

अनर्थ *m.* a disadvantage, an evil

अनल *m.* fire

अनिष्ट *n.* evil, calamity

अनुजीविन् *adj. m. n.* a servant, dependent

अनुज्ञा *f.* permission

अनुरञ्जन *n.* pleasing, giving delight to

अनुराग *m.* love.

अनुष्ठान *n.* performance, execution

अनृत *n.* a falsehood, an untruth; *adj. m. n.* false, untrue

अनेकशस् *ind.* frequently

अन्तःकरण *n.* the heart

अन्तःपुर *n.* the apartment

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

occupied by women in a house

अन्तरात्मन् *m.* the internal soul, the heart

अन्न *n.* food

अन्यत्र *ind.* in another place

अपण्डित *m.* an illiterate person

अपराध *m.* a fault.

अपराधलव *m.* (अपराध, and लव *m.* a particle) a small fault

अपराधिन् *adj. m. n.* guilty, offending

अपाय *m.* harm

अपि *ind.* even

अप्रिय *adj. m. n.* disliked, unpalatable

अभिधान *n.* a name

अभिभूत (*past pass. part.* of भू *with* अभि) overcome, overpowered

अभिरुचि *f.* liking

अभिलाष *m.* a desire

अभिषेक *m.* coronation

अभिषेक्तुम् (*inf.* of सिच् *with* अभि) to crown

अभूमि *f.* not the ground; not the subject or proper place

अभ्युदय *m.* rise, prosperity

अमरावती *f.* Indra's capital

अमात्य *m.* a counsellor

अम्बर *n.* the sky

अयोध्या *f.* name of a city

अरण्य *n.* a forest

अरि *m.* an enemy

अरुन्धती *f.* name of the wife of Vasiṣṭha (a great sage)

अर्घ्य *n.* materials of worship

अर्चन *n.* worship

अर्जुन *m.* one of the sons of Pāṇḍu

अर्थ् *10th conj. Ātm. with* अभि, to request, to beg of, to solicit; *with* प्र, to request, to seek, to desire

अर्थ *m.* a thing; an occurrence, an event; wealth

अर्ह् *1st conj. Parasm.* to deserve

अलंकार *m.* an ornament

अलङ्घनीय *adj. m. n.* that cannot be transgressed

अलम् *ind.* enough, away with

अलि *m.* a bee

अल्प *adj. m. n.* small, little.

अव् *1st conj. Parasm.* to protect

अवकाश *m.* room, space

अवचय *m.* gathering, collecting

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

अवतरत् (*pr. part.* of तॄ *1st conj. Parasm. with* अव) descending

अवदात *adj. m. n.* pure, noble

अवधीरणा *f.* repulsion, repulse

अवन्ती *f.* name of a town, Ujjain

अवलोक्य (*ind. past part.* of लोक् *with* अव) having seen

अवस्तु *n.* not a thing, an unreal thing

अवस्त्वारोप *m.* ascribing something that is not real

अविचलित (अ + विचलित *past pass. part.* of चल् *with* वि) steady

अविश्वास्य *adj. m. n.* faithless

अशरण *adj. m. n.* helpless

अश्मन् *m.* a stone

अश्रु *n.* a tear

अश्व *m.* a horse

अश्वपति *m.* name of a man

अस् *2nd conj. Parasm.* to be

अस् *4th conj. Parasm.* to throw; *with* निर्, to scatter; *with* प्र, to throw

असंख्येय *adj. m. n.* innumerable

असत्य *n.* a lie, a falsehood

असारता *f.* worthlessness

असि *m.* a sword

असुर *m.* demons, the enemies of the gods (*plur.*)

अस्त्र *n.* a miraculous weapon

अहित *n.* injury, harm, damage

आ.

आकाश *m. n.* the sky

आङ्ग्ल *m.* an Englishman

आचार *m.* conduct, proper conduct

आचार्य *m.* a preceptor, a tutor

आज्ञा *f.* command

आतप *m.* sun (sunshine)

आत्मज *m.* a son

आत्मजा *f.* a daughter

आत्मन् *m.* soul, self

आत्मीय *adj. m. n.* one's own

आदर *m.* respect

आदेश *m.* a command

आध्यात्मिक *adj. m. n.* spiritual

आध्यान *n.* meditation

आप् to obtain; *with* अव or *with* प्र, to obtain, to reach; *with* वि, to cover

आपद् *f.* adversity

आम्र *n.* a mango (fruit)

आयास *m.* effort, trouble

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

आयुष्मत् *adj. m. n.* long-lived

आरम्भ *m.* beginning ; performance

आराधन *n.* propitiation, pleasing

आरोप *m.* ascribing

आरोपण *n.* planting, sowing

आर्य *m.* a respectable person ; name of the remote ancestors of the Hindus

आर्या *f.* a venerable woman

आवरण *n.* covering, obstruction

आशा *f.* hope

आशीर्वाद *m.* a blessing

आश्रम *m.* a hermitage

आसन *n.* a seat

आह्लादक *adj. m. n.* delighting

इ, ई.

इच्छा *f.* wish

इति *ind.* so, thus

इत्थम् *ind.* in this manner

इन्दु *m.* the moon

इन्द्र *m.* god of thunder

इन्द्राणी *f.* the wife of Indra

इन्धन *n.* fuel

इव *ind.* like, as.

इष् [इच्छ] *6th conj. Parasm.* to wish

इष् *4th conj. Parasm. with* अनु, to search for

इषु *m.* an arrow

इष्ट (*past pass. part.* of इष्) wished, desired

इह *ind.* here

ईक्ष् *1st conj. Ātm.* to see, to take into account, to care for ; *with* अप, to expect ; *with* उप, to neglect ; *with* परि, to examine ; *with* प्र, to see

ईश्वर *m.* God

उ.

उक्त (*past pass. part.* of वच्) spoken, spoken to

उचित *adj. m. n.* proper

उच्चैस् *ind.* aloft, nobly

उज्जयिनी *f.* name of a town, Ujjain

उज्ज्वलम् *adv.* brightly

उञ्छ् *6th conj. Parasm.* to glean

उटज *m.* a hut

उत *ind.* or

उत्कण्ठा *f.* anxiety, longing

उत्खात (*past pass. part.* of खन् *with* उद्) dug

उत्थाय (*ind. past part.* of स्था *with* उद्) having stood up

उत्सङ्गवर्तिन् *adj. m. n.* (उत्सङ्ग *m.* lap)resting on the lap

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

उत्सव *m.* a festive occasion

उत्साह *m.* happiness, cheerfulness, energy

उदक *n.* water

उदधि *m.* the ocean

उद्गम *m.* coming to birth, appearance

उद्धत (*past pass. part.* of हन् *with* उद्) proud

उद्भव *m.* birth

उद्यत (*past pass. part.* of यम् *with* उद्) ready, prepared

उद्यम *m.* exertion, industry

उद्यमसम *adj. m. n.* (सम like) like exertion

उद्यान *n.* a garden

उद्योग *m.* application, exertion

उपकार *m.* doing good to another, obligation, benefiting another

उपदेश *m.* advice, counsel

उपवन *n.* a garden

उपहार *m.* a present

उपानह् *f.* a shoe

उपाय *m.* a remedy

उपालम्भ *m.* a taunt

उर्वशी *f.* name of a celestial woman

ऋ.

ऋजुता *f.* straightforwardness

ऋतुपर्ण *m.* name of a king

ऋत्विज् *m.* a sacrificial priest

ऋध् *4th conj. Parasm. with* सम्, to prosper

ऋषि *m.* a sage

ऋष्यशृङ्ग *m.* name of the son-in-law of दशरथ and brother-in-law of राम

ए.

एक *pron.* one

एतादृश *adj. m. n.* of this sort

एलापुर *n.* name of a city, Verul

एव *ind.* only

एवम् *ind.* thus

ओ.

ओदन *m.* cooked rice

औ.

औषध *n.* medicine

क.

कञ्चुकिन् *m.* an attendant on the women's apartment, chamberlain

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

कट *m.* a mat

कण्टक *m. n.* a thorn

कण्ठ *m.* the neck

कत्थ् *1st. conj. Ātm.* to praise, to flatter

कथ् *10th conj.* to tell

कथम् *ind.* in what manner?

कथा *f.* a story

कदर्य *m.* a miser

कदा *ind.* when?

कनीयस् *adj. m. n.* younger

कन्या *f.* a daughter, a girl

कपट *n.* a fraud, a deceit

कपि *m.* a monkey

कपिल *m.* name of a great sage

कपोल *m.* the cheek

कबरी *f.* a braid of hair

कम्प् *1st conj. Ātm.* to shake (*intr.*)

कमल *n.* a lotus

कर *m.* the hand

करभक *m.* the young (of an elephant)

कर्ण *m.* name of a hero; the ear

कर्तव्य *adj. m. n.* what should be done

कर्तृ *adj. m. n.* doer, author

कर्पूरतिलक *m.* name of an elephant; कर्पू...समीपं near Karp.

कर्मन् *n.* an action

कलङ्क *m.* a stain, a spot

कलह *m.* a strife, a quarrel

कला *f.* an art

कलि *m.* a strife, a quarrel

कल्याण *n.* welfare, good

कवि *m.* a poet

कवीश *m.* (कवि, ईश *m.* a lord) the lord of poets

काञ्चन *n.* gold

कान्ता *f.* a female beloved; a wife

कान्ति *f.* splendour, light

काम *m.* a desire

कारण *n.* a cause

कारागृह *n.* a prison

कारुणिक *adj. m. n.* merciful

कारुण्य *n.* compassion, kindness

कार्तिक *m.* name of a month

कार्य *n.* an action, a work

काल *m.* time, proper time

काश् *1st conj. Ātm. with* प्र, to shine

काष्ठ *n.* wood

कासार *m.* a lake

किंकर *m.* a servant

किंतु *ind.* but

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

किरि *m.* a boar

किल *ind.* verily

कीचक *m.* name of the commander-in-chief of king Virāṭa

कीर्ति *f.* fame

कुटुम्बिन् *adj. m. n.* one possessed of a family; *m.* a member of a family

कुण्ठित (*past pass. part.* of कुण्ठ्) hampered, impeded

कुतः *ind.* whence?

कुत्र *ind.* where?

कुप् *4th conj. Parasm.* to be [angry

कुमारी *f.* a virgin

कुम्भकार *m.* a potter

कुरु *m.* name of a country (*in the plural*)

कुर्वत् (*pr. part. Parasm.* of कृ to do) doing

कुर्वाण (*pr. part. Ātm.* of कृ) doing

कुलीन *adj. m. n.* born of a good family

कुश *m.* name of a son of Rāma

कुशलिन् *adj. m. n.* happy, [well

कुस् *4th conj. Parasm.* to embrace

कुसुम *n.* a flower

कूप *m.* a well

कूर्म *m.* a tortoise

कृ to do; *with* अधि, to authorise; *with* अलम्, to beautify, to adorn; *with* आविस्, to manifest, to show, to expose

कृत (*past pass. part.* of कृ) made, done

कृतज्ञता *f.* gratitude

कृति *f.* an action

कृते *ind.* for, for the sake (of)

कृपा *f.* favour

कृष् *1st conj. Parasm.* or *6th conj. Parasm. & Ātm.* to plough

कृषीवल *m.* a husbandman

कृष्ण *m.* name of a person

कॢप् *1st conj. Ātm.* to be able

केवल *adj. m. n.* only

केवलम् *adv.* solely

कैकेयी *f.* name of one of the wives of Daśaratha

कोश *m.* a treasure

कौमुदी *f.* moonlight

कौशल *n.* skill, proficiency

कौशाम्बी *f.* name of a town

कौशिक *m* a descendant of कुशिक

क्रमेण (*instr. sing.* of क्रम) gradually

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

क्रीड् *1st conj. Parasm.* to play

क्रीडा *f.* sport, play

क्रीत (*past pass. part.* of क्री) bought

क्रुध् *4th conj. Parasm.* to be angry

क्रोध *m.* anger

क्रोश *m.* two miles

क्लेश *m.* pain, distress

क्व *ind.* where ?

क्षम् *1st conj. Ātm.* to forgive

क्षम् [क्षाम्] *4th conj. Parasm.* to forgive, to pardon

क्षमा *f.* forgiveness

क्षयिन् *adj. m. n.* lessening, decreasing

क्षल् *10th conj.* to wash off; *with* प्र

क्षि *1st conj. Parasm.* to waste away

क्षिप् *6th conj. Parasm. & Ātm.* to throw

क्षुद्र *adj. m. n.* insignificant, mean

क्षुभ् *4th conj. Parasm.* to be agitated

क्षुधित *adj. m. n.* hungry

क्षेत्र *n.* a field

क्षेत्रगामिन् *adj. m. n.* going to a holy place

ख

खञ्ज *m.* a lame man

खड्ग *m.* a sword

खन् *1st conj. Parasm. & Ātm.* to dig; with उद्, to dig, to excavate

खनित्र *n.* a spade

खल *m.* a villain

ग

गङ्गा *f.* the Ganges

गच्छत् (*pr. part.* of गम् *1st conj. Parasm.* to go) going

गज *m.* an elephant

गण् *10th conj.* to count, to reckon, to consider, to care for, to mind

गत (*past pass. part.* of गम्) gone

गति *f.* mode of walking, going

गन्तृ *adj. m. n.* goer

गन्धर्व *m.* an individual of a class of celestial beings

गम् [गच्छ्] *1st conj. Parasm.* to go; *with* अधि, to obtain, *with* अनु, to go after, follow; *with*

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

अव, to know; *with* निर्, to depart; *with* प्रति and आ, to return; *with acc. sing.* of शरण or वश prefixed to it, to submit; *with* सम् *Ātm.* to join, to go or flow together

गमन *n.* departure

गर्ता *f.* a pit

गर्ह्य *adj. m. n.* censurable

गल् *1st conj. Parasm.* to drop

गल्भ् *1st conj. Ātm. with* प्र, to swagger

गात्र *n.* a limb

गान *n.* singing

गाहू *1st conj. Ātm. with* अव, to bathe in

गायक *m.* a songster

गिरि *m.* a mountain

गीत *n.* a song

गुण *m.* a merit, quality, virtue

गुणज्ञ *adj. m n.* (गुण, and ज्ञा to know) one who appreciates merit

गुणवत् } गुणिन् } *adj. m. n.* meritorious

गुरु *adj. m. n. f.* long

गुरु *m.* a preceptor, a venerable person

गृध्रराज *m.* Jaṭāyu, the king of vultures, who was friend to Rāma's father; the lord of vultures

गृह *n.* a house

गेहिनी *f.* wife

गै *1st conj. Parasm.* to sing

गोत्र *n.* a family, race

गोदावरी *f.* name of a river

गोप *m.* a herdsman

गोष्ठ *m. n.* a cowpen

ग्रथन *n.* wreathing

ग्रन्थ *m.* a work, book

ग्रहण *n.* capture

ग्राम *m.* a village

ग्रीष्म *m.* summer

घ.

घट *m.* a jar

घुष् *10th conj.* to proclaim

घृत *n.* ghee

च.

च *ind.* and

चकोर *m.* a species of bird

चक्र *n.* a wheel

चक्षुस् *n.* the eye

चञ्चल *adj. m. n.* transitory

चण्ड *adj. m. n.* hot, fierce

चन्द्र *m.* the moon

चन्द्रमस् *m.* the moon

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

चन्द्रापीड *m.* name of a prince

चर् *1st conj. Parasm.* to go, to walk, to stalk abroad; *with* आ, to practise, to do

चरित *n.* the manner of leading life

चर्मन् *n.* leather

चल् *1st conj. Parasm.* to go, to move, to go astray, to go wrong

चातुर्य *n.* skill

चाप *m.* a bow

चारु *adj. m. n. f.* beautiful

चित्त *n.* mind

चित्रकूट *m.* name of a mountain

चिन्त् *10th conj.* to contemplate

चिन्ता *f.* anxiety

चिन्तित (*past pass. part.* of चिन्त्) thought

चिर *adj. m. n.* long (*time*)

चिरम् *adv.* long (*time*)

चिह्न *n.* a token

चुर् *10th conj.* to steal

चोदयत् (*pr. part.* of चुद् *10th conj.* to drive) driving

चोर *m.* a thief

चौर्य *n.* theft

छ.

छन्दस् *n.* Veda; a metre

छन्न (*past pass. part.* of छद्) concealed, covered

छात्र *m.* a scholar, a pupil

छाया *f.* shade

छिद् *pass.* to be cut off

ज.

जगत् *n.* the world

जगत्कर्तृ *m.* Creator of the world

जन् [जा] *4th conj. Ātm.* to be produced, to result

जन *m.* people; a person

जनक *m.* a father; father of Sītā, the wife of Rāma

जननी *f.* a mother

जम्बूक *m.* a jackal

जयत् (*pr. part.* of जि) conquering

जयन्त *m.* name of Indra's son

जरठ *m.* an old man

जरा *f.* old age

जल *n.* water

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

जल्प् *1st conj. Parasm.* to prattle

जव *m.* speed

जाड्य *n.* sluggishness

जात (*past pass. part.* of जन्) produced, resulted

जाति *f.* a caste ; a kind

जामातृ *m.* a son-in-law

जायापती *m. du.* wife and husband

जाल *n.* a net

जाल्म *m.* a wretch, a rascal

जि *1st conj. Parasm.* to conquer ; *with* वि *Ātm.* to conquer

जिह्वा *f.* the tongue

जिह्वाग्र *n.* (जिह्वा, अग्र *n.* the tip) the tip of the tongue

जीर्ण (*past pass. part.* of जॄ) worn out, old

जीव् *1st conj. Parasm.* to live

जीव *m.* life ; an animal

जीविका *f.* livelihood

जीवित *n.* life

जेतृ *adj. m. n.* a conqueror

ज्ञा to know

ज्ञाति *m.* a relation

ज्ञान *n.* knowledge

ज्ञानामृत *n.* (ज्ञान, अमृत *n.* nectar) nectar in the shape of knowledge

ज्यायस् *adj. m. n.* elder

ज्योत्स्ना *f.* moonlight

ड.

डिम्भ *m.* a child

डी *1st conj. Ātm.* to fly

त.

तड् *10th conj.* to beat

तडाग *m.* a tank

तण्डुल *m.* rice

ततः *ind.* thence

तत्त्व *n.* reality, truth

तत्र *ind.* there

तथा *ind.* in that manner

तदा *ind.* then

तनय *m.* a son

तनु *adj. m. n. f.* small, little

तन्त्र् *10th conj. Ātm.* to tend, to take care of

तप् *1st conj Parasm.* to shine, to be hot

तपस् *n.* religious austerity

तमस् *n.* darkness

तमिस्रा *f.* night

तरु *m.* a tree

तस्थिवस् *adj. m. n.* sat

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ताडन *n.* beating

तारक *n.* a star

तारागण *m.* (तारा *f.* a star, गण *m.* a crowd or cluster) a cluster of stars

तालु *n.* the palate

तिल *m.* sesamum

तीर *n.* a bank, shore

तु *ind.* but, however

तुद् 6*th conj. Parasm.* & *Ātm.* to inflict pain on

तुल् 10*th conj.* to weigh

तुल्य *adj. m. n.* equal

तुष् 4*th conj. Parasm.* to be pleased or satisfied

तूल *m.* cotton

तूष्णीम् *ind.* silent, silently

तृण *n.* grass

तृषित *adj. m. n.* thirsty

तृष्णा *f.* thirst, greed

तॄ 1*st conj. Parasm.* to cross, to surmount ; *with* अव, to descend

तेजस् *n.* light, heat

त्यज् 1*st conj. Parasm.* to abandon

त्याग *m.* leaving

त्वर् 1*st conj. Ātm.* to hasten, to be impatient

त्वष्टृ *m.* the architect of the gods

द.

दक्ष *adj. m. n.* diligent

दक्षिणा *f.* money given to Brāhmaṇas

दण्ड् 10*th conj.* to punish

दण्ड *m.* a stick; punishment

दण्डका *f.* name of a forest

दरिद्र *adj. m. n.* poor

दर्शन *n.* a sight, seeing

दर्शनीय *adj. m. n.* handsome

दशरथ *m.* the name of a king, the father of the hero Rāma

दह् 1*st conj. Parasm.* to burn

दा [यच्छ्] 1*st conj. Parasm.* to give, offer ; *with* प्र, to give ; *with* प्रति, to exchange

दा [दी *pass.*] to give

दातृ *adj. m. n.* giver, donor

दारिद्र्य *n.* poverty

दारुण *adj. m. n.* dreadful

दासजन *m.* (दास *m.* a slave, जन *m.* a person) a person who is a slave

दासी *f.* a maid, a maid servant

दिन *n.* a day.

दिवा *ind.* by day.

दिवौकस् *m.* an inhabitant of heaven

दिश् 6*th conj. Parasm.* & *Ātm.* to show; with आ,

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

to command; *with* उ[?], to teach, advise; *with* निर्, to indicate

दिश् *f.* a direction, quarter

दीन *adj. m. n.* poor

दीप *m.* a lamp

दीर्घ *adj. m. n.* long

दुःख *n.* misery.

दुःखित *adj. m. n.* sorry, sad, afflicted.

दुःखोदधि *m.* (दुःख *n.* sorrow, उदधि *m.* an ocean) the ocean of sorrow or pain

दुराचार *m.* bad conduct

दुराप *adj. m. n.* difficult to obtain

दुर्ग *n.* a difficulty

दुर्गा *f.* name of a goddess

दुर्जन *m.* a wicked person

दुर्दशा *f.* bad state

दुर्भिक्ष *n.* scarcity, dearth, famine

दुर्वासस् *m.* name of a sage

दुष्कृत *n.* } a wicked action
[illegible] *f.* }

दूषित (*past pass. part.* of दूष्) polluted

दृढम् *adv.* firmly, closely

दृश् [पश्य्] *1st conj. Parasm.* to see

दृशद् *f.* a stone

दृश्य *adj. m. n.* visisle

दृष्ट (*past pass. part.* of दृश्) seen

दृष्टिप्रसाद *m.* (दृष्टि *f.* seeing, प्रसाद *m.* a favour) favour of seeing

दॄ *10th conj.* to tear

देव *m.* God, a god

देवता *f.* a deity

देवदत्त *m.* name of a person

देवदारु *m.* a species of pine

देवायतन *n.* a temple

देवी *f.* a woman of distinction; a goddess

देवृ *m.* husband's brother

देश *m.* a country

देह *m.* a body

दैन्य *n.* meanness

दैव *n.* fortune

[illegible]पृथिवी *f.* *dual* the sky
[illegible]th[illegible]

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

water, to be wet, to melt with pity

द्रुतम् *adv.* soon, quickly

द्रुह् 4*th conj. Parasm.* to act the traitor

द्वारका *f.* name of a town

द्विज *m.* one of the first three Hindu castes

द्वीप *m. n.* an island, a continent

द्वेष्टृ *m.* hater; *adj. m. n.*

ध.

धन *n.* wealth

धनपति *m.* god of wealth, Kubera

धनभाज् *adj. m. n. f.* possessor of wealth

धनिक *m.* a rich man ; *adj. m. n.*

धनुस् *n.* a bow

धर्म *m.* a duty, virtue

धा [धी *pass.*] *with* अभि, to call, to name ; *with* नि, to place

धातृ *m.* the Creator

धान्य *n.* corn

त्यज् 1*st conj. Parasm.* to abandon

त्याग *m.* leaving

त्वर् 1*st conj. Ātm.* to hasten, to be impatient

त्वष्टृ *m.* the architect of the gods

[गि]र् *with* अव् 10*t*[illegible] disregard, to [illegible]

धीर *adj. m.* [illegible] fortitude or [illegible] a bold or wise man

धूर्जटि *m.* the god [illegible]

धृ 10*th conj.* to [illegible] wear; to owe

धृ 1*st conj. Para*[illegible] *Ātm.* to seize; [illegible] to save, to re[illegible] lift up

धृति *f.* courage

धेनु *f.* a cow

ध्यान *n.* contemplation

ध्रुव *adj. m. n.* certain

ध्वंस् 1*st conj. Ātm.* to pe[illegible]

ध्वनि *m.* a sound

न.

न *ind.* not

न कदापि never

नख *n.* a nail

नगर *n.* } a town [illegible]

son who is a slave

दासी *f.* a maid, a maid [servan]t

दिन *n.* a day. [hea]

दिवा *ind.* by day.

दिवौकस् *m.* an inhabitant o[f]

दिश् 6*th conj. Parasm.* & *Ātm.* to show; with आ,

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

बंगला शिक्षा

(एक प्रमाणिक पुस्तक)

वीरेन्द्रनाथ मण्डल एम० ए०

प्रकाशन केन्द्र
न्यू बिल्डिंग्स, अमीनाबाद, लखनऊ

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

❀ प्रकाशक :
प्रकाशन केन्द्र, न्यू बिल्डिंग्स, अमीनाबाद, लखनऊ

❀ मूल्य
दो रुपये [रु० २·००] मात्र

❀ मुद्रक :
दि इउरेका प्रिंटिंग वर्क्स इलाहाबाद

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

बंगला-शिक्षा

स्वर वर्ण *

অ আ ই ঈ উ ঊ ঋ ঌ
अ आ इ ई उ ऊ ऋ ऌ

এ ঐ ও ঔ
ए ऐ ओ औ

स्वर वर्णों की पहचान

অ ও ঌ এ আ ঊ ঐ ঈ
ঔ ঋ উ ই

* बंगला में दीर्घ 'ॠ' और दीर्घ 'ॡ' का प्रयोग नहीं है। स्वर वर्णों में 'ऌ' है लेकिन व्यवहार में उसका चलन नहीं है। अनुस्वार 'ं' और विसर्ग 'ः' और चन्द्रबिंदु 'ँ' व्यञ्जन वर्णों के साथ आते हैं।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ব্যঞ্জন বর্ণ ।

ক	খ	গ	ঘ	ঙ
क	ख	ग	घ	ङ
চ	ছ	জ	ঝ	ঞ
च	छ	ज	झ	ञ
ট	ঠ	ড	ঢ	ণ
ट	ठ	ड	ढ	ण
ত	থ	দ	ধ	ন
त	थ	द	ध	न

। ড, ঢ, য ये तीन व्यञ्जन वर्ण मध्य में अथवा अन्त में आने पर ड़, ढ़ और य़ हो जाते हैं। आकार और उच्चारण में भिन्नता के कारण ड़, ढ़ और य़ का स्वतन्त्र व्यञ्जन वर्णों के रूप में उल्लेख किया गया है। ক্ষ (क्ष), ত্র (त्र) और জ্ঞ (ज्ञ) बङ्गला व्यञ्जन वर्णों में नहीं आते, संयुक्त वर्णों में आते हैं।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

প	ফ	ব	ভ	ম
प	फ	ब	भ	म

য[1]	র	ল	ব[2]	শ	ষ	স
य	र	ल	व	श	ष	स

হ	ড়	ঢ়	য়	ৎ[3]	ং	ঃ	ঁ
ह	ड़	ढ़	य	त्	ं	:	ँ

बंगला में স, ষ और শ के उच्चारण एक समान श की तरह हैं। ন और ণ के उच्चारण भी एक समान न की तरह हैं।

१ য यदि शब्द के मध्य में अथवा अन्त में रहता है तो उसका रूप য় हो जाता है और उच्चारण 'य' जैसा।

२ बङ्गला के दोनों ব (वर्गीय और अन्त्यस्थ) के उच्चारण एक समान हैं, 'ब' जैसा।

३ कतिपय संस्कृत शब्द जैसे 'ईषत्' और 'महत्' आदि लिखने में 'ৎ' का प्रयोग होता है। हिन्दी के 'त्' का रूप बङ्गला में 'ৎ' है।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

व्यंजन वर्णों की पहचान

জ	ঠ	ত	প	য
শ	খ	ঝ	ট	ধ
ঙ	ম	ক	ঢ	ঞ
গ	ড	ণ	ল	ভ
ঘ	ছ	দ	ফ	হ
ব	ড়	চ	থ	ং
ঃ	ব	ষ	ৎ	ঢ়
ন	য়	ঁ	স	র

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

पाठ-प्रणाली

जिस प्रकार हिन्दी में स्वर और व्यञ्जन वर्णों के पढ़ने की विशेष रीति प्रचलित है, उसी प्रकार बङ्गला में भी है। बंगला के स्वर और व्यञ्जन वर्णों की पाठ-प्रणाली का, जो हिन्दी से भिन्न है, यहाँ उल्लेख किया जा रहा है। बाकी की पाठ-प्रणाली हिन्दी के समान है।

स्वर वर्ण —	ই (इ) = 'ह्रस्व इ'	ঈ (ई) = 'दीर्घ ई'
	উ (उ) = 'ह्रस्व उ'	ঊ (ऊ) = 'दीर्घ उ'
	ঐ (ऐ) = 'ओइ'	ঔ (औ) = 'ओउ'
व्यञ्जन वर्ण—	ঙ (ङ) = 'उँआँ'	ঞ (ञ) = 'इँअँ'
	ণ (ण) = 'मूर्धन्य न'	ন (न) = 'दंत्य न'
	য (य) = 'अंत्यस्थ ज'	শ (श) = 'तालव्य श'
	ষ (ष) = 'मूर्धन्य ष'	স (स) = 'दंत्य स'
	ড় (ड़) = 'ड-ए शून्य ड़'	ঢ় (ढ़) = 'ढ-ए शून्य ढ़'
	য় (य) = 'अंत्यस्थ अ'	ৎ (त्) = 'खंड त'

लेखन-प्रणाली

अन्य भाषाओं की तरह बंगला भाषा के अक्षरों के लिखने की विशेष प्रणाली है, याने कहाँ से, किस बिंदु से लिखना आरम्भ करें और कहाँ कलम को मोड़ें। ये सब 'तीर' के निशान से बताये गये हैं।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

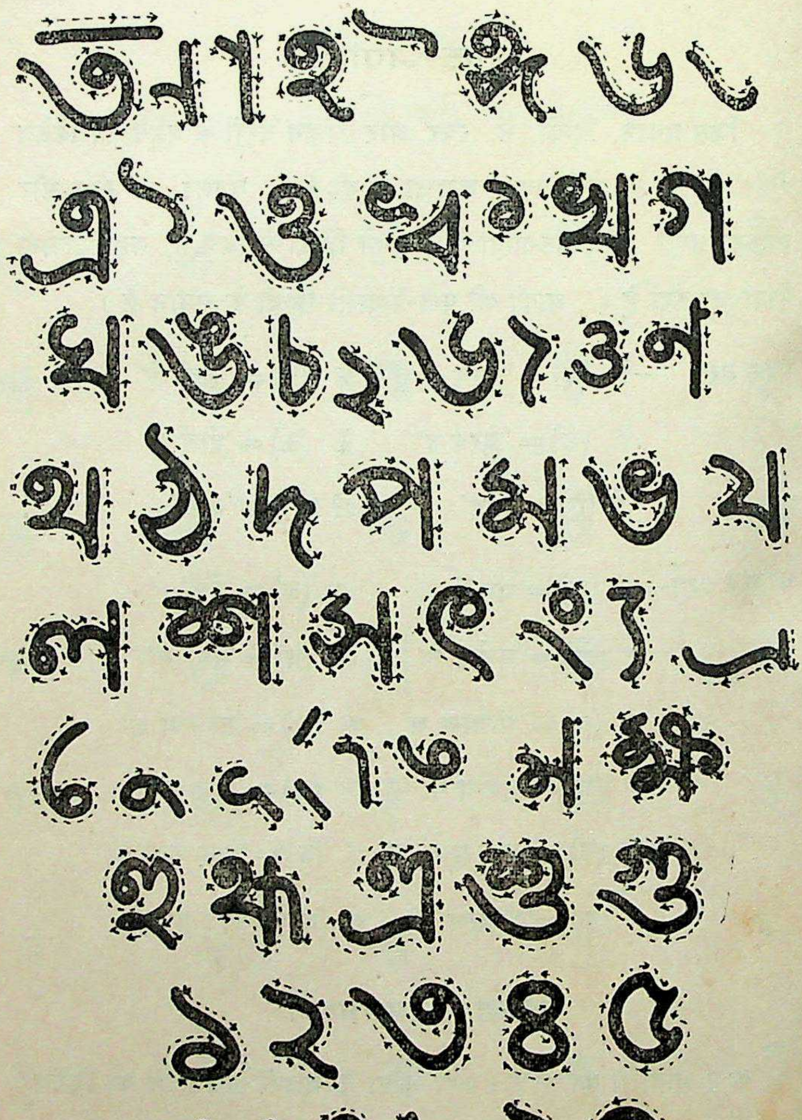

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

दो वर्णों की योजना

	আজ	ঈশ	উট	চড়	ঝড়	বই
उच्चारण	—आज	ईश-अ	उट	चड़	झड़	बोइ
अर्थ	—आज	ईश्वर	ऊँट	थप्पड़	तूफान	पुस्तक
	দই	মই	বউ	ওল	বক	সই
उच्चारण	—दोइ	मोइ	वोउ	ओल	बक	शोइ
अर्थ	—दही	सीढ़ी (बाँस की)	बहू	सूरन	बगुला	सहेली
	ছয়	খই	টক	ইট	বড়	রক
उच्चारण	—छय	खोइ	टक	ईट	बड़-अ	रक
अर्थ	—छः	लावा	खट्टा	ईंट	बड़ा	चबूतरा

तीन वर्णों की योजना

	এখন	তখন	বলদ	খড়ম	কদর
उच्चारण	—ऐखन	तखन	बलद	खड़म	कदर
अर्थ	—अब	तब	बैल	खड़ाऊँ	कद्र
	পটল	সকল	আতর	আসর	অপর
उच्चारण	—पटल	शकल	आतर	आशर	अपर
अर्थ	—परवल	सब	इत्र	सभा	अन्य
	হয়ত	মড়ক	গতর	রকম	ওজন
उच्चारण	—हयत-अ	मड़क	गतर	रकम	ओजन
अर्थ	—शायद	महामारी	जाँगर	तरह	वजन

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

চার বর্ণোঁ কী যোজনা

	অবসর	চটপট	এখনও	টলমল
उच्चारण—	अब-अशर	चटपट	ऐख-अनौ	टलमल
अर्थ —	अवसर	झटपट	अब भी	डगमग

	চমচম	অতএব	কখনও	অবনত
उच्चारण—	चमचम	अत-अएब	कख-अनौ	अब-अनत-अ
अर्थ —	इसी नाम की एक बंगाली मिठाई	अतः	कभी भी	अवनत

পাঁচ বর্ণোঁ কী যোজনা

	অনবরত	জবরজং	সময়মত
उच्चारण—	अन-अबर-अत-अ	जबरजं	शमयमत-अ
अर्थ —	लगातार	ढीलाढाला (भारी-भरकम)	समयानुसार

পাঠ

	আম আন।	আজ যাও।	বড় হও।
उच्चारण —	आम आनो	आज जाओ	बड़-अ हओ
अर्थ —	आम लाओ।	आज जाओ।	बड़ा बनो।

	কত জন এল ?	কত বড় ওল !
उच्चारण—	कत-अ जन एलो	कत-अ बड़-अ ओल
अर्थ —	कितने लोग आये ?	कितना बड़ा सूरन !

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

এখন খড়ম পর।
उच्चारण—ऐखन खड़म पर-अ
अर्थ —अब खड़ाऊँ पहनो।

যখন সময় হল।
जखन शमय हल-अ
जब समय हुआ।

জল গরম কর।
उच्चारण—जल गरम कर-अ
अर्थ — पानी गरम करो।

বরফ তরল নয়।
बरफ तरल नय
वर्फ तरल नहीं होती।

बारह खड़ी

ক কা কি কী কু কূ কৃ কে কৈ কো কৌ কং কঃ
क का कि की कु कू कृ के कै को कौ कं कः

খ খা খি খী খু খূ খৃ খে খৈ খো খৌ খং খঃ
ख खा खि खी खु खू खृ खे खै खो खौ खं खः

গ গা গি গী গু গূ গৃ গে গৈ গো গৌ গং গঃ
ग गा गि गी गु गू गृ गे गै गो गौ गं गः

ঘ ঘা ঘি ঘী ঘু ঘূ ঘৃ ঘে ঘৈ ঘো ঘৌ ঘং ঘঃ
घ घा घि घी घु घू घृ घे घै घो घौ घं घः

চ চা চি চী চু চূ চৃ চে চৈ চো চৌ চং চঃ
च चा चि ची चु चू चृ चे चै चो चौ चं चः

ছ ছা ছি ছী ছু ছূ ছৃ ছে ছৈ ছো ছৌ ছং ছঃ
छ छा छि छी छु छू छृ छे छै छो छौ छं छः

জ জা জি জী জু জূ জৃ জে জৈ জো জৌ জং জঃ
ज जा जि जी जु जू जृ जे जै जो जौ जं जः

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ঝ ঝা ঝি ঝী ঝু ঝূ ঝৃ ঝে ঝৈ ঝো ঝৌ ঝং ঝঃ

झ झा झि झी झु झू झृ झे झै झो झौ झं झः

ট টা টি টী টু টূ টৃ টে টৈ টো টৌ টং টঃ

ट टा टि टी टु टू टृ टे टै टो टौ टं टः

ঠ ঠা ঠি ঠী ঠু ঠূ ঠৃ ঠে ঠৈ ঠো ঠৌ ঠং ঠঃ

ठ ठा ठि ठी ठु ठू ठृ ठे ठै ठो ठौ ठं ठः

ড ডা ডি ডী ডু ডূ ডৃ ডে ডৈ ডো ডৌ ডং ডঃ

ड डा डि डी डु डू डृ डे डै डो डौ डं डः

ঢ ঢা ঢি ঢী ঢু ঢূ ঢৃ ঢে ঢৈ ঢো ঢৌ ঢং ঢঃ

ढ ढा ढि ढी ढु ढू ढृ ढे ढै ढो ढौ ढं ढः

ণ ণা ণি ণী ণু ণূ ণৃ ণে ণৈ ণো ণৌ ণং ণঃ

ण णा णि णी णु णू णृ णे णै णो णौ णं णः

ত তা তি তী তু তূ তৃ তে তৈ তো তৌ তং তঃ

त ता ति ती तु तू तृ ते तै तो तौ तं तः

থ থা থি থী থু থূ থৃ থে থৈ থো থৌ থং থঃ

थ था थि थी थु थू थृ थे थै थो थौ थं थः

দ দা দি দী দু দূ দৃ দে দৈ দো দৌ দং দঃ

द दा दि दी दु दू दृ दे दै दो दौ दं दः

ধ ধা ধি ধী ধু ধূ ধৃ ধে ধৈ ধো ধৌ ধং ধঃ

ध धा धि धी धु धू धृ धे धै धो धौ धं धः

ন না নি নী নু নূ নৃ নে নৈ নো নৌ নং নঃ

न ना नि नी नु नू नृ ने नै नो नौ नं नः

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

প পা পি পী পু পূ পৃ পে পৈ পো পৌ পং পঃ
प पा पि पी पु पू पृ पे पै पो पौ पं पः

ফ ফা ফি ফী ফু ফূ ফৃ ফে ফৈ ফো ফৌ ফং ফঃ
फ फा फि फी फु फू फृ फे फै फो फौ फं फः

ব বা বি বী বু বূ বৃ বে বৈ বো বৌ বং বঃ
ब बा बि बी बु बू बृ बे बै बो बौ बं बः

ভ ভা ভি ভী ভু ভূ ভৃ ভে ভৈ ভো ভৌ ভং ভঃ
भ भा भि भी भु भू भृ भे भै भो भौ भं भः

ম মা মি মী মু মূ মৃ মে মৈ মো মৌ মং মঃ
म मा मि मी मु मू मृ मे मै मो मौ मं मः

য যা যি যী যু যূ যৃ যে যৈ যো যৌ যং যঃ
य या यि यी यु यू यृ ये यै यो यौ यं यः

র রা রি রী রু রূ রে রৈ রো রৌ রং রঃ,
र रा रि री रु रू रे रै रो रौ रं रः

ল লা লি লী লু লূ লৃ লে লৈ লো লৌ লং লঃ
ल ला लि ली लु लू लृ ले लै लो लौ लं लः

শ শা শি শী শু শূ শৃ শে শৈ শো শৌ শং শঃ
श शा शि शी शु शू शृ शे शै शो शौ शं शः

ষ ষা ষি ষী ষু ষূ ষৃ ষে ষৈ ষো ষৌ ষং ষঃ
ष षा षि षी षु षू षृ षे षै षो षौ षं षः

স সা সি সী সু সূ সৃ সে সৈ সো সৌ সং সঃ
स सा सि सी सु सू सृ से सै सो सौ सं सः

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

হ হা হি হী হু হূ হৃ হে হৈ হো হৌ হং হঃ

ह हा हि ही हु हू हृ हे है हो हौ हं हः

য় য়া য়ি য়ী য়ু য়ূ য়ে য়ৈ য়ো য়ৌ য়ং য়ঃ

य या यि यी यु यू ये यै यो यौ यं यः

আকার যোগ

আ = া

	লাউ	আতা	আদা	কাদা	চারা	কথা
উচ্চারণ—	लाउ	आता	आदा	कादा	चारा	क-अथा
अर्थ —	लौकी	शरीफा	अदरख	कीचड़	पौधा	बात

	বাতাস	জানালা	নামতা	ছাগল	আবার
উচ্চারণ—	बाताश	जानाला	नामता	छाग-अल	आबार
अर्थ —	हवा	खिड़की	पहाड़ा	बकरी	पुनः

	খাবার	পাথর	কামার	আমার	বাসন
উচ্চারণ—	खाबार	पाथ-अर	कामार	आमार	बाश-अन
अर्थ —	खाना	पत्थर	लोहार	मेरा	बरतन

	আচমকা	মাকড়সা	করমচা	ঝালাপালা
উচ্চারণ—	आचमका	माकड़शा	करमचा	झालापाला
अर्थ —	अचानक	मकड़ा	करौंधा	हलाकान

পাঠ

	ওরা কারা?	জামা ছাড়।	একা যাও।
উচ্চারণ—	ओरा कारा	जामा छाड़-अ	ऐका जाव
अर्थ —	वे कौन हैं ?	कुरता उतारो।	अकेले जाओ।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

	কাকার খাতা দাও।	আবার তারা এল।
उच्चारण	—काकार खाता दाओ	आबार तारा एलो
अर्थ	—चाचा की कापी दो।	फिर वे (लोग) आये।

	সারা	সময়	একা-একা	থাকা	যায়	না।
उच्चारण	—शारा	शम-अय	ऐकाऐका	थाका	जाय	ना
अर्थ	—सारा	समय	अकेला	रहा	नहीं	जाता।

इकार योग

ই = ি

	আমি	তিনি	চিল	যদি	মিহি	খনি
उच्चारण	—आमी	तीनी	चील	जोदी	मीही	खोनी
अर्थ	—मैं	वे (आदर में)	चील्ह	यदि	महीन	खान
	কাসি	বাসি	মাছি	কাঠি	লাথি	কাছি
उच्चारण	—काशी	बासी	माछी	काठी	लाथी	काछी
अर्थ	—खाँसी	बासी	मक्खी	सलाई	लात	रस्सा

	আপনি	পিছল	খিলান	তিরিশ	জিনিষ
उच्चारण	—आपनी	पीछल	खीलान	तीरीश	जीनीश
अर्थ	—आप	फिसलन	मेहराब	तीस	वस्तु

	টিকটিকি	নিরিবিলি	গড়িমসি	মারামারি
उच्चारण	—टीकटीकी	नीरीबीली	गोड़ीमोशी	मारामारी
अर्थ	—छिपकली	एकान्त	हीलाहवाला	मारपीट

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

পাঠ

আমি যাই। দিদি এল। মাসি যায়।
उच्चारण—आमी जाई दीदी एलो माशी जाय
अर्थ —मैं जाता हूँ। दीदी आयी। मौसी जाती है।

রবি চিঠি দিল। আমার ঘর খালি হল।
उच्चारण—रोबी चीठी दील-अ आमार घर खाली हल-अ
अर्थ —रवि ने पत्र दिया। मेरा कमरा खाली हुआ।

আমি কবির পরিচয় জানি না। অদিতি বলল।
उच्चारण—आमी कोबीर पोरिचय जानी ना ओदीती बल्ल-अ
अर्थ —मैं कवि का परिचय नहीं जानता। अदिति ने कहा।

ईकार योग

ঈ = ী

	পাখী	ঘটী	নীল	ধনী	নাড়ী	মামী
उच्चारण—	पाखी	घोटी	नील	धोनी	नाड़ी	मामी
अर्थ —	चिड़िया	लोटा	नीला	धनी	नस	मामी
	বাড়ী	দীপ	শীত	মালী	পিসী	কাকী
उच्चारण—	बाड़ी	दीप	शीत	माली	पीशी	काकी
अर्थ —	मकान	दीपक	शीत	माली	बुआ	चाची
	কলসী	শরীর	নীরস	গভীর	চীৎকার	
उच्चारण—	कोलशी	शोरीर	नीर-अस	गोभीर	चीत्कार	
अर्थ —	गगरी	शरीर	नीरस	गहरा	चिल्लाहट	

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

	ভাগীদার	ফণীমনসা	অবলীলা	মশারী
उच्चारण	—भागीदार	फोनीमोनशा	अब-अलीला	मोशारी
अर्थ	—साझेदार	सेंहुड़	अनायास	मच्छरदानी

পাঠ

	একাকী বাড়ী যাইও না।	নদীর জল শীতল।
उच्चारण	—एकाकी बाड़ी जाइयो ना	नोदीर जल शीतल
अर्थ	—अकेले घर न जाओ।	नदी का जल शीतल है।
	লীলা গীতার ভগিনী।	রজনী গভীর হল।
उच्चारण	—लीला गीतार भोगिनी	रजनी गोभीर हल-अ
अर्थ	—लीला गीता की बहन है।	रात अधिक हो गयी।
	হাতী নদীর ধারে যায়।	পরী রানী এল।
उच्चारण	- हाती नोदीर धारे जाय	पोरी रानी एलो
अर्थ	—हाथी नदी के किनारे जाता है।	परी रानी आयी।

উকার যোগ

উ = ু

	রুটী	দুই	কচু	চুল	তুমি	ঘুম
उच्चारण	—रूटी	दूइ	कोचू	चूल	तूमी	घूम
अर्थ	—रोटी	दो	अरवी	बाल	तुम	नींद
	ঘুড়ি	বুড়ি	মুড়ি	কুড়ি	রুই	ঘুঘু
उच्चारण	– घूड़ी	बूड़ी	मूड़ी	कूड़ी	रूई	घूघू
अर्थ	—पतङ्ग	बुढ़िया	लाई	बीस	रोहू	पेंडुकी

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

	পুকুর	দুপুর	কুমড়া	ডুমুর	কনুই	আগুন
उच्चारण—	पुकूर	दुपुर	कूमड़ा	डूमूर	कोनूई	आगून
अर्थ —	तालाब	दोपहर	कोंहड़ा	गूलर	कोहनी	आग

	বকুল	পুতুল	উকুন	কুকুর	আঙুর	সজারু
उच्चारण—	बोकूल	पुतूल	ऊकून	कूकूर	आंऊर	श-अजारू
अर्थ —	मौलसिरी	गुड़िया	जूँ	कुत्ता	अंगूर	साही

পাঠ

খুকুমণি দুধ খাও।
उच्चारण—खुकूमोनी दूध खाव
अर्थ —मुन्नी रानी दूध पियो।

পরী রাণী, ঘুম দাও।
पोरी रानी घूम दाव
परी रानी, नींद दो।

হনুমান লাফ দিল।
उच्चारण—होनूमान लाफ दीलो
अर्थ —लगूर उछला।

আম লিচু কিছু খাও।
आम लीचू कीछू खाव
आम लीची कुछ खाओ।

দয়ালু হওয়া উচিৎ।
उच्चारण—दयालू हवआ ऊचीत
अर्थ —दयालु बनना चाहिए।

বিধু বাবু তার কথা শুনল।
बीधू बाबू तार क-अथा शुनल-अ
विधु बाबू ने उसकी बात सुनी।

ঊকার যোগ

ঊ= ূ

	চূন	সূচ	পূজা	ভূমি	কূপ	রূপ
उच्चारण—	चून	शूच	पूजा	भूमी	कूप	रूप
अर्थ —	चूना	सूई	पूजा	भूमि	कुआँ	रूप

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

	ময়ূর	নূতন	মসূর	ধূসর	ভূষণ	পূরবী
उच्चारण	—मोयूर	नूत-अन	मोशूर	धूश-अर	भूष-अन	पूरोबी
अर्थ	—मोर	नया	मसूर	भूरा	आभूषण	पुरवैया

	কুতূহল	নিরূপণ	নলকূপ	ভূতনাথ	রূপনাথ
उच्चारण	—कुतूहल	निरूप-अन	न-अलकूप	भूतनाथ	रूपनाथ
अर्थ	—कुतूहल	निर्णय	नलकूप	भूतनाथ	रूपनाथ

পাঠ

এই কূপটি নূতন। মসূর বল বাড়ায়। রূপনাথ গায়।
उच्चा०—एइ कूपटी नूत-अन मोशूर ब-अल वाड़ाय रूपनाथ गाय
अर्थ —यह कुआँ नया है। मसूर बल बढ़ाता है। रूपनाथ गाता है।

ভূতনাথ পূজা কর। একটি ধূসর বিড়াল ঘুমায়।
उच्चारण—भूतनाथ पूजा कर-अ एकटी धूश-अर बिड़ाल घूमाय
अर्थ —भूतनाथ पूजा करो। एक भूरी बिल्ली सोती है।

ঋকার যোগ

ঋ = ৃ

	কৃশ	ঘৃত	বৃষ	গৃহ	মৃত	তৃণ
उच्चारण	—कृश-अ	घृत-अ	बृश-अ	गृह-अ	मृत-अ	तृन-अ
अर्थ	—दुबला	घी	साँड़	घर	मृत	घास

	কৃষক	পৃথিবী	সদৃশ	বৃহৎ	তৃতীয়
उच्चारण	—कृशक	पृथीबी	शद्दश-अ	बृहत	तृतीअ
अर्थ	—किसान	पृथ्वी	समान	बड़ा	तीसरा

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

	আবৃত	পৃথক	কৃপণ	অমৃত	সুহৃৎ
उच्चारण--	आबृत-अ	पृथक	कृपन	अमृत-अ	शुहृत
अर्थ --	आवृत	पृथक्	कृपण	अमृत	मित्र

পাঠ

মৃগ তৃণ খায়। বৃষটি বড়ই কৃশ।
उच्चारण--मृग-अ तृन-अ खाय वृष-अटी बड़ई कृश-अ
अर्थ --हिरन घास खाता है। साँड़ बड़ा ही दुबला है।

অমৃত বাবু আমার সুহৃৎ। অযথা কৃপণতা করিও না।
उच्चारण--अमृत-अ बाबू आमार शुहृत अज-अथा कृप-अनता कोरीओ ना।
अर्थ --अमृत बाबू मेरे मित्र हैं। अकारण कंजूसी न करना।

কৃষির কৃপায় আমরা খাই। এই পৃথিবী কত বড়।
उच्चारण--कृषीर कृपाय आमरा खाइ एइ पृथीबी क-अत-अ बड़-अ
अर्थ --कृषि की कृपा से हम खाते हैं। यह पृथ्वी कितनी बड़ी है।

একার যোগ

এ=ে

	জেলে	লেপ	গেরি	মেঘ	ভিজে	সে
उच्चारण--	जेले	लेप	गेरी	मेघ	भीजे	शे
अर्थ --	मछुआ	लिहाफ	गेरुआ	बादल	भीगा	वह
	লেজ	যেন	কেন	ভেড়া	কেউ	কাছে
उच्चारण--	लैज	जैनो	कैनो	भेड़ा	केउ	काछे
अर्थ --	दुम	मानो	क्यों	भेड़	कोई	पास

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

	নিষেধ	কেমন	অনেক	তেমন	নেকড়ে
उच्चारण—	नीशेध	कैमोन	अनेक	तैमोन	नेकड़े
अर्थ —	मनाही	कैसा	अनेक	वैसा	लकड़बग्घा

	চকচকে	তেলচিটে	মচমচে	বিটকেল
उच्चारण—	चकचके	तेलचीटे	मचमचे	बीटकेल
अर्थ —	चमकदार	तेलहा	मुरमुरा	भोंडा

পাঠ

ঘেউ-ঘেউ কুকুর ডাকে। ওদের সামনে সে এল।
उच्चारण—घेऊ घेऊ कूकूर डाके ओदेर शामने शे एलो
अर्थ —भों-भों कुत्ता भूँकता है। उनके सामने वह आया।

সে বেদম ভয় পেল। কে ঘরে ঢুকে বসে আছে ?
उच्चारण—शे बेदम भय पेलो के घरे ढूके बोशे आछे
अर्थ —वह बुरी तरह डर गया। कौन कमरे में घुसा बैठा है ?

তারা মাঠের ধারে বেড়ায়। নেকড়ে বাঘ আসে।
उच्चारण—तारा माठेर धारे बैड़ाय नेकड़े बाघ आशे
अर्थ —वे मैदान के किनारे टहलते हैं। लकड़बग्घा आता है।

কুকুরের পিঠে বেড়াল নাচে। কেমন খেলে ?
उच्चारण—कूकूरेर पीठे बेड़ाल नाचे कैमोन खेले
अर्थ —कुत्ते की पीठ पर बिल्ली नाचती है। कैसा खाया ?

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ঐকার যোগ

ঐ = ৈ

	পৈতা	বৈঠা	তৈরী	বৈরী	পৈঠা	বৈধ
उच्चारण—	पोइता	बोइठा	तोइरी	बोइरी	पोइठा	बोइध-अ
अर्थ —	जनेऊ	डाड़	तैयार	वैरी	जीना	वैध

	বৈকাল	দৈবাৎ	বৈঠক	জনৈক	সৈনিক
उच्चारण—	बोइकाल	दोइबात	बोइठक	जन-अइक	शोइनिक
अर्थ —	तीसरा पहर	अचानक	बैठक	कोई एक	सैनिक

	বৈবাহিক	বৈমানিক	বৈঠকখানা	বৈভবশালী
उच्चारण—	बोइबाहीक	बोइमानीक	बोइठकखाना	बोइभबशाली
अर्थ —	वैवाहिक (समधी)	उड़ाका	बैठने का कमरा	वैभवशाली

পাঠ

বৈরাগী গান গায়। বাতাসে খৈ ওড়ে।

उच्चारण—बोइरागी गान गाय बाताशे खोइ ओड़े

अर्थ —वैरागी गाना गाता है। हवा से लावा उड़ता है।

বৈকালে ওরা হৈ-হৈ করে। বৈঠা টান।

उच्चारण—बोइकाले ओरा होइ-होइ करे बोइठा ठान-अ

अर्थ —तीसरे पहर वे हो-हल्ला करते हैं। डाड़ चलाओ।

জনৈক জৈন সাধু এলেন। দৈবাৎ এলে।

उच्चारण—जन-अइक जोइन-अ शाधू एलेन दोइबात एले

अर्थ —कोई एक जैन साधु आये। अचानक आये।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

কৈলাস বাবু মৈনপুরীতে থাকেন। পৈতা পর।
उच्चारण—कोइलाश बाबू मोइनपूरीते थाकेन पोइता पर-अ
अर्थ —कैलास बाबू मैनपुरी में रहते हैं। जनेऊ पहनो।

তিনি গৈরিক পরেন। বৈঠকখানায় যাও।
उच्चारण—तीनी गोइरीक परेन बोइठकखानाय जाव
अर्थ —वे गेरुआ पहनते हैं। बैठक में जाओ।

ওকার যোগ

ও=ে া

	চোখ	লোক	বোমা	আলো	খোকা	বোকা
उच्चारण	—चोख	लोक	बोमा	आलो	खोका	बोका
अर्थ	—आँख	लोग	बम	रोशनी	बच्चा	बेवकूफ

	গোলাপ	ভোমরা	গোয়াল	তোমার	বোলতা
उच्चारण	— गोलाप	भोमरा	गोआल	तोमार	बोलता
अर्थ	—गुलाब	भौंरा	गौशाला	तुम्हारा	बर्रं

	জানোয়ার	আলোচনা	মনোযোগ	খোশামোদ
उच्चारण	—जानोआर	आलोचना	मनोजोग	खोशामोद
अर्थ	—जानवर	विचार-विमर्श	ध्यान	खुशामद

পাঠ

লাটাই ঘোরাও। জোরে চল। শোন খোকা!
उच्चारण—लाटाइ घोराओ जोरे चल-अ शोन-अ खोका
अर्थ —परेता घुमाओ। तेज चलो। सुनो बच्चा!

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

বোকা লোক চেয়ে আছে। কেন হাই তোল ?
उच्चारण—बोका लोक चेये आछे कैनो हाइ तोल-अ
अर्थ —मूर्ख आदमी ताक रहा है। क्यों जँभाई लेते हो ?

আশুতোষ ছোট ছেলে। তোমরা কোথায় যাও ?
उच्चारण—आशूतोष छोट-अ छेले तोमरा कोथाय जाओ
अर्थ —आशुतोष छोटा लड़का है। तुम लोग कहाँ जाते हो ?

औकार योग

ঔ=ে ৗ

	বৌ	কৌটা	মৌরি	চৌকা	নৌকা	মৌন
उच्चारण—	बोउ	कोउटा	मोउरी	चोउका	नोउका	मोउन-अ
अर्थ —	बहू	डिबिया	सौंफ	चौकोर	नाव	मौन

	মৌমাছি	সৌরভ	মৌচাক	চৌকাঠ	মৌতাত
उच्चारण—	मोउमाछी	शोउरभ	मोउचाक	चोउकाठ	मोउतात
अर्थ —	मधुमक्खी	सुगंध	शहद का छत्ता	चौखट	खुमारी

	চৌকস	শৌখিন	মৌ	পানকৌড়ি	পৌষ
उच्चारण—	चोउकोश	शोउखीन	मोउ	पानकोउड़ी	पोउश
अर्थ —	चालाक	शौकीन	महुआ	पनडुब्बी	पूस

पाठ

বৌ কৌটা খুলে টাকা নিল। ঘোড়া দৌড়ায়।
उच्चारण—बोउ कोउटा खूले टाका नीलो घोड़ा दोउड़ाय
अर्थ —बहू ने डिबिया खोलकर रुपया लिया। घोड़ा दौड़ता है।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

মৌমাছি ফুলের সৌরভ চেনে। পানকৌড়ি পালায়।
उच्चा०—मोउमाछी फूलेर शोउरभ चेने पानकोउड़ी पालाय
अर्थ —मधुमक्खी फूल का सौरभ पहचानती है। पनडुब्बी भागती है।

তিনি দেশের গৌরব। গৌর বাবু শৌখিন লোক।
उच्चारण—तीनी देशेर गोउरब गोउर बाबू शोउखीन लोक
अर्थ —वे देश के गौरव हैं। गौर बाबू शौकीन आदमी हैं।

अनुस्वार योग

ং

	বরং	এবং	ভড়ং	সিংহ	ফড়িং	চিংড়ী
उच्चारण—	ब-अरं	एबं	भ-अड़ं	शींह-अ	फोड़ीं	चींड़ी
अर्थ —	वरन्	एवं	दिखावा	शेर	फतिंगा	झिंगवा

	সুতরাং	সংবিৎ	বারংবার	সংবাদ	মাংস
उच्चारण—	शूत-अरां	शमबीत	बारम्बार	शमबाद	मांश-अ
अर्थ —	इसलिए	चेतना	बारबार	समाचार	मांस

पाठ

সিংহ মাংসাশী জীব। রাজসিংহ রাজবংশের ছেলে।
उच्चारण—शिंह-अ मांशाशी जीब राजसिंह-अ राजबंशेर छेले
अर्थ —सिंह मांसाहारी प्राणी है। राजसिंह राजवंश का लड़का है।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

সংবাদ শুনে বংশীর মনে সংশয় হল। চিংড়ী দাও।
उच्चारण—शमबाद शूने बोंशीर मोने शंशय हल-अ चींड़ी दाव
अर्थ —समाचार सुनकर बंशी के मन में संदेह हुआ। झिंगवा दो।

ফড়িং ওড়ে। ভড়ং করা হল সং সাজা।
उच्चारण—फोड़ीं ओड़े भड़ं करा हल-अ शं शाजा
अर्थ —फतिंगा उड़ता है। दिखावा करना स्वांग भरना है।

বিসর্গ যোগ

ঃ

	দুঃখ	দুঃখিত	মনঃপূত	অতঃপর	পুনঃপুনঃ
उच्चारण—	दुक्ख-अ	दुक्खित-अ	मनप्पूत-अ	अतप्पर	पूनप्पून-अ
अर्थ —	दुःख	दुःखी	मन मुताबिक	इसके बाद	बारबार

	দুঃসময়	নিঃসহায়	অধঃপাত	শিরঃপীড়া
उच्चारण—	दुश्श-अमय	निश्श-अहाय	अधप्पात	शीर-अप्पीड़ा
अर्थ —	बुरा समय	असहाय	अधःपतन	सिरदर्द

পাঠ

শিরঃপীড়া দুঃসহ রোগ। দুঃখ কেন কর?
उच्चारण—शीरप्पीड़ा दुश्शह-अ रोग दुक्ख-अ कैनो कर-अ
अर्थ —सिरदर्द असहनीय रोग है। दुःख क्यों करते हो?

দুঃসাহসী লোক দুঃখ পায়। পুনঃ যাও
उच्चारण—दुश्शाह-अशी लोक दुक्ख-अ पाय पुन-अ जाव
अर्थ —दुस्साहसी लोग दुःख पाते हैं। फिर जाओ।

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

দুঃশীল বালকেরা শেষে অধঃপাতে যায়।
उच्चारण—दुश्शील बाल-अकेरा शेषे अधप्पाते जाय
अर्थ —दुष्ट लड़के अन्त में बरबाद होते हैं।

चंद्रविंदु योग

ँ

	ফাঁদ	শাঁখ	হাঁস	ফাঁপা	খাঁটি	হাঁচি
उच्चारण	—फाँद	शाँख	हाँश	फाँपा	खाँटी	हाँची
अर्थ	—फंदा	शंख	बतख	पोला	शुद्ध	छींक
	পাঁজী	ঢেঁকি	খাঁচা	পেঁচা	জোঁক	ঠোঁট
उच्चारण	— पाँजी	ढेंकी	खाँचा	पैंचा	जोंक	ठोंट
अर्थ	—पंचांग	ढेंकी	पिंजड़ा	उल्लू	जोंक	होंठ

	ইঁদুর	কাঁঠাল	তেঁতুল	পাঁচড়া	সাঁড়াসী
उच्चारण	—इंदूर	काँठाल	तेंतूल	पाँचड़ा	शाँड़ाशी
अर्थ	—चूहा	कटहल	इमली	खुजली	सँड़सी

পাঠ

চাঁদ উঠেছে।
उच्चारण—चाँद ऊठेछे
अर्थ —चाँद निकला है।

বাঁশ গাছের পাতা কাঁপল।
बाँश गाछेर पाता काँपलो
बाँस झाड़ी की पत्तियाँ काँपीं।

চাঁপা গাছে কাঁটা নেই।
उच्चारण—चाँपा गाछे काँटा नेइ
अर्थ —चंपा के पौधे में काँटे नहीं हैं।

এবার শাঁখ বাজাও।
एबार शाँख बाजाव
अब शंख बजाओ।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

পেঁচা তেঁতুল গাছে আঁচড় কাটে। খাঁটি দুধ দাও।
उच्चारण—पैंचा तेंतूल गाछे आँचड़ काटे खाँटी दूध दाव
अर्थ —उल्लू इमली के पेड़ को नोचता है। शुद्ध दूध दो।

যুক্তাক্ষর বর্জিত পাঠ

নাটক দেখিতে কে না ভালবাসে? বই পড়ার
उच्चारण—नाट-अक देखीते के ना भालोबाशे बोइ प-अड़ार
अर्थ नाटक देखना कौन नहीं पसंद करता? पुस्तक पढ़ने की

চেয়ে অভিনয় দেখিলে আমরা আরও খুশী হই।
उच्चारण—चेये ओभीन-अय देखीले आमरा आरौ खूशी होइ
अर्थ —अपेक्षा अभिनय देखने से हम और भी प्रसन्न होते हैं।

তাই সব দেশেই নাটকের বড় আদর।
उच्चारण—ताइ श-अब देशेइ नाट-अकेर बड़-अ आदर
अर्थ —इसलिए सभी देशों में नाटक की बड़ी कद्र है।

বাঙলা দেশে নাটক রচনা ও তাহার
उच्चारण—बांला देशे नाट-अक र-अच-अना ओ ताहार
अर्थ —बंगाल में नाटक-रचना और उसका

অভিনয় কতদিন ধরিয়া চলিয়া আসিতেছে, তাহা
उच्चारण—ओभीन-अय कत-अदीन धोरीया चोलीया आशीतेछे ताहा
अर्थ —अभिनय कितने दिनों से चला आ रहा है, वह

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

বলা কঠিন। তবে এইটুকু বলা যায় যে
উচ্চারণ— ब-अला कोठीन त-अबे एइट्कू ब-अला जाय जे
अर्थ — बताना कठिन है। फिर भी इतना कहा जा सकता है कि

বহুদিন হইতেই এ দেশে নাটক অভিনয়ের চল
उच्चारण—बोहूदीन होइतेइ ए देशे नाट-अक ओभीनयेर च-अल
अर्थ —बहुत दिनों से ही इस देश में नाटक खेलने का चलन

ছিল। শোনা যায়, তখনকার বাঙলা নাটক
उच्चारण—छीलो शोना जाय त-अख-अनकार बांला नाट-अक
अर्थ —था। सुना जाता है, उस समय के बंगला नाटक

নেপালে অভিনীত হইত।
उच्चारण—नेपाले ओभीनीत-अ होइत-अ
अर्थ —नेपाल में खेले जाते थे।

দেড়শত বৎসরেরও অধিক হইবে, লেবেডফ নামে
उच्चारण—देड़श-अत-अ बत्स-अरेरो ओधिक होइबे लेबेडफ नामे
अर्थ —डेढ़ सौ साल से भी अधिक होगा, लेबेडफ नाम के

একজন রুষদেশীয় লোক ভারতে আসিয়াছিলেন।
उच्चारण - ऐकज-अन रूशदेशीअ लोक भारते आशियाछीलेन
अर्थ —एक रूसदेशीय व्यक्ति भारत में आये थे।

তিনি বিদেশী ছাঁচে দুইখানি বাঙলা নাটকের অভিনয়
उच्चारण—तीनी बीदेशी छाँचे दूइखानी बांला नाट-अकेर ओभीन-अय
अर्थ —उन्होंने विदेशी ढंग से दो बंगला नाटकों का अभिनय

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

কলিকাতায় করাইয়াছিলেন ।

उच्चारण —कोलीकाताय कराइयाछीलेन

अर्थ —कलकत्ते में कराया था ।*

संयुक्त अक्षर

য योग:

য = ্য

							उच्चारण	अर्थ
ক	+	য	=	ক্য	ঐক্য		(ओइक्क अ)	ऐक्य
খ	+	য	=	খ্য	মুখ্য		(मूक्ख-अ)	मुख्य
গ	+	য	=	গ্য	ভাগ্য		(भाग्ग-अ)	भाग्य
চ	+	য	=	চ্য	বাচ্য		(वाच्च-अ)	वाच्य
জ	+	য	=	জ্য	রাজ্য		(राज्ज-अ)	राज्य
ট	+	য	=	ট্য	নাট্য		(नाट्ट-अ)	नाट्य
ঠ	+	য	=	ঠ্য	পাঠ্য		(पाट्ठ-अ)	पाठ्य

* जहाँ भी उच्चारण में (-अ, ओ या ো) आया है, वहाँ 'अ' और 'ओ' का उच्चारण हल्का-सा होगा याने न तो बहुत ह्रस्व या न तो बहुत दीर्घ । यही बंगला उच्चारण की विशेषता है, जिसके लिए अभ्यास आवश्यक है । बेहतर हो कि शिक्षार्थी किसी शिक्षित बंगाली से उच्चारण सुनें और सीखें ।

: 'य' के संयोग से हिन्दी में जहाँ 'य' का उच्चारण स्पष्ट होता है, वहाँ बङ्गला में 'अ' का उच्चारण स्पष्ट होता है ।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

		उच्चारण	अर्थ
ড + য = ড্য	জাড্য	(जाड्ड-अ)	जड़ता
ঢ + য = ঢ্য	ধনাঢ্য	(धनाड्ढ-अ)	धनाढ्य
ণ + য = ণ্য	অরণ্য	(अर-अन्न-अ)	अरण्य
ত + য = ত্য	নিত্য	(नीत्त-अ)	नित्य
থ + য = থ্য	মিথ্যা	(मीत्था)	मिथ्या
দ + য = দ্য	অদ্য	(अद्द-अ)	आज
ধ + য = ধ্য	সাধ্য	(शाद्ध-अ)	साध्य
ন + য = ন্য	অন্য	(अन्न-अ)	अन्य
প + য = প্য	রৌপ্য	(रोउप्प-अ)	चाँदी
ভ + য = ভ্য	সভ্য	(श-अब्भ-अ)	सभ्य
ম + য = ম্য	রম্য	(र-अम्म-अ)	रम्य
য + য = য্য	শয্যা	(श-अज्जा)	शय्या
ল + য = ল্য	মূল্য	(मूल्ल-अ)	मूल्य
ব + য = ব্য	কাব্য	(काब्ब-अ)	काव्य
শ + য = শ্য	অবশ্য	(अबश्श-अ)	अवश्य
ষ + য = ষ্য	শিষ্য	(शीश्श-अ)	शिष्य
স + য = স্য	নস্য	(नश्श-अ)	सूँघनी
হ + য = হ্য	সহ্য	(शज्झ-अ)	सहन

পাঠ

কল্যাণী বাল্যকালে পাঠ্য বিষয়ে মনোযোগ দিত।

उच्चारण — कोल्लानी बाल्ल-अकाले पाठ्ठ-अ बीशये मनोजोग दीत-अ

अर्थ —कल्याणी बचपन में पाठ्य विषय में मन लगाती थी।

 CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

সেজন্য অদ্য সে সত্য-সত্যই বিদ্যা শিখিয়াছে।
उच्चारण—शेज-अन्न-अ अद्द-अ शे शत्त-अ शत्त-अइ बीद्दा शीखियाछे
अर्थ —इसलिए आज उसने सचमुच विद्या सीखी है।

তাই লোকে বলে বিদ্যা অশেষ পুণ্যের ফল।
उच्चारण—ताइ लोके ब-अले बीद्दा अशेष पून्नेर फ-अल
अर्थ —इसी से लोग कहते हैं विद्या अनन्त पुण्य का फल है।

र योग

র = ্র

						उच्चारण	अर्थ
ক	+	র	=	ক্র	ক্রয়	(क्रय)	खरीद
খ	+	র	=	খ্র	খ্রীষ্ট	(ख्रीश्ट-अ)	ईसा
গ	+	র	=	গ্র	গ্রাম	(ग्राम)	गाँव
ঘ	+	র	=	ঘ্র	শীঘ্র	(शीघ्र-अ)	शीघ्र
জ	+	র	=	জ্র	বজ্র	(बज्र-अ)	वज्र
ট	+	র	=	ট্র	ট্রেন	(ट्रेन)	ट्रेन
ড	+	র	=	ড্র	ওড্রদেশ	(ओड्रदेश)	उड़ीसा
ত	+	র	=	ত্র	মিত্র	(मीत्र-अ)	मित्र
দ	+	র	=	দ্র	নিদ্রা	(नीद्रा)	नींद
ধ	+	র	=	ধ্র	ধ্রুব	(ध्रूब-अ)	ध्रुव
প	+	র	=	প্র	প্রাণ	(प्रान)	प्राण
ব	+	র	=	ব্র	ব্রত	(ब्रत-अ)	व्रत
ভ	+	র	=	ভ্র	ভ্রম	(भ्रम)	भ्रम
ম	+	র	=	ম্র	আম্র	(आम्र-अ)	आम

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

							उच्चारण	अर्थ
শ	+	র	=	শ্র	শ্রম		(स्र-अम)	श्रम
স	+	র	=	স্র	হিংস্র		(हींस्र-अ)	हिंस्र
হ	+	র	=	হ্র	হ্রাস		(ह्राश)	ह्रास

পাঠ

এই মূল্যবান দ্রব্য তুলে রাখ। বিক্রয় কর।
उच्चारण—एइ मूल्ल-अबान द्रब्ब-अ तूले राख-अ बीक्रय कर-अ
अर्थ —यह मूल्यवान वस्तु उठा रखो। विक्रय करो।

ঐ গ্রামে পৌঁছাতে মাত্র পনের মিনিট লাগে।
उच्चारण—ओइ ग्रामे पोंउछाते मात्र-अ पोनेर-अ मीनीट लागे
अर्थ —उस गाँव में पहुँचने में मात्र पन्द्रह मिनट लगते हैं।

শীঘ্র যাইতে হইবে। নিদ্রা যাইও না।
उच्चारण—शीघ्र-अ जाइते होइबे नीद्रा जाइओ ना
अर्थ —शीघ्र जाना होगा। सो मत जाओ।

ল যোগ

ল = ্ল

						उच्चारण	अर्थ
ক	+	ল	=	ক্ল	ক্লেশ	(क्लेश)	कष्ट
গ	+	ল	=	গ্ল	গ্লানি	(ग्लानी)	ग्लानि
প	+	ল	=	প্ল	বিপ্লব	(बीप्लब)	क्रांति

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

		উच्चारण	अर्थ
ম + ল = ম্ল	অম্ল	(अम्ल-अ)	खट्टा
ল + ল = ল্ল	মল্ল	(मल्ल-अ)	पहलवान
শ + ল = শ্ল	শ্লোক	(श्लोक)	श्लोक
হ + ল = হ্ল	প্রহ্লাদ	(प्रह्लाद)	प्रह्लाद

পাঠ

ভল্লুক মধু খায়। গ্লাসে জল দাও।
उच्चारण—भोल्लूक मोधू खाय ग्लाशे ज-अल दाव
अर्थ —भालू मधु खाता है। गिलास में पानी दो।

ছেলেটি আহ্লাদে নাচে। তিনি বিপ্লবী।
उच्चारण—छेलेटी आह्लादे नाचे तीनी बीप्लबी
अर्थ —लड़का खुशी से नाचता है। वे क्रान्तिकारी हैं।

হিংস্র বিপ্লব মনোরম নয়। শ্লোক পড়।
उच्चारण—हींस्र-अ बीप्लब मनोरम नय श्लोक पड़-अ
अर्थ —हिंसामय क्रांति मनोरम नहीं है। श्लोक पढ़ो।

ব যোগ

ব = ্ব

		उच्चारण	अर्थ
ক + ব = ক্ব	পক্ব	(प-अक्क-अ)	पका हुआ
জ + ব = জ্ব	জ্বর	(ज-अर)	ज्वर
ট + ব = ট্ব	খট্বা	(ख-अट्टा)	खाट
ড + ব = ড্ব	অনড্বান	(अन-अड्डान)	साँड़

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

		उच्चारण	अर्थ
ত + ব = ত্ব	ত্বরা	(त-अरा)	शीघ्रता
দ + ব = দ্ব	দ্বার	(दार)	द्वार
ধ + ব = ধ্ব	ধ্বনি	(ध-अनी)	ध्वनि
ন + ব = ন্ব	অন্বেষণ	(अन्नेशन)	अन्वेषण
শ + ব = শ্ব	অশ্ব	(अश्श-अ)	घोड़ा
স + ব = স্ব	স্বভাব	(श-अभाब)	स्वभाव
হ + ব = হ্ব	জিহ্বা	(जीब्भा)	जिह्वा

পাঠ

	পক্ব কদলী মধুর।	ধ্বনির গতি তীব্র।
उच्चारण	—पक्क-अ कदली मोधूर	घ-अनीर गोती तीब्र-अ
अर्थ	—पक्का केला मधुर है।	ध्वनि की गति तीव्र है।
	অশ্ব ধাবিত হয়।	জিহ্বার স্বাদ বল।
उच्चारण	—अश्श-अ ध-बीत-अ ह्-अय	जीब्भार शाद बल-अ
अर्थ	—घोड़ा दौड़ता है।	जबान का स्वाद बताओ।

ण योग

ণ = ্ণ

		उच्चारण	अर्थ
ণ + ণ = ণ্ণ	বিষণ্ণ	(बीशन्न-अ)	विषण्ण
ষ + ণ = ষ্ণ	কৃষ্ণ	(क्रीश्न-अ)	कृष्ण
হ + ণ = হ্ণ	পরাহ্ণ	(परान्न-अ)	तीसरा पहर

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

পাঠ

	বিষণ্ণ হয়ো না।	কৃষ্ণ	আমার	ভগবান।
उच्चारण—	बीशन्न-अ होयो ना	क्रीश्न-अ	आमार	भग-अबान
अर्थ —	दुःखी न होओ।	कृष्ण	मेरा	भगवान है।

ন যোগ

ন = ন

		उच्चारण	अर्थ
গ + ন = গ্ন	অগ্নি	(ओग्नी)	आग
ঘ + ন = ঘ্ন	বিঘ্ন	(बीघ्न-अ)	बाधा
ত + ন = ত্ন	রত্ন	(रत्न-अ)	रत्न
ন + ন = ন্ন	অন্ন	(अन्न-अ)	अन्न
ম + ন = ম্ন	নিম্ন	(नीम्न-अ)	नीचा
স + ন = স্ন	স্নান	(श्नान)	स्नान
হ + ন = হ্ন	চিহ্ন	(चीह्न-अ)	चिह्न

পাঠ

	এবার অগ্নি জ্বাল।	হীরক বহুমূল্য রত্ন।
उच्चारण—	एबार ओग्नी जाल-अ	हीरक बोहूमूल्ल-अ रत्न-अ
अर्थ —	अब आग जलाओ।	हीरा बहुमूल्य रत्न है।

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

চিহ্ন দাও। স্নান করিয়া রান্না করিও।
उच्चारण—चीह्न-अ दाव शनान कोरीया रान्ना कोरीयो
अर्थ —निशान लगाओ। नहाकर रसोई बनाना।

অকারণ প্রশ্ন করিয়া বিঘ্ন উৎপন্ন কোরো না।
उच्चारण—अकार-अन प्रश्न-अ कोरीआ बीघ्न-अ उत्पन्न-अ कोरो ना
अर्थ —अकारण प्रश्न पूछकर बाधा उत्पन्न न करो।

ম যোগ

ম = ্ম

		उच्चारण	अर्थ
ক + ম = ক্ম	রুক্ম	(रूक्क-अ)	सोना
গ + ম = গ্ম	যুগ্ম	(जूग्ग-अ)	जोड़ा
ঙ + ম = ঙ্ম	বাঙ্ময়	(वांमय)	साहित्य
ণ + ম = ণ্ম	হিরণ্ময়	(हीर-अंमय)	स्वर्ण
ত + ম = ত্ম	আত্মা	(आत्ता)	आत्मा
দ + ম = দ্ম	পদ্ম	(पद्द-अ)	कमल
ন + ম = ন্ম	জন্ম	(जन्म-अ)	जन्म
ম + ম = ম্ম	সম্মত	(शम्म-अत-अ)	सम्मत
ল + ম = ল্ম	গুল্ম	(गूल्म-अ)	झाड़ी
শ + ম = শ্ম	রশ্মি	(र-अश्शी)	किरण
ষ + ম = ষ্ম	গ্রীষ্ম	(ग्रीश्श-अ)	ग्रीष्म

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

		उच्चारण	अर्थ
স + ম = স্ম	ভস্ম	(भश्श-अ)	भस्म
হ + ম = হ্ম	জিহ্ম	(जीम्ह-अ)	कुटिल

পাঠ

ব্রাহ্মণ নিজগুণের জন্যই সম্মানের পাত্র হয়।
उच्चारण—ब्राह्मन नीज-अगूनेर जन्नई शम्मानेर पात्र-अ हय
अर्थ —ब्राह्मण अपने गुण के कारण ही सम्मान के पात्र होते हैं।

গ্রীষ্মকালে রৌদ্র বড় প্রখর হয়।
उच्चारण—ग्रीश्श-अकाले रोउद्र-अ बड़-अ प्रखर हय
अर्थ —गर्मी में धूप बहुत कड़ी होती है।

পদ্ম ফোটে।
उच्चारण—पद्द-अ फोटे
अर्थ —कमल खिलता है।

বাঙলা বাঙ্ময় উন্নত।
बांला बांमय ऊन्नत-अ
बङ्गला साहित्य उन्नत है।

রেফ যোগ

র= ´

		उच्चारण	अर्थ
র + ক = র্ক	তর্ক	(तर्क-अ)	तर्क
র + খ = র্খ	মূর্খ	(मूर्ख-अ)	मूर्ख
র + গ = র্গ	সর্গ	(शर्ग-अ)	सर्ग

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

						उच्चारण	अर्थ
র	+	ঘ	=	র্ঘ	দীর্ঘ	(दीर्घ-अ)	दीर्घ
র	+	জ	=	র্জ	নির্জন	(नीर्जन)	निर्जन
র	+	ঝ	=	র্ঝ	নির্ঝর	(नीर्झर)	झरना
র	+	ণ	=	র্ণ	কর্ণ	(कर्न-अ)	कान
র	+	থ	=	র্থ	অর্থ	(अर्थ-अ)	अर्थ
র	+	দ	=	র্দ	নির্দয়	(नीर्दय	निष्ठुर
র	+	ধ	=	র্ধ	নির্ধন	(नीर्धन)	निर्धन
র	+	ন	=	র্ন	দুর্নাম	(दूर्नाम)	अख्याति
র	+	প	=	র্প	সর্প	(शर्प-अ)	साँप
র	+	ব	=	র্ব	দুর্বল	(दूर्बल)	दुर्बल
র	+	ভ	=	র্ভ	নির্ভয়	(नीर्भय)	निर्भय
র	+	ল	=	র্ল	দুর্লভ	(दूर्लभ)	दुर्लभ
র	+	শ	=	র্শ	দর্শন	(दर्शन)	दर्शन
র	+	ষ	=	র্ষ	হর্ষ	(हर्श-अ)	हर्ष
র	+	হ	=	র্হ	গর্হিত	(गर्हीत-अ)	बुरा

পাঠ

	আর তর্ক কোরো না।	লোকটি বড় মূর্খ।
उच्चारण	आर तर्क-अ कोरो ना	लोकटी बड़-अ मूर्ख-अ
अर्थ	—अब बहस न करो।	वह शख्स बड़ा मूर्ख है।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

	নির্ভয় হইয়া অর্থ বল।	সতর্ক হও।
उच्चारण—	नीर्भय होइया अर्थ-अ ब-अल-अ	शतर्क-अ हव
अर्थ —	निर्भय होकर अर्थ बताओ।	सावधान होओ।

दो अक्षरों का योग

							उच्चारण	अर्थ
ক	+	ক	=	ক্ক	চিক্কন		(चीक्कन)	चिकना
ক	+	ত	=	ক্ত	রক্ত		(रक्त-अ)	खून
ক	+	ষ	=	ক্ষ	ভক্ষণ		(भक्खन)	भक्षण
গ	+	ধ	=	গ্ধ	দুগ্ধ		(दुग्ध-अ)	दूध
ঙ	+	ক	=	ঙ্ক	অঙ্ক		(अंक-अ)	गणित
ঙ	+	খ	=	ঙ্খ	শঙ্খ		(शंख-अ)	शंख
ঙ	+	গ	=	ঙ্গ	অঙ্গ		(अंग-अ)	अंग
ঙ	+	ঘ	=	ঙ্ঘ	সঙ্ঘ		(शंघ-अ)	संघ
চ	+	চ	=	চ্চ	উচ্চ		(ऊच्च-अ)	ऊँचा
চ	+	ছ	=	চ্ছ	তুচ্ছ		(तूच्छ-अ)	तुच्छ
চ	+	ঞ	=	চ্ঞ	যাচ্ঞা		(जाचिया)	भीख
জ	+	জ	=	জ্জ	লজ্জা		(लज्जा)	लाज
জ	+	ঝ	=	জ্ঝ	কুজ্ঝটিকা		(कूज्झ-अटीका)	आँधी
জ	+	ঞ	=	জ্ঞ	অজ্ঞ		(अग्ग-अ)	अज्ञ
ঞ	+	চ	=	ঞ্চ	অঞ্চল		(अंचल)	आँचल

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

		उच्चारण	अर्थ
ঞ + ছ = ঞ্ছ	লাঞ্ছনা	(लांछ-अना)	तिरस्कार
ট + ট = ট্ট	ভট্ট	(भट्ट-अ)	भट्ट
ণ + ট = ণ্ট	ঘণ্টা	(घंटा)	घंटा
ণ + ঠ = ণ্ঠ	কণ্ঠ	(कठ-अ)	कंठ
ণ + ড = ণ্ড	দণ্ড	(दंड-अ)	दंड
ত + ত = ত্ত	মত্ত	(मत्त-अ)	मतवाला
ত + থ = ত্থ	অশ্বত্থ	(अश्शत्थ-अ)	पीपल
দ + দ = দ্দ	উদ্দেশ্য	(ऊद्देशश-अ)	उद्देश्य
দ + ধ = দ্ধ	যুদ্ধ	(जूद्ध-अ)	युद्ध
দ + ভ = দ্ভ	উদ্ভূত	(ऊद्भूत-अ)	उद्भुत
ন + ত = ন্ত	দন্ত	(दंत-अ)	दाँत
ন + থ = ন্থ	পন্থা	(पंथा)	पंथ
ন + দ = ন্দ	নন্দ	(नंद-अ)	नन्द
ন + ধ = ন্ধ	অন্ধ	(अन्ध-अ)	अंधा
প + প = প্প	পিপ্পলী	(पिप्प-अली)	पिप्पली
প + ত = প্ত	তৃপ্ত	(तृप्त-अ)	तृप्त
ব + দ = ব্দ	শব্দ	(शब्द-अ)	शब्द
ব + ধ = ব্‌ধ	লব্‌ধ	(लब्ध-अ)	लब्ध
ম + প = ম্প	কম্পন	(कम्पन)	कँपकँपी
ম + ফ = ম্ফ	লম্ফন	(लम्फन)	कुदान

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

						उच्चारण	अर्थ
ম	+	ব	=	ম্ব	বিলম্ব	(बीलम्ब-अ)	विलंब
ম	+	ভ	=	ম্ভ	আরম্ভ	(आरम्भ-अ)	आरंभ
ল	+	ক	=	ল্ক	শুল্ক	(शूल्क-अ)	शुल्क
ল	+	গ	=	ল্গ	ফল্গু	(फोल्गु)	फल्गु
ল	+	প	=	ল্প	অল্প	(अल्प-अ)	अल्प
ল	+	ফ	=	ল্ফ	গুল্ফ	(गूल्फ-अ)	टखना
শ	+	চ	=	শ্চ	নিশ্চয়	(नीश्चय)	निश्चय
শ	+	ছ	=	শ্ছ	নিশ্ছল	(नीश्छल)	अकपट
ষ	+	ট	=	ষ্ট	কষ্ট	(कश्ट-अ)	कष्ट
ষ	+	প	=	ষ্প	পুষ্প	(पूष्प-अ)	पुष्प
ষ	+	ফ	=	ষ্ফ	নিষ্ফল	(नीश्फल)	निष्फल
স	+	ক	=	স্ক	নমস্কার	(नमश्कार)	नमस्कार
স	+	খ	=	স্খ	স্খলন	(श्खलन)	स्खलन
স	+	ট	=	স্ট	স্টল	(स्टॉल)	स्टाल
স	+	ত	=	স্ত	হস্ত	(हश्त-अ)	हाथ
স	+	থ	=	স্থ	স্থান	(श्थान)	जगह
স	+	প	=	স্প	স্পর্শ	(श्पर्श-अ)	स्पर्श

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

পাঠ

	রক্তের রং লাল।	এত বেশী মুগ্ধ হয়ো না।
उच्चारण	—रक्तेर रं लाल	ऐतो बेशी मुग्ध-अ होयो ना
अर्थ	—खून का रंग लाल है।	इतना अधिक मुग्ध न होओ।

	কাল চিক্কণ কেশ।	ফল ভক্ষণ কর।
उच्चारण	—काल-अ चीक्कन केश	फल भक्खन कर-अ
अर्थ	—काले चिकने बाल।	फल खाओ।

	ছেলে অঙ্ক কষে।	কষ্টের ফল মিষ্ট।
उच्चारण	—छेले अंक-अ क-अशे	कश्टेर फल मीश्ट-अ
अर्थ	—लड़का गणित लगाता है। (का सवाल)	कष्ट का फल मीठा है।

চলতি ভাষায় বাঙালী শঙ্খকে 'শাঁখ' বলে।

उच्चारण—चोलती भाशाय बांआली शंख-अके शाँख बले

अर्थ —चलती भाषा में बङ्गाली शख को 'शाँख' कहते हैं।

	গঙ্গা একটি নদী।	কোন কাজে লজ্জা নাই।
उच्चारण	गंगा एक्टी नोदी	कोन-अ काजे लज्जा नाइ
अर्थ	—गंगा एक नदी है।	किसी काम में शर्म नहीं है।

	সঙ্ঘ গঠন কর।	ভিক্ষুক যাচ্ঞা করে।
उच्चारण	—शंघ-अ गठन कर·अ	भीक्खूक जाचिया क-अरे
अर्थ	—संघ संघटित करो।	भिखारी भीख माँगता है।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

আজকের এই কুজ্ঝটিকা বড়ই প্রবল।
उच्चारण—आजकेर एइ कूज्झ-अटीका बड़ई प्रबल
अर्थ —आज का यह तूफान बड़ा जबर्दस्त है।

এবার তুমি অজ্ঞতা প্রকাশ কোরো না।
उच्चारण—एबार तूमी अग्ग-अता प्रोकाश कोरो ना
अर्थ —अब तुम अज्ञता प्रकट न करो।

আজকাল সে পার্বত্য অঞ্চলে গেছে।
उच्चारण—आजकाल शे पार्वत्त-अ ऑचले गैछे
अर्थ —इन दिनों वह पहाड़ी इलाके में गया है।

দরিদ্রকে লাঞ্ছিত কোরো না। রাজার অট্টালিকা।
उच्चारण—दरीद्र-अके लांछीत-अ कोरो ना राजार अट्टालीका
अर्थ —दरिद्र को तिरस्कृत न करो। राजा का प्रासाद है।

মন্দিরে ঘণ্টা বাজে। অপরাধী দণ্ড পায়।
उच्चारण—मोन्दीरे घंटा बाजे अप-अराधी दंड-अ पाय
अर्थ —मंदिर में घंटा बजता है। अपराधी सजा पाता है।

অরণ্যে মত্ত হস্তী বিচরণ করে।
उच्चारण—अरन्ने मत्त-अ होस्ती बीच-अरन क-अरे
अर्थ —जङ्गल में मतवाला हाथी घूमता है।

ব্রাহ্মণ অশ্বত্থকে নমস্কার করেন।
उच्चारण—ब्राह्मन अश्शत्थ-अके नम-अश्कार क-अरेन
अर्थ —ब्राह्मण अश्वत्थ को नमस्कार करते हैं।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

রক্তক্ষয়ী যুদ্ধের উদ্দেশ্য ভাল হয় না।
उच्चारण—रक्त-अखयी जूद्धेर ऊद्देश्श-अ भाल-अ हय ना
अर्थ —रक्तक्षयी युद्ध का उद्देश्य अच्छा नहीं होता।

দরিদ্র ও অন্ধ বালক আনন্দিত হয়।
उच्चारण—दरीद्र-अ ओ ग्रंध-अ बालक आनंदीत-अ हय
अर्थ —दरिद्र और ग्रंधा बालक आनन्दित हुआ।

শ্রুতিমধুর সঙ্গীতের শব্দ তৃপ্তি দেয়।
उच्चारण—स्रूतीमोधूर शोंगीतेर शव्द-अ तृप्ती दै
अर्थ —श्रुतिमधुर संगीत का स्वर तृप्ति देता है।

প্রচণ্ড শৈত্যের কম্পন উপলব্ধি কর।
उच्चारण—प्रचण्ड-अ शोइत्तेर कम्पन ऊप-अलब्धी कर-अ
अर्थ —प्रचण्ड जाड़े की कँपकँपी महसूस करो।

এই কার্য্য বিলম্বে আরম্ভ করিও না।
उच्चारण—एइ कार्ज-अ बील-अम्बे आरम्भ-अ कोरीओ ना
अर्थ —यह कार्य देर से आरंभ न करो।

শাল্মলী তরুটি শুষ্ক। শুল্ক অল্পই দিতে হবে।
उच्चारण—शालम-अली तोरुटी शूश्क-अ शूल्क-अ अल्पइ दीते ह-अबे
अर्थ —सेमल का पेड़ सूखा है। महसूल थोड़ा ही देना होगा।

ফাল্গুনে বিভিন্ন বর্ণের পুষ্প প্রস্ফুটিত হয়।
उच्चारण—फालगूने वीभीन्न-अ बर्नेर पूष्प-अ प्रोश्फूटीत-अ हय
अर्थ —फागुन में विभिन्न वर्णों के फूल खिलते हैं।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

হস্ত দিয়া স্পর্শ কর। পরস্পর সাহায্য কর।
उच्चारण —हश्त-अ दीया स्पर्श-अ कर-अ परश्पर साहाज्ज-अ कर-अ
अर्थ —हाथ से छूओ। परस्पर सहायता करो।

तीन अक्षरों का योग

							उच्चारण	अर्थ
ক	+	ষ	+	ম	= ক্ষ্ম	লক্ষ্মণ	(लक्खन)	लक्ष्मण
জ	+	জ	+	ব	= জ্জ্ব	উজ্জ্বল	(ऊज्जल)	उज्ज्वल
ত	+	ত	+	ব	= ত্ত্ব	তত্ত্ব	(तत्त-अ)	तत्त्व
ন	+	ত	+	ব	= ন্ত্ব	সান্ত্বনা	(शांत-अना)	सान्त्वना
ন	+	দ	+	র	= ন্দ্র	চন্দ্র	(चन्द्र-अ)	चाँद
ন	+	দ	+	য	= ন্দ্য	নিন্দ্য	(नीन्द-अ)	निन्दनीय
ন	+	ধ	+	য	= ন্ধ্য	সন্ধ্যা	(शोन्धा)	संध्या
ত	+	ত	+	র	= ত্ত্র	পুত্ত্র	(पुत्र-अ)	पुत्र
ন	+	ন	+	য	= ন্ন্য	সন্ন্যাসী	(शोन्नासी)	संन्यासी
ম	+	প	+	র	= ম্প্র	সম্প্রতি	(शम्प्रती)	अभी
র	+	চ	+	ছ	= র্চ্ছ	মূর্চ্ছা	(मूर्छा)	मूर्छा
র	+	জ	+	জ	= র্জ্জ	গর্জ্জন	(गर्जन)	गर्जना
র	+	দ	+	ধ	= র্দ্ধ	অর্দ্ধ	(अर्ध-अ)	आधा
র	+	ম	+	ম	= র্ম্ম	নির্ম্মাণ	(नीर्मान)	निर्माण
র	+	ব	+	ব	= র্ব্ব	দুর্ব্বল	(दूर्ब-अल)	दुर्बल

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

							उच्चारण	अर्थ
র	+ শ	+ ব	= র্শ্ব	পার্শ্ব			(पार्श-अ)	बगल
ষ	+ ট	+ র	= ষ্ট্র	রাষ্ট্র			(राश्ट्र-अ)	राष्ट्र
স	+ ত	+ র	= স্ত্র	স্ত্রী			(स्त्री)	स्त्री
ষ	+ প	+ র	= ষ্প্র	নিষ্প্রয়োজন			(नीश्प्रयोजन)	व्यर्थ

পাঠ

লক্ষ্মণ আদর্শ ভাই। তত্ত্বজ্ঞান সুখ দেয়।

उच्चारण—लक्खन आदर्श-अ भाइ तत्त-अज्ञान शूख दै

अर्थ — लक्ष्मण आदर्श भाई है। तत्त्वज्ञान सुख देता है।

পৃথিবীর সমস্ত রাষ্ট্র অস্ত্র-সম্ভার বাড়াচ্ছে।

उच्चारण—पृथीबीर शमश्त-अ राष्ट्र-अ अस्त्र-अ-शंभार बाड़ाच्छे

अर्थ — संसार के सभी राष्ट्र अस्त्र-संभार बढ़ा रहे हैं।

সন্ধ্যায় সুন্দরী স্ত্রী এল। আত্মা অতি সূক্ষ্ম।

उच्चारण—शंधाय शूंदोरी स्त्री एल-अ आत्ता ओती शूक्ख-अ

अर्थ —शाम को सुन्दरी स्त्री आयी। आत्मा अति सूक्ष्म है।

মেঘলা রাত্রে অন্ধকার ঘনীভূত হল।

उच्चारण—मेघला रात्रे अंध-अकार घोनीभूत-अ हल-अ

अर्थ —बदली रात को अँधेरा गहरा हुआ।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

चार अक्षरों का योग

		उच्चारण	अर्थ
र + द + ध + व = র্দ্ধ	ঊর্দ্ধ	(ऊर्ध-अ)	ऊर्ध्व

सर्वनाम

	আমি	আমরা	আমাকে	আমাদের	তুমি	তোমাদের
उच्चारण—	आमी	आमरा	आमाके	आमादेर	तूमी	तोमादेर
अर्थ —	मैं	हम	मुझे	हम (लोगों) को	तुम	तुम (लोगों) को

	আমার	আমাদের	তোমার	তার যা তাহার
उच्चारण—	आमार	आमादेर	तोमार	तार ताहार
अर्थ —	मेरा	हमारा	तुम्हारा	उसका

	তাদের যা	তাহাদের	ওরা যা	উহারা	ওদের যা	উহাদের
उच्चा०—	तादेर	ताहादेर	ओरा	ऊहारा	ओदेर	ऊहादेर
अर्थ —	उन (लोगों) का		वे लोग		उन (लोगों) का	

তাদের, তাহাদের, তাহাদিগকে (ताहादीग-अके)=उन (लोगों) को

ওদের, উহাদের, উহাদিগকে (ऊहादीग-अके)=उन (लोगों) को

আমাদের, আমাদিগকে (आमादीग-अके)=हम (लोगों) को

তোমাদের, তোমাদিগকে (तोमादीग-अके)=तुम (लोगों) को

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

	ও	উনি	সে	তিনি	তুই	তুমি	আপনি
उच्चारण—	ओ	उनी	शे	तीनी	तूइ	तूमी	आपनी
अर्थ—	वह	वे (आदर में)	वह	वे (आदर में)	तू	तुम	आप

	যে	যিনি	যাহার	যা যার	যাঁহার	যাহাদের
उच्चारण—	जे	जीनी	जाहार	जार	जाँहार	जाहादेर
अर्थ—	जो	जो (आदर में)	जिसका		जिनका (आदर में)	जिन (लोगों) का

	যাঁহাদের	আপনাদের	আপনার
उच्चारण—	जाँहादेर	आपनादेर	आपनार
अर्थ—	जिन (लोगों) का (आदर में)	आप (लोगों) का (आदर में)	आपका

পাঠ

আমি ভাত খাই।
उच्चारण—आमी भात खाइ
अर्थ—मैं भात खाता हूँ।

আমরা তোমার বই পড়ি।
आमरा तोमार बोइ पोड़ी
हम तुम्हारी किताब पढ़ते हैं।

সে কেন হাসে ?
उच्चारण—शे कैनो हाँशे
अर्थ—वह क्यों हँसता है ?

তুমি আমার খাবার আন।
तुमी आमार खाबार आन-अ
तुम मेरा खाना लाओ।

তাহার কাপড় দাও।
उच्चारण—ताहार काप-अड़ दाव
अर्थ—उसका कपड़ा दो।

তোমরা তাকে ডাক।
तोमरा ताके डाक-अ
तुम लोग उसे बुलाओ।

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

আবার তুমি কোথায় যাও ? তোমার নাম কি ?

उच्चारण—आबार तुमी कोथाय जाओ तोमार नाम की

अर्थ — फिर तुम कहाँ जाते हो ? तुम्हारा नाम क्या है ?

আপনি আসুন। আমি তোমাকে গান শোনাব।

उच्चारण—आपनी आशून आमी तोमाके गान शोनाबो

अर्थ —आप आइए। मैं तुमको गाना सुनाऊँगा।

আপনার নাম কি ? আপনারা ওকে ডাকুন।

उच्चारण—आपनार नाम की आपनारा ओके डाकून

अर्थ —आपका नाम क्या है ? आप लोग उसे बुलाइए।

তার আসার ইচ্ছা নাই। তোমাদের গল্প শোনাব।

उच्चारण—तार आशार इच्छा नाइ तोमादेर गल्प-अ शोनाबो

अर्थ —उसे आने की इच्छा नहीं है। तुम लोगों को कहानी सुनाऊँगा।

ওখানে ওরা কে ? আমার ঘরে এস।

उच्चारण—ओखाने ओरा के आमार घरे एश-अ

अर्थ —वहाँ वे (लोग) कौन हैं ? मेरे कमरे में आओ।

नोट—बंगला में हिन्दी के समान तीन पुरुष हैं : उत्तम पुरुष, मध्यम पुरुष, अन्य पुरुष। पुरुषों का वर्गीकरण भी हिन्दी के समान है। लेकिन हिन्दी में जहाँ कर्म के अनुसार क्रिया के रूप होते हैं, वहाँ बंगला में क्रिया के रूप पुरुष के अनुसार होते हैं। बंगला क्रिया-रूप पर लिंग का भी कोई प्रभाव नहीं पड़ता।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

वचन

	রাম বই পড়ে।	রাম, শ্যাম আর মধু বই পড়ে।
उच्चारण	--राम बोइ पड़े	राम, शॅम आर मोधू बोइ पड़े
अर्थ	--राम किताब पढ़ता है।	राम, श्याम और मधु किताब पढ़ते हैं।
	সুশীলা বই আনে।	রমেশ খাতা আনে।
उच्चारण	--शूशीला बोइ आने	रमेश खाता आने
अर्थ	--सुशीला किताब लाती है।	रमेश कापी लाता है।
	সীতা ও যদু খাতা আনে।	বালক স্কুলে যাবে।
उच्चारण	—शीता ओ जोदू खाता आने	बालक श्कूले जाबे
अर्थ	—सीता और यदु कापी लाते हैं।	लड़का स्कूल जायेगा।
	বালকেরা স্কুলে যাবে।	গরু ঘাস খায়।
उच्चारण	--बालकेरा श्कूले जाबे	गोरू घाश खाय
अर्थ	—लड़के स्कूल जायेंगे।	गाय घास खाती है।
	গরুগুলি ঘাস খায়।	মাছ সাঁতার কাটে।
उच्चारण	—गोरूगूली घाश खाय	माछ शाँतार काटे
अर्थ	—गायें घास खाती हैं।	मछली तैरती है।
	মাছগুলি সাঁতার কাটে।	মেয়েটি সেলাই করে।
उच्चारण	--माछगूली शाँतार काटे	मेयेटी शेलाइ करे
अर्थ	—मछलियाँ तैरती हैं।	लड़की सिलाई करती है।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

মেয়েগুলি সেলাই করে। তাঁতী কাপড় বোনে।
उच्चारण—मेयेगूली शेलाइ करे तांती कापड़ बोने
अर्थ —लड़कियाँ सिलाई करती हैं। जुलाहा कपड़ा बुनता है।

তাঁতীরা কাপড় বোনে। সে এল। ওরা এল।
उच्चारण—तांतीरा कापड़ बोने शे एलो ओरा एलो
अर्थ —जुलाहे कपड़े बुनते हैं। वह आया। वे आये।

পাতা কাঁপে। পাতাগুলি কাঁপে।
उच्चारण—पाता कांपे पातागूली कांपे
अर्थ —पत्ता काँपता है। पत्ते काँपते हैं।

नोट—बंगला में भी हिन्दी की तरह दो वचन हैं। बंगला में एक-वचन को बहुवचन बनाने के लिए शब्द के साथ 'রা', 'গুলা', 'গুলি', 'গুলো', 'গণ' आदि लगाने पड़ते हैं। वचन के कारण क्रिया का रूप नहीं बदलता।

लिंग

ছেলে কাঁদে। মেয়ে কাঁদে। রাম হাঁসে।
उच्चारण—छेले कांदे मेये कांदे राम हांशे
अर्थ —लड़का रोता है। लड़की रोती है। राम हँसता है।

সুশীলা হাঁসে। বাবা ছেলেকে বকবেন।
उच्चारण – शूशीला हांशे बाबा छेलेके बोकबेन
अर्थ —सुशीला हँसती है। पिता लड़के को डाँटेंगे।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

মা মেয়েকে বকবেন। তিনি বকবেন।

उच्चारण—मा मेयेके बोकबेन तीनी बोकबेन

अर्थ —माँ लड़की को डाँटेंगी। वे डाँटेंगे (डाँटेंगी)।

আমার বোন বই পড়ে। আমার ভাই বই পড়ে।

उच्चारण—आमार बोन बोई पड़े आमार भाइ बोइ पड़े

अर्थ —मेरी बहन किताब पढ़ती है। मेरा भाई किताब पढ़ता है।

नोट—हिन्दी की तरह बंगला में भी लिंग दो प्रकार के हैं लेकिन बंगला में दोनों ही लिंगों के क्रिया-रूप एक समान हैं। लिंग के कारण सम्बन्ध कारक का रूप भी नहीं बदलता।

क्रिया

সামান্য বর্তমান

আমি আম খাই। আমরা আম খাই।

उच्चारण—आमी आम खाइ आमरा आम खाइ

अर्थ —मैं आम खाता हूँ। हम आम खाते हैं।

তুমি কথা বল। তোমরা কথা বল।

उच्चारण—तूमी कथा बल-अ तोमरा कथा बल-अ

अर्थ —तुम बात करते हो। तुम लोग बात करते हो।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

	সে বই কেনে।	তাহারা বই কেনে।
उच्चारण—	शे बोइ केने	ताहारा बोइ केने
अर्थ —	वह किताब खरीदता है।	वे लोग किताब खरीदते हैं।

তাৎকালিক বর্ত্তমান

	আমি	গমের	রুটি	খাইতেছি (খাচ্ছি)।
उच्चारण—	आमी	गमेर	रूटी	खाइतेछी (खाच्छी)
अर्थ —	मैं	गेहूँ की	रोटी (रोटियाँ)	खा रहा हूँ।
	আমরা	যবের	রুটি	খাইতেছি (খাচ্ছি)।
उच्चारण—	आमरा	जबेर	रूटी	खाइतेछी (खाच्छी)
अर्थ —	हम	जौ की	रोटी (रोटियाँ)	खा रहे हैं।
	তুমি	ছবির	বই	কিনিতেছ (কিনছ)।
उच्चारण—	तूमी	छोबीर	बोइ	कीनीतेछ-अ (कीनछ-अ)
अर्थ —	तुम	तस्वीर की	किताब(बें)	खरीद रहे हो।
	তোমরা	গল্পের	বই	কিনিতেছ (কিনছ)।
उच्चारण—	तोमरा	गल्पेर	बोइ	कीनीतेछ-अ (कीनछ-अ)
अर्थ —	तुम लोग	कहानी की	किताब(बें)	खरीद रहे हो।
	এখন	সে	গান	গাহিতেছে (গাইছে)।
उच्चारण—	ऐखन	शे	गान	गाहीतेछे (गाइछे)
अर्थ —	अभी	वह	गाना	गा रहा है।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

এখন তাহারা (তারা) গান গাহিতেছে (গাইছে)।
उच्चारण—ऐखन ताहारा (तारा) गान गाहीतेछे (गाइछे)
अर्थ —अब वे (लोग) गाना गा रहे हैं।

आसन्न भूत

আমি একটি ফল খাইয়াছি (খেয়েছি)।
उच्चारण—आमी एकटी फल खाइयाछी (खेयेछी)
अर्थ —मैंने एक फल खाया है।

আমরা কয়েকটি ফল খাইয়াছি (খেয়েছি)।
उच्चारण—आमरा कयेकटी फल खाइयाछी (खेयेछी)
अर्थ —हमने कई फल खाये हैं।

তুমি ঠাণ্ডা জল খাইয়াছ (খেয়েছ)।
उच्चारण—तूमी ठान्डा जल खाइयाछ-अ (खेयेछ-अ)
अर्थ —तुमने ठंडा पानी पिया है।

তোমরা গরম দুধ খাইয়াছ (খেয়েছ)।
उच्चारण—तोमरा गरम दूध खाइयाछ-अ (खेयेछ-अ)
अर्थ —तुम लोगों ने गरम दूध पिया है।

সে একটি চিঠি লিখিয়াছে (লিখেছে)।
उच्चारण—शे एकटी चीठी लीखीयाछे (लीखेछे)
अर्थ —उसने एक चिट्ठी लिखी है।

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

তাহারা (তারা) চারটি চিঠি লিখিয়াছে (লিখেছে)।
उच्चारण—ताहारा (तारा) चारटी चीठी लीखीयाछे (लीखेछे)
अर्थ -- उन्होंने चार चिट्ठियाँ लिखी हैं।

सामान्य भूत*

আমি তাহার (তার) কথা বলিলাম (বললুম)।
उच्चारण—आमी ताहार (तार) कथा बोलीलाम (बोललूम)
अर्थ —मैंने उसकी बात कही।

আমরা নিজেদের কথা বলিলাম (বললুম)।
उच्चारण—आमरा नीजेदेर कथा बोलीलाम (बोललूम)
अर्थ --हमने अपनी बात कही।

তুমি রবি ঠাকুরের গান শুনিলে (শুনলে)।
उच्चारण—तूमी रोबी ठाकुरेर गान शूनीले (शूनले)
अर्थ —तुमने रवि ठाकुर का गाना सुना।

তোমরা নজরুলের গান শুনিলে (শুনলে)।
उच्चारण—तोमरा नजरूलेर गान शूनीले (शूनले)
अर्थ —तुम लोगों ने नज़रुल का गाना सुना।

সে কলসীর জল খাইল (খেল)।
उच्चारण—शे कोलशीर जल खाइल-अ (खेलो)
अर्थ —उसने घड़े का पानी पिया।

---

* बंगला में 'ने' का प्रयोग नहीं है क्योंकि कर्म के अनुसार क्रिया का रूप नहीं बदलता।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

তাহারা (তারা) বালতির জল খাইল (খেল)।
उच्चारण--ताहारा (तारा) बालतीर जल खाइल-अ (खेलो)
अर्थ --उन लोगों ने बालटी का पानी पिया।

पूर्ण भूत

আমি অতুলপ্রসাদের গান শুনিয়াছিলাম (শুনেছিলাম)।
उच्चारण—आमी ओतूलप्रोशादेर गान शूनियाछीलाम (शूनेछीलाम)
अर्थ —मैंने अतुल प्रसाद का गाना सुना था।

আমরা রামপ্রসাদের গান শুনিয়াছিলাম (শুনেছিলাম)।
उच्चारण—आमरा रामप्रोशादेर गान शूनीयाछीलाम (शूनेछीलाम)
अर्थ —हमने रामप्रसाद का गाना सुना था।

তুমি তো একটি পরটা খাইয়াছিলে (খেয়েছিলে)।
उच्चारण—तूमी तो एकटी परटा खाइयाछीले (खेयेछीले)
अर्थ --तुमने तो एक पराँठा खाया था।

তোমরা আমসত্ব কিনিয়াছিলে (কিনেছিলে)।
उच्चारण--तोमरा आमशत्त-अ कीनीयाछीले (कीनेछीले)
अर्थ —तुम लोगों ने अमावट खरीदा था।

সে ভাল কাপড় পরিয়াছিল (পরেছিল)।
उच्चारण—शे भालो कापड़ पोरीयाछील-अ (पोरेछीलो)
अर्थ —उसने बढ़िया कपड़ा पहना था।

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

তাহারা (তারা) বাসন রাখিয়াছিল (রেখেছিল)।
उच्चारण--ताहारा (तारा) बाशन राखीयाछील-अ (रेखेछीलो)
अर्थ —उन लोगों ने बर्तन रखा था।

তাৎকালিক ভূত

আমি নোনতা বাদাম খাইতেছিলাম (খাচ্ছিলাম)।
उच्चारण—आमी नोनता बादाम खाइतेछीलाम (खाच्छीलाम)
अर्थ —मैं नमकीन बादाम खा रहा था।

আমরা আধপোড়া রুটি খাইতেছিলাম (খাচ্ছিলাম)।
उच्चारण—आमरा आधपोड़ा रूटी खाइतेछीलाम (खाच्छीलाम)
अर्थ —हम अधजली रोटी खा रहे थे।

তুমি কাঁচা কষা পেয়ারা খাইতেছিলে (খাচ্ছিলে)।
उच्चारण—तूमी काँचा कशा पेयारा खाइतेछीले (खाच्छीले)
अर्थ —तुम कच्चा कसैला अमरूद खा रहे थे।

তোমরা ছেলেগুলিকে লিচু দিতেছিলে (দিচ্ছিলে)।
उच्चारण—तोमरा छेलेगुलीके लीचू दीतेछीले (दीच्छीले)
अर्थ —तुम लोग लड़कों को लीची दे रहे थे।

সে খুবই দামী জামা কিনিতেছিল (কিনছিল)।
उच्चारण—शे खूबी दामी जामा कीनीतेछील-अ (कीनछील-अ)
अर्थ —वह बहुत ही कीमती कमीज खरीद रहा था।

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

তাহারা (তারা) জুতা (জুতো) বেচিতেছিল (বেচ্ছিল)।
उच्चारण—ताहारा (तारा) जूता (जूतो) बेचीतेछील-अ (बेच्छील-अ)
अर्थ —वे (लोग) जूते बेच रहे थे।

আসন্ন ভূত

আমি বাগানের পেয়ারা খাইয়াছি (খেয়েছি)।
उच्चारण—आमी बागानेर पेयारा खाइयाछी (खेयेछी)
अर्थ —मैंने बगीचे का अमरूद खाया है।

আমরা পাকা আনারস কিনিয়াছি (কিনেছি)।
उच्चारण—आमरा पाका आनारश कीनीयाछी (कीनेछी)
अर्थ —हमने पका अनन्नास खरीदा है।

তুমি আবার তুঁত খাইয়াছ (খেয়েছ)।
उच्चारण—तूमी आबार तूँत खाइयाछ-अ (खेयेछो)
अर्थ — तुमने फिर शहतूत खाया है।

তোমরা কাঁচা কলা কেন আনিয়াছ (এনেছ) ?
उच्चारण—तोमरा काँचा कला कैनो आनीयाछ-अ (एनेछो)
अर्थ —तुम लोग कच्चा केला क्यों लाये हो ?

সে ভাল মিহি ধুতি পরিয়াছে (পরেছে)।
उच्चारण—शे भालो मीही धूती पोरीयाछे (पोरेछे)
अर्थ —उसने बढ़िया महीन धोती पहनी है।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

তাহারা (তারা) গরম জামা পরিয়াছে (পরেছে)।
उच्चारण—ताहारा (तारा) गरम जामा पोरीयाछे (पोरेछे)
अर्थ —उन लोगों ने गरम कमीज पहनी है।

সন্দিগ্ধ ভূত

হয়ত আমি এই কথা বলিয়াছি (বলেছি)।
उच्चारण—हयतो आमी एइ कथा बोलीयाछी (बोलेछी)
अर्थ —शायद मैंने यह बात कही है।

হয়ত আমরা তোমার গল্প শুনিয়াছি (শুনেছি)।
उच्चारण—हयतो आमरा तोमार गल्प-अ शूनीयाछी (शूनेछी)
अर्थ — शायद हमने तुम्हारा किस्सा सुना है।

হয়ত তুমি একটি (একটা) কাঁঠাল রাখিয়াছ (রেখেছ)।
उच्चारण—हयतो तूमी एकटी (ऐकटा) काँठाल राखीयाछ-अ (रेखेछो)
अर्थ —शायद तुमने एक कटहल रखा है।

হয়ত তোমরা বড় জাম আনিয়াছ (এনেছ)।
उच्चारण—हयतो तोमरा बड़-अ जाम आनीयाछ-अ (एनेछो)
अर्थ —शायद तुम लोग फरेंदा जामुन लाये हो।

হয়ত সে কবিতার বই লিখিয়াছে (লিখেছে)।
उच्चारण—हयतो शे कोबीतार बोई लीखीयाछे (लीखेछे)
अर्थ —शायद उसने कविता की किताब लिखी है।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

হয়ত তাহারা (তারা) খাতা রাখিয়াছে (রেখেছে)।
उच्चारण—हयतो ताहारा (तारा) खाता राखीयाछे (रेखेछे)
अर्थ —शायद उन लोगों ने कापी रखी है।

नोट—संदिग्ध भूतकाल में ये शब्द प्रयुक्त होते हैं—

	হয়ত	বোধহয়	সম্ভবতঃ
उच्चारण—	हयतो	बोधहय	शम्भ-अबत-अ
अर्थ—	हो सकता है	शायद	सम्भवतः

হেতুহেতুমদ্ ভূত

যদি আমি যাইতাম (যেতাম) তাহা হইলে (তাহলে)
उच्चारण—जोदी आमी जाइताम (जेताम) ताहा होइले (ताहोले)
अर्थ —अगर मैं जाता तो

তাহার (তার) সঙ্গে দেখা হইত (হত)।
उच्चारण—ताहार (तार) शंगे दैखा होइत-अ (होतो)
अर्थ —उसके संग भेंट होती।

তুমি যাইলে (গেলে) খাইতে (খেতে) পারিতে (পারতে)।
उच्चारण—तूमी जाइले (गेले) खाइते (खेते) पारीते (पारते)
अर्थ —तुम जाते तो खा सकते।

সে পরীক্ষা দিলে নিশ্চয় পাশ হইত (হত)।
उच्चारण—शे पोरीक्खा दीले नीश्चय पाश होइतो (होतो)
अर्थ —वह परीक्षा देता तो अवश्य पास होता।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

सामान्य भविष्यत्

আমি বসিব (বসব)। আমরা যাইব (যাব)।
उच्चारण—आमी बोशीबो (बोशबो) आमरा जाइबो (जाबो)
अर्थ —मैं बैठूँगा। हम जायेंगे।

আপনি আসিবেন (আসবেন)। তুই যাবি।
उच्चारण—आपनी आशीबेन (आशबेन) तुई जाबी
अर्थ —आप आयेंगे। तू जायेगा।

উহারা (ওরা) করিবে (করবে)। রাম যাইবে (যাবে)।
उच्चारण—उहारा (ओरा) कोरीबे (कोरबे) राम जाइबे (जाबे)
अर्थ — वे (लोग) करेंगे। राम जायेगा।

কাহারা (কারা) আসিবে (আসবে)? উমা খাইবে (খাবে)।
उच्चा॰—काहारा (कारा) आशीबे (आशबे) ऊमा खाइबे (खाबे)
अर्थ —कौन (लोग) आयेंगे? उमा खायेगी।

সে ডাকিবে (ডাকবে)। তোমরা সাঁতার দিবে (দেবে)।
उच्चारण—शे डाकीबे (डाकबे) तोमरा शाँतार दीबे (देबे)
अर्थ —वह बुलायेगा। तुम (लोग) तैरोगे।

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

অন্য ক্রিয়াএঁ

বিধি

	তুই পড়।	তুমি পড়।	তোমরা পড়।
उच्चारण—	तुइ पड़	तूमी पड़-अ	तोमरा पड़-अ
अर्थ —	तू पढ़।	तुम पढ़ो।	तुम लोग पढ़ो।

	আপনি (আপনারা) পড়ুন।	দিদি, বসুন।
उच्चारण—	आपनी (आपनारा) पोड़ून	दीदी, बोशून
अर्थ —	आप (आप लोग) पढ़िए।	दीदी बैठिए।

पूर्वकालिक

	যাইয়া (গিয়ে)	বলিয়া (বলে)	করিয়া (করে)
उच्चारण—	जाइया (गीये)	बोलीया (बोले)	कोरिया (कोरे)
अर्थ —	जाकर	कहकर	करके
	বসিয়া (বসে)	শুইয়া (শুয়ে)	হাঁটিয়া (হেঁটে)
उच्चारण—	बोशीया (बोशे)	शूइया (शूए)	हाँटीया (हेंटे)
अर्थ —	बैठकर	लेटकर	चलकर

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

प्रेरणार्थक

	পাঠায়	খাওয়ায়	পড়ায়	দেখায়	বলায়	হাঁসায়
उच्चारण	—पाठाय	खावआय	पड़ाय	दँखाय	बलाय	हाँशाय
अर्थ	—भिजवाता	खिलवाता	पढ़वाता	दिखवाता	कहलवाता	हँसवाता

नोट—अब तक जितने भी शब्द कोष्ठक में आये हैं, वे बोलचाल के प्रयोग के हैं। आजकल बंगला में बोलचाल की भाषा का प्रयोग लिखने में भी हो रहा है और लिखने की तथा बोलने की भाषा का अन्तर समाप्त सा हो गया है।

कारक

	एकवचन	बहुवचन
कर्त्ता	ছেলে	ছেলেরা
उच्चारण	—छेले	छेलेरा
अर्थ	—लड़का	लड़के
कर्म	ছেলেকে	ছেলেদেরকে
उच्चारण	—छेलेके	छेलेदेरके
अर्थ	—लड़के को	लड़कों को
करण	ছেলের দ্বারা (কে দিয়ে)	ছেলেদের দ্বারা (দিয়ে)
उच्चारण	—छेलेर दारा (के दिये)	छेलेदेर दारा (दीये)
अर्थ	—लड़के से	लड़कों से

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

	एकवचन	बहुवचन
सम्प्रदान	ছেলেকে	ছেলেদেরকে
उच्चारण—	छेलेके	छेलेदेर
अर्थ —	लड़के को	लड़कों को
अपादान	ছেলে হইতে (হতে)	ছেলেদের হইতে (হতে)
उच्चारण—	छेले होइते (होते)	छेलेदेर होइते (होते)
अर्थ —	लड़के से	लड़कों से
सम्बन्ध	ছেলের	ছেলেদের
उच्चारण—	छेलेर	छेलेदेर
अर्थ —	लड़के का	लड़कों का
अधिकरण	ছেলেতে (-র মধ্যে)	ছেলেদের মধ্যে
उच्चारण—	छेलेते (-र मोद्धे)	छेलेदेर मोद्धे
अर्थ —	लड़के में	लड़कों में
सम्बोधन	ওরে ছেলে	ওরে ছেলেরা
उच्चारण —	ओरे छेले	ओरे छेलेरा
अर्थ —	अरे लड़के	अरे लड़को

नोट—सम्पूर्ण कारक-चिह्नों के रूप ऊपर दिये गये हैं। कोष्ठक में बोलचाल के प्रयोग के रूप दिये गये हैं। नीचे अलग-अलग कारक-रूप बताये गये हैं।

कर्म

	রামকে	বালককে	বালিকাকে	মেয়েকে	মাকে
उच्चारण—	रामके	बालकके	बालीकाके	मेयेके	माके
अर्थ —	राम को	बालक को	बालिका को	लड़की को	माँ को

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

তোমাকে তাহাকে (তাকে) যাহাকে (যাকে)
उच्चारण—तोमाके ताहाके (ताके) जाहाके (जाके)
अर्थ —तुमको उसको जिसको

আপনাকে আপনাদেরকে কাহাকে (কাকে)
उच्चारण—अपनाके आपनादेरके काहाके (काके)
अर्थ —आपको आप लोगों को किसको

তাহাদেরকে (তাদেরকে) আমাকে আমাদেরকে
उच्चारण—ताहादेरके (तादेरके) आमाके आमादेरके
अर्थ —उन लोगों को मुझको हम लोगों को

পাঠ

মামাকে ডাক। ভাইকে পড়াও। মাসীকে বল।
उच्चारण—मामाके डाको भाइके पड़ाओ माशीके बलो
अर्थ —मामा को बुलाओ। भाई को पढ़ाओ। मौसी से कहो।

আপনাকে বলছি। তোমাকে ডাকছি। মেয়েকে দেখ।
उच्चारण—आपनाके बोलछी तोमाके डाकछी मेयेके दैखो
अर्थ —आप से कह रहा हूँ। तुमको बुला रहा हूँ। लड़की को देखो।

ছেলেকে ডাক। দাদাকে বল। ওকে দেখ।
उच्चारण—छेलेके-अ डाको दादाके बल-अ ओके दैख-अ
अर्थ —बच्चे को बुलाओ। भैया से कहो। उसे देखो।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

করণ

হাত দিয়া (দিয়ে)
उच्चारण—हात दीया (दीये)
अर्थ —हाथ से

ছেলেকে দিয়া (দিয়ে)
छेलेके दीया (दीये)
लड़के से

জল দিয়া (দিয়ে)
उच्चारण—जल दीया (दीये)
अर्थ —पानी से

সীতার দ্বারা
शीतार दारा
सीता के द्वारा

মাতা কর্তৃক
माता कोर्तृक
माता के द्वारा

আমার দ্বারা
उच्चारण—आमार दारा
अर्थ —मेरे द्वारा

রামের দ্বারা
रामेर दारा
राम के द्वारा

তাহার দ্বারা
ताहार दारा
उसके द्वारा

পাঠ

হাত দিয়া (দিয়ে) দেখ। মন দিয়া (দিয়ে) কাজ কর।
उच्चारण—हात दीया (दीये) दैखो मोन दीया (दीये) काज कर-अ
अर्थ —हाथ से परखो। मन लगाकर काम करो।

তোমার দ্বারা সকালে যাওয়া হবে না।
उच्चारण—तोमार दारा शकाले जावा हबे ना
अर्थ —तुम से सबेरे जाना न होगा।

গুরুদেব কর্তৃক ঐ বালকটি ধিক্কৃত হইল।
उच्चारण—गूरूदेब कोर्तृक ओइ बालकटी धीक्कृत-अ होइलो
अर्थ —गुरुदेव के द्वारा वह बालक धिक्कृत हुआ।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

সম্প্রদান

	ছেলেকে	মেয়েকে	মাকে	বাবাকে	মেসোকে
उच्चारण—	छेलेके	मेयेके	माके	बाबाके	मेशोके
अर्थ —	लड़के को	लड़की को	माँ को	बाप को	मौसा को
	ঘোড়াকে	ছাগলকে	পাঁঠাকে	বাছুরকে	বাঁদরকে
उच्चारण—	घोड़ाके	छागलके	पाँठाके	बाछूरके	बाँदरके
अर्थ —	घोड़े को	बकरी को	बकरे को	बछिया को	बन्दर को

পাঠ

	বউকে গয়না দিও।	কাকাকে এই চিঠি দিও।
उच्चारण—	बोउके गयना दीओ	काकाके एइ चीठी दीओ
अर्थ —	बहू को गहने देना।	चाचा को यह चिट्ठी देना।
	কাঙালকে অন্ন দাও।	চাকরকে মাইনে দাও।
उच्चारण—	कांआलके अन्न-अ दाव	चाकरके माइने दाव
अर्थ —	कंगाल को अन्न दो।	नौकर को तनख्वाह दो।

সম্বন্ধ

	আমার	ছেলের	দাদার	মায়ের	ঘোড়ার
उच्चारण—	आमार	छेलेर	दादार	मायेर	घोड़ार
अर्थ —	मेरा	लड़के का	भैया का	माँ का	घोड़े का
	তোমার	ভায়রার	গাছের	গরুর	উটের
उच्चारण—	तोमार	भायरार	गाछेर	गोरूर	ऊटेर
अर्थ —	तुम्हारा	साढ़ू का	पेड़ का	गाय का	ऊँट का

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

পাঠ

	বাবার ধুতি আন।	মায়ের চটি আন।
उच्चारण—	बाबार धूती आनो	मायेर चोटी आनो
अर्थ —	पिता की धोती लाओ।	माँ की चप्पल लाओ।
	এটি গাছের গুঁড়ি।	এগুলো ষাঁড়ের খাবার।
उच्चारण—	एटी गाछेर गूँड़ी	एगूलो शाँड़ेर खाबार
अर्थ —	यह पेड़ का तना है।	यह सब साँड़ की खुराक है।

অপাদান

	ঘর থেকে	গাছ হইতে (হতে)	দোকান হইতে (হতে)
उच्चारण—	घर थेके	गाछ होइते (होते)	दोकान होइते (होते)
अर्थ —	कमरे से	पेड़ से	दुकान से

	বাজার হইতে (থেকে)	বাড়ী হইতে (হতে, থেকে)
उच्चारण—	बाजार होइते (थेके)	बाड़ी होइते (होते, थेके)
अर्थ —	बाजार से	मकान से

পাঠ

	মেয়েটি	নিজের	ঘর	থেকে	বেরিয়ে	গেল।
उच्चारण —	मेयेटी	नीजेर	घर	थेके	बेरीये	गैलो
अर्थ —	लड़की	अपने	कमरे	से	निकल	गयी।

	গাছ থেকে লাফিও না।	দুধ থেকে সর তোল।
उच्चारण -	गाछ थेके लाफीओ ना	दूध थेके शर तोलो
अर्थ —	पेड़ से मत कूदो।	दूध से मलाई निकालो।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

	দোকান	হতে	জিনিষ আন।	গাছ	থেকে	ফল	পাড়।
उच्चारण—	दोकान	होते	जीनीश आनो	गाछ	थेके	फल	पाड़ो
अर्थ —	दुकान	से	सामान लाओ।	पेड़	से	फल	तोड़ो।

অধিকরণ

	ঘরে	ছাদে	চেয়ারে	গমে	চালে
उच्चारण—	घरे	छादे	चेंआरे	गमे	चाले
अर्थ —	कमरे में	छत पर	कुर्सी पर	गेहूँ में	चावल में

	বাড়ীতে	গাড়ীতে	কচুতে	তেঁতুলে	ঘীয়ে
उच्चारण—	बाड़ीते	गाड़ीते	कोचूते	तेंतूले	घीये
अर्थ —	मकान में	गाड़ी में	अरवी में	इमली में	घी में

পাঠ

	দোয়াতে কলম	রাখ।	ঘটিতে দুধ	আছে।
उच्चारण—	दोआते कलम	राखो	घोटीते दूध	आछे
अर्थ —	दावात में कलम	रखो।	लोटे में दूध	है।

	বাটিতে রাখ।	মাথায় তেল দাও।	ঘরে এস।
उच्चारण—	बाटीते राखो	माथाय तेल दाव	घरे एशो
अर्थ —	कटोरे में रखो।	सिर में तेल लगाओ।	कमरे में आओ।

	চল,	ছাদে যাই।	টেবিলে বই	রয়েছে।
उच्चारण—	चल-अ,	छादे जाइ	टेबीले बोइ	रोएछे
अथ —	चलो,	छत पर चलें।	टेबुल पर किताब	है।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

সম্বোধন

	হে	ওহে	রে	ওরে	আরে	ওলো	লো
उच्चारण—	हे	ओहे	रे	ओरे	आरे	ओलो	लो
अर्थ —	हे	अरे	रे	अबे	ऐ	हला, अरी	री

পাঠ

	হে বালক !	ওহে ছোকরা !	রে অভাগা !	ওরে ছেলে !
उच्चारण—	हे बालक	ओहे छोकरा	रे अभागा	ओरे छेले
अर्थ —	हे बालक !	अरे छोकरे ।	रे अभागे !	अबे लड़के !

	আরে ভাই !	ওলো সখী !	শোন লো !	ওরে শালা !
उच्चारण—	अरे भाइ	ओलो शोखी	शोन लो	ओरे शाला
अर्थ —	ऐ भाई !	अरी सखी !	सुन री !	अबे साले !

क्रिया

हिन्दी में जिस प्रकार विभिन्न कालों के रूप बनाने के लिए क्रिया के मूल रूप से अंतिम 'ना' को हटाकर बाकी अंश में याने मूल क्रिया धातु में विभिन्न काल-बोधक विभक्तियाँ लगायी जाती हैं, उसी प्रकार बंगला में अंतिम 'आकार' या 'न' को छोड़ दिया जाता है और विभिन्न कालों के रूप बनाये जाते हैं। जैसे, हिन्दी में 'आना' का भविष्यत् काल का रूप बनाना है तो अंत का 'ना' छोड़कर 'आ' के संग 'येगा' जोड़ दिया जायेगा और भविष्यत् का रूप 'आयेगा' बन जायेगा। उसी प्रकार बंगला में 'আসা' से अंत का 'आकार' छोड़कर 'আস' में 'ইবে' जोड़ देने से भविष्यत् काल का रूप 'আসিবে' हो जायेगा। विभिन्न कालों के रूप कैसे बनते हैं यह पहले ही बताया जा चुका है।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

আনা (आना) = लाना

আসা (आशा) = आना

আগলান (आगलानो) = रखवाली करना

উঠা/ওঠা (उठा/ओठा) - उठना

উঠান/ওঠান (उठानो/ओठानो) = उठाना

উড়া/ওড়া (उड़ा/ओड़ा) = उड़ना

উলটান/ওলটান (उलटानो/ओलटानो) - उलटना या पलटना

উড়ান/ওড়ান (उड़ानो/ओड़ानो) = उड़ाना

এলান (एलानो) = ढीला पड़ना

কমা (कमा) = घटना

করা (करा) = करना

কাঁপা (काँपा) = कँपना

কাঁপান (काँपानो) = कँपाना

কামড়ান (कामड़ानो) = काटना

কাঁদা (काँदा) = रोना

কাঁদান (काँदानो) = रुलाना

কেনা (केना) = खरीदना

কাচা (काचा) = (कपड़ा) पछाड़ना

খোঁড়ান (खोंड़ानो) लँगड़ाना

খোঁচান (खोचानो) = कोंचना

খাটা (खाटा) = खटना

খাওয়া (खावा) = खाना

খাওয়ান (खावानो) = खिलाना

খোলা (खोला) = खोलना

গলা (गला) = गलना

গলান (गलानो) = गलाना

গোটান (गोटानो) = लपेटना/समेटना

গোনা (गोना) = गिनना

ঘোরা (घोरा) = घूमना

ঘোরান (घोरानो) = घुमाना

ঘুমান (घूमानो) = सोना

চড়া (चड़ा) = चढ़ना

চলা (चला) = चलना

চিবান (चीबानो) = चबाना

চেরা (चेरा) = चीरना

চমকান (चमकानो) = चौंकना

ছুটা/ছোটা (छूटा/छोटा) = दौड़ना

ছাড়া (छाड़ा) = छोड़ना

ছাড়ান (छाड़ानो) = छिलका उतारना या छुड़ाना

ছোঁড়া (छोंड़ा) = फेंकना

জমা (जमा) - जमना

জাগা (जागा) = जगना

জাগান (जागानो) = जगाना

জড়ান (जड़ानो) = लपेटना

জোড়া (जोड़ा) = जोड़ना

ঝরা (झरा) = झरना

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

ঝোলা/ঝুলা (झोला/झूला) = लटकना
টানা (टाना) = खींचना
টেপা (टेपा) = दबाना
ঠোঁকা (ठोंका) = ठोंकना
ঠেলা (ठैला) = धकेलना
ডাকা (डाका) = बुलाना
ঢোকা (ढोका) = घूसना
ঢালা (ढाला) = उड़ेलना
তাকান (ताकानो) = ताकना
তুলা/তোলা (तुला/तोला) = उठाना
থাকা (थाका) = रहना
দাঁড়ান (दाँड़ानो) = खड़ा होना
দেখা (दैखा) = देखना
দেওয়া (देवा) = देना
দোলা (दोला) = हिलना
ধরা (धरा) = पकड़ना
ধরান (धरानो) = जलाना, बालना, पकड़वाना
ধোঁকা (धोंका) = हाँफना
নড়া (नड़ा) = हिलना, हटना
নামা (नामा) = उतरना
নাচা (नाचा) = नाचना
নাড়া (नाड़ा) = हिलाना
নিঙড়ান (निंड़ानो) = निचोड़ना
নাওয়া (नावा) = नहाना

পারা (पारा) = सकना
পড়া (पड़ा) = पढ़ना
পোরা (पोरा) = भरना, ठूँसना
পোড়ান (पोड़ानो) = जलाना
পাঠান (पाठानो) = भेजना
পোঁতা (पोंता) = गाड़ना
ফোটা (फोटा) = गड़ना, खिलना
ফাটা (फाटा) = फटना
ফেলা (फैला) = गिराना
ফোলা (फोला) = फूलना
ফেরা (फेरा) = लौटना
বসা (बशा) = बैठना
বলা (बला) = कहना
বাঁচা (बाँचा) = बचना
বোনা (बोना) = बुनना
বুলান (बूलानो) = सहलाना
ভাজা (भाजा) = भूनना
ভেজা (भेजा) = भीगना
ভাসা (भाशा) = उतराना
ভেঙান (भैआँनो) = मुँह चिढ़ाना
মরা (मरा) = मरना
মারা (मारा) = मारना
মোছা (मोछा) = पोंछना
মেশা (मेशा) = मिलना-जुलना
মোড়া (मोड़ा) = मोड़ना
মোচড়ান (मोचड़ानो) = उमेठना

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

রাখা (राखा) = रखना
রাগা (रागा) = गुस्सा करना
লেখা (लेखा) = लिखना
লওয়া (लवा) = लेना
শোওয়া (शोआ) = लेटना
শেখা (शेखा) = सीखना
শোনা (शोना) = सुनना
শোঁকা (शोंका) = सूँघना
সরা (शरा) = हटना
সেঁকা (शैंका) = सेंकना
সরান (शरानो) = हटाना
সামলান (शामलानो) = सँभालना

विशेषरा

बहुत सारे विशेषरा शब्द उदाहररा सहित दिये गये हैं, विशेष कर वे, जो रोज की बोलचाल की भाषा में काम आते हैं। मूल संस्कृत से आये शब्द नहीं दिये गये क्योंकि वे हिन्दी और बंगला में हर दृष्टि में समान हैं।

	অনেক জল।	অলস ব্যক্তি।	অচল টাকা।
उच्चाररा—	अनेक जल	अलश बेक्ती	अचल टाका
अर्थ —	बहुत पानी।	आलसी व्यक्ति।	खोटा रुपया।
	আমুদে লোক।	আলসে ছেলে।	আদুরে চাকর।
उच्चाररा—	आमूदे लोक	आलशे छेले	आदूरे चाकोर
अर्थ —	हँसोड़ आदमी।	कामचोर लड़का।	मुँहलगा नौकर।
	আলগা গেরো।	আক্রা জিনিষ।	ইতর লোক।
उच्चाररा—	आलगा गेरो	आक्रा जीनीश	ईतर लोक
अर्थ —	ढीली गाँठ।	महँगी चीज।	नीच व्यक्ति।

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

	ঈষৎ হাঁসি।	উঁচু জমি।	উত্তম কথা।
उच्चारण—	ईशत हाँशी	ऊँचू जोमी	उत्तम कथा
अर्थ —	हलकी मुस्कान।	ऊँची जमीन।	अच्छी बात।
	উলটো কাজ।	একলা লোক।	একটু জল।
उच्चारण—	उलटो काज	ऐकला लोक	एकटू जल
अर्थ —	विपरीत काम।	अकेला आदमी।	थोड़ा पानी।
	কালো বেড়াল।	কালা লোক।	কষা স্বাদ।
उच्चारण—	कालो बेड़ाल	काला लोक	कशा शाद
अर्थ —	काली बिल्ली।	बहरा आदमी।	कसैला स्वाद
	কসা জামা।	কাঁচা আম।	কালচে রঙ।
उच्चारण—	कशा जामा	काँचा आम	कालचे रं
अर्थ —	तंग कमीज।	कच्चा आम।	कलौंछ रंग।
	কানা লোক।	কুঁড়ে চাকর।	কাঠখোট্টা লোক।
उच्चारण—	काना लोक	कूँड़े चाकोर	काठखोट्टा लोक
अर्थ —	काना आदमी।	कामचोर नौकर।	हट्टाकट्टा आदमी।
	কুঁজো বুড়ো।	খারাপ কথা।	খাটো ধুতি।
उच्चारण—	कूँजो बूड़ो	खाराप कथा	खाटो धूती
अर्थ —	कूबरा बूढ़ा।	बुरी बात।	छोटी धोती।
	খয়েরী রঙ।	খসখসে মেঝে।	খালি ঘটি।
उच्चारण—	खएरी रं	खशखशे मेझे	खाली घोटी
अर्थ —	कत्थई रंग।	खुरदुरा फर्श।	खाली लोटा।

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

	খাসা জিনিষ।	খিটখিটে বুড়ি।	খ্যাঁদা মেয়ে।
उच्चारण—	खाशा जीनीश	खीटखीटे बूड़ी	खैंदा मेये
अर्थ—	बढ़िया चीज।	चिड़चिड़ी बुढ़िया।	नकचिपटी लड़की।
	খোঁড়া লোক।	গরম চা।	গরীব লোক।
उच्चारण—	खोंड़ा लोक	गरम चा	गोरीब लोक
अर्थ—	लंगड़ा आदमी।	गरम चाय।	गरीब आदमी।
	গলা ভাত।	গেরুয়া কাপড়।	গোল বাটি।
उच्चारण—	गला भात	गेरूआ कापोड़	गोल बाटी
अर्थ—	गला हुआ भात।	गेरुआ कपड़ा।	गोल कटोरा।
	ঘুমন্ত ছেলে।	ঘরোয়া ব্যাপার।	ঘন দুধ।
उच्चारण—	घूमन्त-अ छेले	घरोआ बैपार	धन-अ दूध
अर्थ—	सोया हुआ बच्चा।	घरेलू मसला।	गाढ़ा दूध।
	ঘোড়েল উকীল।	ঘুষঘুষে জ্বর।	চটপটে লোক।
उच्चारण—	घोड़ेल ऊकील	घूशघूशे जर	चटपटे लोक
अर्थ—	चालबाज वकील।	दबा बुखार।	फुर्तीला आदमी।
	চতুর ছেলে।	চ্যাপটা হাঁড়ি।	চওড়া শতরঞ্চি।
उच्चारण—	चोतूर छेले	चैप्टा हाँड़ी	चवड़ा शतरंजी
अर्थ—	चालाक लड़का।	चपटा हँड़िया।	चौड़ी दरी।
	চলতি কাজ।	চলনসই কলম।	ছোট বাড়ি।
उच्चारण—	चोलती काज	चलनशोइ कलम	छोटो बाड़ी
अर्थ—	चालू काम।	कामचलाऊ कलम।	छोटा मकान।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

	ছ্যাঁদা ঘটি।	ছেঁড়া কাপড়।	জবর লড়াই।
उच्चारण—	छैंदा घोटी	छेंड़ा कापोड़	जबर लड़ाइ
अर्थ —	छेददार लोटा।	फटा कपड़ा।	जबर्दस्त लड़ाई।
	জোলো দুধ।	জাঁদরেল দারোগা।	জংলী লোক।
उच्चारण—	जोलो दूध	जाँदरेल दारोगा	जोंली लोक
अर्थ —	पनिहा दूध।	रोबीला दारोगा।	जंगली आदमी।
	ঝাঁকড়া গাছ।	ঝাল তরকারী।	ঝুনো নারকেল।
उच्चारण—	झाँकड़ा गाछ	झाल तरकारी	झूनो नारकेल
अर्थ —	झबरा पेड़।	तीता सब्जी।	सूखा नारियल।
	ঝগড়াটে লোক।	টক দই।	ট্যারা চোখ।
उच्चारण—	झगड़ाटे लोक	टक दोइ	टॅरा चोख
अर्थ —	झगड़ालू आदमी।	खट्टा दही।	ऐंची आँख।
	টকটকে রঙ।	টেকসই জিনিষ।	ঠসকে চাল।
उच्चारण—	टकटके रं	टेकशोइ जीनीश	ठश-अके चाल
अर्थ —	उजला रंग।	टिकाऊ चीज।	ठसक की चाल।
	ডেঁপো ছেলে।	ডাগর মেয়ে।	ঢেঙা লোক।
उच्चारण—	डेंपो छेले	डागर मेये	ढैंआ लोक
अर्थ —	बड़बोला लड़का।	बड़ी-सी लड़की।	लंबतड़ङ्ग आदमी।
	তেতো লাউ।	তামাটে রঙ।	দামী জিনিষ।
उच्चारण—	तैतो लाउ	तामाटे रं	दामी जीनीश
अर्थ —	तित लौकी।	तँबई रंग।	कीमती चीज।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

	দরাজ হাত।	ধোঁয়াটে রঙ।	ধলা গাই।
उच्चारण—	दराज हात	धोंआटे रं	धला गाइ
अर्थ —	खुली मुट्ठी।	धुँधला रंग।	सपेद गाय।
	ধারাল ছুরী।	ধিঙ্গি মেয়ে।	নতুন বাড়ী।
उच्चारण—	धारालो छूरी	धींगी मेये	नोतून बाड़ी
अर्थ —	पैनी छूरी।	धींगड़ी लड़की।	नया मकान।
	নরম বিছানা।	নোংরা কাজ।	ন্যাকা ছেলে।
उच्चारण—	नरम बीछाना	नोंरा काज	नैंका छेले
अर्थ —	मुलायम बिछौना।	गंदा काम।	भोंदा लड़का।
	নীল কাপড়।	ন্যাংটা সাধু।	ন্যাড়া মাথা।
उच्चारण—	नील कापोड़	नैंटा शाधू	नैंड़ा माथा
अर्थ —	नीला कपड़ा।	नंगा साधु।	घुटा हुआ सिर।
	পচা ঝিঙে।	পোড়া কয়লা।	পাকান দড়ি।
उच्चारण—	पचा झींए	पोड़ा कयला	पाकानो दोड़ी
अर्थ —	सड़ी तरोई।	जला कोयला।	ऐंठी रस्सी।
	পুরান জুতো।	পাকা কলা।	পাতলা কাগজ।
उच्चारण—	पूरानो जूतो	पाका कला	पातला कागज
अर्थ —	पुराने जूते।	पक्का केला।	पतला कागज।
	পেটুক বামুন।	পিছল সিঁড়ি।	ফাটা হাঁড়ি।
उच्चारण—	पेटूक बामून	पीछल शींड़ी	फाटा हाँड़ी
अर्थ —	पेटू बाभन।	फिसलनवाली सीढ़ी।	टूटी हाँड़ी।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

	ফাঁকা ঘর।	ফোলা ফানুস।	ফাজিল ছোকরা।
उच्चारण—	फाँका घर	फोला फानूश	फाजील छोकरा
अर्थ —	सूना कमरा।	फुला गुब्बारा।	बकवादी छोकरा।
	ফরসা লোক।	বড় বাড়ি।	বেঁটে লোক।
उच्चारण—	फरशा लोक	बड़-अ बाड़ी	बेंटे लोक
अर्थ —	गोरा आदमी।	बड़ा मकान।	नाटा आदमी।
	বোবা মেয়ে।	বোকা ছেলে।	বাজে কথা।
उच्चारण—	बोबा मेये	बोका छेले	बाजे कथा
अर्थ —	गूँगी लड़की।	बेवकूफ लड़का।	बेकार बात।
	বাসি ভাত।	বেশী টাকা।	ভারী বাসন।
उच्चारण	बाशी भात	बेशी टाका	भारी बाशोन
अर्थ —	बासी भात।	ज्यादा रुपये।	भारी बरतन।
	ভোঁতা কাটারী।	ভাল কাপড়।	ভাঙা আয়না।
उच्चारण—	भोंता काटारी	भालो कापोड़	भांआ आयना
अर्थ —	मोंथरा बाँका।	बढ़िया कपड़ा।	टूटा आईना।
	ভীতু লোক।	মিহি চাল।	মোটা বাঁদর।
उच्चारण—	भीतू लोक	मीही चाल	मोटा बाँदोर
अर्थ —	डरपोक आदमी।	महीन चावल।	मोटा बन्दर।
	মরা চুল।	মেটে ঘর।	মন্দ কাজ।
उच्चारण—	मरा चूल	मेटे घर	मन्द-अ काज
अर्थ —	मुर्दा बाल।	मटिया झोपड़ा।	बुरा काम।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

	মিষ্টি কথা।	রাগী লোক।	রসাল আম।
उच्चारण—	मीश्टी कथा	रागी लोक	रसालो आम
अर्थ—	मीठी बात।	क्रोधी व्यक्ति।	रसदार आम।
	লাল সুতো।	লুলো ভিখারী।	লম্বা লোক।
उच्चारण—	लाल शूतो	लूला भीखारी	लम्बा लोक
अर्थ—	लाल डोर।	लुंज भिखारी।	लम्बा आदमी।
	সোজা রাস্তা।	সবুজ মাঠ।	সরু সুতো।
उच्चारण—	शोजा राश्ता	शोबूज माठ	शोरू शूतो
अर्थ—	सीधा रास्ता।	हरा मैदान।	महीन धागा।
	সাদা ধুতি।	হলদে ঘুড়ি।	হালকা ওজন।
उच्चारण—	शादा धूती	होलदे घूड़ी	हाल्का ओजन
अर्थ—	सफेद धोती।	पीली पतंग।	हलका वजन।
	হ্যাংলা ছেলে।	হিসেবী লোক।	হিংসুটে মেয়ে।
उच्चारण—	हैंला छेले	हीशेबी लोक	हींशूटे मेये
अर्थ—	लालची लड़का।	होशियार आदमी।	ईर्षालु लड़की।

प्रश्नसूचक शब्द

	কে এল?	কখন যাবে?	কি খাবে?
उच्चारण—	के एलो	कखन जावे	की खावे
अर्थ—	कौन आया?	कब जाओगे?	क्या खाओगे?

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

	কোথায় থাক ?	কত হবে ?	কোন লোক ?
उच्चारण—	कोथाय थाको	कत-अ हबे	कोन लोक
अर्थ —	कहाँ रहते हो ?	कितना होगा ?	कौन आदमी ?

	কেমন কথা ?	কেমন হবে ?	কবে আসবে ?
उच्चारण—	कैमोन कथा	केमन हबे	कबे आशबे
अर्थ —	कैसी बात ?	कैसा होगा ?	कब आओगे ?

	কেন খাও ?	কিভাবে হল ?	যাবে নাকি ?
उच्चारण—	कैन-अ खाओ	कीभावे हल-अ	जाबे नाकी
अर्थ —	क्यों खाते हो ?	कैसे हुआ ?	जाओगे क्या ?

	কাহাকে (কাকে) ডাক ?	কাহার (কার) বই ?
उच्चारण –	काहाके (काके) डाक-अ	काहार (कार) बोइ
अर्थ —	किसको बुलाते हो ?	किसकी किताब ?

कुटुम्ब

বাবা (बाबा) } = पिता
বাপ (बाप) } = पिता

মা (मा) = माँ

ভাই (भाइ) = भाई

বোন (बोन) = बहन

দাদা (दादा) = बड़ा भाई

দিদি (दीदी) = बड़ी बहन

কাকা (काका) = चाचा

কাকী (काकी) = चाची

জামাই (जामाइ) = दामाद

মেয়ে (मेये) = बेटी

শ্বশুর (शोशूर) = ससुर

শ্বাশুড়ি (शाशूड़ी) = सास

ভাইপো (भाइपो) = भतीजा

ভাইঝি (भाइझी) = भतीजी

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

ভাগনে (भागने) = भानजा	ভাগনি (भागनी) = भानजी
মেসো (मेशो) = मौसा	মাসি (माशी) = मौसी
বর (बर) = दुलहा	কনে (कोने) = दुलहिन
বেয়াই (बेआइ) = समधी	বেয়ান (बेआन) = समधिन
ঠাকুরদাদা (ठाकुरदादा) = दादा	ঠাকুরমা (ठाकूरमा) = दादी
দাদামশাই (दामोशाइ) = नाना	দিদিমা (दीदीमा) = नानी
দাদু (दादू) = दादू या नाना	
নাতি (नाती) = नाती या पोता	নাতনি (नातनी) = नतनी, पोतिन
পিসেমশাই (पीशेमोशाइ) = फूफा	পিসিমা (पीशीमा) = फूफी
মামা (मामा) = मामा	মামী (मामी) = मामी
ঠাকুরপো (ठाकूरपो), দেওর (देओर) } = देवर	ঠাকুরঝি (ठाकूरझी), ননদ (ननद) } = ननद
	ছোট জা (छोट-अ जा) = देवरानी
ভাসুর (भाशूर) = जेठ	বড় জা (बड़-अ जा) = जेठानी
স্বামী (शामी) = पति	স্ত্রী (स्त्री) = पत्नी
শালা (शाला) = साला	শালী (साली) = साली
ভায়রা (भायरा) = साढू	ভগ্নীপতি (भोग्नीपोती) = बहनोई
বৌদি (बोउदी) = भाभी	জামাইবাবু (जामाइबाबू) = जीजा
খুড়তুতো (खूड़तूतो) = चचेरा	মামাতো (मामातो) = ममेरा
জ্যাঠামশাই (जेठामोशाइ) = ताऊ	জ্যাঠাইমা (जेठाइमा) = ताई
বড় (बड़-अ) = बड़ा	মেজো (मेजो) = मँझला
সেজো (शेजो) = सँझला	সৎ (शत्) = सौतेला

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

शरीर के अंग

আঙুল (आंउल)=उँगली

বুড়ো আঙুল (बूड़ो आंउल)= अँगूठा

ঠোঁট (ठोंट)=होंठ

কপাল (कपाल) = माथा

রগ (रग) = कनपटी

চোখের মণি (चोखेर मोनी)= आँख की पुतली

গোড়ালি (गोड़ाली)=एड़ी

বুক (बूक)= सीना, छाती

কোমর (कोमर)= कमर

বগল (बगल)=काँख

নাড়িভুঁড়ি (नाड़ीभूँड़ी) = अँतरी

খুলি (खूली) = खोपड़ी

মাথা (माथा) = सिर

কোল (कोल) = गोद

পাছা (पाछा)=कूल्हा

মাড়ি (माड़ी)=मसूड़ा

কষের দাঁত (कशेर दाँत)=दाढ़

তলপেট (तलपेट)=पेडू

চোখ (चोख)=आँख

কড়ে আঙুল (कोड़े आंउल)= कानी उँगली

ভুরু (भूरू) = भौंह

চুল (चूल) = बाल

দাড়ি (दाड़ी)=ठुड्डी

কাঁধ (काँध)=कंधा

পাঁজর (पाँजर) = पसली

কব্জি (कोब्जी) = कलाई

কুনুই (कूनूई)=केहुनी

ঘাড় (घाड़)=गरदन

গোঁফ (गोंफ)=मूँछ

দাড়ি (दाड़ी)=डाड़ी

হাঁটু (हाँटू)= घुटना

জিভ (जीभ)=जीभ

খোঁপা (खोंपा)=जूड़ा

নখ (नख) = नाखून

পা (पा)= पैर

ফুসফুস (फूस्फूस)=फेफड़ा

শিরদাঁড়া (शीरदाँड़ा)=रीढ़

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

হাত (हात) = हाथ
মুঠো (मूठो) = मुट्ठी
হৃৎপিণ্ড (हृत्पींड-अ) = हृदय
হাড় (हाड़) = हड्डी

রোগ

ছানি (छानी) = मोतियाबिंद
চোখ ওঠা (चोख ओठा) = आँख आना
ট্যারা (टॅरा) = ऐंचा
বমি (बोमी) = कै
কাশি (काशी) = खाँसी
কুষ্ঠ (कूश्ठ-अ) = कोढ़
টাক (टाक) = गंजा
মাথা ঘোরা (माथा घोरा) = चक्कर आना
শোথ (शोथ) = जलोदर
জ্বর (जर) = बुखार
ব্রণ [ब्रन-अ) = डोंड़सा
হাঁপানি (हाँपानी) = दमा
মচকান (मचकान-अ) = नस चटकना
নালি ঘা (नाली घा) = नासूर
ওলাওঠ/কলেরা (ओलाओठा/ कलेरा) = हैजा
অম্লরোগ (अम्ल-अरोग) = अम्लपित्त
হাই (हाइ) = जँभाई
কাঁখবিড়ালি (काँखबीड़ाली) = कखौरी
দাস্ত (दाश्त-अ) = दस्त
হাঁচি (हाँची) छींक
আঙুলহাড়া (आंउलहारा) = गलका
ফুস্কুড়ি (फूश्कूड़ी) = फुंसी
ঘামাচি (घामाची) = घमौरी
সর্দি (शोर्दी) = जुकाम
ঢেকুর (ढेकूर) = डकार
থুতু (थूतू) = थूक
মাথাধরা (माथा धरा) = सिरदर्द
ফিক (फीक) = हूक

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

ঘাম (घाम)=पसीना
ঘুম (घूम)=नींद
গোদ (गोद)=फीलपाँव
পুঁজ (पूँज)=पीब
অর্শ (अर्श-अ)=बवासीर
গয়ের (गएर)=बलगम
ক্ষিদে (खीदे)=भूख
বামন (बामन)=बौना
আঁচিল (आँचील)=मस्सा
মোচড় (मोचड़)=मरोड़
খোঁড়া (खोंड़ा)=लंगड़ा
পক্ষাঘাত (पक्खाघात)=लकवा
শ্বেতী/ধবল (शेती/धबल) = श्वेतकुष्ठ
বসন্ত (बशन्त-अ)=शीतला
হিক্কা (हीक्का)=हिचकी

পোশাক-পরিচ্ছদ আদি

জামা (जामा)=कमीज
পাঞ্জাবী (पांजाबी)=कुर्ता
শায়া (शाया)=पेटीकोट
ধুতি (धूती)=धोती
শাড়ি (शाड़ी)=साड़ी
পাড় (पाड़)=किनारा
বোতাম (बोताम)=बटन
কাঁথা (काँथा)=कथरी
লেপ (लेप)=रजाई
তোশক (तोशक)=गद्दा
কাপড় (कापड़)=कपड़ा
কামিজ (कामीज)=कमीज
ঘোমটা (घोमटा)=घूँघट
মশারি (मशारी)=मच्छरदानी
আদ্দি (आद्दी)=अद्धी
টুপি (टूपी)=टोपी
উড়নি (उड़नी)=दुपट्टा
তোয়ালে (तोआले)=तौलिया
গামছা (गामछा)=गमछा
পকেট (पकेट)=जेब
তালি (ताली)=पैबन्द
পাগড়ি (पागड़ी) - पगड़ी

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

फल-फूल और सब्जियाँ

आখরোট (आखरोट)=अखरोट
দাড়িম (दाड़ीम)=अनार
ডুমুর (डूमूर)=गूलर
আখ (आख)=ऊख
কাঁঠাল (काँठाल)=कटहल
কফি (कोफी)=गोभी
খেজুর (खेजूर)=खजूर
গোলাপ (गोलाप)=गुलाब
দোপাটি (दोपाटी)=गुलमेंहदी
নেবু (नेबू)=नींबू
চিচিঙ্গা (चीचींगा)=चिड़चिड़ा
জলপাই (जलपाइ)=जैतून
নারকেল (नारकेल)=नारियल
পেঁপে (पेंपे)=पपीता
কলমী (कोलमी)=करेमू
পিঁয়াজ (पींआज)=प्याज
আদা (आदा)=अदरख
ঢ্যাড়স (ढैड़श)=भिंडी
আতা (आता)=शरीफा
আপেল (आपेल)=सेब

আনারস (आनारश)=अनन्नास
আঙুর (आंउर)=अंगूर
তেঁতুল (तेंतूल)=इमली
শশা (शशा)=खीरा
লাউ (लाउ)=लौकी
কলা (कला)=केला
কুমড়ো (कूमड़ो)=कोंहड़ा
চাঁপা (चाँपा)=चंपा
মুলো (मूलो)=मूली
কমলা (कमला)=संतरा
জাম (जाम)=जामुन
তামাক (तामाक)=तंबाकू
কামরাঙা (कामरांआ)=कमरख
শাক (शाक)=साग
নটে (नोटे)=चौलाइ
রসুন (रोशून)=लहसून
বেগুন (बेगून)=बैंगन
লংকা (लंका)=मिर्चा
কুল (कूल)=बेर
তুলো (तूलो)=रूई

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

পেয়ারা (पेआरा)=अमरूद
ওল (ओल)=सूरन
পটল (पटल)=परवल
মুগ (मूग)=मूँग
সর (शर)=मलाई
তাল (ताल)=ताड़
লিচু (लीचू)=लीची
পেস্তা (पेश्ता)=पिस्ता
কচু (कोचू)=अरवी
ধনেপাতা (धोनेपाता)=धनिया
কলাই (कलाइ)=उरद
পায়েস (पाएश)=खीर
লুচি (लूची)=पूड़ी
খেজুর (खेजूर)=खजूर
আমলকি (आमलोकी)=आँवला
খরমুজ (खोरमूज)=खरबूजा

भोज्य पदार्थ

আচার (आचार)=अचार
আটা (आटा)=आटा
ময়দা (मयदा)=मैदा
চাটনী (चाटनी)=चटनी
চিঁড়ে (चींड़े)=चिवड़ा
দই (दोइ)=दही
পাউরুটি (पाउरूटी)=डबलरोटी
ঘোল (घोल)=मट्ठा
মাছ (माछ)=मछली
জিলাপী (जीलापी)=जलेबी
সিঙ্গাড়া (शींआड़ा)=समोसा
কফি (कफी)=कहवा
চা (चा)=चाय
গম (गम)=गेहूँ
রুটি (रूटी)=रोटी
যব (जब)=जौ
পোস্ত (पोश्त-अ)=पोस्ता
মাখন (माखन)=मक्खन
মাংস (मांश-अ)=मांस
মিষ্টি (मीश्टी)=मिठाई
নিমকি (नीमकी)=पपड़ी
মিছরী (मीछरी)=मिश्री

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

ঝোলাগুড় (झोलागूड़) = राब
মদ (मद) = शराब
সরষে (शोरशे) = सरसों
খই (खोइ) = लावा
মধু (मोधू) = शहद
আমসত্ব (आमशत्त-अ) = अमावट

पेड़-पौधे

অঙ্কুর (ओंकूर) = अंकुर
শিকড় (शीकड़) = जड़
পাতা (पाता) = पत्ता
কাঠ (काठ) = लकड़ी
লতা (लता) = लतर
আঁটি (आँटी) = गुठली
গঁদ (गँद) = गोंद
ছোবড়া (छोबड़ा) = जटा
ফণীমনসা (फोनीमोनशा) = नागफन्नी
গুঁড়ি (गूँड़ी) = तना
ডাল (डाल) = टहनी
কুঁড়ি (कूँड़ी) = कली
গাছ (गाछ) = पेड़
চারা (चारा) = पौधा
বিচি (बीची) = बीज
খোসা (खोशा) = छिलका
ঝোঁপ (झोंप) = झाड़ी
সেগুন (शेगून) = सागवान
শাল (शाल) = साखू

मसाले आदि

জোয়ান (जोआन) = अजवाइन
কর্পূর (कोर्पूर) = कपूर
জাফরান (जाफरान) = केशर
জিরে (जीरे) = जीरा
গোলমরিচ (गोलमोरीच) = काली मिर्च
খয়ের (खएर) = कत्था
ধনে (धोने) = धनिया

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

তুঁতে (तूँते) = तूतिया

নুন (नून) = नमक

লবঙ্গ (लबग-अ) = लवंग

মৌরী (मोउरी) = सौंफ

আফিং (आफिं) = अफीम

তেজপাতা (तेजपाता) = तेजपत्ता

এলাচ (एलाच) = इलायची

হিং (हीं) = हींग

হলুদ (होलूद) = हलदी

লংকা (लंका) = लाल मिर्च

गृहस्थी की सामग्री

আলমারী (आलमारी) = अलमारी

কড়াই (कड़ाइ) = कड़ाही

খুন্তি (खून्ती) = खुरचनी

খল (खल) = खरल

কুঁজো (कूँजो) = सुराही

গেলাস (गेलाश) = गिलास

চালুনি (चालूनी) = चलनी

উনান (ऊनान) = चूल्हा

পালঙ (पालं) = पलंग

ঝুড়ি (झूड़ी) = टोकरी

কাঁচি (काँची) = कैंची

রেকাবী (रेकाबी) = (धातु की) तश्तरी

ঝাড়লণ্ঠন (झाड़लंठन) = झाड़फानूस

চেয়ার (चेआर) = कुर्सी

হাতা (हाता) = कलछुल

চিরুনী (चीरूनी) = कंघी

ঘড়া (घड़ा) = घड़ा

মাদুর (मादूर) = चटाई

চামচ (चामच) = चमचा

চাবি (चाबी) = चाभी

চৌকি (चोउकी) = खाट

ছাতা (छाता) = छतरी

দাড়িপাল্লা (दाड़ीपाल्ला) = तराजू

থালা (थाला) = थाली

পানের খিলি (पानेर खीली) = पान का बीड़ा

দাঁতন (दाँतन) = दतौन

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

পিদিম (पीदीम) = दीया
ঘটি (घोटी) = लोटा
ছুঁচ (छूँच) = सुई
হুঁকো (हूँको) = हुक्का
করাত (करात) = आरी
হাতুড়ি (हातूड़ी) = हथौड़ी
সাবান (शाबान) - साबुन
ছিপ (छीप) = बंसी
মুগুড় (मूगूड़) = मुँगरी
ঝাঁঝর (झाँझर) = झाँझ
বাঁশী (बाँशी) = बांसुरी
সেতার (शेतार) = सितार
বালা (बाला) = कड़ा
নথ (नथ) = नथिया
প্রবাল (प्रबाल) = मूँगा
ঝিনুক (झीनूक) = सीप
কাঁসা (काँशा) = कसकूट
কয়লা (कएला) = कोयला
খড়ি (खोड़ी) = खड़िया
খনি (खोनी) = खान
চকমকি (चकमक) = चकमक पत्थर

ঝাঁটা (झाँटा) = झाड़ू
চাকি (चाकी) = चकला
জাঁতি (जाँती) = सरौता
সাঁড়াশী (शाँड़ाशी) = सँड़सी
কুড়ুল (कूड़ूल) = कुल्हाडी
তুরপুন (तूरपून) = बर्मा
কোদাল (कोदाल) = फरसा
হাপড় (हापड़) = धौंकनी, भाथी
শাবল (शाबल) = सबरी
বেহালা (बेहाला) = बेला
শানাই (शानाइ) = शहनाई
আংটি (आंटी) = अँगूठी
নাকছাবি (नाकछाबी) = नाक की कील
পোখরাজ (पोखराज) = पुखराज
মুক্তা (मूक्ता) = मोती
অভ্র (अभ्र-अ) = अभ्रक
রূপো (रूपो) = चाँदी
তুঁতে (तूँते) = तुतिया
শ্বেতপাথর (शेतपाथर) = संगमरमर

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

পেশেবর নাম

গয়লা (गएला) = अहीर
যাদুকর (जादूकर) = जादूगर
মুচী (मूची) = मोची
ধোপা (धोपा) = धोबी
ছুতোর (छूतोर) = बढ़ई
জেলে (जेले) = मछुआ
কামার (कामार) = लोहार
স্যাকরা (शँकरा) = सोनार
চাষা (चाशा) = किसान
তাঁতা (ताँती) = जुलाहा
ধুনুরী (धूनूरी) = धुनियाँ
নাপিত (नापीत) = नाई
মাঝি (माझी) = मल्लाह
মেথর (मेथर) = मेहतर
উকীল (उकील) = वकील
ময়রা (मयरा) = हलवाई

ইমারত সম্বন্ধী

ছাত (छात) = छत
উঠোন (ऊठोन) = आँगन
ঘর (घर) = कमरा
কেল্লা (केल्ला) = किला
জানালা (जानाला) = खिड़की
চৌতারা (चोउतारा) = चबूतरा
চৌকাঠ (चोउकाठ) = चौखट
দরজা (दरजा) = दरवाजा
ভিত (भीत) = नींव
খিলান (खीलान) = मेहराब
তাক (ताक) = ताखा
বাড়ি (बाड़ी) = मकान
ইট (इंट) = इंट
খাপরা (खापरा) = खपरैल
তলা (तला) = खंड
চৌবাচ্ছা (चोउबाच्छा) = चहबच्चा
ধাপ (धाप) = डंडा (सीढ़ी का)
কড়িকাঠ (कोड़ीकाठ) = धरन
মাচা (माचा) = मचान
আলসে (आलशे) = मुँडेर

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

পশু

উট (ऊट) = ऊँट

কুকুর (कूकूर) = कुत्ता

গরু (गोरू) = गाय

গণ্ডার (गएडार) = गैंड़ा

ছুঁচো (छूँचो) = छछूँदर

নেউল (नेउल) = नेवला

পাঁঠা (पाँठा) = बकरा

বিছে (बीछे) = गोजर

ভালুক (भालूक) = भालू

শেয়াল (शेयाल) = लोमड़ी

বাঘ (बाघ) = बाघ

হাতী (हाती) = हाथी

কুমীর (कूमीर) = घड़ियाल

বেড়াল (बेड़ाल) = बिल्ली

হরিণ (होरीन, = हिरन

গাধা (गाधा) = गधा

কাঠবিড়ালি (काठबीड़ाली) = गिलहरी

ইঁদুর (इंदूर) = चूहा

নেকড়েবাঘ (नेकड़ेबाघ) ॥ लकड़बग्घा

ছাগল (छागल) = बकरी

বাঁদর (बाँदर) = बन्दर

কাঁকড়াবিছে (काँकड़ाबीछे) = बिच्छू

মোষ (मोश) = भैंस

হনুমান (होनूमान) = लंगूर

সিংহ (शींह-अ) = शेर

পক্ষী

পেঁচা (पैंचा) = उल्लू

পায়রা पायरा) = कबूतर

কোকিল (कोकील) = कोयल

বাদুড় (बादूड़) = चमगादड़

টিয়া (टीया) = सुग्गा

কাক (काक) = कौवा

চড়াই (चड़ाइ) = गौरैया

ঘুঘু (घूघू) = पेंडुकी

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

বাবুই (बाबूइ) = बया
ময়ূর (मोयूर) = मोर
কাঠঠোকরা (काठठोकरा) = कठफोड़वा
মুরগী (मुरगी) = मुर्गी
উটপাখী (उटपाखी) = शुतुर्मुर्ग
হাঁস (हाँश) = हंस, बतख

कीड़े-मकोड़े आदि

কচ্ছপ (कच्छप) = कछुआ
ছারপোকা (छारपोका) = खटमल
টিকটিকি (टीकटीकी) = छिपकली
জোনাকি (जोनाकी) = जुगनू
উচ্চিংড়ে (उच्चींड़े) = झींगुर
মাছ (माछ) = मछली
ব্যাঙ (बैं) = मेढक
মাছি (माछी) = मक्खी
ভ্রমর (भ्रमर) = भौंरा
ডিম (डीम) = अंडा
কাঁকড়া (कैंकड़ा) = केंकड़ा
গিরগিটি (गीरगीटी) = गिरगिट
পিঁপড়ে (पींपड़े) = चींटी
উই (उइ) = दीमक
প্রজাপতি (प्रोजापोती) = तितली
মৌমাছি (मोउमाछी) = मधुमक्खी
মাকড়সা (माकड़शा) = मकड़ा
মশা (मोशा) = मच्छर
বোলতা (बोलता) = बर्रं

गिनती

	১	২	৩	৪	৫	৬	৭	৮	৯	১০
उच्चारण—	ऐक	दूइ	तीन	चार	पाँच	छय	शात	आठ	नय	दश
अर्थ —	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

	১১	১২	১৩	১৪	১৫	১৬	১৭	১৮
उच्चारण—	ऐगारो	बारो	तेरो	चउद्दो	पोनेरो	शोलो	शतेरो	आठारो
अर्थ —	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८

	১৯	২০	২১	২২	২৩	২৪	২৫
उच्चारण—	ऊन्नीश	कुड़ी	एकूश	बाइश	तेइश	चोब्बीश	पोंचीश
अर्थ —	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५

	২৬	২৭	২৮	২৯	৩০	৩১	৩২
उच्चारण—	छाब्बीश	शाताश	आठाश	उनत्रीस	तीरीश	एकत्रीश	बोत्त्रीश
अर्थ —	२६	२७	२८	२९	३०	३१	३२

	৩৩	৩৪	৩৫	৩৬	৩৭	৩৮
उच्चारण—	तेत्त्रीश	चोउत्रीश	पँयत्रीश	छोत्त्रीश	शाइत्रीश	आटत्रीश
अर्थ —	३३	३४	३५	३६	३७	३८

	৩৯	৪০	৪১	৪২	৪৩
उच्चारण—	ऊनोचोल्लीश	चोल्लीश	एकचोल्लीश	बेआल्लीश	तेताल्लीश
अर्थ —	३९	४०	४१	४२	४३

	৪৪	৪৫	৪৬	৪৭	৪৮
उच्चारण—	चुआल्लीश	पँयताल्लीश	छेचोल्लीश	सातचोल्लीश	आटचोल्लीश
अर्थ —	४४	४५	४६	४७	४८

	৪৯	৫০	৫১	৫২	৫৩	৫৪
उच्चारण—	ऊनोपंचाश	पंचाश	ऐकान्न-अ	बाहान्न-अ	तिप्पान्न-अ	चुआन्न-अ
अर्थ —	४९	५०	५१	५२	५३	५४

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

৫৫ ৫৬ ৫৭ ৫৮ ৫৯ ৬০

उच्चारण—पनचान्न-अ छापान्न-अ शातान्न-अ आटान्न-अ ऊनोशाठ शाठ

अर्थ —५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६०

৬১ ৬২ ৬৩ ৬৪ ৬৫ ৬৬

उच्चारण—एकशोट्टी बाशोट्टी तेशोट्टी चोउशोट्टी पँयशोट्टी छेशोट्टी

अर्थ —६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६

৬৭ ৬৮ ৬৯ ৭০ ৭১ ৭২

उच्चारण—सातशोट्टी आटशोट्टी ऊनोशोत्तोर शोत्तोर ऐकात्तर बाहात्तर

अर्थ —६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२

৭৩ ৭৪ ৭৫ ৭৬ ৭৭ ৭৮

उच्चारण—तीहात्तर चुआत्तर पँचात्तर छियात्तर शातात्तर आठात्तर

अर्थ – ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८

৭৯ ৮০ ৮১ ৮২ ৮৩ ৮৪ ৮৫

उच्चारण—ऊनोआशी आशी ऐकाशी बीराशी तीराशी चुराशी पँचाशी

अर्थ —७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५

৮৬ ৮৭ ৮৮ ৮৯ ৯০ ৯১

उच्चारण – छियाशी शाताशी आटाशी ऊनोनोब्बुइ नोब्बुइ ऐकानोब्बुइ

अर्थ —८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१

৯২ ৯৩ ৯৪ ৯৫ ৬৯

उच्चारण—बिरानोब्बुइ तिरानोब्बुइ चूरानोब्बुइ पँचानोब्बुइ छियानोब्बुइ

अर्थ —९२ ९३ ९४ ९५ ९६

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

	৯৭	৯৮	৯৯	১০০
उच्चारण—	शातानोब्बुइ	आटानोब्बुई	निरानोब्बुइ	ऐकशो
अर्थ —	९७	९८	९९	१००

তারীখ

	১লা	২রা	৩রা	৪ঠা	৫ই	৬ই
	পয়লা	দোসরা	তেসরা	চৌঠা	পাঁচুই	ছয়ুই
उच्चारण—	पएला	दोशरा	तेशरा	चोउठा	पाँचुई	छोउई
अर्थ —	पहली	दूसरी	तीसरी	चौथी	पाँचवीं	छठवीं

	৭ই	৮ই	৯ই	১০ই	১১ই	১২ই
	সাতুই	আটুই	নয়ুই	দশুই	এগারই	বারই
उच्चारण—	शातुइ	आटुइ	नोउइ	दोशुइ	ऐगारोइ	बारोइ
अर्थ —	सातवीं	आठवीं	नवीं	दसवीं	ग्यारहवीं	बारहवीं

	১৩ই	১৪ই	১৫ই	১৬ই	১৭ই
	তেরই	চৌদ্দই	পনেরই	ষোলই	সতেরই
उच्चारण—	तॆरोइ	चोउद्दइ	पोनेरोइ	शोलोइ	शतेरोइ
अर्थ —	तेरहवीं	चौदहवीं	पन्द्रहवीं	सोलहवीं	सत्रहवीं

	১৮ই	১৯শে	২০শে	২১শে	২২শে
	আঠারই	উন্নিশে	বিশে	একুশে	বাইশে
उच्चारण—	आठारोइ	उन्नीशे	बीशे	एकुशे	बाइशे
अर्थ —	अट्ठारहवीं	उन्नीसवीं	बीसवीं	इक्कीसवीं	बाईसवीं

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

	২৩শে	২৪শে	২৫শে	২৬শে	২৭শে
	তেইশে	চব্বিশে	পঁচিশে	ছাব্বিশে	সাতাশে
उच्चारण—	तेइशे	चोब्बीशे	पोंचीशे	छाब्बीशे	शाताशे
अर्थ —	तेईसवीं	चौबीसवीं	पचीसवीं	छब्बीसवीं	सत्ताईसवीं

	২৮শে	২৯শে	৩০শে	৩১শে	৩২শে*
	আঠাশে	উনত্রিশে	তিরিশে	একত্রিশে	বত্রিশে
उच्चारण—	आठाशे	उनत्रीशे	तीरीशे	एकत्रीशे	बोत्रीशे
अर्थ —	अट्ठाईसवीं	उनतीसवीं	तीसवीं	इकतीसवीं	बत्तीसवीं

महीनों के नाम

	বৈশাখ	জ্যৈষ্ঠ	আষাঢ়	শ্রাবণ	ভাদ্র
उच्चारण—	बोइशाख	जोइष्ठ-अ	आषाढ़	स्राबोन	भाद्र-आ
अर्थ —	वैशाख	जेठ	असाढ़	सावन	भादो

	আশ্বিন	কার্তিক	অগ্রহায়ণ	পৌষ	মাঘ
उच्चारण—	आश्शीन	कार्तीक	अग्र-अहायन	पोउश	माघ
अर्थ —	कुआर	कातिक	अगहन	पूस	माघ

	ফাল্গুন	চৈত্র
उच्चारण—	फालगून	चोइत्र-अ
अर्थ —	फागुन	चैत

---

* बंगला महीना बत्तीस दिनों का भी होता है।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ওজন—মূল্য—মাপ

	মাষা	রত্তি	তোলা	ছটাক	পোয়া	সের	মন
उच्चारण—	माशा	रोत्ती	तोला	छटाक	पोआ	शेर	मोन
अर्थ —	माशा	रत्ती	तोला	छटाँक	पाँव	सेर	मन

	ইঞ্চি	বিঘত	হাত	গজ	মিটার	কিলো	গ্রাম
उच्चारण—	इंची	बीघत	हात	गज	मीटार	कीलो	ग्राम
अर्थ —	इंच	बित्ता	हाथ	गज	मीटर	किलो	ग्राम

	মাইল	কিলোমিটার	ফার্লং
उच्चारण—	माइल	कीलोमीटार	फारलं
अर्थ —	मील	किलोमीटर	फर्लाङ्ग

	আধ	সওয়া	দেড়	আড়াই	পৌনে
उच्चारण—	आध	शवा	देड़	आड़ाइ	पोउने
अर्थ —	आधा	सवा	डेढ़	ढाई	पौन

	পয়সা	টাকা	আনা	আনি	সিকি	আধুলি
उच्चारण—	पयशा	टाका	आना	आनी	शीकी	आधूली
अर्थ —	पैसा	रुपया	आना	इकन्नी	चवन्नी	अठन्नी

———

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

HUGO'S SIMPLIFIED SYSTEM.

FRENCH Pronunciation SIMPLIFIED.

A COLLECTION OF

EASY ANECDOTES AND DIALOGUES,

WITH LITERAL TRANSLATION, AND

THE PRONUNCIATION OF EVERY WORD

EXACTLY IMITATED.

STANDARD EDITION.

Revised and re-written.

Copyright in Great Britain and in all foreign countries.

PUBLISHED BY

HUGO'S LANGUAGE INSTITUTE.

LONDON (ENGLAND).

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

HUGO'S

French Conversation Simplified

In Three Sections.—I. Simple Sentences with Pronunciation. II. Easy Conversation, with Explanatory Notes. III. Conversation of Medium Difficulty.

This work is indeed a ROYAL ROAD TO TALKING FRENCH. No one who has mastered the first section can ever be at a loss to express his meaning in good simple French. This can be accomplished in a few weeks by anyone with a fair knowledge of French grammar who works an hour or two a day on the plan laid down in the preface. In the First Section, the

PRONUNCIATION OF EVERY SENTENCE IS IMITATED.

256 pages, strongly bound in Cloth ... 6/- net.

HUGO'S

French Reading Simplified

Contents: Novelettes, Extracts from standard works and modern periodicals, Amusing Anecdotes and Dialogues, with Interesting and Instructive Paragraphs from various sources, carefully selected and fully annotated.

20,000 EXPLANATORY FOOT-NOTES.

Complete in one volume, 224 pages, Cloth ... 6/- net.

HUGO'S

French Composition Made Easy

Contents: Connected Conversations, Anecdotes, Commercial Phrases, etc., carefully graduated and fully annotated, so that translation into French of NATURAL COLLOQUIAL ENGLISH soon becomes quite easy.

A SPECIALLY IMPORTANT FEATURE of this practical work is the careful AVOIDANCE throughout of ALL HIGH-FLOWN UNTRANSLATABLE MATTER.

224 pages, Complete with KEY, 6/- net.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

HUGO'S SIMPLIFIED SYSTEM.

FRENCH PRONUNCIATION SIMPLIFIED.

A COLLECTION OF

EASY ANECDOTES AND DIALOGUES,

WITH LITERAL TRANSLATION, AND

THE PRONUNCIATION OF EVERY WORD EXACTLY IMITATED.

All rights reserved.

PUBLISHED BY
HUGO'S LANGUAGE INSTITUTE
LONDON, England.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

INSTRUCTIONS FOR

READING THE IMITATED PRONUNCIATION

(see also Remarks on pages 29 to 31)

NEARLY ALL FRENCH VOWELS ARE PRONOUNCED SHORT, unless there is a Circumflex Accent over them. The exceptions to this very important rule are explained in Hugo's "Complete Guide to French Pronunciation."

We imitate the usual French sound of I, O, by the English letters E, O, these being the nearest English approach to the French sounds; but the ordinary French I is not pronounced so long as the E in 'we,' nor the ordinary French O so long as the O in 'go.' The exact sound is between the vowel sounds in 'we' and 'wit,' 'go' and 'got.'

Still less is the French A like A in the English 'part,' 'charm.' It has the same sound; but in French the A must be pronounced AS SHORT AND SHARP AS POSSIBLE, never in the least lengthened or prolonged. Its pronunciation must be INSTANTANEOUS.

Bear constantly in mind that:

1. ah must always be pronounced very short and sharp.

2. *ng* in italics must on no account be pronounced; these letters merely indicate that the preceding vowel is to be pronounced nasally.

3. *r* in italics must never be pronounced at all; it is merely inserted to ensure the correct pronunciation of the preceding vowel.

4. **sh** in thick type always represents the sound of s in 'leisure.'

5. E or EE represents the sound of the French U, the exact equivalent of which never occurs in the English language. Utter the E or EE as in 'tree' with the lips rounded as in the act of whistling and a perfect French U sound will be produced.

Letters followed by an apostrophe are only pronounced because a vowel sound follows (see foot of page 3 in Grammar). Full explanation of this linking of words (called in French the *liaison*) is given in our "Complete Guide to French Pronunciation."

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

SIMPLE ANECDOTES, etc.,

WITH LITERAL TRANSLATION AND IMITATED PRONUNCIATION.

FRENCH:	N'avez-	vous	pas	reçu	ma	lettre?
Imitated Pronunciation:	nah-veh	voo	pah	re*r**-sE†	mah	lettr
Literal Translation:	Have	you	not	received	my	letter?

Si;	vous	me	demandiez	si	j'étais	complètement
see	voo	me*r*	de*r*-mah*ng*-de-eh	se	sheh-tay‡	ko*ng*-plate-mah*ng**
Yes;	you	me	asked	if	I was	completely

rétabli.	—	Alors,	pourquoi	n'avez-vous	pas
reh-tah-blee		ah-lor	poohr-ko'ah	nah-veh voo	pah
well-again.	—	Then,	why	have you	not

répondu?	—Mais,	vous	avez	oublié	d'envoyer
reh-po*ng*-dE	may	voo	z'ah-veh	z'oo-blee-eh	dah*ng*-vo'ah-yeh
answered?	But	you	have	forgotten	to send

une	enveloppe	affranchie	pour	la	réponse.
EEn	ah*ng*-ve*r*-lopp	ah-frah*ng*-she	poohr	lah	reh-po*ng*ss
an	envelope	stamped	for	the	reply.

Un	prédicateur	dit	dans	un	sermon	que
u*ng*	preh-de-kah-ter	dee	dah*ng*	z'u*ng*	sair-mo*ng*	ke*r*
A	preacher	said	in	a	sermon	that

Saint	François	avait	converti	en	un	jour
sa*ng*	frah*ng*-so'ah	ah-vay	ko*ng*-vair-te	ah*ng*	u*ng*	shoohr
Saint	Francis	had	converted	in	one	day

cinquante	mille	hommes	dans	une	île	déserte.
sa*ng*-kah*ng*t	mill	omm	dah*ng*	z'En	eel	deh-zairt
fifty	thousand	men	in	an	island	desert(ed).

**ng* and *r* in italics not to be pronounced.

†E or EE must be pronounced like ee (as in tree) with rounded lips,—not like an English U.

‡sh = S in 'pleasure.'

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Monsieur le rédacteur, vous avez annoncé ma
mer-se-er ler reh-dahck-ter voo z'ah-veh z'ah-nong-seh mah
Mr. the editor, you have announced my

mort dans votre journal. Cette nouvelle est
mor dahng votr shoohr-nahll set noo-vell ay
death in your newspaper. This news is

fausse, et vous devez la démentir dans
fohss eh voo der-veh lah deh-mahng-teer dahng
false, and you must it contradict in

votre prochain numéro. — Le lendemain on
votr pro-shang nE-meh-ro ler lahng-der-mang ong
your next number. The next-day one

lisait ceci : Nous regrettons extrêmement
le-zay ser-se noo rer-grett-ong ex-tray-mer-mahng
read this : We regret extremely

que la nouvelle qui annonçait la mort
ker lah noo-vell ke ah-nong-say lah mor
that the news which announced the death

du capitaine Joubert soit sans fondement.
dE kah-pe-tane shoo-bair so'ah sahng fongd-mahng
of(the) captain Joubert (should)be without foundation.

Pourquoi me regardes-tu comme ça, petit ?—Parce
poohr-ko'ah mer rer-gahr-der-tE komm sah per-te pahrss
Why me dost thou look at like that, little(one) ? Be-

que maman dit que vous buvez comme un poisson,
ker mah-mahng dee ker voo bE-veh komm ung po'ah-song
cause mamma says that you drink like a fish,

et je veux voir comment les poissons boivent.
eh sher ver vo'ahr komm-ahng lay po'ah-song bo'ahv
and I want to see how the fish drink.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

L'institutrice : Lucie, quel est le pluriel de
la_ng_*-ste-tE-triss lE-see kell ay le_r_* plE-re-ell de_r_
The governess : Lucy, what is the plural of

" bébé ? "—Lucie (sans hésitation) : Jumeaux !
beh-beh lE†-see sah_ng_ z'eh-ze-tah-se-o_ng_ **sh**E-moh‡
" baby ? " — Lucy (without hesitation) : Twins !

J'ai beaucoup souffert de névralgies, dernièrement.
sheh boh-koo soo-fai**r** de_r_ nehv-rahl-**sh**e dai**r**-ne-ai**r**-mah_ng_
I have much suffered from neuralgia, recently.

—Dans la tête, je suppose ? Comment avez-vous
dah_ng_ lah tate **sh**e_r_ sE-poz komm-ah_ng_ ah-veh voo
In the head, I suppose ? How have you

deviné ?—Cela attaque toujours le point faible.
de_r_-vee-neh se_r_-lah ah-tahck too-**sh**oo**hr** le_r_ po'a_ng_ fay-bl
guessed ? That attacks always the point weak.

La morale de la fable.—Tu vois, mon enfant,
lah mo-rahll de_r_ lah fahbl tE vo'ah mo_ng_ n'ah_ng_-fah_ng_
The moral of the fable. Thou seest, my child,

le loup a mangé l'agneau parce qu'il n'a pas
le_r_ loo ah mah_ng_-**sh**eh lahn-yoh parss kill nah pah
the wolf has eaten the lamb because it has not

été sage. — J'ai bien compris. Si l'agneau
z'eh-teh sah**sh** **sh**eh be-a_ng_ ko_ng_-pree se lahn-yoh
been wise. I have well understood. If the lamb

avait été sage, c'est nous qui l'aurions mangé.
ah-vay teh-teh sah**sh** say noo ke loh-re-o_ng_ mah_ng_-**sh**eh
had been wise, it is we who it would-have eaten.

---

*_ng_ and _r_ in italics not to be pronounced.

†E must be pronounced like EE (as in tree) with rounded lips,—not like an English U.

‡**sh** = S in 'treasure.'

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Maintenant,	mon	petit	garçon,	répondez	à
mang-ter-nahng	mong	per-te	gahr-song	reh-pong-deh	z'ah
Now,	my	little	boy,	reply	to

cette	question.	Si	votre	père	me	devait
set	kess-te-ong	se	votr	pair	mer	der-vay
this	question.	If	your	father	me	owed

deux	mille	francs	et	promettait	de	me	payer
der	mill	frahng	eh	pro-met-ay	der	mer	pay-yeh
two	thousand	francs	and	promised	to	me	pay

cent	francs	par	mois,	combien	me	devrait-il
sahng	frahng	par	mo'ah	kong-be-ang	mer	der-vray t'ill
hundred	francs	per	month,	how much	me	would he owe

au	bout	de	six	mois ? —	Deux	mille
oh	boo	der	see	mo'ah	der	mill
at-the	end	of	six	months ?	Two	thousand

francs,	monsieur.	Et	l'enfant	avait	raison.
frahng	mer-se-er	eh	lahng-fahng	ah-vay	ray-zong
francs,	sir.	And	the child	was	right (had reason).

À	mon	avis,	Laurent	est	un	âne.—	Pardon,	mais
ah	mong	n'ah-ve	loh-rahng	ay	t'ung	n'ahn	pahr-dong	may
At(in)	my	opinion,	Laurent	is	an	ass.	Pardon,	but

je	ne	puis	vous	permettre	de	parler	ainsi
sher	ner	pwe	voo	pair-mettr	der	pahr-leh	ang-se
I	not	can	you	permit	to	speak	thus

de	lui.	Il	m'a	prêté	cinquante	francs	l'autre
der	lwe	ill	mah	pray-teh	sang-kahngt	frahng	lohtr
of	him.	He	to-me	has lent	fifty	francs	the other

jour. —	C'est	justement	pourquoi	je	le	dis.
shoohr	say	shest-mahng	poohr-ko'ah	sher	ler	dee
day.	That is	just	why	I	it	say.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Un paysan alla un jour chez un professeur
ung pay'e-zahng ahll-ah ung shoohr sheh z'ung pro-fess-er
A countryman went one day to-the-house-of a professor

de musique, et lui demanda le prix de ses leçons.
der mE-zick eh lwe der-mahng-dah ler pree der say ler-song
of music, and to-him asked the price of his lessons.

Trente francs le premier mois, dit le professeur,
trahngt frahng ler prer-me-eh mo'ah dee ler pro-fess-er
Thirty francs the first month, said the professor,

et vingt francs le second.—Très bien, répondit
eh vang frahng ler ser-gong tray be-ang reh-pong-de
and twenty francs the second. Very well, replied

le paysan, je commencerai au second mois.
ler pay'e-zahng sher kom-ahng-ser-reh oh ser-gong mo'ah
the countryman, I shall-begin at-the second month.

Un monsieur dînant dans un restaurant demanda
ung mer-se-er dee-nahng dahng z'ung ress-toh-rahng der-mahng-dah
A gentleman dining in a restaurant asked

à quelqu'un assis près de lui d'avoir la bonté de
ah kell-kung ah-see pray der lwe dah-vo'ahr lah bong-teh der
someone seated near him to have the kindness to

lui passer la moutarde.—Monsieur, dit celui-ci, me
lwe pahss-eh lah moo-tahrd mer-se-er dee ser-lwe-se mer
to-him pass the mustard. Sir, said the-latter, me

prenez-vous pour un garçon ?—Oh ! non, monsieur,
prer-neh voo poohr ung gahr-song oh nong mer-se-er
do you take for a waiter ? Oh ! no, sir,

fut la réponse, je vous prenais pour un gentleman.
fE lah reh-pongss sher voo prer-nay poohr ung gentleman*
was the reply, I you took for a gentleman.

* This word retains its English pronunciation when used in French.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Savez-vous nager, mon garçon ? — Un peu,
sah-veh voo nah-sheh mo*ng* gahr-so*ng* u*ng* per
Know you (how to) swim, my boy ? A little,

monsieur.—Où avez-vous appris ?—Dans l'eau.
mer-se-er oo ah-veh voo z'ah-pree dah*ng* loh
sir. Where have you learnt ? In the water.

Pourquoi avez-vous une ficelle attachée à
poohr-ko'ah ah-veh voo z'EEn fe-sell ah-tah-sheh ah
Why have you a string tied to

votre doigt ?—Ma femme l'a attachée ce matin
votr do'ah mah fahmm lah ah-tah-sheh ser mah-ta*ng*
your finger ?— My wife it has tied-on this morning

pour me rappeler que j'avais une lettre à
poohr mer rah-per-leh ker shah-vay z'EEn lettr ah
to me remind that I had a letter to

expédier pour elle.—Ah ! et vous l'avez mise dans
ex-peh-de-eh poohr ell ah eh voo lah-veh meez dah*ng*
send-off for her. — Ah ! and you it have put in

la boîte ?—Non, elle a oublié de me la donner.
lah bo'ahtt no*ng* ell ah oo-ble-eh der mer lah donn-eh
the box ? — No, she has forgotten to me it give.

Un juge, agacé par la volubilité d'un témoin,
u*ng* shEsh ah-gah-seh pahr lah vol-E-bil-e-teh du*ng* teh-mo'a*ng*
A judge, irritated by the volubility of a witness,

lui dit avec impatience : Ne bavardez pas tant.
lwe dee ah-veck a*ng*-pah-se-ah*ng*ss ner bah-vahr-deh pah tah*ng*
to-him said with impatience : Chatter not so.

Taisez-vous, et répondez à ma question.
tay-zeh voo eh reh-po*ng*-deh z'ah mah kess-te-o*ng*
Silence yourself,* and reply to my question.

* = keep silent.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Je fume beaucoup, disait le charcutier, et
sher fEEm boh-koo dee-zay ler shahr-kE-te-eh eh
I smoke much, said the pork-butcher, and

pourtant je ne fume ni pipe, ni cigares, ni
poohr-tah*ng* sher ner fEEm ne peep ne se-gahr ne
nevertheless I (not) smoke neither pipe, nor cigars, nor

cigarettes. — Que fumez-vous alors ? demanda
se-gah-rett ker fE-meh voo ah-lor der-mah*ng*-dah
cigarettes. — What smoke you then ? asked

son ami.—Des jambons ! répondit le charcutier.
so*ng* n'ah-me day shah*ng*-bo*ng* reh-po*ng*-de ler shahr-kE-te-eh
his friend.—(some) Hams ! answered the pork-butcher.

Le petit garçon : Voulez-vous me donner
ler per-te gahr-so*ng* voo-leh voo mer donn-eh
The little boy : Will you me give

quatre sous, monsieur ?—Le vieux monsieur :
kah-tr soo mer-se-er ler ve-er mer-se-er
four halfpennies, sir ? — The old gentleman :

Vous voulez quatre sous, parce que vous
voo voo-leh kah-tr soo pahrss ker voo
You want four halfpennies because you

n'avez encore rien mangé aujourd'hui, pro-
nah-veh z'ah*ng*-kor re-a*ng* mah*ng*-sheh oh-shoohr-dwe pro-
not have yet anything eaten to-day, pro-

bablement ?—Le petit garçon : Non, monsieur,
bah-bler-mah*ng* ler per-te gahr-so*ng* no*ng* mer-se-er
bably ? — The little boy : No, sir,

c'est parce que mon père n'a encore rien bu.
say pahrss ker mo*ng* pair nah ah*ng*-kor re-a*ng* bE
it is because my father not has yet anything drunk.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Un missionnaire écrit d'Afrique: Les membres de
ung miss-e-on-air eh-kree dah-frick lay mahng-br der
A missionary writes from Africa: The members of

ma congrégation refusent d'abandonner leurs
mah kong-greh-gah-se-ong rer-fEEZ dah-bahng-donn-eh ler
my congregation refuse to give-up their

habitudes de cannibalisme, mais je suis heureux
z'ah-be-tEd der kah-ne-bah-leez-m may sher swe z'er-rer
habits of cannibalism, but I am happy

de dire que, grâce à mes efforts, ils ont appris
der deer ker grahss ah may z'eff-or ill z'ong t'ah-pree
to say that, thanks to my efforts, they have learnt

à manger avec une fourchette et un couteau.
z'ah mahng-sheh ah-veck EEn foohr-shett eh ung koo-toh
to eat with a fork and a knife.

Une dame qui écrivait une lettre s'aperçut qu'un
EEn dahmm ke eh-kre-vay t'EEn lettr sah-pair-sE kung
A lady who was-writing a letter noticed that a

jeune homme lisait la lettre par-dessus ses
shern omm le-zay lah lettr pahr-der-sE say
young man was-reading the letter over her

épaules. Elle ajouta alors: J'aurais encore
z'eh-pohl ell ah-shoo-tah ah-lor shoh-ray z'ahng-kor
shoulders. She added then: I should-have still

beaucoup à vous dire, mais Monsieur Lesimple
boh-koo p'ah voo deer may mer-se-er ler-sangpl
much to you tell, but Mr. Simple

est derrière moi qui lit tout ce que j'écris.—
ay dair-e-air mo'ah ke lee too ser ker sheh-kree
is behind me who reads all that which I write.—

Pardon, madame, dit-il, je n'ai rien lu.
pahr-dong mah-dahmm dee t'ill sher neh re-ang lE
Pardon, madam, said he, I not have anything read.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Un voyageur quelque peu distrait cherchait
ung vo'ah-yah-sher kell-ker per diss-tray shair-shay
A traveller some little absent-minded was-looking-for

la clé de sa malle. Comme il ne pouvait la
lah kleh der sah mahll komm ill ner poo-vay lah
the key of his trunk. As he not could it

trouver nulle part, il dit à sa femme : Je
troo-veh nEl pahr ill dee t'ah sah fahmm sher
find anywhere, he said to his wife : I

dois l'avoir enfermée dans la malle. C'est très
do'ah lah-vo'ahr ahng-fair-meh dahng lah mahll say tray
must it have locked-up in the trunk. That is very

ennuyeux, car c'est la seule clé que j'aie.
z'ahng-n'we-yer kahr say lah serl kleh ker shay
annoying, for it is the only key that I have.

Lui : À propos, voulez-vous me permettre de
lwe ah pro-po voo-leh voo mer pair-mettr der
He : By-the-way, will you me permit to

vous amener mon ami, Lebrun, demain soir ?
voo z'ah-mer-neh mong n'ah-me ler-brung der-mang so'ahr
to-you bring my friend Brown to-morrow evening ?

C'est le célèbre organiste, vous savez.—Maîtresse
say ler seh-laybr or-gah-nist voo sah-veh may-tress
He is the celebrated organist, you know. — Mistress

de la maison : Je serai très heureuse de le voir.
der lah may-zong sher ser-reh tray z'er-rerz der ler vo'ahr
of the house : I shall-be very happy to him see.

Dites-lui d'apporter son instrument avec lui !
ditt lwe dah-por-teh song n'ang-strE-mahng ah-veck lwe
Tell (to-) him to bring his instrument with him !

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Un monsieur envoya un jour son domestique
ung mer-se-er ahng-vo'ah-yah ung **shoohr** song do-mess-tick
A gentleman sent one day his servant

voir l'heure au cadran solaire dans le jardin.
vo'ahr **ler** oh kah-drahng so-lair dahng ler **shahr**-dang
to-see the time at-the sun-dial in the garden.

Au bout d'une demi-heure le serviteur rentra,
oh boo dEEn der-me **er** ler sair-ve-ter rahng-trah
At-the end of a half-hour the servant came-in-again,

portant dans ses bras le cadran. Voici
por-tahng dahng say brah ler kah-drahng vo'ah-se
carrying in his arms the sundial. Here-is

le cadran, Monsieur, dit-il à son maître.
ler kah-drahng mer-se-er dee t'ill ah song maytr.
the dial, sir, said he to his master.

Voyez vous-même quelle heure il est; moi,
vo'ah-yeh voo-mame kell **er** ill ay mo'ah
See yourself what time it is; [as for]me,

je ne comprends rien à ces sortes d'horloges.
sher ner kong-prahng re'ang ah say sort dor-losh
I not understand anything at (=about) these sorts of clocks.

Le docteur: Je vois maintenant d'où vient votre
ler dock-ter **sher** vo'ah mang-ter-nahng doo ve-ang votr
The doctor: I see now from where comes your

maladie. La boisson est votre faible.—Le malade:
mah-lah-de lah bo'ahss-ong ay votr faybl ler mah-lahdd
illness. Drinking is your weak(point). The patient:

Au contraire, docteur, c'est justement mon fort.
oh kong-trair dock-ter say **shEst**-mahng mong for
To-the contrary, doctor, it is just my strong(point).

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Deux petits garçons trouvèrent une noix. Cette
de*r* pe*r*-te gahr-so*ng* troo-vair t'EEN no'ah set
Two little boys found a walnut. This

noix m'appartient, dit l'un, car j'ai été le
no'ah mah-pahr-te-a*ng* dee lu*ng* kahr sheh eh-teh le*r*
nut to-me belongs, said the one, for I have been the

premier à la voir.—Non, répondit l'autre, elle
pre*r*-me-eh ah lah vo'ahr no*ng* reh-po*ng*-de lohtr ell
first to it see. — No, replied the other, it

doit m'appartenir, puisque je l'ai ramassée.
do'ah mah-pahr-te*r*-neer pweesk she*r* leh rah-mahss-eh
must to-me belong, since I it have picked-up.

Un jeune homme survint et les mit d'accord.
u*ng* she*r*n omm sEEr-va*ng* eh lay mee dah-kor
A young man came-up and them put of(=in) agreement.

Il prit la noix, la cassa et dit: Voici une
ill pree lah no'ah lah kahss-ah eh dee vo'ah-se EEn
He took the nut, it broke and said: Here-is a

coquille pour celui qui a été le premier à
ko-kee'ye*r* poohr se*r*-lwe ke ah eh-teh le*r* pre*r*-me-eh ah
shell for him who has been the first to

voir la noix, et voilà l'autre pour celui
vo-ahr lah no'ah eh vo'ah-lah lohtr poohr se*r*-lwe
see the nut, and there-is the other for him

qui l'a ramassée. Quant à l'amande, je la
ke lah rah-mahss-eh kah*ng* t'ah lah-mah*ng*d she*r* lah
who it has picked-up. As to the kernel, I it

garde, comme rémunération pour mon jugement.
gahrd komm reh-mEE-neh-rah-se-o*ng* poohr mo*ng* shEEsh-mah*ng*
keep as remuneration for my judgment.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

La jolie demoiselle : Quel est le prix de cette
lah sho-le der-mo'ah-zell kell ay ler pree der set
The pretty young lady : What is the price of this

paire de gants ? — Le commis (galamment) :
pair der gahng ler komm-ee gah-lah-mahng
pair of gloves ? — The assistant (gallantly) :

Un baiser. — La jolie demoiselle : Très bien ;
ung bay-zeh lah sho-le der-mo'ah-zell tray be-ang
A kiss. — The pretty young lady : Very well ;

veuillez m'en donner trois paires. J'enverrai
ver'e-yeh mahng donn-eh tro'ah pair shahng-vair-eh
kindly to-me of-them give three pairs. I shall-send

ma grand'mère vous payer cet après-midi.
mah grahng-mair voo pay-yeh set ah-pray me-de
my grandmother you to-pay this afternoon.

Un facteur distribue le courrier. Voici, dit-il,
ung fahck-ter diss-tree-bEE ler koohr-e-eh vo'ah-se dee t'ill
A postman is-distributing the post. Here-is, says he,

une lettre pour mademoiselle Julie Duval.—Mais
EEn lettr poohr mah-der-mo'ah-zell shE-le dE-vahll may
a letter for Miss Julia Duval. — But

comment pouvez-vous déjà savoir le nom de
komm-ahng poo-veh voo deh-shah sah-vo'ahr ler nong der
how can you already know the name of

cette demoiselle ? réplique le concierge étonné.
set der-mo'ah-zell reh-plick ler kong-se-airsh eh-tonn-eh
that young lady ? replies the hall-porter astonished.

Elle n'est dans la maison que depuis hier.
elle nay dahng lah may-zong ker der-pwe z'e-air
She not is in the house but since yesterday.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Professeur : Pourquoi riez-vous continuellement ?—
pro-fess-er poohr-ko'ah ree-eh voo kong-te-nE-ell-mahng
Professor : Why do you laugh continually ?

Élève : Vous faites des questions si drôles, monsieur !
eh-lave voo fate day kess-te-ong se drohl mer-se-er
Pupil : You put (make) questions so funny, sir.

Madame Bertrand (à son fils) : Je croyais que
mah-dahmm bair-trahng ah song fiss sher kro'ah-yay ker
Madame Bertrand (to her son) : I thought that

vous disiez que c'était le petit garçon d'à côté
voo dee-ze-eh ker seh-tay ler per-te gahr-song dah koh-teh
you said that it-was the little boy next door (of at side)

qui faisait tout le bruit.—Petit Bertrand : C'est
ke fer-zay too ler brwe per-te bair-trahng say
who was-making all the noise.—Little Bertrand : It is

vrai, maman. Je le battais avec une canne.
vray mah-mahng sher ler bah-tay ah-veck EEn kahnn
true, mamma. I him was-beating with a stick.

Toto : Bonjour, mon oncle. Je vous souhaite
to-to bong-shoohr mong n'ongkl sher voo soo'ayt
Toto : Good day, my uncle. I to-you wish

une bonne et heureuse année. Maman m'a
EEn bonn eh er-erz ahnn-eh mah-mahng mah
a good and happy year. Mamma to-me has

dit que si vous me donnez un franc, je
dee ker se voo mer donn-eh z'ung frahng sher
said that if you to-me give a franc, I

dois prendre bien soin de ne pas le perdre.
do'ah prahng-dr be-ang so'ang der ner pah ler pairdr
am-to take well care to not it lose.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Quel terrible orage nous avons eu la nuit passée !
kell tairr-ribl o-rahsh noo z'ah-vo*ng* z'E lah n'we pah-seh
What(a) fearful storm we have had last night (the night past)

—Vraiment ?—Comment ! vous n'avez pas entendu ?
vray-mah*ng* komm-ah*ng* voo nah-veh pah z'ah*ng*-tah*ng*-dE
Indeed ? — What ! you have not heard ?

—Non ! Le petit faisait sa première dent.
no*ng* le*r* pe*r*-te fe*r*-zay sah pre*r*-me-air dah*ng*
No. The child was cutting (made) its first tooth.

L'autre jour un jeune homme alla voir un
loh-tr shoohr u*ng* she*r*n omm ahll-ah vo'ahr u*ng*
The other day a young man went to see an

auteur. Il lui dit : Monsieur, j'ai composé
n'oh-ter ill lwe dee me*r*-se-e*r* sheh ko*ng*-po-zeh
author. He to him said : Sir, I have composed

deux poèmes. Permettez - moi de vous les
de*r* po-ame pair-met-eh mo'ah de*r* voo lay
two poems. Permit me to to you them

lire. — Il en lut un. Il allait lire l'autre.
leer ill ah*ng* lE t'u*ng* ill ahll-ay leer lohtr
read. — He of them read one. He was going to read the other.

L'auteur lui dit : Ne vous donnez pas la
loh-ter lwe dee ne*r* voo donn-eh pah lah
The author to him said : (Not) yourself give not the

peine. Je préfère l'autre. — Le jeune
pain she*r* preh-fair loh-tr le*r* she*r*n
trouble. I prefer the other. — The young

homme comprit, et se retira aussitôt.
omm ko*ng*-pree eh se*r* re*r*-te-rah oh-se-toh
man understood, and (himself) withdrew immediately.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Explique-moi, Robert, ce que c'est qu'un veuf.
ex-pleek mo'ah ro-bair ser ker say ku*ng* ver*f*
Explain to-me, Robert, what (it)is (that)a widower.

—Robert réfléchit un instant, puis tout à
ro-bair reh-fleh-shee u*ng* n'a*ng*-stah*ng* p'we too t'ah
Robert reflects an instant, then sudden-

coup: Un veuf, c'est le mari d'une veuve.
koo u*ng* ver*f* say le*r* mah-re dEEn ver*v*
ly: A widower, it is the husband of a widow.

Eh bien, madame! quelle est votre opinion
eh be-a*ng* mah-dahmm kell ay votr o-pe-ne-o*ng*
Well, madam! What is your opinion

de ce tableau? — Ce ne peut pas être
de*r* se*r* tah-bloh se*r* ne*r* pe*r* pah z'ay-tr
of this picture? — It cannot be

le chef-d'œuvre dont tout le monde parle.
le*r* shay-de*r*-vr do*ng* too le*r* mo*ng*d parl
the masterpiece of which everyone (all the world)is speaking.

— Qu'est-ce qui vous fait penser cela?—
kess ke voo fay pah*ng*-seh se*r*-lah
— What is it that you makes think that?—

Je trouve qu'il est si simple que
she*r* troov kill ay se sa*ng*-pl ke*r*
I find that it is so simple that

n'importe qui peut voir du premier
na*ng*-port kee pe*r* vo'ahr dE pre*r*-me-eh
anybody (no matter who) can see at (from) the first

coup d'œil exactement ce qu'il représente.
koo de*r*'e egg-zahck-te*r*-mah*ng* se*r* kill re*r*-preh-zah*ng*t
glance (stroke of eye) exactly what it represents.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Le touriste : Vous devez avoir de bon lait ici.—

le*r* too-rist voo de*r*-veh z'ah-vo'ahr de*r* bo*ng* lay iss-e

The tourist : You must have good milk here.—

Le paysan : Vous pouvez en être sûr, monsieur.

le*r* pay'e-zah*ng* voo poo-veh z'ah*ng* n'aytr SEER me*r*-se-er

The peasant : You may of it be sure, sir.

Nous ne sommes qu'à quarante milles de Londres.

noo ne*r* somm kah kah-rah*ng*t mill de*r* lo*ng*-dr

We are only(at) forty miles from London.

Le littérateur allemand, Lessing, était si

le*r* lit-eh-rah-ter ahl-mah*ng* lessing 'eh-tay se

The man of letters German, Lessing, was so

distrait qu'un soir il frappa à sa propre

dis-tray ku*ng* so'ahr ill frah-pah ah sah propr

absent-minded that one evening he knocked at his own

porte et demanda si le professeur était

port eh de*r*-mah*ng*-dah se le*r* pro-fess-er eh-tay

door and asked if the professor was

chez lui. La nuit était fort noire, et

sheh lwe lah n'we eh-tay for no'ahr eh

at-home. The night was very dark (strong black) and

la servante, ne reconnaissant pas son

lah sair-vah*ng*t ne*r* re*r*-konn-ess-ah*ng* pah so*ng*

the servant, recognizing not her

maître, répondit négativement. — Ah !

may-tr reh-po*ng*-de neh-gah-teev-mah*ng* ah

master, replied negatively. — Ah !

n'importe, dit Lessing ; je reviendrai demain.

na*ng*-port dee lessing she*r* re*r*-ve-a*ng*-dreh de*r*-ma*ng*

it matters not, said Lessing ; I will come again to-morrow.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Entre bohêmes.—Mais pourquoi avez-vous refusé
ah*ng*-tr bo-ame may poohr-ko'ah ah-veh voo r*er*-fᴇ-zeh
Between Bohemians. — But why have you refused

de donner votre adresse à ce monsieur ? Est-ce
d*er* donn-eh votr ah-dress ah s*er* m*er*-se-*er* ess
to give your address to that gentleman ? Is he

un créancier ?—Non, mais il peut le devenir.
u*ng* kreh-ah*ng*-se-eh no*ng* may z'ill p*er* l*er* d*er*-v*er*-neer
a creditor ? — No, but he may it become.

Un touriste (au guide) : Est-ce que nous approchons
u*ng* too-rist oh gheed ess k*er* noo z'ah-pro-sho*ng*
A tourist (to the guide) : Is it that we are approaching

de la cataracte ?—Le guide : Oui, monsieur, c'est
d*er* lah kah-tah-rahkt l*er* gheed oo'e m*er*-se-*er* say
the cataract ?—The guide : Yes, sir, it is

tout près, et si ces dames veulent bien se taire
too pray eh se say dahmm v*er*l be-a*ng* s*er* tair
quite near, and if these ladies will kindly themselves silence

un instant, vous entendrez le bruit formidable.
u*ng* n'a*ng*-stah*ng* voo z'ah*ng*-tah*ng*-dreh l*er* br'we for-me-dahbl
an instant, you will hear the noise formidable.

Ce doit être terrible pour une grande cantatrice
s*er* do'ah t'ay-tr tairr-ibl poohr ᴇᴇn grah*ng*d kah*ng*-tah-triss
It must be dreadful for a great singer

de savoir qu'elle a perdu la voix. — C'est bien
d*er* sah-vo'ahr kell ah pair-dᴇ lah vo'ah say be-a*ng*
to know that she has lost her(the) voice.—It is well(much)

plus terrible encore quand elle ne le sait pas.
plᴇ tairr-ibl ah*ng*-kor kah*ng* t'ell n*er* l*er* say pah
more terrible still when she it knows not.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Un	conférencier :	N'est-ce	pas	drôle ?	On
ung	kong-feh-rahng-se-eh	ness	pah	drohl	ong
A	lecturer :	Is it	not	funny ?	They

me	paie	souvent	autant	pour	une	courte
mer	pay	soo-vahng	oh-tahng	poohr	EEn	koohrt
me	pay	often	as much	for	a	short

conférence	que	pour	une	longue.—	Son	ami :
kong-feh-rahngss	ker	poohr	EEn	long-g	song	n'ah-me
lecture	as	for	a	long (one).—	His	friend :

Je	croyais	qu'on	vous	aurait	payé	davantage.
sher	kro'ah-yay	kong	voo	z'oh-ray	pay-yeh	dah-vahng-tahsh
I	believed	that one	you	would have	paid	more.

Au	théâtre.—	Un	monsieur	s'installe	aux	fauteuils
oh	teh-ahtr	ung	mer-se-er	sang-stahll	oh	foh-ter'e
At	the theatre. —	A	gentleman	himself instals	in the	armchairs

d'orchestre	et	place	son	chapeau	sur	le
dor-kestr	eh	plahss	song	shah-poh	SEEr	ler
of orchestra	and	places	his	hat	on	the

fauteuil	voisin.	Un	nouveau	spectateur
foh-ter'e	vo'ah-zang	ung	noo-voh	spek-tah-ter
armchair(=stall)	neighbouring.	A	new	spectator

survient	et	demande :	Cette	place	est-elle
SEEr-ve-ang	eh	der-mahngd	set	plahss	ay t'ell
comes up	and	asks :	This	place	is it

occupée ? —	Oui,	monsieur,	je	la	garde
ok-E-peh	oo'e	mer-se-er	sher	lah	gahrd
engaged ? —	Yes,	sir,	I	it	am keeping

pour	un	monsieur	qui	ne	peut	pas	venir.
poohr	ung	mer-se-er	ke	ner	per	pah	ver-neer
for	a	gentleman	who	(not)	can	not	come.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

L'avocat (au juge): J'admets que mon client
lah-vo-kah oh sHEEsh shahd-may ker mong kle-ahng
The lawyer (to the judge): I admit that my client

ait appelé le plaignant "bœuf," mais vu le
ay t'ah-per-leh ler plane-yahng berf may VE ler
(have) called the plaintiff "ox," but seeing (seen) the

prix de la viande, je considère cela plutôt
pree der lah ve-ahngd sher kong-se-dair ser-lah plE-toh
price of (the) meat, I consider that rather

comme un compliment que comme une insulte.
komm ung kong-ple-mahng ker komm EEn ang-sElt
as a compliment than as an insult.

Un homme d'esprit disait un jour qu'il vieillissait,
ung n'omm dess-pree de-zay t'ung shoohr kill ve-ay'e-say
A man of wit said one day that he was growing old,

quand un jeune impertinent, à tête creuse,
kahng t'ung shern ang-pair-te-nahng ah tayt krerz
when a young impertinent fellow, at (with) head hollow,

lui dit: Que donneriez-vous pour être aussi
lwe dee ker donn-er-re-eh voo poohr aytr oh-se
to him said: What would you give to be as

jeune que moi?—Ma foi, répondit le monsieur,
shern ker mo'ah mah fo'ah reh-pong-de ler mer-se-er,
young as I? — My faith, replied the gentleman,

je me résignerais même à être aussi sot.
sher mer reh-zeen-yer-ray mame ah aytr oh-se soh
I myself should resign even to be as foolish.

Pierre qui roule n'amasse pas mousse.
pe-air ke rool nah-mahss pah mooss
Stone which rolls gathers not moss.

CC-0, Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Un duel sérieux.—Oui, dit le brave Duval, un des
u*ng* dE-ell seh-re-e*r* oo'e dee le*r* brahv dE-vahll u*ng* day
A duel serious. — Yes, said the brave Duval, one of the

adversaires tira en l'air et l'autre tomba mort.
z'ahd-vair-sair te-rah ah*ng* lair eh lohtr to*ng*-bah mor
adversaries fired in the air and the other fell dead.

Premier vagabond : J'ai eu la nuit dernière un
pre*r*-me-eh vah-gah-bo*ng* sheh E lah nwe dair-ne-air u*ng*
First tramp : I have had the night last a

cauchemar épouvantable. — Deuxième vagabond :
kohsh-mahr eh-poo-vah*ng*-tahbl de*r*-ze-ame vah-gah-bo*ng*
nightmare dreadful. — Second tramp :

Vraiment ? — Oui. J'ai rêvé que je travaillais.
vray-mah*ng* oo'e sheh ray-veh ke*r* she*r* trah-vah'e-yay
Truly (=indeed) ?—Yes. I (have) dreamed that I was working.

Comment faites-vous pour gagner toujours ?
komm-ah*ng* fate voo poohr gahn-yeh too-shoohr
How do you(manage) to win always ?

— Un de mes amis qui connaît les
u*ng* de*r* may z'ah-me ke konn-ay lay
— One of my friends who knows the

chevaux m'indique sur lequel je dois
she*r*-voh ma*ng*-deek SEER le*r*-kell she*r* do'ah
horses to-me indicates on which I am to

parier. — Et vous suivez exactement son
pah-re-eh eh voo swe-veh z'eg-zahk-te*r*-mah*ng* so*ng*
bet. — And you follow exactly his

conseil ? — Non, je fais tout le contraire.
ko*ng*-say'e no*ng* she*r* fay too le*r* ko*ng*-trair
advice ? — No, I do just(=all) the contrary.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Le visiteur : Madame Durand est-elle chez elle ?
ler ve-ze-ter mah-dahmm dE-rahng ay t'ell sheh z'ell
The visitor : Mrs. Durand is she at-home ?

—La domestique : Non, monsieur.—Le visiteur :
lah do-mess-tick nong mer-se-er ler ve-ze-ter
—The servant : No, sir. — The visitor :

Voulez-vous monter lui demander quand elle y
voo-leh voo mong-teh lwe der-mahng-deh kahng t'ell e
Will you go-upstairs[and]to-her ask when she in

sera ?—La bonne (y allant) : Oui, monsieur.
ser-rah lah bonn e ahll-ahng oo'e mer-se-er
will-be ?—The servant (there going) : Yes, sir.

Le professeur (à la classe) : Une seule goutte de
ler pro-fess-er ah lah klahss EEn serl goot der
The professor (to the class) : One single drop of

ce poison versée sur la langue d'un chat suffit
ser po'ah-zong vair-seh sEEr lah lahng-g dung shah sE-fee
this poison poured on the tongue of a cat suffices

pour tuer l'homme le plus fort de la terre !
poohr tE-eh lomm ler plE for der lah tair
to kill the man the most strong of the earth !

En cour d'assises.—Le juge : Êtes-vous coupable
ahng koohr dahss-eez ler shEEsh ate voo koo-pahbl
In court of assizes. — The judge : Are you guilty

ou non ?—L'accusé : Je ne le sais pas encore ; je
oo nong lah-kE-zeh sher ner ler say pah z'ahng-kor sher
or not ?—The accused : I it know not yet ; I

vous répondrai après avoir entendu les témoins.
voo reh-pong-dreh ah-pray z'ah-vo'ahr ahng-tahng-dE lay teh-mo'ang
you shall answer after having heard the witnesses.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Le contentement consiste, en grande partie, à
ler kong-tahngt-mahng kong-sist ahng grahngd pahr-te ah
(The) contentment consists to a(in) large extent (part) in

ne pas désirer ce qui est hors de notre portée.
ner pah deh-ze-reh ser ke ay hor der notr por-teh
not desiring that which is out of our reach.

Un officier anglais reçut une balle dans la
ung n'off-iss-e-eh ahng-glay rer-sE t'EEn bahll dahng lah
An officer English received a ball in the

jambe. Il fut transporté chez lui. Deux
shahngb ill fE trahngs-por-teh sheh lwe der
leg. He was carried to-the-home-of him. Two

médecins furent appelés. Sonder la plaie fut
meh-der-sang fEEr t'ah-per-leh song-deh lah play fE
doctors were called. To probe the wound was

la seule chose faite. Cela fut répété tous les jours
lah serl shohz fate ser-lah fE reh-peh-teh too lay shoohr
the only thing done. This was repeated all the days

pendant une semaine. — Que cherchez-vous ?
pahng-dahng t'EEn ser-mane ker shair-sheh voo
during a week. — What seek you ?

demanda enfin l'officier. — Les médecins ré-
der-mahng-dah ahng-fang loff-iss-e-eh lay meh-der-sang reh-
asked at last the officer. — The doctors

pondirent : Nous cherchons la balle.—C'est trop
pong-deer noo shair-shong lah bahll say tro
answered : We seek the ball. — That is too

fort, dit l'officier : elle est dans ma poche.
for dee loff-iss-e-eh ell ay dahn mah posh
strong(bad), said the officer ; it is in my pocket.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Un gamin comprend toujours qu'il est mal de
ung gah-mang kong-prahng too-shoohr kill ay mahll der
A youngster understands always that it is wrong(bad) to

chercher querelle lorsqu'il sort battu du combat.
shair-sheh ker-rell lors-kill sor bah-tE dE kong-bah
(seek) quarrel when he comes out beaten from the fight.

Un vieil avare, après avoir entendu un éloquent
ung ve-ay'e y'ah-vahr ah-pray z'ah-vo'ahr ahng-tahng-dE ung n'eh-lo-kahng
An old miser, after having heard an eloquent

sermon sur la charité, s'écria: Ce sermon dé-
sair-mong SEER lah shah-re-teh seh-kre-ah ser sair-mong deh-
sermon on charity, exclaimed: That sermon de-

montre si clairement la nécessité de faire
mongtr se klair-mahng lah neh-sess-e-teh der fair
monstrates so clearly the necessity to make(give)

l'aumône que j'ai presque envie de mendier.
loh-mohn ker sheh press-ker ahng-ve der mahng-de-eh
alms that I have almost inclination to beg.

Je vous serai éternellement reconnaissante. Vous
sher voo ser-reh eh-tair-nell-mahng rer-konn-ess-ahngt voo
I to you shall be eternally grateful. You

avez secouru mon mari lorsqu'il se noyait;
z'ah-veh ser-koo-rE mong mah-re lor-skill ser no'ah-yay
have rescued my husband when he (himself) was-drowning;

vous lui avez sauvé la vie.—Je vous en prie,
voo lwe ah-veh soh-veh lah vee sher voo z'ahng pree
you to him have saved the life.—I you pray,

madame, ne parlez pas d'une telle bagatelle.
mah-dahmm ner pahr-leh pah dEEn tell bah-gah-tell
madam, speak not of a such trifle.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

La bonne (hors d'haleine): Monsieur, il y a un
lah bonn hor dah-lane mer-se-er ill e ah *ung*
The servant (out of breath): Sir, it there has (=there is) a

cambrioleur dans le salon!—Le savant (distrait):
kah*ng*-bre-o-ler dah*ng* ler sah-lo*ng* ler sah-vah*ng* diss-tray
burglar in the drawing-room!—The man of science (absent-minded)

Impossible de le recevoir. Je suis très occupé.
a*ng*-poss-eebl der ler rer-ser-vo'ahr sher swe tray z'-ok-E-peh
Impossible to him receive. I am very busy.

Oh! docteur, si vous saviez comme je souffre!—
oh dok-ter se voo sah-ve-eh komm sher soofr
Oh! doctor, if you knew how I suffer!—

Où souffrez-vous?—Dans l'estomac, docteur. Ce
oo soof-reh voo dah*ng* less-to-mah dok-ter ser
Where suffer you?—In the stomach, doctor. This

matin, en m'éveillant, j'avais bien soif. Comme
mah-ta*ng* ah*ng* meh-vay'e-yah*ng* shah-vay be-a*ng* so'ahf komm
morning in (myself) waking, I was very thirsty.* As

il ne faisait pas encore bien clair et que mes
ill ner fer-zay pah z'ah*ng*-kor be-a*ng* klair eh ker may
it was (made) not yet very light and as (that) my

idées n'étaient pas très nettes, j'ai pris le
z'e-deh neh-tay pah tray net sheh pree ler
ideas were not very clear, I have taken the

verre d'eau qui était sur ma table de nuit, et
vair doh ke eh-tay SEER mah tahbl der n'we eh
glass of water which was on my table of night, and

je l'ai vidé. Mon œil de verre était dedans!
sher leh ve-deh mo*ng* n'er'e der vair eh-tay der-dah*ng*
it have emptied. My eye of glass was therein!

* literally, had well thirst.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Les enfants et les fous s'imaginent que vingt
lay z'ah*ng*-fah*ng* eh lay foo se-mah-**sh**een ke*r* va*ng*
(The) children and (the) fools imagine that twenty

francs et vingt ans ne peuvent jamais finir.
frah*ng* eh va*ng* t'ah*ng* ne*r* pe*r*v **sh**ah-may fe-neer
francs and twenty years can never finish.

Logique de paysan.—Le paysan (au médecin) :
lo-**sh**ick de*r* pay'e-zah*ng* le*r* pay'e-zah*ng* oh meh-de*r*-sa*ng*
Logic of countryman.—The countryman (to the physician) :

Comment ! vous demandez des honoraires pour
komm-ah*ng* voo de*r*-mah*ng*-deh day z'o-no-rair poohr
What ! you ask (for) some fees for

les soins que vous avez donnés à
lay so'a*ng* ke*r* voo z'ah-veh donn-eh ah
the cares that you have given to

ma défunte femme ? Est-ce que vous l'avez
mah deh-fu*ng*t fahmm ess ke*r* voo lah-veh
my deceased wife ? Is it that you her have

guérie ? — Le docteur : Non. — Le paysan :
gay-re le*r* dock-te*r* no*ng* le*r* pay'e-zah*ng*
cured ? — The doctor : No. — The countryman :

Vous l'avez peut-être. tuée ? — Le docteur :
voo lah-veh pe*r*-t'aytr tE-eh le*r* dock-te*r*
You her have may-be killed ? — The doctor :

Non. — Le paysan : Eh bien, alors, pour
no*ng* le*r* pay'e-zah*ng* eh be-a*ng* ah-lor poohr
No. — The countryman : Well, then, for

quel motif demandez-vous des honoraires ?
kell mo-tif de*r*-mah*ng*-deh voo day z'o-no-rair
what reason demand you some fees ?

CC-0 Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

REMARKS ON HUGO'S PHONETICALLY IMITATED PRONUNCIATION.

(*for reference only*)

If learners pronounce each syllable in the Imitated Pronunciation as if it were an English syllable, any Frenchman will understand them; but as there are a few sounds in French which do not occur in the English language at all, the following instructions should be borne in mind :—

sh (in **thick type**) must be pronounced like s in 'measure' or 'leisure.' Examples:

âge	général	joli	rouge	rougi	j'avais
ah**sh**	**sh**ay-nay-rahll	**sh**o-le	roo**sh**	roo-**sh**e	**sh**ah-vay
age	general	pretty	red	blushed	I had

E or EE represents a sound which does not occur in English, but which can be produced with absolute correctness by following the instructions on page 3.

lu	vu	du	mu	accumula	salut
lE	vE	dE	mE	ah-kE-mE-lah	sah-lE
read	seen	of-the	moved	accumulated	safety

r (in **thick type**) should be pronounced more strongly than in English.

alarme	fermé	sorte	père	fortune	par
ah-lah**r**m	fai**r**-may	so**r**t	pai**r**	fo**r**-tEEn	pah**r**
alarm	shut	sort	father	fortune	by

r (printed in *italics*) must on no account be pronounced at all.

le	reçu	appartenir	premier	petit
le*r*	re*r*-sE	ah-pah**r**-te*r*-neer	pre*r*-me-ay	pe*r*-te
the	received	to belong	first	little

[At first, it may be wondered why this *r* is inserted, if it is not to be pronounced. Its insertion is necessary, because it affects the sound of the preceding vowel. For example, *ce* and *se* are pronounced like the English word 'sir,' less the sound of the R. We therefore imitate these words as 'se*r*.' If the *r* were omitted, the vowel sound would be quite different.]

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ng (printed in *italics*) must also on no account be pronounced at all. Its insertion is necessary, as in the case of the italic *r*, to indicate the pronunciation of the preceding vowel. The vowel before *ng* must be made nasal.

son	tante	vin	brun	entendre	oncle
so*ng*	tah*ng*t	va*ng*	bru*ng*	ah*ng*-tah*ng*-dr	o*ng*kl
his	aunt	wine	brown	to hear	uncle

[In French nasal syllables, it is most important not to let the NG be heard. For example, the French word *son* is not pronounced like the English word 'song.' It is like the 'so' in 'song,' pronounced nasally. To reproduce the exact sound, begin saying 'song,' pronouncing the word through the nose; but **leave off before the NG is reached.**]

ah is to be pronounced like the A in 'charm,' not drawn out, but PRONOUNCED SHORT, and as quickly as possible. It is never like the A in 'ham.'

a	bal	animal	fatal	Paris	car	vache
a	bahll	ah-ne-mahll	fah-tahll	pah-re	kahr	vahsh
has	ball	animal	fatal	Paris	for	cow

[Vowels are generally pronounced short in French, unless there is a circumflex accent over them.]

eh should be pronounced like AY, but sharper, and less broad.

	bébé	été	espéré	était	répétait
	beh-beh	eh-teh	ess-peh-reh	eh-tay	reh-peh-tay
or	bay-bay	ay-tay	ess-pay-ray	ay-tay	ray-pay-tay
	baby	summer	hoped	was	repeated

[In the Imitated Pronunciation, we usually employ 'eh' to indicate é (with Acute Accent), and 'ay' to indicate è (with Grave Accent). The difference between these two sounds is not always perceptible to English ears; and as beginners are inclined to pronounce 'eh' like the vowel sound in 'sir,' 'fur,' we sometimes in elementary lessons substitute 'ay,' to ensure an approximately correct pronunciation. Advanced students must not assume this to imply that the sound is that of the Grave Accent.]

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

LINKING OF FINAL CONSONANTS.

When a word beginning with a Vowel or a silent H follows (IN THE SAME PHRASE) a final Consonant, this Consonant, even if otherwise not pronounced, is sounded, the two words being thus linked together. Thus, *ils* (they) is pronounced 'ill,' and *ont* (have) is pronounced 'o*ng*.' But the phrase *ils ont* (they have) is pronounced 'ill z'o*ng*,' and the phrase *ont-ils* (have they) 'o*ng* t'ill.'

GENERAL REMARKS.

When first brought out, Hugo's system of indicating the pronunciation was the *only one* by which a beginner could reproduce the sounds, with even approximate correctness, without the aid of a teacher. This system has since been extensively copied, in many cases without acknowledgment, but as in so doing a few alterations (none of them alterations for the better) had to be made in order to prevent the piracy being of too glaring a nature, Hugo's phonetic pronunciation remains the best.

Our Imitated Pronunciation is only intended for self-taught students; we freely admit that a few of the sounds can be acquired more accurately if heard. A French sound can only be imitated perfectly in type if it is a sound that occurs in the English language. But it stands to reason that sounds which never occur in English can only be imitated approximately in English syllables.

For this reason, certain grammarians, who have not cared to go to the trouble of indicating the pronunciation in their own text-books, have called our phonetic method a 'makeshift.'

To a slight extent, this is true. It could not possibly be otherwise in the case of sounds that are peculiar to the French language. But as we have repeatedly proved, by actual experiment, that entire beginners using our Imitated Pronunciation can in every case, without having heard them, reproduce the sounds with sufficient correctness to be understood, we can justly claim that it is not merely by far the best makeshift obtainable—it is of inestimable value to every student learning without a teacher.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

The RULES of FRENCH PRONUNCIATION

are given in full, but in a condensed form, on the first three pages of Hugo's Grammar. For a more detailed explanation of these rules, with copious examples and

FULL LIST OF EXCEPTIONS,

see HUGO'S

COMPLETE GUIDE

to

FRENCH PRONUNCIATION, 2/-

Students who have little or no opportunity of hearing pure French spoken will find this work invaluable. In addition to the List of Exceptions, this exhaustive treatise contains full explanation of the

Linking of Final Consonants,

The Elision of the Mute "E,"

The Long and Short Vowel Sounds,

The Tonic Accent,

The Varying Pronunciation of "X," "Q," the final "CT," etc., etc.

The whole forms the clearest and most comprehensive text-book on the subject ever likely to be published.

Printed in Great Britain by Hazell Watson & Viney Ltd., Aylesbury and Slough.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

Hugo's Invaluable Book

French Difficulties Made Easy

An unconventional book, explaining fully and simply: the French Reflective Verbs; the difference between *c'est* and *il est*; where to use the Subjunctive; when to change the termination of the Participle; how to translate Prepositions, etc.; and nearly 100 other knotty points.

Students will welcome this work because, not only does it make perfectly clear many points previously very difficult (if not impossible) to understand, but the interesting and even amusing character of the explanations changes to a pleasure what was previously a wearying task.

Indispensable to all examination candidates.

256 pages. Fully indexed. **6/- net.** Bound in cloth.

HUGO'S complete Guide to FRENCH PRONUNCIATION

An exceptionally clear, and comprehensive treatise on French pronunciation. **2/- net.**

Hugo's French Genders Simplified

By a simple and original rule the Gender of forty-nine out of fifty French Nouns can be infallibly ascertained from their terminations. The book also contains a complete list of exceptions to this rule, and of the Nouns varying in Gender, according to their meaning.

16 pages. ... ... **1/6 net.**

Hugo's French Idioms Simplified

A collection of Practical Conversational Sentences, introducing numerous examples of all the Important Idioms and peculiarities of French construction. 96 pages. ... **3/- net.**

Hugo's Dictionary of French Commercial Terms

A Collection of indispensable information the unique feature of which is the numerous sentences showing the various applications of each word or phrase. So far as can be ascertained no dictionary covering the same ground has ever been published before.

144 pages, bound in cloth. ... 5/6 net.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

The "HUGOPHONE"

A SHORT SERIES
IN
FRENCH, GERMAN, SPANISH, ITALIAN, and RUSSIAN.

Also *ENGLISH for FOREIGNERS*

Judging from our vast experience and experiments, Gramophone Records are of use mainly to students who have already made some progress in the language but desire extra practice in conversation and ear-training. For this purpose, the "HUGOPHONE" is unsurpassed.

Each series consists of 6 practical conversation lessons on 12-inch double-sided discs. Electrically recorded. TWO VOICES.

COMPLETE SET,
including texts of conversations
£1 7s. 6d. per language
(Postage and packing extra on parcels sent abroad.)

A special feature of this series is its ingeniously compact form, which overcomes bulkiness and costliness.

Further particulars on application.

Obtainable only direct from
HUGO'S LANGUAGE INSTITUTE,
2 SOUTHAMPTON PLACE, LONDON, W.C.1

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

PRACTICAL CONVERSATIONAL SENTENCES

introducing all the important Idioms.

Good morning.	Guten Morgen.
Good day.	Guten Tag.
Good afternoon.	Guten Nachmittag.*
Good evening.	Guten Abend.
Good night.	Gute Nacht.
Good bye.	Adieu.[1]
Good bye; farewell.	Auf Wiedersehen.
How are you?	Wie geht es Ihnen? Wie geht es? or Wie geht's?
How goes it[2]?	Wie geht's, wie steht's[2]?
How do you do?	Wie befinden Sie sich[3]? Wie steht das Befinden?
The names of the months are: January, February, March, April, May, June, July, August, September, October November, December.	Die Namen der Monate sind: Januar, Februar, März, April, Mai, Juni, Juli, August, September, Oktober, November, Dezember.
The names of the days are: Sunday, Monday, Tuesday, Wednesday, Thursday, Friday, Saturday.	Die Namen der Tage sind: Sonntag, Montag, Dienstag, Mittwoch, Donnerstag, Freitag, Samstag or Sonnabend.
It is too early.	Es ist zu früh.
It was much too late.	Es war viel zu spät.
We are very busy.	Wir sind sehr beschäftigt.
It is not too difficult for us.	Es ist nicht zu schwer für uns.

1 The usual colloquial 'good bye' is **Adieu**. **Auf Wiedersehen** is usual if the parting is likely to be of long duration, but this phrase is also employed when taking leave for a short time; 2 this phrase is rather colloquial; 3 rather formal. * seldom used.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Can you understand me?	Können Sie mich verstehen?
I cannot hear you.	Ich kann Sie nicht hören.
I must not stay any longer.	Ich muß nicht länger bleiben.
Will you wait here a little?	Wollen Sie hier ein wenig warten?
He does not want to do it.	Er will es nicht tun.
Why is he not willing to do it?	Warum will er es nicht tun?
I shall see you to-morrow.	Ich werde Sie morgen sehen.
He will not be at home.	Er wird nicht zu Hause sein.
He has got[1] your umbrella.	Er hat Ihren Regenschirm.[2]
I had the receipt.	Ich hatte die Quittung.
Who has got[1] their tickets?	Wer hat ihre Karten?
I smoke very seldom.	Ich rauche sehr selten.
You smoke too much.	Sie rauchen zu viel.
He formerly smoked[3] a[4] great deal[4] too much.	Er rauchte früher viel zu viel.
What were you saying?	Was sagten Sie?
What was he saying?	Was sagte er?
What are you looking for there?	Was suchen Sie da[5]?
I was looking for it everywhere.	Ich suchte es überall.
How does it end?	Wie endet es?
Do it at once.	Tun[6] Sie es sofort.
What is this in German,—in English?	Was ist dies auf deutsch,—auf englisch?
You ought always to speak German.	Sie sollten immer deutsch sprechen.
He ought not to answer in English.	Er sollte nicht auf englisch antworten.
Try to speak German.	Versuchen Sie, deutsch zu sprechen.
Will you speak more slowly?	Wollen Sie langsamer sprechen?
I cannot understand you.	Ich kann Sie nicht verstehen.

1 'got' in such sentences cannot be translated; 2 or, for short, **Schirm**; 3 the English Past, when it has the meaning of 'was smoking,' 'used to say,' were saying,' 'used to wait,' etc., is rendered by the Imperfect Tense in German; 4=much; 5 **da**, here *or* there; 6 formerly, and still occasionally, spelt **thun**

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

We are very busy to-day.	Wir sind heute sehr beschäftigt.
Aren't they ready yet?	Sind sie noch nicht bereit?
What have you spoken to him about?	Worüber (or über was) haben Sie mit ihm gesprochen?
What has he written to you?	Was hat er Ihnen geschrieben?
I have not forgotten it.	Ich habe es nicht vergessen.
Has he not asked you anything?	Hat er Sie nichts gefragt?
Why do you not smoke a cigar?	Warum rauchen Sie nicht eine Zigarre?
Why does he not come with us?	Warum kommt er nicht mit uns?
I am quite alone.	Ich bin ganz allein.
They were not busy.	Sie waren nicht beschäftigt.
It was too heavy.	Es war zu schwer.
Is it easy or difficult?	Ist es leicht oder schwer?
Have you looked for it?	Haben Sie es gesucht?
They have not paid their bill yet.	Sie haben ihre Rechnung noch nicht bezahlt.
Do not wait any longer.	Warten Sie nicht länger.
You are working a-great-deal[2] too hard.[2]	Sie arbeiten viel zu viel.
How much has this cost?	Wieviel hat dies gekostet?
What have they been[3] doing[3]?	Was haben sie getan?
Who fetched the things?	Wer hat die Sachen geholt?
Don't make so much noise.	Machen Sie nicht so viel Lärm.
Do you speak German?	Sprechen Sie deutsch?
Yes, a little.	Ja, ein wenig.
Do you understand English?	Verstehen Sie englisch?
Yes, but only a very little.	Ja, aber nur sehr wenig.
I only understand if you speak slowly.	Ich verstehe nur, wenn Sie langsam sprechen.
You speak much too fast for me.	Sie sprechen viel zu schnell für mich.

2 much too much; 3 done.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

You must not smoke so much.	Sie müssen nicht so viel rauchen.
Must he not go home?	Muß er nicht nach Hause gehen?
Can she not begin?	Kann sie nicht anfangen?
I cannot stay any longer.	Ich kann nicht länger bleiben.
There will not be anybody at home.	Es wird niemand zu Haus (*better than* zu Hause) sein.
There were not enough chairs for us in the room.	Es waren nicht genug Stühle für uns im Zimmer.
There is nothing more left.	Es ist nichts mehr übrig.
There were only children in the hall.	Es waren nur Kinder im Saal.[1]
This is not my luggage.	Dies ist nicht mein Gepäck.
Here is your ticket.	Hier ist Ihre Karte.[2]
Was she out yesterday[3]?	War sie gestern aus[3]?
I was out this[3] morning.[3]	Ich war heute[4] morgen[4] aus.
Who accompanied them?	Wer begleitete sie*?
Why didn't you ask her?	Warum fragten Sie sie nicht*?
What is your name?	Was ist[5] Ihr Name?
Will you come with me?	Wollen Sie mit mir kommen?
I cannot accompany you to-day.	Ich kann Sie heute nicht begleiten.
Are you so very busy?	Sind Sie so sehr beschäftigt?
Yes, and I am expecting a business friend.	Ja, und ich erwarte einen Geschäftsfreund.
Very well, then I must go by myself.	Gut, dann muß ich allein gehen.
I will come with you next time.	Ich will das nächste Mal mit Ihnen kommen.

1 **Saal** (plural **Säle**), a large room; 2 or **Ihre Fahrkarte**, or **Ihr Billet**; 3 Adverbs denoting time usually precede those denoting place; 4 to-day morning; 5 some Germans say **Wie ist**, etc.

* more usual: **Wer hat sie begleitet? Warum haben Sie sie nicht gefragt?** In ordinary conversation, the English Past Tense is generally rendered by the German Perfect Tense, unless the English means 'was accompanying,' 'used to accompany,' 'were asking,' 'used to ask,' etc.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Who is downstairs?	Wer ist unten?
He was upstairs.	Er war oben.
I was here yesterday.	Ich war gestern hier.
Is he very busy to-day?	Ist er heute sehr beschäftigt?
They are very heavy.	Sie sind sehr schwer.
We have to go out now.	Wir müssen jetzt ausgehen.
Do you know how much it costs?	Wissen Sie, wieviel es kostet?
Tell him where I am.	Sagen Sie ihm, wo ich bin.
Will you not sell it?	Wollen Sie es nicht verkaufen?
He must stay at home to-day.	Er muß heute zu Hause bleiben.
Will you tell me where he lives?	Wollen Sie mir sagen, wo er wohnt?
Why was she not here?	Warum war sie nicht hier?
That is not his house.	Das ist nicht sein Haus.
This is easy to understand.	Dies ist leicht zu verstehen.
That is not difficult.	Das ist nicht schwer.
It suited us very well.	Es paßte uns sehr gut.
Can I see the principal?	Kann ich den Herrn Prinzipal sprechen[1]?
Will you tell me what you want with him?	Wollen Sie mir sagen, was Sie von ihm wünschen.
Here is my card; I am the representative of Messrs. ...,—of the ... factory.	Hier ist meine Karte; ich bin der Vertreter der Herren ...,—der Fabrik ...
Very well, I will take in your name.	Gut, ich werde Sie anmelden.[2]
Mr. Schmidt is sorry he cannot see you before six o'clock this evening.	Herr Schmidt bedauert, daß er Sie nicht vor heute abend sechs Uhr sehen kann.
All right, I shall be here punctually at six.	Schön, ich werde pünktlich um sechs Uhr hier sein.

1 'to see,' in the sense of 'have an interview with,' is rendered by **sprechen**, with its Object in the Accusative; to speak to a person, **mit einer Person sprechen**; 2 announce.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

What is the matter with you?	Was fehlt[1] Ihnen? / Was haben Sie?
Aren't you well?	Sind Sie nicht wohl?
Where do you feel pain?	Wo fühlen Sie Schmerzen?
I am suffering from headache, — toothache, — earache, — sore throat.	Ich leide an Kopfweh,[2] — Zahnweh, — Ohrenweh, — Halsweh.
I have a pain here.	Ich habe hier Schmerzen.
It hurts me here.	Es tut mir hier weh.[3]
There is no ink in the inkpot.	Es ist keine Tinte im Tintenfaß.
There was a gentleman here, who wanted to see you.	Es war ein Herr hier, der Sie sprechen wollte.
There are no glasses on the table.	Es sind keine Gläser auf dem Tisch.
There will be too many people there.	Es werden zu viele Leute dort sein.
Who has opened the drawer?	Wer hat die Schublade geöffnet?
Ask him.	Fragen Sie ihn.
Don't ask me.	Fragen Sie mich nicht.
We have not had time.	Wir haben nicht die Zeit gehabt.
Has it been raining much?	Hat es viel geregnet?
That is my place, is it not?	Das ist mein Platz; nicht wahr?
I must not sell it.	Ich muß es nicht verkaufen.
We do not want to stay here.	Wir wollen nicht hier bleiben.
Speak German, please.	Sprechen Sie deutsch, bitte.
I cannot speak German.	Ich kann nicht deutsch sprechen.
You are not allowed to talk English here.	Sie dürfen hier nicht englisch sprechen.
I will try to speak German.	Ich will versuchen, deutsch zu sprechen.
That's right; we will help you.	Das ist recht; wir wollen Ihnen helfen.
How is that said in English?	Wie sagt man das auf englisch?

1 ails; 2 or **Kopfschmerzen, Zahnschmerzen,** etc.; 3 pain.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

He always goes alone.	Er geht immer allein.
He only answers yes or no.	Er antwortet nur ja oder nein.
Where does it begin, and where does it end?	Wo beginnt es, und wo endet es?
Does she find German very [difficult?	Findet ſie deutſch ſehr ſchwer?
Can we not wait downstairs?	Können wir nicht unten warten?
He cannot understand us.	Er kann uns nicht verſtehen.
Why does he not work more?	Warum arbeitet er nicht mehr?
I shall not lend it to them.	Ich werde es ihnen nicht leihen
They would not be at home.	Sie würden nicht zu Hauſe ſein.
When were you there?	Wann waren Sie dort?
Yesterday evening.	Geſtern abend.
I cannot understand what they say.	Ich kann nicht verſtehen, was ſie ſagen.
Is this for me, or for you?	Iſt dies für mich oder für Sie?
Fetch our things.	Holen Sie unſere Sachen.
Why can they not bring it?	Warum können ſie es nicht bringen?
He has been working very well.	Er hat ſehr gut gearbeitet.
Is Mr. ... at home?	Iſt der Herr ... daheim?
No, I am sorry he is out just now.	Nein, ich bedaure, er iſt augenblicklich[1] aus.
When do you expect him back?	Wann erwarten Sie ihn zurück?
We are expecting him every moment.	Wir erwarten ihn jeden Augenblick.
In that case, I will wait for him.	In dieſem Fall will ich auf ihn warten.
Please walk in, and wait in his room.	Bitte, treten Sie ein, und warten Sie in ſeinem Zimmer.
Here are some newspapers, if you want to read.	Hier ſind Zeitungen, wenn Sie leſen wollen.
Thank you very much.	Ich danke ſehr.

1 momentarily, at the present moment.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Give it to me.	Geben Sie es mir.
Show it to him.	Zeigen Sie es ihm.
Does he not come with you?	Kommt er nicht mit Ihnen?
No, he goes with them on foot.	Nein, er geht mit ihnen zu Fuß.
That was from me, not from you.	Das war von mir, nicht von Ihnen.
Ask[1] the waiter.	Fragen Sie den Kellner.
We did not make any noise.	Wir machten keinen Lärm.
This luggage is very heavy.	Dieſes Gepäck iſt ſehr ſchwer.
We still have some rooms free.	Wir haben noch einige Zimmer frei.
They are now living in Berlin.	Sie wohnen jetzt in Berlin.
We pay them weekly.	Wir bezahlen ſie wöchentlich.[2]
Please open the door.	Bitte, öffnen Sie die Tür.[3]
Do not ask[1] her so frequently.	Fragen Sie ſie nicht ſo oft.
What have you for us?	Was haben Sie für uns?
Nothing; nothing at all.	Nichts; gar nichts.
Who has my knife?	Wer hat mein Meſſer?
How much longer can you stay?	Wie lange können Sie noch[4] bleiben?
About a quarter of an hour; my train goes at eight.	Ungefähr eine Viertelſtunde; mein Zug geht um acht Uhr.
Oh! then you have plenty of time to eat a trifle.	Ach, dann haben Sie ja[5] Zeit genug, um noch[4] ein Kleinigkeit zu eſſen.
Thank you very much, but I cannot accept it.	Ich danke Ihnen ſehr, aber ich kann es nicht annehmen.
Your wife is probably waiting with the supper.	Ihre Frau wartet wohl mit dem Abendeſſen.
Yes, that is so, and I never keep her waiting.	Ja, das iſt ſo, und ich laſſe[6] ſie nie warten.

1=enquire of; 2 or **jede Woche**; 3 or **Türe**, or **Thür**, or **Thüre**; 4 still, yet; 5 **ja** is here emphatic; it is equivalent to 'certainly.' 'surely'; 6 let.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

How much money have you about you[1]?	Wieviel Geld haben Sie bei sich[1]?
We have no money with us.	Wir haben kein Geld bei uns.
Look for my overcoat.	Suchen Sie meinen Überrock.[2]
I have got it.	Ich habe ihn.
Where was it? Downstairs.	Wo war er? Unten.
It was not upstairs.	Er war nicht oben.
What town is this?	Was für eine Stadt ist dies[3]?
What building is this?	Was für ein Gebäude ist dies[3]?
Every place is engaged.	Jeder Platz ist besetzt.
Come to me.	Kommen Sie zu mir.
Go to her.	Gehen Sie zu ihr.
I cannot help him to-day.	Ich kann ihm heute nicht helfen.
Do you find German easy or difficult?	Finden Sie deutsch leicht oder schwer?
I do not find it very difficult.	Ich finde es nicht sehr schwer.
It is quite easy to speak a little German.	Es ist ganz leicht, ein wenig deutsch zu sprechen.
In the beginning, I could speak better than (I could) understand.	Im Anfang, konnte ich besser sprechen als verstehen.
Now I can understand better than I can speak.	Jetzt kann ich besser verstehen als sprechen.
At first, you were content to say quite simple things.	Zuerst waren Sie zufrieden, ganz einfache Sachen zu sagen.
But now short sentences no longer satisfy you.	Jetzt aber genügen Ihnen die kurzen Sätze nicht mehr.
You are now ambitious, and try to speak fluently.	Sie sind nun ehrgeizig, und versuchen fließend zu sprechen.
That is so, but one must try to make progress.	Das ist so, aber man muß versuchen, weiter[4] zu kommen.[4]

1 yourself; 2 or **Überzieher**; 3 or, **Was ist dies für eine Stadt? Was ist dies für ein Gebäude?** 4 farther to come=get on farther.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Why does he not believe me?	Warum glaubt er mir nicht?
Please, answer me.[1]	Bitte, antworten Sie mir.
He has answered my letter.[1]	Er hat meinen Brief beantwortet.
Allow me to ask something.	Erlauben Sie mir, etwas zu fragen.
Permit him to speak.	Erlauben Sie ihm zu sprechen.
Don't answer us so impolitely.	Antworten Sie uns nicht so unhöflich.
They will not have enough money with them.	Sie werden nicht genug Geld bei sich[2] haben.
When will he be here?	Wann wird er hier sein?
You would hardly find the way.	Sie würden kaum den Weg finden.
He will probably take a carriage.	Er wird wohl einen Wagen nehmen.
Can you see that tree there?	Können Sie diesen Baum dort sehen?
Isn't there some one sitting under it?	Sitzt nicht jemand darunter?
Yes, it is Mr. Müller and his wife, who are waiting for us in the shade.	Doch,[3] es ist der Herr Müller und seine Frau, die im Schatten auf uns warten.
I really believe you are right.	Ich glaube wirklich, Sie haben recht.
Why does that astonish you so?	Warum erstaunt Sie das so?
Am I then saying so much that is wrong?	Sage ich denn so viel Unrichtiges?
Excuse me, Mr. Maier; that was only my stupid way of expressing myself.	Entschuldigen Sie, werter[4] Herr Maier; das war nur meine dumme Weise, mich auszudrücken.

1 **antworten** (to answer a person) governs the Dative; **beantworten** (to answer a thing) governs the Accusative; 2 themselves; 3 answering a negative question, **doch** (certainly,—yes, indeed) is equivalent to an emphatic 'yes'; 4 worthy, esteemed, dear.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

At what time will you come back ?	Um wieviel Uhr werden Sie zurück[1] kommen[1] ?
Between two and three (o'clock).	Zwischen zwei und drei (Uhr[2]).
Believe me, it is true.	Glauben Sie mir, es ist wahr.
Thank him from me, please.	Danken Sie ihm von mir, bitte.
Give us something to do.	Geben Sie uns etwas zu tun.
Don't believe them.	Glauben Sie ihnen nicht.
They have been-looking-for us in the park.	Sie haben uns im Park gesucht.
Have they been smoking cigars ?	Haben sie Zigarren geraucht?
Do not sell your furniture.	Verkaufen Sie Ihre Möbel nicht.
Fetch a carriage.	Holen Sie einen Wagen.
Can you not look for it ?	Können Sie es nicht suchen?
He cannot speak German.	Er kann nicht deutsch sprechen.
He will do the business without you.	Er wird das Geschäft ohne Sie machen.[3]
once, twice, ten times,	einmal, zweimal, zehnmal,
a hundred times.	hundertmal.
single, twofold or double,	einfach, zweifach oder doppelt,
threefold, a thousand-fold.	dreifach, tausendfach.
of one kind, of two kinds,	einerlei, zweierlei,
of six kinds, of all kinds.	sechserlei, allerlei.
one third, three fourths,	ein drittel, drei viertel,
seven eighths.	sieben achtel.
It is a whole pound.	Es ist ein ganzes Pfund.
Was it half a day ?	War es ein halber Tag?
I waited half an hour.	Ich wartete eine halbe Stunde.
The half of ten is five.	Die Hälfte von zehn ist fünf.

1 usually spelt as one word : **zurückkommen, wiederkommen** ; but it is simpler for learners to separate them ; 2 **Uhr,** like the corresponding 'o'clock' in English, is usually omitted ; 3 **tun** (to do) and **machen** (to make) are often interchangeable ; but **machen** must be used with **Geschäft.**

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Are you obliged to pay?	Müssen Sie (be)zahlen?
They were not obliged to play.	Sie mußten nicht spielen.
Can you not understand it?	Können Sie es nicht verstehen?
No, I cannot read it.	Nein, ich kann es nicht lesen.
It is very indistinctly written.	Es ist sehr undeutlich geschrieben.
Do you want to ask me anything?	Wollen Sie mich etwas fragen?
Can't you tell us anything new?	Können Sie uns nichts Neues sagen?
I unfortunately cannot tell you anything good.	Ich kann Ihnen leider nichts Gutes sagen.
Why don't you speak to him?	Warum sprechen Sie nicht mit ihm?
You don't give us enough time.	Sie geben uns nicht genug Zeit.
What did he ask you?	Was fragte er Sie?
What did he answer you?	Was antwortete er Ihnen?
Here is your luggage.	Hier ist Ihr Gepäck.
This is not my umbrella.	Dies ist nicht mein Schirm.
Have we enough time?	Haben wir genug Zeit?
What did you drink?	Was haben Sie getrunken[1]?
That is my affair.	Das ist meine Sache.
How much have you lent him?	Wieviel haben Sie ihm geliehen?
We first lent him ten shillings, and afterwards a pound.	Wir liehen ihm zuerst zehn Schilling und nachher ein Pfund.
I will explain this to you once more.	Ich will Ihnen dies nocheinmal erklären.
How is that said in German?	Wie sagt man das auf deutsch?
Will you spell it, please?	Wollen Sie es, bitte, buchstabieren?
You must not stay here any longer.	Sie müssen nicht länger hier bleiben.

1 **Was tranken Sie?** would be perfectly correct, and it is simpler for foreigners to use this construction in the beginning; but in ordinary conversation, Germans prefer to use the Perfect Tense in short sentences.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Will you take a seat, please?	Wollen Sie, bitte, Platz nehmen?
No, thanks; I can only stay two minutes.	Nein, danke; ich kann nur zwei Minuten bleiben.
Have you lost anything?	Haben Sie etwas verloren?
I should like to smoke a cigar.	Ich möchte eine Zigarre rauchen.
May I offer you one?	Darf ich Ihnen eine anbieten?
Why can't you wait a little longer?	Warum können Sie nicht ein wenig länger warten?
Bring me something to drink.	Bringen Sie mir etwas zu trinken.
Send him something to eat.	Senden Sie ihm etwas zu essen.
Give them something to do.	Geben Sie ihnen etwas zu tun.
I shall be here at one o'clock.	Ich werde um ein Uhr hier sein.
I will wait downstairs.	Ich will unten warten.
We have nothing for you to do to-day.	Wir haben heute nichts für Sie zu tun.
How do they want to do it?	Wie wollen sie es machen?
Where did you find this?	Wo haben Sie dies gefunden[1]?
May I visit him?	Darf ich ihn besuchen?
We were not allowed to read it.	Wir durften es nicht lesen.
Is she able to write a letter?	Kann sie einen Brief schreiben?
You must not smoke here.	Sie müssen hier nicht rauchen.
You have offended your friend.	Sie haben Ihren Freund beleidigt.
Have they tried to find him?	Haben sie versucht, ihn zu finden?
I wanted to do it.	Ich wollte es tun.[2]
He wants to go home.	Er will nach Hause[3] gehen.
Shall I open the window?	Soll ich das Fenster öffnen?
You ought not to play cards.	Sie sollten nicht Karten spielen.
You had no money.	Sie hatten kein Geld.

1 or **Wo fanden Sie dies?** see note on page 14; 2 formerly, and still occasionally, spelt **thun**; but T is generally substituted for TH in modern German orthography; 3 more colloquially, **nach Haus.**

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Can you not find what you are looking for ?	Können Sie nicht finden, was Sie ſuchen?
We don't know where he lives.	Wir wiſſen nicht, wo er wohnt.
Do you know what his name is ?	Wiſſen Sie, wie[1] er heißt[1]?
Tell me what he wants.	Sagen Sie mir, was er will.
Don't believe what he says.	Glauben Sie nicht, was er ſagt.
They only smoke cigarettes.	Sie rauchen nur Zigaretten.
He does not smoke much.	Er raucht nicht viel.
We used to pay the bill.	Wir bezahlten die Rechnung.
I did not pay the waiter.	Ich bezahlte den Kellner nicht.
We did not ask them.	Wir fragten ſie nicht.
We always used to buy it here.	Wir kauften es immer hier.
Does he play cards ?	Spielt er Karten ?
Very seldom. Not very often.	Sehr ſelten. Nicht ſehr oft.
Did you believe it ?	Glaubten Sie es ?
I don't believe that.	Ich glaube das nicht.
He was working at-that-time very strenuously.	Er arbeitete damals ſehr anſtrengend.
We did not hear them.	Wir hörten ſie nicht.
He has already fetched them.	Er hat ſie ſchon geholt.
We have got our luggage.	Wir haben unſer Gepäck.
What have they been saying ?	Was haben ſie geſagt ?
Don't you like it ?	Mögen Sie es nicht ?
He did not like to ask.	Er mochte nicht fragen.
You ought not to do this.	Sie ſollten dies nicht tun.
Why not ?	Warum nicht ?
Because it isn't right.	Weil es nicht recht iſt.
I consider it my duty to do it.	Ich halte[2] es für meine Pflicht, es zu tun.
Did she stay there all the evening ?	Blieb ſie den ganzen Abend dort ?
He showed his friend the way home.	Er zeigte ſeinem Freunde den Weg nach Hauſe.

1 literally : how he is-called ; 2 hold ; 3 innocence.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

Answer him as soon as possible.	Antworten Sie ihm so bald wie möglich.
Ask him what you like (—will).	Fragen Sie ihn, was Sie wollen.
Give us your reply not later than to-morrow.	Geben Sie uns Ihre Antwort nicht später als morgen.
Show them where I live.	Zeigen Sie ihnen, wo ich wohne.
She will come if she can.	Sie wird kommen, wenn sie kann.
I shall show it to you to-morrow morning (=early).	Ich werde es Ihnen morgen früh zeigen.
You speak much too fast.	Sie sprechen viel zu schnell
Speak more slowly, please.	Sprechen Sie langsamer, bitte.
I shall then understand you better.	Ich werde Sie dann besser verstehen.
I shall come again to-morrow.	Ich werde morgen wieder kommen.
I should pay them at once.	Ich würde sie sofort[1] bezahlen.
He would probably be out.	Er würde wahrscheinlich aus sein.
These are not my gloves	Dies sind nicht meine Handschuhe.
Are these your friends?	Sind dies Ihre Freunde?
Was it not your sister?	War es nicht Ihre Schwester?
Buy them.	Kaufen Sie sie.
Don't sell it.	Verkaufen Sie es nicht.
It is one o'clock.	Es ist ein Uhr or eins.
Was it two o'clock?	War es zwei Uhr?
It is not three o'clock.	Es ist nicht drei Uhr.
Was it not four o'clock?	War es nicht vier Uhr?
It is half past five.	Es ist halb sechs Uhr.
It was a quarter past seven.	Es war (ein) Viertel nach sieben.
Was it not ten minutes past eight?	War es nicht zehn Minuten nach acht?

1 or sogleich, or gleich.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

You may not stay later than ten o'clock.	Sie dürfen nicht später als zehn Uhr bleiben.
He can do what he likes.	Er kann tun, was er will.
Do you know where he lives?	Wissen Sie, wo er wohnt?
Will you tell me where you live?	Wollen Sie mir sagen, wo Sie wohnen?
I should like to have his address.	Ich möchte seine Adresse haben
Can't you speak French?	Können Sie nicht französisch sprechen?
She must not misunderstand me.	Sie muß mich nicht mißverstehen.
She sang several songs.	Sie sang mehrere Lieder.
They drank nothing at all.	Sie tranken gar nichts.
Do you find German difficult?	Finden Sie deutsch schwer?
The book is well bound.	Das Buch ist gut gebunden.
Stay, if you can.	Bleiben Sie, wenn Sie können.
I shall be at home all day.	Ich werde den ganzen Tag zu[1] Haus[1] sein.
So shall we. So shall I.	Wir[2] auch.[2] Ich auch.
So will they.	Sie auch.
So will the others.	Die andern auch.
He is binding the book.	Er bindet das Buch.
We found the way.	Wir fanden den Weg.
Did he drink the wine?	Trank er den Wein?
Did you not find him at home?	Haben Sie ihn nicht zu Haus gefunden?
It was not tied well. [songs.	Es war nicht gut gebunden.
They were singing German	Sie sangen deutsche Lieder.
I presented it to your friend.	Ich schenkte es Ihrem Freund.
Did you show him the pic-	Zeigten Sie ihm die Bilder?
Who is that man? [tures?	Wer ist dieser Mann?
He is an old soldier.	Es (*or* er) ist ein alter Soldat.

1 or **zu Hause**; in some parts of Germany, **daheim** is used for 'at home,' and **heim** for 'home'; this is better German, but less usual than **zu Haus** (at home), **nach Haus** (home); 2 we also.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

Don't smoke too much; it is very bad for you.	Rauchen Sie nicht zu viel; es ist sehr schlecht für Sie.
Don't look for him; it is useless.	Suchen Sie ihn nicht; es ist nutzlos.
Do[1] visit us sometimes.	Besuchen Sie uns doch[1] manchmal.
Can you understand him, if he speaks so fast?	Können Sie ihn verstehen, wenn er so schnell spricht?
You must pay what he demands.	Sie müssen zahlen, was er verlangt.
Will you be so good as to see to it for me?	Wollen Sie so gut sein, es für mich zu besorgen?
Push it on one side!	Schieben Sie es auf die Seite!
He pushed the books back.	Er schob die Bücher zurück.
It is freezing.	Es friert.
It was freezing all night.	Es fror die ganze Nacht.
He was playing with it.	Er spielte damit.
She is always speaking of it.	Sie spricht immer davon.
We bought some cards and played with them.	Wir kauften Karten und spielten damit.
They have run away into the forest.	Sie sind in den Wald geflohen.
Run away!	Fliehen Sie!
Did she write to her?	Schrieb sie ihr?
I do not know, but I believe so.	Ich weiß nicht, aber ich glaube so.
Shall I send him a telegram?	Soll ich ihm ein Telegramm senden?
It would be unpleasant, if she had forgotten it.	Es würde unangenehm sein, wenn sie es vergessen hätte.
Will you weigh it?	Wollen Sie es wiegen?
How much does it weigh?	Wieviel wiegt es?
I have not weighed it.	Ich habe es nicht gewogen.
Wait until it is ready.	Warten Sie, bis es fertig ist.
The wood was bent.	Das Holz war gebogen.

[1] **doch** (indeed=pray) makes the request more emphatic.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

We play every day.[1]	Wir spielen jeden Tag.
He accompanies us every morning.	Er begleitet uns jeden morgen.
This little boy works very well.	Dieser kleine Knabe arbeitet sehr gut.
He has some very useful books.	Er hat einige sehr nützliche Bücher.
Can you hear what I say?	Können Sie hören, was ich sage?
He must do what we want.	Er muß tun, was wir wollen.
Have you nothing for me to do?	Haben Sie nichts für mich zu tun?
Answer, when you are asked.	Antworten Sie, wenn[2] man Sie fragt.[2]
Smoke, if you have any tobacco.	Rauchen Sie, wenn Sie Tabak haben.
Don't drink that.	Trinken Sie das nicht.
Can you come again tomorrow?	Können Sie morgen wieder kommen?
A door must be either open or shut.	Eine Tür muß entweder offen oder zu sein.
The door is ajar; it is neither open nor shut.	Die Tür ist nur angelehnt; sie ist weder auf noch zu.
I shall wear my overcoat.	Ich werde meinen Überrock tragen.
It will rain soon.	Es wird bald regnen.
To-day is the first of May.	Heute ist der erste Mai.
Yesterday was the twenty-ninth of July.	Gestern war der neunundzwanzigste Juli.
He died on Friday, the 23rd of March, 1912, at eight o'clock in the morning.	Er starb (am) Freitag den 23. März 1912 um acht Uhr morgens.
I shall meet you on Thursday at ten o'clock in the evening.	Ich werde Sie Donnerstag um zehn Uhr abends treffen.
I was there on Wednesday the 29th of January at four o'clock in the afternoon.	Ich war (am) Mittwoch den 29sten Januar um vier Uhr nachmittags dort.

1 definite time is put in the Accusative; 2 if one you asks.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

He cannot understand you well.	Er kann Sie nicht gut verstehen.
You speak far too low for him.	Sie sprechen viel zu leise für ihn.
I do not like to speak any louder; it is too strenuous for me.	Ich mag nicht lauter sprechen; es ist zu anstrengend für mich.
He does not hear what we say.	Er hört nicht, was wir sagen.
It seems to me that he does not want to hear us.	Es scheint mir, er will uns nicht hören.
Come with us; we are going to the concert.	Kommen Sie mit uns; wir gehen ins Konzert.
I can't come; I have no time.	Ich kann nicht kommen; ich habe keine Zeit.
Don't send it to this address.	Senden Sie es nicht an diese Adresse.
Buy it, if you like.	Kaufen Sie es, wenn Sie wollen.
Sell them, if you must.	Verkaufen Sie sie, wenn Sie müssen.
Do you drink tea or coffee?	Trinken Sie Tee[1] oder Kaffee?
I never drink beer.	Ich trinke nie Bier.
Neither[3] do I.[2] Neither does he.	Ich auch nicht. Er auch nicht.
We generally drink milk.	Wir trinken gewöhnlich Milch.
He spoke to (=with) us.	Er sprach mit uns.
They have broken a window.	Sie haben ein Fenster zerbrochen.
He does not speak much.	Er spricht nicht viel.
Why have you not helped (to) your friend?	Warum haben Sie Ihrem Freund(e) nicht geholfen?
He is not dying yet.	Er stirbt noch nicht.
Did you send the boots to the shoemaker's?	Sandten Sie die Stiefel zum Schuhmacher?
He found it there.	Er fand es dort.
It was twenty-five minutes past two.	Es war fünfundzwanzig Minuten nach zwei.

1 formerly spelt Thee; 2=I also not.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Where did you meet him yesterday?	Wo trafen Sie ihn gestern?
I helped them as much as I could.	Ich half ihnen so viel wie ich konnte.
What medicine is he taking?	Was für Medizin nimmt er?
Have you spoken to the gentlemen?	Haben Sie mit den Herren gesprochen?
I think this is enough for to-day.	Ich denke, dies ist genug für heute.
Write to him to come to London.	Schreiben Sie ihm, nach London zu kommen.
She does not know where he is to-day.	Sie weiß nicht, wo er heute ist.
Do you know who has done this?	Wissen Sie, wer dies getan hat?
You ought not to go out without me.	Sie sollten nicht ohne mich ausgehen.
It is true; she may not stay.	Es ist wahr; sie darf nicht bleiben.
Don't forget it; it is important.	Vergessen Sie es nicht; es ist wichtig.
When will they bring it?	Wann werden sie es bringen?
You would not hear any noise.	Sie würden keinen Lärm hören.
He will bring it with him to-morrow.	Er wird es morgen mit sich[1] bringen.
What window has she opened?	Welches Fenster hat sie geöffnet?
You will probably have more time to-morrow.	Sie werden morgen wohl mehr Zeit haben.
They will come without him.	Sie werden ohne ihn kommen.
He will come alone afterwards.	Er wird nachher allein kommen.
She does not spoil her clothes so much as her sister.	Sie verdirbt ihre Kleider nicht so sehr wie ihre Schwester.
He meets them nearly every day.	Er trifft sie beinahe jeden Tag.

1 himself.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

Which were our rooms?	Welches waren unsere Zimmer?
Which was their street?	Welches war ihre Straße?
Who is that lady?	Wer ist diese Dame?
She is my aunt.	Es (*or* sie) ist meine Tante.
That gentleman is not very tall.	Dieser Herr ist nicht sehr groß.
Which umbrella have you had?	Welchen Regenschirm haben Sie gehabt?
What does this book cost?	Was kostet dieses Buch?
These boots are quite new.	Diese Stiefel sind ganz neu.
Every seat is occupied.	Jeder Platz ist besetzt.
Was not his hat quite new?	War sein Hut nicht ganz neu?
Yes, he bought it this[1] morning.[1]	Ja, er hat ihn heute[1] morgen[1] gekauft.
Didn't you order any wine?	Bestellten Sie keinen Wein?
If he isn't downstairs, (then) he is upstairs.	Wenn er nicht unten ist, dann ist er oben.
I shall go-out-of-town to-morrow morning.	Ich werde morgen früh[2] verreisen.
Do stay here with us.	Bleiben Sie doch hier bei uns.
I am not allowed to stay any longer.	Ich darf nicht länger bleiben.
I must be at home at five o'clock.	Ich muß um fünf Uhr zu Hause sein.
Is this not what he wants?	Ist dies nicht, was er will?
Where have you been?	Wo sind Sie gewesen?
It has not succeeded this time.	Es ist diesmal[3] nicht gelungen.
Have you been to Switzerland?—Only once.	Sind Sie in der Schweiz gewesen?—Nur einmal.
I was in Germany last month.—So were we.	Ich war letzten Monat in Deutschland.—Wir auch.
I sent it to my aunt.	Ich schickte es meiner Tante.
I have not told (=said it to) my brother.	Ich habe es meinem Bruder nicht gesagt.
They did not ask me.	Sie fragten mich nicht.

1=to-day morning; 2 early; 3 more usual than **dieses Mal.**

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

Why don't you come with us to-morrow?	Warum kommen Sie morgen nicht mit uns?
I am afraid I have too much to do.	Ich befürchte, ich habe zu viel zu tun.
I really don't know what to say.	Ich weiß wirklich nicht, was zu sagen.
He would like to know it.	Er möchte es gern[1] wissen.
He does not lock the door before twelve o'clock.	Er schließt die Tür nicht vor zwölf Uhr.
They lost it out of the carriage.	Sie verloren es aus dem Wagen.
We have not written to them since that day.	Wir haben ihnen seit diesem Tage nicht geschrieben.
Did you take it from our table?	Nahmen Sie es von unserm Tisch?
We met him near his house.	Wir trafen ihn bei seinem Hause.
Is this the first time?	Ist dies das erste Mal?
No, it is the second time.	Nein, es ist das zweite Mal.
He gave it to me (the) last time.	Er gab es mir das letzte Mal.
They have shut the doors and windows.	Sie haben die Türen und Fenster geschlossen.
He is at home, is he not?	Er ist zu Haus, nicht wahr?
You said so, did you not?	Sie sagten so, nicht wahr?
She has seen it, has she not?	Sie hat es gesehen, nicht wahr?
They were singing, were they not?	Sie sangen, nicht wahr?
We shall go to the ball, shall we not?	Wir werden auf den Ball gehen, nicht wahr?
Which way am I to go?	Welchen[2] Weg[2] muß ich gehen?
To the right, or to the left?	Nach rechts oder nach links?
Can't you really wait a little longer?	Können Sie wirklich nicht noch[3] ein wenig[3] warten?
You must not eat and drink so much.	Sie müssen nicht so viel essen und trinken.
Did he lock his desk?	Schloß er sein(en)[4] Pult zu?

1 willingly; 2 or Wie (how); 3 yet a little; 4 Pult (masc. or neut.).

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

What do you want to ask him?	Was wollen Sie ihn fragen?
What is that called in German?	Wie[1] heißt[1] das auf deutsch?
I don't know what his name is.	Ich weiß nicht, wie[2] er heißt.[2]
Why won't you accept it?	Warum wollen Sie es nicht annehmen?
Whom were you writing to just now?	An wen schrieben Sie gerade? *or* Wem schrieben Sie? *etc.*
I was writing to my sister.	Ich schrieb meiner[3] Schwester.
He slept the whole night.	Er schlief die ganze Nacht.
Have you slept well?	Haben Sie gut geschlafen?
My overcoat is hanging here.	Mein Überrock hängt hier.
Let him come.	Lassen Sie ihn kommen.
He lets them go.	Er läßt sie gehen.
To-day is the first of February.	Heute ist der erste Februar.
To-morrow is the last day of the month.	Morgen ist der Letzte[4] des Monats.
This month has thirty-one days.	Dieser Monat hat einunddreißig Tage.
I shall come back on Monday at three o'clock.	Ich werde (am) Montag um drei Uhr zurückkommen.
A week ago.	Vor einer Woche.
Three months ago.	Vor drei Monaten.
Half an hour ago.	Vor einer halben Stunde.
Answer him, if he asks you.	Antworten Sie ihm, wenn er Sie fragt.
I should like to smoke a cigar.	Ich möchte gern[5] eine Zigarre rauchen.
Can I get one here?	Kann ich eine hier bekommen?
Certainly. Waiter, bring the gentleman some cigars.	Gewiß. Kellner, bringen Sie dem Herrn einige Zigarren.
At what price?	Zu welchem Preis?
Give me the matches.	Geben Sie mir die Zündhölzer.[5]

1 how is-called ; 2 how he is-named ; 3 or an meine ; 4 or der letzte Tag ; 5 willingly ; 6 or Streichhölzer, or Streichhölzchen.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

It seems to be very easy.	Es scheint sehr leicht zu sein.
You ought not to keep it.	Sie sollten es nicht behalten.
She did not remain with us.	Sie blieb nicht bei uns.
I did not lend him my dictionary; he took it.	Ich lieh ihm mein Wörterbuch nicht; er nahm es.
Did you see a letter lying on the table?	Sahen Sie einen Brief auf dem Tisch liegen?
Yes, the servant took it.	Ja, das Dienstmädchen nahm [ihn.
Whom have you spoken to?	Mit wem haben Sie gesprochen?
Allow me to help you.	Erlauben Sie mir, Ihnen zu helfen.
Tell me where you were yesterday.	Sagen Sie mir, wo Sie gestern waren.
I know why he does not come.	Ich weiß, warum er nicht kommt.
Do you happen to know what he wants from me?	Wissen Sie vielleicht,[1] was er von mir will?
Will you attend to something for us?	Wollen Sie etwas für uns besorgen?
Can't they come with you?	Können sie nicht mit Ihnen kom[men?
Will you tell me how old he is?	Wollen Sie mir sagen, wie alt er ist?
I must go out now, as I have to make some purchases.	Ich muß nun ausgehen, da ich einige Einkäufe zu machen habe.
Will you be long before you return?	Werden Sie lange bleiben,[2] ehe Sie zurückkommen?
I shall be back before five o'clock.	Ich werde vor fünf Uhr zurück [sein.
We shall wait tea for you.	Wir werden mit dem Tee auf Sie warten.
All right. I shall not be too late.	Schön, *or* gut. Ich werde nicht zu spät kommen.
You must not disturb me.	Sie müssen mich nicht stören.

1 perhaps; 2 remain, stay.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

I have drunk a glass of water.	Ich habe ein Glas Waſſer getrunken.
She gave me a cup of tea.	Sie gab mir eine Taſſe Tee.
Waiter! Bring us a bottle of wine.	Kellner! Bringen Sie uns eine Flaſche Wein.
They have disputed a long time over it.	Sie haben lange darüber geſtritten.
Who has torn the paper?	Wer hat das Papier zerriſſen?
Why did you cut the end off?	Warum ſchnitten Sie das Ende ab?
It is I; it is not she.	Ich bin es; ſie iſt es nicht.
Is it you? it was not we.	Sind Sie es? wir waren es nicht.
I cannot see him before six o'clock.	Ich kann ihn nicht vor ſechs Uhr ſehen.
Will you invite them for to-morrow?	Wollen Sie ſie auf morgen einladen?
Has he not to go out of town at twelve o'clock?	Muß er nicht um zwölf Uhr verreiſen?
She can only understand him very badly.	Sie kann ihn nur ſehr ſchlecht verſtehen.
Do you understand what I say?	Verſtehen Sie, was ich ſage?
Tell me what he writes, please.	Sagen Sie mir, bitte, was er ſchreibt.
Buy three pounds[1] of butter.	Kaufen Sie drei Pfund Butter.
It was six inches[1] long.	Es war ſechs Zoll lang.
The door is seven feet high.	Die Tür[2] iſt ſieben Fuß hoch.
The room is twenty feet long, and fifteen wide.	Das Zimmer iſt zwanzig Fuß lang und fünfzehn breit.
What is the height?	Was iſt die Höhe?
How high is it?	Wie hoch iſt es?
He paid three pounds eight shillings.	Er zahlte drei Pfund acht Schilling.

1 Nouns expressing weight or measure are in the Singular, and the 'of' is not rendered in German; 2 or Türe.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Give me something to do, if you can.	Geben Sie mir etwas zu tun, wenn Sie können.
Why don't you talk to him?	Warum sprechen Sie nicht mit ihm?
From whom did you receive it?	Von wem haben Sie es erhalten?
We have been here three weeks.[1]	Wir sind seit drei Wochen hier.
How long have you been learning German[1]?	Seit wann lernen Sie deutsch?
Stay, please, and help us.	Bleiben Sie, bitte, und helfen Sie uns.
Do not sleep too long.	Schlafen Sie nicht zu lang.
Your hat was hanging there.	Ihr Hut hing dort.
He let them do it.	Er ließ sie es tun.
We advised them to be quiet.	Wir rieten ihnen ruhig zu sein.
Didn't you know him again?	Kannten Sie ihn nicht wieder?
He sent his servant.	Er sandte seinen Diener.
Why have you not begun yet?	Warum haben Sie noch nicht begonnen?
Do not swim too far out.	Schwimmen Sie nicht zu weit hinaus.
Will you write a little letter?	Wollen Sie einen kleinen Brief schreiben?
I will try, but it is very difficult.	Ich will es versuchen, aber es ist sehr schwer.
It is quite easy. But you must make short sentences.	Es ist ganz leicht. Aber Sie müssen kurze Sätze machen.
What would you like to write?	Was möchten Sie schreiben?
Say it in English.	Sagen Sie es auf englisch.
I shall help you to translate it.	Ich werde Ihnen helfen, es zu übersetzen.
Speak German, please; I do not understand English.	Sprechen Sie deutsch, bitte; ich verstehe kein englisch.

1 literally: We are since three weeks here; Since when learn you German? the Present Tense is used, if the action is still going on, or if the condition still exists, at the time of speaking.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

It is just striking six (o'clock)	Es schlägt gerade sechs Uhr.
Was it not striking eight?	Schlug es nicht acht Uhr?
He does not wear gloves.	Er trägt keine Handschuhe.
They have carried it all the way.	Sie haben es den ganzen Weg getragen.
Drive him to the station.	Fahren Sie ihn auf[1] den Bahnhof.[1]
She wore a silk dress.	Sie trug ein seidenes Kleid.
We were carrying it home.	Wir trugen es nach Hause.
It costs sixpence a pound.	Es kostet sechs Pence das[2] Pfund.
We were paying five shillings an hour.	Wir zahlten fünf Schilling die[2] Stunde.
Each of them is earning more than two pounds a week.	Jeder von ihnen verdient mehr als zwei Pfund die[2] Woche.
He lives in that large house.	Er wohnt in diesem großen Haus (*or* Hause).
I saw your elder brother to-day.	Ich sah heute Ihren älteren Bruder.
He was smoking all the time.	Er rauchte die ganze Zeit.
We had very fine weather yesterday.	Wir hatten gestern sehr schönes Wetter.
What have you forgotten, then?	Was haben Sie denn vergessen?
Why has he not written to us?	Warum hat er uns nicht geschrieben?
Why are you not ready yet?	Warum sind Sie noch nicht bereit?
He is coming and going the whole day.	Er kommt und geht den ganzen Tag.
Tell me how much it costs.	Sagen Sie mir, wieviel es kostet.
Do you know how it ends?	Wissen Sie, wie es endet?
Who knows why she does not answer?	Wer weiß, warum sie nicht antwortet?
Why does he always work at home?	Warum arbeitet er immer zu Hause?
He always finds everything too difficult.	Er findet immer alles zu schwer.

1 or an den Bahnhof, or nach dem Bahnhof; 2 or per.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

He ought to take his hat off.	Er sollte den[1] Hut abnehmen.[2]
Why doesn't he take his hat off?	Warum nimmt er den[1] Hut nicht ab?
Won't you take off your boots?	Wollen Sie nicht die[3] Stiefel ausziehen[2]?
Take off your gloves.	Ziehen[4] Sie die[3] Handschuhe aus.
She is to shut the window.	Sie soll das Fenster zumachen.[5]
Don't close the door.	Machen Sie die Türe nicht zu.[6]
Shall we open the windows?	Sollen wir die Fenster aufmachen[7]?
Open the doors.	Machen Sie die Türen auf.
He did not mention[8] any name.	Er nannte keinen Namen.
The fire has been burning.	Das Feuer hat gebrannt.
We had not known him.	Wir hatten ihn nicht gekannt.
He called me his friend.	Er nannte mich seinen Freund.
She has sent the parcel.	Sie hat das Paket gesandt.
There is a fire[9] somewhere.	Es brennt irgendwo.
I will tell you something.	Ich will Ihnen etwas sagen.
At what time do you get up?	Um wieviel Uhr stehen[10] Sie auf?
What time do you go to business?	Um welche Zeit gehen Sie ins Geschäft?
In what part of London do you live?	In welchem Teil von London wohnen Sie?
Have you anything else to ask?	Haben Sie sonst[11] noch etwas[11] zu fragen?
We generally get up before seven.	Wir stehen gewöhnlich vor sieben Uhr auf.

1 or **seinen**; in such sentences, where articles of clothing, or parts of the body, are referred to, either the Article or the Possessive Adjective can usually be employed; 2 the prefix is separable (**ABnehmen, AUSziehen,** etc.), unless we indicate that the other part of the word takes the stress; 3 or **Ihre**; 4 pull; 5 or **schließen** (this word really means 'lock'); 6 don't make (=put) the door to; 7 or **öffnen**; 8=name; 9=conflagration; 10 **AUFstehen** is literally 'to stand up'; 11 else yet something.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

I will put on my overcoat.	Ich will meinen[1] Überrock (*or* Überzieher) anziehen.
Put your slippers on.	Ziehen Sie Ihre Hausschuhe[2] an.
You ought to put on a cap.	Sie sollten eine Kappe aufsetzen.
Why doesn't he put his cap on?	Warum setzt[3] er seine Kappe nicht auf?
Will you open the house?	Wollen Sie das Haus aufschließen.
The room is locked.	Das Zimmer ist abgeschlossen.[4]
Who unlocked this room?	Wer schloß dieses Zimmer auf?
Why have you locked it up again?	Warum haben Sie es wieder zugeschlossen?
The people were running away.	Die Leute rannten weg.
Send it to him at once.	Senden Sie es ihm sofort.
You do not know him.	Sie kennen ihn nicht.
Do you know what time the performance begins?	Wissen Sie, wann die Vorstellung anfängt?
I believe it commences at half past seven.	Ich glaube, sie beginnt um sieben Uhr dreißig.
We will read a little.	Wir wollen ein wenig lesen.
Will you begin, please?	Wollen Sie, bitte, anfangen?
Can you understand this expression?	Können Sie diesen Ausdruck verstehen?
You must speak slowly and distinctly.	Sie müssen langsam und deutlich sprechen.
It is more difficult to read aloud distinctly than to speak.	Es ist schwerer, deutlich vorzulesen als zu sprechen.
In speaking we only employ words that we understand properly.	Zum Sprechen gebraucht man nur Wörter, die man gut kennt.
In reading, a great many unknown words and expressions occur.	Beim Lesen kommen viele unbekannte Wörter und Ausdrücke vor.

1 or **einen**; 2 or **Pantoffel**; 3 sets; 4 or **zugeschlossen**.

CC-0, Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Will you pack this up?	Wollen Sie dies einpacken?
He hasn't unpacked his trunk yet.	Er hat seinen Koffer noch nicht ausgepackt.
We always went out together.	Wir gingen immer zusammen aus.
But you ought to go out more.	Sie sollten aber mehr ausgehen.
Why haven't you been out to-day?	Warum sind Sie heute nicht ausgegangen?
Don't go out so much.	Gehen Sie nicht so viel aus!
He will go out with us next Sunday.	Er wird nächsten Sonntag mit uns ausgehen.
I am at business by nine o'clock.	Ich bin um neun Uhr im Geschäft.
My friend begins rather later.	Mein Freund fängt etwas[2] später an.
You look rather pale.	Sie sehen etwas blaß aus.
You don't go enough into the open air.	Sie gehen nicht genug[3] in die frische[4] Luft.
I have no time to take exercise; I have to study a great deal.	Ich habe keine Zeit, um mir Bewegung zu machen; ich muß viel studieren.
One can find time for everything, if one plans things properly.	Man kann Zeit zu allem finden, wenn man sich[5] richtig einrichtet.[5]
Everyone hasn't as much will power as you.	Nicht jedermann hat so viel Willenskraft wie Sie.
Are you making fun of me, or flattering me?	Spotten Sie oder schmeicheln Sie mir?
Neither (of the two); I am merely saying what is true.	Keines von beiden; ich spreche nur die Wahrheit.[6]

1 = however; 2 somewhat; 3 or **genügend**; 4 fresh; 5 one's-self correctly arranges; 6 truth; the literal translation (**ich sage nur, was wahr ist**) would be equally correct.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

Will you come a little earlier to-morrow?	Wollen Sie morgen ein wenig früher kommen?
Listen to me!	Hören Sie mir zu!
Are you ready?	Sind Sie bereit?
I do not understand you.	Ich verſtehe Sie nicht.
Say it once more, but slowly.	Sagen Sie es nocheinmal, aber langſam.
Will you repeat what I have said?	Wollen Sie wiederholen,[1] was ich geſagt habe?
Light the gas.	Zünden Sie das Gas an.
Please don't lose the address.	Bitte, verlieren Sie die Adreſſe nicht.
What are you looking for?	Was ſuchen Sie?
Can I help you?	Kann ich Ihnen helfen?
Why do you never come to see us?	Warum beſuchen Sie uns nie?
I have forgotten your name and address.	Ich habe Ihren Namen und Ihre Adreſſe vergeſſen.
Why do you not simply say so?	Warum ſagen Sie nicht einfach ſo?
He thinks he can do it better.	Er denkt, er kann es beſſer tun.
I have (already) again forgotten what I wanted to say.	Ich habe ſchon wieder vergeſſen, was ich ſagen wollte.
He cannot understand what you say.	Er kann nicht verſtehen, was Sie ſagen.
Why not? Do I speak too fast for him?	Warum nicht? Spreche ich zu ſchnell für ihn?
Yes, and you say too much at one time.	Ja, und Sie ſagen zu viel auf einmal.
You ought only to form short sentences.	Sie ſollten nur kurze Sätze bilden.
That is quite right, but I forget myself sometimes.	Das iſt ganz richtig, aber ich vergeſſe mich manchmal.
He ought to interrupt you.	Er ſollte Sie unterbrechen.[1]

1 pronounced: vee-der-**hoh**-len, 'oonn-ter-**bre***k*-en' (prefix inseparable); Vowels printed in thick type are stressed.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

May I offer you anything?	Darf ich Ihnen etwas anbieten?
I cannot endure that.	Ich kann das nicht aushalten.
Unbutton your[1] coat.	Knöpfen Sie Ihren Rock auf.
She is buttoning her[1] gloves.	Sie knöpft ihre Handschuhe zu.
I am putting my warmest things on.	Ich ziehe meine wärmsten Sachen an.
Turn off the water.	Drehen Sie das Wasser ab.
Don't talk so much!	Sprechen Sie nicht so viel!
The others would like to read.	Die andern möchten lesen.
Why don't you look for it?	Warum suchen Sie es nicht?
Don't speak to me, please.	Bitte, sprechen Sie nicht mit mir.
Can't you do it without us?	Können Sie es nicht ohne uns tun?
Haven't they arrived yet?	Sind sie noch nicht angekommen?
We have already come to an agreement.	Wir sind schon übereingekommen.
When does the sun rise?	Wann geht die Sonne auf?
Why are you getting out?	Warum steigen Sie aus?
Get in, please.	Steigen Sie ein, bitte.
Come along at once.	Kommen Sie sofort mit.
I should like to see some hats.	Ich möchte einige Hüte sehen.
Will you take my measure?	Wollen Sie mein Maß nehmen?
What kind of hats may I show you?	Was für eine Art Hüte darf ich Ihnen zeigen?
These hats are very much worn just now.	Diese Hüte werden jetzt sehr viel getragen.
This color doesn't suit me.	Diese Farbe steht mir nicht.
Shall I show you something better?—[cheaper?]	Soll ich Ihnen etwas Besseres [Billigeres] zeigen?
No, this is the right price.	Nein, dies ist der richtige Preis.

1 the use of THE instead of MY, HIS, HER, etc., in such sentences is more idiomatic, but both ways are correct.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

I have arranged it with him.	Ich habe es mit ihm ausgemacht.
We found him at home.	Wir haben ihn angetroffen.[1]
Haven't you looked into the matter?	Haben Sie es nicht eingeſehen?
Who fell asleep?	Wer iſt eingeſchlafen?
Didn't he stay away?	Iſt er nicht weggeblieben?
The post hasn't come in.	Die Poſt iſt ausgeblieben.[2]
Copy this.	Schreiben Sie dies ab.
Leave off.	Hören Sie auf!
Why won't you pay the bill?	Warum wollen Sie die Rechnung nicht bezahlen?
Because he has charged too much.	Weil er zu viel berechnet hat.
I shall enquire what the right price is.	Ich werde mich erkundigen,[3] was der richtige Preis iſt.
I have no objection.	Ich habe nichts[4] dagegen.[4]
How much did you pay for it?	Wieviel zahlten Sie dafür?
Please don't lose the address.	Bitte, verlieren Sie die Adreſſe nicht.
Let us now speak German a little.	Laſſen Sie uns nun ein wenig deutſch ſprechen.
I don't know anything to say.	Ich weiß nichts zu ſagen.
What am I to speak about?	Von[5] was[5] ſoll ich ſprechen?
Speak of whatever you like (=want to).	Sprechen Sie von[5] was[5] Sie wollen.
Then I will talk about the weather.	Dann will ich über das Wetter ſprechen.
It is very fine to-day.	Es iſt heute ſehr ſchön.[6]
Do you think it will rain soon?	Glauben Sie, daß es bald regnen wird[7]?
I take the weather as it comes.	Ich nehme das Wetter, wie es kommt.

1 **antreffen**, to meet with, see; 2 remained out; 3 **sich erkundigen**, to make enquiries, ascertain; 4 nothing against it; 5 or **wovon**; 6 or **schönes Wetter**; 7 or **Glauben Sie, es wird bald regnen?**

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

He isn't coming again.	Er kommt nicht wieder.
Come back soon.	Kommen Sie bald wieder!
She never came back after that.	Sie kam nachdem nie wieder.
When will you come back?	Wann wollen Sie wiederkommen?
They haven't come back.	Sie sind nicht wiedergekommen.
I am coming back next week.	Nächste Woche komme ich wieder.
Why do you write so much?	Warum schreiben Sie so viel?
Can't you dictate the things?	Können Sie die Sachen nicht diktieren?
No, for I write in a foreign language.	Nein, denn ich schreibe in einer fremden Sprache.
Give us what is ready.	Geben Sie uns, was fertig ist.
Don't believe them; it is not true.	Glauben Sie ihnen nicht; es ist nicht wahr.
I will show you how it is done.	Ich will Ihnen zeigen, wie es gemacht wird.
Where is the waiter?	Wo ist der Kellner?
He is just coming.	Er kommt eben.
Waiter! give me the bill of fare.	Kellner! geben Sie mir die Speisekarte.
What can you recommend us?	Was können Sie uns empfehlen?
Order me an underdone rump-steak.	Bestellen Sie mir ein englisches Rumpsteak.
What will you have with it?	Was wünschen[1] Sie dazu?
Salad and potatoes.	Salat und Kartoffel.
Give me my bill.	Geben Sie mir meine Rechnung.[2]
What newspapers do you take?	Was für Zeitungen halten[3] Sie?
Bring me an illustrated periodical.	Bringen Sie mir eine illustrierte Zeitung.

1 wish, want; 2 or **Kellner! Zahlen!** 3 hold=keep.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

When will the boat arrive?	Wann wird das Boot ankommen?
Begin at once.	Fangen Sie ſofort an.
Take off your boots.	Ziehen Sie Ihre Stiefel aus.
We were packing up.	Wir packten ein.
Haven't you unpacked your trunk yet?	Haben Sie Ihren Koffer noch nicht ausgepackt?
Ask whatever you like; I shall only give you what is right.	Verlangen Sie, was[1] Sie wollen[1]; ich gebe[2] Ihnen nur, was recht iſt.
Can't you speak a little louder?	Können Sie nicht etwas[3] lauter ſprechen?
Tell me what you have prepared.	Sagen Sie mir, was Sie vorbereitet haben.
I have translated two pages, and read three.	Ich habe zwei Seiten überſetzt, und drei geleſen.
We are looking at the clock, because we want to know what the time is.	Wir ſehen auf die Uhr, weil wir wiſſen wollen, was die Zeit iſt.
Do you want to leave us already?	Wollen Sie uns ſchon verlaſſen?
Yes, it is time for me to go.	Ja, es iſt Zeit für mich zu gehen.
I am fetching my wife from the theatre.	Ich hole meine Frau vom Theater ab.
Why didn't you go to the theatre?	Warum gingen Sie nicht ins Theater?
I prefer to talk to my friends.	Ich ziehe vor, mit meinen Freunden zu ſprechen.
That is very flattering to us.	Das iſt ſehr ſchmeichelhaft für uns.
You have probably already seen the piece.	Sie haben das Stück wohl ſchon geſehen.
No, I don't care much for comedies.	Nein, ich mache mir nichts aus Luſtſpielen.

1 what you will; 2 the Present Tense is frequently used in German, when a near future is referred to; 3 somewhat, rather.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

He informed me by telegram.	Er zeigte es mir durch ein Telegramm an.
They forwarded the goods to us immediately.	Sie sandten die Waren sofort an uns ab.
Your letter has just arrived.	Ihr Brief ist gerade angekommen.
They were putting their gloves on.	Sie zogen ihre Handschuhe an.
Blow the candle out.	Blasen Sie das Licht aus.
We shall start punctually.	Wir werden pünktlich abfahren.
Pick up those papers.	Heben Sie diese Papiere auf.
Shut the door, and open a window.	Machen Sie die Tür zu,[1] und machen Sie ein Fenster auf.
We can't have both door and window open.	Wir können nicht Tür und Fenster aufhaben.
I am very fond of fresh air, but I will not sit in a draught.	Ich[2] habe gern[2] frische Luft, aber ich will nicht im Zug sitzen.
You must sign the letter.	Sie müssen den Brief unterzeichnen.
Please examine his signature.	Bitte, prüfen Sie seine Unterschrift.
You ought not to waste your money.	Sie sollten Ihr Geld nicht verschwenden.
I should like to smoke a cigar.	Ich möchte eine Zigarre rauchen.
What kind can you recommend to me?	Was für eine Sorte können Sie mir empfehlen?
Do you want a mild or a full flavored one?	Wünschen Sie eine leichte oder eine schwere?
I don't like cigars either too mild or too strong.	Ich rauche die Zigarren nicht gern[3] zu leicht oder zu stark.
Then this one will probably suit you.	Dann wird Ihnen diese wohl passen.
Your friend Mr. — always smokes them.	Ihr Freund, der Herr —, raucht sie immer.

1 make (=put) the door to; 2 I have willingly=I like; 3 willingly.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

Why have you not lighted the gas?	Warum haben Sie das Gas nicht angezündet?
Did you put out the lamp?	Löſchten Sie die Lampe aus?
You must change on the way.	Sie müſſen unterwegs umſteigen.
He came too late, because he slept too long.	Er kam zu ſpät, weil er zu lange ſchlief.
Wait till I come home.	Warten Sie, bis ich nach Haus (*or* nach Hauſe) komme.
At what time do you get up?	Um wieviel Uhr ſtehen Sie auf?
The fire has gone out; they must light it again.	Das Feuer iſt ausgegangen; man[1] muß es wieder anzünden.
Here are the matches.	Hier ſind die Streichhölzchen.
Will you give me wood and paper?	Wollen Sie mir Holz und Papier geben?
You surely don't want to light the fire yourself?	Sie wollen doch nicht ſelbſt das Feuer anzünden?
Why not? It would not be the first time.	Warum nicht? Das wäre nicht das erſte Mal.
You have misunderstood me.	Sie haben mich falſch[2] verſtanden.
I have not misunderstood you.	Ich habe Sie nicht mißverſtanden.
Will you repeat what you said?	Wollen Sie wiederholen,[3] was Sie geſagt haben?
Certainly; I can repeat the sense, but not the exact words.	Gewiß; ich kann den Sinn, aber nicht die genauen Worte wiederholen.
I unfortunately cannot understand you.	Ich kann Sie leider nicht verſtehen.
You speak much too fast for me.	Sie ſprechen viel zu ſchnell für mich.
Please speak more slowly.	Bitte, langſamer zu ſprechen.

1 one; 2 false(ly), wrong(ly); 3 pronounced 'vee-der-**hoh**-len' (prefix inseparable).

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

He was out when I arrived yesterday.	Er war aus, als ich gestern ankam.
I don't know why he copied the letter.	Ich weiß nicht, warum er den Brief abschrieb.
Dress yourself!	Ziehen Sie sich an!
Mayn't we call for you?	Dürfen wir Sie nicht abholen?
I expect it will be ready to-morrow morning.	Ich erwarte, daß es morgen früh fertig ist.
We saw them, before they saw us.	Wir sahen sie, ehe sie uns sahen.
You arrived too late.	Sie kamen zu spät an.
Do you happen to know what his address is?	Wissen Sie vielleicht,[1] was seine Adresse ist?
He doesn't yet know when he has to go.	Er weiß noch nicht, wann er gehen muß.[2]
I asked, because I didn't know (it).	Ich fragte, weil ich es nicht wußte.
We didn't know a word about it.	Wir wußten kein Wort davon.
I believe he doesn't know what he wants.	Ich glaube, er weiß nicht, was er will.
What has she bought herself with the money?	Was hat sie sich für das Geld gekauft?
Why haven't you invited him?	Warum haben Sie ihn nicht eingeladen?
Will you put these papers in order?	Wollen Sie diese Papiere ordnen?
I arranged them only last week.	Ich habe sie erst letzte Woche geordnet.
They are nevertheless again in the greatest disorder.	Sie sind dennoch wieder in der größten Unordnung.
I should like to know who the offender is.	Ich möchte wissen, wer der Schuldige ist.

1 perhaps; 2 or wann er zu gehen hat.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

He only visited us after he had visited them.	Er beſuchte uns erſt, nachdem er ſie beſucht hatte.
I know nothing of it, because I haven't read it.	Ich weiß nichts davon, weil ich es nicht geleſen habe.
It will not occur[1] to me.	Es will mir nicht einfallen.
I should like to see[2] you, before you go away.	Ich möchte Sie ſprechen, ehe Sie weggehen.
Do you know who took the parcel from you ?	Wiſſen Sie, wer Ihnen das Paket abnahm ?
"Verboten" (forbidden) is a very important word in Germany.	"Verboten" iſt ein ſehr wichtiges Wort in Deutſchland.
No admittance.	Verbotener[3] Eingang.[3]
No smoking allowed here.	Es iſt verboten, hier zu rauchen.
It is forbidden, subject to a fine of ten marks.	Es iſt bei zehn Mark Strafe verboten.
It is forbidden to cross the line.	Es iſt verboten, das Gleis zu überſchreiten.
There is no difference between these words.	Es iſt kein Unterſchied zwiſchen dieſen Wörtern.
This sentence is far too long.	Dieſer Satz iſt viel zu lang.
Where will you go to-morrow ?	Wo werden Sie morgen hingehen ?
I don't know for certain yet, but I shall go into the country.	Ich weiß es noch nicht beſtimmt, aber ich werde aufs Land gehen.
Are you going alone, or with your family ?	Gehen Sie allein oder mit Ihrer Familie ?
I always take my wife with me.	Ich nehme ſtets meine Frau mit.
We only take the children in the school holidays.	Wir nehmen die Kinder nur in den Schulferien.
We do exactly the same.	Wir machen es genau ſo.

1=come into my mind ; 2 see note 1, page 7 ; 3 forbidden entrance.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

We informed him of it by letter.	Wir teilten es ihm in einem Brief mit.
It was forwarded (on) the same day.	Es wurde am selben Tage abgesandt.
Let us know when he will come to us.	Lassen Sie uns wissen, wann er zu uns kommt.[1]
Don't tell him where we have been.	Sagen Sie ihm nicht, wo wir gewesen sind.
It is a pity that we do not agree better.[2]	Es ist schade, daß wir nicht mehr übereinstimmen.
Please tell me whom you invited.	Sagen Sie mir, bitte, wen Sie einluden.[3]
Will you try to talk German to one another?	Wollen Sie versuchen, miteinander deutsch zu sprechen.
You should not make such long sentences.	Sie sollten keine solch langen Sätze machen.
What did you ask him?	Was haben Sie ihn gefragt?
What did he answer you?	Was hat er Ihnen geantwortet?
Did you say anything to him?	Haben Sie etwas zu ihm gesagt?
I didn't say a word.	Ich habe kein Wort erwähnt.[4]
I want to tell you something.	Ich will Ihnen etwas sagen.
Have you anything to ask?	Haben Sie etwas zu fragen?
Don't you know any news?	Wissen Sie nichts Neues?
None at all.	Gar nichts.
You wanted to speak to me this morning.	Sie wollten heute morgen mit mir sprechen.
You can do so now, if it suits you.	Sie können es jetzt tun, wenn es Ihnen paßt.
It is nothing very important; it is better to talk it over in business hours.	Es ist nichts sehr Wichtiges; es ist besser, es in den Geschäftsstunden zu besprechen.

1 or **kommen wird**; 2=more; 3 or **eingeladen haben**; 4 mentioned.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

When did it take place?	Wann fand es statt?
Do not put out the lights.	Löschen Sie nicht die Lichter aus.
They got up before four o'clock.	Sie standen vor vier Uhr auf.
We added several other things.	Wir fügten verschiedene andere Sachen hinzu.[1]
I waited while he dressed himself.	Ich wartete, während er sich anzog.
He was angry, because we did not listen to him.	Er war ärgerlich, weil wir ihm nicht zuhörten.
We have come too late, because we listened too long.	Wir kommen zu spät, weil wir zu lange zuhörten.
That was where we met him.	Das war, wo wir ihn antrafen.
You must confess it.	Sie müssen es eingestehen.
I do not go out much.	Ich gehe nicht viel aus.
You did not pronounce the words well.	Sie sprachen die Wörter nicht gut aus.
How much shall I give our waiter?	Wieviel soll ich unserm Kellner geben?
I don't know what the custom here is.	Ich weiß nicht, was der Gebrauch hier ist.
Whom have you bought this present for?	Für wen haben Sie dieses Geschenk gekauft?
That is a secret; I may not tell you yet.	Das ist ein Geheimnis; das darf ich Ihnen noch nicht sagen.
Very well; I will have patience.	Gut; ich werde Geduld haben.
When may we congratulate you?	Wann darf man Ihnen gratulieren[2]?
On what? my birthday is gone by long ago.	Wozu[3] denn? mein Geburtstag ist längst vorüber.
I mean on your engagement to the lady for whom this present is intended.	Ich meine zu Ihrer Verlobung mit der Dame, für die dieses Geschenk bestimmt ist.

1 or **bei**; 2 or **Ihnen Glück wünschen** (wish you joy); 3 or **zu was?**

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Can you guess who has been here?	Können Sie erraten, wer hier gewesen ist?
He hoped that you would be pleased.	Er hoffte, daß Sie sich freuen würden.
This is the reason (why) they did not begin.	Dies ist der Grund, warum sie nicht anfingen.
His letter arrived before I went out.	Sein Brief kam an, ehe ich ausging.
The train started (just) as he arrived.	Der Zug fuhr ab, als er ankam.
He arrived as the train started.	Er kam an, als der Zug abfuhr.
Will you ask him where he lives?	Wollen Sie ihn fragen, wo er wohnt?
I should not like to buy it without you.	Ich möchte es nicht ohne Sie kaufen.
We were only looking on.	Wir sahen nur zu.
Why don't you go to business?	Warum gehen Sie nicht ins Geschäft?
It is still too early for me.	Es ist noch zu früh für mich.
We only begin at ten o'clock.	Wir fangen erst um zehn Uhr an.
How long do you stay there in the evening, then?	Wie lange bleiben Sie dann abends da?
Generally until seven o'clock, but frequently much later.	Gewöhnlich bis sieben Uhr, aber häufig viel später.
We should greatly prefer to begin earlier and leave off earlier.	Es[1] wäre uns viel lieber,[1] früher anzufangen und früher aufzuhören.
But the gentleman who opens the letters doesn't come before ten.	Aber der Herr, der die Briefe aufmacht, kommt nicht vor zehn Uhr.
We therefore all have to wait until we get the letters.	Wir müssen daher alle warten, bis wir die Briefe bekommen.

1 it would-be to-us much preferable.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Did anything occur while we were out?	Kam etwas vor, während wir aus waren?
I do not agree with you.	Ich ſtimme nicht mit Ihnen überein.
He selected everything himself.	Er ſuchte alles ſelbſt aus.
I only recognized him when he took his hat off.	Ich erkannte ihn erſt, als er den Hut abnahm.
When can you accompany me?	Wann können Sie mich begleiten?
Does to-morrow morning at ten o'clock suit you?	Paßt (es) Ihnen morgen früh um zehn Uhr?
Yes, thank you. I shall be with you a few minutes before ten.	Ja, danke. Ich werde einige Minuten vor zehn Uhr bei Ihnen ſein.
I will not answer him; he is to leave me alone.	Ich will ihm nicht antworten; er ſoll mich in Ruhe[1] laſſen.
He has not sent it off yet.	Er hat es noch nicht abgeſandt.
Can you help me a little?	Können Sie mir ein wenig helfen?
I have more to do than is possible for me.	Ich habe mehr zu tun, als mir möglich iſt.
You must ask Mr. Braun whether I may help you.	Sie müſſen Herrn Braun fragen, ob ich Ihnen helfen darf.
Have you time to help Mr. Schulze?	Haben Sie Zeit, um Herrn Schulze zu helfen?
Yes, plenty of time, and I (will) do so with pleasure; but I didn't wish to do it without your permission.	Ja, Zeit genug,[2] und ich tue es mit Vergnügen; aber ich wollte es nicht ohne Ihre Erlaubnis tun.
Quite right; I like people to consult me in such cases.	Ganz recht; ich habe es gern, wenn man mich in ſolchen Fällen befragt.

1 peace, quiet; 2 enough.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

It was strange that he did not call for us.	Es war merkwürdig,[1] daß er uns nicht abholte.[2]
Do you know who bolted the door?	Wissen Sie, wer die Türe zuriegelte?
We wished they had been here.	Wir wünschten, sie wären hier gewesen.
She pronounces everything too rapidly.	Sie spricht alles zu schnell aus.
Haven't you wound up the clock yet?	Haben Sie die Uhr noch nicht aufgezogen?
Allow me to introduce my friend to you.	Erlauben Sie mir, Ihnen meinen Freund vorzustellen.
I am very pleased to make your acquaintance.	Es[3] ist mir sehr angenehm,[3] Ihre Bekanntschaft zu machen.
The pleasure is on my side.	Das Vergnügen ist auf meiner Seite.
Why don't you ask, if you don't understand it?	Warum fragen Sie nicht, wenn Sie es nicht verstehen?
Why does he always go away so early?	Warum geht er immer so früh weg?
Where does he come from?	Wo kommt er her?
How many cigars do you smoke a day?	Wie viele Zigarren rauchen Sie den Tag?
I smoke one cigar after dinner, and two after supper.	Ich rauche eine Zigarre nach dem Mittagessen, und zwei nach dem Abendessen.
That would be too much for me; I shouldn't be able to sleep well then.	Das wäre mir zu viel; ich könnte dann nicht gut schlafen.
That is probably the reason (why) I sleep so badly.	Das ist wohl der Grund, warum ich so schlecht schlafe.
Just try to smoke one cigar only.	Versuchen Sie einmal, nur eine Zigarre zu rauchen.

1 remarkable; 2 **abholen,** to fetch away; 3 it is very pleasant to me.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

You ought to have asked me.	Sie hätten mich fragen sollen.
I couldn't have come.	Ich hätte nicht kommen können.
He ought to have paid it.	Er hätte es zahlen sollen.
It was not right of you to laugh at them.	Es war nicht recht von Ihnen, sie auszulachen.
It happened while you were resting.	Es geschah, während Sie sich ausruhten.
How much have you deducted?	Wieviel haben Sie abgezogen?
I forgot to wind up my watch.	Ich vergaß, meine Uhr aufzuziehen.
I have only been looking on.	Ich habe nur zugesehen.
Why aren't you coming with us to-morrow?	Warum kommen Sie morgen nicht mit (uns)?
Doesn't he always answer by return of post?	Antwortet er nicht immer umgehend?
He isn't at business every day.	Er ist nicht jeden Tag im Geschäft.
He takes short journeys, in order to call on his customers.	Er macht kleine Reisen, um seine Kunden zu besuchen.[1]
Then we cannot rely on receiving his answer to-morrow.	Dann können wir uns nicht darauf verlassen, morgen seine Antwort zu erhalten.
It will be best to telegraph and ask whether he is at business to-day.	Es wird am besten sein zu telegraphieren, und anzufragen, ob er heute im Geschäft ist.
Let us know by telegram whether you have answered our letter of yesterday.	Antworten[2] Sie telegraphisch, ob Sie unsern gestrigen Brief beantwortet haben.
Not yet, I was out of town; but my answer will be in your possession to-morrow morning.	Noch nicht, ich war verreist; aber meine Antwort wird morgen früh in Ihrem Besitz sein.

1 visit; 2 answer.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

He did not exchange the things.	Er tauschte die Sachen nicht um.
She was looking up the words in the dictionary.	Sie suchte die Wörter im Wörterbuch auf.
She hardly listens, when I speak to her.	Sie hört kaum zu, wenn ich mit ihr spreche.
Wrap it up.	Wickeln Sie es ein.
He did not leave off.	Er hörte nicht auf.
Lock up the papers.	Schließen Sie die Papiere ein.
Can I do anything for you?	Kann ich etwas für Sie tun?
I shall never forget your kindness.	Ich werde nie Ihre Güte vergessen.
To-morrow at this time you will be far away.	Morgen um diese Zeit sind[1] Sie weit[2] von hier.[2]
But I shall be with you in thoughts.	Aber in Gedanken bin[1] ich bei Ihnen.
At what time shall we meet?	Um wieviel Uhr wollen wir uns[3] treffen?
I am to be at the station at eight o'clock.	Ich soll um acht Uhr auf dem Bahnhof sein.
I must get my ticket, and hand my luggage in.	Ich muß meine Fahrkarte lösen und mein Gepäck aufgeben.
Yes, it is better not to leave it till the last moment.	Ja, es ist besser, es nicht bis zum letzten Augenblick zu lassen.
Sometimes one has to wait a long time.	Manchmal muß man lange warten.
Well, good bye! To-morrow morning, at half past seven, at the station.	Also auf Wiedersehen! Morgen früh um halb acht Uhr am Bahnhof.
Good night; sleep well.	Gute Nacht; schlafen Sie wohl!
I wish you a good night's rest.	Ich wünsche Ihnen angenehme Ruhe!

1 see note 2, page 37; 2 far from here; 3=each other; 4 pleasant.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

I am glad that he took it back.	Es[1] freut mich,[1] daß er es zurücknahm.
You will go wrong, if you don't change here.	Sie fahren[2] falsch, wenn Sie hier nicht umsteigen.
I am glad you exchanged it.	Es freut mich, daß Sie es umtauschten.
I don't know why he did it.	Ich weiß nicht, warum er es tat.
Do you believe all that he tells us?	Glauben Sie alles, was er uns sagt?
We requested him to exchange it.	Wir ersuchten ihn, es umzutauschen.
You have not listened to him.	Sie haben ihm nicht zugehört.
Why did you not join in the game?	Warum spielten Sie nicht mit?
He drank a bottle of wine with us.	Er trank eine Flasche Wein mit uns.
Send him upstairs.	Senden Sie ihn hinauf.
Why did you wait for me here?	Warum warteten Sie hier auf mich?
I wanted to speak to you a little about several things.	Ich wollte ein wenig über verschiedene Sachen mit Ihnen sprechen.
Why don't you do that during business hours?	Warum tun Sie das nicht während der Geschäftszeit?
Because it is to be a private conversation.	Weil es ein Privat-Gespräch sein soll.
Very well, tell me what you want to say.	Gut, sagen Sie mir, was Sie sagen wollen.
I haven't got much time.	Ich habe nicht viel Zeit.
I promised to be home to tea.	Ich versprach zum Tee nach Haus zu kommen.
Allow me to accompany you.	Erlauben Sie mir, Sie zu begleiten.

1 it rejoices me; 2 journey, travel.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

Come upstairs.	Kommen Sie herauf.
Go downstairs.	Gehen Sie hinunter.
Let us hope that he will come soon.	Wir wollen hoffen, daß er bald kommt.
I waited while he read the letter.	Ich wartete, während er den Brief las.
As I was about to go, he came in.	Als ich gehen wollte, kam er herein.
Before we received his letter, we had read it in the newspaper.	Ehe wir seinen Brief erhielten, hatten wir es in der Zeitung gelesen.
The paper is published on Mondays.	Die Zeitung wird Montags herausgegeben.
We were awakened by the noise.	Wir wurden durch den Lärm geweckt.
Did you go out to-day?	Gingen Sie heute aus?
Yes, I was in town all the morning.[1]	Ja, ich war den ganzen Morgen in der Stadt.
I went through the streets, and looked at the shops.	Ich ging durch die Straßen und sah (mir)[2] die Läden an.
You probably saw a great many pretty things.	Sie sahen wohl viele schöne Sachen.
Yes, you are right; there is a great deal to be seen.	Ja, Sie haben recht; es ist sehr viel zu sehen.
Did you buy anything?	Haben Sie (auch)[2] etwas gekauft?
I bought a few trifles.	Ich kaufte einige Kleinigkeiten.
I saw so many desirable things, that I should have to be a millionaire to be able to buy everything I fancied.	Ich sah so viele begehrenswerte Sachen, daß ich ein Millionär sein müßte, um alles kaufen zu können, was mir gefiel.[3]

1 in German, phrases denoting TIME precede those denoting PLACE; 2 words in parentheses ( ) may be omitted; 3 pleased.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Why did she not come in ?	Warum kam ſie nicht herein ?
Did he not look out ?	Sah er nicht hinaus ?
They looked up, and we looked down.	Sie ſahen herauf und wir ſahen hinunter.
He was angry because I did not know it.	Er war ärgerlich, weil ich es nicht wußte.
I didn't write to him, because I didn't know his address.	Ich ſchrieb ihm nicht, weil ich ſeine Adreſſe nicht wußte.
Since this is so, I shall not insist on it.	Da dies ſo iſt, ſo werde ich nicht darauf beſtehen.
Do you know that he came half an hour too late ?	Wiſſen Sie, daß er eine halbe Stunde zu ſpät kam ?
What was being played at the theatre ?	Was wurde im Theater geſpielt ?
They were not expected.	Sie wurden nicht erwartet.
I do not know whether it will take place.	Ich weiß nicht, ob es ſtattfinden wird.
The newspaper is just being [read.	Die Zeitung wird eben geleſen.
He was badly treated.	Er wurde ſchlecht behandelt.
Why do you continually let your cigar go out ?	Warum laſſen Sie Ihre Zigarre fortwährend ausgehen ?
Because I don't think of it ; my business is more important to me than smoking.	Weil ich nicht daran denke ; meine Beſchäftigung iſt mir wichtiger als das Rauchen.
Well, then I shouldn't smoke.	Gut, dann würde ich nicht rauchen.
You do as you like, and I do as I like.	Sie tun, wie Sie wollen, und ich (tue), wie ich will.
You must leave me alone.	Sie müſſen mich in[1] Ruhe[1] laſſen.
I do not smoke while working, but in my free time I do.	Ich rauche nicht während der Arbeit, aber in meiner freien Zeit tue ich es.

1 in quiet.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

She did it, although she was very tired.	Sie tat es, obgleich sie sehr müde war.
Can you tell me who that gentleman is?	Können Sie mir sagen, wer dieser Herr ist?
He talked quite differently after he had seen them.	Er sprach ganz anders, nachdem er sie gesehen hatte.
She did not know whether she ought to accept or refuse it.	Sie wußte nicht, ob sie es annehmen oder abschlagen sollte.
This tree was planted by my father.	Dieser Baum wurde von meinem Vater gepflanzt.
Have you seen Mr. G— recently?	Haben Sie Herrn G— kürzlich gesehen?
Yes, I met him this morning.	Ja, ich begegnete ihm heute früh.
He was out of town for a few weeks.	Er war einige Wochen verreist.
How long has he been back?	Seit wann ist er wieder zurück[1]?
A week, I believe.	Ich glaube, seit acht Tagen.
How is he, then?	Wie geht es ihm denn?
Is he still suffering?	Ist er (immer)[2] noch leidend?
He looks very well; he cannot be dangerously ill.	Er sieht sehr gut aus; er kann nicht gefährlich krank sein.
I[3] am glad[3] to hear this.	Es[3] freut mich,[3] dies zu hören.
If you see him, remember[4] me to him.[4]	Wenn Sie ihn sehen, grüßen Sie ihn von mir.*
when I was a young man; as he was going home; before I could help him; after he had read the letter.	als ich ein junger Mann war; als er nach Hause ging; ehe ich ihm helfen konnte; nachdem er den Brief gelesen hatte.

1=since when is he again back? 2 words in parentheses ( ) may be omitted; 3 it rejoices me; 4 greet him from me.

* 'Remember me to your wife,' etc., is expressed thus: if familiar with the person addressed, **Grüßen Sie Ihre Frau von mir**; if only slightly acquainted, **Empfehlen Sie mich Ihrer Frau Gemahlin.**

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

I have not looked through the book.	Ich habe das Buch nicht durchgeſehen.
He fell down directly.	Er fiel gleich um.
He turned round quickly.	Er drehte ſich ſchnell um.
I asked him when he came home.	Ich fragte ihn, als er nach Hauſe kam.
He couldn't do it, as he had no time.	Er konnte es nicht tun, da er keine Zeit hatte.
It was advertised in all the newspapers.	Es wurde in allen Zeitungen angezeigt.
If you do not leave off now, I shall complain about you.	Wenn Sie jetzt nicht aufhören, ſo werde ich mich über Sie beklagen.
He remained until he was fetched.	Er blieb, bis er geholt wurde.
The bill of exchange was paid immediately.	Der Wechſel wurde ſofort bezahlt.
What did you do yesterday ?	Was taten Sie geſtern ?
We had visitors.	Wir hatten Beſuch.[1]
We went for a short walk in the morning, and a longer one in the afternoon.	Wir machten morgens einen kleinen Spaziergang und nachmittags einen längeren.
I suppose you are very fond of walking.	Sie gehen wohl[2] ſehr gern ſpazieren ?
Yes, we go out every day.	Ja, wir gehen jeden Tag aus.
Don't you find it tedious, always to go the same way(s) ?	Finden Sie es nicht langweilig, immer dieſelben Wege zu gehen ?
Yes, and therefore we frequently take short rides by rail.	Doch,[3] und daher machen wir häufig kurze Ausflüge mit der Bahn.
That is a very good plan, which makes walking more interesting.	Das iſt ein ſehr guter Plan, der das Gehen intereſſanter macht.

1 visit ; 2 probably ; 3 YES, after a Negation, is translated **doch**.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

Haven't you translated it yet?
He translated the whole book.
He evaded my question.
The lamp nearly fell over.
I do not believe she is ill; she is only shamming.
I did not recollect having explained it before.
Who brought it upstairs?
Where does he come from?
Write to him to bring it here.
He became angry, because she did not listen well.
Do you believe that he said so?
When does our train start?
It has already gone.
Then we have really come too late.
Well, that does[1] not matter[1]; we will just wait for the next train.
That is[2] no good,[2] as it only leaves in two hours.
We must just postpone our journey till to-morrow, and then be more punctual.
whether he is there or not; although he arrived too late; if you will accompany me.

Haben Sie es noch nicht übersetzt?
Er übersetzte das ganze Buch.
Er umging meine Frage.
Die Lampe fiel beinahe um.
Ich glaube nicht, daß sie krank ist; sie verstellt sich nur.
Ich erinnerte mich nicht, es vorher erklärt zu haben.
Wer brachte es herauf?
Wo kommt er her?
Schreiben Sie ihm, es herzubringen.
Er wurde ärgerlich, weil sie nicht gut zuhörte.
Glauben Sie, daß er es gesagt hat?
Wann fährt unser Zug ab?
Er ist schon abgefahren.
Wir sind also richtig zu spät gekommen.
Nun, das macht nichts, wir warten eben auf den nächsten Zug.
Das hat keinen Wert, da er erst in zwei Stunden geht.
Wir müssen eben[3] unsere Reise auf morgen verschieben und dann pünktlicher sein.
ob er dort ist oder nicht; obgleich er zu spät ankam; wenn Sie mich begleiten wollen.

1 makes nothing; 2 has no value; 3 eben means here JUST or SIMPLY.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

We don't know who has sent it to us.	Wir wissen nicht, wer es uns gesandt hat.
Have you forgotten where you left it?	Haben Sie vergessen, wo Sie es gelassen haben?
Her salary was small, but she was well treated.	Ihr Gehalt war klein, aber sie wurde gut behandelt.
He will do it until he is caught.	Er wird es tun, bis er gefaßt wird.
It happened while she was putting out the light.	Es geschah, während sie das Licht auslöschte.
The house was built by him.	Das Haus wurde von ihm erbaut.
By whom was this written?	Von wem wurde dies geschrieben?
He has had a rest.	Er hat sich ausgeruht.
Was he not ashamed to ask you for it?	Schämte er sich nicht, Sie darum zu bitten?
I should like to thank you once more for your kindness.	Ich möchte Ihnen nocheinmal für Ihre Güte danken.
Believe me, it was a pleasure to me to help you.	Glauben Sie mir, es war mir ein Vergnügen, Ihnen zu helfen.
What is the time?	Wieviel Uhr ist es[1]?
It is half past one.	Es ist halb zwei.
I thought it was a quarter to two.	Ich glaubte, es sei ein Viertel vor[2] zwei.[3]
No, your watch is fast.	Nein, Ihre Uhr geht vor.
Or else yours is slow.	Oder die Ihre geht nach.
Did you wind up the clock?	Haben Sie die Uhr aufgezogen?
Yes; has it stopped?	Ja; ist sie stehen geblieben?
When did you wind it up?	Wann zogen Sie sie auf?
As usual, last Monday.	Wie gewöhnlich, letzen Montag.
I hope that you have not forgotten it.	Ich hoffe, daß Sie es nicht vergessen haben.

1 or **Was ist die Zeit?** or **Welche Zeit ist es?** 2 or (less usual) **bis** or **zu**; 3 or **drei Viertel auf zwei.**

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

He quietly went on playing.	Er spielte ruhig weiter.
She did not want to go on reading.	Sie wollte nicht weiterlesen.
He has not even apologised.	Er hat sich nicht einmal entschuldigt.
She recovered very rapidly from that illness.	Sie erholte sich von dieser Krankheit sehr schnell.
We were greatly mistaken in him.	Wir haben uns sehr in ihm geirrt.
He threw it out.	Er warf es heraus.*
She has thrown them out.	Sie hat sie hinausgeworfen.*
Did you fall down ?	Fielen Sie herunter ?
She went down the staircase.	Sie ging die Treppe hinunter.
Where can I wash my hands ?	Wo kann ich mir[1] die Hände waschen ?
Here is a washing basin, and cold and warm water.	Hier ist ein Waschschüssel und kaltes und warmes Wasser.
Give me also, please, a piece of soap, and a nail-brush.	Geben Sie mir auch, bitte, ein Stück Seife und eine Nagelbürste.
You will find all you want there.	Dort finden Sie alles, was Sie wünschen.
Why are the bells ringing ?	Warum läuten die Glocken?
They are ringing for church.	Es läutet zur Kirche.
At what time does the service begin ?	Um wieviel Uhr fängt der Gottesdienst an[2] ?
At half past ten in the morning.	Um halb elf Uhr morgens.

1 or **meine Hände** ; 2 **fängt die Kirche an** is frequently said, but this expression is hardly correct.

* Or, according to circumstances, **hinaus, herausgeworfen. Her** (hither) expresses motion TOWARDS a place ; **hin** (thither) expresses motion FROM a place. Thus, if 'he threw it out' means that he threw something from a window into a street, and the speaker is in the street, **er warf es heraus** is correct ; but if the speaker is in the room from which the article has been thrown, **er warf es hinaus** is the proper rendering.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

We are so late, because we put up on the way.	Wir kommen so spät, weil wir unterwegs einkehrten.[1]
Tell the coachman he must harness the horses again.	Sagen Sie dem Kutscher, daß er wieder einspannen[2] müsse.
It is his fault, because he unharnessed them so quickly.	Es ist seine Schuld, weil er so schnell ausgespannt hat.
Ask him why he hasn't paid it.	Fragen Sie ihn, warum er es nicht bezahlt hat.
Do you think I did it on purpose ?	Denken Sie, daß ich es absichtlich getan habe ?
He is always worrying himself about nothing.	Er macht sich immer Sorgen um nichts.
We crossed over the river at this spot.	Wir setzten auf dieser Stelle über den Fluß.
Tell him to bring it here.	Sagen Sie ihm, es herzubringen.
You must send it there.	Sie müssen es hinsenden.
Do you think it will rain to-day ?	Glauben Sie, daß es heute regnen wird ?
No, for it is much too windy.	Nein, denn es ist viel zu windig.
You forget that the wind is in the south.	Sie vergessen, daß es Südwind ist.
That does not matter ; it will not rain to-day.	Macht nichts; es regnet heute nicht.
It was dreadfully hot and close yesterday.	Es war gestern schrecklich heiß und schwül.
Yes, indeed. It rained a little towards evening.	Ja, wahrhaftig. Es regnete ein wenig gegen Abend.
It was the same in our neighbourhood.	So war es auch in unserer Nachbarschaft.
It also thundered and lightened a little.	Außerdem donnerte und blitzte es einigemal.
Quite right ; I recollect it now quite distinctly.	Ganz richtig, ich erinnere mich nun ganz deutlich.

1 put up at an hotel or a restaurant ; 2 to harness animals to a vehicle.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

Why do you complain?	Warum beklagen Sie sich?
He rejoices at your success.	Er freut sich über Ihren Erfolg.
I shall endeavour to find it.	Ich werde mich bemühen, es zu finden.
You will lose your way.	Sie werden sich verirren.
Can I rely on you?	Kann ich mich auf Sie verlassen?
He must behave better.	Er muß sich besser betragen.
Is that the reason that you turned back so soon?	Ist das der Grund, daß Sie so bald umkehrten?
Don't go in while the girl is sweeping the room.	Gehen Sie nicht hinein, während das Mädchen das Zimmer auskehrt.
I had to threaten him, before he sent back the money.	Ich mußte ihm drohen, ehe er das Geld zurücksandte.
Do you know why he didn't come back again?	Wissen Sie, warum er nicht wiederkam?
It was dark, because he had turned out the gas.	Es war dunkel, weil er das Gas abgedreht hatte.
Does Mr. Schwartz live here?	Wohnt Herr Schwartz hier?
Yes, on the first floor.	Ja, im ersten Stock.
Is he at home?	Ist er zu Hause?
I do not know.	Ich weiß nicht.
Ring [the bell] there, and the girl will open [the door].	Klingeln Sie dort, und das Mädchen wird aufmachen.
Is your friend an Englishman?	Ist Ihr Freund ein Engländer?
No, he is a Frenchman.	Nein, er[1] ist ein Franzose.
What are you?	Was sind Sie?
I am a German.	Ich bin ein Deutscher.[2]
From what part of Germany do you come?	Aus welchem Teil von Deutschland kommen Sie?
From Hanover.	Aus Hannover.

1 **es ist ein Franzose** is more colloquial; 2 **ein Deutscher**, but **der Deutsche**, because **deutsch** is an Adjective used as a Noun.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

Your hat will get quite wet, if you don't put up your umbrella.	Ihr Hut wird[1] ganz naß, wenn Sie den Schirm nicht aufspannen.
I keep on wondering, but his name will not occur to me.	Ich besinne mich,[2] aber sein Name will mir nicht einfallen.
The clock stopped, because you did not wind it up.	Die Uhr blieb[3] stehen,[3] weil Sie sie nicht aufgezogen haben.
Your father is glad that you are coming back.	Ihr Vater freut sich, daß Sie zurückkommen.
We have lost our way.	Wir haben uns verirrt.
May I ask what you generally do of an evening ?	Darf ich fragen, was Sie gewöhnlich abends tun ?
Twice a week I go out to meet some friends.	Zweimal die Woche gehe ich aus, um einige Freunde zu treffen.
I should like to know how you spend your evenings at home.	Ich möchte wissen, wie Sie Ihre Abende zu Hause zubringen.
That depends on the time of year ; on fine evenings, I mostly work in the garden.	Das hängt von der Jahreszeit ab[4]; an schönen Abenden arbeite ich meistens im Garten.
And what do you do if you cannot work in the garden ?	Und was tun Sie, wenn Sie nicht im Garten arbeiten können ?
I read the newspaper, or one of the various magazines.	Ich lese die Zeitung oder eine von den verschiedenen Monatsschriften.
Do you read on your way to business ?	Lesen Sie auf Ihrem Weg ins Geschäft ?
Yes, but I feel that it is bad for my eyes.	Ja, aber ich fühle, daß es schlecht für meine Augen ist.
Then I advise you to give up that practice.	Dann rate ich Ihnen, diese Gewohnheit aufzugeben.

1 becomes ; 2 **sich besinnen**, to ponder, meditate ; 3 remained stand(ing) ; 4 or **das kommt auf die Jahreszeit an.**

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Where do you have your clothes made[1] ?	Wo lassen Sie Ihre Kleider machen ?
I always have several suits made at a time.	Ich lasse mir[2] immer mehrere Anzüge auf einmal machen.
Get it mended at once.	Lassen Sie es sofort ausbessern.[3]
There will probably be war.	Es wird wahrscheinlich Krieg geben.
There is not enough room for both.	Es ist nicht genügend[4] Platz für beide.
Have you any objection to my smoking ?	Haben Sie etwas[5] dagegen,[5] wenn ich rauche ?
I have no objection to your going there.	Ich habe nichts dagegen, wenn Sie hingehen.
I am afraid you will not succeed.	Ich befürchte, es wird Ihnen nicht gelingen.
You are perfectly right.	Sie haben vollständig recht.
He is not altogether wrong.	Er hat nicht ganz unrecht.
We stay at business until six o'clock.	Wir bleiben bis sechs Uhr im Geschäft.
I did not complain about you.	Ich beklagte mich nicht über Sie.
I can't conceive what possessed him to do this.	Ich begreife nicht, was ihm einfiel, dies zu tun.
At what time does the sun rise at present ?	Um wieviel Uhr geht gegenwärtig die Sonne auf ?
I believe (it rises) at half past five.	Ich glaube um fünf Uhr dreißig.
And when does it set ?	Und wann geht sie unter ?
At about half past six.	Ungefähr um halb sieben.
The days are drawing in remarkably ; nearly a quarter of an hour a week.	Die Tage nehmen auffallend ab ; beinahe eine Viertelstunde in einer Woche.

1 have...made, get...made, cause...to be made, **machen lassen** ; 2=for myself ; 3 or **reparieren**, or **machen** ; 4 or **genug** ; 5 anything against it.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

Have[1] it packed up well.	Lassen Sie es gut verpacken.
How long have you been here?	Seit[2] wann[2] sind Sie hier?
Have you been learning German long?	Lernen[3] Sie schon lange[3] deutsch?
I am sorry I was not at home.	Es[4] tut mir leid,[4] daß ich nicht zu Hause war.
I wonder whether they arrived in time.	Ich möchte wissen, ob sie zeitig angekommen sind?
I am having[1] the things fetched away to-morrow morning.	Ich lasse die Sachen morgen früh abholen.
I should not have thought that he is (already) so old.	Ich hätte nicht gedacht, daß er schon so alt ist.
You must do[5] without us.	Sie müssen sich ohne uns behelfen.
I haven't much time left.	Ich habe nicht viel Zeit übrig.[6]
He had his hair cut.	Er ließ sich das Haar schneiden.
She did not seem to be very excited.	Sie schien nicht sehr aufgeregt zu sein.
Why didn't you get[1] the letter translated?	Warum ließen Sie den Brief nicht übersetzen?
I hope you haven't offended him.	Ich hoffe, daß Sie ihn nicht beleidigt haben.
Who knows why they have sold it?	Wer weiß, warum sie es verkauft haben?
Where are you going to?	Wo gehen Sie hin?
I am going to the opera.	Ich gehe in die Oper.
Have you been there this year yet?	Sind Sie dieses Jahr schon dort gewesen?
No, I could not manage it sooner.	Nein, ich konnte es nicht früher einrichten.
I shall go there again next week.	Ich werde nächste Woche auch[7] hingehen.

1 see note 1, page 60; 2 since when; 3 do you learn already long; 4 it causes me sorrow; 5=manage, make shift; 6 over; 7 also.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

We were in Switzerland four weeks.	Wir waren vier Wochen lang in der Schweiz.
It is not worth while.	Es ist nicht der[1] Mühe[1] wert.
How long does it take you?	Wie lange brauchen[2] Sie dazu[2]?
You ought to have done it long before.	Sie hätten es schon[3] längst[3] tun sollen.
He ought to have been more careful.	Er hätte vorsichtiger sein sollen
You might have done it.	Sie hätten es tun können.
We ought to have ordered it.	Wir hätten es bestellen sollen.
Your friend is dreadfully nervous.	Ihr Freund ist furchtbar nervös.
Will you look for him, while I change the money?	Wollen Sie ihn suchen, während ich das Geld umwechsle?
Do you know how much (money) we have taken this week?	Wissen Sie, wieviel wir diese Woche eingenommen haben?
He is going to the theatre.—So are we. So is my brother.	Er geht ins Theater.—Wir auch.[4] Mein Bruder auch.[4]
We are going to the theatre; will you not join us?	Wir gehen ins Theater; wollen Sie nicht mitkommen?
She caught cold a few days ago.	Sie erkältete sich vor ein paar Tagen.
I believe his name is B—.	Ich glaube, er heißt B—.
What is he?	Was ist er?
He is a book-keeper in a manufactory.	Er ist Buchhalter in einer Fabrik.
Has he got a good berth?	Hat er eine gute Stelle?
I think he is well paid.	Ich denke, daß er gut bezahlt wird.
I suppose he has been a long time in that business?	Er ist wohl schon lange in diesem Geschäft?
Yes, more than fifteen years.	Ja, über fünfzehn Jahre.

1 of-the trouble; 2 do you need thereto? 3 already long ago; 4 or ebenfalls.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

He makes fun of everything.	Er macht sich über alles lustig.
You ought not to turn everything into ridicule.	Sie sollten nicht alles ins Lächerliche ziehen.[1]
Several printers' errors have crept in. [takes.	Es[2] haben[2] sich mehrere Druckfehler eingeschlichen.
The letter was full-of mis-	Der Brief war voller Fehler.
I cannot afford that.[3]	Meine Mittel erlauben mir das
He is said to be very rich.	Er soll sehr reich sein. [nicht.
He allows himself to be imposed on too easily.	Er läßt sich zu leicht anführen.
We shall complain to the proprietor.	Wir werden uns bei dem Besitzer beklagen.
We are glad to find you at home.	Wir freuen uns, Sie zu Haus zu finden.
He has not finished yet, because he does not go on	Er ist noch nicht fertig, weil er nicht weiter arbeitet.
Put it down. [working.	Legen Sie es hin.
Why did you not bring him here ?	Warum brachten Sie ihn nicht her ?
Was the book cut ?	War das Buch aufgeschnitten?
I don't know ; I gave it to you as I received it from the bookseller.	Ich weiß nicht; ich gab es Ihnen, wie ich es vom Buchhändler erhielt.
The book is a new copy, then ?	Das Buch ist also ein neues Exemplar ?
I thought you had bought it secondhand.	Ich glaubte, Sie hätten es antiquarisch gekauft.
Why do you walk so fast ?	Warum gehen Sie so schnell?
I am walking as I usually do.	Ich gehe wie gewöhnlich.
Do you not get tired if you run like that ?	Werden Sie nicht müde, wenn Sie so laufen?
No, not at all ; I am used to it.	Nein, gar nicht; ich bin daran gewöhnt.

1 pull ; 2=there have ; 3 my means do not allow me that.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

I have no luck at play.
He has more luck than judgment.
How long have you been back?
Do you remember how much you paid for it?
I have no objection to your opening a window.
If I recollect right, he was not present.
He did it without thinking long about it.
You forgot to go there.
Ask your friend to come here.
He will soon recover.
Good morning, Mr. F—.
How are you?
Thank you, quite well.
And how are you?
May I invite you to take a cup of tea?
You are very kind, and I accept your invitation with pleasure.
Let us sit down at the table, then.
Have you lost anything?
I am not certain; I believe I heard something fall.
Shall I help you to look?
No, thank you; it cannot be anything important.

Ich habe kein Glück im Spiel.
Er hat mehr Glück als Verstand.[1]
Seit[2] wann[2] sind Sie zurück?
Erinnern Sie sich, wieviel Sie dafür zahlten?
Ich habe nichts[3] dagegen,[3] wenn Sie ein Fenster aufmachen.
Wenn ich mich recht besinne, so war er nicht dabei.
Er tat es, ohne sich lange zu besinnen.
Sie vergaßen hinzugehen.
Bitten Sie Ihren Freund herzukommen.
Er wird sich bald erholen.
Guten Morgen, Herr F—.
Wie geht's Ihnen?
Danke, ganz gut.
Wie steht[4] es bei Ihnen?
Darf ich Sie zu einer Tasse Tee einladen?
Sie sind sehr freundlich, und ich nehme Ihre Einladung mit Vergnügen an.
Wir wollen uns dann zu Tisch setzen.
Haben Sie etwas verloren?
Ich bin nicht sicher; ich glaube ich hörte etwas fallen.
Soll ich Ihnen suchen helfen?
Nein, danke; es kann nichts Wichtiges sein.

1 understanding, sense; 2 since when; 3 nothing against it; 4 or geht.

Printed by Hazell, Watson & Viney, Ltd., London and Aylesbury.

To

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

༄༅། །བོད་སྐད་ཀྱི་ཀློག་དཔེ་གཉིས་པ་ཡོན་ཏན་ཉིན་རེར་འཕེལ་
ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ།།

THE TIBETAN SECOND BOOK

(Revised Third Edition)

BY

G. THARCHIN, EDITOR & PUBLISHER
OF THE TIBETAN NEWSPAPER,
AUTHOR OF

THE HINDI TIBETAN SELF TAUGHT, TIBETAN PRIMER
OF CURRENT HAND-WRITING, THE ENGLISH
TIBETAN SELF TAUGHT, TIBETAN GRAMMAR
PART I & II ETC.

**Printed & Published by G. Tharchin
at the Tibet Mirror Press,
Kalimpong.**

26th January 1962.

Price Rs. 1.75nP

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

2573
495.4
T 50

༄༅། །བོད་སྐད་ཀྱི་སྒྲོག་དཔེ་གཉིས་པ

ཡོན་ཏན་ཉེར་འཕེལ་

ཞེས་བྱ་བ་

བཞུགས་སོ།།

PREFACE OF THE REVISED THIRD EDITION.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

The revised second edition of this book was printed in 1953. It was out of print since 1959 but could not be reprinted till this year.

This text book was appreciated by the schools in the district of Darjeeling, Sikkim, Bhutan, KASHMIR AND Himachal Pradesh, for which I am thankful to them.

In this revised third edition, I have made some small changes to Improve it according to the present time and also added few more pages.

It is hoped that this third edition may also help to increase the Tibetan knowledge of the students.

I am glad that demand are coming for it and proud to bring it out again on the Auspicious day of ours REPUBLIC DAY.

JAI HIND.

G. THARCHIN,

Tibet Mirror Press,
Kalimpong.
26-1-62.

PREFACE TO THE REVISED SECOND EDITION

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

The first edition of this book was compiled b me when I was working as a Tibetan Kindergarte School Teacher in the Upper Primary School of th Scandinavian Alliance Mission, Ghoom, from 1912- 1916. As it was approved as a School Text Book b the Director of Public Instruction, Bengal. it wa published by the said Mission in 1917. The Boo was out of print for several years and the deman for the same increased very much from the School and Students alike by which the Mission felt th necessity of republishing it but due to various reaso ns they could not undertake the work. After mutua settlement, the Mission granted me the permissio to republish it as my own and at my own cost an for which I am much thankful to them.

It is now 37 years since this book was compile during which period I have acquired a lot of expe- rience in this literature as I was a Tibetan Teache as well as a G. T. Student in the Scotish Universi- ties' Mission Institution, Kalimpong, from 1917— 1920, Thereafter in 1921, I went to Tibet for furthe studies and after gaining more knowledge. I cam back to Kalimpong in 1924.

Since 1925, I have started publishing a smal Tibetan Monthly Newspaper entitled 'YULCHOG SO—SOI--SAR'GYUR-ME-LONG'—which i still carried solely by me. In these ways I wa always occupied with this literature work. Now, I felt that this Book needs a through revision accor- ding to the modern style. So, I venture to revise thi Book by adding and changing few lessons.

The last three pages of short Tibetan Gramma has been omitted as better Grammar Books ar avaliable. In this edition difficult words have bee explained in simple Tibetan on the top of each lesson

This revised edition will, it is hoped, increase
CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh
e knowledge of the student and receive more ap-
ecation which it has hitherto received.

e Tibet Mirror Press,
Kalimpong, *G. THARCHIN.*
26 1—53.

PREFACE TO THE FIRST EDITION.

The need for a Second Tibetan Reading Book
sed on modern methods has been often mentioned
me by missionaries and other friends, and some
me ago Miss M Lipponen (now Mrs. W. Mann,
e then Secretary of the Scandinavian Alliance
ission Upper Primary School at Ghoom (Darjeeling
istrict), formally requested me to undertake the
mposition of such a booklet. Realizing the great
aportance of such a publication for the Tibetans,
y own people, I gladly assented to the proposal,
d I have since worked to compile one, and to
ake it as useful and efficient as lay within my
ower. The present booklet is the outcome, and in
ablishing it I wish to acknowledge my indebtedne-
to Mr. Karma S. Paul, Headmaster of the above-
entioned School, for his valuable assistance rend-
ed to me, also to miss. K. Hartz, and Miss. A.
empe, of the said Mission but especially to Lama
obzang Mingyur, Head Lama of the Darjeeling
igh School, for his kindness in throughly revising
he entire manuscript

May God bless the little work.

CANDINAVIAN ALLINCE MISSION,
GHOOM, DARJEELING,
The 7th August, 1917. } THARCHIN.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

ཤོག	ཕྲེང	ནོར་	བཅོས་	ཤོག	ཕྲེང	ནོར་	བཅོས
༡	༨	ཡག་	ཡིག་	༣༩	༣	བཅན་	བཙོན
༤	༡	ལྷ་	ལྷོ་	॥	༨	འདྲིས་	འདྲི་
༥	༣	འག་	འོག་	༣༥	༡༠	ཞིམ་བུ་	ཞུམ་
༧	༡༨	ཤིས་	ཤེས་	॥	༡༢	ཤིས་	ཤེས་
༡༢	༣	བརྒྱད་	བརྒྱུད་	༣༦	༤	རེ་	རེད་
༡༣	༣	སྤྱ་	སྤྱོ་	༤༠		འཇང་	འཇིང
༡༤	༡༠	གཉི་ས	གཉིས་	༤༤	༡༩	བག་དབ་	བག་དབ
༢༤	༣	ཞེ་སྣག	ཞེ་དྲག་	༥༡	༡	ཤུགས་	ཤུག
॥	༩	ཤེད་	ཤེས་	॥	༥	ཚོང་	བཙོང
༢༥	༣	དེབ་	སྡེབས་	༥༣	༣	རྒྱར་	རྒྱ་ག
॥	༦	ཞེ་སྣག	ཞེ་དྲག་	॥	༡༡	དགེ་	ཕོ་
॥	༨	དྲག་པ	དྲག་པ་	॥	༡༩	ཐབ་	ཐབས
॥	༡༠	འགྲོད་བ	འགྲོད་པ	॥	༡༥	འཐམ་	འཐབ
༣༠	༢	རི་བོང་	རི་བོང་	༥༤	༡༠	ཤམ་	ཤིམ་
༣༢	॥	སིག་	གསིག་	༥༦	༡༤	དྲིལ་	དྲིལ་
॥	॥	རྒྱ་	རྒྱུ་	༦༡	༧	བསོ་	སོ་
༣༣	༡༣	གལ་སྟེ་	གལ་ཏེ་	॥	༡༥	གཟམ་	ཟམ་
॥	༡༩	ཉེ་པ་	ཉེས་པ་	॥	༡༦	སྤྲའི་	སྤྲའི་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཤོག་	ཕྲེང་	ནོར་	བཅོས་
༧༣	༦	གཞུང་	གཞུངས་
		བའི	པའི
༧༤	༦	བཟུགས་	གཟུགས
॥	༨	སྤྲིག་	སྤྲིག་
॥	༩	ན་གྲོ་དྷ་	ནྱ་གྲོ་དྷ་
॥	༡༣	ཉིན་	ཉིད་
༧༥	༦	ཡོས་རྒྱུར	ཡོ་རྒྱུས་
॥	༡༡	ཐོང་	མཐོང་
༧༦	༧	བཞན་	གཞན་
॥	༡༩	མི་	མིག་
༧༨	༥	འབྲལ་	བྲལ་
༨༠	༧	॥	॥
༨༢	༦	འདུ་	འདུས་
༨༣	༨	སེབ་	གསེབ་

ཤོག་	ཕྲེང་	ནོར་	བཅོས་
༨༣	༡༡	ཕོ་	པོ་
॥	༡༨	བརྫོན་	བཙོན་
༨༤	༡༥	དམང་	དམངས
༨༥	༥	ཡར་	ཡོར་
॥	༡༥	མངར་	མངའ་
॥	༢༩	ཞུས་	ཞུ་
॥	༡༠	བརྟན་	རྟེན་
༨༦	༡༥	ལོ་	ལོང་
॥	༡༣	སང་	སེང་
༨༨	༣	ཚོ་	ཚོས་
༩༥	༡༡	གྲུ་	ཕྲུ་
༩༧	༢༣	གག་	གདྒ་
॥	༢༤		ཕྲུ་གྲུ་བི་ཧྲུ་དུ

དཀར་ཆག།
CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CONTENTS.

གྲོགས། Lessons.	ཤོག་གྲངས་ Page
༡ དྲིན་ཆེན་ཡབ་ཡུམ་གཉིས་	༡
Our Kind Parent	1
༢ ཁ་ལ་མ་ཉན་པའི་བྱ་ཕྲུག་	༣
The Disobedient Chicken	3
༣ ཕྱོགས་བཞི་དང་མཚམས་བཞི་	༥
The Four (directions of space) Cardinal points	5
༤ ཚོན་གྱི་སྐོར་	༦
About Colour	6
༥ ཚང་ཞིག་ས་ལ་ལྷུང་བའི་སྐོར་	༨
The Fallen Nest	8
༦ ལུས་ཀྱི་སྐོར་ཁག་དང་པོ་	༩
The Body Part I	9.
༧ ལུས་ཀྱི་སྐོར་ཁག་གཉིས་པ།	༡༡
The Body Part II — ...	11
༨ ལུས་ཀྱི་སྐོར་ཁག་གསུམ་པ་	༡༣
The Body Part III	13
༩ ལུས་ཀྱི་སྐོར་ཁག་བཞི་པ་	༡༥
The Body Part IV	15
༡༠ ལུས་ཀྱི་ཡན་ལག་སྐོར་ལ་མགུར་མ་དང་པོ་	༡༦
Action Song, On body 1	16
༡༡ ལུས་ཀྱི་སྐོར་ལ་མགུར་མ་གཉིས་པ་	༡༧
Action Song, On body 2	17

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

༡༢ བྲོ་བ་དང་སྐམ་རློན་གྱི་སྐོར་ ༡༨

Tasting, etc. 18

༡༣ ལྷི་ཡང་དང་ཕྲ་སྦོམ་ལ་སོགས་པའི་སྐོར་ ༡༩

Thin and Thick, etc. 19

༡༤ ཆུ་ཚོད་དང་ཟླ་བ་བཅུ་གཉིས་ ༢༠

The Time and the month 20

༡༥ ནམ་དུས་བཞིའི་སྐོར་ ༢༡

The Four Seasons 21

༡༦ ཡིད་ལ་བཟུང་བར་བྱ་བའི་བསླབ་བྱའི་གནམ་ ༢༣

Some Teaching to be learned by Heart 23

༡༧ ཨ་མ་རྒད་མོ་དང་མོ་འི་གསེར་སྒོང་སྐྱེ་བའི་ངང་མོ་ ༢༥

The Old Women and Her Goose 25

༡༨ ཁ་ལ་མ་ཉན་པའི་བུ་ ༢༧

The Disobedient Boy 27

༡༩ རི་བོང་བློ་དང་ལྡན་པ་ཞིག་དང་སེང་གེ་གཅིག་ ༣༠

The Intelligent Hare and the Lion ... 30

༢༠ སྙིང་རྗེ་མེད་པའི་གཡོག་པོ་ ༣༢

An Unkind Servent 32

༢༡ རྒྱལ་པོ་དང་བཙོན་པ་རྣམས་ ༣༤

The King and the Prisoners 24

༢༢ དུད་འགྲོའི་སྐོར་ལ་དང་པོ ༣༦

About Animals, Part I 36

༢༣ དུད་འགྲོའི་སྐོར་ཁག་གཉིས་པ་ ༣༩

About Animals, Part II 39

༢༤ ཕོ་རོག་གཅིག་དང་རྫ་མ་ ༤༢

The Crow and the Pot 42

CC0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

༢༥ [illegible] ༤༤

Moral Lesson ....

༢༦ བརྩོན་འགྲུས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་བཤད་པ་ ༦

Perseverance for Education 16

༢༧ ལེ་ལོ་འི་ཉེས་དམིགས་ ༤༧

Evil of Laziness 47

༢༨ ཉ་ཕྱི་དང་ཆུ་བྱ་ ༤༩

Mother pearl and Water—Bird ... 49

༢༩ བླ་ན་མེད་པའི་དཀོན་མཆོག་ ༥༠

The Almighty God 50

༣༠ ངའི་ཁྱིམ་མཚེས་སུ་ཡིན་ ༥

Who is my neighbour 52

༣༡ བྱི་ལ་སྤུན་གཉིས་ཀྱི་ནང་འཁྲུག་ ༥༤

Dispute between two Cats 54

༣༢ སྤྱང་ཀི་དང་ཁྲུང་ཁྲུང་ ༥༦

Wolf and Crane 56

༣༣ བློ་ལ་བཟུང་བའི་ལེགས་བཤད་ ༥༧

Moral Lesson to be learn by Heart 57

༣༤ བོད་ཀྱི་སྐོར་ཁག་དང་པོ་ ༥༨

About Tibet Part I 58

༣༥ བོད་ཀྱི་སྐོར་ཁག་གཉིས་པ་ ༦༢

About Tibet Part II 62

༣༦ རྒྱ་གར་གྱི་སྐོར་ཁག་དང་པོ་ ༦༦

About India Part I 65

༣༧ རྒྱ་གར་གྱི་སྐོར་ཁག་གཉིས་པ་ ༦༨

About India Part II 68

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

༣༨ རྒྱ་གར་གྱི་སྐོར་ཁག་གསུམ་པ་ ༧༠

About India Part III 70

༣༩ མཐུན་པ་སྤུན་བཞི་ ༧༣

The Four Harmonious Brethern. ... 73

༤༠ བློ་ལ་བཟུང་བའི་ལེགས་བཤད་ ༧༥

Moral Lesson to be learn by Heart ... 75

༤༡ ཏཱཛ་མ་ཧལ་ ༧༨

The Taj Mahal 78

༤༢ ང་ཚོའི་སྲིད་བློན་ ༨༡

Our Prime Minister 81

༤༣ བློ་ལ་བཟུང་བའི་ལེགས་བཤད་ ༨༦

Moral Lesson 86

ཡིག་བསྐུར་རྣམ་གཞག་ Letter Writing

༤༤ རང་གི་ཕ་ལ་ To Father 88

རང་གི་མ་ལ་ To Mother 88

རང་གི་ཕ་མར་ To Parent 90

རང་གི་བུ་ལ་ To Son སྤུན་ཟླ་ To Brothers 90

གྲོགས་པོ་ལ་ To a Friend 92

དགེ་རྒན་ལ་ To Teacher སློབ་ཕྲུག་ To Student 93

གན་འཛིན་ Sample of Agreement 94

༤༥ སྐུ་ཞབས་བསྟན་འཛིན་དབང་འདུས་ Our Minister T. Wangdi 95

༤༦ ང་ཚོའི་རྒྱལ་གླུ་ Our National anthem 96

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

༄༅། །བོད་ཡིག་སློབ་དཔེ་གཉིས་པ་ཡོན་ཏན་ཉེར་འཕེལ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ།།

ཡིག་རྒྱུགས་དང་པོ། །

ཕ་མའི་བསླབ་བྱ

ང་ཚོའི་དྲིན་ཅན་ཡབ་ཡུམ་གཉིས།།

༄༅། །ང་ཚོའི་ཡབ་ཡུམ་གཉིས་ཀྱིས་ང་ཚོ་ལ་བྱམས་པོ་གནང་གི་ཡོད། ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་ང་ཚོ་ལ་མི་ལྟོགས་པའི་ཕྱིར་ལྟོ་ཆས་གནང་གི་ཡོད། ལུས་མི་འཁྱགས་པའི་ཕྱིར་གཟུགས་པོ་ལ་གོས་དང་། ཀང་པ་ལ་ལྷམ་སྐོན་པ་གནང་གི་ཡོད། མ་ཟད་དུས་རྒྱུན་དུ་ང་ཚོ་ལ་ཐུགས་ཅག་གནང་གི་ཡོད། ང་ཚོ་ལ་རིག་པ་དང་ཡོན་ཏན་ཐོབ་པའི་དོན་དུ་སློབ་གྲྭ་ལ་གཏོང་བ་གནང་གི་ཡོད། ད་ང་ཚོས་ཁོང་གཉིས་ཀྱི་བཀའ་ལ་ཨག་པོ་ཉན་ནས་ད་ལྟ་ཡོ་ར་ཉན་ཨག་པོ་བྱས་ནས་བསླབ་དགོས་ཀྱི་རེད། ད་ལྟ་ཡག་རྩལ་ཨག་པོ་སློབ་ན། ཐུགས་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ལ་སྐྱིད་པོ་ཡོང་གི་རེད། དེ་ནས་དྲིན་ཆེན་ཡབ་ཡུམ་གཉིས་ཀྱི་དྲིན་ལན་ཡང་འཇལ་དགོས་ཀྱི་རེད།།

ད་རུང་ཡང་ང་ཚོའི་ཡབ་ཡུམ་གཉིས་ལས་ལྷག་པ་ང་ཚོ་ལ་བྱམས་པོ་གནང་མཁན་ཡབ་ཆེན་པོ་གཅིག་ཡོད་པ་རེད། ཁོང་ནི་ང་ཚོ་ཚང་མ་དང་ང་ཚོའི་ཡབ་ཡུམ་གཉིས་དང་ས་གཞི་ལ་ཡོད་པའི་མི་རིགས་ཚང་མ་དང་འཇིག་རྟེན་གྱི་ནང་ན་གང་ཡོད་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་བདག་པོ་རེད། ཁོང་གིས་ང་ཚོ་ལ་ག་རེ་དགོས་པ་ཆེ་ཆུང་ཐམས་ཅད་གནང་བ་རེད། ཁོང་ནི་ཐུགས་བྱམས་པ་དང་ལྡན་པས་ཚང་མ་ལ་ཧ་ཅང་བྱམས་པོ་གནང་བ་རེད། ཁོང་གིས་བྱམས་པོ་མ་གནང་ན། ང་ཚོ་གསོན་པོར་གནས་ཐུབ་ཀྱི་མ་རེད། འོ་ན་ཡབ་དེ་སུ་རེད་དྲིས་ན། ཀུན་དབང་ཀུན་མཁྱེན་མཁན་ཀུན་ཁྱབ་ཀྱི་དཀོན་མཆོག་རེད། ང་ཚོས་ཉིམ་རེ་ལ་ག་རེ་བྱས་པའི་ལས་བཟང་ངན་ཐམས་ཅད་ཁོང་གིས་མཁྱེན་གྱི་ཡོད་པ་རེད། བྱས་ཙང་ང་ཚོས་དུས་རྒྱུན་དུ་སྤྱོད་ལམ་ཡག་པོ་བྱེད་དགོས་ཀྱི་རེད། རྫུན་གྱི་སྐད་ཆ་གང་ཡང་མ་ལབ་པར་བདེན་པ་ཤ་སྟག་ལབ་དགོས་ཀྱི་རེད།།

དཀོན་མཆོག་ལ་བག་བྱེད་པ་ནི།།
རིག་པ་ཀུན་གྱི་ཐོག་མ་ཡིན།།
ཐ་མར་གུས་བཀུར་ཞུས་པ་ལྟར།།
དགེ་རྒན་ལའང་གུས་བཀུར་ཞུས།།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཡིག་རྒྱུགས་གཉིས་པ།

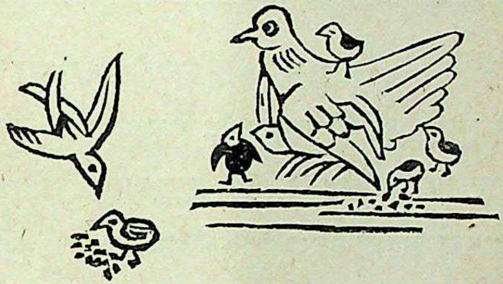

ཨ་མའི་ཁ་ལ་མ་ཉན་པའི་བྱ་ཕྲུག།

རྣམས་ལ་ = ཚོ་ལ། སྨྲས་པ་ = ལབ་པ་ = གསུངས་པ། གནོད་པ་ = སྡུག་བསྔལ = བར་ཆད། འབྱུང་ཡོང་ = ཡོང་གི་རེད། དྲུང་ནས་ = རྩ་ནས། རྗེས་སུ = གཞུག་ལ། ཅུང་ཟད་ དོག་ཙམ། ཕྱིན་དོ་ = སོང་བ་རེད། ཡུན་མ་རིང་ཙམ་ = མགྱོགས་པོ། འཛིན་ནས་ = བཟུང་ནས། གཅེས་ཕྲུག་ = བྱམས་པའི་ཕྲུ་གུ། ནམ་ཡང་ = ག་དུས་ཡིན་ནའང་། དེ་མིན་ = དེ་འདྲ་མ་བྱས་ན། འབྱུང་ཉེན་ = ཡོང་བའི་འཇིགས་པ། ཡོད་དོ་ = ཡོད་པ་རེད།

ཉིན་ཅིག་བྱ་མོ་ཞིག་གིས་རང་གི་བྱ་ཕྲུག་རྣམས་ལ་སྨྲས་པ། ངའི་བརྩེ་ཞིང་བྱམས་པའི་ཕྲུ་གུ་ཚོ། ངས་ཁྱོད་རྣམས་ལ་གང་སྨྲས་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

པ་དེ་ལ་ཁྱོད་ཆོས་ཡག་པོ་ཉན་ཅིག ཁྱོད་རང་ཆོ་ངའི་རྩ་ནས་ཐག་རིང་པོ་ལ་ནམ་ཡང་མ་འགྲོ། ཐག་རིང་ལ་ཕྱིན་ན་ཁྱོད་ཆོ་ལ་གནོད་པ་འབྱུང་ཡོང་། ངས་སྨྲས་པ་བཞིན་དུ་ཁྱོད་ཆོས་བྱེད་ན། དེ་ནས་ཁྱོད་ཆོ་ལ་གནོད་པ་སོགས་གང་ཡང་མི་འབྱུང་ངོ་། །བྱ་ཕྲུག་རྣམས་ཀྱིས་ཨ་མ་ལ། ལགས་སོ། །ཨ་མ་ལགས། ང་ཆོས་ཁྱོད་ཀྱི་དྲུང་ནས་ཐག་རིང་ལ་ནམ་ཡང་འགྲོ་གི་མིན་ཞུས་སོ། །འོན་ཀྱང་ཉི་མ་ཁ་ཤས་ཀྱི་རྗེས་སུ་བྱ་ཕྲུག་གཅིག་གིས། ཨ་མས་གང་གསུངས་པ་དེ་བརྗེད་ནས། ཁོས་ཨ་མའི་དྲུང་ནས་ཤུང་ཟད་ཅིག་ཐག་རིང་པོར་ཕྱིན་ནོ། །ཕུན་མ་རིང་ཙམ་དུ་ནམ་མཁའ་ནས་ཁྲ་གཅིག་འཕུར་ནས་བསྙེབས་དེ། བྱ་ཕྲུག་དེ་འཛིན་ནས་འཁྱེར་ཕྱིན་དོ། །གཅེས་ཕྲུག་རྣམས། ཁྱོད་ཆོ་ཡང་ཕ་མ་དང་དགེ་རྒན་གྱིས་གང་གསུངས་པ་དེ་ལ་ནམ་ཡང་མ་བརྗེད་ཅིག །དེ་མིན་ཁྱོད་ཆོ་ལ་ཡང་བྱ་ཕྲུག་དེ་འདྲ་པོར་གནོད་པ་འབྱུང་ཉེན་ཡོད་དོ།

ཨ་མའི་བཀའ་ལ་མ་ཉན་པའི། །བྱ་ཕྲུག་ཁྲ་ཡིས་བཟུང་ལ་ལྟོས།།
ཕ་མའི་བཀའ་ལ་མ་ཉན་པའི། བུ་ཕྲུག་རྣམས་ལ་བདུད་ཀྱིས་བཟུང་།།
ཕ་མའི་བཀའ་དང་དགེ་རྒན་བཀའ།།
སྙིང་མདུད་བཞིན་དུ་སྐེ་ལ་ཐོགས།།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཡིག་རྒྱུགས་གསུམ་པ།།

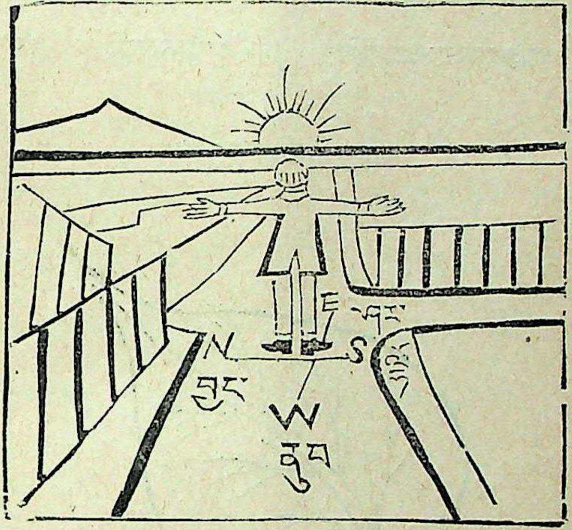

སྐབས་ = དུས།

ཕྱོགས་བཞི་དང་མཚམས་བཞི།།

ཤར། ལྷོ། ནུབ། བྱང་། ཤར་ལྷོ། ལྷོ་ནུབ། ནུབ་བྱང་། བྱང་ཤར། ཤར་ཕྱོགས་ནས་ཉི་མ་ཤར། །ནུབ་ཕྱོགས་ལ་ཉི་མ་ནུབ། །ཕྱི་དྲོ་ ཉི་མ་ཤར་སྐབས། །ཉི་མའི་ཕྱོགས་ལ་བལྟས་ན། །ཁྱོད་ཀྱི་ མདུན་ལ་ཤར་དང་། །རྒྱབ་ཀྱི་ཕྱོགས་ལ་ནུབ་ཡོད། །ལག་གཡས་ ཕྱོགས་ལ་ལྷོ་དང་། །ལག་གཡོན་ཕྱོགས་ལ་བྱང་ཡོད། །མགོ་ཡི་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

སྡོང་ལ་ནམ་མཁའ། །རྐང་པའི་འོག་ལ་ས་གཞི། །ལུས་ཀྱི་ཕྱོར་བཞིར་རྐྱང་ཡོད། །ཕྱོགས་བཞི་མཚམས་བཞི་བསྐོམས་པས། ཕྱོར་མཚམས་བརྒྱད་དང་སྡོང་འོག །གཉིས་བཅས་ཕྱོར་བཅུར་བརྟེའོ། །

ཡིབ༑ གས་བཞི་པ། །

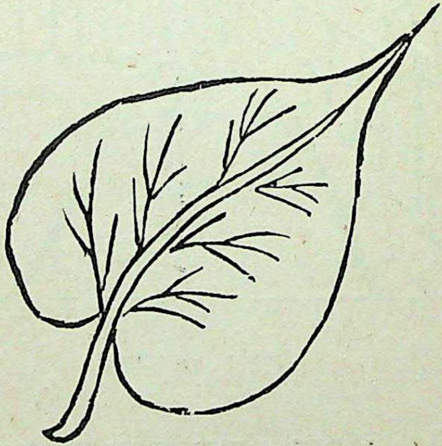

ཚོན་མདོག་གི་སྐོར། །

ཁ་བ་ = གངས། ཁ་དོག་ = ཚོན་མདོག སྤུ་ཁ་ = དུད་འགྲོ་སོགས་ཀྱི་སྤུ་མདོག། ངུར་སྨྲིག་ = གུར་གུམ་མདོག་གམ་དམར་སེར། བཙོ་མ་ = ལྷད་མེད། རྒྱ་སྐར་ = འགྲོ་བའི་སྐར་མ། །

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཁ་བ་ཁ་དོག་དཀར་པོ་ཡིན། །བྱུ་རུའི་ཁ་དོག་དམར་པོ་ཡིན། གསེར་གྱི་ཁ་དོག་སེར་པོ་ཡིན། །ནམ་མཁའ་ཁ་དོག་སྔོན་པོ་ཡིན། ཤིང་གི་ལོ་མ་ལྗང་ཁུ་ཡིན། །སོལ་བ་ཁ་དོག་ནག་པོ་ཡིན། །ཝ་ མོ་འི་སྐྲ་ཁ་ཁམ་པ་ཡིན། །བླ་མའི་ཆོས་གོས་ངུར་སྨྲིག་ཡིན། །

དགུན་དུས་རི་ལ་ཁ་བ་འབབ། །བྱུ་རུ་འབྲུ་ཡིས་བཟོས་པ་ རེད། །གསེར་བཙོ་མའི་གོང་ཆེན་པོ་རེད། །གནམ་ལ་རྒྱུ་སྐར་མང་ པོ་ཡོང་། །དབྱིད་དུས་ལོ་མ་གསར་པ་སྐྱེད། །རྡོ་སོལ་དང་ཤིང་ སོལ་གཉིས་ཡོད། །ཝ་མོ་འི་པགས་པས་ཞྭ་མོ་བཟོས། །བོད་ལ་ བླ་མ་མང་པོ་ཡོད། །

ཚོན = Colour.

དཀར་པོ་ = White. དམར་པོ་ = Red.

སེར་པོ་ = Yellow. སྔོན་པོ་ = Blue.

ལྗང་ཁུ་ = Green. ནག་པོ་ = Black.

རྒྱ་སྨུག་ Violet.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཡིག་ཀྲུགས་ལྔ་པ། །

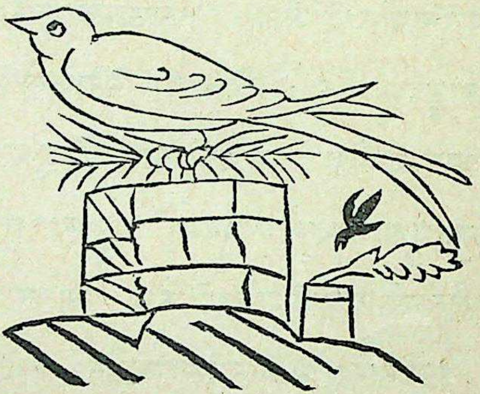

ཚང་ཞིག་ས་ལ་ལྷུང་བའི་སྐོར།།

སྐྱུང་བ་ =འཁྱིལ་བ། ཁྱིམ་ =ཁང་པ་ =ནང་། དཀར་ཁྲང་ =སྒོ་
ཁྲང་། རླུང་ཆེན་པོ་ =ལྷག་པ་ཆེན་པོ། ལྷུང་མ་ཐག་དུ་ = ལམ་
སང་། སྨུ་ངན་ = སེམས་ཁྲལ། མཉམ་རྡུབ་ = མཉམ་དུ་ཚོགས་
ནས། གདུང་པ་ =སྨྲུག་པོ་ =ཁག་པོ་བྱུང་བ། དབུལ་པོ་ =རྒྱུ་
ནོར་མེད་པ་ = ཉམ་ཆུང་། བྱོས་ཤིག་ = བྱེད་པ་ལ་བསྐུལ་བ།
ཐུགས་དགྱེས་ = སེམས་དགའ་བ། མཛའ་བོ་ = གྲོགས་པོ།།

ཁྱིམ་གཅིག་གི་དཀར་ཁྲང་གི་འགྲམ་ལ་བྱིའུ་གཅིག་གིས་ཚང་ཞིག་བཟོས་ནས་ཡོད་པ་རེད། ཉིན་གཅིག་རླུང་དྲག་པོ་ཞིག་རྒྱབ་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

པའི་རྐྱེན་གྱིས་ཚང་དེ་ས་ལ་ལྷུང་བ་རེད། ཚང་དེ་ས་ལ་ལྷུང་མ་ཐག་ཏུ་བྱིའུ་དེ་སྡུག་བསྔལ་དྲག་པོ་དང་བཅས་རང་གི་གྲོགས་པོ་རྣམས་ཀྱི་རྩ་ལ་ཕྱིན་ནས་སྐྱ་ངན་གྱི་གནས་ཚུལ་བཤད་པ་རེད། དེ་ནས་གྲོགས་པོ་ཚོས་མོ་ལ་སེམས་གསོ་བྱས་ནས། ཁྱེད་རང་སྐྱ་ངན་མ་བྱེད་ཅིག ང་ཚོ་ཐམས་ཅད་མཉམ་རུབ་བྱས་ནས་ད་ལྟ་རང་ཁྱེད་ཀྱི་དོན་ལ་ཚང་གསར་པ་ཞིག་བཟོ་གི་ཡིན། དེ་འདྲ་ལབ་ནས་བྱིའུ་མང་པོས་མཉམ་རུབ་བྱས་ནས་རང་གི་གྲོགས་མོ་འི་དོན་དུ་ཚང་གསར་པ་ཞིག་ལམ་སང་བཟོས་པ་རེད། །

དེ་ནང་བཞིན་ང་ཚོ་ཡང་མི་སྡུག་བསྔལ་གྱིས་གདུང་པ་ཞིག་དང་ཐུག་ན། དེ་ལ་རོགས་རམ་བྱེད་དགོས། མི་དབུལ་པོ་གཅིག་གིས་ཁྱེད་ལ་རོགས་རམ་གནང་ཞུས་ན། དེ་ལ་གང་ཐུབ་ཐུབ་རོགས་རམ་བྱོས་ཤིག །དེ་ཞིན་དུ་བྱེད་པའི་མི་དེ་ལ་དཀོན་མཆོག་ཐུགས་དགྱེས་པར་འགྱུར་རོ། །སྡུག་བསྔལ་དུས་སུ་ཕན་ཐོགས་པ། །དེ་ནི་མཛའ་བོ་དྲང་པོ་ཡིན། །

ཡིག་རྒྱུགས་དྲུག་པ། །

ལུས་ཀྱི་སྐོར་ཁག་དང་པོ། །

ཞི་ར་ = ཟེར་ན། དཀོག = དཀོན་མཆོག བཟང་ངན་ = བཟང་པོ་དང་ངན་པ། རྟོགས་པ་ = ཤེས་པ། དུད་འགྲོ་ = བ་ཕྱུགས་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཧ་དྲིལ་སོགས། ཐཾད་=ཐམས་ཅད། རིགསོ་=རྒྱུང་རོ་=འོས་སོ།

དཀོན་མཆོག་གིས་ང་ཚོ་མི་རྣམས་ལ་ལུས་དང་སེམས་གཉིས་གནང་བ་ཡིན། སེམས་ནི་གང་ཡིན་ཞེ་ན། བསམ་བློ་གཏོང་ཐུབ་པ་དང་། སྐད་ཆ་ལབ་ཐུབ་པ་དང་། དཀོན་མཆོག་ལ་ངོ་ཤེས་ཐུབ་པ་དང་། བཟང་ངན་རྟོགས་ཐུབ་པ་དེ་ནི་སེམས་ཡིན་ནོ། །དཀོ་གིས་ང་ཚོ་ལ་སེསཾ་གནང་བ་མ་ཡིན་ན། ང་ཚོ་དུད་འགྲོ་དང་འདྲ་ཞིང་སྐད་ཆ་ལབ་ཐུབ་པ་མ་ཡིན། བཟང་ངན་གང་ཡང་རྟོགས་ཐུབ་པ་མ་ཡིན་ནོ། །འོ་ན་ད་ང་ཚོས་བཟང་ངན་གང་ཡིན་ཆ་གོ་ཐུབ་པས། བཟང་པོ་གང་ཡིན་པ་ཐཾད་བྱེད་དགོས། ངན་པ་གང་ཡིན་པ་ཐམས་ཅད་སྤོང་ཤིག །ངན་པ་བྱེད་པའི་མི་ལ་དཀོག་ཐུགས་མི་དགྱེས། བཟང་པོ་བྱེད་པའི་མི་ལ་ཁོང་གིས་བྱིན་གྱིས་རློབས་པར་མཛད་དོ། །

བཟང་ངན་རྟོགས་པའི་སེསཾ་ཡོད་རྒྱུང་། །བཟང་པོ་མི་བྱེད་དུད་འགྲོ་འདྲ། །

སྨྲས་པ:— དལ་འབྱོར་གྲུ་ཆེར་རྙེད་དཀའ་ཐོབ་དུས་འདིར།།
བདག་གཞན་འཁོར་བའི་མཚོ་ལས་བསྒྲལ་བྱའི་ཕྱིར།།
ཉིན་དང་མཚན་དུ་གཡེལ་བ་མེད་པར་ནི།།
ཉན་སེམས་སྒོམ་པ་རྒྱལ་སྲས་ལག་ལེན་ཡིན།།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཡིག་རྒྱུགས་བདུན་པ།།

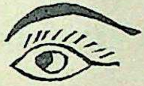

ལུས་ཀྱི་སྐོར་ཁག་གཉིས་པ། །

ད་དུང་ =ད་རུང་། དཔེར་ན་ = དཔེ་བྱས་ན། བཀོད་པ་ =བཟོས་པ། དངོས་པོ་ =སྤྱད་ལག །རིགས་སྣ་ཚོགས =མི་འདྲ་བ་མང་པོ་ འཚོ་བ་ =གསོན་པ། ཁ་ཟས་ =ཁ་ལག་ =ཛོ་ཚས། ཞེད་ =ཤུཪ་ འཛིང་ན =འཐབ་ན། ཕྱིར་ =དོན་ལ། ཐུཪ་ =ཐུགས། ཟན་ =ཁ་ལག

ར་དུང་ཡང་ལུས་ཀྱི་སྐོར་ལ་དཔེར་ན། ང་ཚོའི་ལུས་འདི་ཁང་པ་ཞིག་དང་འདྲ་བ་ཡིན། ཁང་པ་འདི་སུའི་ཁང་པ་ཡིན་ཞེ་ན། སེམས་ཉིད་ཀྱི་ཁང་པའོ། །ཁང་པ་དེ་ལ་འོད་ཕྱིབ་པའི་ཕྱིར་སྒོ་ཁུང་གཉིས་ཡོད། དེ་ནི་མིག་གཉིས་ཡིན་ནོ། །མིག་གཉིས་ཀྱི་སྒོ་ནས་ང་ཚོས་དཀོན་མཆོག་གིས་འཇིག་རྟེན་གྱི་ནང་ན་ཟེ་དང་ཟེ་བཀོད་པར་མཛད་པའི་དངོས་པོ་ཐཾད་མཐོང་ཐུབ་པ་ཡིན། མིག་གཉིས་མེད་ན་གང་ཡང་མཐོང་མི་ཐུབ། ང་ཚོ་ལ་མིག་ཡག་པོ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་དུ་དཀོན་མཆོག་ལ་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ་བའི་རིགས་སོ། །མིག་གིས་མཐོང་མི་ཐུབ་པ་ཞིག་ལ་ལོང་བ་ཟེར་རོ། །ད་དུང་ཡང་ཁང་པ་འདི་ལ་སྒོ

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

གཅིག་ཡོད། སྒོ་དེ་གང་ཡིན་ཟེར་ན། ཁ་ཡིན་ནོ། །ཁའི་ལས་ཀ་གང་ཡིན་ཟེར་ན། ཟ་བ་དང་འཐུང་བ་ཁའི་ལས་ཀ་གཅིག་ཡིན། ལྟོ་ཆས་ཀྱི་རིགས་སྣ་ཚོགས་ཁ་བརྒྱུད་ནས་གྲོད་པའི་ནང་ལ་འགྲོ་ངོ་། །ལྟོ་ཆས་མ་ཟ་ན་ང་ཚོ་འཚོ་མི་ཐུབ། ལྟོ་ཆས་བཟས་ན་ང་ཚོའི་ལུས་ལ་སྟོབས་སྐྱེའོ། །ལུས་ལ་སྟོབས་ཐོབ་པའི་ཕྱིར་ལྟོ་ཟ་དགོས་པ་བཞིན་དུ། སེམས་ཉིད་ལ་སྟོབས་ཐོབ་པའི་ཕྱིར་དུའང་སེམས་ཉིད་ཀྱི་ཁ་ཟས་ཟ་དགོས། སེམས་ཉིད་ཀྱི་ཁ་ཟས་ཅི་ཡིན་ཟེར་ན། དཀོན་མཆོག་གི་བཀའ་དམ་པའི་ཆོས་དེ་ནི་སེམས་ཉིད་ཀྱི་ལྟོ་ཆས་ཡིན་ནོ།། ང་ཚོའི་ལུས་ལ་སྟོབས་ཡོད་ན། ལས་ཀ་ཞུགས་ཆེན་པོ་བྱེད་ནུས། མ་ཟད་དགྲ་དང་མཉམ་དུ་འཛིང་ན་རྒྱལ་ཐུབ། དེ་བཞིན་དུ་དཀོ་གི་བཀའ་ཉིད་རི་བཞིན་དུ་བསླབས་ཏེ་ཉམས་སུ་ལེན་ན་སེམས་ཉིད་ལ··· སྟོབས་ཤེད་བྱུང་སྟེ། སེམས་ཉིད་ཀྱི་དགྲ་བོ་བདུད་ངན་པ་ལས་རྣམ་པར་རྒྱལ་བར་འགྱུར་རོ། །

འོ་ན་ང་ཚོ་རེ་ལུས་ལ་སྟོབས་འབྱུང་བའི་ཕྱིར་ལྟོ་ཟ་དགོས།། འོན་ཀྱང་ཚོད་མི་ཤེས་པར་ཟ་ན་གྲོད་པ་ལ་གནོད་པ་བྱེད་དོ། །འཇིག་རྟེན་གྱི་གཏམ་དཔེ་ལ། ཟན་ཞིག་ཞིམ་ཡང་མང་ན་རྒྱ་མ་འཁྲུག། ཆང་ཞིག་མངར་ཡང་མང་ན་ལུས་སེམས་དཀྲུག །ཟེར་བ་བཞིན་དུ་ར་བཟི་བའི་མི་དེ་ལ་དཀོན་མཆོག་ཐུགས་མི་མཉེས་སོ། །

འཕྲོད་པའི་ཟས་དང་གཙང་སྦྲ་ལ། །རྒྱུན་དུ་བསྟེན་ན་གཟུགས་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཕོ་བདེ། །འཕྲོད་པའི་ཁ་ལག་ཟ་བ་དང་། །གཙང་བའི་གོས་གོན་པ་གལ་ཆེ། །

འཕྲོད་པ་ = མཐུན་པ་ = ཕན་པ། གཙང་སྦྲ་ = གཙང་མ།

ཡིག་རྒྱུགས་བརྒྱད་པ།

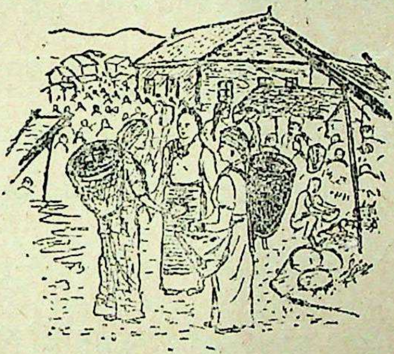

ལུས་ཀྱི་སྐོར་ཁག་གསུམ་པ།

གཏམ་སྨྲ་བ་ = སྐད་ཆ་ལབ་པ། ཇི་ = ག་རེ། ཁ་ལོ་བསྒྱུར་བ་ = སྐད་ཆ་ལབ་པ། བྲོ་བ་ = མངར་ སྐྱུར་ ཁག་ལ་སོགས། ནགས་ཚལ་ = ཤིང་ནགས། འབའ་ཞིག་ = གཅིག་པུ། འདའ་ = མེད་པར་འགྲོ་བ།

གཏམ་སྨྲ་བ་ཡང་ཁའི་ལས་ཀ་གཅིག་ཡིན། དེ་ཀྱང་གཏམ་ངན་ཚིག་ངན་དང་། ཀྱག་བརྫུན་གྱི་སྐད་ཆ་ལབ་མི་རུང་ངོ་། །ཇི་བདེན་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

པ། ཛི་དག་པ། ཛི་བརྡར་པ། ཛི་ཁྲིམས་དང་མཐུན་པ་རྣམས་སྨྲོས་
ཤིག ད་རུང་སང་ཁའི་ནང་ན་ཡན་ལག་ཆུང་ཆུང་གཅིག་ཡོད།
དེ་གང་ཡིན་ཟེར་ན། དེ་ནི་ལྕེ་ཡིན་ནོ། །ལྕེའི་ལས་ཀ་ཅི་ཡིན་ཟེར་
ན། ལྕེའི་ལས་ཀ་ནི་ཁ་ལོ་བསྒྱུར་མཁན་དང་། གྲོ་བ་སྦྱང་མཁན་
ཡིན། ལྕེ་མེད་ན་ང་ཚོས་མི་གཞན་དང་མཉམ་དུ་སྐད་ཆ་ལབ་མི་ཐུབ།
ཞིམ་མངར་ཡང་ཧ་གོ་མི་ཐུབ་བོ། །ལྕེ་ནི་ཡ་ན་ལག་ཆུང་ངུ་ཞིག
ཡིན་ནའང་ལས་ཀ་ཆེན་པོ་སྒྲུབ་པར་བྱེད། གཞན་ཡང་ལྕེ་ནི་མི་ཆུང་
ངུ་ཞིག་དང་འདྲ་སྟེ། མི་ཆུང་བ་ཞིག་གིས་ཉགས་ཚལ་ཛི་ཙམ་སྤྲར།
དེ་བཞིན་དུ་ལྕེ་ཡང་མི་ཡིན་པས། གཅིས་སྲུག་རྣམས་རང་གི་ལྕེ་
ལ་རང་དབང་དུ་ཞོག །བརྫུན་ཚིག་སྨྲ་བ་ཐོང་སྤོངས། །བདེན་ཚིག
འབར་ཞིག་སྨྲ་བར་དགོས། །བདེན་ན་དགའ་བའི་ཁ་དེ་བདག །བརྫུན་
གྱི་ལྕེ་ནི་མགྱོགས་པོར་འདར། །འཇིག་རྟེན་གྱི་གཏམ་དཔེ་ལ། ནར་
ནར་ལྕེ་ལ་བདག་པོ་མ་བྱེད་ན། །རིལ་རིལ་དབྱུ་ལ་འོ་བརྒྱལ་ཆེན་
པོ་ཡོང་།། ཞེས་ཟེར་རོ། །ཁས་ལབ་མི་ཐུབ་པ་ལ་ལྐུགས་པ་ཟེ་རོ།།
ཁ་ལྐུགས་པ་མི་ར་ཅུང་རིག་པ་དང་ཡོན་ཏན་མི་ལྡན་ན་དེ་ལའང་ལྐུགས་
པ་ཟེར་རོ། །

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཡིག་རྒྱུགས་དགུ་པ།

ལུས་ཀྱི་སྐོར་ཁག་བཞི་པ།

ད་དུང་ཡང་ང་ཚོ་ལ་ཨ་མཆོག་གཉིས་ཡོད། ཨ་མཆོག
གཉིས་པོ་འདི་ལས་ཀ་ག་རེ་རེད། གཏམ་ཉན་པ་ཨ་མཆོག་གི་ལས
ཀ་རེད། ཡིན་ན་ཡང་གཏམ་ངན་པ་ཉན་ཚོག་གི་མ་རེད། ཁྱོད
ཀྱི་ཕ་མ་གཉིས་དང་དགེ་རྒན་གྱིས་གང་གསུངས་པའི་བཀའ་ལ་"
ཡག་པོ་བྱས་ནས་ཉོན། གྲོགས་པོ་ངན་པ་ཞིག་གིས་ཡང་ན་མི་ངན་པ
ཞིག་གིས་ཁྱོད་ལ་ལོག་ལབ་ནས་ཚིག་སྙན་པོས་བསླུ་ན་ཁོ་འི་ཁ་ལ
མ་ཉན་ཅིག །ཨ་མཆོག་ལ་རྣ་བ་ཡང་ཟེར་བ་རེད། རྣ་བས་ཐོས
མི་ཐུབ་པ་ཞིག་ལ་འོན་པ་ཟེར་གྱི་རེད། གཞན་ཡང་ལས་ཀ་བྱེད
པའི་དོན་ལ་ལག་པ་གཉིས་ཡོད། ལག་པ་རེ་ལ་མཛུབ་གུ་ལྔ་ལྔ
ཡོད། ལག་པ་གཉིས་ལ་མིང་ཡང་ཡོད་པ་རེད། གཅིག་ལ
གཡས་པ་དང་གཞན་དེ་ལ་གཡོན་པ་ཟེར། གཡས་པ་ནི་གཡོན

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

·ལས་ཞུགས་ཆེ་བ་རེད། ལས་ཀ་ཡང་མང་བ་བྱེད་ཀྱི་རེད། ཡི་
འབྲི་རྒྱུ་དང་སྒྲོ་ཆས་ཟ་རྒྱུ་ལག་པ་གཡས་པའི་ལས་ཀ་རེད། ལག་
·གཡས་གཡོན་གཉིས་ཀྱི་མཛུབ་གུ་བསྡོམས་པས་མཛུབ་གུ་བཅུ་
མ་པ་ཡོད། མཛུབ་གུ་ལ་སོར་མོ་ཡང་ལབ་པ་རེད། སོར་མོ་
ཐུ་བོ་དེ་ཚོ་གྲོགས་པོ་བཅུ་དང་འདྲ་པོ་རེད། ལག་པ་གཉིས་ཀྱིས་
ས་བཟང་ཞ་སྟག་བྱེད་དགོས་ཀྱི་རེད། མི་ལ་བརྡུང་ཚོག་གི་མ་
ད། མི་གཞན་གྱི་སྤྱད་ལག་མ་སྤྲད་པ་ལ་ལེན་ཚོག་གི་མ་རེད།
·གྱིར་བརྙས་ཡང་ན་སྤྱད་ལག་མ་སྤྲད་པར་ལེན་མཁན་དེ་ལ་རྐུན་མ་
ར་བ་རེད། ང་ཚང་ཡང་འགྲོ་བའི་ཆེད་དུ་རྐང་པ་གཉིས་ཡོད།
ང་པ་རེ་ལ་ཡང་མཛུབ་གུ་ལྔ་ལྔ་ཡོད། བསྡོམས་རྐང་ལག་བཞི་
པ་མཛུབ་གུ་ཉི་ཤུ་ཐམས་པ་ཡོད་པ་རེད།

ཡིག་རྒྱུགས་བཅུ་པ།།

ལུས་ཀྱི་ཡན་ལག་རྣམས་ཀྱི་སྐོར་ལ་མགུར་མ་དང་པོ།

མིག་ཆུང་ཆུང་གཉིས་ཀྱིས་དཀོན་མཆོག་ལ་ལྟོས། །ཨ་མཆོག
ཆུང་ཆུང་གཉིས་ཀྱིས་ཁོང་ལ་ཉོན། །ལག་པ་ཆུང་ཆུང་གཉིས་ཀྱིས་
ཁོང་གི་གཡོག་བྱོས། །རྐང་པ་ཆུང་ཆུང་གཉིས་ཀྱིས་མཆོད་ཁང་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ལ་འགྲོ། །སྟེ་ཚུང་ཚུང་གཅིག་གིས་བདེན་པ་ལབ་དགོས། །སྙིང་ཆུང་ཆུང་གཅིག་ནས་བྱམས་པ་བྱོས་ཤིག །རྒྱུན་དུ་དཀོན་མཆོག་ལ་གཏང་རག་འབུལ་དགོས། །ཡང་ཁོང་ལ་སྨོན་ལམ་ཐོབ།།

ཡིག་རྒྱུགས་བཅུ་པ།

ལུས་ཀྱི་སྐོར་ལ་མགུར་མ་གཉིས་པ།།

ལག་པས་ལས་ཀ་བྱེད་དགོས། X ༢། མི་ལ་བརྡུང་མི་ཆོག །
མིག་གཉིས་བལྟ་བའི་ཕྱིར་ཡིན་ X ༢ མིག་ངན་བལྟ་མི་ཆོག།
ཨམ་ཆོག་ཉན་པའི་ཕྱིར་ཡིན་ X ༢ གཏམ་ངན་ཉན་མི་ཆོག།
ཁ་ནས་བདེན་པ་ལབ་དགོས་ X ༢ ཀུལ་བརྫུན་ལབ་མི་ཆོག།
སྙིང་ནས་བྱམས་པོ་བྱེད་དགོས་ X ༢། སྡང་བ་བྱེད་མི་ཆོག །
རྐང་པ་འགྲོ་བའི་ཕྱིར་ཡིན་ X ༢། གདོང་རྒྱག་གཙུ་མི་ཆོག།

ད་དུང་ཡང་ང་ཚོའི་ལུས་ལ་སྣ་གཅིག་ཡོད། སྣ་ལ་ སྣ་ཁུང་ཡང་ལབ་པ་རེད། དེ་ལ་ཨི་ཁུང་གཉིས་ཡོད་པ་རེད། སྣའི་ལས་ཀ་དབུགས་ལེན་པ་དང་། དྲི་མ་སོགས་སྣོམ་པ་རེད། རྒྱུན་དུ་སྣ་ཁུང་གཙང་མར་བཞག་དགོས། སྣབས་ལུད་སྣ་ཕྱིས་ནང་འཕྱིད་པ་ལས་ག་ས་ག་ལ་དབྱུག་མི་ཆོག །

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཡིག་རྒྱུགས་བཅུ་གཅིག་པ།།

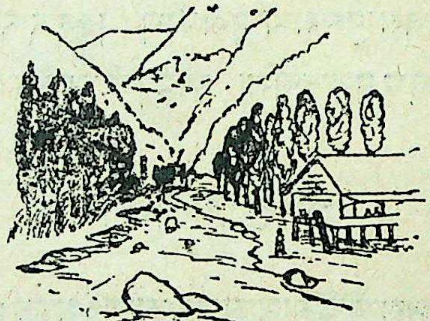

བྲོ་བ་དང་སྐམ་རྣོན་གྱི་སྐོར།

རོ་ = བྲོ་བ། འབའ་ཞིག་ = གཅིག་པུ།

ཀ་རའི་རོ་ནི་མངར་མོ་འདུག །སེ་འབྲུ་ཤིན་དུ་སྐྱུར་མོ་འདུག། ཚ་ཡི་རིར་ནི་ཚ་ཁ་འདུག །མཁྲིས་པ་ཤིན་དུ་ཁ་བ་འདུག །ཕོ་བ་རིལ་བུ་ཚ་བ་འདུག །ཞོ་ནི་ཤིན་དུ་སྐ་བ་འདུག །ཆུ་ནི་ཤིན་དུ་སླ་བ་འདུག །ཁ་བ་ཐམས་ཅད་རྣོན་པ་ཡིན། །དངུལ་ཆུ་འབའ་ཞིག་སྐམ་པོ་འདུག །ཤིང་ནི་རྣོན་ཡང་མེ་ཙ་ལྟར། །རྡོ་ནི་སྐམ་ཡང་མི་མི་ལྟར།།

རོ་དྲུག་ཡོད་པ་རེད་:— ༡ མངར་མོ། ༢ སྐྱུར་མོ་ ༣ ཁ་ཏིག ༤ སྐ་བ། ༥ ཚ་བ། ༦ ལན་ཚྭ་བ་བཅས་དྲུག་ཡོད།།

There are Six tastes:—1 Sweet, 2 Sour, 3 Bitter 4 Astringent, 5 Acrid (hot) and 6 Salty.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཡིག་རྒྱུགས་བཅུ་གསུམ་པ།

གླང་པོ་ཆེ་

ཡང་ལྡིད་དང་ཕྲ་སྒྲིམ་**ལ**་སོགས་པའི་སྐོར།

ཡང་ལྡིད་ =ཡང་ལྗིད་ =ཡང་མོ་དང་ལྡི་པོ།　　ཐས་ =ལས་
གྲྭ་ =གྲྭ་པ།　　ཀུན་ =ཐམས་ཅད།　　ལྟར་ =ལྟུགས།

ལྟུགས་ལས་གསེར་ནི་ལྡི་བ་ཡིན། །གསེར་ལས་ལྟུགས་ནི་ཡང་མོ་འདུག །ཁྲི་ལས་ཏ་ནི་ཆེན་པོ་འདུག །ཏ་ལས་ཁྲི་ནི་ཆུང་ཆུང་འདུག །ཁབ་ལས་སྐུད་པ་རིང་པོ་འདུག །སྐུད་པ་ལས་ཁབ་སྒྲིམ་པོ་རེད། །ཁབ་ལས་སྐུད་པ་ཕྲ་མོ་རེད།།

རས་ཀྱི་གོས་ནི་སྲབ་མོ་དང་། །སྣམ་བུའི་གོས་ནི་འཐུག་པོ་རེད། །སྦྲང་བུ་བས་བྱ་ཆེན་པོ་སྐྱེ། །མི་ལས་གླང་ཆེན་པོ་སྐྱེ། །དེ་ལས་གངས་རི་ཆེན་པོ་སྐྱེ། །དེ་ལས་འཛིག་རྟེན་ཆེན་པོ་སྐྱེ། །འཛིག་རྟེན་ཀུན་ལས་དཀོན་མཆོག་ཆེ། །ཕྲུ་གུ་ཆུང་བས་ཕ་མ་མཁས།། སློབ་མ་བས་ནི་སློབ་དཔོན་མཁས། །གྲྭ་པ་བས་མཁན་པོ་ཤེས་རབ་ཆེ། །ཀུན་ལས་དཀོན་མཆོག་ཤེས་རབ་ཆེའོ།།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཡིག་ཀྲུགས་བཅུ་བཞི་པ། །

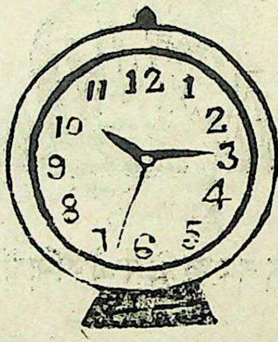

ཆུ་ཚོད་དང་ཟླ་བ་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་མིང་།

སེ་ཀནྡ་ ༦༠ =མི་ནེཊ་ ༡། མི་ནེཊ་ ༦༠ =ཆུ་ཚོད་ ༡། ཆུ་ཚོད་ ༢༤ =ཉིན་མཚན་ ༡། ཞག་བདུན་ལ་བདུན་ཕྲག་ ༡ བདུན་ཕྲག་ ༥༢ ལ་ལོ་གཅིག །ལོ་གཅིག་ལ་ཞག་ ༣༦༥ ཡོད། ལོ་གཅིག་ལ་ཟླ་བ་བཅུ་གཉིས་ཡོད། ཟླ་བ་དང་པོ་ ཛན་ཝ་རི་ ཟེར་བ་ལ་ཞག་༣༡ ཡོད། ཟླ་བ་གཉིས་པ་ ཕེབ་རུ་ཨ་རི་ལ་ཞག་ ༢༨ ཡང་ན་ ༢༩ ཡོད། ཟླ་བ་གསུམ་པ་ མར་ཆ་ལ་ཞག་ ༣༡ ཡོད། ཟླ་བ་བཞི་པ་ ཨེབ་རིལ་ལ་ཞག་ ༣༠ ཡོད། ཟླ་བ་ལྔ་པ་ མེ་ཟེར་བ་ལ་ཞག་ ༣༡ ཡོད། ཟླ་བ་དྲུག་པ་ ཛུན་ལ་ཞག་ ༣༠ ཡོད། ཟླ་བ་བདུན་པ་ ཛུ་ལཱི་ལ་ཞག་༣༡ ཡོད། ཟླ་བ་བརྒྱད་པ་ ཨ་གསྟ་ལ་ཞག་ ༣༡ ཡོད། ཟླ་བ་དགུ་པ་ སེབ་ཊེམ་བར་ ལ་ཞག་ ༣༠ ཡོད། ཟླ་བ་བཅུ་པ་ ཨོག་ཊོ་བར་ ལ་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཞག་ ༣༡ ཡོད། ཟླ་བ་བཅུ་གཅིག་པ་ ནོ་སྦེམ་བར་ ལ་ཞག་ ༣༠ ཡོད། ཟླ་བ་བཅུ་གཉིས་པ་ བདེ་སེམ་བར་ ལ་ཞག་ ༣༡ ཡོད་དོ།།

ཡིག་རྒྱུགས་བཅོ་ལྔ་པ།

ནམ་དུས་བཞིའི་སྐོར།

ལོ་གཅིག་ལ་ནམ་དུས་བཞི་ཡོད་པ་རེད། ནམ་དུས་རེ་ལ་ཟླ་བ་གསུམ་གསུམ་ཡོད་པ་རེད། ནམ་དུས་བཞིའི་མིང་ལ། དཔྱིད་ཀ། དབྱར་ཀ། སྟོན་ཀ། དགུན་ཀ། The Four Seasons:—

Spring Summer Autumn Winter.

༡ དཔྱིད་ཀ་འགོ་འཛུག་པ་ནི་མར་ཆེ་ཟླ་བ་གསུམ་པའི་ཚེས་ ༢༡ ཙམ་ལ་ཡིན། དེའི་ཉིན་དཔྱིད་ཉིན་མཚན་མཉམ་པ་རེད། དེའི་རྗེས་ལ་ཉི་མ་གྲེན་ལ་ཡོང་བ་ལྟར་འབྱུང་སྟེ། ཉིན་རིང་བ་དང་དྲོད་ཕེལ། མཚན་ཐུང་བ་དང་གྲང་འགྲི་བ་ཡིན།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

༢ དབྱར་ཀ་འགོ་འཛུགས་པ་ནི་ཇཱུ་ན་ཟླ་བ་དྲུག་པའི་ཚེས་ ༢༢ ཙམ་
ཡིན། དེའི་ཉིན་ཉི་མ་གྱེན་ལ་ག་ཚོད་ཡོང་རྒྱུ་ཡོད་པ་ཡོང་ཚར་བ་
ན། དེའི་ཉིན་ཉི་མ་ཐམས་ཅད་ལས་རིང་བ་དང་། མཚན་ཐམས་
ད་ལས་ཐུང་བ་ཡིན། དེའི་རྗེས་ལ་ཉི་མ་ལྡོག་པ་ཡིན་པས་ཉིན་མོ་
ཐུང་བ་དང་། མཚན་མོ་ནི་རིང་བར་འགྱུར་རོ། །

༣ སྟོན་ཀ་འགོ་འཛུགས་པ་ནི་ སེབ་དེམ་བར་ཟླ་དགུ་པའི་ཚེས་ ༢༢
མ་ལ་ཡོད་དོ། །དེ་ཉིན་སྟོན་ཉིན་མཚན་མཉམ་པ་རེད། དེའི་
ས་ལ་ཉིན་མོ་ལྷག་པར་ཐུང་ཞིང་། རྟོད་ཡང་འགྲི། མཚན་མོ་
ལྷག་པར་རིང་ཞིང་གྲང་འཕེལ་ལོ། །

༤ དགུན་ཀ་འགོ་འཛུགས་པ་ནི་ བདེ་སེམ་བར་ཟླ་བ་བཅུ་གཉིས་པའི་
ཚེས་ ༢༢ ཙམ་ལ་ཡིན། དེ་ཉིན་ཉིན་ཐམས་ཅད་ལས་ཐུང་བ་དང་
མཚན་ཐམས་ཅད་ལས་རིང་བ་ཡིན་ནོ། །དཔྱིད་ཀ་ལ་ཙ་སྔོན་པོ་སྐྱེ་
གི་འདུག། མི་རྣམས་རང་གི་ཞིང་ལ་སོ་ནམ་གྱི་ལས་བྱེད་ཀྱི་
འདུག། དབྱར་ཀ་ལ་གནམ་དྲོ་པོ་དང་ཆར་པ་ཡང་མང་པོ་བབ་
ཀྱི་འདུག །སྟོན་ཀ་ལ་བཙའ་མ་ཇ་གི་འདུག །དགུན་ཀ་ལ་གནམ་
གྲང་མོ་རེད་ཁ་བ་ཡང་འབབ་ཀྱི་རེད།

དཔྱིད་ཀ་ཁྲ་བྲུ་ན་རྒྱུ་ནས་ཡོང་། །དབྱར་ཀ་གནམ་ལ་འབྲུག་སྒྲ་ལྡིར།།
སྟོན་ཀ་སྟོན་ཐོག་བསྡུ་བ་རེད། །དགུན་ཀ་ཧ་ཅང་གྲང་མོ་ཡོང་།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཡིག་རྒྱུགས་བཅུ་དྲུག་པ།

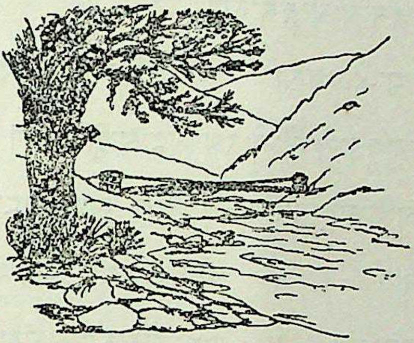

ཡིད་ལ་བཟུང་བར་བྱ་བའི་བསླབ་བྱའི་གཏམ།

སྙིང་ཐག་པ་ནས་=སེམས་ཀྱི་གཏིང་ནས། བོར་=འཇོག་=ཞོག་

༡ ཐམས་ཅད་ལས་སྔོན་ལ་ཁྱོད་རང་སྐྱེ་རུ་བཙུག་པའི་དཀོག་ལ་ཏོར་ཞིག། ༢ ཁྱོད་ཀྱི་ཕ་མ་གཉིས་ལ་བཀུར་སྟི་གྱིས་ཞིག །
༣ རིག་པ་དང་བློ་གྲོས་ལྡན་པའི་མི་དང་མཛའ་བོ་བཟུང་ཞིག །
༤ ངན་པ་ཁ་སྣང་བ་དང་། བཟང་བ་གང་ཡིན་པ་དེ་ལ་ཆར་པར་གྱིས་ཞིག ། ༥ ཇི་ཙམ་ནུས་པ་བཟང་བའི་ལས་ལ་བརྩོན་པར་གྱིས་ཞིག ། ༦ རྒྱུན་དུ་རང་གིས་ལུས་དང་གོས་གཙང་མར་ཞོག་ཅིག ། ༧ གཏམ་ཞིག་སྨྲ་བར་འདོད་ན། སྔོན་ལ་བསམ་བློ་ལེགས་པར་ཐོང་ཞིག ༨ ལས་ཀ་གང་ཞིག་དེ་རིང་བྱེད་དགོས་པ་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

དེ་སང་ཉིན་གྱི་བར་དུ་མ་བོར་ཞིག ། ༩ རང་ལས་རྒན་པའི་
མི་དང་མཉམ་དུ་རྩེད་མོ་མ་རྩེད་ཅིག ། ༡༠ ལེ་ལོ་ནི་ངན་པ་
ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྩ་བ་ཡིན་པས། དེ་ནི་འཁོར་དུ་འོང་བར་མ་འཇུག་
ཅིག ། ༡༡ མི་གཞན་གྱི་ཡི་གེ་ནམ་ཡང་མ་ཀློག་ཅིག ། ༡༢ མི་
ངན་པ་དང་གྲོགས་པོ་མ་བྱེད་ཅིག ། ༡༣ སུ་ལ་ཡང་ངན་ལན་ངན་
པས་མ་འཇལ་ཞིག ། ༡༤ མཐོ་བར་མ་སེམས་པར་དམའ་བ་
ལ་དགའ་བར་གྱུར་ཅིག ། ༡༥ ཁྱེད་རང་མཁས་པ་ཞིག་ཡིན་
མ་སེམས་ཤིག ། ༡༦ ངན་པས་འཕམ་པར་མ་གྱུར་ཅིག །
བཟང་པོ་འི་སྒོ་ནས་ངན་པ་ལས་རྒྱལ་བར་གྱིས་ཤིག ། ༡༧ སྙིང་
ཐག་པ་ནས་གཅིག་ལ་གཅིག་བྱམས་པར་གྱིས་ཤིག ། ༡༨ མི་
ལས་དཀོན་མཆོག་གི་བཀའ་ལ་ལྷག་པར་ཉན་ཅིག ། ༡༩ ཧམ་
པ་བཤད་ནས་སྤྱད་ལག་སོགས་ཐོབ་པའི་བརྩོན་འགྲུས་མ་བྱེད་ཅིག །
༢༠ རྒན་པ་རྣམས་ཀྱི་གཡོག་དང་། ཆུང་བ་རྣམས་ལ་བྱམས་པར་གྱིས་ཤིག།
༢༡ དང་པོར་ལུས་ངག་ཡིད་གསུམ་དཀོན་མཆོག་ལ་ཕུལ་ཞིག
༢༢ གཉིས་པར་ཁྱིམ་མཚེས་ལ་རང་འདྲར་བྱམས་པ་གྱིས་ཤིག ༎
དགེ་རྒན་གྱི་བཀའ་ལ་ལེགས་པར་ཉན་ཅིག ། སློབ་སྦྱོང་ལ་འབད་
བརྩོན་ཆེན་པོ་གྱིས་ཤིག ། དེ་ནས་ཡོན་ཏན་དང་ལྡན་པར་འགྱུར་རོ།།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཡིག་རྒྱུགས་བཅུ་བདུན་པ།

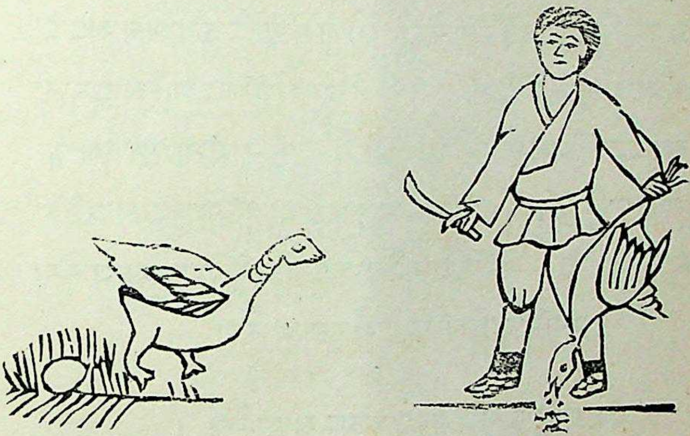

གསེར་སྒོང་སྐྱེ་བའི་ངང་མོ།

ཞི་སྡུག་ =ཉ་ཅང་། འགྱོད་པ་ =སེམས་སྐྱོ་བ། གླེན་པ་ = ལྐུགས་པ། བརླགས་ =མེད་པར་ཕྱིན་པ། ཆོག་ཤེད་ =ཚོད་ཤེས་པ་= ཚིམ་པ། རློམ་སེམས་ =སེར་སྣ་=རྒྱུ་འདོད་ཅན། བཀྲེན་པ་ =འཕོངས་པ་ = དབུལ་པོ། །

སྔོན་མི་ཚང་གཅིག་ལ་གསེར་སྒོང་གཏོང་མཁན་ངང་མོ་གཅིག་ཡོད་པ་རེད། དེས་ཉི་མ་རེ་རེ་ལ་གསེར་གྱི་སྒོ་ང་རེ་རེ་གཏོང་གི་ཡོད་པ་རེད། ཉི་མ་གཅིག་བཟའ་ཚང་གཉིས་སྐད་ཆ་བྱས་པ་རེད། ང་རང་གཉིས་ཀྱི་ངང་མོ་དེས་ཉི་མ་རེ་ལ་གསེར་གྱི་སྒོ་ང་རེ་རེ་ལས" ་་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཧྲོང་གི་མི་འདུག །དེ་ཉིན་ང་རང་གཉིས་ལ་ཉི་མ་རེ་ལ་ལྔང་ཙམ་རྙིས་ཡོང་གི་མི་འདུག །དེ་ལས་མོ་བསད་བཞག་ན། གསེར་གྱི་སྒོ་ང་མང་པོ་རེབ་ལ་འཐོབ་ཀྱི་རེད། ཨེ་ནི། དེ་བཙོང་ནས་ལམ་སང་ང་ཚ་གཉིས་ཕྱུག་པོ་ཡོང་གི་རེད། དེ་འདྲས་ཁོ་རང་གཉིས་སྐད་ཆ་བྱས་ནས་ངང་མོ་བསད་པ་རེད། ཨེ་ནི། ཁོག་པ་ག་ཤར་ནས་ལྟ་ས། གསེར་གྱི་སྒོ་ང་མང་པོ་ཕར་བཞག་སྒོ་ང་གཅིག་ཀྱང་མ་འཐོན་རེད། ཨེ་ནི། ཁོ་རང་གཉིས་ཞེ་སྐག་འགྱོད་པ་སྐྱེས་པ་རེད།

འགྱོད་པ་སྐྱེས་ནའང་ཕྱི་དྲག་པ་རེད།

བསམ་བློ་སྔོན་ལ་བཏང་ན་མཁས་པ་རེད། །
འགྱོད་པ་རྗེས་ལ་སྐྱེས་ན་གླེན་པ་རེད། །
གཅིག་གི་མ་ཚོམ་མང་པོ་འི་རྗེས་སུ་ཕྱིན། །
མང་པོ་མ་ལོན་གཅིག་པོ་དེ་ཡང་བརླགས །
ཚིག་ཤེས་ལྟ་བུའི་རྒྱ་སྐྱོན་མེད། །
ཀློམ་སེམས་ལྟ་བུའི་བཀྲེན་པ་མེད། །
ཚིག། ཤེས་མེད་པའི་མི་ཚང་གིས །
ངང་མོ་བསད་པའི་དཔེ་ལ་ལྟོས །

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཡིག་ཀྱུགས་བཅོ་བརྒྱད་པ།

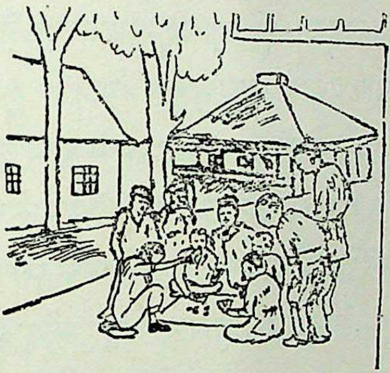

ཁ་ལ་མ་ཉན་པའི་བུ།

སྦྱོན་པ་གཏན་པོ་ཞིག་ལ་བུ་གཉིས་ཡོད་པ་རེད། པ་ཡིས་བུ་གཉིས་ཀ་ལ་ཧ་ཅང་བྱམས་པོ་གནང་གི་ཡོད་པ་རེད། ཉིན་སྟར་བསླབ་བྱ་བཟང་པོ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། ཡིན་ན་ཡང་ཉི་མ་གཅིག་བུ་ཆུང་བ་དེས། པ་ལ་ངའི་ཨབ། ང་རང་ནང་ལ་སྡོད་འདོད་ཚ་ནས་མི་འདུག་ང་ལ་ཐོབ་འོས་པའི་ནོར་གྱི་སྐལ་བ་གནང་རོགས་གནང་ཞུས་པ་རེད། པ་པས་བུ་ལ། ངའི་བུ། ད་ལྟ་ཁྱོད་རང་ལོ་ན་ཕྲ་པོ་རེད། ངས་ནོར་སྐལ་སྤྲད་ན་ཁྱེད་རང་གིས་མེད་པ་བྱེད་ཀྱི་རེད་གསུངས་པ་རེད། ཡིན་ན་ཡང་བུ་དེས་ཧ་ཅང་ཞུ་ཚུགས་བྱས་ནས། ང་ལ་ཐོབ་འོས་པའི་ནོར་སྐལ་གནང་རོགས་གནང་ཞུས་པ་རེད། དེ་ནས་པ་དེས་བུ་སྤུན་གཉིས་ལ་ནོར་བགོས་ནས་གནང་བ་རེད། བུ་ཆུང་བས་ཐོབ་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

སྐལ་ཐོབ་པའི་རྒྱ་ནོར་ཚང་མ་འཁྱེར་ནས་ཡུལ་ཐག་རིང་ཞིག་ལ་ཕྱིན་
ནས་ཆང་རག་འཐུང་བ་དང་། ཤོ་སྦག་བརྒྱབ་པ་དང་། གྲོགས་པོ་ངན་
པ་བསྟེན་ནས་སྤྱོད་ལམ་ངན་པ་ཤ་སྟག་བྱས་ཤིང་། ཕྱུ་ནོར་ཐམས་
ཅད་རྫུད་ཟོས་ལ་བཏང་བ་རེད། དེ་ནས་ལྟུང་པ་དེ་ལ་སྨུ་གེ་ཆེན་པོ་
ཞིག་བྱུང་བ་རེད། དེ་དུས་བུ་དེ་ལ་ལྟོ་ཆས་མ་ཐོབ་པ་རེད། གྲོགས་
པོ་ངན་པ་ཚོས་ཁོ་ལ་རོ་མ་ཤེས་པ་བྱས་པ་རེད། དེ་ནས་ཁོ་ག་ས་ག་
ལ་ཕྱིན་ནས་ལས་ཀ་འཚོལ་ཐབས་བྱས་པ་རེད། ཡིན་ན་ཡང་ལས་
ཀ་སྤྲོད་མཁན་མ་བྱུང་བ་རེད། གང་ལ་ཟེར་ན། ཁོ་རང་གིས་བྱེད་
སྟངས་ངན་པ་བྱས་པ་ཚང་མས་ཤེས་པ་རེད། དེ་ནས་གཞུག་ལ་མི་
ཚང་ཞིག་གིས་ཕག་རྫིའི་ལས་ཀ་སྤྲད་པ་རེད། ཉིན་སྟར་ཕག་པ་འཚོ་
ལ་འགྲོ་གི་ཡོད་པ་རེད། ལྟོ་ གྲོད་ཁོག་གང་ཐོབ་ཀྱི་ཡོད་པ་མ་རེད།
ཕག་ལྟོ་ཟ་འདོད་བྱས་རུང་དེ་ཡང་ཐོབ་ཀྱི་ཡོད་པ་མ་རེད། དེ་ནས་
ཉི་མ་གཅིག་ཁོ་རང་རྐ་ཅང་ཙུ་ཐུག་ནས་བསམ་བློ་བཏང་དུས། ནང་
དང་ཨ་ཕ་དྲན་པ་རེད། དེ་ནས་ཁོ་རའི་སེམས་ལ་ངའི་ཨ་ཕ་ལ་
ཞབས་ཕྱི་མང་པོ་ཡོད། དེ་ཚོ་ལ་ཟ་རྒྱུ་ཡོད་པ་མ་ཟད་གསོག་རྒྱུ་
ཡང་ཡོད། ད་ང་ནི་འདི་ཙ་ལྟོགས་པས་ཤི་འགྲོ་འདུག །ད་ང་རང་
ལངས་ནས་ཡབ་ཀྱི་དྲུང་དུ་ལོག་ནས། ངའི་དྲིན་ཆེན་གྱི་ཡབ་ལགས།
ངས་དཀོན་མཆོག་དང་ཁྱེད་ཀྱི་དྲུང་དུ་ཉེས་པ་ཆེན་པོ་བྱས་པ་ཡིན་པས།
ད་ང་ལ་ཁྱེད་ཀྱི་བུ་གསུང་འོས་པ་མེད། ཡིན་ནའང་ཐུགས་རྗེ་གཟིར་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ནས་ང་ལ་ཁྲེད་ཀྱི་ཞབས་ཕྱི་ཞིག་དང་འདྲ་བར་འཛོག་རོགས་གནང་ཞུ་རྒྱུ་ཡིན་བསམས་ནས། ཁོས་ཕག་པ་འཚོ་བའི་ལས་ཀ་དེ་སྤངས་ནས་རང་གི་ཕ་ཡི་དྲུང་དུ་ལོག་ཕྱིན་པ་རེད། ཕ་དེ་ཡང་བུའི་དོན་ལ་ཐུགས་ཁྲལ་ཆེན་པོ་གནང་ནས་ངའི་བུ་ག་དུས་ལོག་བསླེབ་ཡོང་དགོངས་ནས་བཞུགས་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། ཉི་མ་གཅིག་ཐག་རིང་པོ་ནས་བུ་ལོག་ཡོང་བ་མཐོང་ནས་བུ་ལ་བསུ་རུ་ཕེབས་པ་རེད། བུས་པུས་མོ་ས་ལ་བཙུགས་ནས། དྲིན་ཆེན་ཡབ་ལགས། ངས་དཀོན་མཆོག་དང་ཁྲེད་ཀྱི་དྲུང་དུ་ཉེས་པ་ཆེན་པོ་བྱས་པ་ཡིན། ཐུགས་རྗེས་གཟིགས་ནས་ང་ལ་ཁྲེད་ཀྱི་ཞབས་ཕྱི་ཞིག་དང་འདྲ་བར་འཛོག་རོགས་གནང་ཞུས་པར། ཕ་དེས་ཧ་ཅང་ཐུགས་མཉེས་ནས་བུ་ལ་སྟོན་མོ་དང་བཞིན་བྱམས་སྐྱོང་ཆེན་པོ་གནང་ནས་བཞག་པ་རེད། །

རྒྱལ་པོ་འི་བུ་ལྡར་ནང་ནས་ཐོན། །
སྐྱང་པོ་འི་བུ་ལྡར་ནང་དུ་ལོག །
འོན་ཀྱང་ཕ་ཡི་བརྩེ་གདུང་གིས། །
བུ་ལ་སྔར་ལྡར་བྱམས་སྐྱོང་གནང་། །

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཡིག་རྒྱུགས་བཅུ་དགུ་པ།

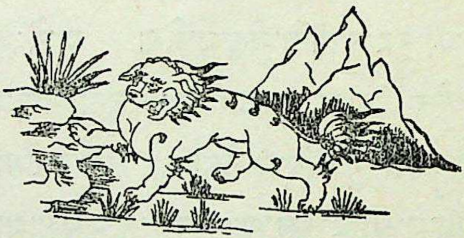

རི་བོང་བློ་དང་ལྡན་པ་ཞིག་དང་སེང་གེ་གཅིག །

གཡུལ་ལས་ = དམག་ལས། རྣམ་དཔྱོད་ = ཤེས་རབ་ = བློ་གྲོས། རྩལ་ = སྟོབས། རི་དྭགས་ = རིའི་སེམས་ཅན། རྫུང་ = ཚོག་ལེགས་ཉེས་ = ཡག་པོ་དང་སྡུག་པོ། མི་དམན་པ་ = མི་ཆུང་བ། འགྲོགས་ = མཉམ་དུ། བརྟུས་ = རྡག་པོ། གཙེས་པ་ = གནོད་པ། རེ་ཞིག་ = གནས་སྐབས་ = དུས་ཐུང་ཐུང་ཞིག །ཉིད་ = རང་། འདི་སྐད་དུ་ = འདི་འདྲ། བྲན་ = ཆེ་གཡོག །ཁེངས་གཏམ་ = ང་རྒྱལ་གྱི་སྐད་ཆ། འཇོམ་མེད་ = ངོ་ཚ་མེད་པ། མཆིས་སོ་ = འདུག །དགྲ་ཟླར་ = དགྲ་རོགས་ = དགྲ་བྱེད་མཁན། ཛམས་ = འཛེགས་སྐྲག །གསིག་ཁྲབ་ = གཡོ་བ་དང་འགུལ་བ། རྣམ་འགྱུར་ = བཟོ་ = དབྱིབས། ཐད་དེ་ = ཁེངས་ནས།

མཁས་པ་ལུས་སྟོབས་ཆུང་ན་ཡང་། །རྣམ་དཔྱོད་རྩལ་གྱིས་དགྲ

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ལས་རྒྱལ། །རི་བོང་བློ་དང་ལྡན་པ་ཡིས། །རི་དྭགས་རྒྱལ་པོ་བསད་ཅེས་གྲགས། །ཞེས་པ་སྟེ། བློ་གྲོས་ཀྱི་རྩལ་དང་ལྡན་པའི་མཁས་པ་ནི་ལུས་སྟོབས་ཇི་ལྟར་ཆུང་ན་ཡང་རུང་། ལེགས་ཉེས་རྣམ་པར་དཔྱོད་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱི་རྩལ་ལ་བསྟེན་ནས་དགྲ་ལས་རྒྱལ་བར་གྱུར་དོ། །དཔེར་ན། རི་བོང་ལུས་སྟོབས་ཆུང་ནའང་བློའི་རྩལ་མི་དམན་པ་ཞིག་གིས་རི་དྭགས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་སེང་གེ་ལུས་སྟོབས་དང……དཔའ་རྩལ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བའང་བསད་དོ་ ཞེས་གྲགས་སོ། །

སྔོན་སེང་གེ་དང་རི་བོང་ཞིག་འགྲོགས་ཤིང་སྤྱོད་ལམ་མཐུན་པར་གནས་པ་ན། སེངྒེ་ནི་རང་བཞིན་གྱིས་ང་རྒྱལ་དང་སྟོབས་ཆེ་ལ། རི་བོང་སྟོབས་ཆུང་བས་དེ་ལ་སེང་གེས་ཡང་ཡང་བརྙས་ཤིང་གཙེས་པ་ན། ས་བཟོད་ཀྱང་རེ་ཞིག་བྱ་ཐབས་ཟད་དེ་གནོད་ལན་འཇལ་བའི་ཐབས་ཤིག་བསམ་པ་ན་ཐབས་རྙེད་ནས་སྨྲས་པ། ཀྱེ་ཇོ་བོ……ཕྱོགས་ཤིག་ན་ཇོ་བོ་ཉིད་དང་འདྲ་བའི་སེམས་ཅན་ཞིག་འདུག་སྟེ……འདི་སྐད་དུ། ང་དང་སྟོབས་འགྲན་ནུས་ན་འགྲན་དུ་ཤོག །དེ་ལྟར་མིན་ན་ང་ཡི་བྲན་ཡིན་ནོ། །ཞེས་ཁེངས་གཞམ་འཛེམ་མེད་དུ་སྨྲ་བ་ཞིག་འདུག་གོ་ཟེར་བས། སེངྒེ་ཤིན་ཏུ་ང་རྒྱལ་ཏེ་དེ་ལྟ་བུ་གང་ན་འདུག་སྟོབས་འགྲན་དུ་འགྲོའོ། །དེ་ནས་རི་བོང་གིས་ཁྲིད་དེ་སོང་ནས་ཁྲོན་པ་གཏིང་ཟབ་པ་ཞིག་བསྟན་ནས་ཕ་གིའི་ནང་མཆིས་ཟེར། སེང་གེས་ཁྲོན་པའི་ཁ་ནས་བལྟས་པས་ཆུ་ནང་དུ་རང་གི་གཟུགས་བརྙན

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཕྲོང་བར་དགྲ་ཟླར་བསམས་དེ། དེ་ལ་ཁོས་འཁྲུགས་ཇམས་དེ·
ཀ་ཡུ་རལ་སིག་འཁྲབ་དང་མཆེ་བ་གཙིགས་པ་སོགས་རྣམ་འགྱུར་སྣ·
ཚོགས་བསྟན་པས་ན། དེ་ཡང་དེ་ལྟར་བྱེད་ཅིང་འདུག་པས་སེང·
གེ་ང་རྒྱལ་དང་ཞེ་སྡང་གིས་ཁྲོན་པའི་ནང་དུ་ཐད་དེ་མཆོངས་པས···
རང་ཉིད་ཤི་བར་གྱུར་ཏོ། །

ཡིག་རྒྱུགས་ཉི་ཤུ་པ།

སྙིང་རྗེ་མེད་པའི་གཡོག་པོ། །

སྔོན་ཞབས་ཕྱི་ཞིག་གིས་རང་གི་རྒྱལ་པོ་ལ་བུ་ལོན་ཆེན་པོ་ཞིག
བུལ་དགོས་ཡོད་པ་རེད། ཁོས་དུས་སུ་འབུལ་མ་ཐུབ་པས།
ལ་པོས་ཁོ་རང་གི་བཙར་ཟླ་དང་ཕྲུ་གུ་བུ་ཕྲུག་བཅོང་ནས་བུ་ལོན····
རྗེལ་དགོས་རྒྱུའི་བཀའ་གནང་བ་རེད། ཞབས་ཕྱི་དེ་རྒྱལ་པོའི·
མདུན་དུ་བཙར་ནས་ལུས་ས་ལ་བརྡབས་ཏེ་འཇལ་བའི་ལོང་གནང·
གས་ཞུས་པ་རེད། རྒྱལ་པོས་ཁོ་ལ་ཐུགས་རྗེ་ནས་ཁྱོད་ཀྱི་བུ་ལོན·
ང་མ་ངས་སེལ་བ་ཡིན་པས། སྐད་ཕྱིན་བུ་ལོན་སྤྲོད་མ་དགོས·
སུངས་པ་རེད། རྒྱལ་པོ་འི་ཞལ་ནས་སྐྱབས་འཇུག་ཆེན་པོ་འི·
སུང་སྐན་ཐོས་པ་ཙམ་གྱིས་བཀའ་དྲིན་ཆེ་ཞུས་ཤིང་ཧ་ཅང་སེམས··
གར་ནས་རང་གི་ནང་ལ་ལོག་འགྲོ་བའི་ལམ་ཀ་ལ་ཁོ་རང་གི······

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

གཡོག་གྲོར་ཞིག་དང་འཕྲད་པ་རེད། དེའི་ལག་ནས་ཏམ་ཀ་ཁ་ཞས་ལེན་རྒྱུ་ཡོད་པ་རེད། ཁོས་དེའི་སྐེ་ལ་འཛུས་ནས། ངའི་བུ་ལོན་ད་ལྟ་རང་དགོས་ཡོད། ད་ལྟ་རང་མ་འཇལ་ན་བཙོན་ལ་འཛུག་རྒྱུ་ཡིན་ལབ་པ་རེད། གཡོག་གྲོགས་དེས་ལུས་ས་ལ་བརྡབས་ནས་བཀའ་འཁྲུངས་གནང་རོགས་ཞུས་པ་རེད། ཡིན་ནའང་ཁོས་མ་ཉན་པར་གཡོག་གྲོགས་དེ་ལ་བཙོན་དུ་བཅུག་པ་རེད། ཁོང་རང་ལ་རྒྱལ་པོ་ནས་ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོ་ཐོབ་ཏུང་། ཁོས་རང་གི་གྲོགས་པོ་ལ་སྙིང་རྗེ་མ་བྱས་པར་བཙོན་ལ་བཏང་བའི་གནས་ཚུལ་རྒྱལ་པོས་གསན་མ་ཐག་ཏུ་ཞབས་ཕྱི་དེ་ལ་བོས་ནས། ངས་ཁྱོད་ལ་སྙིང་རྗེ་ཆེན་པོ་བྱས་དེ་ཁྱོད་ཀྱི་བུ་ལོན་སེལ་བ་ཡིན་ནའང་། ཁྱོད་ཀྱིས་རང་གིས་གཡོག་གྲོགས་ལ་བཙོན་དུ་བཏང་བ་དེ་ཉི་ཏ་ཙང་མ་འོས་པ་ཡིན་པས། ད་ངས་ཀྱང་ཁྱོད་ལ་དེ་བཞིན་དུ་བྱའོ་ཞེས་གསུངས་ནས་བཙོན་ལ་བཏང་བ་རེད། གལ་སྲིད་ཁྱེད་ཚོས་མི་གཞན་གྱི་ཉེས་པ་རྣམས་བཟོད་པར་མི་བྱེད་ན་དཀོན་མཆོག་གིས་ཁྱེད་རྣམས་ཀྱི་ཉེ་པ་ཡང་བཟོད་པ་བཞེས་པར་མི་འགྱུར་རོ། །

སྙིང་རྗེ་ཅན་རྣམས་བཀྲ་ཤིས་པ་ཡིན་ནོ། །
དེ་རྣམས་ལ་སྙིང་རྗེ་ཐོབ་པར་འགྱུར་རོ། །

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཡིག་རྒྱུགས་ཉེར་གཅིག་པ།

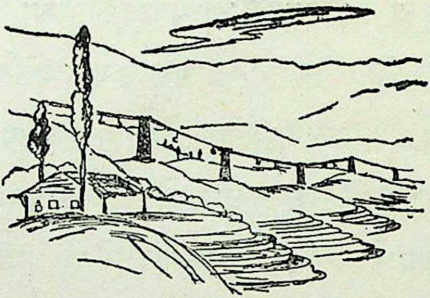

རྒྱལ་པོ་དང་བཙོན་པ་རྣམས།

ཕག་སྲུབ་ = སློག་ཛ་ཀ། སློར་ལྷུག་པ་ = བཙན་སྐྱུང་བ་ = བྲུ་ལི་སི་

སྔོན་དུས་ཤིག་ན་རྒྱལ་པོ་ ཆེན་པོ་བརྫེན་ལ་དགའ་བ་ཞིག་ཡོད་པ་ཡིན། ཉེན་གཅིག་ཁོང་རང་བཙོན་ཁང་དུ་བཙོན་པ་རྣམས་ལ་གཟིགས་པའི་ཕྱིར་ཕེབས་པ་ལས། བཙོན་པ་བཞིའི་ལག་ལ་ལྕགས་སྒྲོག་གིས་བཅིངས་ཏེ་ཡོད་པར་གཟིགས་སོ། །དེར་རྒྱལ་པོས་བཙོན་པ་གཅིག་ལ་བཀའ་འདྲིས་གནང་ནས་གསུངས་པ། ཁྱོད་ལ་ཉེས་པ་ཅིའི་ཕྱིར་ཁྲིམས་དཔོན་གྱིས་བཙོན་དུ་བཙུག །ཁོས་རྒྱལ་པོ་ལ་ཞུས་པ། བདག་གིས་ཉེས་པ་གང་ཡང་མ་བྱས། འོན་ཀྱང་བདག་གི་དགྲ་བོས་རྫུན་གྱི་དཔང་པོ་བྱེད་པའི་མི་ལ་ཕག་སྲུབ་བྱིན་ཏེ། ཁོས་རྫུན་བཤད་ནས་བདག་ཉོངས་མེད་པའི་མི་ལ་བཙོན་དུ་བཙུག་གོ །ཡང་རྒྱལ་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

པོས་བཙོན་པ་གཉིས་པ་དེ་ལ་སྔར་ལྟར་དྲིས་པ་ལས། ཁོས་རྒྱལ་པོ་ལ་ཞུས་པ། ལོ་མང་པོའི་སྔོན་ལ་བདག་གི་སྤྱིང་མོས་བཀའ་བློན་ཆེན་པོའི་ལྷ་ལྕམ་སྐུ་ཞབས་དང་མཉམ་དུ་རྩོད་པ་བྱས་པས། དེའི་སྙིང་ནད་ཀྱིས་བཀའ་བློན་ཆེན་པོས་བདག་སྐྱོན་མེད་པའི་མི་ལ་བཙོན་དུ་བཙུགོ །ཡང་རྒྱལ་པོས་བཙོན་པ་གསུམ་པ་དེ་ལ་ཡང་སྔར་ལྟར་དྲིས་པ་ལས། ཁོས་རྒྱལ་པོ་ལ་ཞུས་པ། ཁྲིམས་དཔོན་གྱིས་ཁྲིམས་དྲང་པོ་མ་བཅད་པར་མིའི་ངོ་ལ་གཟིགས་ནས་བདག་ལ་ཁྲིམས་ལོག་པར་བཅད་ནས་བཙོན་དུ་བཙུག་གོ །སླར་ཡང་རྒྱལ་པོས་བཙོན་པ་བཞི་པ་དེ་ལ་ཡང་སྔར་ལྟར་དྲིས་པ་ལས། ཁོས་རྒྱལ་པོའི་དྲུང་དུ་ལུས་ས་ལ་བརྡབས་ཏེ་སོར་བཅུ་སྙིང་ཁར་སྦྲར་ནས་ཞུས་པ། རྒྱལ་པོ་ཆེན་པོ་མཁྱེན། བདག་གིས་སྒོར་མོ་ཁ་ཤས་བརྐུས་པ་ཡིན་དེའི་ཕྱིར་བདག་ལ་ཁྲིམས་དཔོན་གྱིས་བཙོན་དུ་བཙུགོ །དེ་ནས་རྒྱལ་པོས་ཁོ་ལ་བཀའ་གནང་ནས་གསུངས་པ། བཙོན་པ་གཞན་གསུམ་སྐྱོན་མེད་མཁན་དྲང་པོ་ཡིན་པས། ཁྱོད་ནི་སྐྱོན་ཅན་ཀུན་མ་ཡིན་པས་དྲང་པོ་རྣམས་དང་མཉམ་དུ་གནས་མི་ཚོག །ཅེས་གསུངས་ནས་སྐོར་ལྕུག་པ་ལ་བཀའ་གནང་ནས་གསུངས་པ། བཙོན་པ་འདིའི་ལག་པའི་ལྕགས་སྒྲོག་བཀྲོལ་ནས་ཁོ་ལ་འགྲོར་ཆུག་ཅིག །གང་ལ་ཟེར་ན། ཁོས་རང་གི་སྐྱོན་མ་སྦས་པར་ང་ལ་དྲང་པོར་སྨྲས་སོ། །
དེ་ནས་སྐོར་ལྕུག་པས་རྒྱལ་པོའི་བཀའ་བཞིན་དུ་བཙོན་པ་དེའི་ལག

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

།འདི་ལྟུགས་སྒྲིག་བཀོལ་ནས་ཁོ་ལ་འཁོར་བཙུག་གོ །ཁོ་སེམས་ཉིན་དུ་དགའ་ཞིང་རང་གི་ནང་ལ་ལོག་ནས་སོང་ངོ༎ །གཞན་བཙོན་གསུམ་པོ་ལ་རྒྱལ་པོས་བཀའ་བཀྱོན་གནང་ནས། ཁྱོད་རྣམས་ང་མ་དྲང་པོ་མ་ལབ་པར་བརྫུན་བཤད་པས་ད་རུང་ཡང་ལོ་མང་པོ་བཙོན་དུ་བསྡད་དགོས་གསུངས་སོ། །

ཡིག་རྒྱུགས་ཉེར་གཉིས་པ།

ཁྱི

ད་འགྲོ་རྐང་བཞི་པ་དང་འདབ་ཆགས་སོགས་ཀྱི་སྐོར་ལ་དྲིས་ལན་ཁག་དང་པོ།།

ཁྱིད་རང་ལ་རྐང་པ་ག་ཚོད་ཡོད། ལགས་ང་ལ་རྐང་པ་གཉིས་ཡོད། འོ་ན་ཁྱི་དང་ཞིམ་བུ་ལ་རྐང་པ་ག་ཚོད་ཡོད་པ་རེད། ལར་དང་ཞི་མི་ལ་རྐང་པ་བཞི་ཡོད་པ་རེད། འོ་ན་ད་རུང་རྐང་པ་བཞི་ཡོད་པའི་དུད་འགྲོ་ག་རེ་ག་རེ་ཇོ་ཤིས་ཀྱི་ཡོད། དེ་ཚོ་འི་མིང་ང་ལབ། བ་ཕྱུགས་ གཡག་ གླང་ ར་ ལུག་ རྟ་ དྲེལ་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

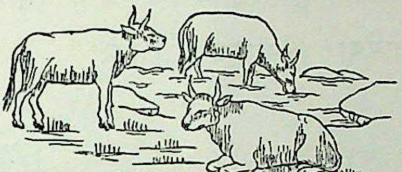

ཕ་ཕྱུགས

བོང་བུ་ ཇ་མོང་ གླང་པོ་ཆེ་དང་ རི་ལ་གནས་པའི་གླ་བ་ གནའ་བ་འབྲོང་དང་ ཀྱང་ལ་སོགས་པ་ལ་རྐང་པ་བཞི་རེ་ཡོད་པ་རེད། འོ་ན་ད་དུང་རི་དྭགས་གཅན་གཟན་ལ་སོགས་རྐང་པ་བཞི་ཡོད་པའི་མིང་ཞིས་ན་ཞོད་ཅིག །སྟག་ སེང་གེ། གཟིག་ དོམ་ སྤྱང་ཀུ་དང་ཝ་དང་བསེ་རུ་རྣམས་ལ་རྐང་པ་བཞི་བཞི་ཡོད་པ་རེ། འོ་ན་ ད་རུང་མི་མ་ཡིན་པའི་སེམས་ཅན་རྐང་པ་གཉིས་བྱས་པ་ཡོད་པ་རེད་པས།

གཡག

ལགས་ཡོད་པ་རེད། འོ་ན་དེ་ཚོའི་མིང་ག་རེ་ག་རེ་རེད། འདབ་ཆགས་བྱ་བྱི་ཙུ་སྐོང····· སྐྱེས་རྣམས་ལ་རྐང་པ་གཉིས་གཉིས་ཡོད་པ་རེད། ལག་པའི་ཚབ་ལ་ཤོག་པ་གཉིས་གཉིས་ཡོད་པ་རེད། ཤོག་པ་ག་རེའི་དོན་ལ་དགོས་པ་རེད། ཤོག་པ་མཁའ་ལ་འཕུར་བའི་ཆེད་དུ་དགོས་པ་རེད། འོ་ཡག་བྱུང་། འོ་ན་རྐང་ལག་ཟ་ནས་མེད་པའི་སེམས་ཅན་གྱི་མིང་ངོ་ཞིས་ཀྱི་ཡོད་པས། ལགས་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཡོད། འོ་ན་ལབ་དང་། སྤྲུལ་དང་སྲིན་བུའི་རིགས་སྣ་ཚོགས་ལ་ཁང་
ལག་ཡོད་པ་མ་རེད། ཡག་བྱུང་འོ་ན་ཆུའི་

ཉང་ལ་སེམས······
ཅན་ཡོད་པ་རེད་··
པས། ལགས ····

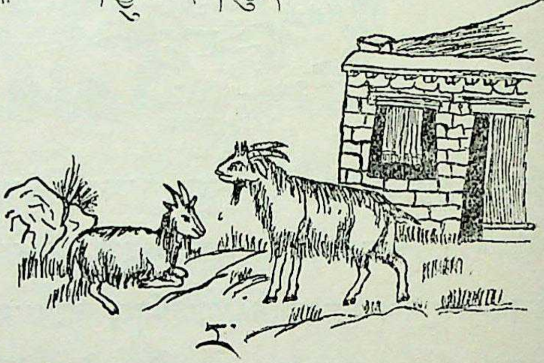

མང་པོ་ཡོད་པ་རེད། ཉ་དང་ཉའི་རིགས་མི་འདྲ་བ་མང་པོ་ཡོད་པ་
རེད། ཉ་ལ་ཁང་ལག་ཡོད་པ་རེད་པས། ལགས་ཤོག་པ་ན······
གདོགས་ཡོད་པ་མ་རེད། ཉ་རང་གི་ཤོག་པས་ཆུ་ལ་རྐྱལ་རྒྱབ་པ་
རེད། འོ་ན་ཁང་པ་བཞི་ལས་ལྷག་པ་ཡོད་པའི་སེམས་ཅན་ངོ་ཤེས་ཀྱི་

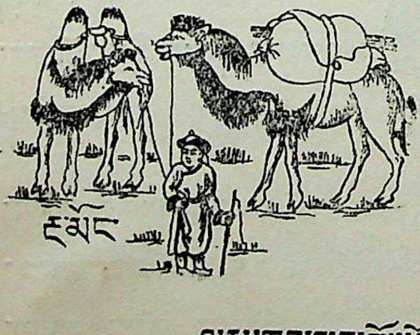

ཡོད་པས། ལ་ཡོད། སྦྲང་
མ་དང་ སྦྲོམ་དང་ སྲིག
སྲིན་སོགས་འབུ་སྲིན་གྱི······
རིགས་མི་འདྲ་བ་མང་པོ་ལ་
ཁང་པ་དྲུག་དང་བརྒྱད་དང་དེ་
ལས་ཀྱང་མང་པོ་ཡོད་པ་རེད།།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཡིག་རྒྱུགས་ཉེར་གསུམ་པ།

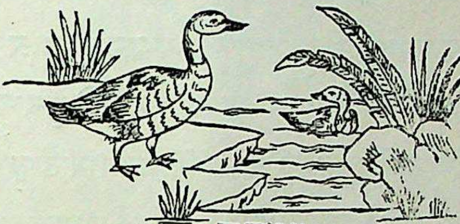

ངང་པ་

དུད་འགྲོ་འི་སྐོར་ཁག་གཉིས་པ།

དུད་འགྲོ་འི་ཁང་པ་མིའི་ཁང་པ་དང་འདྲ་ངམ། ལགས་མི་འདྲའོ། བྱའི་ཁང་པའི་མིང་ལ་ཅི་ཟེར། ལགས་སྤྱིར་མོ་ཟེར་རོ། །འོ་ན་དེ་དག་ལ་ལས་ཀ་ཅིའི་ཕྱིར་དུ་སྤྱིར་མོ་དགོས། ཟས་ཐོབ་ངའི་དོན་དང་ས་འདུ་བའི་ཕྱིར་དུ་སྤྱིར་མོ་དེ་དག་ལ་དགོས། མ་ཟད་བྱ་རྣམས་ཤིང་གི་སྟེང་ལ་བསྡད་དུས་སྤྱིར་མོས་ཡལ་ག་ལ་བཟུང་སྟེ་བསྡད་དོ།

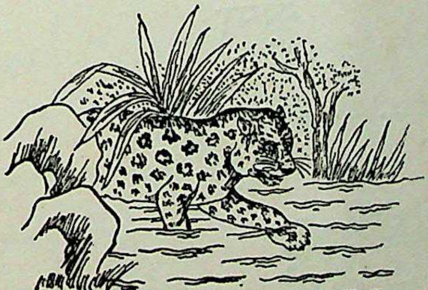

གཟིག་

འདབ་ཆགས་ཁ་ཤས་ཀྱི་མིང་ཤེས་ན་སློས་ཤིག བྱ་རྒོད ། བྱ་གླག །བྱ་ཁྲ། ཕོ་རོག །ནེ་ཙོ། བྱ་མོ། ངང་པ། ངུར་པ། ཀུང་ཀུང་། ཧུག

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ནོ། སྨིག་པ། གོང་མ། རྨ་བྱ། འོ་ན་བྱ་མོ་དང་ངང་པའི་ཁང་པ་
་ཁྱད་ཅི་ཡོད། ངང་པ་ལ་སོགས་པའི་འདབ་ཆགས་རྒྱ་ལ་རྒྱལ་
་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྤྱིར་མོ་རྣམས་ཀྱི་བར་ལ་པགས་པའམ་དྲ་བ་ཞིག···
ོད། པགས་པ་དེ་ནི་རྒྱ་ལ་འཁྲབ་སྤེ་རྒྱལ་བའི་ཕྱིར་དུ་ཡིན་ནོ།།
དང་ བ་གླང་ལ་སོགས་པའི་དུད་འགྲོ་རྣམས་ལ་ཅི་ལྟ་བུའི་ཁང་པ་
ོད། དེ་དག་ལ་རྨིག་པ་ཡོད། འོ་ན་རྨིག་པ་ཅན་གྱི་དུད་འགྲོ
མས་ཀྱིས་ཟས་སུ་ཅི་ཟ། རྩྭ་དང་། འབྲུ་དང་། ཤིང་གི་ལོ་··
་ཟ་འོ། །ཁྱི་དང་ཞི་མི་
ང་། སྤྱང་ཀུ་དང་།
ག གཟིག་དང་།
ང་གིའི་ཁང་པ་ལ་ཅི་··
ར། སྡེར་མོ་ཟེར་རོ།
ོན་སྡེར་མོ་ཅན་གྱི······

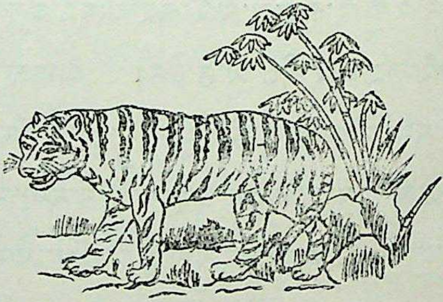

སྟག

སེམས་ཅན་རྣམས་ཀྱིས་ཟས་སུ་ཅི་ཟ། ཤ་ཟའོ།།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཞི་མི

ཞི་མིས་ཙི་འཛིན། བྱི་བ། སེང་གེ་དང་སྟག་གིས་ཙི་ཟ། ར་ ལུག་པ་ཕྱུགས་ གླང་གཅོད་དང་། རི་དྭགས་ཀྱང་ཐོབ་ན་བསད་དེ་ཟའོ།།

ཤ་ཟ་བའི་གཅན་གཟན་ རྣམས་ལ་ཤ་འདྲད་པའི་ ཆེད་དུ་སྡེར་མོ་དང་སོ་ རྣོན་པོ་ཡོད། རྩ་ཟ་བའི་ དུད་འགྲོ་རྣམས་ཀྱི་སོ་ནི་ མཐུག་ཅིང་རྨིག་པ་དང་

དོམ

ལྡན་པ་ཡིན་ནོ། །རྨིག་རལ་གྱི་དུད་འགྲོ་རྣམས་ཀྱིས་སྒྲུག་ལྡད་བྱེད། ཕག་པ་རྨིག་རལ་ཅན་ཡིན་རུང་སྒྲུག་ལྡད་མི་བྱེད། ཇ་མོང་རྨིག་རལ་ཅན་མིན་ནའང་སྒྲུག་ལྡད་བྱེད། རྟ་བོང་དྲེལ་རྨིག་སྒོར་ཅན་རྣམས་སྒྲུག་ལྡད་མི་བྱེད་དོ། །འོ་ན་སེམས་ཅན་འདི་ཀུན་གྱི་བདག་པོ་སུ་རེད། ལགས། སེམས་ཅན་ཀུན་གྱི་བདག་པོ་དང་སྐྱོང་བ་པོ་ཀུན་དབང་དཀོན་མཆོག་ལགས་སོ། །

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཡིག་ཀློག་ཉེར་བཞི་པ།

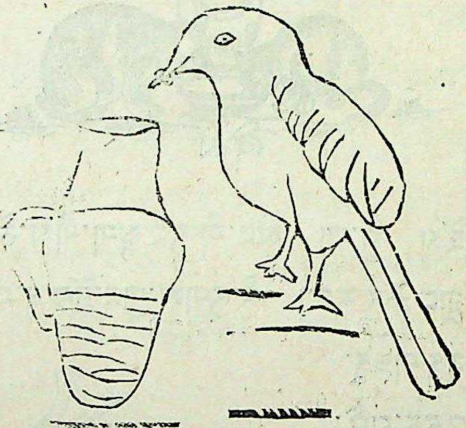

ཆུ་འཚོལ་བའི་ཕོ་རོག་གཅིག་དང་ཆུའི་ཛ་མ།

ཏྲིབ་ཙམ་ =ཏོག་ཙམ་ =ཕུད་ཙམ་ =དར་ཙམ་ =ཤེན་ཙམ་

ཕོ་རོག་གཅིག་ཁ་ཅང་ཁ་སྐོམ་ནས་ཆུ་འཚོལ་བ་རེད། དེ་ནས་ཐག་རིང་པོ་ཞིག་ན་ཆུའི་ཛ་མ་གཅིག་ཡོད་པ་མཐོང་བ་རེད། ཁོ་ཧ་ཅང་སེམས་དགའ་ནས་དེའི་རྩ་ལ་འཕུར་ནས་ཛ་མའི་སྟེང་དུ་བབས་ད་བལྟས་པ་རེད། དེ་ནས་ཁོས་ཆུ་དེ་འཐུང་བའི་དོན་ལ་རང་གི་སྐེ་ཛ་མའི་ནང་ལ་བཙུག་རུང་མཆུ་ལྟོས་ཆུ་ལ་སླེབས་མ་ཐུབ་པ་རེད། གང་ཡ་ཟེར་ན། ཛ་མ་དེའི་ཁ་ཧ་ཅང་རོག་པོ་དང་མགོ་དྲག་པ་རེད། དེ་ནས་ཁོས་ཛ་མ་དེ་གཅོག་པའི་ཐབས་སྣ་ཚོགས་བྱས་རུང་མ་ཐུབ་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

པ་རེད། གང་ལ་ཟེར་ན། ཁོ་ལ་རྫ་མ་དེ་གཅིག་ནས་པའི་སྟོབས་ཡོད་པ་མ་རེད། དེའི་རྗེས་ལ་ཁོས་རྐྱབ་ཙམ་བསམ་ནས་བསམ་བློ་གཏང་བས། ངས་ཐབས་གང་འདྲ་ཞིག་བྱས་ན་ང་ལ་ཆུ་འཐུང་རྒྱུ་ཡོང་བསམ་པ་རེད། དེ་ནས་ཁོ་ལ་རིག་པ་ཞིག་རྙེད་ནས་ངས་རྡེའུ་ཆུང་ཆུང་མང་པོ་རྫ་མའི་ནང་ལ་བླུག་ན་ཆུ་ཡར་བསླེབ་ཡོང་བསམ་པ་རེད། དེ་བཞིན་དུ་ཁོས་རྡོ་རྡུག་མང་པོ་མཆུས་བསྒྲུགས་ནས་རྫ་མའི་ནང་ང་བླུགས་པ་ལས། ཁོ་འི་བསམས་པ་ནང་བཞིན་ཆུ་ཡར་ཡར་བསླེབས་པ་དང་། མཐར་རྡེའུ་མང་པོ་བླུག་བླུགས་ནས་ཆུ་ཉུང་ཉུང་དེ་རྫ་མ་དེའི་ཁ་བར་དུ་བསླེབས་པ་རེད། དེ་ནས་ཁོས་ཆུ་ཆིམ་ཆིམ་བར་དུ་བཏུང་ནས་ཁ་སྐོམས་པ་སེལ་ཞིང་སེམས་ཕ་ཅང་དགའ་ནས་རང་གི་ཚང་ལ་ལོག་ཕྱིན་པ་རེད། །

སྟོབས་ལས་རིག་པ་གཙོ་ཆེ་སྟེ། །
སྟོབས་ཡོད་རིག་པ་མེད་གྱུར་ན། །
དེ་ཡི་སྟོབས་ནི་དོན་མེད་ཡིན། །
སྟོབས་དང་རིག་པ་ལྡན་པ་དགོས།། །
བརྩོན་འགྲུས་སྙིང་སྟོབས་མེད་པའི་མི། །
ལས་གང་བྱས་ཀྱང་མཐར་མི་ཕྱིན། །
བརྩོན་འགྲུས་སྙིང་སྟོབས་ལྡན་པའི་མིས། །
རི་རབ་ལྷུན་པོ་ཞིག་ཀྱང་ནུས། །

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཡིག་རྒྱུགས་ཉེར་ལྔ་པ།

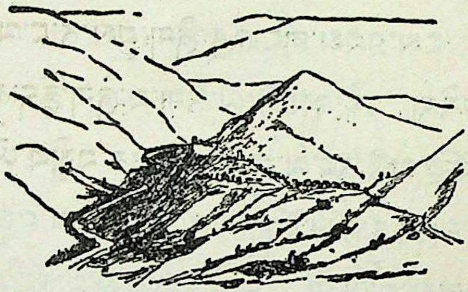

ལེགས་བཤད།

(ཆུ་ཤིང་གི་བསྟན་བཅོས་ལས།)

མཁས་པ་ཡོན་ཏན་ཀུན་ལྡན་ན། །རྨོངས་སེམས་མེད་པར་ཞི་ཞིང་དུལ། །སྨིན་མའི་ཁུར་གྱིས་ལྗིད་པ་ཡི། །ལྗོན་ཤིང་རྩེ་མོ་དུད་དེ་གནས།། ཡོན་ཏན་མེད་པའི་སྐྱོ་བོ་དེ། །ང་རྒྱལ་མགོ་འཕང་ཅི་ལས་མཐོ། །འབྲས་བུའི་བརྒྱུད་ཀྱིས་མི་བཟུང་བའི། །ལྗོན་པ་རེངས་པ་ཆོས་ཉིད་ཡིན། །ལྷར་སྐྱེས་ཡོན་ཏན་མེད་གྱུར་ན། །སྤྱི་ཚུལ་བཅོས་པས་ཅི་ལ་ཕན། །ཡལ་འདབ་མེད་པའི་ཤིང་སྐམ་དེར། །ཚོད་པཚ་བཏགས་ཀྱང་ག་ལ་མཛེས། །བསླབ་སྦྱངས་དུས་ན་གཡེལ་བ་དེས། །མཁས་འདོད་རེ་བ་འབྲས་མེད་ཡིན། །མེ་ཏོག་སར་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཀྱིས་འཁྱེར་བ་ཡི། །ཞིང་ལ་འབྲས་བུའི་རེ་བ་མེད། །བློ་གྲ
རྩལ་དང་མི་ལྡན་ན། །ཀོ་ས་མགྲོ་ཡང་ཁྲེལ་བའི་གཞི། །ཞི
ལས་བྲུས་པའི་སེང་གེ་དེ། །འཇིགས་འཇིགས་འདྲ་ཡང་སྙིང་
མེད། །དྲི་ཞིམ་བསུང་དང་མི་ལྡན་ན། །ཙན་དན་ཡིན་ཞེ
སྤྲུས་ཀྱང་རྫུན། །དམ་པའི་ཚུལ་དང་མི་ལྡན་ན། །དམ་པར་ཁས
ཆེ་དོན་དང་བྲལ། །དམན་པ་རྒྱལ་སར་བཏོན་ན་ཡང་། །མ་རབས
སྤྱོད་པའི་རྗེས་སུ་འཇུག །ཆུ་ཞིང་གྱེན་དུ་སྤྲེད་ན་ཡང་། །འདྲ
མ་མཐུར་དུ་འཕྲུང་བར་འགྱུར། །ཨ་གར་དུམ་བུ་བཀྲུར་བདུབ
ཀྱང་། །ལྷན་སྐྱེས་དྲི་བཟང་མི་གཏོང་ལྟར། །དམ་པ་ཅི་ཙམ་རྒྱུ
ན་ཡང་། །བཟང་པོ་འི་རང་བཞིན་ག་ལ་དོར། །དམ་པ་དབེན་པ
གནས་ན་ཡང་། །གྲགས་སྙན་ལྷ་ཡིས་སྒྲོག་པར་བྱེད། །
ཡི་རི་ལས་སྐྱེད་པ་ཡི། །ཙན་དན་དྲི་བསུང་རླུང་གིས་འཕྱེད།
འཁྲིག་པའི་ཞིང་དེ་བསྲུངས་ན་ཡང་། །རྐྱེན་དང་འཕྲད་ཚེ་ཡ་ཡོ
འགྱུར། །རང་བཞིན་ངན་པ་བཙོས་ན་ཡང་། །ཀྱེན་དང་འཕྲ
ཚེ་རང་མཚང་སྟོན། །ཀླད་ཆུང་རང་བཞིན་ངན་པ་ལ། །ཡོ
ཏྲ་ར་ཡོད་ཀྱང་པན་མི་ཐོགས། །ཚ་བ་དུག་དུ་གནས་པ་ཡི། །མ
དོག་མཛེས་ཀྱང་སུ་ལ་མཁོ། །ཙན་དན་ཤུག་པའི་ཀ་བ་གཉིས
གདུང་མ་འདེགས་པའི་ནུས་པ་མཚུངས། །སྙིང་སྟོབས་ལྡན
དབུ་མ་ཕྲུག་གཉིས། །ཁྱ་བ་བྱེད་པའི་དུས་སུ་འདྲ། །

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཡིག་རྒྱུགས་ཉེར་དྲུག་པ།

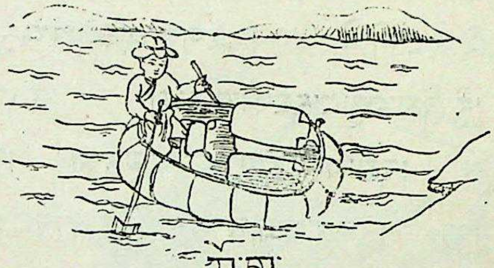

ཀོ་གྲུ།

བརྩོན་འགྲུས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་བཤད་པ།

སྲན་ཚུགས་པ་ = སྙིང་རུས་བྱེད་པ། བགྲོད་པ = འགྲོ་བ། ཉ་ཚོངས་ = ཚེས། བཟོད་སྲན་ = སྡུག་འཁྱོག་པ། འདོར་བ = སྤོང་བ། དབའ་རླབས་ = ཆུ་རླབས། ལོན་ནས་ = ལེན་ནས། འདོད་དགུ་ = གང་དགོས་འདོད་པ་བཞིན། འཁྱེར་པ་ = རྒྱ་ནོར་ལོངས་སྤྱོད། འཕྲལ་ = གནས་སྐབས།

མཁས་པ་ཡོན་ཏན་བསླབ་པའི་ཚེ། །སྡུག་བསྔལ་སྲན་དུ་ཚུགས་པ་སྟེ།། རྒྱ་མཚོར་བགྲོད་པར་དཀའ་ན་ཡང་། །ནོར་བུ་ལོན་པས་འཚོངས་ལ་ལྟོས། །ཞེས་པ་སྟེ། འཕྲལ་ཙམ་ལ་མ་ཆགས་པའི་མཁས་པ་ནི་ཡོན་ཏན་བསླབ་པར་བྱ་བའི་ཚེ་གནས་སྐབས་ཇི་ལྟར་སྡུག་ཀྱང་བཟོད་སྲན་ནམ་སྲན་དུ་ཚུགས་ནས་བརྩོན་པ་མི་འདོར་བ་ཡིན་ཏེ།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

དཔེར་ན། རྒྱ་མཚོ་ཆེན་པོ་ཁ་ཞིང་ཆེ་ཞིང་དབའ་རླབས་དང་ཆུ་སྲིན་ཉའི་རིགས་ཅན་སོགས་ཀྱི་འཇིགས་པ་མང་བས་ཤིན་དུ་བགྲོད་པར་དཀའ་ན་ཡང་། སྡུག་སྲན་བྱས་ཏེ་ཕྱིན་པས་གང་འདོད་ནོར་བུ་ལོན་ནས་འདོད་དགུའི་འབྱོར་པས་འཚོངས་པ་ལ་ལྟོས། ཞེས་པའོ།། དེས་ན་འཕྲུལ་གྱི་བདེ་བ་ཙམ་ང་ཆགས་ན་ཡོན་ཏན་གང་ཡ-་མི···སློབ་སྟེ། ཤེས་སྨོང་ལས། བདེ་བ་འདོད་ན་རིག་པ་དོར། ། རིག་པ་འདོད་ན་བདེ་བ་དོར། །བདེ་ལྡན་རིག་པ་ག་ལ་འགྲུབ། ! རིག་པ་དོན་གཉེར་ག་ལ་བདེ། །ཞེས་དང་། ས་སྐྱ་ལེགས་བཤད་ལས། །མཁས་པ་སློབ་པའི་དུས་ན་སྡུག །བདེ་ངར་འདོད་ལ་མཁས་མི་སྲིད། །ཅེས་གསུངས་སོ། །

ཡིག་རྒྱུགས་ཉེར་བདུན་པ། .

ལེ་ལོ་འི་ཉེས་དམིགས་བཤད་པ།

སྐྱིད་འདོད་ =སྐྱིད་པོ་ལ་འདོད་པ་བྱེད་པ། འདའ་ =དུས་ཡོལ་
འབད་རྩོལ་ =བརྩོན་འགྲུས་ =སྙིང་རུས། བགྱིད་པ་ =བྱེད་པ།
གནད་ =གལ་ཆེ།

བླུན་པོས་སྐྱིད་འདོད་ལེ་ལོས་འདའ། །མ་བསླབ་ཡོན་ཏན་ཅི་ལ་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

འབྱུང་། །ཚོང་དང་ཞིང་ལས་མ་ནུས་པའི། །ཁྲིམ་པ་ཕལ་ཆེར་དབུལ་ལ་ལྟོས། །འཕྲལ་བདེ་ཙམ་ལ་མགོ་འཁོར་བའི་བླུན་པོ་ནི་བདེ་ཞིང་སྐྱིད་པ་ཕོ་ན་འདོད་ཀྱང་ལེ་ལོས་དུས་རྣམས་འདའ་བར་བྱས་ཏེ་བདེ་བའི་རྒྱུ་ལ་མི་སློབ་ཅིང་། དེ་ལྟར་མ་བསླབས་པས་འབྲས་བུ་ཡོན་ཏན་མི་འབྱུང་ངོ་། །དཔེར་ན་འཛིག་རྟེན་འདི་ཡི་འཚོ་ཐབས་ཚོང་དང་ཞིང་ལས་སོགས་གང་ཡང་མ་ནུས་པའི་ཁྲིམ་པ་ཕལ་ཆེར……དབུལ་ཞིང་ཕོངས་པར་ལྟོས། ཞེས་པའོ། །ལེ་ལོ་འི་ངང་དུ་སོང་ན་ཆོས་དང་འཛིག་རྟེན་གང་ཡང་ཡོང་ས་མེད་དོ། མདོ་སྡེ་དྲན་པ་ཉེར་གཞག་ལས། ཉོན་མོངས་རྣམས་ཀྱི་གཞི་གཅིག་ནི། །ལེ་ལོ་ཡིན་ཏེ་གང་ལ་ཡོད། །གང་ལ་ལེ་ལོ་གཅིག་ཡོད་པ། །དེ་ལ་ཆོས་ཀུན་མེད་པ་ཡིན། །ཞེས་གསུངས་སོ། །དེའི་ཕྱིར་ལེ་ལོ་སྤངས་ཏེ་འདི་དང་ཕྱི་མའི་དོན་སྒྲུབ་པའི་ཆེད་དུ་འབད་རྩོལ་བསྐྱེད་པ་ནི་ཤིན་ཏུ་གནད་ཆེའོ། །

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཡིག་རྒྱུགས་ཉེར་བརྒྱད་པ།

ཉ་ཕྱིས་དང་ཆུ་བྱ།

ཉ་ཕྱིས་= སྦུ་རིག་གི་ཨ་མ། བཙམས་= ཐབས་བྱས་པ། འཕྲུལ་ = ལམ་སང་། ཁྲེད་སྲུས་= ཁྲེད་ཀྱི་ཡོད། བཀུམ་= བསད་ཀྱི་མ་ཧད་ =སྦྲུ་ངན་གྱི་སྒྲ། འཐབ་རྩོལ་ =འཁྲུག་འཛིང་།

སྔོན་ཉ་ཕྱིས་ཤིག་རྒྱ་མཚོའི་འགྲམ་དུ་ཁ་ཕྱེས་ཏེ་ཉི་མ་སྲོ་བཞིན་བསྡད་སྐབས་ཆུ་བྱ་ཞིག་གིས་མཐོང་སྟེ། ཉ་ཕྱིས་དེ་ལ་མཆུ་ལྟོས་བརྫུང་ནས་གསོད་པར་བརྩམས་ཀྱང་། ཉ་ཕྱིས་དེ་འཕྲུལ་ཁ་དམ་པོས་མཆུ་ལྟོ་མ་གློད་པས། ཆུ་བྱས་དེ་འཕྲུལ་གསོད་མ་ཐུབ། ཉ་ཕྱིས་ཀྱི་སེམས་ལ་ངས་ཉིན་གསུམ་བར་མ་གློད་ན་ཁོ་ལྟོ་པས་འཆི་བར་འགྱུར་བསམས། ཆུ་བྱའི་སེམས་ལ་འདང་ཉིན་གསུམ་རིང་ཆུ་མེད་ཐང་དུ་ལུས་ན་ཁོ་འཆི་བར་འགྱུར་བསམས། དེ་གཉིས་འཐབ་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཛང་བྱེད་སྨུས་པའི་སྐབས་སུ། ཉ་པ་རྒད་པོ་ཞིག་གིས་དེ···
ཉིས་འཐབ་རྩོལ་བྱེད་པར་མཐོང་ནས་དེ་མ་ཐག་ཏུ་དགའ་མགུ·····
ངས་ཤིང་། དེ་དག་གཉིས་ཀར་བཟུང་ནས་བཀུམ་འདུག་པ་ནི
ཱི་མ་ཏུད། གཅེས་པའི་སློབ་ཕྲུག་ཚོ། །ཉང་ཚང་འཐབ་འཛིང
པ་བྱེད་ཅིག །ཚུ་བྱ་དང་ཉི་ཉ་ཕྱིས་གཉིས། །ཉང་ཚང་འཁྲུག
འཛིང་བྱས་པ་ཡིས། །ཉ་པ་རྒད་པོས་བསད་ལ་ལྟོས། །

ཡིག་རྒྱུགས་ཉེར་དགུ་པ།

ལྷ་ན་མེད་པའི་དཀོན་མཆོག།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ལགས་= ཡིན་ རེད། དཀོཾ་ =དཀོན་མཆོག །ཀུནེ་ =ཀུན་མཁྱེན།
འཛིནེ་= འཛིག་རྟེན། ཀུན་མཁྱེན་ =ཐམས་ཅད་མཁྱེན་མཁན།།

དཀོན་མཆོག་ནི་གཅིག་རང་ལགས། །དཀོན་མཆོག་ནི་དམ་པ་ལགས། །དཀོཾ་ནི་ཀུན་དབང་དང་། །དཀོཾ་ནི་འཛིནེ་ཀུན་གྱི་སྐྱོང་བ་པོ་ལགས། །དཀོན་མཆོག་ནི་བྱམས་པ་ལགས། ། དཀོཾ་ལ་ཐོག་མཐའ་མེད་པ་ཡིན། །དཀོན་མཆོག་ནི་གནས་ཀུན་དུ་བཞུགས་ཏེ། ཐུགས་ཉིད་ཡིན་པའི་ཕྱིར་མིའི་མིག་གིས་མཐོང་མི་ཐུབ། སུས་ཀྱང་ཁོང་ལ་གནོད་པ་བྱེད་མི་ནུས། དཀོཾ་ཀུན་མཁྱེན་ལགས་པས། ངེད་རྣམས་རྒྱུན་དུ་སྤྱོད་ལམ་ལེགས་པར་སྤྱོད་དགོས། སྤྱོད་ལམ་ངན་པ་སྤྱོད་པའི་མི་ལ་དཀོན་མཆོག་ཐུགས་མི་དགྱེས། འོན་ཀྱང་སུས་ཁོང་ལ་སྙིང་ཐག་པ་ནས་གཅེས་པར་བཟུང་བ་དང་། ཁོང་གི་བཀའ་བཞིན་དུ་བྱེད་པའི་མི་དེ་ལ་ཁོང་ཐུགས་མཉེས་ཤིང་། མི་དེ་ཡིས་བརྩམས་པའི་ལས་ཀུན་བདེ་བར་སྒྲུབ་པར་བྱེད། དེའི་ཕྱིར་ངེད་རྣམས་ཀྱིས་དཀོན་མཆོག་གཅིག་པོ་ལ་བསྙེན་བཀུར་ཞུ་བཞིན་ཁོང་གི་བཀའ་བཞིན་དུ་ཚང་མ་ལ་བྱམས་པ་བྱེད་དགོས་སོ། །

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཡིག་རྒྱུགས་སུམ་ཅུ་པ།

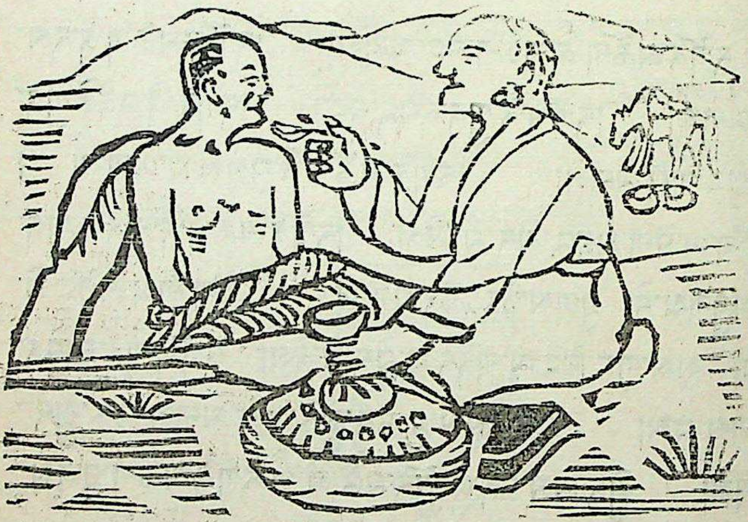

ངའི་ཁྱིམ་མཚེས་སུ་ཡིན།

ཁ་པ་ས = ཧ་ཟེལ། སྨྲས = བཤད། སྨྲོས་ཤིག = བཤད་ཅིག།

མི་ཞིག་ཡེ་རུ་ཤ་ལེམ་ཞེས་བྱ་བའི་གྲོང་ཁྱེར་ནས་བྱང་ཤར་ཕྱོགས་སུ་ཡེ་རི་ཀོ་ཞེས་བྱ་བའི་གྲོང་ཁྱེར་ལ་སོང་བ་ལས། ལམ་ལ་ཇག་པས་བཅོམ་ནས། དེ་དག་གིས་ཁོ་འི་གོས་དང་ཇི་ཡོད་ཕྲོགས་ཏེ་བརྡུངས་ནས་ཤི་ཙམ་དུ་བཞག་ནས་ཕྱིན་པ་རེད། དེ་ནས་བླ་མ་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཞིག་ལམ་དེ་ལ་འགྲོ་བའི་སྐབས་སུ་མི་དེ་ལ་མཐོང་ཡང་། ཕར་ཕྱོགས་ནས་སོང་ངོ་། དེ་བཞིན་དུ་ཚོས་པ་ཞིག་ཀྱང་ས་ཆ་དེར་འོངས་ནས་ཁོས་མཐོང་ཡང་མ་མཐོང་བ་ལྟ་བུར་ཕྱོགས་གཞན་ནས་ཕར་ཕྱིན་པ་རེད། དེ་ནས་ས་མར་ཡ་པ་ཞེས་པ་མི་རིགས་གཞན་པ་ཞིག་ལམ་དེ་ལ་འགྲོ་ཞིང་དེར་བསླེབས་ནས་ཁོས་མཐོང་བ་ཙམ་དུ་སྙིང་རྗེ་སྐྱེས་ཏེ། ཁོ་འི་རྩར་སོང་ནས་རྨ་ལ་སྨན་དང་གོན་ཆང་བླུགས་ཏེ་རས་ཀྱིས་བཏུམ་ནས་རང་གི་ཁལ་མ་ལ་བསྐྱོན་ཏེ་ཇ་ཁང་ཞིག་ཏུ་ཁྲིད་ནས་ནད་གཡོག་བྱས་སོ། །དེའི་སང་ཉིན་ཁོས་ཊམ་ཀ་གཉིས་བཏོན་ཏེ། གནས་པོ་ལ་བསྟེར་ནས་སྨྲས་པ། ཁོ་འི་ནད་གཡོག་གྱིས་ཤིག་དང་། །འདི་ལས་མང་བ་འགྲོ་ན་ང་ཕྱིར་ལོག་སྐྱེ་ཁྱོད་ལ་སྟེར་རོ། །འོ་ན་ད་མི་གསུམ་པོ་ལས་ཇག་པས་བཅོམ་པའི་མི་དེའི་ཁྱིམ་མཚེས་སུ་ཡིན་པ་དང་ལོ་རྒྱུས་འདི་ནས་ང་ཚོ་ལ་བསླབ་བྱ་གང་ཐོབ་ཀྱི་འདུག་སློས་ཤིག །ལོ་རྒྱུས་འདི་སུས་གསུང་པ་ཡིན། དཀོན་མཆོག་ལ་ཁྱེད་ཀྱི་ལུས་ངག་ཡིད་གསུམ་ནས་གཅེས་པར་བཟུང་ཞིག །ཁྱེད་ཀྱིས་རང་གི་ཁྱིམ་མཚེས་ལ་རང་དང་འདྲ་བར་གཅེས་པར་བཟུང་ཞིག །འཇིག་རྟེན་བདེ་བ་ཇེ་སྐྱིད་པ། །དེ་ཀུན་གཞན་བདེ་འདོད་ལས་བྱུང་། །འཇིག་རྟེན་སྡུག་བསྔལ་ཇེ་སྐྱིད་པ། །དེ་ཀུན་བདག་བདེ་འདོད་ལས་བྱུང་། །
འདི་ལ་ཚང་མས་ཉམས་སུ་ལེན་ན་འཇིག་རྟེན་དུ་བདེ་བ་འབྱུང་ངོ་། །

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཡིག་ཀྲུགས་སོ་གཅིག་པ།

བྱི་ལ་སྤུར་གཉིས་ཀྱི་ནང་འཁྲུག།

བྱི་ལ་ = ཞི་མི་ = ཞུམ་བུ། དབར་= བར། མཐུན་ལམ་ = འཆམ་པོ་ = མཐུན་པོ། ཆ་མཉམ་ = འདྲ་མཉམ། ཉ་ག་ =སྲང་། སྲང་མ་ཚད་པ་ =སྲང་ལ་འདེགས་པ།

སྔོན་གྲོང་ཞིག་ན་བྱི་ལ་སྤུར་གཉིས་ཡོད་པ་རེད། དེ་གཉིས་ཀྱི་དབར་མཐུན་ལམ་ཧ་ཅང་ཡག་པོ་ཡོད་པ་རེད། ཉིན་ཅིག་ཁོ་གཉིས་མཉམ་དུ་འགྲོ་དུས་བག་ལེབ་རྡོག་རྡོག་གཅིག་བརྙེད་པ་རེད། བག་ལེབ་དེ་དུས་བུ་གཉིས་ལ་བཏང་ནས་བགོ་བཤའ་བརྒྱབ་དུས་ཕྲན་བུའི་ཆེ་ཆུང་ཤོར་བ་རེད། དེ་ནས་གཅིག་གིས་ཆེ་བ་ང་ལ་དགོས

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ལབ་པ་རེད། གཞན་དེས་ཀྱང་ང་ལ་དགོས་ཡབ་ནས་ནང་ཚང་འཁྲུག་པ་བརྒྱབ་དུས། སྤྲེལ་རྒན་ཞིག་དེ་རུ་ཡོང་ནས། བག་ལེབ་ཆེ་ཆུང་ལ་འཁྲུག་པ་མ་བྱེད། ངས་ཆ་མཉམ་པོ་བཟོས་ནས་སྤྲེར་ཆོག་ལ་བ་པ་རེད། དེ་ནས་ཞི་མི་གཉིས་ཀྱིས་དེ་འདྲ་གནང་རོགས་གནང་ཞུས་ནས་བག་ལེབ་དུམ་བུ་ཆེ་ཆུང་གཉིས་སྤྲེལ་རྒན་གྱི་ལག་དུ་སྤྲད་པ་རེད། སྤྲེལ་རྒན་གྱིས་ཉ་ག་ཞིག་དུ་བག་ལེབ་ཆེ་ཆུང་སྙོང་ལ་ཚད་པ་རེད། ཆེ་བ་དེ་ནས་བཅག་སྟེ་ཁོ་རང་གིས་ཟས་པ་རེད། ཆུང་བ་དེ་ལྡིད་ཆེ་རུ་སོང་བ་དེ་ནས་ཡང་མང་ཙམ་.... བཅག་ནས་ཟས་པ་རེད། ཞི་མི་གཉིས་མིག་ཅེ་རེ་ཨ་མཆོག་ཀྱོང་ང་གཞུག་གུ་འཁྲེམ་མེར་བལྟ་ནས་བསྡད་པ་རེད། སྤྲེལ་རྒན་གྱིས་བག་ལེབ་དུམ་བུ་ཆེ་ཆུང་གཉིས་ཟས་པས་ཞི་མི་གཉིས་ལ་གང་ཡང་མ་ཐོབ་པ་རེད། ཞུམ་བུ་གཉིས་ཀ་ལས་བློ་འཕམ་ནས་ལུས་པ་རེད།།

སྤྲན་བུའི་མཐོ་དམའ་ཞོར་ན་ཡང་། །ནང་ཚང་འཁྲུག་པ་མ་བྱེད་ཅིག།
བག་དུབ་ཆེ་ཆུང་སྤྲན་ཙམ་ལ། །ཞི་མི་འཁྲུག་འཛིང་ཞོར་ལ་ལྷོས།།

མི་མཐུན་སྤྲན་ཙམ་བྱུང་ན་ཡང་། །
ནང་ཚང་མཐུན་ཐབས་བྱེད་པ་ལས། །
གཞན་ལ་དཔོན་དུ་བསྐོ་མི་ཉན། །
བྱི་ལས་སྤྲེལ་རྒན་དཔེ་ལ་ལྟོས། །

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཡིག་རྒྱུགས་སོ་གཉིས།

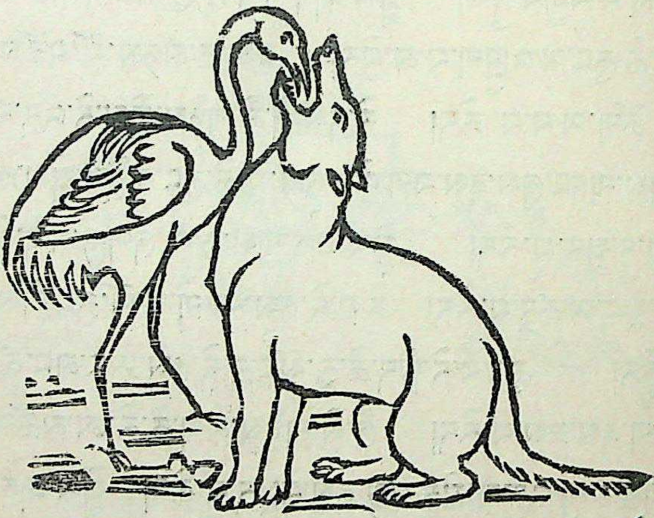

སྤྱང་ཀི་དང་ཁྲུང་ཁྲུང་གི་སྒྲུང་།

སྤྱང་ཀི་ཞིག་གི་མགྲིན་པར་རུས་པ་ཞིག་འགགས་ཀྱིན་འཆི་ཁར་ཐུག་ཙམ་ན། བྱ་ཁྲུང་ཁྲུང་དཀར་མོ་ཞིག་ལ་ངན་པ་ཆེན་པོ་ཞིག་སྦྱོད་རྒྱུའི་ཁས་ལེན་བྱས་ནས། མགྲིན་འགག་རུས་པ་ཕྱིར་འདོན་གནང་རོགས་ཞུས་པར་ཁྲུང་ཁྲུང་རང་གི་མཆུ་རིང་སྤྱང་ཀིའི་མགྲིན་པར་བཙུག་སྟེ་རུས་འགག་ཕྱིར་བཏོན་བྱས་མཚམས། ངན་པ་སྦྱོད་རོགས་བྱས་པར། སྤྱང་ཀིས་ངར་སྐད་འདོན་བཞིན་ཁྱོད་ཀྱི་སྐེ་རིང་ཁོ་བོའི་ཁ་ཆེན་ནང་ནས་ཐར་བ་དྲིན་མི་ཆེ་འམ་སྨྲས་ནས་ཁས་བླངས་ངན་པ་མ་སྤེར་རོ།།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ངན་པ་རྣམས་ལ་ཕན་བཏགས་ཀྱང་། །དྲིན་ལན་ལོན་པ་སྲོས་བྲམ་དེ།།
བཟང་ལན་ངན་པས་མ་འཇལ་ཙམ།།ཁྲུང་ཁྲང་དྲེན་ལ་སྨྲང་ཀིས་བཞིན།།

ཡིག་རྒྱུགས་སོ་གསུམ་པ།

སློ་ལ་བཟུང་བའི་ཚེད་དུ་ལེགས་ར་ཤད།

རང་ལ་དགོས་པའི་ཡོན་ཏན་རྣམས། །ཉི་མ་རེ་ལ་ཚིག་རེ་བཟུང་།།
ཆུ་ཡི་ཐིག་པ་ཉམ་ཆུང་ཡང་། །མཚོ་དང་འདྲེས་ན་སྐམས་མི་འགྱུར།།
སློབ་དཔོན་མེད་པའི་རིག་པ་རྣམས།།ཡོད་ཀྱང་གཞན་གྱིས་རྩིས་པ་མེད།
ལན་ཅིག་རྫུན་དུ་སྨྲ་བ་དེས། །བདེན་པར་སྨྲས་ཀྱང་དོགས་པ་སྐྱེད།།
བརྫུན་གྱིས་ཕ་རོལ་བསླུས་སོ་ཞེས།།སྙམ་ན་རང་ཉིད་བསླུས་པ་ཡིན།།
འབད་པ་མེད་ན་ཞིང་བཟང་ཡང་། །ལོ་ཐོག་ཐོབ་པར་མི་འགྱུར་རོ། །
སློབ་ཤེས་དགོས་ནེ་ཙོ་ལ། །བསླབ་ན་འདོན་པའང་ཤེས་པར་འགྱུར།།
ཉམས་སྟོབས་ཆུང་བའི་སྐྱེ་བོ་ཡང་། །ཆེན་པོ་གཞན་ལ་བསྟེན་ན་འགྲུབ།
གསེར་དངུལ་ཞེར་པར་བཞུ་ན་ཡང་། །མེ་དང་བྲལ་ན་སྲ་བར་འགྱུར།།
རིན་ཆེན་ཤིན་དུ་བཟང་པོ་ཡང་། །མ་བཙོང་པར་དུ་རིན་ཐང་ཆུང་།།
བློ་ལྡན་བྱ་བ་ཆུང་ཟད་ཀྱང་། །རྒྱུན་དུ་གྲོས་ཀྱིས་བསྒྲུབ་པར་བྱ། །
གྲུབ་པར་གྱུར་ན་ཧ་ཅི་སྨོས། །མ་གྲུབ་ན་ཡང་མཛེས་པའི་རྒྱུ། །
གཞན་ལ་ལྟ་བའི་མིག་ཡོད་ཀྱང་། །རང་ཉིད་ལྟ་ན་མེ་ལོང་དགོས།།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཤིན་དུ་གསལ་བའི་མིག་གིས་ཀྱང་། །རྒྱ་ལ་ཅན་ང་ར་ནས་མ་ཡིན།།
སེར་སྣ་ཅན་གྱི་ནོར་རྣམས་དང་། །ཕྲག་དོག་ཅན་གྱི་གྲོགས་པོ་དང་།།
ཀློ་ངན་ཅན་གྱི་རིག་པ་རྣམས། །ཡོད་ཀྱང་དགའ་བ་སྐྱེད་མི་ནུས།།
པར་བྱེད་དགྲ་བོ་ཡིན་ཀྱང་བསྟེན། །གཉེན་ཡང་གནོད་ན་སྤང་བར་བྱ།།

ཡིག་རྒྱུགས་སོ་བཞི་པ།

བོད་ཡུལ་གྱི་སྐོར་ཁག་དང་པོ།

ཀྱི་ཡུལ་དེ་ནི་གངས་རིའི་ལྗོངས་ཞིག་ཡིན་པས་གངས་ཅན་ལྗོངས་
པ་ཁ་བ་ཅན་གྱི་ལྗོངས་ཀྱང་བརྗོད་པ་ཡིན། དེང་ནས་ལོ་སྟོང་ཕྲག་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

མང་པོ་འི་སྟོན་དུ་ལྷོངས་འདི་ཆུས་ཁེངས་ཏེ་མཚོ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན་ཧུང་། རིམ་པས་ཆུ་བྲི་ནས་ས་སྐམ་པ་དེར་མིའི་སྡེ་ཚོགས་པ་ཡིན། རི་རྒྱུད་ཆེན་པོ་མང་པོ་ཡོད་དེ། མི་རྣམས་རི་སྐྱང་བར་གྱི་ལུང་པར་གཞིས་ཆར་པ་ཡིན། བྱང་ཐང་དང་བྲེ་ཐང་ཡང་མང་པོ་ཡོད། གངས་རི་མཐོ་པོ་མང་པོ་ཡོད། ཡུལ་དེའི་ཕྱོགས་དང་མཚམས་ནི་ཤར་དུ་རྒྱ་ནག་དང་། ལྷོ་རུ་རྒྱ་གར་དང་བལ་ཡུལ་དང་། འབྲས་ལྗོངས་དང་འབྲུག་ཡུལ་བཞི་ཡོད། ནུབ་དུ་ཁ་ཆེ་དང་བྱང་དུ་བྱེ་ཐང་དང་སོག་ཡུལ་ཡོད། ཡུལ་དེ་ཡང་མཐའི་ཡུལ་གཞན་དག་ལས་ལྷག་པར་མཐོ་བས། དཔྱིད་ དབྱར་ སྟོན་ དགུན་བཞི་ཡོད་དེ། རྒྱ་གར་ལས་གྲང་བ་ཡིན་ཧུང་། དབྱར་དགུན་གཉིས་ཀར་གྲང་དྲོ་སྙོམས་ཤིང་། གཅན་གཟན་དང་། དུག་སྦྲུལ་གདུག་པ་ཅན་དང་། འབུ་སྲིན་གདུག་པ་ཅན་སོགས་དང་ཚ་གྲང་གི་འཇིགས་པ་ཆེར་མེད། ཡུལ་དེ་ལ་ནང་གསེས་ཀྱིས་དབྱེ་ན་སྟོད་མངའ་རིས་སྐོར་གསུམ། བར་དབུས་གཙང་རུ་བཞི། སྨད་མདོ་ཁམས་སྒང་དྲུག་བཅས་བོད་ཁྲི་སྐོར་བཅུ་གསུམ་མམ་ཆོལ་ཁ་གསུམ་ཞེས་པ་ཡིན། བོད་དུ་གངས་རི་མཐོ་པོ་དང་མཚོ་ཆེན་མང་པོ་ཡོད། སྟོད་མངའ་རིས་ཁུལ་གནས་རི་གངས་རིན་པོ་ཆེ་དང་མཚོ་ཆེན་མ་ཕམ་གཡུ་མཚོ་ཡོད། དེ་ལ་རྒྱ་གར་བ་རྣམས་ཀྱིས་ཀཻ་ལ་ཤ་དང་མ་ནོ་སར་བརྗོད་པ་ཡིན། གངས་རིའམ་གངས་རིན་པོ་ཆེའི་ཕྱོགས་...

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

བཞི་ནས་རིམ་པ་ལྷུར་བྲག་གླང་ཆེན་དང་ རྟ་དང་ རྨ་བྱ་དང་ སེངྒེའི་གདོང་པ་འདྲ་བ་དག་ལས་རིམ་པས་ཆུ་བོ་ཆེན་པོ་གླང་ཆེན་ཁ་འབབ། རྟ་མཆོག་ཁ་འབབ། རྨ་བྱ་ཁ་འབབ་དང་། སེངྒེ་ཁ་འབབ་ཅེས་ཆུ་བོ་ཆེན་པོ་བཞི་འབབ་པ་ཡིན་ཞེས་གྲགས་སོ། །རྟ་མཆོག་ཁ་འབབ་དེ་ལ་བོད་དུ་ཡ་རུ་གཙང་པོ་ཟེ་བ་དེ་གངས་རིའི་ནུབ་ནས་ཤར་ཕྱོགས་སུ་འབབ་ཞིང་ལྷོ་ཕྱོགས་སུ་འཁོར་ཏེ་རྒྱ་ཤར་ཨ་སམ་བརྒྱུད་འབབ་པ་དེ་ལ་རྒྱ་གར་པས་བྲཧྨ་པུ་ཏྲ་ཟེར་བ་ཡིན། གངས་ཏི་སེའི་ནུབ་བྱང་ཕྱོགས་ནས་འབབ་སྟེ་སྟོད་ལ་དྭགས་བརྒྱུད་འབབ་པ་དེ་ལ་སེང་གེ་ཁ་འབབ་བྱ་བ་དེ་ལ་རྒྱ་གར་པས་སིན་དུ་ཟེར་བ་ཡིན་ནོ། །

བོད་ཀྱི་སྲོག་ཆགས་སེམས་ཅན་དུད་འགྲོ་རི་དྭགས་སོགས་ཀྱི་རིགས་ནི། གཡའ་བ་ གླ་བ་ ཤ་བ་ གཙར་ སྤྱིན་ དགོ་བ་ འབྲོང་དང་ རྐྱང་དང་ འབྲི་བ་དང་ རི་བོང་། གཅན་གཟན་ རོམ་ དྲེད་དགུ་ གསའ་ སྤྱང་ཀི་ གཟིག་ ཝ་མོ་དང་ ཨོག་དཀར་ མི་རྒོད་ལ་སོགས་དང་། འདབ་ཆགས་ཀྱི་རིགས། ལྷ་བྱ་གོང་མོ་སྲེག་པ་ ཕུག་རོན་ འཛོལ་མོ་ ནེ་ཙོ་ ཕོ་རོག་ བྱ་རྒོད་ གོ་བ་ཁྲ་སླག་ ཅུག་པ་ ཆུ་བྱ་ངང་ངང་པ་ཧུར་པ་དང་ཁྲུང་ཁྲུང་སོགས། མིའི་ཁྱང་ཡར་གཡག་དང་། འབྲི་ མཛོ་ མཛོ་མོ་ བ་གླང་ ར་ལུག་རྟ་དྲེལ་ བོང་བུ་ རྒྱ་ཁྱི་ འདོག་ཁྱི་སོགས་མང་པོ་ཡོད། ཞིང་གི་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

རིགས།་ ཤུགས་པ་ སོམ་ཤིང་ ལྕུང་མ་ འཇར་པ་ སྟར་ཀའི་ ཤིང་དང་ སྟར་བུ་དང་ དབྱར་པ་ལ་སོགས་སྐྱེ་འོ། །ཞིང་ལ་ནས་དང་ གྲོ་དང་ བྲ་བོ་དང་ སྲན་མ་ རྒྱ་སྲན་མ་ ཡུངས་དཀར་དང་། རྩོད་མའི་རིགས་ ལ་ཕུག་ ཉུང་མ་ ཞོག་གོག་ གུང་ལ་ཕུག་ པད་ཚལ བྱིན་ཚལ་ ཕོག་ཚལ་ སྐྱུར་ཚལ་ ལོ་འཁོར་པད་ཚལ་ རྟོག་སྔོན་ ཙོང་ སྒོག་པ་ལ་སོགས་ས་བོན་བཏབ་སྟེ་སྐྱེའོ། །ཤིང་འབྲས་ཀྱི་རིགས་ ཀུ་ཤུ་དང་ ཁམ་བུ་ སྟར་ཀ་ ཟ་ཧོར་ཀུ་ཤུ་ སེ་འབྲུ་ རྒུན་འབྲུམ་བཅས་སྐྱེ་བ་ཡིན་ནོ། །

(གངས་རི་པོ་ཆེའི་ལྷོ་ནུབ་མཚམས་ནས་འབབ་པའི་ཆུ་བོ་གླང་ཆེན་ཁ་འབབ་དེ་ནི་ཁྲ་ནུ་ནས་པན་ཛབ་ཁུལ་དུ་བབ་པ་ཡིན། དེ་ལ་སད་ལེཛ་ (सतलेज) ཞེས་ཟེར་བ་ཡིན། རྒྱ་གར་གྱི་ཆུ་རག་ཆེན་པོ་བག་ཀ་ར་ཌམ་ཞེས་པ་དེ་བཞིན་ཆུ་བོ་གླང་ཆེན་ཁ་བབ་ཀྱི་ཆུ་རག་ཡིན་ནོ།།)

འབྲོང་ = བྱང་ཐང་གི་གཡག་ །རྐྱང་ = བྱང་ཐང་གི་དྲེལ།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཡིག་རྒྱུགས་སོ་ལྔ་པ།

བོད་རང་བཙན་སྐབས་སུ་ཕྱི་རྒྱལ་དོན་དཔྱོད་མཛད་པོ་ཛ་སག་སྟེའུ་ཤར་མཆོག་དང་ཛ་སག་རྫུས་ཁང་དམ་པ་རྣམ་གཉིས་ཀྱི་སྐུ་པར།

བོད་ཀྱི་སྐོར་ཁག་གཉིས་པ།

ག་ལ་བ = གར་བཞུགས་པ།

བོད་ཀྱི་མི་རྣམས་ནི་སྙིང་སྟོབས་དཔའ་རྩལ་དང་ལྡན་ཞིང་རང་བཞིན་དྲང་པོས་ཆོས་དང་། རང་བཙན་ལ་དགའ་བའི་རང་བཙན་རྒྱལ་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཁབ་ཅིག་ཡིན། སྔར་བོད་ཁ་བ་ཅན་གྱི་ཡུལ་དུ་ཡི་གེ་མེད་པས། བོད་
ཀྱི་རྒྱལ་པོ་སྲོང་བཙན་སྒམ་ཙོ་མཚར་སྣང་པར་གྲགས་པ་མཆོག་....
ནས། བོད་ཀྱི་བློན་པོ་རིག་པ་ཧོ་བ་འགའ་ཞིག་ལ་རྒྱ་གར་དུ་ཡི་གེ་
སློབ་ཏུ་བཏང་འདུག །འོན་ཀྱང་ཁོང་ཚོ་ཚ་བའི་ནད་ཀྱིས་སྐ་ཡོན་
སྤྲང་ཐུབ་མི་འདུག །དེ་ནས་རྒྱལ་པོས་བློན་པོ་ཐོན་མི་སམ་བྷོ་ཊ་
ཞེས་པ་ཡིད་གཞུངས་ལ་དབང་པོ་རྣོ་བ་དེ་ལ་གསེར་མང་པོ་བསྐུར་
ནས་རྒྱ་གར་དུ་ཡི་གེ་སློབ་ཏུ་བཏང་། ཐོན་པོ་ཀྱ་ཁ་ར་ཧེ་ཕྱོགས་སུ་
ཡི་གེའི་སྐད་ལ་མཁས་པ་བྲམ་ཟེ་ལི་བྱིན་ག་ལ་བ་དེར་ཕེབས་ཏེ་....
གསེར་རྣམས་ཕུལ་ནས་རྒྱ་གར་གྱི་ཡི་གེ་བསླབས། དེ་ལ་དཔེ་
བྱས་ནས་བོད་ཀྱི་ཡི་གེ་སུམ་ཅུ་གཏན་ལ་ཕབ། དེ་ནས་བློན་པོ་རིག་
པ་ཅན་བོད་དུ་ཕེབས། རྒྱལ་པོས་བསུ་བ་དང་དགའ་སྟོན་ཆེན་དགེ་
གནང་སྟེ། བཀུར་སྟི་དང་ཕུ་དུད་དུ་བྱས་སོ །དེ་ནས་རྒྱལ་པོས་
དགེ་བཅུའི་ཁྲིམས་གསར་དུ་བཟོར་ནས་བཟང་ལ་བྱ་དགའ་ངན་ལ་
ཆད་པ་གཅོད། མཐོ་བ་ཁྲིམས་ཀྱིས་གནོན། དམའ་བ་ཐབ་ཀྱིས་སྐྱོང་།
ཕུ་ཆུ་རྫིང་དུ་བསྐྱིལ། མདའ་ཆུ་ཡུར་བར་དྲངས། བྲེ་སྲང་གཏན་ལ་
ཕབ། ཞིང་ལ་ཐྭ་ཅུ་སྤྲད། མི་ལ་ཡི་གེ་བསླབས། འབྲུམ་མོ་
བྱས་པ་ལ་ཆད་པ། བཀུ་ས་པ་ལ་བརྒྱད་འཛལ། རྫུན་སྨྲས་པའི་ལྕེ་
གཅོད་པ་སོགས་ལས་འབྲས་ལ་ཡིད་ཆེས་ཤིང་མི་དགེ་བའི་ལས་..
རྣམས་ལ་འཛེམས་དགོས་པའི་རྒྱལ་ཁྲིམས་ཆོས་ཁྲིམས་སུ་བསྒྱུར་..

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

དེ། ཆོས་རྒྱལ་ཆེན་པོས་ལོ་མང་རྒྱལ་སྲིད་ཆོས་བཞིན་བསྐྱངས་དེ་སྐུ་གཤེགས་སོ། །དེའི་རྗེས་སུ་ཆོས་རྒྱལ་རིམ་བྱོན་མང་པོས་རྒྱལ་སྲིད་ཆོས་བཞིན་བསྐྱངས། སྤྱོན་རབ་བྱུང་བདུན་པའི་ལྕགས་ལུག་སྤྱི་ལོ་ ༡༤༢༡ ནས་བཟུང་གངས་ལྗོངས་ལྷ་གཅིག་འཕགས་པ་སྤྱན་རས་གཟིགས་བོད་ལྗོངས་ཡོངས་ཀྱི་འདུལ་བྱའི་མཐའ་བདག་ཏུ་བཞུགས། སྐུ་འཕྲེང་རིམ་བྱོན་རྣམས་ནས་རྒྱལ་སྲིད་ཆོས་སྲིད་གཉིས་ཀ་བདག་ཏུ་བཟུང་སྟེ་བོད་འབངས་རྣམས་བདེ་བར་བསྐྱངས་ཤིང་། ༧གོང་ས་རྒྱལ་དབང་སྐུ་འཕྲེང་བཅུ་བཞི་པ་འཇམ་དཔལ་ངག་དབང་བློ་....བཟང་ཡེ་ཤེས་བསྟན་འཛིན་རྒྱ་མཚོ་མཆོག་གིས་རྒྱལ་སྲིད་སྐྱོང་ཞུས་སུ་མཆིས་པའི་སྐབས། སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༠ པའི་ནང་རྒྱ་དམར་གྱིས་བཙན་གོལ་བགྱིས་ཏེ། རིམ་པས་བོད་ཡོངས་ལ་བཙན་དབང་ཇི་ཆེར་བྱས་སྐབས། སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ པའི་ཟླ་ ༣ ཚེས་ ༡༠ ཉིན་ལྷ་སའི་སེར་སྐྱ་མི་མང་ཡོངས་ཀྱིས་རྒྱ་དམར་བཙན་དབང་འོག་ནས་གྲོལ་ཏེ་.....བོད་རང་དབང་རང་བཙན་ཡིན་པ་དྲིལ་བསྒྲགས་ཐོག་རྒྱལ་བ་ཡིད་བཞིན་ནོར་བུ་སྟོན་འཁོར་རྣམ་གསང་སྟབས་ཀྱིས་རྒྱ་གར་དུ་སྐྱབས་བཅོལ་ལ་ཐེབས་ཏེ་དེང་སང་རྒྱ་གར་པན་ཛབ་ཁུལ་དྷ་རམ་ས་ལར་སྐུ་ར་ཞུ་གནང་ཞིང་རང་བཙན་ལོ་ཐབས་ཀྱི་ཕྱག་འཁོར་ཆེན་པོ་བཞེས་སུ་སུ་མཆིས་ཤིང་། འཛམ་གླིང་རྒྱལ་ཚོགས་སུ་བོད་ཀྱི་རང་དབང་ཕྱིར་ལོག་ཡོང་བའི་ཆེད་དུ་རྩོད་རས་ཡང་ཡང་བའི་སྙན་ཞུ་ཕུལ་གནང་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

མཛད་པས་སྤྱི་ཕྱི་མ་གདོགས་བོད་རང་བཙན་ཡོན་ངེས་སོ། །གཞན་
ཡང་ཡིད་བཞིན་ནོར་བུའི་རྗེས་སུ་བོད་ཀྱི་སེར་སྐྱ་མི་མང་ཁྲི་ཕྲག…
ཁ་ཤས་རྒྱ་གར་དུ་སྐྱབས་བཅོལ་དུ་ཐེབས་པ་རྣམས་ལ་རྒྱ་གར…
གཞུང་ནས་གྲོགས་རམ་གང་ཡག་གནང་ཐུས་སུ་མཆིས་པའི་མི…
ཚད་གདན་ས་སེར་འབྲས་དགའ་གསུམ་གྱི་གཙོས་ས་སྙིང་བཀའ…
གསུམ་གྱི་བླ་སྤྲུལ་དགེ་འདུན་པ་རྣམས་ཀྱི་ཆེད་དུ་སྤྲག་ས་དང་། ཌ་
ལའོ་སེ་སོ་སོར་རང་རང་གྲུབ་མཐའ་དང་མཐུན་པའི་ཆོ་ག་ཕྱག……
ལེན་མི་ཉམས་པའི་ཆོས་གྲྭ་དང་། མི་མང་རྣམས་གཞིས་ཆགས་
འཚོ་རྟེན་དུ་ཁང་ཞིང་དང་། གཞོན་རིགས་རྣམས་ཡོན་ཏན་སློབ་
ཆེད་སློབ་གྲྭ་ཁག་ མ་སུ་རི་དང་། ཤིམ་ལ་དང་།, ཀ་རྗོར་ཁྲལ་
སོ་སོར་གསར་བཙུགས་གནང་ཞིང་སློབ་ཕྲུག་སྟོང་ཕྲག་ལྷག་ཙམ…
གྱིས་རང་གི་སྐད་ཡིག་གིས་ མཚོན་དབྱིན་ཧིན་སོར་སློབ་སྦྱོང་བྱེད…
ཐུས། བྱིས་པ་རྣམས་ལ་འཚོ་སྐྱོང་སློབ་གསོ་དང་། གན་གོན་
ཁག་ལའང་འཚོ་སྐྱོང་བདག་གཉེར་མཛད་པ་སོགས་བཀའ་དྲིན……
སྤུར་ན་མ་མཆིས་སོ།།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཡིག་རྒྱུགས་སོ་དྲུག་པ།

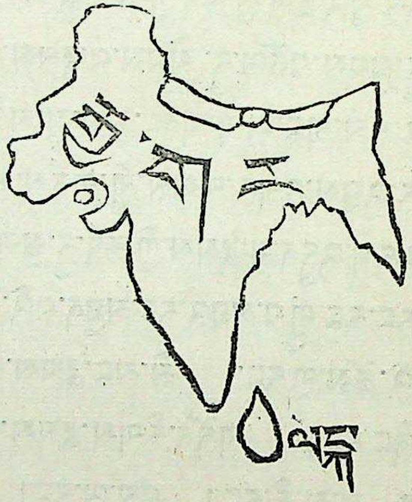

རྒྱ་གར་སྐོར་ཁག་དང་པོ།

བོད་ཀྱི་སྐད་དུ་རྒྱ་གར། རྒྱ་གར་སྐད་དུ་ཧིན་དུསྟན་ ཡང་ན་བྷཱ་རཏ། ཕྱི་གླིང་སྐད་དུ་ཨིན་ཌི་ཡཱ་ (INDIA) ཞེས་བྱ་བའི་ཡུལ་དེ་ནི་ཤིན་དུ་རྒྱ་ཆེ་བའི་ལྗོངས་ཤིག་ཡིན། དེའི་དབྱིབས་ནི་སོག་པ་ཞིག་གི་རྩེ་མོ་ལྷོ་ཕྱོགས་སུ་བསྟན་པ་དང་འདྲའོ། །དེའི་ཤར་ལྷོ་ནུབ་ཕྱོགས་གསུམ་ལ་རྒྱ་མཚོ་དང་། ནུབ་བྱང་གཉིས་སུ་བེ་ལོ་ཙེསཐཱན་དང་། ཨཕ་ག་ནིསཐཱན། ཀ་བུལ། བྱང་ཕྱོགས་ལ་ཁ་ཆེ་དང་། བོད་དང་། བལ་ཡུལ་གསུམ་དང་། ཧི་མ་ལ་ཡ་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཞེས་པ་གངས་རི་མཐོ་པོ་ལྷུགས་རི་དང་མཚུངས་པ་ཏ་ལམ་མེ་ལེ་ཉིས་སྟོང་ཙམ་ཡོད། གངས་རི་ར་བ་རྒྱུད་ཆུ་བོ་ཆེན་པོ་མང་པོ་རྒྱ་གར་དུ་འབབ། རྒྱ་གར་བྱང་ཕྱོགས་ནས་མི་ཞིག་ཁང་ཐང་ལ་ལྷོ་རྒྱ་མཚོ་འི་འགྲམ་བར་དུ་འགྲུལ་ན་ཏ་ལམ་ཟླ་བ་དྲུག་ཙམ་ལ་སླེབ་ཐུབ་པ་ཡིན། གྲང་བ་དེ་ཙམ་ཡུལ་དེ་ལ་མེད། དགུན་དུས་སུ་ཁ་བ་མི་འབབ། ཆུ་ཡང་མི་འཁྱགས། དབྱར་དུས་ཚ་བ་ཤིན་དུ་ཆེ་བས། བོད་ཀྱི་མི་དང་གངས་རིའི་ངད་ལ་སྐྱངས་པའི་སེམས་ཅན་རྣམས་འཚོ་བར་དཀའ། རི་དྭགས་གཅན་གཟན་དང་དུད་འགྲོ་འི་རིགས་མང་པོ་ཡོད། གླང་པོ་ཆེ་དང་ བསེ་རུ་དང་ སྟག་སེང་གཅན་གཟན་མང་པོ་དང་། དུག་སྦྲུལ་གྱི་རིགས་ཀྱང་མི་འདྲ་མང་པོ་དང་སྤྲེལ་གྱི་རིགས་ཀྱང་མི་འདྲ་མང་པོ་ཡོད། བྱའི་རིགས་རྨ་བྱ་དང་། བྱ་མགྲིན་སྔོན་དང་། ཁ་བྱུག་དང་ ཐག་རིང་དང་ ཐོ་རིག་དང་ བྱ་རྒོད་ཀྱི་རིགས་མི་འདྲ་མང་ཞིང་། ཆུ་བྱའི་རིགས་ ངང་པ་ ངུར་པ་དང་། ཁྱིམ་དུ་བྱ་མོ་དང་དེ་པོ་ཡོད། བ་སྤུགས་དང་ གླང་དང་མ་ཧེ་དང་། རྟ་དྲིལ་བོང་བུ་ ཇ་མོང་དང་ ར་ལུག་ཡོད། འབྲུ་རིགས་གྲོ་ནས་སྲན་གསུམ་དང་། འབྲས་ཀྱི་རིགས་མི་འདྲ་བ་མང་པོ་དང་། སྨན་སྣའི་རིགས་ སྤོས་ཀྱི་རིགས་སྣ་ཚོགས་སྐྱེ་བ་ཡིན། ཤིང་འབྲས་ཀྱི་རིགས། ཏ་ལ་དང་། ཁ་ཛུར་དང་ བིལ་བ་དང་ ཨམ྄ བེ་ར་ཚ་ལུམ་ གམ་བུ་ར། ཀུ་ཤུ་ ཁམ་བུ་ལ་སོགས་དང་། ཁང་པ་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

བཟོ་ཆེད་གཏུང་མ་དང་སྤྲང་ལེབ་བཟོ་གྲུབ་པའི་ཞིང་སྐྱོང་ཆེན་པོ་འདི་
རིགས་མང་པོ་དང་། ཙན་དན་དཀར་དམར། བུ་རམ་ཞིང་དང་།
ཚོད་མའི་རིགས་མང་པོ་སྐྱེས་པ་ཡིན། ས་འོག་ཏུ་རིན་པོ་ཆེའི་
གཏེར་ཁ་མང་ཞིང་། རྡོ་རྗེ་ཕ་ལམ་དང་ པད་མ་ར་ག ཨིན་དྲ་ནི་
ལ་དང་ གསེར་དངུལ་ཟངས་ལྕགས་དང་། རྡོ་སོལ་དང་ ས་སྣུམ་
མང་པོ་ཐོན། རྒྱ་མཚོ་འི་ནང་ནས་མུ་ཏིག་དང་ དུང་གི་རིགས་དང་།
ཉའི་རིགས་མི་འདྲ་བ་མང་པོ་ཐོན་པ་ཡིན་ནོ། །

ཡིག་རྒྱུགས་སོ་བདུན་པ།

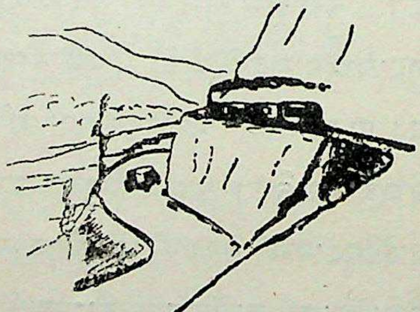

རྒྱ་གར་གྱི་སྐོར་ཁག་གཉིས་པ།

རྒྱ་གར་ཡུལ་དུ་མི་རིགས་དང་སྐད་རིགས་མི་འདྲ་མང་པོ་ཡོད་དེ།
དེ་རྣམས་ལ་ཧིར་དུ་ཞེས་བྱ་བ་ཡིན། མིའི་ཞ་མདོག་ནི་བོད་ཀྱི་མི་དང་

CC-0. Agamnigam Digital Presevatien Foundation, Chandigarh

འདྲ་སོད། འོན་ཀྱང་བོད་ཀྱི་མི་ལས་ལུས་སྟོབས་དང་ཡན་ལག་ཕྲ་བ་ཡིན། ཆོས་ནི་བྲམ་ཟེའི་ཆོས་སམ་ཧིན་དུའི་ཆོས་ལྷ་དབང་ཕྱུག་ལ་སྐྱབས་སུ་འགྲོ་བ་མང་། སྤྱིར་གྱི་ཆོས་སྙིང་པ་རྣམས་སཾཀྲྀཏའི་སྐད་དམ། ལེགས་སྦྱར་གྱི་སྐད་ཡིག་ཏུ་བཀོད་པ་རྣམས་དེང་དུས་པཎྜིཏ་མཁས་པ་ཁ་ཤས་ཙམ་ལས་མི་ཤེས། དེང་དུས་ཧིན་དིའི་སྐད་ཡིག་རྒྱ་གར་ཡོངས་སུ་དར་ཁྱབ་ཆེ་ཞིང་ལེགས་སྦྱར་གྱི་སྐད་ཡིག་ཀྱང་ཉམས་པ་གསོ་ཐབས་ངང་དུ་འདུག །དེང་ནས་ལོ་ཉི་སྟོང་ལྔ་བརྒྱ་ལྷག་ཙམ་སྔོན་དུ་ གོ་ཏ་མའམ་ ཤཱཀྱ་ཐུབ་པ་ཞེས་བྱ་བ་རྒྱལ་པོ་ཟས་གཙང་གི་སྲས་སུ་སྐུ་བལྟམས་ཏེ་འཇིག་རྟེན་གྱི……འདོད་ཡོན་ལོངས་སྤྱོད་སོགས་ལ་སྙིང་པོ་མེད་པར་གཟིགས་ནས་ཚང་མ་སྤངས་ཏེ་ལོ་དྲུག་དཀའ་བ་སྤྱད་རྗེས་སངས་རྒྱས་ཤིང་། སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་བསྟན། ཧིན་དུའི་ལུགས་ངན་དུ་མི་ཞིག་ཤི་ན་དེའི་ཆུང་མ་ཡང་ཁྱོ་ཤི་རོ་དང་མཉམ་དུ་གསོན་པོར་མེ་ལ་བསྲེག…སྲོལ་ཡོད་པ་དེ་ལ་འགོགས་ཐབས་དང་། སེམས་ཅན་གང་གི་སྲོག

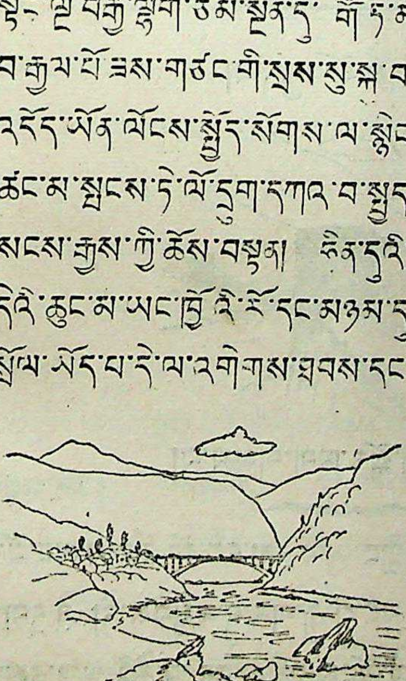

ལ་འཚེ་བ་དང་། སྲོག་གཅོད་མི་བྱེད་པའི་ཆོས་བསྟན་ངས་ཧིན་དུའི་མི་རིགས་མང་པོ་ཆོས་དེར་ཞུགས་ཀྱང་། བྲམ་ཟེ་རྣམས་ཆོས་དེ་ལ་ཤིན་ཏུ་མི་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

དཀའ་ཞིང་འཁྲུགས་པ་བྱས་དེ། སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་རྒྱ་གར་ནས་ལྷོ་དང་བྱང་དང་ཤར་ཕྱོང་ཁག་དུ་དར་བ་ལས་རྒྱ་གར་དུ་ཉམས···· པར་གྱུར། དེའི་ཇེ་སྔ་དུས་ཕྱི་ཞིག་ན་སོག་པོ་དང་། (སྟག་གཟིག) དུ་ཟེག་ (PERSIA)ཡུལ་ནས་མུ་སུལ་མན་ཡོང་ནས་རྒྱ་གར་གྱི་ཡུལ་ལྗོངས་མང་པོར་མངའ་འོག་དུ་བསྡུག་སྟེ། དབང་ཡོད་བཙན་ཤུགས་ཀྱིས་ཧིན་དུ་མང་པོ་ཆོས་དེ་ལ་བསྡུག་ཅིང་ལོ་ངོ་བརྒྱ་ཕྲག་མང་པོ་རྒྱ་གར་ལ་དབང་བྱས་སོ།།

ཡིག་རྒྱུགས་སོ་བརྒྱད་པ།

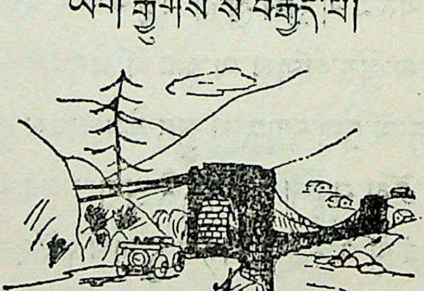

རྒྱ་གར་གྱི་སྐོར་ཁག་གསུམ་པ།

ཡང་དུས་ཐེ་ཞིག་ན་ཕྱི་གླིང་ཡུལ་ནས་དང་པོ་ཚོང་པ་མང་པོ་འབྱོར། རེམ་གྱིས་དམག་མི་མང་པོ་རྒྱ་གར་དུ་བསྐྱེབས་དེ། ཞི་དྲག་ཐབས་ཤེས་ཀྱིས་རྒྱ་གར་ཡུལ་ལྗོངས་ཐམས་ཅད་ཁ་ཆེའི་ལག་ནས་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ལེན་དེ་རང་གི་མངའ་འོག་ཏུ་བཙུག་སྟེ་ད་ལམ་ལོ་གཉིས་བརྒྱ་ཙམ་གྱི་རིང་རྒྱ་གར་ལ་སྤྱིར་བསྐྱངས། ཕྱི་གླིང་པ་རྣམས་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་མ་ཤི་ཀའི་དམ་པའི་ཆོས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲངས་མཁན་ཡིན་པས། རྒྱལ་ཁྲིམས་ཆོས་ཁྲིམས་སུ་བསྒྱུར་ཏེ། ཆོས་ལུགས་གང་ལའང་ཕྱོགས་རིས་མེད་པ་མ་ཟད་སྔར་གྱི་ཆོས་ལུགས་ཉམས་པ་རྣམས་གསོ་ཐབས་དང་། ལམ་སྲོལ་ངན་པ་རྣམས་དཔེར་ན། བུད་མེད་ཁྱོ་ཤི་བའི་རོ་དང་མཉམ་དུ་གསོན་བསྲེག་བྱེད་སྲོལ་ཡོངས་སུ་མེད་པར་བྱས། ཀུན་མ་དང་ཇག་པ་མེད་ཐབས། ཡི་གེ་ཡོན་ཏན་སྲོལ་ཐབས་ ས་བསོ་ནམ་ བཟོ་བཀོད་མཛེས་པའི་ཁང་པ་གསར་བཟོ་དང་འགྲུལ་ལམ་བདེ་ཆེན་ལམ་བཟང་། ཆུ་ལ་ཟམ་པ། ཐག་རིང་ཡུལ་དུ་སྐྱུར་བར་བསྐྱེབ་ཆེད་ལྕགས་ལམ་བཟོས་ཏེ་དེའི་སྟེང་དུ་ཆུ་རླངས་འཕྲུལ་འཁོར་རེལ་ལི་ཞེས་པ་མིའི་ཁང་ཁྱིམ་ལྟར་མི་བརྒྱ་ཕྲག་མང་པོ་དང་ཟོག་རིགས་རོ་པོ་ཁྲི་ཕྲག་མང་པོ་དུས་ཅིག་ཏུ་སྐྱུར་བར་འདྲེན་ཐུབ་པ་དང་། ཐག་རིང་རྒྱང་དུ་ཡུད་ཙམ་ལ་བདེ་སྡུག་གི་འཕྲིན་གཏོང་ཐུབ་པའི་གློག་ཤགས་ཀྱི་ལྕགས་སྐད་དང་སྦྲག་གཟམ་དང་། གནམ་གྲུ་ མོ་ཊོར་ རླུང་འཕྲིན་ལ་སོགས་དང་། མི་རྣམས་ཚེ་རིང་ནད་མེད་ཆེད་དུ་གཙང་སྦྲའི་ལས་ཁངས། སྨན་ཁང་གི་ལས་ཁངས་དང་བཟོ་རིགས་ཀྱི་ལས་ཁངས་ལ་སོགས་པ་མང་པོ་གསར་དུ་བཙུགས་ཏེ་ཕན་པའི་ལས་དོན་མང་པོ་སྤེལ་བར

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

མཇོད་ཅིང་། རྒྱ་གར་གྱི་མི་རིགས་རྣམས་ལ་ཕ་མས་བུ་ཕྲུག་གསོ་
སྐྱོངས་བཞིན་དུ་བསྐྱངས་ཏེ་བུ་ཕྲུག་གཞོན་ནུ་རང་འགོ་ཁྲིད་མཚམས་
ཕ་མས་བུ་ཕྲུག་ལ་རྩིས་སྤྲོད་བྱེད་སྲོལ་བཞིན་དུ་རྩིས་སྤྲོད་དགོས་…
རྒྱའི་སྐོར་རྒྱ་གར་མི་སེར་པོ་མཉམ་ལ་གནད་དེ་དུས་པ་མཆོག་གི་གཙོས
ཚང་མས་དབྱིན་ཇི་གཞུང་ལ་རང་དབང་དགོས་ཡོད་ཅེས་ཞི་བའི་སྒྲོ་
ནས་ལོ་མང་འབད་རྩོལ་གྱིས་བཀའ་མོལ་ཞུས་སྟབས་སྔོན་འདས་…
ལོ་ ༡༩༤༧ པའི་ཟླ་བརྒྱད་པའི་ཚེས་བཅོ་ལྔ་ཉིན་དབྱིན་ཇིས་རྒྱ་
གར་ལ་རང་བཙན་གནང་སྟེ་ད་ལམ་ལོ་ངོ་བཅུ་བཞི་སོང་ཞིང་། དེ་
རིང་ང་ཚོ་ཚང་མ་རྒྱ་གར་ཡོངས་སུ་རང་དབང་རང་བཙན་ཐོབ་པའི་
རྟེན་འབྲེལ་དགའ་སྟོན་ཆེན་པོ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། ད་དུང་ལོ་ཁྲི་ཕྲག་
མང་པོ་རང་བཙན་གྱི་རྟེན་འབྲེལ་བྱེད་ཐུབ་པར་ཤོག །རང་དབང་
ཐོབ་ནས་ལོ་བཅུ་བཞིའི་རིང་རྒྱ་གར་དུ་ཕྱུར་དབྱིན་ཇིས་སྲིད་བསྐྱངས་
པ་བཞིན་དུ་ཆོས་ལུགས་ནི་རིགས་དྲག་ཞན་གང་ལའང་ཕྱོགས་…
རིས་མེད་པར་རང་རང་སོ་སོའི་འདོད་མོས་བཞིན་དུ་བྱེད་ཆོག་པ་…
བཅས་རྒྱལ་ཁབ་གོང་ནས་གོང་འཕེལ་ངང་དུ་ཡོད་དོ།། །

རང་དབང་ལྷ་བུའི་བདེ་བ་མེད། །གཞན་དབང་ལྷ་བུའི་སྡུག
བསྔལ་མེད། །རང་དབང་ཡུན་རིང་གནས་འདོད་ན། །རང་གཞན་
ཚང་མས་སྤྱི་ཁྲིམས་འཁུར། །ཇོ་ཡ་ཧིན། རྒྱ་གར་རྒྱལ་གྱུར་ཅིག།

༡༧ — ༨ — ༦༢

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཡིག་རྒྱུགས་སོ་དགུ་པ།

མཐུན་པ་སྤུན་བཞི།

འཛངས་པ་ =མཁས་པ། ན་རེ་ =ལབ་པ། ལག་ལྡན་ =གླང་པོ་ཆེ།

མཁས་པ་མང་དུ་འདུས་པ་ན། །བློ་གྲོས་བསྡུར་བས་ལེགས་ལ་སྤྱུར། །གླང་པ་ལ་སོགས་སྲོག་ཆགས་བཞི། །འཛོམས་ནས་བསླབ་ཁྲིམས་བཅས་ལ་ལྟོས། །ཞེས་པ་སྟེ། ཡིད་གཞུང་བའི་མཁས་པ་མང་པོ་ལྷན་དུ་འདུས་པའི་ཚེ་ན་འཛངས་པའི་བློ་འི་གྲོས་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

བསྒྱུར་བས་རང་གཞན་ལེགས་པ་འབའ་ཞིག་ལ་སྦྱོར་བར་བྱེད་དེ། དཔེར་ན། ནགས་ཀྱི་གླང་པོ་ཆེ་ལ་སོགས་པ་སྲོག་ཆགས་བཞི་པོ་ལྷན་གཅིག་ཏུ་འཛོམས་ནས་བསླབ་པའི་གཞི་ལྔའི་ཁྲིམས་བཅས་ཏེ་བསྲུངས་པའི་དགེ་མཚན་ལ་ལྟོས། ཞེས་པའོ། །སྔོན་ཡུལ་ཀ་ཤིའི་ནགས་མཐུག་པོ་ན་གོང་མ་སྲེག་པ་དང་། རི་བོང་དང་། སྤྲེའུ་དང་། གླང་པོ་ཆེ་གཅིག་བཅས་བཞི་པོ་ཕན་ཚུན་ཡིད་བརྩུགས་ཤིང་ལྷན་གཅིག་མཐུན་པར་དགའ་བས་གནས་པ་ན། དེ་རྣམས་གར་རིམ་བསྙེན་བཀུར་བྱ་བའི་བློ་སྐྱེས་ཏེ། གོང་མ་སྲེག་པའི་ཤིང་ན་གྲོདྷ་ཞིག་བསྟན་པ་དང་། གླང་པོ་ཆེ་ན་རེ། ངས་དང་པོར་ལས་འདི་ནས་འགྲོ་བ་ན་ཤིང་འདི་ཁོ་བོའི་ལུས་ཚད་དང་མཉམ་པ་ཙམ་དུ་མཐོང་ངོ་ཟེར། སྤྲེའུ་ན་རེ། བདག་གིས་དང་པོར་ཤིང་འདིའི་ཚད་ང་ཉིན་ཀྱི་ལུས་ཚད་ཙམ་དུ་མཐོང་ངོ་ཟེར། རི་བོང་ན་རེ། ཁོ་བོ་འདིའི་ལོ་མ་གཉིས་ཙམ་སྐྱེས་པའི་ཚེ་སྟེང་གི་ཟིལ་པ་བལྡགས་པ་ཡིན་ཟེར། གོང་མ་སྲེག་པ་ན་རེ། བདག་གིས་འདིའི་ས་བོན་ཟོས་ནས་རྟུག་པ་བཏང་བ་ལས་ཤིང་འདི་སྐྱེས་པ་ཡིན་ཟེར་བས། འོ་ན་རིམ་པ་བཞིན་དུ་ཕྱི་མ་ཕྱི་མ་རྒན་པས་བསྙེན་བཀུར་བྱའོ་ཞེས་སྨྲས་ཏེ། འགྲོ་བའི་ཚེ་གླང་པོ་ཆེ་ལ་སྤྲེའུ་དང་དེ་ལ་རི་བོང་དང་། རི་བོང་ལ་གོང་མ་སྲེག་པ་ཞོན་ནས་འགྲོ་བར་བྱེད་དོ། །སྲོག་ཆགས་བཞི་མཐུན་པར་གནས་པའི་མཐུས་ཆར་རྒྱུ་དུས་སུ་བབ་ཅིང་དུག་ཏུ

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ལོ་ཕྲུགས་འཕེལ་བས་ཡུར་ དེར་བཀྲིས་དང་དགེ་མཚན་གྱིས་ཁྲབ་པར་གྲུར་དོ། །མི་མཐུན་ནག་པོ་ལྕུགས་ཀྱི་ཐོ་ལུམ་གྱིས། །ཁང་བའི་སྒྲོག་ཙ་རྨང་ནས་འཇོམས་པར་བྱ། །མཐུན་ན་ལག་ལྷན་སྤྲེའུ་རི་བོང་བྱ། །གོ་རིམ་བདེ་བའི་དཔལ་ལ་སྤྱོད་འདི་མཛེས། །

འདིའི་ལོ་རྒྱུས་རྒྱས་པ་མཁྱེན་འདོད་ན། མཐུན་པ་སྤུན་བཞིའི་ལོས་རྒྱུར་གཟིགས། །

ཡིག་རྒྱུགས་བཞི་བཅུ་པ།

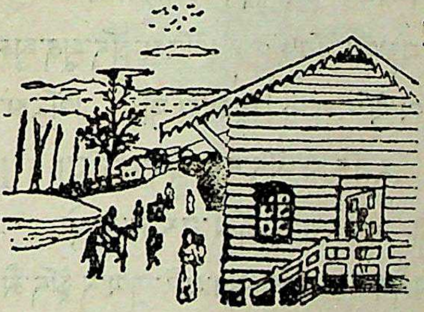

སློ་ལ་བཟུང་བའི་ཆེད་དུ་ལེགས་བཤད།

གནོད་པ་བྱེད་པའི་དགྲ་བོ་ཡང་། །ཐབས་དང་ལྡན་ན་གྲོགས་སུ་འགྱུར། །རང་ལ་བློ་གྲོས་མི་ལྡན་ན། །བློ་ཆེན་གཞན་ལ་ལེར་པར་འདྲི། །བསམ་བློ་སྟོན་ལ་ཐོང་ན་ཅང་། །འགྲོད་པ་རྗེས་ལ་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

མེད་ན་ཅང་། །སྙིང་སྟོབས་བརྩོན་འགྲུས་བསྐྱེད་པ་ཡིས། །རིག་
པ་ཡོན་ཏན་ཀུན་ལ་སྦྱངས། །བདག་གཞན་གཉིས་ལ་ཕན་པ་དང་།
འདི་དང་ཕྱི་མའི་དོན་ཡང་འགྲུབ། །རིག་པ་ཡོན་ཏན་གཞོན་དུས་
བསླབ། །ཇི་ལྟར་མཁས་པར་གྱུར་ན་ཡང་། །ས་འོག་གཏེར་
བཞིན་གནས་པ་དང་། །ང་རྒྱལ་ཕྲ་དོག་ཆུང་བ་དགོས། །མཁས་
པ་ང་རྒྱལ་ཆེ་བ་དང་། །ཤེས་རབ་འཆལ་ན་འཕྱུང་བར་འགྱུར། །
གླང་ཆེན་སྨྱོན་པའི་དམག་བཞིན་དུ། །བདག་བཞན་གང་འཛོམས་
པི་ཤེས་སོ། །ཡང་ཆོ་དར་ལ་བབས་པ་དང་། །གཟུགས་བྱད་
ཇི་ལྟར་མཛེས་ན་ཡང་། །གཞན་ལ་ངོམས་པར་མི་བྱ་སྟེ། །སྤུར་
དུ་ཁ་བའི་སྡུག་བསྔལ་ཡོང་། །ལོངས་སྤྱོད་ཕུན་སུམ་ཚོགས་ན་
ཡང་། །དབུལ་པོ་དག་ལ་བརྙས་མི་བྱ། །ལོངས་སྤྱོད་མི་རྟག་
རི་ལམ་འདྲ། འགྱུར་བ་ཡོད་དུས་སྦྱིན་པ་གཏོང་། །རང་ལ་ནུས་
པ་མེད་བཞིན་དུ། །དགྲ་ལ་རྒོལ་བར་མི་བྱ་སྟེ། །བསླབ་སྦྱོམ་
ཡོན་ཏན་མེད་བཞིན་དུ། །མཁས་པའི་གྲལ་དུ་སྡོད་མི་བྱ། །ལུར་
གཉིས་ཁྲིམས་ཀྱི་ཚུལ་མ་ཤེས་པར། །དཔོན་པོའི་གྲལ་དུ་འཚང་མི་
རུང་། །ཤེས་རབ་ཡོན་ཏན་མེད་པའི་མི། །གཞན་གྱི་གཡོག་
བྱེད་ཁོ་ནར་ཟད། །བརྩོན་འགྲུས་སྙིང་སྟོབས་མེད་པའི་མི། ལས་
གང་བྱས་ཀྱང་མཐར་མི་ཕྱིན། །ཡག་ན་མར་མེ་ཐོགས་པ་ཡིས། །
བདུན་ན་སྲུར་ནག་མི་གནས་བཞིན། །ཤེས་རབ་མི་དང་ལྡན་པའི་མི།།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

སྨོངས་པའི་དབང་དུ་འགྲོ་མི་འགྱུར། །རྟ་མཆོག་རིན་ཆེན་ཞོན་པའི་མི། །གང་འདོད་ཡུལ་དུ་ཕྱིན་པ་ལྟར། །བརྩོན་འགྲུས་སྟོབས་དང་ལྡན་པའི་མི། །རི་རབ་ལྷུན་པོ་བཤིག་ཀྱང་ནུས། ཞིང་ས་བཟང་པོར་ས་བོན་འདེབས། །ལོ་ཐོག་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པར···འོངས། །དད་པའི་ནོར་དང་ལྡན་པའི་མི། །གང་འདོད་དངོས་གྲུབ་ཐོབ་པར་འགྱུར། །དུག་སྦྲུལ་མགོ་ཡི་ནོར་བུ་བཞིན། །རང་བཞིན་ངན་པའི་མི་གང་དག །ཡོན་ཏན་ཡོད་ཀྱང་ཕན་པ་མེད།།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཡིག་རྒྱུགས་བཞི་བཅུ་པ།

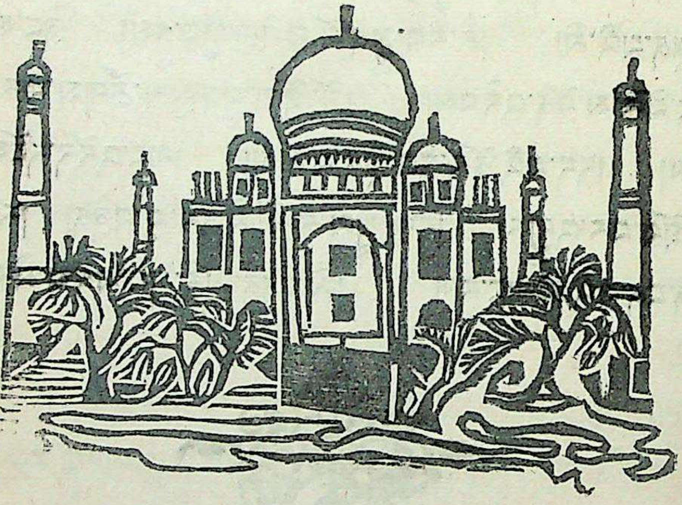

ཏཱཛ་མ་ཧལ་ཞེས་པའི་སྤུར་མཁར།

ར་མཁར་ = རོ་ཁང་། བཀོད་པ་ = བཟོ་བཀོད། སྲུས་སྲོས་ =
ས་དང་སྲུས་མོ། །བཙམ་སོ། །འཁྲུངས་སོ། །ལྷུ་ལམ་ = འཆི་བ།
འབྲལ་ = ཁ་འབྲལ་བ། ཐུགས་འཁྲེང་ = སེམས་སྐྱོ། གཤེགས་
= འདས་སོ་ = ཐེབས་སོ། །བརྩམས་ = འགོ་བཙུགས །

ཏཱཛ་མ་ཧལ་ཞེས་པའི་གདུང་རྟེན་ནམ་སྤུར་མཁར་ཤིན་དུ་མཛེས་
ཡོད་དུ་འོང་བ་ཞིག་རྒྱ་གར་གྱི་ཡུལ་དབུས་ཨག་ར་ཞེས་བྱ་བ

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ན་ཡོད་དེ། དེའི་མཛེས་བཀྲ་འཛམ་གླིང་ཡོངས་སུ་གྲགས་ཆེ་ཞིང་། ཡུལ་ཐག་རིང་ནས་མི་མང་པོ་སྤྲུར་མཁར་དེའི་བཀོད་པ་མཛེས་ཤིང་ཡིད་དུ་འོང་བ་དེ་ལ་གཟིགས་མོ་གཟིགས་པའི་ཆེད་དུ་འོང་བ་ཡིན་ནོ། །འོ་ན་མཁར་འདི་སུའི་བཀའ་དགོངས་ཀྱིས་གསར་རྩིག་གནང་བ་ཡིན་ཟེར་ན། སྔོན་རྒྱ་གར་དུ་སོག་བརྒྱུད་ཀྱི་ཆོས་རྒྱལ་ཆེན་པོ་ཨག་བར་མཚན་སྙན་པར་གྲགས་པ་ཞིག་བྱུང་སྟེ། དེའི་སྲས་ཛ་ཧཱན་གིར་རྒྱལ་པོ་དང་། དེའི་སྲས་ཤཱ་ཛ་ཧཱན་རྒྱལ་པོར་བསྐོས། རྒྱལ་པོ་དེ་ཡིས་ཁ་ཆེའི་ལྷ་ཁང་མསེ་ཛིད་དང་མཁར་རམ་ཕོ་བྲང་མང་པོ་གསར་དུ་བཞེངས་པ་ཡིན་པས་དེང་གི་བར་དུ་ཁོང་གི་མཚན་སྙན་པར་བསྒྲགས་སོ། །མཛེས་བཀོད་ལྡན་པའི་མཁར་ཆེན་མང་པོ་ཨག་ར་དང་ཌིལ་ལིའི་གྲོང་ཁྱེར་ཁག་ཏུ་གསར་བཞེངས་གནང་འདུག་པ་ཐམས་ཅད་ལས་མཛེས་ཤོས་དེ་ནི་ཏཱ་ཛ་མ་ཧལ་ཞེས་པའི་སྤྲུར་མཁར་དེ་ཡིན་ནོ། །འོ་ན་རྒྱལ་པོས་སྤྲུར་མཁར་དེ་སུའི་ཆེད་དུ་བཞེངས་པ་ཡིན་འདྲི་ན། ཁོང་གི་བཙུན་མོ་བུད་མེད་ཀྱི་ཡོན་ཏན་ཀུན་དང་ལྡན་ཞིང་ཡིད་འཕྲོག་ཚུལ་ལྡན་བསྟར་འོས་ཀྱི་སྒྲོད་པ་ལྷར་བཞེས་མ་ཞིག་ཡིན་གཤིས། རྒྱལ་པོས་ཁོང་ལ་ཤིན་དུ་ཐུགས་པ་རྩེ་བ་ཡིན། མི་ལོ་བཞི་བཅུའི་རིང་རྒྱལ་བཙུན་གཉིས་ཐུགས་མཐུན་དུ་བཞུགས་ཤིང་སྲས་སྲས་མོ་མང་པོ་བཙས་སོ། །
དེ་ནས་མི་དག་ཆོས་ཉིད་ཀྱིས་བཙུན་མོ་ཡིད་འོང་མའི་སྐུ་ཚེ་ལ་བར་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཚད་བྱུང་སྟེ་ལྷ་ལམ་དུ་གཤེགས་པའི་དུས་ལ་བསྐྱིབས་པ་དང་།
རྒྱལ་པོ་འི་ཐུགས་ཤིན་དུ་འཁྲུར་པར་གྱུར་ཏེ་ཡིད་འོང་བཙུན་མོར་
ཁོ་བོས་ཁྱེད་ཀྱི་ཆེད་དུ་ཐབས་ཤེས་ཅི་ཞིག་བྱེད་ར་ལེགས་གསུངས་
པའི་ལན་དུ། བཙུན་མོས་ཆོས་རྒྱལ་ཆེན་པོ་སྐུ་ཉིད་གུས་མོ་འི་དོན་
དུ་ཐབས་ཤེས་གང་ཡང་གནང་མ་དགོས། འོན་ཀྱང་གུསམོ་འི་ཁ་
ཚེམས་ཚིག་གསུམ་ཞུ་རྒྱུ་ཡོད་པར་གསན་བཞེས་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་བ་ཞུ་
ཞེས་ བཙུན་མོས། ད་ནི་ཡ་འབྲལ་དུས་ལ་བསླེབས། རྒྱལ་པོ་
ཆེན་པོ་ཐུགས་འཕྲིང་མི་མཛད་འཚལ། ཐུགས་སུ་འབྱོར་ན་གུས་
མོ་ཤི་བའི་རོ་ཁང་མཛེས་བཀོད་ལྡན་པ་ཞིག་དྲན་གསོ་འི་ཆེད་དུ་
བཞེངས་པར་མཛོད་ཅིག །བཙུན་མོ་གཞན་ཞིག་འཚོལ་བ་མ་གནང་།
ཞེས་ཞལ་ཚེམས་བཞག་མ་ཐག་དུ་སྐུ་གཤེགས། །དེའི་རྗེས་སུ་བཙུན་མོ་
དམ་པའི་ཞལ་ཚེམས་བཞིན་དུ་རྒྱལ་པོས་ཇ་ཀ་མ་ཧུའི་སྲུར་མཁར་
ཤིན་དུ་མཛེས་བཀོད་ལྡན་པ་ཞིག་གསར་རྩིག་གནང་བར་བརྩམས་ཏེ།
སྐོར་མོ་འབུམ་ཕྲག་སུམ་ཅུ་ཐམ་པའི་འགྲོ་སོང་གཏོང་གནང་གིས་ལོ་
སུམ་ཅུ་ཐམ་པ་ཙམ་ལ་བསྒྲུབས་པ་ཡིན་གཤིས། སྲུར་མཁར་དེ་
བཞིན་དེང་གི་བར་དུ་ཨ་ག་ར་གྲོང་ཁྱེར་ན་ད་ལྟ་གསར་དུ་བཞེངས་
པ་བཞིན་དུ་ཡོད་དོ། །རྒྱལ་བཙུན་བརྩེ་གདུང་ཆེ་ལ་སྨོས།།
བཙུན་མོ་དམ་པའི་ཞལ་ཚེམས་བཞིན། །རྒྱལ་པོས་ཤིན་དུ་མཛེས་
པའི་མཁར། །བཙུན་མོ་དྲན་གསོ་འི་ཆེད་དུ་བཞེངས།།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཡིག་རྒྱུགས་ཞེ་གསུམ་པ།

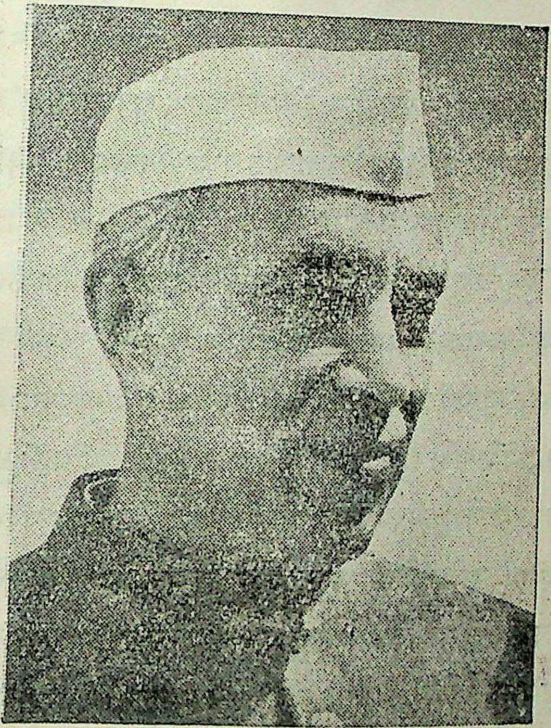

ང་ཚོ་རྒྱ་གར་རང་དབང་མི་སེར་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་པོའི་
སྲིད་བློན་པཎྜིད་ཇོ་ཧར་ལཱལ་ནེ་ཧྲུ་མཆོག།

པཎྜིད་ཇོ་ཧར་ལཱལ་ནེ་ཧྲུ་ང་ཚོ་རྒྱ་གར་རང་དབང་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་པོའི་སྲིད་བློན་འཛམ་གླིང་ཡོངས་སུ་མཚན་སྙན་པར་གྲགས་པ···

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

མཆོག་བོད་རབ་བྱུང་བཅོ་ལྔ་པའི་ས་གླང་ཧོར་ཟླ་དགུ་པའམ་བཅུ་
པ་སྤྱི་ལོ་ ༡༨༨༩ པའི་ཟླ་ ༡༡ ཚེས་ ༡༥ གཟའ་སྐར་འཕྲོད་སྦྱོར་
དགེ་འཛོམས་ཉིན་འཕྲོར་ལྷན་ཡབ་ཆེན་མོ་དེ་ལལ་ནེཧ་རུ་སྒོར་མོ་…
ཏུང་ཕྱུར་མང་པོའི་བདག་པོ་མཆོག་གི་ཁྱིམ་དུ་སྐུ་བལྟམས།
ཁོང་ནི་ཡབ་ཡུམ་གཉིས་ཀའི་སྲས་གཅིག་པུ་ཡིན་སྟབས་གཞན་…
ཏང་མི་འདྲ་གཅེས་པར་བཟུང་བའི་སྲས་ཞིག་ཡིན། ཡབ་ཀྱིས་
ཨིན་ཇེ་རིའི་བུད་མེད་ཡོན་ཏན་དང་ལྡན་པ་ཞིག་མ་མར་བཞག་ཅིང་རྗེས་-
སུ་ཨིན་ཇིའི་དགེ་རྒན་མཁས་པ་ཞིག་བཞག་པ་གནང་ནས།ཡིག་རྩིས་
ལ་སོགས་རིག་པའི་གནས་ལ་ཤིན་ཏུ་མཁས་པར་གྱུར་ཅིང་བསྟན་
བཅོས་མང་པོ་ཐུགས་སུ་ཆུད་པར་གྱུར། དགུང་ལོ་བཅོ་ལྔ་ལོན་
མཚམས་ཡབ་ཀྱིས་ཨིན་ཡུལ་དུ་ཁྲིད་པ་གནང་སྟེ་ཐོག་མར་ ཧེ་རོ་
(Harraw) ཞེས་པའི་སློབ་གྲྭར་བཅུག་པ་གནང་འདུག དེ་རྗེས་
ཀྲི་ཡ་སྲིས་དང་སྐུ་དྲག་རྣམས་ཀྱི་སྲས་རྣམ་པ་ཚོས་སློབ་གཉེར་གནང་
བའི་བསླབ་གྲྭ་ཆེན་པོ་ ཀེམ་བི་རེཇེ་ (Cambridge) ཞེས་པར་
གཙུག་ལག་རིག་པའི་གནས་ཀུན་ལ་མཆོག་ཏུ་གྱུར། དེ་ནས་རྒྱ་
གར་དུ་ཕྱིར་ལོག་ཕེབས་པ་དང་། གཟུགས་མཛེས་ལྷ་ནུ་སྨུག་ཅིང་
ཡིད་དུ་འོང་བ་བུད་མེད་ཀྱི་ཡོན་ཏན་ཐམས་ཅད་ཚང་བ་པདྨ་ཞེས་…
པར་ཐུགས་འདུན་དུ་བཞེས་ཏེ་སྤྲོ་བར་བཞུགས་པའི་ངང་། རྒྱུ་
འི་ནོར་ལ་སྙིང་པོ་མེད་པ་དང་ཁྱད་པར་དུ་རྒྱ་གར་ཡོངས་ཀྱི་མི་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

དམངས་ཕྱི་རྒྱལ་བཙན་དབང་འོག་ཏུ་སྡུག་བསྔལ་དྲག་པོ་མྱོང་བར་གཟིགས་ཏེ་ཐུར་ཀྱིས་མ་བཟོད་པར་མི་དམངས་རྣམས་བཙན་དབང་ཕྱི་རྒྱལ་འོག་ནས་འདོན་ཐབས། དབུལ་ཞིང་ཕོངས་བའི་སྡུག་བསྔལ་སེལ་ཐབས། རང་དབང་རང་བཙན་ལོན་ཐབས་ཀྱི་ཆེད་དུ། དཀའ་ཞིང་བདེ་བའི་དཔལ་ལ་ལོངས་སུ་སྤྱོད་པ་ཐམས་ཅད་སྤངས་ཏེ། རང་རིགས་མི་དམངས་དང་རང་གི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཆེད་དུ་དཀའ་ཐུབ་དང་ངལ་བ་དང་དུ་བླངས་ཏེ། རྒྱ་གར་ཡོངས་ཀྱི་ཡུལ་ལྗོངས་དང་གྲོང་སེབ་ཁག་ཏུ་སོས་ཀ་ཚ་བ་ཆེ་བའི་དུས། དབྱར་ཁ་ཆར་པ་དྲག་པོ་འི་དུས་ཞབས་ཐང་ལ་ཕེབས་ཏེ་མི་དམངས་འཕོངས་པ་རྣམས་ལ་གསུང་གི་བདུད་རྩིས་སེམས་གསོ་གནང་། དེ་ནས་རྒྱ་གར་མེས་པོ་མཧཏྨ་གན་དྷི་མཆོག་གི་ཕྱག་གཡས་ལྟ་བུར་གྱུར་ཏེ་རྒྱ་གར་ཡོངས་ཀྱི་མི་དམངས་ཚང་མ་གཅིག་མཐུན་སྒྲིར་ལང་ཇེ་ཆེར་འགྱུར་ཐབས་ཆེད་དུ་རང་དོན་བརྒྱབ་སྐྱུར་གཞན་དོན་པང་དུ་བླངས་པས། ཨེན་གཞུང་ཆེན་པོས་ཁོང་ལ་དོ་དམ་ཁྲོག་ཐེངས་མང་པོ་བཙོན་དུ་བཙུག་འདུག །ཕོག་མ་ཡབ་ཀྱི་ཐུགས་དང་མི་མཐུན་ལྟར་ཡང་རྗེས་སུ་ཡབ་ཆེན་མཆོག་གིས་ཀྱང་རྒྱ་གར་མི་དམངས་བདེ་ཐབས་དང་རང་བཙན་ལོན་ཐབས་ཆེད་དུ་སྲས་གཅེས་དང་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་ཕྱག་ལས་མང་པོ་གནང་སྟེ་བརྩོན་དུའང་ཕེབས། སྤྱིན་སྤྱི་ལོ་༡༩༣༡ བའི་ནང་ཡབ་སྐུ་ཚེ་ལས་འདས་པས་ཐུགས་སྐྱོ་འི་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

གནས་སུ་གྱུར་རུང་། རང་ལྗོངས་རང་བཙན་ལོན་ཐབས་ཀྱི་ཆེད་
དུ་དམ་བཅའ་ལས་ནས་ཡང་མ་འགག་པའི་ཕྲུག་ལས་གནང་།
འདས་ལོ་ ༡༩༤༨ པའི་ནང་བཙོན་ཁང་ནས་ཕྱིར་ཐོན་མཚམས་སྐྱ་
གཟུར་ཧ་ཙང་ཞེན་སྟབས། ཆབ་རྒྱུ་བརྗེ་ལེན་ཆེད་ནུབ་གླིང་ཡོ་རོབ་
ཁུལ་ཆེབས་བསྐྱུར་གནང་ཞིང་། སྐབས་དེར་ཨི་ཊ་ལི་ སྲུའི་ཟུར་
ལེན་ སྦྲ་རྒྱུ་སེམ་ འཛིར་མན་དང་ཨ་རྒྱ་སྲུའི་ལྗོངས་ཁག་དུ་གཟིར་
ཞིབ་ལ་ཕེབས་དེ་རྒྱལ་ཁབ་མང་པོ་འི་ལམ་སྲོལ་རྣམས་སྦྱོན་ནས…
མཁྱེན་རྒྱ་ཆེ་བ་ཡས་ཀྱང་ཆེ་རུ་གྱུར་དེ་རང་ལྗོངས་སུ་ཕེབས། འདས་
ལོ་ ༡༩༤༩ པའི་ནང་ཁོང་ལ་རྒྱ་གར་མི་དམངས་ཚོགས་འདུ་རྒྱ…
འཛོམས་ཀོང་གི་རེས་ཞེས་པའི་སྤྱི་ཁྱབ་ཁྲི་པར་འདེམས་བསྐོས…
གནང་འདུག འདས་ལོ་ ༡༩༥༨ ཟླ་གཉིས་པའི་ཚེས་ཉི་ཤུ་ལྔ་
ཉིན་ཁོང་གི་ལྷ་ལྟུས་ཀ་མ་ལ་ (པདྨ) མཚན་སྙན་པར་གྲགས་པ་
མཆོག་སུའི་ཟུར་ལེན་དུ་སྐུ་ཚེ་ལས་འདས་པའི་འགྲིན་མི་སྙན་གསན་
འདུག །ཁོང་གི་ལྷ་ལྟུས་དམ་པ་མཆོག་ནས་ཀྱང་རང་ལྗོངས་རྒྱལ་
ཁབ་རང་བཙན་ལོན་ཐབས་དང་རང་རིགས་མི་དམང་བདེ་ལ་འགོད་
པའི་ཆེད་དུ་ཁོང་དང་ལྷན་དུ་འབད་རྩོལ་ཆེན་པོས་དཀའ་སྡུག་མང་
པོ་མྱོང་བ་གནང་འདུག །ཡང་སྔོན་པ་ཡི་ཤུ་སྐྱ་བལྟམས་པའི་
འདས་ལོ་ ༡༩༣༨ པའི་ཟླ་ ༡༢ ཚེས་ ༡༡ ཉིན་སྐྱར་དུ་ཁོང་ལ་རྒྱ་
གར་མི་དམངས་ཀོང་གི་རེ་སེའི་སྤྱི་ཁྱབ་ཁྲི་པར་འདེམས་བསྐོས…

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

གནང་འདུག །འདས་ལོ་ ༡༩༤༢ པའི་ནང་རྒྱ་གར་མི་དམངས་ཀོང་རེ་སི་ནས་ཨིན་ཇིར་ཞི་བའི་སྒོ་ནས་ངོ་ལོག་ཆེན་པོ་གནང་རྒྱུར་ཐུགས་ཐག་བཅད་པར་བརྟེན་མི་དམངས་འགོ་ཁྲིད་ཚང་མར་ངོ་དམ་བྱས་ཏེ་བཙོན་དུ་བཙུག །དེ་ནས་དམག་ཆེན་གཉིས་པའི་དམག་ཐག་ཆོད་མཚམས་རྒྱ་གར་རྒྱལ་ཚབ་ལར་ཝ་ཝེལ་མཆོག་ནས་འགོ་ཁྲིད་བཙོན་པ་ཚང་མར་བཅིང་བཀྲོལ་བཏང་། འདས་ལོ་ ༡༩༤༧ པའི་ཟླ་ ༨ ཚེས་ ༡༥ ཉིན་ཨིན་གཞུང་གིས་རྒྱ་གར་ལ་རང་དབང་གནང་བ་ནས་བཟུང་པཎྜིཏ་ནེཧ་རུ་མཆོག་རྒྱ་གར་ཡོངས་ཀྱི་སྲིད་བློན་གྱི་སྐུ་འགན་བཞེས་ཏེ་ལོ་ངོ་བཅུ་བཞིའི་ནང་རྒྱ་གར་དུ་དཀའ་ངལ་བར་ཆད་ཆེན་པོ་སྣ་ཚོགས་བྱུང་སོང་། འོན་ཀྱང་དུས་ཡུན་ཐུང་ངུ་འདིའི་ནང་། རྒྱ་གར་མི་དམངས་བདེ་ལ་འགོད་ཐབས་དང་། ལོངས་སྤྱོད་སྤེལ་ཐབས་ཆེད་ལོ་ལྔའི་འཆར་གཞི་དང་པོ་དང་གཉིས་པ་བསྒྲུབས་ཏེ། ལོ་ལྔའི་འཆར་གཞི་གསུམ་པ་འགོ་འཛུགས་གནང་བ་སོར་ཀྱི་མཛད་བཟང་ཐོག་རྒྱ་གར་རྒྱལ་ཁབ་གོང་ནས་གོང་འཕེལ་གྱུར་དང་འགྱུར་མུས་སུ་མཆིས་ཤིང་། མངར་འབངས་ཚང་མས་ཁོང་ལ་སྙིང་ནས་བཀའ་དྲིན་ཆེ་བ་བཞིན་ད་དུང་སྐུ་ཚེ་བརྒྱ་ཕྲག་བར་དུ་འཚོ་བཞུགས་ཐོག་རྒྱ་གར་རང་བཙན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་འཛམ་གླིང་ཡོངས་སུ་དུས་བདེ་ཞི་ལམ་དུ་འཁྲིད་བཞིན་པར་བར་ཆད་ཟེ་འབྱུང་ཀུན་ལས་རྣམ་པར་རྒྱལ་ཏེ་ལམ་འགྲོའི་ཡིད་སྨོན་ཞུས་དགོས། ང་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཚོ་ཚང་མས་ཀྱང་རང་བློངས་རང་དབང་གཏན་གནས་ཆེད་དུ་གཞུང་-
གི་བཀའ་ཁྲིམས་སྲུ་འཁོར་ཐོག་མི་རིགས་ཆོས་ལུགས་མི་གཅིག་-
པ་ཚང་མ་གཅིག་མཐུན་གྱིས་རང་བློངས་གཞུང་གི་ཞབས་འདེགས་-
ཞུ་དགོས་སོ། ། ||

ཡིག་རྒྱུགས་ཞེ་བཞི་པ།

བློ་ལ་བཟུང་བའི་ཆེད་དུ་ལེགས་བཤད།

རྒྱུན་ཆར་ = རྒྱུན་ཆགས་ = རྒྱུན་དུ། བར་ཀྱིས་ = བགས་ཀྱིས་ = རིམ་གྱིས། སླུང་ཆེན་ = གཙང་པོ་ཆེན་པོ།

མི་བྲོ་ཡིད་འོང་སྦྲ་སྒྲོག་པ། །ཟས་སུ་དུག་ཆེན་ཟ་བ་བཞིན། །
གཡོ་ཅན་ངག་འཇམ་སྨྲ་བ་ལ། །མཁས་པས་ཡིད་བརྟན་བྱ་མི་རུང་། །
འཕྲོད་པའི་ཟས་དང་སྤྱོད་ལམ་ལ། །རྒྱུན་དུ་བསྟེན་ན་ནད་མི་འབྱུང་། །
སུ་ཞིག་ཆོས་མཐུན་གྲོར་བསྟེན་པ། །དེ་ལ་དགེ་བའི་ལས་ནུས་འགྲུབ། །
གང་ཞིག་ཆོས་དང་མི་མཐུན་ཞིང་། །འདོད་ཆགས་ཞེ་སྡང་ང་རྒྱལ་ཆེ། །
ཡོན་ཏན་མེད་པའི་གྲོགས་ངན་བསྟེན། །དེ་ལ་བར་ཆད་མང་པོ་ཡོང་། །
ཤིག་དང་འབྲེལ་བའི་མི་རྣམས་ལ། །མི་ལོ་བསྟན་པས་ཅི་ཞིག་བྱ། །
ས་རབ་མེད་པའི་མི་དག་ལ། །བསྟན་བཅོས་བསྟན་ཀྱང་ཕན་པ་མིན། །

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

སྤྲུལ་ལ་འོ་མ་བླུད་པ་ནི། །དུག་འཕེལ་ཕོ་ན་འགྱུར་བར་ཟད། །
ངན་པ་རྣམས་ལ་ཆོས་བསྟན་ཡང་། །ཁོང་ཁྲོ་འཕེལ་གྱི་ཞི་མི་འགྱུར།།
ཤེས་རབ་མཆོག་ལྡན་མི་རྣམས་ལ། །རྒྱུང་ཟད་བཤད་ཀྱང་མང་པོ་ཤེས།།
ཡོན་ཏན་དང་པོར་སློབ་དཀའ་ལ། །ཤེས་བཞིན་མེད་ན་ཉམས་པ་སླ།།
ཆུ་ཐིགས་བསགས་པས་འགེངས་དཀའ་ཡང་། །བོ་ན་ཅིག་ཅར་ཉིད་འཛད།།
དཀའ་སྤྱད་ཁྲར་དུ་འཁྱེར་ནུས་ན། །བྱ་བ་གང་ཡང་དཀའ་བ་མེད།།
ཆུ་ཡི་ནང་དུ་ཞུགས་པ་དེར། །ཆར་གྱིས་ལྷག་པར་གནོད་མི་འགྱུར།།
གྱུན་ཆར་བརྩོན་པ་མ་བཏང་བར།།བར་ཀྱིས་བསླབས་ན་ཅི་ཡང་འགྲུབ།།
ཆུ་བོ་དལ་གྱིས་འབབ་པ་ཡིས།།ཡངས་པའི་ས་ཆེན་བསྐོར་ནས་འགྲོ།།
བྱ་བ་ཆེན་པོ་ཡུན་གྱིས་འགྲུབ། །ངང་ཐུང་འབད་པས་མཐར་མི་ཕྱིན།།
ཀླུང་ཆེན་དལ་ཡང་རིང་འགྲོ་ལ། །ཝ་རྒྱབས་དྲག་ཀྱང་ཆེར་མི་འགྲོ།།
རྟག་ཏུ་གུས་བརྩོན་མ་བཏང་ན། །མི་འགྲུབ་བྱ་བ་ཅི་ཡང་མེད། །
ཆུ་ཐིགས་རྟག་ཏུ་འབབ་ཕ་ཡིས། །བྲག་གི་རི་བོ་འབིགས་པ་ལྟོས། །

ཆེན་པོ་ཡིན་པར་འགྱིང་མི་བྱ། །
སེང་གེ་རྡོན་པའི་ཐག་རྙིར་སྲིད།།
ཆུང་ངུ་ཡིན་པར་བརྙས་མི་བྱ། །
སེང་གེ་ཙི་ཙི་འི་དྲིན་ལ་ལྟོས། །

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཡིག་རྒྱུགས་ཞེ་ལྔ་པ།

ཡིག་བསྒྱུར་རྣམ་གཞག་མདོར་བསྡུས།

རང་གི་ཕ་མ། — བརྩེ་ལྡན་བྱམས་སྐྱོང་བཀའ་དྲིན་ཟླ་མེད་པ་ལགས་ཀྱི་ཞབས་དྲུང་དུ། ཕྲན་ཚུང་ཁྱེད་ཀྱི་བརྩེ་བའི་བུ་འཛིན་མེད་དབང་རྒྱལ་ནས་གུས་ཕྱག་བཙས་ཞུ་གསོལ། དེང་དེར་པ་ལགས་ཀྱི་གཙོས་ནང་མི་སྤུན་རྒྱུས་ཚང་མ་སྐུ་གཟུགས་བདེ་ཐང་དུ་བཞུགས་པ་ནས་ཕྱག་བྲིས་གནང་འགྱོར་ཡུད་ཙམ་གསེར་ཞལ་མཇལ་བ་ལྟ་བུའི་དགའ་སྤྲོ་ཆེན་པོ་ཐོབ་པ་བཀྲིན་ཆེ་ཆེ། འདིར་ཕྲན་ཡང་དཀོན་མཆོག་གི་ཐུགས་རྗེ་བཀྲིན་གྱིས་ལུས་ཁམས་བདེ་ཐང་དུ་གནས་ཤིང་། ཡི་གེ་སོར་ར་སློབ་སྦྱོང་ལ་འབད་བརྩོན་ཆེན་པོ་བྱེད་བཞིན་དུ…… མཆིས། མཚམས་ཞུ། འདི་ལོ་དགུན་ཐོག་སློབ་གྲྭའི་གུང་སེང་སྐབས་པ་ལགས་དང་ཨ་མ་ལགས་མཇལ་འཕྲད་དུ་བཅར་འདུན… ཆེ་བས་དུས་ཐོག་ཏུ་བསུ་ཅི་ནས་ཀུང་གཏོང་གནང་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་བ…

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཞུ་རྒྱུ། སྨད་མར་དུའང་པ་ཡགས་མཆོག་གི་སྐུ་གཟུགས་ལ་ཐུར་ཅག་གང་ཟབ་ཐོག་བརྩེ་སྐྱོང་ཀྱི་ཕྱག་བྲིས་ཡང་ཡང་ཐུར་ཧྲེ་ཆེ་བ… མཁྱེན་ མཁྱེར་ ཞེས་ཕྲན་གྱི་འདྲ་པར་གཅིག་ཕྱག་དང་བཅས་རྫོར་སྒྲིང་ནས་ཁྱེད་ཀྱི་གཅེས་བུ་སྤྲིན་པས་ བླ་ཆོས་བཟང་པོར་ཕུལ།།

རང་ཕི་མ་ལ༔— འཚོ་བའི་ལུས་རྟེན་སྐྱེས་པའི་དྲིན་ཅན་འགྲན་བླ་ཀུན་བྲམ་བྱམས་ལྷན་ཨ་མ་ལགས་ཀྱི་ཞབས་དྲུང་དུ།

གུས་པས་ཕྱག་བཅས་ཞུ་གསོལ།

ད་ལམ་ཨ་མ་ལགས་ནས་བླ་ཆོས་ཉིར་གནང་བའི་ཕྱག་བྲིས་ཕྲན་གྱི་ལག་དུ་ཆོས་ཉིར་འབྱོར་བྱུང་། དེར་ཨ་མ་ལགས་སྐུ་གཟུགས་བདེ་ངང་དུ་བཞུགས་པ་བཀྲིན་ཆེ་ཞིང་དཀོན་མཆོག་ལ་ཐུགས་ཧྲེ་ཆེ་ཞུའོ།། འདིར་ཕྲན་ཚུང་ཡང་དཀོན་མཆོག་གི་ཐུགས་ཧྲེ་དང་ཨ་མ་ལགས… ཀྱི་བཀའ་དྲིན་ལ་བརྟེན་ནས་བདེ་བར་གནས་ཤིང་། གཞུང་གི… ཞབས་འདེགས་ལ་འབད་རྩོལ་ཁལ་དུ་མཆིས། མཚམས་ཞུ། ༢དེ་ལོ་དབྱིད་དུས་ཟླ་བ་དྲུག་རིང་ལས་ཀ་ནས་དགོངས་པ་ཞུས་དེ་ཨ་མ་ལགས་དང་སྤྲུན་སྤྲིང་རྣམས་མཇལ་ཕྲད་དུ་ཡོང་ཐུབ་པའི་རེ་བ་ཆེར་པོ་ཡོད། འདི་ངོ་ཚར་རྒྱ་དཀོན་སྐབས་སྟོན་ཐོག་ཡག་པོ་རང་བྱུང་མ་སོང་བས་འབྲུ་རིགས་ཀྱི་རིན་གོང་ཧ་ཅང་འཕར་སོང་བ་ནང་མའི་གནས་ཚུལ་ཅམ་དང་། སྨད་མར་དུའང་ཨ་མ་ལགས་ཀྱི་སྐུ་གཟུགས་ལ་ཐུགས་ཅག་ཧ་ཅང་ཟབ་མོ་གནང་ཐོག་འདི་པར…

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

བརྩེ་བའི་ཕྲུག་ཕྲིས་ཡང་ཡང་གནང་བ་མཁྱེན་ མཁྱེན། །ཞེས་སྨོང་མིན་དུ་སྒྲོར་བཅུ་ཐམ་པའི་ཤོག་ལོར་གཅིག་གུས་པའི་ཕྲུག་བཅས་ཀ་སྤྲུག་ནས་ཁྱེད་ཀྱི་གཅེས་པའི་བུ་ཚོ་ནོར་གྱིས་བློ་ཆོས་བཟང་པོར་ཕུལ།།

རང་གི་ཕ་མར་ཿ— ཚོ་རབས་ཀུན་དུ་བཀྲིན་འཁོར་མེད་ཡབ་ཡུམ་ལྷན་རྒྱས་མཆོག་གི་ཞབས་དྲུང་དུ། གུས་པས་ཕྱ་གསོལ། རིང་ཡབ་ཡུབ་ལྷན་རྒྱས་སྐུ་གཟུགས་བདེ་ཐང་དུ་བཞུགས་བཞིན་པ་ནས་ཉེ་ལམ་བརྩེ་བའི་ཕྲུག་ཕྲིས་དེན་ལྡན་གནང་འབྱོར་བཀྲིན་གཞལ་མེད་དུ་ཆེ་ལགས། འདིར་ཕྲན་ཚུང་ཡང་ལུས་ཁམས་བདེ་ཞིང་རང་ལ་དགོས་པའི་ཡོན་ཏན་སློབ་སྦྱོང་ལ་བརྩོན་འགྲུས་ཆེན་པོ་འི་ཁྲལ་དུ…གནས་ལགས། མཚམས་ཞུ། XXX སློད་མར་ཡང་སྐུ་འཚོ་འི་འཕྲོད་ལམ་ཟབ་མོ་བརྟེན་པ་ནས་ཕྲུཾས་བརྩེས་ནམ་ཡང་མི་ལྟོད་པའི་བཀའ་སློབ་སོགས་ཡང་ཡང་སྩོལ་བ་མཁྱེན་ ཁྱེན།། ཞེས་གུས་ཕྲུག་བཅས་རྫོར་གླིང་ནས་ཁྱེད་ཀྱི་བརྩེ་བའི་བུ་འཆི་མེད་ཀྱིས་བློ་ཆོས…བཟང་པོར་ཕུལ།།

རང་གི་བུ་ལཿ— གཅེས་འཛིན་མིག་འབྲས་བཞིན་མཛེས་མེ་ཏོག་གསེར་པ་བུ་རིན་ལྡན་ལགས་ཀྱི་དྲུང་དུ། སྤྲབས་འབྲས། བུ་ཁྱེད་རང་སློབ་གྲྭར་ཡོན་ཏན་སློབ་སྦྱོང་ལ་འབད་པ་ཆེན་པོ་བྱེད…

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

བཞིན་པའི་གནས་ཚུལ་ཐོས་པ་དགའ་སྤྲོ་ཆེ། འདིར་ང་ཚོ་ཕ་མ་གཉིས་དང་སྤྲུན་སྲིང་ནང་མི་ཚང་མ་དཀོག་གི་ཐུགས་རྗེས་བདེ་ཐང་དུ་ཡོད་པས་སེམས་འཚེར་མ་དགོས། ཁྱེད་རང་ནས་ཡོན་ཏན་སློབ་གཉེར་ལ་བརྩོན་འགྲུས་ཆེན་པོ་བྱས་དེ་ལོ་རེའི་ཡིག་རྒྱུགས་མཐར་ཕྱིན་པ་ལྟར་འདི་ལོ་ཡང་མཐར་སོན་ཆེད་སྔར་ལས་འབད་རྩོལ་ཆེན་པོ་བྱེད་དགོས། ཁྱེད་པར་དུ་རང་གི་དགེ་རྒན་རྣམས་ལ་གུས་བཀུར་ཞུ་དགོས། ཕ་མ་དང་དགེ་རྒན་དབྱེར་མེད་པ་ཡིན་པས། སློབ་དཔོན་གྱི་བཀའ་ལ་ཉན་ནས་སློང་རྡུས་བྱེད་མཁན་ཚོ་ལ་དགེྒན་གིས་བློ་དང་རིག་པ་གཞུང་ངེས་པས་ན། དེ་དོན་ཡིད་ལ་རྟག་ཏུ་དྲན་ནས་རྒྱུན་དུ་སྤྱོད་ལམ་མཛེས་ཤིང་ཡ་རབས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲང་བར་བྱོས་ཤིག་གུ །ཁྱེད་ལ་གཅེས་པར་འཛིན་པའི་ཕ་མ་ཐུན་མོང་ནས་རབ་བྱུང་ ༡༦ པའི་ལྕགས་གླང་ཧོར་ཟླ་ ༧ པའི་ཚེས་ལ་བྲིས། །

སྤྲུན་རིགས་ལ་:— བརྩེ་བའི་སྤྲུན་ཟླ་སྤོབས་རྒྱལ་ལགས་ཀྱི་ཕྱག་དྲེར
སྤྲབས་འབུལ། བར་ལམ་ཡི་གེ་སོགས་གང་ཡང་འགྱོར་མ་བྱུང་བས་བློ་མི་བདེའི་ངང་དུ་གནས། ཉེ་ལམ་དེ་ནས་འོངས་པའི་འགྲུལ་མི་ཁག་ལ་དྲིས་དོན། ཁྱེད་རང་དང་གྲོགས་པོ་ཚང་མ་ཁམས་བཟང་དུ་གནས་འདུག་ཀྱང་། ཆེང་ལས་ལ་འཕྲུས་ཞོར་བྱུང་བའི་གནས་ཚུལ་ཐོས་པས་བློ་འཕམ་གྱི………

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

གནས་སུ་གྱུར། འོན་ཀྱང་བདེན་པ་ཡིན་མིན་ཆ་མ་རྟོགས་པས་
སི་གི་འདི་འགྱུར་འཕྲུལ་ཟླ་བདེའི་ལན་གསལ་ཞིག་གཏོང་ཐབས་··
ཡོད་པ་བཅས། འདིར་ནང་མི་ཚང་མ་དཀོན་མཆོག་གི་ཐུགས་རྗེས་
ར་མེད་བདེ་ཐང་དུ་གནས་ཡོད་པས་སེམས་འཚེར་མ་དགོས།
ཇེད་རང་གང་མགྱོགས་ཕྱིར་ལོག་ཡོང་ཐབས་བྱེད་དགོས་པ་བཅས་
ཇེད་ཀྱི་སྨྲར་ཟླ་ཚེ་བརྟན་རྗེ་རྗེས་སྨྲ་ལོ་ ༡༩༦༧ པའི་ཟླ་ ༨ ཚེས····
༠ ལ་བལ་ཡུལ་ནས་

ཕྲུལ། །

གྲོགས་པོ་ལ་:— མཁྱེར་ལྷབས་ཨངས་པ་བརྩེ་གྲོགས་བློ་
ཟང་ལགས་ཀྱི་དྲུང་དུ། སྤྲུབས་འབུལ། དེང་སྐུ་དཀྱིལ་གསལ་
ངས་སུ་བཞུགས་རིང་གནང་བའི་ཕྱག་བྲིས་ལག་སོན་བྱུང་ཐུགས··
ཆེ། འདིར་སྨྲན་ཚོ་ནང་མི་ཚང་མ་སྐྱུ་ལུས་སྟོང་པོ་མ་སྐམ་ཙམ་
གནས་མཆིས། མཚམས་ཞུ། XXX སྨྲད་ནས་ཀྱང་གང་ཅེར་
ར་རྒྱུན་བཞིར་གསུང་འོས་ཀྱང་རྒྱུ་རྒྱུན་བཞིར་ཡོད་པ་འཚལ། རྗེར་
ང་ནས་ཁྱེད་ཀྱི་གྲོགས་པོ་བསམ་གྲུབ་པས་ཟླ་ ༡ ཚེས་ ༡༨ ལ་

ཕྲུལ། །

གྲོགས་པོ་ལ་:— མཁྱེར་ལྷན་གྲོགས་པོ་ཡིད་ཀྱི་ཟླ་བ་གསར་
གང་དེའི་དྲུང་དུ། འབུལ་འབྲས། དེང་སྐུ་དཀྱིལ་གསལ་བཞིན་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

བཞུར་པ་གཞིར་བཅས། འདིར་ཡང་བདེ་བར་མཆིས། མཚམས་ཞུ་སྐུ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱག་བྲིས་མ་འགྱུར་ཡུན་རིང་སོང་བས། དེ་གར་ལྷན་རྒྱས་ཚང་མ་སྐུ་བདེར་བཞུགས་ལགས་སམ། འཕྲལ་དུ་བློ་བདེའི་ཕྱག་བྲིས་གནང་རོགས་ཞུ། སྐད་མར་ཡང་སྐུ་གཟུགས་ལ་ཐུགས་ཅག་གང་ཟབ་ནས་འདི་ཕྱོགས་ཕྱག་བྲིས་ཡང་ཡང་སྩོལ་གནང་…མཁྱེན་ མཁྱེན་ལགས། རྒྱ་ལུགས་ནམསེ་ཀར་བཅས་ཟླ་ཚེས་བཟང་པོར་

ཕུལ།།

།དགེ་རྒན་ལཿ— རིག་པའི་གནས་ལ་མཁས་དབང་མཆོག་གྱུར་དགེ་རྒན་རིན་པོ་ཆེའི་ཞབས་དྲུང་དུ། གུས་གསོལ། གུས་པ་དེ་རིང་ཆམ་རིམས་ཀྱིས་མནར་དེ་མལ་དུ་ལུས་མཆིས་པས་མ་དྲག་རིང་སློབ་གྲྭ་ནས་དགོངས་པ་གནང་སྐྱོངས་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་བ་མཁྱེན་…མཁྱེན། གུས་ཁྱེད་ཀྱི་བརྩེ་བའི་སློབ་མ་ཤེས་རབ་རྒྱ་མཚོས་ད་ལྟ་ཟླ་ཚེས་ལ་

ཕུལ།།

སློབ་མ་ལཿ— གཅེས་པའི་སྟོད་ལྡན་རྒྱ་མཚོ་གང་དེར། ད་ལྟ་ཁྱོད་ཀྱི་ཡི་གེ་འགྱུར་བྱུང་། ཁྱེད་རང་ཁམས་ས་ནས་ཆམ་རིམས་ན་ནས་ཉལ་སར་ལུས་སྟབས་སློབ་གྲྭར་ཡོང་མ་ཐུབ་པ་བློ་ཐམ་ཆེ།

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

ཚུང་མགྲོགས་པོ་དྲག་པའི་རེ་བ་ཡོད། སྨན་ཁང་ནས་སྨན་
དེ་འཕྲུང་དགོས་པ་ཤིད་འཛུགས་གྱིས། ཁྱེད་ཀྱི་གཅེས་པའི་
གནར་གྱིས་སློབ་གྲྭ་ནས་ད་ལྟ་འགྲོར་འཕྲལ་དུ་བྲིས།།

གན་འཛིན་མདོར་བསྡུ་འཛོག་དཔེ།།

༄༅། །གན་འཛིན་མདོར་བསྡུས་སུ་འབུལ་སྙིང་། དོན་ཚ་
ཚོང་ XX XX ལ་གང་ཅིའི་ལག་སྣེ་དགོས་གལ་ཆེ་བར་དེན་
ལམ་རྒྱ་ཚོང་ XX XX ལགས་མཆོག་གི་ཕྱུག་ནས་ལོ་འཁོར
ཧྲམ་རྗོར་བརྒྱད་སྐྱེད་འཁྲིད་འཕྲུས་སུ་དངུལ་ཊོ་བོ་སྲང་ཉིས་སྟོང་ཐམ་
གཡར་ཞུས་དོན་སྨིན་བཀའ་དྲིན་ཆེ་བྱུང་བའི་ཊོ་སྐྱེད་གཉིས་·····
གྲངས་ཚང་ཟླ་གཉིས་ནས་འགྱངས་མེད་གཙང་འབུལ་ཞུ་འཛིན་དུ·····
ཚོར་བདག་གོང་མིང་ཁྱིམ་སྨྲི་ནས་རབ་ལོ་ཟླ་ཚེས་ལ་··

ཕྱུལ་བའི་རྟགས་ 卐

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཡིག་རྒྱུགས་ཞི་དྲུག་པ།

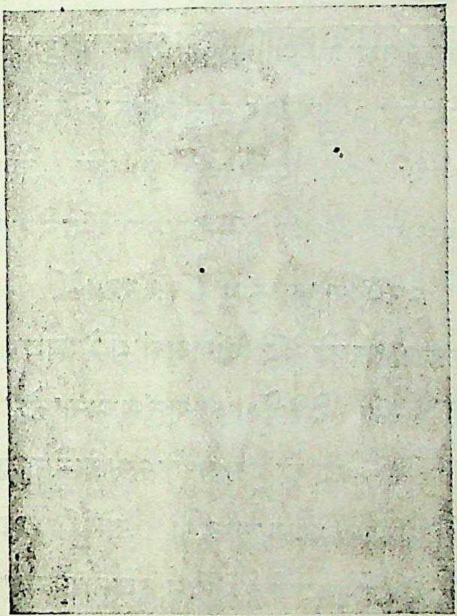

༄༅། །སྐུ་ངོ་བསྟན་འཛིན་དབང་འདུ་མཆོག་སྤྲོན་འདས་
ལོ་ ༡༩༠༨ པའི་ཟླ་ ཚེ་ཉེར་རྫོར་གླིང་སོ་ནམ་ལས་ཁྲངས་ཀྱི་དོ་
དམ་པ་སྐུ་ངོ་དབང་རྒྱལ་དམ་པ་མཆོ་གི་ གཙེ་མཆ་ཞག་ཕྲེམ་པ་རིར་
འཁྲུངས། ཆུང་ངུའི་དུས་ནས་བསླབ་གྲར་ ཀི་གེ་ཡོད་ནན་ལ་འབད་
རྩོལ་ཆེན་པོས་ལོ་བརྒྱད་རིང་གྲྭམ་མི་ལེན་གྱི་མི་ཏེལ་སློབ་གྲར་སློབ་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

གི་ཕྱིར་གནང་། དེ་ནས་རྫོང་སྤྱི་ཧའི་སི་ཀུལ་བསླབ་གྲྭ་ཆེན་པོར་ལོ་
པ་བཞི་རིང་རྒྱུན་དུ་བརྩོན་པ་མ་བཏང་བར་སློབ་གཉེར་གྱིས་མེ་ཊེ་རིག་
མ་ཚེས་པ་འི་ཡིག་རྒྱུགས་འཁྱོལ། དེ་རྗེས་ཀ་ལ་ཀའི་གཙུག་ལག་ཁང
ར་ལོ་ངོ་བཞི་རིང་དཀའ་སྤྱད་ཁར་དུ་བླངས་ཏེ་ཡོན་ཏན་ལ་འབད
ཀྱི་ཡས་སྤྱོན་འདས་ལོ་ ༡༩༣༨ པའི་ནང་ སྦི་ ཨེ་ ཞེས་པའི་ཡིག
རྒྱུགས་ཆེན་པོར་མཐར་ཕྱིན་པ་དེ་ནི་རང་ཅག་བོད་རིགས་ཀྱི་ནང་ནས
དང་པོ་ཡིན། འདིའི་གནས་ཚུལ་སྤྱོན་འདས་ལོ་ ༡༩༣༨ པའི
བོད་ཡིག་གསར་འགྱུར་མེ་ལོང་ལོ་གསུམ་པའི་ཨང་ལྔ་པ་དྲུག
པའི་ནང་དུ་བཀོད་ཡོད། དེའི་རྗེས་སུ་གཙུག་ལག་ཆེན་པོར་ཁྲིམས
ཀྱི་ཡོན་ཏན་སློབ་སྦྱོང་གནང་སྟེ་ཁྲིམས་ཀྱི་ཚད་མ་རིག་པ་དང་བདག
དཔྱད་ལ་མཆོག་ཏུ་མཁས་པར་གྱུར་ཏེ། སྤྱི་ལོ་ ༡༩༤༡
བར་དུ་རྫོང་སྤྱི་ཁྲིམས་ཁང་ཆེན་པོར་གཞུང་གི་ཁྲིམས་དཔང་ངམ
ཁྲིམས་དཔོན་དང་ཁྲིམས་ཞུ་བའི་བར་དུ་སྨི་དཔང་ངམ་ངོ་ཆེན་ ཨིན
སྐད་དུ་ པིལི་ཌར་ (Pleader) ཞེས་པའི་ཕྱག་ལས་གནང་། སྤྱི
ལོ་ ༡༩༤༣ པར་མི་དམངས་འོས་ཐོ་འི་ཐོག་བ་ཐལ་གཞུང་གི་བཀའ
ཤག་ད་འཐུས་མིར་ཐེབས། དེར་བཀའ་ཤག་ནང་བློན་ཆེན་པོས་ཁོང
ལ་སྨི་རི་ཊ་རྗེས་ལུས་རྣམས་ཀྱི་ནང་བློན་གཉིས་པ་ ཌི་པུ་ཊི་མི་ནི་སི
ཊར་ (Deputy Minister) ཞེས་པ་གསར་བསྐོས་གནང་།
སླར་ལོ་ལྔའི་རྗེས་སུ་མི་དམངས་འོས་ཐ་འི་ཐོག་ནང་བློན་རང་གནས

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

སྐུ་བཞུགས་དེ་རང་རིགས་མི་དམངས་རྗེས་ལུས་ཚང་མར་ཕན་པའི་
ཕྲུག་ལས་ཆེན་པོ་གནང་སྐུས་སུ་མཆིས་ཤིང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༦༣
པའི་ ཟླ་གཉིས་པའི་ནང་སྐབས་ཡང་མི་དམངས་འོས་ཐོ་འི་ཐོག་འཐུས
མི་འདེམས་བསྐོ་གནང་རྒྱུ་ཡིན་འདུག་ཅིང་། དེའི་སྐབས་སུའང་
མི་དམངས་རྣམས་ནས་ཁོང་ལ་འོས་ཐོ་འི་ཐོག་ཐེངས་གསུམ་པ་ ...
འདེམས་བསྐོ་གནང་རེ་ཆེ་ཞིང་། དང་ལོ་མང་སྐུ་འཚོ་བརྟན་
པའི་སྨོན་འདུན་ཞུ། །ཁྱེད་བོད་རིགས་གཞོན་ནུ་རྣམས་ནས་ཀྱང་
ད་ལྟ་ལོ་ན་ཕྲ་བའི་སྐབས་ཡི་གེ་ཡོན་ཏན་སློབ་གཉེར་ལ་འབད་......
བརྩོན་ཆེན་པོ་བྱས་དེ། ཡིག་རྒྱུགས་ཆེན་པོ་ལོན་ཐུབ་ན། ཁོང་
དང་འདྲ་བའི་རེ་བས་ཀྱང་གོ་གནས་རྩེ་བའི་གཞུང་ཞབས་ཞུ་ཐུབ་
ཀྱི་རེད། གང་ལ་ཟེར་ན། ད་ལྟ་ང་ཚོ་འི་རྒྱལ་ཁབ་འདི་རང་
བཙན་མི་སེར་རྒྱལ་ཁབ་རེད། སུ་ལ་ཡོན་ཏན་དང་རང་བློ་ངས་
མི་དམངས་ལ་ཞེན་ཡོད་ན། སྲིད་བློན་བར་གྱི་གོ་གནས་སུ་བསླེབ
ཐུབ་ཀྱི་རེད། དེས་ན་ཁྱེད་གཞོན་ནུ་རྣམས་ཀྱིས་ཡོན་ཏན་ལ་འབད་
པ་ཆེན་པོ་བྱོས་ཤིག། ། །

སློབ་ཕྲུག་རྣམས་ལ་ཕན་པའི་སྒྲིག་དཔེ་གཉིས་པ་ཡོན་ཏན་ཉེར
འཕེལ་ཞེས་བྱ་བ་རྫོགས་སོ།། མངྒ་ལམ།།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

INDIAN NATIONAL ANTHEM.

जनगण मन अधिनायक जय हे, भारत भाग्य विधाता।
पंजाब सिंधु गुजरात मराठा द्राविड़ उत्कलबंग
विंध्य हिमाचल यमुना गंगा उच्छल जलधि तरंग,
तव शुभनामे जागे, तव शुभ आशिष मांगे,
गाहे तव जय गाथा।
जनगण मंगलदायक जय हे भारत भाग्य विधाता।
जय हे, जय हे, जय हे,
जय जय जय, जय हे॥

རྒྱ་གར་གཞུང་གི་རྒྱལ་གླུ།

ཛ༹ནགཎ མན ཨདྷིནཡཀ ཛ༹ཡ ཧེ བྷཱརཏ བྷཱགྱ བིདྷཱཏ
པནཛ༹བ སིནདྷུ གུཛ༹རཏ མརཋ དྲབིར ཨུཏཀལབངྒ།,
བིནདྷྱ ཧིམཙལ ཡམུན གངྒ ཨུཙྪལ ཛ༹ལདྷི ཏརངྒ།
ཏབ ཤུབྷནམེ ཛ༹གེ, ཏབ ཤུབྷ ཨཤིཥ མངྒེ།
གཱཧེ ཏབ ཛ༹ཡ གཱཐཱ།
ཛ༹ནགཎ མངྒལདཱཡཀ ཛ༹ཡ ཧེ བྷཱརཏ བྷཱགྱ བིདྷཱཏཱ།
ཛ༹ཡཧེ, ཛ༹ཡཧེ, ཛ༹ཡཧེ, ཛ༹ཡ ཛ༹ཡ ཛ༹ཡ ཛ༹ཡཧཻ༎

…ted & Published by G, Tharchin, at the Tibet Mirror Press, Kalimpong.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APR

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

INDIAN NATIONAL ANTHEM.

जनगण मन अधिनायक जय हे, भारत भाग्य बिधाता।
पंजाब सिंधु गुजरात मराठा द्राविड़ उत्कलवंग
विंध्य हिमाचल यमुना गंगा उच्छल जलधि तरंग,
तव शुभनामे जागे, तव शुभ आशिष मांगे,
गाहे तव जय गाथा।
जनगण मंगलदायक जय हे भारत भाग्य विधाता।
जय हे, जय हे, जय हे,
जय जय जय, जय हे॥

རྒྱ་གར་གཞུང་གི་རྒྱལ་གླུ།

ཛོནགཎ མན ཨདྷིནཱཡཀ ཛོཡ ཧེ བྷཱརཏ བྷཱགྱ བིདྷཱཏ
པཉཛོབ སིནྡྷུ གུཛོརཱཏ མརཱཋཱ དྲཱབིར ཨུཏྐལབངྒ།
བིནྡྷྱ ཧིམཱཙལ ཡམུནཱ གངྒཱ ཨུཙྪལ ཛོལདྷི ཏརངྒ།
ཏབ ཤུབྷནཱམེ ཛོགེ, ཏབ ཤུབྷ ཨཱཤིཥ མཱངྒེ།
གཱཧེ ཏབ ཛོཡ གཱཐཱ།
ཛོནགཎ མངྒལདཱཡཀ ཛོཡ ཧེ བྷཱརཏ བྷཱགྱ བིདྷཱཏཱ།
ཛོཡཧེ, ཛོཡཧེ, ཛོཡཧེ, ཛོཡ ཛོཡ ཛོཡ ཛོཡཧཻ།།

Printed & Published by G, Tharchin, at the Tibet Mirror Press, Kalimpong.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APR

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

PRINTED AT TIBET MIRROR PRESS,
KALIMPONG.

23975
495.4

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

༄༅། །དབྱིན་སྐད་རང་སློབ་ཐུབ་པའི་ཐབས་གསར་དངོས་
ཤེལ་མེ་ལོང་སྐབས་དང་པོ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ།།

THE ENGLISH TIBETAN SELF TAUGHT.

PART I.

(Second Revised Editiou)

BY

G. THARCHIN, EDITOR & PUBLISHER OF THE TIBETAN NEWSPAPER, SCHOOL & LANGUAGE BOOKS.

AUTHOR OF
THE TIBETAN SECOND BOOK & PRIMER OF CURRENT HAND WRITING ETC.

PRINTED AND PUBLISHED BY G. THARCHIN,
AT THE TIBET MIRROR PRESS,
KALIMPONG
1960,

སྔོན་བརྗོད།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

སྐད་རིབ་འདི་ཉིད་ལ་སྦྱོང་ཀློག་གནང་མིའི་བོད་རིགས་གཞོན་ནུ་རྣམས་ཀྱི་སླན་ལས་དུ་གསོལ་རྒྱུར། དེ་ཡང་དེང་སང་འཛམ་གླིང་ཡུལ་གྲུ་ཚང་མའི་ནང་དུ་དབྱིན་ཇིའི་སྐད་ཡིག་སྤྱད་ལ་ཏ་ཅང་དོ་སྣང་ཆེན་པོས་ཁྱབ་གདལ་ཆེ་བའི་སྐད་ཡིག་ཅིག་ཡིན་སྟབས། དེང་སང་འཛམ་གླིང་སྤྱི་སྐད་ལྟ་བུ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་བར་བརྟེན་ཚང་མར་མེད་དུ་མི་རུང་བ་ཞིག་རེད། དེར་བརྟེན་པས་བོད་ནས་རྒྱ་གར་དུ་ཐེབས་མི་ཚང་མས་དབྱིན་སྐད་རང་སྦྱོང་ཐུབ་པའི་ཆེད་དུ་ཕན་པའི་སྐད་རིབ་ཆུང་ངུ་འདི་ཉིད་ད་ལམ་པར་ནས་འཕྲུལ་དུ་པར་འདེབས་ཞུས་པ་ཡིན། དེས་དེ་ཙམ་ཕན་ཐོག། རྒྱ་ཆེར་བྱུང་མི་སྲིད་ཀྱང་། དབྱིན་སྐད་ལ་ཐོག་མར་སློབ་སྦྱོང་གནང་མཁན་རྣམས་ལ་ཕྲན་བུའི་ཐུགས་ཕན་གསོལ་བའི་རེ་སྨོན་ཆེན་པོ་ཡོད། གལ་ཏེ་དེས་ཐུགས་ཕན་གསོས་ན་རིང་མིན་སྐད་རིབ་སྐབས་གཉིས་པ་དང་། གསུམ་པའང་པར་འདེབས་ཞུ་འདུན་ཡོད།།

སྐད་རིབ་འདིའི་ནང་ད་ལམ་འཕྲུལ་བསྒྲིགས་ཀྱིས་པར་འདེབས་ཞུས་པར་བརྟེན་པས་པར་ཡིག་དུ་ཆད་ལྷག་འགའ་ཡོང་གཞའ་དང་། དབྱིན་སྐད་བརྗོད་སྒྲ་བོད་ཡིག་ཐོག་བྲིས་པ་རྣམས་ཕྲན་བུའི་བརྗོད་དཀའ་ཚོ་དབྱིན་སྐད་ཤེས་པ་དག་ལ་བཀའ་འདྲི་གནང་ན་མཁྱེན་ཡོང་།།

ཀ སྔུག་བོད་ཡིག་མེ་ལོང་པར་ཁང་དུ་བསྐྲུན་པའོ།།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

བསྒྱུར་བརྗོད།

དབྱིན་བོད་སྐད་གཉིས་ཤན་སྦྱར་གྱི་སྐད་དེབ་འདི་བཞིན་བོད་མི་རྣམས་ལ་
ཕན་བསྐྱེད་ཆེ་ཤར་ལ་བ་རྗེན་པས་ཐོག་མར་པར་དེབ་ངོ་གྲངས་ ༡༠༠༠ ཙ
བགྲིས་རྟུང་ད་ཆ་ཚང་མ་བྲིན་ཟིན་པར་བརྟེན་སླར་ཡང་པར་དེབ་ཐེང་གཉི
པ་ཞུ་གི་ཡོད།།

སྐད་དེབ་འདིར་སློབ་སྦྱོང་གནང་མི་རྣམས་ཀྱིས་ཐུགས་ངེས་མཇོད་དགོས
རྒྱུར། དབྱིན་སྐད་དུ་བརྗོད་སྒྲ་གང་མཆིས་པ་ཛི་མ་ཛི་བཞིན་བོད་ཡིག་
ཐོག་བྲིས་དཀའ་བ་མ་ཟད་འགའ་ཞིག་ནས་སྦྱོར་ཀློག་ཀྱང་དཀའ་བས་དེར
བརྟེན་འདིར་ཀློག་ཐབས་ཕྲན་ཙམ་ཞུས་ན། དབྱིན་ཡིག་བརྗོད་ཚིག་གཅིག
ནང་དཔེར་ན་ MUTTON ལྟ་བུ་ཊའི་ཉིས་ལྡན་དང་ ALL ལྟ་བུ
ཨེལ་ཉིས་ལྡན་དང་ MIRROR ལྟ་བུའི་ཨར་ཉིས་ལྡན་སོགས་
ཚིག་གི་བར་མཐར་ཡོད་པ་རྣམས་ལ་བརྗོད་ཚུལ་ མ་ཊན། ཨོལ། མིའ
རོར། ལྟ་བུར་བརྗོད་པ་ལས་ མ་ཊ་ཊན། ཨོལ་ལ། མིར་རོར། ལྟ་བུར
བརྗོད་སྒྲོལ་མེད་པ་མ་ཟད་ SMALL, SPOON, STRONG ལྟ
བུའི་ཨསེའི་བརྗོད་སྒྲ་ཐུང་ཙམ་ཐོན་པ་སྔོ་དཔེར་ན། སིམོལ། སིཔུན།
སིཊྲོ་རོང་ཞེས་བརྗོད་དགོས་པ་ལས་ ཨི་སི་མོལ། ཨི་སི་པུན། ཨི་སི་ཊྲོ
རོང་ཞེས་བཀླགས་ན་མི་འགྲིག་ཇི། ཡང་དཔེར་ན། BOOKS ལྟ་བུར་
སྦྲགས་ཞེས་པ་སྒྲ་སྦྱར་བར་ཀློག་དགོས་པ་ལས་སྦུག་སི་ཞེས་པ་ཐ་དད་དུ་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ཀླགས་ན་མི་འགྲིགས། ཡང་རྗོག་གེས་ལ་བཙད་པའི་མིང་གཞི་རྣམས་ཀྱང་སྒྱུར་བ་ཀློག་དགོས། ཡང་HOT, POT, NOT འདི་ལྟ་བུའི་ཊེའི་མཐར་ཅན་གྱི་ཡི་གེ་རྣམས་ལ ཧོ་ཊྲ། པོ་ཊྲ། ནོ་ཊྲ །ཞེས་མཐར་རྗེས་ཊོ་འི་སྒྲ་གཅིག་སྒྱུར་བར་ཀླག་དགོས་པ་ལས། ཧོ་ཊྲ། པོ་ཊྲ། ནོ་ཊྲ་ ཞེས་ཨེའི་སྒྲ་དང་ལྡན་པར་སྒྲ་གཉིས་ལྡན་དུ་བཀླགས་ན་མི་མཛེས་ཤིང་། བོད་མི་རྣམས་ལ་བརྗོད་བདེའི་སླད་དུ་ཊོ་དང་ཊེ་ཞེས་ཀྲིལ་ཀྱང་སྒྲ་ཐིང་གཅིག་རང་དུ་ཀློག་དགོས། དེ་མཚུངས་GOD MUD ལྟ་བུའང་ གྷ་ཌོ། མ་ཌ། ཞེས་སྒྱུར་བར་ཀློག་དགོས་པ་ལས་ གོ་ཌེ་ མ་ཌེ། ཞེས་ཨེ་སྒྲ་ཅན་དང་། ཡང་ གོ་ཌ། མ་ཌ། ཞེས་ཐ་དད་དུ་འདོན་ནའང་ནོར་བ་ཡིན་པས་དེ་མཚུངས་མཐའ་རྗེས་གཞན་རྣམས་ཀྱང་སྒྲ་ཕྱེད་འཐོན་ཙམ་དུ་ཀློགས་གནང་མཛད་དགོས་པ་སོགས་རྒྱ་ཆེར་མཆིས་པས་དེར་རིག་པའི་བློ་འབྱེད་ཙམ་ཞིག་ཞུས་པར་དབྱིངས་འཛུགས་ཡོད་པ་འཚལ།།

པར་རེབ་གཉིས་པ་འདི་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༤༠ ལོར་ཀ་སྤུག་མེ་ལོང་པར་ཁང་དུ་ཞིབ་ཞུ་ཐར་ཕྱིན་པས་པར་བསྐྲུན་ཞུས་པའོ།། ||

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

དབྱིན་བོད་སྐད་གཉིས་ཤན་སྦྱར་ཀུན་ཕན་མེ་ལོང་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ།

LESSON 1. ཡིག་རྒྱུགས་དང་པོ། །

དབྱིན་ཡིག་དབྱངས་གསལ་ཉེར་དྲུག་ཨར་ཡིག་ཆེ་ཆུང་རྣམ་གྲངས་གཉིས།
THE CAPITAL AND SMALL LETTERS.

ཕར་ཡིག་ཆེ་བ་དང་ཆུང་བ།	བརྗོད་སྒྲ།	བོད་ཡིག་དང་མཚུངས་པའི་སྒྲ།
A a	ཨེ་	ཨ་ནམ་ཨེ་དང་མཚུངས་སོ། ।
B b	བྷི་	པའམ་ སྦ།
C c	སི་	སའམ་ ཀ།
D d	ཌི་	དའམ་ ཌ།
E e	ཨི་	ཨེའམ་ ཨེ།
F f	ཨེཕ་	ཕ།
G g	ཇི་	གའམ་ ཇའམ་ ཛ་ལྟའང་།
H h	ཨེཆ་	ཧ།
I i	ཨ་ཡི་	ཨཻ།
J j	ཇེ་	ཛ།

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

K	k	ཀེ་	ཀ།
L	l	ཨེལ་	ལ།
M	m	ཨེམ་	མ།
N	n	ཨེན་	ན་
O	o	ཨོ་	ཨོ།
P	p	པི་	པ།
Q	q	ཀྱིཨུ་	ཀྱ།
R	r	ཨཱར་	ར།
S	s	ཨེསི་	སའམ་ ཛ།
T	t	ཊི་	ད,ཊ,ཙའམ་ ཤ།
U	u	ཡུ་	ཡུའམ་ ཨ།
V	v	ཧྦི་	ཧྦའམ་ དཔའ།
W	w	ཌབལིའུ་	ཧྦ།
X	x	ཨེགསི་	ཀའམ་ སའམ་ ཛ།
Y	y	ཧྦཡི་	ཡ།
Z	z	ཛེཊི།	ཛའམ་ ཟ།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

LESSON 2 ཡིག་རྒྱུགས་གཉིས་པ།

དབྱིན་ཇིའི་བྲིས་ཡིག་ཆེ་ཆུང་རྣམ་གྲངས་གཉིས།

SCRIPT LETTERS,

བྲིས་ཡིག་ཆེ་བ་དང་ཆུང་བ།	བརྗོད་སྒྲ།	བྲིས་ཡིག་ཆེ་བ་དང་ཆུང་བ།	བརྗོད་སྒྲ།
A a	ཨེ་	*N n*	ཨེན་
B b	སྦི་	*O o*	ཨོ་
C c	སི་	*P p*	པི་
D d	ཌི་	*Q q*	ཀྱུ་
E e	ཨི་	*R r*	ཨཱར་
F f	ཨེཕ་	*S s*	ཨེས་
G g	ཛི་	*T t*	ཊི་
H h	ཨེཆ།	*U u*	ཡུ་
I i	ཨ་ཨི་	*V v*	སྦི་
J j	ཛེ་	*W w*	ཌབལྱུ་
K k	ཀེ་	*X x*	ཨེཀྶེ་
L l	ཨེལ་	*Y y*	ཝཱཡི་
M m	ཨེམ	*Z z*	ཛེཊ།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

LESSONS 3 ཡིག་རྒྱུགས་གསུམ་པ།

བར་ཡིག་ཆེ་བ་རྣམས་ངོས་འཛིན་ཕྱོག་བོད་ཡིག་ཏུ་འབྲི་བར་མཛོད།

O Q M W T L D P R
N K I C H E F X
U J G A Z S V Y

པར་ཡིག་ཆུང་བ་རྣམས་ངོས་འཛིན་ཕྱོག་བོད་ཡིག་ཏུ་འབྲི་བར་མཛོད།

d b p q o n h w m l
c e k s z v u x y i
t f a j r y

།ཤས་གསལ་བོད་ཡིག་ཏུ་བྲིས་པའི་ཡི་གེ་རྣམས་དབྱིན་ཇིའི་པར་ཡིག་
དང་འབྲི་ཡིག་ཆེ་ཆུང་རྣམ་གྲངས་བཞིར་བྲིས་གནང་།

ཀྱུ་ སྨི་ ཨེམ་ ཨྱུར་ ཊི་ ཀ་ ཁེ་ ཊི་ པྲི་ སྤྲི་ ཨེན་ ཨེ་ ཨེས་
ཨི་ ཨའི་ ཨ་འི་ ཊི་ ཨེཕ་ ཨེཀྶ་ ཛེ་ ཨེལ་ ཨོ་ ཀྱུའུ་ ཌབལིའུ་
ཛེ་ ཊི་ ལྤཡི།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

LESSON 4 ཡིག་རྒྱུགས་བཞི་པ།

དབྱིན་ཡིག་ལ་དབྱངས་བསམ་ཉེར་དྲུག་ཡོད་པའི་ནང་ནས་དབྱངས་ཡི
ལྔ་ནི་བ་ཤམ་གསལ་ལ་ལྟར་རོ། །

The five vowels:— དབྱངས་ལྔ་ནི།

A	E	I	O	U
ཨེ·	ཨི·	ཨཱི·	ཨོ·	[illegible]
ཨ·	ཨེ·	ཨའི·	ཨུ·	ཨུ·
ཨ·	ཨེ·	ཨི·	ཨཽ	
ཨཻ·				

དབྱིན་ཇིའི་དབྱངས་ཡིག་རྣམས་གསལ་བྱེད་ཀྱི་ཕྲག་ཕྱིར་བར་གཏོང
གནས་ཚོ་སྒྲ་འགྱུར་གྱི་རྣམ་པ་བཞིན་དུ་འགྱུར་ཚུལ་ནི།

(A) དབྱངས་ཨེའི་བརྗོད་སྒྲ་ཅན་གྱི་གནས་ལ་དྲང་ནི།

A (ཨེ·) ཞིག ། AM (ཨེམ·) ཡིན། AN (ཨེན) ཉིག །

CAT (ཀེཊ) ཞི·མི། RAT (རེཊ) ཙི·ཙི།

CANE (ཀེན·) སྤྲ་རྒྱུག །

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

དབྱངས་ཨའི་བརྗོད་སྒྲ་ཅན་གྱི་གསལ་བྱེད་ནི

kang-ma

LL (ཨྰལ་) རྐང་མ། CALL (ཀའལ་) འབོད་ག། TALL (ཊའལ་) རིང་པོ། ། ring-po

---

དབྱངས་ཨ་རིང་གི་བརྗོད་སྒྲ་ཅན་གྱི་དཔེར་བརྗོད་ནི།

RM (ཨ་རམ་) ལག་ངར། FAR (ཕའར་) ཐག་རིང་། PARK (ཕཱརཀ) སྐྱིང་ཀ །

དབྱངས་ཨེ་རིང་ཆ་ཅན་གྱི་དཔེར་བརྗོད་ནི།

FATE (ཕེཊ) སྐལ་ང་། MAKE (མེཀ) བཟོ་བ། LATE (ལེཊ) ཕྱི་པོ། །

E)

དབྱངས་ཨེའི་བརྗོད་སྒྲ་ཅན་གྱི་གསལ་བྱེད་ནི།

BE (བྰིའི) ཡོང་བ། WE (ཝྰིའི) ང་ཚོ། HE (ཧིའི་)

IE (ཤིའི) མོ། ME (མིའི) ང་ལ། NEW (ནིཡུ་) གསར་

ཨེས་

དབྱངས་ཨེའི་བརྗོད་སྒྲ་ཅན་གྱི་དཔེར་བརྗོད་ནི། ཡིའུ་

EN (པེན) སྨྱུག། NET (ནེཊ) དྲོལ་བ། TEN (ཊེན་) བཅུ།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ངབྱངས་ཨེའི་བརྗོད་སྒྲ་ཅན་གྱི་དཔེར་བརྗོད་ནི།

HER (ཧར་) མོའི། GERM (ཛརམ་) འབུ།

HERB (ཧའརབ) སྔོ་ཚལ།

---

(1) ངབྱངས་ཨའི་ཨི་སྒྲ་ཅན་ལ་འགྱུར་བའི་དཔེར་བརྗོད་ནི།

IF (ཨིཕ) གལ་ཏེ། BIG (བིག) ཆེན་པོ། IN (ཨིན) ནང་ལ།

SIN (སིན) སྡིག་པ། INK (ཨིནཀ) སྣག་ཚ།

TIN (ཊིན) ཀྲིན།

ངབྱངས་ཨའི་ཨའི་སྒྲ་ཅན་ལ་འགྱུར་བའི་དཔེར་བརྗོད་ནི།

KIND (ཀཱའིནཌ་ བྲིན་ཆེན། MINE (མཱའིན) ངའི།

FINE (ཕཱའིན) ཡག་པོ། MIND (མའིནཌ) སེམས།

HIGH (ཧཱའི) མཐོ་པོ། CHILD (ཅཱའིལཌ) ཕྲུ་གུ།

ངབྱངས་ཨའི་ཨ་སྒྲ་ཅན་ལ་འགྱུར་བའི་དཔེར་བརྗོད་ནི།

GIRL (གརའལ) བུ་མོ། SIR (སྲར་) སྐུ་ཞབས།

BIRD (བྲརཌ) བྱིའུ། FIRM (ཕའརམ) བརྟན་པོ

FIRST (ཕྲརསཊ) དང་པོ། ।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

(O) དབྱངས་ཨོ་ཨོ་རིང་ཅན་དུ་འགྱུར་བའི་དཔེར་བརྗོད་ནི།

GOD (གོ་ཌི་) དཀོན་མཆོག། DOG (ཌོ་གི་) ཁྱི། HOT (ཧོ་ཊི) ཚ
ON (ཨོ་ནན) སྟེང་ལ། NOT (ནོ་ཊི) མི
GOT (གོ་ཊི་) ཐོབ་བྱུང་།

དབྱངས་ཨོ་ཨུ་རུ་ཅན་དུ་འགྱུར་བའི་དཔེར་བརྗོད་ནི།

DO (ཌུ་) བྱེད་པ། TO (ཊུ་) ལ། WHO (ཧུ) སུ
LOSE (ལུ་ཛི) སྟོར་བ། MOVE (མུ་ཝ) གཡོ་བ
WHOM (ཧུམ) སུ་ལ།

དབྱངས་ཨོའི་དཔེར་བརྗོད་ནི།

NO (ནོ་) མ་རེད། SO (སོ་ཨོ་) འདི་ལྟར། OLD (ཨོལ་ཌི་) རྙིང་པ
COLD (ཀོལ་ཌི) གྲང་མོ། GOLD (གོལ་ཌི་) གསེར།
OX (ཨོ་ཀ་སི) གླང་། POT (པ་ཊི) སྣོད།

(U) དབྱངས་ཨུ་ཨ་ལ་འགྱུར་བའི་དཔེར་བརྗོད་ནི།

UP (ཨཔ) ཡར། CUP (ཀཔ་) དཀར་ཡོལ།
BUT (བཊི་) འོན་ཀྱང་། SHUT (ཤཊི་) རྒྱབ་པ།
LUCK (ལཀ) བསོད་ནམས། MUD (མཌི་) འདམ་རྫབ།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

དབྱངས་ཨུ་ཨུ་ལ་འཇུག་པའི་དཔེར་བརྗོད་ནི།

PUT (པུཊ) འཛོག་པ། BULL (བུལ) གླང་།
FULL (ཕུལ་) གང་བ། PUSH (པུཤི) འཕུལ་བ།
BUSH (བུཤི) རྩ། PULL (པུལ་) འཐེན་པ།

W (ཌབ་ལིཡུ) དང་། Y (ཝཱཡི) ཡིག་འབྲུ་འདི་གཉིས་ཚིག་གི་སྔོན་དུ་ཡོད་ན་ཝ་དང་ཡ་ལྟ་བུ་གསལ་བྱེད་ཀྱི་སྒྲ་དང་། ཡང་ཚིག་གི་བར་མཐར་གཉིས་སུ་ཡོད་ན་དབྱངས་ཡིག་ཏུ་འགྱུར་བ་ཡིན།

དཔེར་ན་ (W) ཚིག་གི་སྔོན་དུ་སྦྱོར་བ། WE (ཝཱི) ང་ཚོ།
ཚིག་གི་མཇུག་ཏུ་སྦྱོར་བ། HOW (ཧཱཝ་) གང་འདྲ།
Y (ཝཱཡི་) ཚིག་གི་སྔོན་དུ་སྦྱོར་བ། YOU (ཡུཝུ) ཁྱོད།

ཚིག་གི་མཇུག་ཏུ་སྦྱོར་བ་ནི།

MY (མཡི) ངའི། BY (བཱཡི) སྒོ་ནས།
SKY (སྐཱཡི) གནམ།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

LESSON 5 ཡིག་རྒྱུགས་ལྔ་པ།

THE NUMERALS. དབྱིན་ཇིའི་ཨང་གྲངས།

དབྱིན་ཇིའི་ཨང་གྲངས་	བོད་ཀྱི་ཨང་གྲངས།	མིང་	བརྗོད་སྒྲ།	མིང་
0	༠	Zero	ཛི་རོ་	ཀླད་སྐོར་
1	༡	One	ཝུན་	གཅིག་
2	༢	Two	ཊུ་	གཉིས་
3	༣	Three	ཐྲི	གསུམ་
4	༤	Four	ཕོར་	བཞི་
5	༥	Five	ཕཱཡིབ་	ལྔ་
6	༦	Six	སིཀསི་	དྲུག་
7	༧	Seven	སེ་ཝེན་	བདུན་
8	༨	Eight	ཨེའིཊེ་	བརྒྱད་
9	༩	Nine	ནཱཡིན་	དགུ་
10	༡༠	Ten	ཊེན་	བཅུ་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

11	༡༡	Eleven	ཨི་ལེབྷན་	བཅུ་གཅིག་
12	༡༢	Twelve	ཊྭེལྦ་	བཅུ་གཉིས་
13	༡༣	Thirteen	ཐར་ཊིན་	བཅུ་གསུམ་
14	༡༤	Fourteen	ཕོ་འུར་ཊིན་	བཅུ་བཞི་
15	༡༥	Fifteen	ཕིཕ་ཊིན་	བཅོ་ལྔ་
16	༡༦	Sixteen	སིཀསེ་ཊིན་	བཅུ་དྲུག་
17	༡༧	Seventeen	སེབྷན་ཊིན་	བཅུ་བདུན་
18	༡༨	Eighteen	ཨེའི་ཊིན་	བཅོ་བརྒྱད་
19	༡༩	Nineteen	ནའི་ཨིན་ཊིན་	བཅུ་དགུ་
20	༢༠	Twenty	ཊྭེན་ཊི་	ཉི་ཤུ་ཐམ་པ་
21	༢༡	Twenty-one	ཊྭེན་ཊི་ཝན་	ཉེར་གཅིག་
22	༢༢	Twenty-two	ཊྭེན་ཊི་ཊུ་	ཉེར་གཉིས་
23	༢༣	Twenty-three	ཊྭེན་ཊི་ཐྲི་	ཉེར་གསུམ་
24	༢༤	Twenty-four	ཊྭེན་ཊི་ཕོ་འུར་	ཉེར་བཞི་
25	༢༥	Twenty-five	ཊྭེན་ཊི་ཕའི་བ་	ཉེར་ལྔ་
26	༢༦	Twenty-six	ཊྭེན་ཊི་སིཀ་སི་	ཉེར་དྲུག་
27	༢༧	Twenty-seven	ཊྭེན་ཊི་སེབྷན་	ཉེར་བདུན་
28	༢༨	Twenty-eight	ཊྭེན་ཊི་ཨེའི་ཊ	ཉེར་བརྒྱད་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

29	᱂᱉	Twenty-nine	ཀྲིན་ཀྲི་ནའཡིན་	ཉེར་དགུ་
30	᱃᱀	Thirty	ཐར་ཀྲི།	སུམ་ཅུ་ཐམ་པ།
31	᱃᱁	Thirty-one	ཐར་ཀྲི་ཀླིར་	སོ་གཅིག་
32	᱃᱂	Thirty-two	ཐར་ཀྲི་ཀྲུ་	སོ་གཉིས་
33	᱃᱃	Thirty-three	ཐར་ཀྲི་ཐྲིར་	སོ་གསུམ་
34	᱃᱄	Thirty-four	ཐར་ཀྲི་ཕོར་	སོ་བཞི་
35	᱃᱅	Thirty-five	ཐར་ཀྲི་ཕཡིབ་	སོ་ལྔ་
36	᱃᱆	Thirty-six	ཐར་ཀྲི་སྐིགསེ་	སོ་དྲུག་
37	᱁᱇	Thirty-seven	ཐར་ཀྲི་སྐེཀླིན་	སོ་བདུན་
38	᱃᱈	Th:rty-eight	ཐར་ཀྲི་ཨེཀྲེཀྲ་	སོ་བརྒྱད་
39	᱃᱉	Thirty-nine	ཐར་ཀྲི་ནཡིན་	སོ་དགུ་
40	᱄᱀	Forty	ཕོར་ཀྲི།	བཞི་བཅུ་ཐམ་པ།
41	᱄᱁	Forty-one	ཕོར་ཀྲི་ཀླིར།	ཞེ་གཅིག་
42	᱄᱂	Forty-two	ཕོར་ཀྲི་ཀྲུ་	ཞེ་གཉིས་
43	᱄᱃	Forty-three	ཕོར་ཀྲི་ཐྲིར་	ཞེ་གསུམ་
44	᱄᱄	Forty-four	ཕོར་ཀྲི་ཕོར་	ཞེ་བཞི་
45	᱄᱅	Forty-five	ཕོར་ཀྲི་ཕཡིབ་	ཞེ་ལྔ་
46	᱄᱆	Forty-six	ཕོར་ཀྲི་སྐིགསེ་	ཞེ་དྲུག་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

47	༤༧	Forty-seven	ཕོར་ཊི་སེ་བྷིན་	ཞེ་བདུན་
48	༤༨	Forty-eight	ཕོར་ཊི་ཨེའི་ཊེ་	ཞེ་བརྒྱད་
49	༤༩	Forty-nine	ཕོར་ཊི་ནཱ་ཡིན་	ཞེ་དགུ་
50	༥༠	Fifty	ཕིཕ་ཊི།	ལྔ་བཅུ་ཐམ་པ་
51	༥༡	Fifty-one	ཕིཕ་ཊི་ཝན་	ང་གཅིག་
52	༥༢	Fifty-two	ཕིཕ་ཊི་ཊུ་	ང་གཉིས་
53	༥༣	Fifty-three	ཕིཕ་ཊི་ཐྲི་	ང་གསུམ་
54	༥༤	Fifty-four	ཕིཕ་ཊི་ཕོར་	ང་བཞི་
55	༥༥	Fifty-five	ཕིཕ་ཊི་ཕཡིབ་	ང་ལྔ་
56	༥༦	Fifty-six	ཕིཕ་ཊི་སིགསི་	ང་དྲུག་
57	༥༧	Fifty-seven	ཕིཕ་ཊི་སེབྷིན་	ང་བདུན་
58	༥༨	Fifty-eight	ཕིཕ་ཊི་ཨེའི་ཊེ་	ང་བརྒྱད་
59	༥༩	Fifty-nine	ཕིཕ་ཊི་ན་ཡིན་	ང་དགུ་
60	༦༠	Sixty	སིཀསི་ཊི།	དྲུག་ཅུ་ཐམ་པ།
61	༦༡	Sixty-one	སིཀསི་ཊི་ཝན་	རེ་གཅིག་
62	༦༢	Sixty-two	སིཀསི་ཊི་ཊུ་	རེ་གཉིས་
63	༦༣	Sixty-three	སིཀསི་ཊི་ཐྲི་	རེ་གསུམ་
64	༦༤	Sixty-four	སིཀསི་ཊི་ཕོར་	རེ་བཞི་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

65	༦༥	Sixty-five	སིཀསི་ཀྲི་ཕཡིབ་	རེ་ལྔ་
66	༦༦	Sixty-six	སིཀསི་ཀྲི་སིཀསི་	རེ་དྲུག་
67	༦༧	Sixty-seven	སིཀསི་ཀྲི་སེལྦེན་	རེ་བདུན་
68	༦༨	Sixty-eight	སིཀསི་ཀྲི་ཨེའིཊི་	རེ་བརྒྱད་
69	༦༩	Sixty-nine	སིཀསི་ཀྲི་ནཱའིན	རེ་དགུ།
70	༧༠	Seventy	སེ་ལྦེན་ཊི།	བདུན་ཅུ་ཐམ་པ།
71	༧༡	Seventy-one	སེལྦེན་ཀྲི་ལྦན་	དོན་གཅིག་
72	༧༢	Seventy-two	སེལྦེན་ཀྲི་ཊུ་	དོན་གཉིས་
73	༧༣	Seventy-three	སེལྦེན་ཀྲི་ཐྲི་	དོན་གསུམ་
74	༧༤	Seventy-four	སེལྦེན་ཀྲི་ཕོར་	དོན་བཞི་
75	༦༥	Seventy-five	སེལྦེན་ཀྲི་ཕཡིབ་	དོན་ལྔ་
76	༧༦	Seventy-six	སེལྦེན་ཀྲི་སིཀསི་	དོན་དྲུག་
77	༧༧	Seventy-seven	སེལྦེན་ཀྲི་སེལྦེན	དོན་བདུན་
78	༧༨	Seventy-eight	སེལྦེན་ཀྲི་ཨེའི་ཊི་	དོན་བརྒྱད་
79	༧༩	Seventy-nine	སེལྦེན་ཀྲི་ནཱ་ཡིན་	དོན་དགུ་
80	༨༠	Eighty	ཨེའི་ཊི།	བརྒྱད་ཅུ་ཐམ་པ།
81	༨༡	Eighty-one	ཨེའིཀྲི་ལྦན་	གྱ་གཅིག་
82	༨༢	Eighty-two	ཨེའི་ཀྲི་ཊུ་	གྱ་གཉིས་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

83	༨༣	Eighty-three	ཨེའི་ཀྲི་ཐྲི་རི་	གྱ་གསུམ་
84	༨༤	Eighty-four	ཨེའི་ཀྲི་ཕོར་	གྱ་བཞི་
85	༨༥	Eighty-five	ཨེའི་ཀྲི་ཕཱཻཡི་བ་	གྱ་ལྔ་
86	༨༦	Eighty-six	ཨེའི་ཀྲི་སིཀསི་	གྱ་དྲུག་
87	༨༧	Eighty-seven	ཨེའི་ཀྲི་སེབྲེན་	གྱ་བདུན་
88	༨༨	Eighty-eight	ཨེའི་ཀྲི་ཨེའི་ཊ་	གྱ་བརྒྱད་
89	༨༩	Eighty-nine	ཨེའི་ཀྲི་ནཱཡིན་	གྱ་དགུ་
90	༩༠	Ninety	ནའཡིན་ཀྲི་	དགུ་བཅུ་ཐམ་པ།
91	༩༡	Ninety-one	ནའཡིན་ཀྲི་ཝན་	གོ་གཅིག་
92	༩༢	Ninety-two	ནའཡིན་ཀྲི་ཀྲུ་	གོ་གཉིས་
93	༩༣	Ninety-three	ནའཡིན་ཀྲི་ཐྲི་རི་	གོ་གསུམ་
94	༩༤	Ninety-four	ནའཡིན་ཀྲི་ཕོར་	གོ་བཞི་
95	༩༥	Ninety-five	ནའཡིན་ཀྲི་ཕཱཻཡི་བ་	གོ་ལྔ་
96	༩༦	Ninety-six	ནཱཡིན་ཀྲི་སིཀསི་	གོ་དྲུག་
97	༩༧	Ninety-seven	ནཱཡིན་ཀྲི་སེབྲེན་	གོ་བདུན་
98	༩༨	Ninety-eight	ནཱཡིན་ཀྲི་ཨེའི་ཊེ་	གོ་བརྒྱད་
99	༩༩	Ninety-nine	ནཱཡིན་ཀྲི་ནཱཡིན་	གོ་དགུ་
100	༡༠༠	HUNDRED	ཧའནཌྲེཌ་	བརྒྱ་ཐམ་པ།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

100	༡༠༠	Hundred	ཧཱནཌརེཌ་	བརྒྱ་
1000	༡༠༠༠	Thousand	ཐའོ་ཛེནཌ་	སྟོང་
10,000	༡༠༠༠༠	Ten-thousand	ཊེན་ཐའོ་ཛེནཌ་	ཁྲི་
100,000	༡༠༠༠༠༠	One-hundred thousand, Lac	ཝཱན་ཧཱནཌརེཌ་ཐའོ་ཛེནཌ། ལཱཁ	འབུམ་
1,000,000	༡༠༠༠༠༠༠	Million, Ten-lacs	མིལི་ཡན། ཊེན་ལཱཁས།	ས་ཡ་
10,000,000	༡༠༠༠༠༠༠༠	Ten-Million, Crore	ཊེན་མིལི་ཡན་ཀ་རོར།	བྱེ་བ་
00,000,000	༡༠༠༠༠༠༠༠༠	Hundred-Million, Ten-crores.	ཧཱནཌརེཌ་མིལི་ཡན། ཊེན་ཀ་རོརས།	དུང་ཕྱུར།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

102	One-Hundred & Two	1959
༡༠༢	ཝན་ཧུན་ཌྲེ་ཌ་ཨེན་ཌ་ཊུ། བརྒྱ་དང་བཅུ་མེད་གཉིས།	༡༩༥༩
1001	One Thousand and one	One Thousand nine Hundred and fifty nine
༡༠༠༡	ཝན་ཐཽ་ཛན་ཌ་ཨེན་ཌ་ཝན། ཆིག་སྟོང་བརྒྱ་མེད་བཅུ་མེད་ གཅིག།	ཝན་ཐཽ་ཛན་ཌ་ནཱ་ཡིན་ཧུན་ཌ་རེ་ཌ་ ཨེན་ཌ་ཕིཕ་ཊི་ནཱ་ཡིན།
9041	Nine Thousand and Forty-one	ཆིག་སྟོང་དགུ་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ་ ང་དགུ །
༩༠༤༡	ནཱ་ཡིན་ཐཽ་ཛན་ཌ་ཨེན་ཌ་ ཕོར་ཊི་ཝན། དགུ་སྟོང་བརྒྱ་མེད་བཞི་བཅུ་ ཞེ་གཅིག།	

THE ORDINALS གོ་རིམ་དུ་བསྟར་བའི་གྲངས།

བྲིས་ཚུལ།	ཀློག་ཚུལ།	བརྗོད་སྒྲ།	གོ་རིམ་བསྟར་བ
1st	First	ཕཱརསཊ་	དང་པོ་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

3rd	Third	ཐྲའརཌ་	གསུམ་པ་
4th	Fourth	ཕོརཐྲི་	བཞི་པ་
5th	Fifth	ཕིཕཐྲི་	ལྔ་པ་
6th	Sixth	སིཀསིཐྲི་	དྲུག་པ་
7th	Seventh	སེབླེནཐྲི་	བདུན་པ་
8th	Eighth	ཨེའིཀྲཐྲི་	བརྒྱད་པ་
9th	Ninth	ནཡིནཐྲི་	དགུ་པ་
10th	Tenth	ཊེནཐྲི་	བཅུ་པ་
11th	Eleventh	ཨིལེབླེནཐྲི་	བཅུ་གཅིག་པ་
12th	welfth	ཀྲུ་བླེལཕཐྲི་	བཅུ་གཉིས་པ་
20th	Twentieth	ཀྲུབླེནཊིཨེཐྲི་	ཉི་ཤུ་ཐམ་པ།
21st	Twenty-first	ཀྲུབླེནཊི་ཕརསེཀྲ་	ཉེར་གཅིག་པ་
22nd	Twenty-second	ཀྲུབླེནཊི་སེཀནཌ་	ཉེར་གཉིས་པ་
23rd	Twenty-third	ཀྲུབླེནཊི་ཐྲའརཌ་	ཉེར་གསུམ་པ་
24th	Twenty-fourth	ཀྲུབླེནཊི་ཕོརཐྲི་	ཉེར་བཞི་པ་

བོང་བཞིན་རིགས་འགྲེས་གཞན་ཡའང་སྦྱར་དགོས་སོ། །

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

1/2	༡/༢	Half	ཧཱཕ་	ཕྱེད་ཀ་
1/4	༡/༤	One fourth,-Quarter	ཝཱན་ཕོརྠ། ཀྭཱཊར།	བཞི་ཆ་གཅིག
3/4	༣/༤	Three fourth, Three-quarters	ཐྲི་ཕོརྠ། ཐྲི་ ཀྭཱཊརས།	བཞི་ཆ་གསུམ
1/5	༡/༥	One fifth	ཝཱན་ཕིཕ་ཐ་	ལྔ་ཆ་གཅིག་
4/5	༤/༥	Four fifth	ཕོར་ཕིཕ་ཐ།	ལྔ་ཆ་བཞི་
1/100	༡/༡༠༠	One hundredth	ཝཱན་ཧནཌྲེཌ་ཐ།	བརྒྱ་ཆ་གཅིག

LESSON 6 ཡིག་རྒྱུགས་དྲུག་པ།

དབྱིན་ཡིག་གི་སྦྱོར་ཀློག་བྱ་ཚུལ་མདོར་ཙམ་བསྟན་པ།

A ཨེ་ M ཨེམ་ (AM ཨེམ་) H ཨེཆ་ E ཨི་
HE (ཧཱི་) I ཨའི་ T ཊཱི་ (IT ཨིཊ་) I ཨའི་ S ཨེས
IS (ཨིཛ་) G ཛཱི་ O ཨོ་ (GO གོའོ་) M ཨེམ་ Y ཝའི
MY (མའི་) ལྟ་བུ་བསལ་བྱེད་གཉིས་སྦྱོར་དང་།

I (ཨའི་) ང་ — HE (ཧི) ཁོ་ ཁོང་།

AM (ཨེམ་) ཡིན། རེད། — IT (ཨིཊ) དེ་

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

IS (ཨི་ཛ྄) རེད། འདུག། ཡིན། ཡོད། GO (གོ་ཨོ་) འགྲོ་བ།

I AM ཨའི་ ཨེམ། ང་ཡིན།

HE IS ཧི་ཨི་ཛི། ཁོ་རེད། ཁོ་ཡིན།

IT IS ཨིཊ྄ ཨི་ཛ། དེ་རེད། དེ་ཡིན།

I GO ཨའི་གོ་ཨོ་ ང་འགྲོ་གི་ཡིན།

LESSON 7 ཡིག་རྒྱུགས་བདུན་པ།

WE (ཝི) ང་ཚོ། IN (ཨིན་) ནང་ལ།

OX (ཨོག་སི་) གླང་། MY (མཡི་) ངའི།

DO (ཌུ་) བྱེད་པ།

I DO ཨའི་ཌུ ང་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།

I AM IN ཨའི་ ཨེམ་ ཨིན་ ང་ནང་ལ་ཡོད།

WE DO (ཝི་ཌུ་) ང་ཚོ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།

MY OX མཡི་ཨོག་སི། ངའི་གླང་།

LESSON 8 ཡིག་རྒྱུགས་བརྒྱད་པ།

ཡང་བསྐལ་བྱེད་གསུམ་སྦྱོར་ཅན་གྱི་དཔེར་བརྗོད་གི

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

O ཨོ་ N ཨེན་ E ཨིའི་ ONE (ཝོན) གཅིག།

Y ཝའི་ O ཨོ་ U ཡུ་ YOU (ཡུཨུ) ཁྱེད་ ཁྱོད་

F ཨེཕ་ A ཨེའི་ T ཊི་ FAT (ཕེཊ་) ཤ་རྒྱགས་པ་

A ཨེའི་ R ཨར་ E ཨིའི་ ARE (ཨར་) འདུག་ རེད་ ཡོད

S ཨེས་ H ཨེཅ་ E ཨིའི་ SHE (ཤིའི་) མོ་

H ཨེཅ་ I ཨའི་ S ཨེས་ HIS (ཧིའི་ཛ) ཁོའི་

H ཨེཅ་ E ཨིའི་ R ཨར་ HER (ཧར) མོའི་

A MAN (ཨེ་མེན) མི་ཞིག་ ONE MAN (ཝོན་མེན་) མི་གཅིག་

A FAT MAN (ཨེ་ཕེཊ་མེན་) མི་རྒྱགས་པ་ཞིག་

ONE FAT MAN (ཝོན་ཕེཊ་མེན) མི་རྒྱགས་པ་གཅིག་

TWO MEN (ཏུ་མེན་) མི་གཉིས་

YOU ARE (ཡུཨུ་ཨར་) ཁྱེད་རང་རེད།

YOU ARE A FAT MAN (ཡུཨུ་ཨར་ཨེ་ཕེཊ་མེན) ཁྱེད་རང་མི་རྒྱགས་པ་ཞིག་རེད

HE IS A FAT MAN (ཧི་ཨིཛ་ཨེ་ཕེཊ་མེན་) ཁོང་མི་རྒྱགས་པ་ཞིག་རེད།

AN OX (ཨེན་ཨོགས་) གླང་ཞིག།

IT IS AN OX (ཨིཊ་ཨིཛ་ཨེན་ཨོགས་) དེ་གླང་ཞིག་རེད།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

LESSON 9 ཡིག་རྒྱུན་སུ་དགུ་པ།

CAT (ཀེཊི) ཞི་མི། AND (ཨེནྜི) དང་།

RAT (རེཊི) ཙི་ཙི། SEE (སཱི) མཐོང་བ།

BOX (བྷོགསི) སྒམ། HAT (ཧེཊི) ཞྭ་མོ།

DOG (ཌོག) ཁྱི། FOX (ཕོགསི) ཝ་མོ།

PEN (པེན) སྨྱུ་གུ། RED (རེཌ) དམར་པོ། BAD (བེཌ) ངན་པ།

A CAT (ཨེ་ཀེཊི) ཞི་མི་ཞིག །

A DOG (ཨེ་ཌོག) ཁྱི་ཞིག །

A CAT AND A DOG (ཨེ་ཀེཊ་ཨེནྜ་ཨེ་ཌོག)
ཞི་མི་ཞིག་དང་ཁྱི་ཞིག །

WE SEE A FOX (ཝི་སི་ཨེ་ཕོགསི)
ང་ཚོས་ཝ་ཞིག་མཐོང་གི་འདུག །

IT IS A PEN (ཨིཊ་ཨི་ཛ་ཨེ་པེན)
དེ་སྨྱུ་གུ་ཞིག་རེད།

IT IS A BAD DOG (ཨིཊ་ཨི་ཛ་ཨེ་བེཌ་ཌོག །
ཁྱི་དེ་ངན་པ་ཞིག་རེད།

I SEE TEN MEN (ཨཡི་སི་ཊེན་མེན)
ངས་མི་བཅུ་མཐོང་གི་འདུག །

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

IT IS MY RED BOX (ཨི་ཊི་ཨི་ཛ་མ་ཡི་ར་ཌ་བྷོགསི་)

དེ་ངའི་སྒམ་དམར་པོ་དེ་རེད།

EXERCISE སྦྱོང་རྒྱུགས།

ཕ་ཤམ་གསལ་ཚིག་རྣམས་དབྱིན་ཡིག་ལ་བྲིས།

དེ་ངའི་སྨྱུ་གུ་རེད། ངས་མི་ཞིག་མཐོང་གི་འདུག ཁོ་ནང་ལ་ཡོད།
དེ་ཀླུ་མོ་ཞིག་རེད། དེ་ངའི་ཞྭ་མོ་ཞིག་ཡིན། ཁྱི་དེ་ངན་པ་ཞིག་རེད།
དེ་སྒམ་དམར་པོ་ཞིག་རེད། ཁོ་ནང་ལ་འདུག ཁྱེད་རང་རྒྱགས་པ་རེད།
ང་འགྲོ་གི་ཡོད། དེ་ངའི་སྨྱུ་གུ་རེད། ངས་ཁྱི་མཐོང་གི་འདུག

LESSON 10 ཡིག་རྒྱུགས་བཅུ་པ།

Cow (ཀཱ་) བ་ཕྱུགས། His (ཧིཛ) ཁོའི་ ཁོང་གི
Boy (བྷོ་ཡི་) བུ། (ཕྲུ་གུ་) Son (སོན) བུ།
Now (ནའོ་) ད་ལྟ། Sun (སན) ཉི་མ།
Can (ཀན) ཐུབ་པ། ཐེ་ལག། Day (ཌེ་ཡི) ཉིན་མོ།
Sky (སྐའི་ཡི) གནམ། (ནམ་མཁའ་) Big (བིག་) ཆེན་པོ།
Now, you go, (ནའུ་ཡུ་གོ་འོ་) ད་ཁྱེད་རང་རྒྱུགས།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

It is a cow (ཨིཊ྄་ཨིཛ྄་ཨེ་ཀཽ་) དེ་བ་ཞིག་རེད།

The boy is my son (དྷི་བྷོ་ཡི་ཨིཛ་མའི་སོན་)
ཕྲུ་གུ་དེ་ངའི་བུ་རེད།

It is a dog (ཨིཊ྄་ཨིཛ྄་ཨེ་ཌོག་) དེ་ཁྱི་ཞིག་རེད།

We see the sun (ཝི་སིའི་ཛ་སན) ང་ཚོས་ཉི་མ་མཐོང་གི་འདུག

I see the sky (ཨའི་སི་ཛ་སྐའི) ངས་གནམ་མཐོང་གི་འདུག།

It is my cow (ཨིཊ྄་ཨིཛ྄་མའི་ཀཽ་) བ་དེ་ངའི་ཡིན།

I can see the man (ཨའི་ཀེན་སི་ཛ་མེན་)
ངས་མི་དེ་མཐོང་ཐུབ་ཀྱི་འདུག །

His cow is big (ཧི་ཛ་ཀཽ་ཨིཛ་བིག) ཁོའི་བ་ཆེན་པོ་རེད།

EXERCISE སྦྱོང་རྒྱུགས།

གཤམ་གསལ་ཚིག་བརྗོད་རྣམས་དབྱིན་ཡིག་ཐོག་བྲིས།

ངས་ཁྱི་དེ་མཐོང་ཐུབ་ཀྱི་ཡོད། ང་འགྲོ་ཐུབ་ཀྱི་ཡོད། ཁྱོད་མཐོང་ཐུབ་ཀྱི་འདུག །འདི་ངའི་བུ་རེད། ཁོའི་ཞི་མི་ཆེན་པོ་འདུག །ངས་མི་གཉིས་མཐོང་ཐུབ་ཀྱི་ཡོད། དེ་བ་ཞིག་རེད། ཁྱི་དེ་རྒྱུགས་པ་རེད། དེ་ཁོའི་ཞི་མི་རེད། སྐམ་པ་དམར་པོ་དེ་ངའི་རེད། ང་ནང་ལ་ཡོད། ཁོ་ནང་ལ་འདུག །

[illegible]

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

LESSON 11 ཡིག་རྒྱུགས་བཅུ་གཅིག་པ།

Who (ཧུ) སུ། Hot (ཧཱཊ) ཚ་པོ། Sir (སཪ་) སྐུ་ངོས།
Ink (ཨིཾ་ཀ) སྣག་ཚ། How (ཧཱཝུ) གང་འདྲ་ ག་ཚོད།
Tea (ཊཱི) ཇ། Cup (ཀཔ) དཀར་ཡོལ། Pot (པོཊ་) སྣོད་བུམ་པ།
Far (ཕཱ་ར་) ཐག་རིང་། Him (ཧིམ་) ཁོ་ལ་ ཁོང་ལ།
Yes (ཡེས་) ལགས་རེད། No (ནོ་ཨོ་) Not (ནོཊ་) མ་རེད།

Who are you? (ཧུ་ཨར་ཡུ) ཁྱེད་རང་སུ་ཡིན་པ།
Who is he? (ཧུ་ཨིཛ་ཧི) ཁོང་སུ་རེད།
Who am I? (ཧུ་ཨེམ་ཨཱའི་) ང་སུ་རེད།
Who is she? (ཧུ་ཨིཛ་ཤི་) མོ་སུ་རེད།
How are you? (ཧཱཝ་ཨར་ཡུ) ཁྱེད་རང་གང་འདྲ་ཡོད།
(སྐུ་ཁམས་བཟང་པོ་ཡོད་པས་)
How is she? (ཧཱའོ་ཨིཛ་ཤི་) མོ་གང་འདྲས་འདུག །
How is my son? (ཧཱའོ་ཨིཛ་མཱའི་སོན་)
ངའི་བུ་གང་འདྲས་འདུག །
It is a pot. (ཨིཊ་ཨིཛ་ཨེ་པོཊ་)
དེ་ཁོག་ལྷིར་ཞིག་རེད།
Tea is hot. (ཊི་ཨིཛ་ཧཱཊ) ཇ་ཚ་པོ་རེད།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

It is an ink pot. (ཨིཊྲཨིཛ྄་ཨེཎ ཨིངཀི་པོ ཊྲ)

དེ སྣག་བུམ་ཞིག་རེད།

How far is it ? (ཧའོ་ཕཱར ཨིཛ྄་ཨིཊྲ)

ཐག་རིང་ཐུང་ག་ཚོད་ཡོད་པ་རེད།

He is not. (ཧི་ཨིཛ྄་ནོ་ཊྲ) ཁོ་མ་རེད།

You can see me. (ཡུའུ་ཀེན་སི་མི)

ཁྱེད་རང་ང་མཐོང་ཐུབ་ཀྱི་རེད།

It is a cup. (ཨིཊྲ་ཨིཛ྄་ཨེ་ཀཔེ་)

དེ་དཀར་ཡོལ་ཞིག་རེད།

Go and see him now. (གོ་ཨེནཌ་སི་ཧིམ་ནའོ་)

ད་ལྟ་ཕྱིན་ནས་ཁོ་ལ་ལྟོས་ཤོག །

The pot is not hot. (ཛི་པོ་ཊེ་ ཨིཛ྄་ནོ་ཊྲ་ཧོཊྲ་)

སྣོད་འདི་ཚ་པོ་མ་རེད།

The box is not big. (ཛི་བོགསེ་ཨིཛ྄་ནོ་ཊྲ་བིག་)

སྒམ་འདི་ཆེན་པོ་མ་རེད།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

EXERCISE སྦྱོང་རྒྱུགས།

གཤམ་གསལ་དབྱིན་ཡིག་ལ་བྲིས།

ད་དཀར་ཡོལ་ཞིག་རེད། དེ་ཁྱི་མ་རེད། དེ་ཞི་མི་རེད། ཁོ་སྤུ་རེ
དཀར་ཡོལ་དེ་ངའི་མ་རེད། ལུག་བུམ་དེ་ཁོའི་རེད། སྣ་ཞབས་ཁོང་སྤུ་རེད
བ་དེ་སྤྱིའི་རེད། ལགས། བ་དེ་ངའི་རེད། ཛ་ཆ་ཡོ་མི་འདུག
ཁྱི་དེ་ཆེན་པོ་མི་འདུག ངས་ཁོ་ལ་མཐོང་ཐུབ་ཀྱི་ཡོད། ཕྲུ་གུ་དེ་ངན་པ
རེད། མི་འདི་ཆེན་པོ་རེད། བ་ཕྱུགས་དེ་རྒྱགས་པ་རེད།

LESSON 12 ཡིག་རྒྱུགས་བཅུ་གཉིས་པ།

དབྱིན་ཡིག་གསལ་བྱེད་བཞི་ལྡན་གྱི་སྦྱོར་ཀློག་བྱ་ཚུལ་གྱི་དཔེར་བརྗོད་ནི།

T ཊི· H ཨེ་ཆ· I ཨའི· S ཨེ་སི· THIS (ཐིསི) འདི
T ཊི· H ཨེ་ཆ· A ཨེ· T ཊི· THAT (ཐེ་ཊ) དེ
W ཌབ་ལིའུ· I ཨའི· T ཊི· H ཨེ་ཆ·
WITH (ཝིཐ) མཉམ་དུ།
B བི· O ཨོ· D ཌི· Y ཝའི·
BODY (བོ་ཌི) གཟུགས་པོ།
C སི· O ཨོ· M ཨེམ· E ཨི· COME (ཀམ) ཤོག།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

S ཨེསི་ T ཊྲི་ A ཨེ Y ཝཱའི་ STAY (སྟེཊེ་) སྡོད་པ།

S ཨེསི་ T ཊྲི་ A ཨེ R ཨཱར་ STAR (སྟེཊར་) སྐར་མ།

H ཨེཙྪ་ A ཨེ V ཝྲི་ E ཨི HAVE (ཧེབ་) ཡོད་པ།

M ཨེམ་ O ཨོ་ O ཨོ་ N ཨེན་ MOON (མུཝུན་) ཟླ་བ།

R ཨར་ I ཨའི་ N ཨེན་ G ཇི་ RING (རིངགྷ) རྡོར་ཀོག།

I have (ཨའི་ཧེབ) ང་ལ་ཡོ། We have (ཝིཧེབ) ང་ཚོར་ཡོད།

You have (ཡུཝུ་ཧེབ་) ཁྱོད་ལ་འདུག །

They have (དེའི་ཧེབ་ དེ་ཚོར་འདུག །

He has (ཧི་ཧེ་ཛ་) ཁོ་ལ་འདུག །

She has (ཤི་ཧེཛ་) མོ་ལ་འདུག །

It has (ཨིཊ་ཧེཛ་) དེ་ལ་འདུག །

This is my dog (ཐིསི་ཨིཛ་མའི་ཌོག་) འདི་ངའི་ཁྱི་རེད།

You have a ring (ཡུ་ཧེབ་ཨེ་རིངགྷ་) ཁྱེད་རང་ལ་སོར་གདུབ་གཅིག་འདུག །།

He has a dog (ཧིཧེཛ་ཨེ་ཌོག་) ཁོ་ལ་ཁྱི་ཞིག་འདུག །

This is my body (ཐིསི་ཨིཛ་མའི་བ་ཌི་) འདི་ངའི་གཟུགས་པོ་རེད

I have a pen (ཨའི་ཧེབ་ཨེ་པེན་) ང་ལ་སྨྱུག་གུ་ཞིག་ཡོད།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

They have no cow. (ཐེ་ཧེབ་ནོ་ཀའོ་)
ཁོ་ཚོ་ལ་བ་ཕྱུགས་མི་འདུག།

She has a ring, (ཤིཧེཛ་ཨེ་རིང་)
མོ་ལ་ཚིགས་ཁོག་འདུག །

We see the moon and the star.

(ཝྲིའི་སིའི་ཐ་མུཎྜན་ཨཎྜེ་ཐ་སིཊར་)
ང་ཚོས་ཟླ་བ་དང་སྐར་མ་མཐོང་གི་འདུག །

EXERCISE སྦྱོང་རྒྱུགས།

ག་ཤས་གསལ་དབྱིན་སྐད་བཟོག་བྲིས།

འདི་ངའི་ཞྭ་མོ་རེད། དེ་ཁོའི་ཁྲི་རེད། ང་ཚོས་ཟླ་བ་མཐོང་གི་འདུག །
ང་ལ་ཞི་མི་གཉིས་ཡོད། བུ་མོ་དེ་ལ་ཚིགས་ཁོག་གཅིག་འདུག །
ཁོ་ཚོ་ལ་སྒྲོ་ག་མི་འདུག །ང་ལ་སྣམ་གཉིས་ཡོད།
ཁྲི་དེ་ངན་པ་ཞིག་འདུག །ཁོ་ནང་ལ་ཡོད་པས།
ཁྱོད་ང་དང་མཉམ་དུ་ཤོག །མོ་ལ་བ་བཉིས་འདུག་གས།
སྐར་མ་ཆེན་པོ་གཅིག་གནམ་ལ་འདུག །

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

LESSON 13 ཡིག་རྒྱུགས་བཅུ་བ་གསུམ་པ།

Here (ཧི་ཨར་) འདི་རུ། There (དེ་ཨར) དེར་ ཕར།

Name (ནེམ) མིང་ མཚན། Look (ལུཀ) ལྟ་བ་ ལྟོས་ཤིག།

What (ཧྭཊ) ག་རེ། Show (ཤོའོ) མིག་སྟོན་ སྟོན་ཞིག་ སྟོན་པ།

Your (ཡུཨར་) ཁྱོད་ཀྱི་ ཁྱེད་ཀྱི། Whose (ཧུཛ) སུའི།

Book (བུཀ) དེབ་ དཔེ་ཆ། Where (ཧྭེཨར) ག་པ།

Come (ཀམ་) ཡོང་བ། ཤོག ། Come here (ཀམ་ཧིཨར་) འདིར་ཤོག །

Go there. (གོའོ་དེཨར་) ཕར་རྒྱུགས། དེར་རྒྱུགས།

What is your name? (ཧྭཊ་ཨིཛ་ཡུཨར་ནེམ་) ཁྱེད་རང་གི་མིང་ལ་ག་རེ་ཟེར་གྱི་ཡོད།

My name is Nyima. (མའི་ནེམ་ཨིཛ་ཉི་མ) ངའི་མིང་ལ་ཉི་མ་ཟེར་གྱི་ཡོད།

What is his name? (ཧྭཊ་ཨིཛ་ཧིཛ་ནེམ་) ཁོའི་མིང་ལ་ག་རེ་ཟེར་གྱི་ཡོད།

His name is Dawa. (ཧིཛ་ནེམ་ཨིཛ་ཟླ་བ་) ཁོའི་མིང་ལ་ཟླ་བ་ཟེར་གྱི་རེད།

Look at the moon. (ལུཀ་ཨེཊ་ད་མུའུན) ཟླ་བ་ལ་ལྟོས་དང་།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Show me your hand. (ཤོ་ཝ་མི་ཡུ་ཨར་ཧེནྜེ་)

ང་ལ་ཁྱེད་ཀྱི་ལག་པ་མི་ཀ་སྟོན་དང་།

This is my hand. (ཐིསི་ཨིཛེ་མཡི་ཧེནྜེ)

འདི་ངའི་ལག་པ་ཡིན།

Whose book is this? (ཧུཛེ་བུཀ་ཨིཛེ་ཐིསི་)

དཔེ་ཆ་འདི་སུའི་རེད།

It is my book. (ཨིཊི་ཨིཛེ་མཡི་བུཀ་)

དཔེ་ཆ་དེ་ངའི་རེད།

Where is my book? (ཧྭེཨར་ཨིཛེ་མཡི་བུཀ)

ངའི་དེབ་ག་པ་ཡོད།

Here it is. (ཧིཨར་ཨི་ཊི་ཨིཛེ)

དེ་འདིར་ཡོད།

Where is my pen? (ཧྭེཨར་ཨིཛེ་མཡི་པེན་)

ངའི་སྨྱུ་གུ་ག་པ་ཡོད།

It is on the box. (ཨིཊི་ཨིཛེ་ཨོན་ཐ་བོགསི་)

དེ་སྒམ་གྱི་སྒང་ལ་ཡོད།

You can see the star. (ཡུཙ་ཀེན་སིའི་ཐ་སི་ཊར)

ཁྱེད་རང་གིས་སྐར་མ་མཐོང་ཐུབ་ཀྱི་རེད

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

EXERCISE སྦྱོང་རྒྱུགས།

ག་ཤམ་གསལ་བོད་སྐད་ལ་བྲིས།

I have two hands.

Show me your dog.

We go there.

There is no cow.

Look at the boy.

What is this ?

Whose dog is that ?

Where is your book ?

That is my book.

Where is Nyima now ?

His cow is fat.

Your hand is big.

How are you ?

How is that ?

Go there.

Is this your son ?

LESSON 14 ཡིག་རྒྱུན་ས་བཅུ་བཞི་པ།

Father (ཕཱ་དར་) ཕ་ ཡབ།

Grandfather (གྲེནྜ་ ཕཱ་དར་) སྤོ་བོ།

Mother (མ་དར་) ཨ་མ་ ཡུམ།

Grandmother (གྲེནྜ་ མ་དར་) མོ་མོ།

Brother (བྲ་དར་) སྤུན་ སྐུ་མཆེད།

Uncle (ཨང་ཀལ་) ཞང་པོ་ ཨ་ཁུ།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Sister (སི་སི་ཊར་) སྲིང་མོ། Aunt (ཨཎྚི་) ཨ་ནེ། སྲུ་མོ།
Younger (ཡང་གར་) གཞོན་པ། ཆུང་བ། Nephew (ནེ་ཕེ་ཝུ་) ཚ་བོ།
Husband (ཧསི་བེནཊེ་) ཁྱོ་ག ! Niece (ནིཙི་) ཚ་མོ།
Wife (ཝཱ་ཨིཕ་) སྐྱེ་དམན། ཆུང་མ། Relative (རེལ་ཊེཊིབ་) གཉེན་ཚན།
Baby (བེ་བི་) ཕྲུ་གུ་ཆུང་ཆུང་། བྱིས་པ། Parent (པེ་རེཎྚ་) ཕ་མ།
Family (ཕེམ་མིལི་) ནང་མི། ནང་ཚང་། Son (སོན) བུ། སྲས།
Child (ཅཱཨིལཌ་) ཕྲུ་གུ། སྲས། Daughter (ཌོ་ཊར་) བུ་མོ། སྲས་མོ།
Children (ཅིལ་ཌྲེན) ཕྲུ་གུ་ཚོ། སྲས་སྲོལ་ཚོ།
Elder-Brother (ཨེལ་ཌར་བྲར་དར་) ཨ་ཇོ། ཇོ་ལགས། ཅོ་ཅོ།
Elder-Sister (ཨེལ་ཌར་སིསི་ཊར་) སྲིང་མོ་རྒན་བ། ཨ་ཅེ།
Younger-Brother (ཡང་གར་བྲར་དར་) ནུ་བོ།
Younger-Sister (ཡང་གར་སིསི་ཊར་) ནུ་མོ།
Home (ཧོམ་) ནང་། Many (མེནི་) མང་པོ།
Nyima is my father. (ཉི་མ་ཨི་ཛ་མཱཡི་ཕཛར་) ཉི་མ་ངའི་པ་ལགས་ཡིན།

Karma is your mother.

(ཀར་མ་ཨིཛ་ཡུ་ཨར་མཛར་) ཀརྨ་ལགས་ཁྱེད་རང་གི་ཨ་མ་རེད།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Dorjee is my elder brother.

(རྗོ་ཇེ་ཨིཛ་མཡི་ཨེལ་ཌར་བྲཐ་ཐར) རྡོ་རྗེ་ངའི་སྤུན་རྒན་པ་རེད།

I have two brothers. (ཨའི་ཧེབ་ཊུ་བྲ་ཐ་ཐརས།

ང་ལ་སྤུན་གཉིས་ཡོད།

We have three sisters. (ཝི་ཧེབ་ཐྲཱི་སིསིཊར་སི་)

ང་ལ་སྲིང་མོ་གསུམ་ཡོད།

He has no brother. (ཧི་ཧེཛ་ན་འོ་བྲ་ཐ་ཐར་)

ཁོང་ལ་སྤུན་མི་འདུག །

How many sons have you? (ཧཝུ་མེནྣི་སོནསི་ཧེབ་ཡུ་)

ཁྱེད་རང་ལ་བུ་ག་ཚོད་ཡོད།

I have six sons. (ཨའི་ཧེབ་སིཀསི་སོནསི་) ང་ལ་བུ་དྲུག་ཡོད།

I have three sisters. (ཨའི་ཧེབ་ཐྲཱི་སིསིཊརསི)

ང་ལ་བུ་མོ་སྤུན་གསུམ་ཡོད།

Where are they? (ཧྭེཨར་ཨར་དེའི) ཁོང་ཚོ་ག་པ་ཡོད།

They are at home. (དེའི་ཨར་ཨེཊ་ཧོམ་) ཁོང་ཚོ་ནང་ལ་ཡོད།

They have gone to Tibet. (དེའི་ཧེབ་གོན་ཊུ་ཏི་བེཊ་)

ཁོང་ཚོ་བོད་ལ་ཕྱིན་པ་རེད།

They have many children. (དེའི་ཧེབ་མེནྣི་ཅིལ་ཌྲེན་)

ཁོང་ཚོར་ཕྲུ་གུ་མང་པོ་འདུག །

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

My father has a pen. (མཡི་ཕཱཐར་ཧེཛེ་ཨེ་པེན)
ངའི་པ་ལགས་ལ་སྨྱུ་གུ་ཞིག་ཡོད།

Have you a brother? (ཧེཕ་ཡུཨུ་ཨེ་བྲར་ཐར)
ཁྱེད་ལ་ཕུ་སྤུན་ཡོད་པས།

I have two brothers and four sisters.
(ཨཡི་ཧེཕ་ཀུ་བྲར་ཐར་སི་ཨེན་ཌ་ཕོར་སིསི་ཊར་སི)
ང་ལ་ཕུ་སྤུན་གཉིས་དང་ བུ་མོ་སྤུན་བཞི་ཡོད།

LESSON 15 ཡིག་རྒྱུགས་བཅོ་ལྔ་པ།

I go (ཨཡི་གོ་འོ་) ང་འགྲོ་གི་ཡོད། You go (ཡུའུ་གོ་
ཁྱོད་འགྲོ་གི་འདུག

He goes. (ཧི་གོ་ཨོ་ཛ) ཁོ་འགྲོ་གི་འདུག །

She goes. (ཤིའི་གོ་ཨོ་ཛེ) མོ་འགྲོ་གི་འདུག །

It goes. (ཨིཊ་གོ་ཨོ་ཛེ) དེ་འགྲོ་གི་འདུག །

We go. (ཝིའི་གོ་འོ་) ང་ཚོ་འགྲོ་གི་ཡོད།

They go. (ཐེའི་གོ་འོ་) དེ་ཚོ་འགྲོ་གི་འདུག །

Monastery. (མོན་ཨེསི་ཊེ་རི) དགོན་པ།

Post-office. (པོསཊ་ཨོཕིསི) སྒྲག་ཁང་།

Bazaar. (བཛཱ་ར་) Market. (མར་ཀེཊ) ཁྲོམ།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

chool. (ཨིསི་ཀུལ་) སློབ་གྲྭ། Office. (ཨོ་ཕིསི་) ཡིག་ཚང་།

'ress. (པྲེརེསི་) པར་ཁང་། Hospital. (ཧོ་སི་པིཊལ་) སྨན་ཁང་།

hop. (ཤོ་པ་) ཚོང་ཁང་།

treet. (སི་ཊྲི་ཊེ་) རྒྱ་ལམ། སྲང་ལམ། ལམ་ཆེན།

Vay. (ཝེ་) ལམ། Bridge. (བྲི་རི་ཛེ་) ཟམ་པ།

Hotel. (ཧོ་ཊེལ) ཟ་ཁང་ གནས་ཁང་།

Restaurant. (རེས་ཊུ་རོ་རནྟེ་) ཟ་ཁང་

Pictures. (པིཀ་ཙར་སི་) པར། གློག་བརྙན་གཟིགས་མོ།

Latrine. (ལེ་ཊྲི་རིན་) གསང་སྤྱོད།

Taxi. (ཊེཀ་སི་ཨི) གླས་པའི་མོ་ཊར།

Upto. (ཨ་པ་ཊུ) བར་དུ།

am going. (ཨའི་ཨེམ་གོ་ཨིང་) ང་འགྲོ་གི་ཡོད།

'e are going. (ཝི་ཨ་ཨར་གོ་ཨིང་) ང་ཚོ་འགྲོ་གི་ཡོད།

ou are going. (ཡུ་ཨ་ཨར་གོ་ཨིང་) ཁྱེད་རང་འགྲོ་གི་འདུག

hey are going. (ཐེའི་ཨ་ཨར་གོ་ཨིང་) དེ་ཚོ་འགྲོ་གི་འདུག །

e is going. (ཧི་ཨི་ཟི་གོ་ཨིང་) ཁོ་འགྲོ་གི་འདུག །

ne is going. (ཤི་ཨི་ཟི་གོ་ཨིང་) མོ་འགྲོ་གི་འདུག །

went. (ཨའི་ཝེནྟི་) ང་ཕྱིན་པ་ཡིན། We went. (ཝི་ཝེནྟི་) ང་ཚོ་ཕྱིན་པ་ཡིན།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

You went. (སུཏུ་ལྦྲིནྟེ་) ཁྱེད་རང་ཕྱིན་སོང་།

They went. (ཟེརི་ལྦྲིནྟེ་) དེ་ཚོ་ཕྱིན་སོང་།

He went. (ཧྲི་ལྦྲིནྟེ) ཁོ་ཕྱིན་སོང་།

She went. (ཨིརི་ལྦྲིནྟྲི) མོ་ཕྱིན་སོང་།

I shall go. (ཨེ་རི་ཤཡ་ཇོ་ཝེ་) ང་འགྲོ་གི་ཡིན།

You will go. (སུཏུ་ལྦྲི་པ་ཇོ་ཝེ་) ཁྱེད་འགྲོ་གི་འདུག །

He will go. (ཧྲི་ལྦྲིཡ་ཇོ་ཝེ་) ཁོ་འགྲོ་གི་འདུག །

She will go. (ཨིརི་ལྦྲིལ་ཇོ་ཝེ་) མོ་འགྲོ་གི་འདུག །

We shall go. (ལྦྲི་ཤལ་ཇོ་ཝེ་) ང་ཚོ་འགྲོ་གི་ཡིན།

They will go. (ཟེརི་ལྦྲིཡ་ཇོ་ཝེ་) ཁོ་ཚོ་འགྲོ་གི་རེད།

Where are you going ?

(ཧྲིར་ཨེར་སུཏུ་ཇོཨིང་) ཁྱེད་རང་ག་པ་འགྲོ་གི་ཡིན།

I am going to the school.

(ཨའི་ཨིཤ་ཇོཨིང་ཀུ་ཟ་ཨིསེཀུལ་) ང་སློབ་གྲྭར་འགྲོ་གི་ཡོད།

My father and mother went to Calcutta.

(པཨི་ཕ་ཟར་ཨེནཊེ་ མ་ཟར་ལྦྲིནཀུ་ཀལ་ཀུ་ཊ་)

ངའི་པ་ལགས་དང་ཨ་མ་ལགས་ཀ་ལི་ཀ་ཏ་ལ་ཕེབས་སོང་།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

When your brother is going to Gangtok?
(ཧྭེན་ཡུའར་བྲར་ཛར་ཨེཛ་གོཨིང་ཊུ་སྒང་ཊོག)
ཁྱོད་རང་གི་སྤུ་མཆེད་སྒང་ཊོག་ལ་ག་དུས་ཕེབས་ཀྱི་རེད།

He is going today. (ཧི་ཨེཛ་གོཨིང་ཊུ་ཌེ) ཁོ་དེ་རིང་འགྲོ་གི་རེད།

When shall we go to the market?
(ཧྭེན་ཤལ་ཝི་གོ་ཊུ་ཛ་མཱར་ཀེཊ) ང་ཚོ་ཁྲོམ་ལ་ག་དུས་འགྲོ་གི་ཡིན།

We shall go in the afternoon.
(ཝི་ཤལ་གོ་ཨིན་ཛི་ཨཕཊར་ནུན) ང་ཚོ་ཁྲོམ་ལ་ཕྱི་དྲོ་འགྲོ་གི་ཡིན།

Do not go to the pictures.
(ཌུ་ནོ་ཊ་གོ་ཊུ་ཛ་པིཀ་ཙར་སེ) བྲཱའི་སི་ཀོབ་ལྟ་བར་མ་འགྲོ།

My brother is going to the hotel.
(མའི་བྲར་ཛར་ཨེཛ་གོཨིང་ཊུ་ཛ་ཧོ་ཊེལ)
ངའི་སྤུན་ཟ་ཁང་ལ་འགྲོ་གི་འདུག །

I have gone. (ཨའི་ཧེབ་གོ་འོན) ང་ཕྱིན་པ་ཡིན།

We have gone (ཝི་ཧེབ་གོ་འོན) ང་ཚོ་ཕྱིན་པ་ཡིན།

You have gone. (ཡུའུ་ཧེབ་གོ་འོན) ཁྱོད་ཕྱིན་པ་རེད།

He has gone. (ཧི་ཧེཛ་གོ་འོན) ཁོ་ཕྱིན་སོང་།

She has gone. (ཤིའི་ཧེཛ་གོ་འོན) མོ་ཕྱིན་སོང་།

It has gone. (ཨིཊ་ཧེཛ་གོ་འོན) དེ་ཕྱིན་པ་རེད།

They have gone. (ཛེའི་ཧེབ་གོ་འོན) ཁོ་ཚོ་ཕྱིན་སོང་།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

LESSON 16 ཡིག་རྒྱུགས་བཅུ་དྲུག་པ།

Breakfast. (བྲེཀ་ཕསི་ཊ·) སྔ་དྲོའི་ཁ་ཟས།

Afternoon-tea. (ཨཕཊར་ནུཙུན་ཊི) དགོང་ཇ།

Sugar. (ཤུགར·) བྱེ་མ་ཀ་ར། Rice. (རཡིསི·) འབྲས།

Coffee. (ཀོ་ཕི·) ཇ་ཀོ་ཕི། Spoon. (ཨིསཔུན·) ཐུར་མ།

Lunch. (ལཉྩི) གུང་ཚིག། Supper. (སཔར) དགོང་མོའི་ཁ་ལག།

Bread. (བྲེཊ) བག་ལེབ། Meat. (མིཊ) ཤ།

Salt. (སལཊ) ཚྭ། Soup. (སུཔ·) ཐང་།

Milk. (མིལཀ) འོ་མ། Mutton. (མཊན) ལུག་ཤ།

Egg. (ཨེག) སྒོ་ང་། Fruit. (ཕྲུཊ) ཤིང་འབྲས།

Knife. (ན་ཡིཕ) གྲི། Dinner. (ཌིནར·) ཕྱི་དྲོའི་ཁ་ཟས།

Morning-tea. (མོར་ནིང་ཊི) ཞོག་ཇ། Butter (བཊར) མར།

Pork. (པོརཀ) ཕག་ཤ། Honey. (ཧནི·) སྦྲང་རྩི།

Curd. (ཀརཌ) ཞོ། Vegetables. (བྷེ་ཇི་ཊེབལསི) སྔོ་ཚལ།

Cup. (ཀཔ·) དཀར་ཡོལ། Fish, (ཕིཤ) ཉ།

Please, (པིལིཛ ཛོ) གནང་། Strong. (སཊྲོང·) གར་པོ།

Pour. (པུཨར) བླུགས་པ། Little. (ལིཊལ) དོག་ཙམ།

Drink. (ཌྲིངཀ) འཐུང་བ། Plate. (པལེཊ) སྡེར་མ།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Full. (ཕུལླ་) གང་། Weak. (ཝཱིཀ) ཉམ་པོ།

More. (མོའརཱ) ལྷག་ཙམ། Eat. (ཨཱིཊ) ཟ་བ།

Serve. (སརྦ) འབུལ་བ། Half. (ཧཱཕ་) ཕྱེད་ཀ།

Water. (ཝཱཊཱར་) ཆུ། Bring. (བྲིང་) འཁྱེར་ཤོག།

Nice. (ནཱཨིསི་) ཡག་པོ། Cold. (ཀོལཌ་) གྲང་མོ།

Quiet. (ཀྭཡཊ) ཞི་དུལ། Want. (ཝཱནཊ་) དགོས་པ།

Sweet. (སྭཱིཊ་) ཞིམ་པོ། Hot. (ཧོཊ་) ཚ་པོ།

Good. (གུཌ་) ཡག་པོ། Enough. (ཨིནཕ་) འདང་བ། འགྲིག་པ།

Thank you. (ཐེང་ཀ་ཡུ་) ཐུགས་རྗེ་ཆེ།

ཆོག་བརྗོད་སྐད་ཆ།

Is breakfast ready?

(ཨིཛ་བྲེཀཕས་ཊ་རེཌི) སྔ་དྲོའི་ཁ་ལག་གྲ་སྒྲིག་ཡོད་པས།

Is tea ready? (ཨིཛ་ཊི་རེཌི་) ཇ་གྲ་སྒྲིག་ཡོད་པས།

Please give me tea (པླིཛ་གིབ་མི་ཊི) ང་ལ་ཇ་གནང་རོགས།

It is cold. (ཨིཊ་ཨིཛ་ཀོལཌ་) འདི་གྲང་མོ་རེད།

Bring me a cup of hot water.

(བྲིང་མི་ཨ་ཀཔ་ཨོབ་ཧོཊ་ཝཱཊར་)

ང་ལ་ཆུ་ཚ་པོ་དཀར་ཡོལ་གང་འཁྱེར་ཤོག།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Soup is cold. (སུཔ་ཨིཛ་ཀོལཌ) ཚུས་ཐང་གྲང་མོ་རེད།

I am hungry. (ཨའི་ཨེམ་ཧང་གྷྲི) ང་གྲོད་པ་ལྟོག་གི་འདུག།

Toast two slices of bread.

(ཊོ་ཨོསྟ་ཀྲུ་སལཱའིསེ་ཨབ་བྲེཌ)

བག་ལེབ་སྲབ་པོ་གཉིས་མེ་ལ་སྲེགས།

Dinner has been served.

(ཌིནར་ཧཻཛ་བིན་སརབཌ) ཞལ་ལག་གྲུས་ཡོད།

I do not take fish. (ཨའི་ཌུ་ནོཊ་ཊེཀ་ཕིཤ) ང་ཉ་ཤ་ཟ་གི་མིན

What soup will you have ?

(ཧྭཊ་སུཔ་ཝིལ་ཡུ་ཧེབ) ཁྱེད་རང་ཐང་ག་རེ་མ་དང་ཀ།

Tomato or mutton soup ?

(ཊ་མེཀྲ་ཨོར་མཊན་སུཔ) ཀྲ་མའི་ཀྲ་ཀྱི་ཐང་

ཡང་ན་ལུག་ཤའི་ཐང་མཆོད་ཀ།

I do not like pork.

(ཨའི་ཌུ་ནོཊ་ལཱའིཀ་པོརཀ) ང་ཕག་ཤ་ལ་དགའ་པོ་མེད།

Are you hungry.

(ཨར་ཡུ་ཧང་གྷྲི) ཁྱེད་རང་གྲོད་པ་ལྟོག་གི་འདུག་གས།

Not very hungry.

(ནོཊ་བྷེ་རི་ཧང་གྷྲི) ཞེད་པོ་རང་ལྟོགས་མ་བྱུང་།

I want a spoon.

(ཨའི་ཝཎ་ཊ་ཨ་སྤཱུན) ང་ལ་ཐུར་མ་ཞིག་དགོས་ཡོད།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

What shall I serve you.

(ཀྱཱ་ཕལ་ཨཱ་དེ་སཱཿ ཏྲེ་ སེུབ་) ཁྱེད་རང་ལ་ག་རེ་ཞུ་དགོས་འདུག །

Make some tea. (མེཀ་སམ་ཊྲི) ཛ དུག་ཙམ་བཟོས།

Do not put sugar.

(ཌུ་ནོ་ཊྲི་པུ་ཊྲི་ཤུ་གར་) ཅེ་མ་ཀ་ར་མ་བླུགས་རོགས་གནང །

Cook some rice for lunch.

(ཀུཀ་སམ་རཱ་ཨི་སི་ཕོར་ལཱནཙེ་)གུང་ཚིག་ཆེད་དུ་འབྲས་དུག་ཙམ་བཙོས།

Pnt the soup into the dish.

(པུཊ་ དྷ་ སུཔ་ ཨིནཊུ་ དྷ་ ཌིཤ་) ཐུས་ཐང་སྡེར་སྒ་ཉི་ནང་ལ་བླུགས།

Do you like our meal?

(ཌྲུ་ཡུ་ལཱཨིཀ་ཨཱཝར་མིལ་)

ཁྱེད་རང་ང་ཚོའི་ཁ་ལག་ལ་དགའ་གི་འདུག་གས།

I have dined well.

(ཨཱའི་ཧེབ་ཌཱཡིནཌ་ཝེལ) ང་ལ་ཁ་ཐག་ཚོད་ཟས་པ་ཡིན།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

LESSON 15 ཡིག་རྒྱུགས་བཅོ་ལྔ་པ།

༡ གཤམ་གསལ་བ་ཀྱི་ཚིག་བརྗོད་རྣམས་དབྱིན་སྐད་ཐོག་བྲིས།
ཇ་དོག་ཙམ་བཟོས། ཉུས་ཕྲང་ཚ་པོ་འདུག །ཇ་འདི་ཚ་པོ་མི་འདུག །
ང་ལ་འོ་མ་དཀར་ཡོལ་གང་གནང་རོགས་གནང་། ཉ་ཤ་ཧྲེམས་ཤིག །
ང་ཕག་ཤ་ཟ་གི་མིན། ཁོ་གྲོད་པ་ལྟོག་འདུག །ཁ་ལག་འཁྱེར་ཤོག །
ངའི་པང་ཁེབས་ཀ་པ་ཡོད། ཕྱ་སྒོག་སྒང་ལ་བཞག་ཡོད།

---

༢ གཤམ་གསལ་བ་ཚིག་བརྗོད་རྣམས་བོད་སྐད་ཐོག་བྲིས།

Please bring a cup of hot milk.

I will not take tea with salt.

Is the tea hot? Yes, it is hot.

Are they hungry? Yes they are hungry.

Is dinner ready? Tea is not ready.

Please come for dinner. Make me toasts.

The tea is weak. Will you have a cup of tea?

No. Thank You.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

LESSON 16 ཡིག་རྒྱུགས་བཅུ་དྲུག་པ།

Good-morning (གུ་ཌ་མོར་ནིང་) སྔ་དྲོ་བདེ་ལེགས།

(སྔ་དྲོ་སི་དང་ཐོག་མར་འཕྲད་སྐབས་སུ་བརྗོད་དགོས།

Good-day (གུ་ཌ་ཌེ) ཉིན་གུང་བདེ་ལེགས།

Good-afternoon (གུ་ཌ་ཨཕ་ཊར་ནུན་) ཕྱེད་ཡོལ་བདེ་ལེགས།

(ཕྱེད་ཡོལ་མ་དང་འཕྲད་སྐབས་སུ་བརྗོད་དགོས།)

Good-evening (གུ་ཌ་ཨི་བ་ནིང་) ཕྱི་དྲོ་བདེ་ལེགས།

(ཕྱི་དྲོ་སི་དང་ཐོག་མར་འཕྲད་སྐབས་སུ་བརྗོད་དགོས།)

Goodnight (གུ་ཌ་ནཱ་ཨེ་ཊ) མཚན་མོ་བདེ་ལེགས།

(དགོང་མོར་བྲལ་བའི་སྐབས་དང་ཉལ་ཁར་བརྗོད་དགོས།

Goodbye (གུ་ཌ་བཱ་ཡི) ག་ལེ་ཕེབས།

It is five minutes past five.

(ཨིཊ་ཨིཛ་ཕཱ་ཡིབ་མི་ནི་ཊུསི་ པཱསྟ་ ཕཱ་ཡིབ་)

ཆུ་ཚོད་ལྔ་ཡོལ་ནས་སྐར་མ་ལྔར་བསླེབས་འདུག །

When did you get up?

(ཧྭེན་ཌིཌ་ཡུ་གེཊ་ཨཔ་) ཁྱེད་རང་ག་དུས་ལང་པ།

I got up at five.

(ཨའི་གོཊ་ཨཔ་ཨཊ་ཕཱ་ཡིབ་) ང་ཆུ་ཚོད་ལྔ་ལ་ལང་བ་ཡིན།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

LESSSON 17 ཡིག་རྒྱུགས་བཅུ་བདུན་པ།

Days of the week. **གཟའ་འཁོར་བདུན།**

SUNDAY (སན་ཌེ་) ཉི་མ།

MONDAY (མན་ཌེ་) ཟླ་བ།

TUESDAY (ཊེ་སྱུཛ་ཌེ) མིག་དམར།

WEDNESDAY (ཝེནཛ་ཌེ་) ལྷག་པ།

THURSDAY (ཐར་སི་ཌེ) ཕུར་བུ།

FRIDAY (ཕྲ་ཡི་ཌེ་) པ་སངས་།

SATURDAY (སེ་ཊར་ཌེ་) སྤེན་པ།

What day is today ?(ཧྭཊ་ཌེ་ཨིཛ་ཊུ་ཌེ་) དེ་རིང་གཟའ་གང་རེད

Today is Thursday.(ཊུ་ཌེ་ཨིཛ་ཐར་སི་ཌེ་)དེ་རིང་གཟའ་ཕུར་བུ་རེ

When did you go to Darjeeling ?

(ཧྭེན་ཌིཊ་ཡུ་གོ་ཊུ་དར་ཛི་ལིང་།
ཁྱེད་རང་རྡོ་རྗེ་གླིང་ལ་ག་དུས་ཕྱིན་པ་ཡིན།)

Last monday. (ལཱསེཊ་མན་ཌེ་) སྔོན་མའི་གཟའ་ཟླ་བར་ཕྱིན་པ་ཡི

When will you go to Gangtok ?

(ཧྭེན་ཝིལ་ཡུ་གོ་ཊུ་གང་ཏོག་) སྒང་ཏོག་ལ་ག་དུས་ཐེབས་ཀ

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Next Saturday. (ནེཀྶཊ྄ སེཊར་ཌེ་)

ཟེས་མའི་གཟའ་སྤེན་པར་འགྲོ་གི་ཡིན།

Good luck. (གུཌ་ལཀ་) བཀྲ་ཤིས་བདེ་ལེགས།

LESSON—18 ཡིག་ཀྲུགས་བཅོ་བརྒྱད་པ།

Months of the year. ཟླ་བ་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་མིང་།

1. January. (ཇེནུ་ཨ་རི་) ཕྱི་ཟླ་དང་པོ།
2. February. (ཕེབ་རུ་ཨ་རི་) " གཉིས་པ།
3. March. (མར་ཆི་) " གསུམ་པ།
4. April. (ཨེ་པི་རིལ་) " བཞི་པ།
5. May. (མེའི་) " ལྔ་པ།
6. June. (ཇུན་) " དྲུག་པ།
7. July. (ཇུ་ལཱ་ཡི་) " བདུན་པ།
8. August. (ཨོ་གུ་སེཊ་) " བརྒྱད་པ།
9. September. (སེ་པཊེམ་བར་) " དགུ་པ།
10. October. (ཨོཀ་ཊོ་བར་) " བཅུ་པ།
11. November. (ནོ་བེམ་བར་) " བཅུ་གཅིག་པ།
12. December. (ཌི་སེམ་བར་) " བཅུ་གཉིས་པ།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

When did you come to India ?

(ཧྭེན ཌིཌ་ཡུཙུ་ཀཱམ ཀྱཱ་ཨིནཌྲིཡ) ཁྱེད་རང་རྒྱ་གར་ལ་ག་དུས་ཕེབས་པ།

I came to India on the 20th April 1959.

(ཨའི་ ཀེམ་ ཀྱཱ་ ཨིནཌྲིཡ་ ཨོན་ དི་ ཀྱཱཝེནཊིཨེཐ་ ཨེཔྲིལ་ ནའིནཊིན་ ཕིཕ་ཊི་ནའིན)

ང་རྒྱ་གར་ལ་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ སྤྱི་ཟླ་བཞི་པའི་ཚེས་ཉི་ཤུ་ཉིན་འབྱོར་པ་ཡིན།

Where do you put up ? (ཧྭེར་ ཌུ་ཡུཙུ་ པུཊཀྱཱཨཔ་)

ཁྱོད་རང་ག་པར་ཞུགས་ཀྱི་ཡོད།

I put up at the Himalayan Hotel.

(ཨའི་ པུཊཀྱཱཨཔ་ ཨེཊ་ དིས་ ཧིམ་ལཡན་ཧོ་ཊེལ)

ང་ཧི་མ་ལ་ཡན་གྱི་ཧོ་ཊེལ་ལ་བསྡད་ཡོད།

How long are you going to stay ?

(ཧའུ་ ལོང་ ཨར་ ཡུཙུ་ གོ་ཨིང་ ཀྱཱ་ སཊེ)

ཁྱེད་རང་ཡུན་རིང་ལོས་བཞུགས་ཀྱི་ཡིན་པ།

Only for ten days. Then I am going to Dalhousie.

(ཨོན་ལི་ ཕོར་ ཊེན་ ཌེསཟ། དེན་ཨའི་ཨེམ གོ་ཨིང་ཀྱཱ་ ཊུ་ཌལ་ཧའུ་ཟི)

ཉི་མ་བཅུ་རང་སྡོད་ཀྱི་ཡིན། དེ་ནས་ཌལ་ཧོ་སི་ལ་འགྲོ་གི་ཡིན།

Are you a refugee ? (ཨར་ ཡུཙུ་ ཨེ་ རེཕྱུཇི)

རང་སྐྱབས་བཅོལ་ཞུ་མཁན་ཡིན་པས།

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Yes Sir, I am. (ཡེསིསར། ཨའི་ཨེམ) ལགས་ཡིན།

I am very sorry to hear that.

(ཨའི་ཨེམ་ ཝེ་རི་ སོ་རི་ ཀྲུ་ ཧིཡར་ ཛེཊ)

ངེད་གནས་ཚུལ་འདི་ཐོས་ནས་ཧ་ཅང་སེམས་པ་ཆེན་པོ་བྱུང་།

Any how, by God and our Dalai Lama's grace, we hope to get our independance very soon.

(ཨེནི་ཧའུ་ བཱའི་ གོཌ་ ཨེནཌ་ ཨའོར་ ད་ལའི་བླ་མཱ་སི་ གྲེ་སི་ ཝི་ ཧོབ་ ཀྲུ་ གེཊ་ ཨའོར་ ཨིན་ཌི་པེན་ཌེན་སི་ ཝེ་རི་སུ་ན)

གང་ལྟར་ཡང་། དཀོན་མཆོག་དང་། ཡ་གོང་མ་ད་ལའི་བླ་མའི་ཐུགས་རྗེས་ང་ཚོས་རང་དབང་མགྱོགས་པོ་ཐོབ་པའི་རེ་སྨོན་ཞུ་གི་ཡོད། །

དབྱིན་སྐད་རང་སྐྱོང་ཐུབ་པའི་ཐབས་གསར་འདྲངས་ཞིལ མི་ལོང་སྐབས་དང་པོ་པར་བསྐྲུན་ཞུས་བྱིན་ཅིང་། རིང་མིན་སྐབས་གཉིས་པ་དང་། གསུམ་པ་བཅའང་པར་བསྐྲུན་ཐུབ་པའི་རེ་འདུན་ཡོད།། ॥

ཀ་སྨུག་བོད་ཡིག་པར་ཁང་དུ་དཔེ་ཆ་ཚོང་རྒྱུའི་ཐོ།།

CC-0, Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

རྒྱལ་བློན་བསྟན་བཅོས་ལ་རིན་ཨ་ན་ ... ༠-༨

ལྷ་ས་དྲན་གླུ་ཀ་བཤད་བཅས་ལ་རིན་ཨ་ན་ ... ༠-༨

གཟུགས་ཀྱི་ཉི་མའི་རྣམ་ཐར་ལ་སྒོར་ ༤ ༠

ལུང་སྟོན་པ་རྩ་བ་སུམ་ཅུ་པ་ལ་སྒོར་ ༡ ༨

དབུ་ཆེན་ཀ་དཔེ་ལ་སྒོར་ ༡ ༥

ཡིག་སྐུར་རྣམ་གཞག་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་དེབ་ཐེར་ལ་རིན་སྒོར་ ༡༢ ༠

དབུ་ཆེན་དབུ་མེད་ཀྱི་ཀ་དཔེ་ཤན་སྦྱར་ལ་སྒོར་ ༡ ༥

ལྷ་ཆོས་དང་མཐུན་པའི་གདམས་པད་མའི་ཚལ་ལ་སྒོར་ ༢ ༠

དགེ་སློང་མ་དཔལ་མོའི་རྣམ་ཐར་ལ་རིན་ ༠ ༡༠

ཆོས་སྤྱོད་མདོར་བསྡུས་དང་། བདེ་སྨོན་བཅས་ལ་རིན་ ༢ ༠

རྒྱ་བོད་སྐད་ཉིས་ཤན་སྦྱར་ལ་རིན་ ༥ ༠

སྐུ་དྲག་ཁག་གི་མཚན་ཐོ་དབྱིན་བོད་ཤན་སྦྱར་ལ་ ༣ ༠

བྲི་ལ་ས་བུའི་རྟོད་གདམས་ལ་རིན་ ༠ ༥

པད་མ་འོད་འབར་གྱི་རྣམ་ཐར་ལ་སྒོར་ཿ— ༤ ༠

མཁྱེན་བརྩེ་རིན་པོ་ཆེའི་མ་འོངས་ལུང་བསྟན་ལ་ ༡ ༠

ཛ་ཆང་ལྷ་མོའི་བསྟན་བཅོས་ལ་རིན་སྒོར་ ༡ ༠

དབྱིན་སྐད་རང་སློང་ཐུབ་པའི་ཐབས་གསར་དྭངས་ཤེལ་མེ་
ལོང་ལ་རིན་སྒོར་ ༡ ༨

R 1983 10-A/5

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

25 / 495 · T50

TIBETAN SYLLABLES

དབྱིན་བོད་ཚིག་གཉེར་ཤན་སྦྱར་
བཀུགས་སོ།།

BY

THE LATE SIR BASIL GOULD, C.M.G., C.I.E.
INDIAN CIVIL SERVICE

&

HUGH EDWARD RICHARDSON, O.B.E.
INDIAN CIVIL SERVICE

Published by

G. THARCHIN

Tibet Mirror Press,
Kalimpong.

1960.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

INTRODUCTION

In this book the same 2000 key syllables which were given in the Word Book in Tibetan alphabetical order are rearranged, according to their phonetic values, in English alphabetical order.

In each line the arrangement is (1) phonetic rendering (2) key number (3) the syllable in Tibetan characters (4) letter by letter transcription of the Tibetan characters (5) catch meaning of the syllable. In cases in which the meaning of the syllable is not known, there is given within brackets the meaning of a common word in which the syllable occurs.

EXAMPLES:

Phonetic	Key number	Tibetan	Letter by letter transcription	Catch meaning
cha	1032	ཆ་	cha	*(trouble).
cha	1078	ལྕག	lchag	rod.
ch́a	1204	ཇ་	ja	tea.
ch́a	2406	བྱ་	bya	bird.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Where the basic identity of different meanings of a syllable is doubtful, separate key numbers have been assigned to the different meanings. See for example chhe 1116 to 1122; gyu 846 to 858; je 1254, 1256.

* indicates a syllable which does not occur in colloquial Tibetan as a complete word. There are many single syllables which are used as complete words in classical Tibetan but not in the spoken language of the present day.

? in place of a catch meaning indicates that the meaning of the syllable has not been determined.

( ) round a final consonant indicates that the letter is sounded only very faintly or not at all or is sounded in some words and not in others.

The following abbreviations are used when necessary to save space:—

adj:– adjective or adjectival; adv:– adverb or adverbial; approx:– approximately; Ch:– Chinese; conjn:–conjunction; expl:–expletive; (H):-honorific; imp:– imperative; Ind:– Indian; indef:– indefinite; infin:– infinitive; interrog:– interrogative; intr:– intransitive; miscell:– miscellaneous; Mongol:– Mongolian; tr:– transitive; termn:– termination; v:– vide, or see.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Note on the Tibetan Alphabet

In the Introduction to the Word Book it has been stated that phonetic renderings and letter by letter transcription will be dealt with in the book on the alphabet. A note on these matters and on the Tibetan alphabetical system may be useful at this stage.

Exclusive of certain reversed consonants which are used only in Sanskrit words the Tibetan alphabetical system consists of 30 simple consonants, including 2 letters which are used as bases for vowels; 5 vowels, of which 4 are written, the vowel a (ah) being deemed to be inherent when no other vowel is written; and a number of compound consonants, which are formed by writing one consonant above or below another consonant.

When there are no complicating factors, the approximate phonetic equivalents of the simple consonants are as shown below in ordinary type. The same equivalents are adopted, without regard to phonetic values, for letter by letter transcription *with the exception that, for greater distinctness, the consonants which are rendered phonetically as k̔, ch̔, t̔, p̔, t̔s, s̔, are transcribed letter by letter as g, j, d, b, dz, z. ཧ་ is transcribed as h, and ཨ་ as a.*

The letter by letter transcription values of these 8 letters are shown below in capitals.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

SIMPLE CONSONANTS

ཀ་	k	ཁ་	kh	ག་	ḱ	G	ང་	ng
ཅ་	ch	ཆ་	chh	ཇ་	ch́	J	ཉ་	ny
ཏ་	t	ཐ་	th	ད་	t́	D	ན་	n
པ་	p	ཕ་	ph	བ་	ṕ	B	མ་	m
ཙ་	ts	ཚ་	tsh	ཛ་	tś	DZ		
ཝ་	w	ཞ་	sh́	ཟ་	ś	Z	འ་	(nil) H.
ཡ་	y	ར་	r	ལ་	l			
ཤ་	sh	ས་	s	ཧ་	h		ཨ་	(nil) A.

The values of the consonants are approximately as in English. The letters which bear the mark ′ are sounded more heavily than the similar letters without the mark ′, but final ḱ is often almost or entirely silent. kh is sounded like the kh in the Hindustani word khana, food; not like the kh in khana, house, or in kharab, bad. Bell compares the 'ckh' in 'block-head'. ph is a slightly aspirated p and is not like f.

Tibetan school children say their alphabet, with the vowel a added, in the order ka, kha, ḱa, nga; cha, chha, ch́a, nya; ta, tha, t́a, na; pa, pha ṕa, ma; tsa, tsha, tśa, wa; sh́a, śa, a, ya; ra, la, sha, sa; ha, a.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Vowels

The vowel a (ah) is present in any syllable to which no vowel sign is attached. The signs for the other vowels are:

ི	i	written above the consonant.
ུ	u	........below..................
ེ	e	........above..................
ོ	o	........above..................

The vowels are called ི ki-ku; ུ shap-kyu; ེ deng-bu; ོ na-ro. The vowels are pronounced approximately as in Italian 'do, re, mi, fa'. u is like the u in full when it occurs in the middle of a syllable, but like oo in hoot when it occurs at the beginning or end of a syllable. o and u in their modified renderings of ö and ü are pronounced like the ö in the German word hören and the u in the French word sur (compare Bell's Grammar chapter I).

Except when carried by འ or ཨ, the vowel is sounded after the letter to which it is attached.

Initial Consonants

The letter which carries the vowel is called the initial consonant.

Compound Consonants

These are formed by writing ཝ w abbreviated to ྭ, ཡ y abbreviated to ྱ, ར r abbreviated to ྲ, ཧ h, and ལ l, below the initial consonant; and ར r, usually abbreviated to ར, ལ l, and ས s, above the initial consonant. Compound consonants are always initial.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

The letters written below the initial consonant are said to be subjoined. Those written above the initial consonant are said to be superadded.

PREFIXED CONSONANTS

The letters which occur as prefixes to the initial consonants are ག་ g, ད་ d, བ་ b, མ་ m, and འ་

FINAL LETTERS

Every Tibetan syllable ends with a vowel or with ག་ g, ང་ ng, ད་ d, ན་ n, བ་ b, མ་ m, འ་, ར་ r, ལ་ l, ས་s.

ས་ s also occurs as a second final letter after ག་ g, ང་ ng, བ་ b, མ་ m.

The compound (subjoined and superadded), prefixed, and final letters affect the sound of consonants and of vowels in various ways which cannot be explained here in detail. It may however be noted that prefixed and superadded consonants tend to alter ḱ, ch́, t́, ṕ, tś, ś, to g, j, d, b, dz, z; that ཡ་ y subjoined to པ་, p, ཕ་ ph, བ་ ṕ, results in the sounds ch, chh, ch́; that ད་t, ན་ n, ལ་ l, ས་ s, as final letters modify the vowel á into e, u into ü, and o into ö; and that ད་ t́, ལ་ l, ས་ s, as final letters are silent. On the other hand, in words of more than one syllable, a letter which would be silent if it occured at the end of a word is apt to be pronounced when followed by another syllable in the same word, and prefixed consonants which are silent at the beginning of a word tend to be picked up by a preceding

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

syllable in the same word. And there are many irregularities of pronunciation.

Letter by letter transcription

In these books letter by letter transcription is given only as an aid to the deciphering of the Tibetan letters. Being non-phonetic except in the case of very simple syllables it should be discarded at the earliest possible stage.

Letter by letter transcriptions of Tibetan characters are given in these books (1) from left to right and (2) from top to bottom. Vowels are placed in their proper phonetic position *i. e.* after the letters to which they are attached. Thus under key number 954 in the Word Book the syllable བསྒྱུར་ is transcribed as bsgyur. Similarly under key number 2554 འབྲི་ is transcribed as hbri.

Order of words in Dictionaries

In order to find a syllable in a dictionary or in the Word Book it is necessary to determine which is the initial letter. Under the initial letter the sequence is as follows:

1. the simple letter with the vowel a (followed by one or more final letters in Tibetan alphabetical sequence).
2. the simple letter with the vowels ི i, ུ u, ེ e, ོ o, in that order.
3. compounds of the initial letter formed by subjoining ཝ་ w, ཡ་ y, ར་ r, ལ་ l, ས་ s, in that order.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

4 the simple letter, or a compound letter made by subjoining another letter, preceded by ག་ g, ད་ d, བ་ b, མ་ m, འ་, in that order.

5 compound letters formed by superadding ར་ r, ལ་ l, ས་ s, in that order.

Rule 4 works within rule 5, rule 3 within rule 4, rule 2 within rule 3, and rule 1 within rule 2.

If the approximate sound of a syllable is known the easiest way of finding it in the Word Book is to look it up first in the book of Syllables. A rule of thumb for quick reference to Sarat Chandra Das's Dictionary is to divide the key number by 3 and turn on another 80 pages for key numbers round about 2700, but progressively less as the key numbers recede from 2700. For reference to Jaschke's dictionary (reprint 1934), divide the key number by 6 and turn back about 35 pages.

Re-printed, with corrections and minor additions,
August 1944

A dot before the phonetic rendering in the left-hand column indicates that the Syllable is spelt out in the 'Tibetan Spelling Records' which will shortly be produced by the Gramophone Company Limited.

A	3908	ཨ་	a	*relationship.
A	3910	ཨ་	a	*exclamation.
A	3912	ཨ་	a	imperative.
A	3914	ཨ་	a	*(miscell:).
Ab	3918	ཨབ་	ab	*mouse-hare.
Am	3920	ཨམ་	am	*(amban).
Am	3922	ཨམ་	am	*(ambaḱ).
Am	3924	ཨམ་	am	*doctor (foreign).
Ang	3190	འང་	hang	*pigeon.
Ang	3915	ཨང་	ang	*number.
Ar	3930	ཨར་	ar	*pounded stone.
Au	3926	ཨའུ་	au	layman.
Au	3928	ཨའུ་	au	*moderate.
Ba	2570	རྦ་	rba	wave.
Ba	2574	ལྦ་	lba	*goitre.
Ba	2578	སྦ་	sba	cane.
Ba	2580	སྦག་	sbag	domino.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Baḱ	2500	འབག་	hbag	mask.
Bam	2506	འབམ་	hbam	gout.
Bang	2366	བངས་	bangs	*soak.
Bang	2502	འབངས་	hbangs	subjects.
Bang	2582	སྦངས་	sbangs	dung.
Bang	2604	སྦྲང་	sbrang	*bee. see Drang 2604.
Bar	2508	འབར་	hbar	*burn.
Bar	2510	འབར་	hbar	*uneven.
Bar	2584	སྦར་	sbar	*handful.
Be	2512	འབེལ་	hbel	*abundant.
Be	2572	རྦད་	rbad	*quite.
Be	2586	སྦལ་	sbal	*frog.
Be	2588	སྦས་	sbas	*conceal, hide.
Ben	2526	འབེན་	hben	target.
Beṕ	2528	འབེབས་	hbebs	*cause to fall.
Bi	2590	སྦིད་	sbid	*bellows.
Biḱ	2514	འབིགས་	hbigs	*pierce

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Bo	2530	འབོ་	hbo	a measure.
Bö	2538	འབོལ་	hbol	*soft.
Boḱ	2532	འབོག་	hbog	*wrapper, bag.
Bom	2594	སྦོམ་	sbom	thick.
Bor	2536	འབོར་	hbor	quantity.
Brang	2444	བྲང་	brang	*residence. see T́rang 2444.
Bu	2387	བུ་	bu	expletive. see Ṕu 2387.
Bu	2516	འབུ་	hbu	worm.
Bu	2576	ལྦུ་	lbu	*bubble.
Bü	2518	འབུད་	hbud	*expel.
Buḱ	2388	བུག་	bug	*hole.
Buḱ	2592	སྦུག་	sbug	innermost.
Bü(l)	2524	འབུལ་	hbul	*offer.
Bum	2520	འབུམ་	hbum	100,000.
Bur	2522	འབུར་	hbur	*protrude.
Cha	1032	ཆ་	cha	*(trouble).
Cha	1078	ལྕག་	lchag	rod.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Ch́a	1204	ཇ་	ja	tea.
Ch́a	2406	བྱ་	bya	bird.
Ch́a	2408	བྱ་	bya	*deed.
Cha(ḱ)	1080	ལྕགས་	lchags	iron.
Chaḱ	1034	ཅག་	chag	*care.
Chaḱ	1056	བཅག་	bchag	*break.
Ch́aḱ	1206	ཇག་	jag	*rob.
Cham	1086	ལྕམ་	lcham	*beam.
Cham	1088	ལྕམ་	lcham	*lady.
Ch́am	2414	བྱམས་	byams	*affection.
Chang	1036	ཅང་	chang	*(very).
Chang	1080	ལྕགས་	lchags	*knitting needle. see Cha 1080.
Chang	1084	ལྕང་	lchang	*willow.
Chang	2184	སྤྱང་	spyang	*alert.
Chang	2186	སྤྱང་	spyang	*wolf.
Ch́ang	2410	བྱང་	byang	north.
Char	1060	བཅར་	bchar	*come (respectful).

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Che	1048	གཅེས་	gches	*beloved.
Che	1058	བཅད་	bchad	*cut.
Che	1092	ལྕེ་	lche	tongue.
Ch́e	2432	བྱེ་	bye	*sand.
Ch́e	2434	བྱེ་	bye	*1,000,000.
Ch́e	2436	བྱེད་ *or* བྱས་	byas; byed	*do.
Ch́em	1212	ཇེམ་	jem	*(scissors).
Chen	1038	ཅན་	chan	*possessing.
Chen	2188	སྤྱན་	spyan	eye. (H).
Chha	1098	ཆ་	chha	pair, part.
Chha	1100	ཆ་	chha	*trust.
Chha	1102	ཆ་	chha	*(termination).
Chha	1106	ཆག་	chhag	grain.
Chha	1110	ཆགས་	chhags	*creature.
Chha	1112	ཆགས་	chhags	*desire.
Chha	2274	ཕྱག་	phyag	hand. (H).
Chhaḱ	1104	ཆག་	chhag	*bunch.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Chhaḱ	1108	ཆག་	chhag	*break (intr).
Chhak	1188	འཆག་	hchhag	*boot.
Chham	1130	ཆམ་	chham	*catarrh.
Chham	1192	འཆམ་	hchham	walk, dance.
Chhang	1114	ཆང་	chhang	beer.
Chhang	1190	འཆང་	hchhang	*bite.
Chhaṕ	1124	ཆབ་	chhab	water. (H).
Chhaṕ	1126	ཆབ་	chhab	*rule.
Chhaṕ	1128	ཆབས་	chhabs	*with.
Chhar	1132	ཆར་	chhar	*rain.
Chhar	1194	འཆར་	hchhar	*idea.
Chhar	2330	འཕྱར་	hphyar	*hoist.
Chhe	1116	ཆད་	chhad	promise.
Chhe	1118	ཆད་	chhad	period.
Chhe	1120	ཆད་	chhad	*snap (intr).
Chhe	1122	ཆད་	chhad	*punishment.
Chhe	1134	ཆས་	chhas	*thing.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Chhe	1150	ཆེ་	chhe	*big.
Chhe	1152	ཆེད་	chhed	*purpose.
Chhe	1158	ཆེས་	chhes	*big.
Chhe	1178	མཆེ་	mchhe	*tusk.
Chhe	1180	མཆེད་	mchhed	*brother etc:
Chhe	1196	འཆལ་	hchhal	*err.
Chhe	2294	ཕྱེ་	phye	*open.
Chhe	2296	ཕྱེ་	phye	dust.
Chhe	2298	ཕྱེད་	phyed	*half.
Chhem	1154	ཆེན་	chhen	*big.
Chhem	1156	ཆེམ་	chhem	*sparkle.
Chhen	1154	ཆེན་	chhen	*big.
Chhen	1166	མཆན་	mchhan	foot-note.
Chhen	1168	མཆན་	mchhan	*arm-pit.
Chhi	1136	ཆི་	chhi	*Mongol:termn:
Chhi	1170	མཆི་	mchhi	*tears.
Chhi	1174	མཆིལ་	mchhil	*spittle.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Chhi	1108	འཆི་	hchhi	*die.
Chhi	2276	ཕྱི་	phyi	*late, after.
Chhi	2278	ཕྱི་	phyi	*outside.
Chhi	2284	ཕྱིད་	phyid	*enough.
Chhi	2332	འཕྱི་	hphyi	*wipe.
Chhi	2334	འཕྱི་	hphyi	*marmot.
Chhiḱ	1138	ཆིག་	chhig	*one. see Chiḱ 1042.
Chhim	2286	ཕྱིན་	phyin	*go.
Chhin	1172	མཆིན་	mchhin	*liver.
Chhing	1140	ཆིངས་	chhings	treaty. see Chhing 1200.
Chhing	1200	འཆིང་	hchhing	*bind. see Chhing 1140.
Chhing	2280	ཕྱིང་	phying	*felt.
Chhiṕ	1142	ཆིབས་	chhibs	ride. (H).
Chhiṕ	1144	ཆིབས་	chhibs	come. (H).
Chho	1160	ཆོ་	chho	*ceremony.
Chho	1182	མཆོག་	mchhog	*excellent.
Chho	1183	མཆོག་	mchhog	*ear.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Chho	2300	ཕྱོ་	phyo	*(onomat-opoeic?).
·Chho	2302	ཕྱོགས་	phyogs	direction.
Chhö	1163	ཆོད་	chhod	*cut.
·Chhö	1164	ཆོས་	chhos	religion.
Chhö	1186	མཆོད་	mchhod	*offer, accept (H).
·Chhoḱ	1162	ཆོག་	chhog	*be permitted.
Chhong	1184	མཆོང་	mchhong	*jump.
·Chhu	1146	ཆུ་	chhu	water.
Chhu	1176	མཆུ་	mchhu	*lip.
Chhu	2288	ཕྱུ་	phyu	*dress.
Chhu	2292	ཕྱུར་	phyur	*cheese.
Chhuḱ	2290	ཕྱུག་	phyug	*wealth.
Chhün	1202	འཆུན་	hchhun	*control.
·Chhung	1148	ཆུང་	chhung	*small.
Chí	1208	ཇི་	ji	*(according to).
Chi	2148	དཔྱི་	dpyi	hip.
Chi	2150	དཔྱིད་	dpyid	*spring of year.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Chi	2190	སྤྱི་	spyi	chief.
Ch́i	2416	བྱི་	byi	*mouse (year).
Ch́i	2426	བྱུ་	byu	*coral.
Chiḱ	1038A	ཅིག་	chig	a, an.
Chiḱ	1042	གཅིག་	gchig	one, a, an.
Ch́il	2424	བྱིལ་	byil	*(ear-ring).
Chim	1044	གཅིན་	gchin	*urine.
Ch́in	2422	བྱིན་	byin	splendour.
Ching	1062	བཅིང་	bching	*bind.
Ch́ing	2418	བྱིང་	bying	*cloth.
Cho	1070	བཅོ་	bcho	*ten. see Chu 1064.
Ch́o	1214	ཇོ་	jo	*venerable.
Chö	1054	གཅོད་	gchod	*cut off.
Chö	1076	བཅོས་	bchos	*remedy.
Chö	2152	དཔྱོད་	dpyod	*examine.
Chö	2193	སྤྱོད་	spyod	*deed, action.
Ch́ö	2438	བྱོལ་	byol	*error.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Chok	1050	གཅོག་	gchog	break (tr).
Choḱ	1094	ལྕོག་	lchog	*table.
Choḱ	1096	ལྕོགས་	lchogs	*be at leisure.
Chöl	1074	བཅོལ་	bchol	*entrust.
Chom	1072	བཅོམ་	bchom	*subdue.
Chong	1052	གཅོང་	gchong	*chronic disease.
Chor	1040	ཅོར་	chor	*(towel).
Chu	1039	ཅུ་	chu	ten.
Chu	1064	བཅུ་	bchu	ten.
Chu	1090	ལྕི་	lchi	*dung.
Chü	1046	གཅུས་	gchus	*twist.
Ch́ü	1210	ཇུས་	jus	device.
Chü	1068	བཅུད་	bchud	essence.
Chuḱ	1066	བཅུག་	bchug	*permit.
Ch́uḱ	2428	བྱུགས་	byugs	*anoint.
Ch́ung	2430	བྱུང་	byung	become.
Da	1826	མདའ་	mdah	arrow.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Da	1827	མདའ	mdah	*lower country.
Da	1842	འདབ་	hdab	*leaf.
Da	1956	བརྡ་	brda	*gesture.
Da	3149	ཟླ་	zla	*moon.
Da	3149A	ཟླ་	zla	*partner in life, helpmeet.
Daḱ	1812	བདག་	bdag	*self, owner.
Daḱ	1840	འདག་	hdag	*clay.
Daḱ	1910	ལྡག་	ldag	*lick.
Dam	1844	འདམ་	hdam	swamp.
Dam	1846	འདམས་	hdams	*select.
Dam	1963	བསྡམ་	bsdam	*bind.
Dang	1822	མདང་	mdang	*yester.
Dang	1824	མདངས་	mdangs	complexion.
Dang	1912	ལྡང་	ldang	*sufficient.
Dang	1924	སྡང་	sdang	*hate.
Daṕ	1892	རྡབ་	rdab	*clap.
Daṕ	1914	ལྡབ་	ldab	*repetition.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Daṕ	1958	བརྡབ་	brdab	*let fall.
Dar	1848	འདར་	hdar	*shiver.
Dar	1894	རྡར་	rdar	*sharpen.
De	1710	དལ་	dal	*leisure.
De	1818	བདེ་	bde	*well-being.
De	1834	མདེ་	mde	*bullet.
De	1852	འདིར་	hdir	here.
De	1896	རྡལ་	rdal	*(payment).
De	1938	སྡེ་	sde	*class.
De	1962	བསྡད་	bsdad	sit. see Dö 1948.
Den	1800	གདན་	gdan	mat, seat.
Den	1820	བདེན་	bden	*truth.
Den	1913	ལྡན་	ldan	*possessed of.
Deṕ	1940	སྡེབས་	sdebs	*mix.
Der	1942	སྡེར་	sder	*claw.
Der	1944	སྡེར་	sder	*dish.
Det́	1864	འདེད་	hded	*pursue.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Di	1850	འདི	hdi	this.
Di	1904	རྡེ་	rde	*small ball.
Di	1920	ལྡེ་	lde	*key.
Dik	1926	སྡིག་	sdig	*sin.
Diḱ	1928	སྡིགས་	sdigs	*indicate.
Din	1850	འདི་	hdi	this. see Di 1850.
Ding	1916	ལྡིང་	lding	*float.
Do	1836	མདོ་	mdo	*lower.
Do	1838	མདོག་	mdog	colour.
Do	1906	རྡོ་	rdo	stone.
Dö	1866	འདོད་	hdod	desire.
Dö	1948	སྡོད་	sdod	*sit.
Doḱ	1908	རྡོགས་	rdogs	*unit.
Doḱ	1966	བསྡོགས་	bsdogs	*pack.
Dom	1870	འདོམས་	hdoms	*assemble.
Dom	1950	སྡོམ་	sdom	spider.
Dom	1952	སྡོམ་	sdom	*addition, duty.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Dön	1868	འདོན་	hdon	*expel.
Dong	1810	གདོང་	gdong	*face.
Dong	1922	ལྡོང་	ldong	*churn.
Dong	1946	སྡོང་	sdong	*tree.
Dor	1872	འདོར་	hdor	*cast forth.
Dor	1954	སྡོར་	sdor	*seasoning.
Dra	732	དགྲ་	dgra	enemy.
Dra	918	སྒྲ་	sgra	sound.
Dra	1874	འདྲ་	hdra	*alike.
Dṛaḱ	2600	སྦྲག་	sbrag	post (Ind).
Draḱ	2602	སྦྲགས་	sbrags	*with.
Dram	790	འགྲམ་	hgram	side, bank.
Dram	792	འགྲམ་	hgram	*cheek.
Drang	786	འགྲང་	hgrang	*replete.
Drang	2604	སྦྲང་	sbrang	*bee.
Dre	738	འགྲད་	hgrad	*to open wide.
Dre	740	བགྲེས་	bgres	*elder. (H).

Dre	1880	འདྲེ་	hdre	demon.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Dre	1882	འདྲེ་	hdre	*mix. see Dre 1886.
Dre	1886	འདྲེས་	hdres	*mix. see Dre 1882.
Dre	2550	འབྲས་	hbras	rice, fruit.
Dre	2564	འབྲེལ་	hbrel	*unite (intr).
Drel	804	འགྲེལ་	hgrel	*explain.
Dren	788	འགྲན་	hgran	*challenge.
Dren	1884	འདྲེན་	hdren	*draw.
Dri	1878	འདྲིས་	hdris	*acquaintance.
Dri	2552	འབྲི་	hbri	cow yak.
Driḱ	794	འགྲིགས་	hgrigs	*be correct.
Driḱ	920	སྒྲིག་	sgrig	*put in order.
Dril	922	སྒྲིལ་	sgril	*roll up.
Drim	756	མགྲིན་	mgrin	*throat.
Drim	796	འགྲིམ་	hgrim	*movement.
Dring	2556	འབྲིང་	hbring	medium.
Dro	806	འགྲོ་	hgro	*go.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Dro	930	སྒྲོ་	sgro	*bag.
Dro	932	སྒྲོ་	sgro	quill.
Dro	934	སྒྲོག་	sgrog	strap.
Drö	812	འགྲོས་	hgros	amble.
Droḱ	936	སྒྲོག་	sgrog	*(table).
Droḱ	938	སྒྲོག་	sgrog	*proclaim.
Droḱ	1888	འདྲོག་	hdrog	*bolt, shy.
Droḱ	2566	འབྲོག་	hbrog	solitude, high pasture.
Dröl	810	འགྲོལ་	hgrol	*loosen.
Dröl	940	སྒྲོལ་	sgrol	*saviour.
Drön	758	མགྲོན་	mgron	feast, guest.
Drong	1890	འདྲོངས་	hdrongs	*straight.
Drong	2568	འབྲོང་	hbrong	wild yak.
Dru	2558	འབྲུ་	hbru	grain.
Drü	800	འགྲུལ་	hgrul	*travel.
Drü	802	འགྲུས་	hgrus	*effort.
Drü	2608	སྦྲུལ་	sbrul	snake.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Druḱ	924	སྒྲུག་	sgrug	*gather.
Druḱ	2560	འབྲུག་	hbrug	dragon.
Drum	926	སྒྲུང་	sgrung	fable.
Drum	2562	འབྲུམ་	hbrum	*berry.
Druṕ	798	འགྲུབ་	hgrub	*accomplish.
Druṕ	928	སྒྲུབ་	sgrub	*achieve.
Du	1802	གདུགས་	gdugs	*umbrella.
Du	1854	འདུ་	hdu	*assemble.
Du	1856	འདུག་	hdug	is, are.
Dü	1814	བདུད་	bdud	devil.
Dü	1830	མདུད་	mdud	*knot.
Dü	1934	སྡུད་	sdud	*collect.
Du(ḱ)	1930	སྡུག་	sdug	*affliction.
Duḱ	1932	སྡུག་	sdug	*loveable.
Dül	1862	འདུལ་	hdul	*subdue.
Dül	1902	རྡུལ་	rdul	dust.
Dum	1860	འདུམ་	hdum	*peace.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Dum	1900	རྡུམ་	rdum	mutilated.
Dum	1918	ལྡུམ་	ldum	*(garden).
Dum	1964	བསྡུམ་	bsdum	*reconcile.
Dün	1858	འདུན་	hdun	*wish.
Dün	1816	བདུན་	bdun	seven.
Dün	1832	མདུན་	mdun	*presence.
Dung	1804	གདུང་	gdung	*beam.
Dung	1806	གདུང་	gdung	*remains.
Dung	1828	མདུང་	mdung	spear.
Dung	1898	རྡུང་	rdung	*beat. see Dung 1960.
Dung	1960	བརྡུང་	brdung	*beat, strike (clock).
Duṕ	1808	གདུབ་	gdub	*ring.
Dur	1936	སྡུར་	sdur	*compare.
Dza	2938	ཛ་	dza	*nutmeg.
Dza	2980	རྫ་	rdza	clay.
Dzaḱ	2954	འཛག་	hdzag	*leak.
Dzaḱ	2968	འཛེག་	hdzeg	*climb. see Dzeḱ 2968.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Dzaḱ	2982	རྫག་	rdzag	*excessive.
Dzam	2956	འཛམ་	hdzam	*world.
Dzaṕ	2984	རྫབ་	rdzab	mud.
Dze	2942	མཛད་	mdzad	*to do. (H).
Dze	2946	མཛེ་	mdze	leprosy.
Dze	2948	མཛེས་	mdzes	*beautiful.
Dze	2986	རྫས་	rdzas	thing.
Dze	2988	རྫས་	rdzas	(gun powder).
Dzeḱ	2968	འཛེག་	hdzeg	*climb.
Dzem	2970	འཛེམ་	hdzem	*avoid.
Dzer	2972	འཛེར་	hdzer	*hoarse.
Dzi	2990	རྫི་	rdzi	*herdsman.
Dzi	2992	རྫི་	rdzi	to scent.
Dzi	3006	བརྫི་	brdzi	*knead.
Dzin	2960	འཛིན་	hdzin	catch.
Dzing	2958	འཛིང་	hdzing	*fight.
Dzing	2994	རྫིང་	rdzing	pond.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Dzo	2950	མཛོ་	mdzo	yak half-breed
Dzo	2974	འཛོག་	hdzog	*fist.
Dzö	2952	མཛོད་	mdzod	*treasury.
Dzoḱ	3002	རྫོགས་	rdzogs	finish.
Dzöl	2978	འཛོལ་	hdzol	*error.
Dzom	2976	འཛོམ་	hdzom	*assemble.
Dzong	3004	རྫོང་	rdzong	fort. see Jong 1270.
Dzor	2940	རྫོར་	rdzor	*dirty.
Dzu	2944	མཛུག་	mdzug	*finger.
Dzü	2966	འཛུལ་	hdzul	*enter, slip in.
Dzu	2998	རྫུ་	rdzu	disguise.
Dzü	3000	རྫུས་	rdzus	*counterfeit.
Dzuḱ	2962	འཛུག་	hdzuk	*to place.
Dzum	2964	འཛུམ་	hdzum	*smile.
Dzün	2996	རྫུན་	rdzun	a lie.
E	3932	ཨས་	as	*(ear-ring).
En	2486	དབེན་	dben	*solitary.

En	3942	ཨེན་	aen	*(novice).
Ga	526	ག་	ga	*interrogative termn:
Ga	528	ག་	ga	*purposive termn:
Ga	710	དགའ་	dgah	*joy.
Ga	764	དགའ་	hgah	*(some).
Ga	874	སྒ་	sga	ginger.
Ga	876	སྒ་	sga	saddle.
Gaḱ	760	འགག་	hgag	*obstruction.
·Gam	882	སྒམ་	sgam	box.
Gang	872	ལྒང་	lgang	*bladder.
·Gang	878	སྒང་	sgang	*on.
Gar	742	མགར་	mgar	*black-smith.
Gar	884	སྒར་	sgar	encampment.
Gar	952	བསྒར་	bsgar	*to "set" a thing.
Ge	547	གས་	gas	*interrogative. see Ḱe 547.
Ge	576	གེ་	ge	*expletive. see Ḱe 576.
·Ge	718	དགེ་	dge	*virtue.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Ge	734	བགད་	bgad	*laugh.
Ge	814	རྒད་	rgad	*old.
Ge	818	རྒལ་	rgal	*cross.
Ge	886	སྒལ་	sgal	*back.
Ge	894	སྒེ་	sge	*(window). see Gi 894.
Gel	766	འགལ་	hgal	*contrary.
Gen	762	འགན	hgan	responsibility.
Gen	816	རྒན་	rgan	*elder.
Ger	896	སྒེར་	sger	*independent.
Gi	552	གི་	gi	verb conjn:
Gi	554	གི་	gi	of.
Gi	556	གིས་	gis	by.
Gi	894	སྒེ་	sge	*(window).
Gi	908	སྒྱིད་	sgyid	*(lazy).
Go	720	དགོ་	dgo	*gazelle.
·Go	750	མགོ་	mgo	head.
·Go	772	འགོ་	hgo	beginning.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Go	898	སྒོ་	sgo	door.
Go	900	སྒོ་	sgo	*egg.
Gö	728	དགོས་	dgos	necessity.
Gö	736	བགོད་	bgod	*divide.
Gö	776	འགོས་	hgos	*infect.
Gö	822	རྒོད་	rgod	*wild.
Gö	824	རྒོད་	rgod	*mare.
Gok	902	སྒོག་	sgog	*garlic.
Göm	726	དགོན་	dgon	*monastery.
Gom	904	སྒོམ་	sgom	*meditate.
Gön	752	མགོན་	mgon	*protect.
Gong	714	དགུང་	dgung	loftiness. (classical).
Gong	722	དགོང་	dgong	*evening.
Gong	724	དགོངས་	dgongs	*thought. (H).
Gor	774	འགོར་	hgor	*delay.
Gor	905	སྒོར་	sgor	*round.
Gu	712	དགུ་	dgu	nine.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Gu	744	མགུ་	mgu	*contented.
Gu	888	སྒུ་	sgu	*sling.
Gu	890	སྒུག་	sgug	*wait.
Gu	2387	བུ་	bu	*(paper) see Bu 2387.
Guḱ	768	འགུག་	hgug	*summon.
Gül	748	མགུལ་	mgul	neck.
Gül	770	འགུལ་	hgul	*move (intr).
Gum	892	སྒུམ་	sgum	*stock of gun.
Gün	716	དགུན་	dgun	*winter.
Gün	820	རྒུན་	rgun	*grape.
Gung	567	གུང་	gung	*middle. see Ḱung 567.
Gur	746	མགུར་	mgur	hymn, song.
Gya	826	རྒྱ་	rgya	*size, extent.
Gya	828	རྒྱ་	rgya	beard.
Gya	942	བརྒྱ་	brgya	one hundred.
Gyaḱ	830	རྒྱག་	rgyag	*put, do. see Gyaṕ 838.
Gyal	842	རྒྱལ་	rgyal	*dominion. see Gye 842.

Gyang	778	འགྱངས་	hgyangs	*delay.
Gyang	832	རྒྱང་	rgyang	distance.
Gyaṕ	826	རྒྱ་	rgya	buck-wheat. see Gya 826.
Gyaṕ	838	རྒྱབ་	rgyab	*put. see Gyaḱ 830.
Gyaṕ	840	རྒྱབ་	rgyab	*behind.
Gye	730	དགྱེས་	dgyes	*happy. (H).
Gye	782	འགྱེད་	hgyed	*distribute.
Gye	842	རྒྱལ་	rgyal	*dominion. see Gyal 842.
Gye	844	རྒྱས་	rgyas	*increase.
Gye	912	སྒྱེ་	sgye	*bag.
Gye	944	བརྒྱད་	brgyad	eight.
Gye	946	བརྒྱལ་	brgyal	*faint.
Gyen	834	རྒྱན་	rgyan	*ornament.
Gyen	836	རྒྱན་	rgyan	bet.
Gyi	613	གྱི་	gyi	*verb conjn: see Gi 552 & Kyi 39.
Gyi	906	སྒྱིགས་	sgyigs	rubber.
Gyo	870	རྒྱོ་	rgyo	*copulate.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Gyo	916	སྒྱོགས་	sgyogs	*cannon.
Gyö	784	འགྱོད་	hgyod	*repent.
Gyo(ḱ)	754	མགྱོགས་	mgyogs	*quick.
Gyu	846	རྒྱུ་	rgyu	*move.
Gyu	848	རྒྱུ་	rgyu	*purposive.
Gyu	850	རྒྱུ་	rgyu	wealth.
Gyu	852	རྒྱུ་	rgyu	cause.
Gyu	854	རྒྱུ་	rgyu	*guts.
Gyu	856	རྒྱུ་	rgyu	the warp.
Gyu	858	རྒྱུ་	rgyu	stuff, material.
Gyu	910	སྒྱུ་	sgyu	*deception.
Gyü	862	རྒྱུད་	rgyud	descent.
Gyü	863	རྒྱུད་	rgyud	*tantrik.
Gyü	866	རྒྱུས་	rgyus	*sinews.
Gyü	868	རྒྱུས་	rgyus	knowledge.
Gyü	948	བརྒྱུད་	brgyud	via.
Gyü	950	བརྒྱུད་	brgyud	*progeny.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Gyuḱ	859	རྒྱུག་	rgyug	*stick, staff.
Gyuḱ	860	རྒྱུགས་	rgyugs	*go, race.
Gyün	864	རྒྱུན་	rgyun	*always.
Gyur	780	འགྱུར་	hgyur	*alter (intr). see Gyur 954.
Gyur	954	བསྒྱུར་	bsgyur	*alter (tr). see Gyur 780.
Ha	3838	ཧ་	ha	*(understand).
Ha	3840	ཧ་	ha	*for emphasis.
Ha	3842	ཧ་	ha	*(blind).
Ha	3844	ཧ་	ha	*hurry.
Ha	3846	ཧ་	ha	*astonishment.
Ham	3854	ཧམ་	ham	*covet, lie.
Hang	3848	ཧང་	hang	astounded.
Haṕ	3852	ཧབ་	hab	*sudden.
Har	3856	ཧར་	har	*excessive.
He	3850	ཧད་	had	shoe (Ch).
He	3862	ཧེ་	he	*difference.
Hla	3878	ལྷ་	lha	deity.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Hla	3882	ལྷ་	lha	*knee-cap.
Hla(ḱ)	3884	ལྷག་	lhag	*remainder.
Hlaḱ	3886	ལྷགས་	lhags	*wind.
Hlam	3892	ལྷམ་	lham	boot.
Hlan	3880	ལྷ་	lha	*small-pox.
Hle	3888	ལྷད་	lhad	alloy.
Hle	3894	ལྷེས་	lhes	*plait.
Hle	3902	ལྷེ་	lhe	*piece.
Hlen	3890	ལྷན་	lhan	*with.
Hling	3896	ལྷིང་	lhing	*calm.
Hlo	3904	ལྷོ་	lho	south.
Hlö	3906	ལྷོད་	hlod	*leisurely.
Hlu	3898	ལྷུག་	lhug	*loose.
Hlün	3900	ལྷུན་	lhun	mass.
Hön	3864	ཧོན་	hon	*rinderpest.
Hor	3866	ཧོར་	hor	*the fourth month.
Hraḱ	3868	ཧྲག་	hrag	selected.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Hram	3736	སྲམ་	sram	otter: see Tram 3736.
Hrang	3728	སྲང་	srang	*lane.
Hrang	3870	ཧྲང་	hrang	*single.
Hrang	3872	ཧྲང་	hrang	*barrel of gun.
Hrel	3874	ཧྲིལ་	hril	far apart, coarse.
Hriṕ	3876	ཧྲིབ་	hrib	*(short time).
Huṕ	3858	ཧུབ་	hub	mouthful.
Hur	3860	ཧུར་	hur	*active.
I	3191	འི་	hi	*of.
I	3258	ཡི་	yi	*of.
I	3934	ཨི་	ai	*(hole).
In	2494	དབྱིན་	dbyin	*English.
Ja	1224	འཇག་	hjag	*spade.
Ja	1234	འཇའ་	hjah	rainbow.
Ja	1264	ལྗགས་	ljags	tongue. (H).
Jaḱ	1226	འཇག་	hjag	*settle down.
Jam	1252	འཇམ་	hjam	*soft.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Jang	1266	ལྗང་	ljang	*green.
Jaṕ	1228	འཇབ་	hjab	*hide.
Jaṕ	1230	འཇབ་	hjab	*loose cover.
Jar	2540	འབྱར་	hbyar	*stick to (intr).
Je	1216	མཇལ་	mjal	*meet.
Je	1222	མཇེ་	mje	penis.
Je	1236	འཇལ་	hjal	*pay.
Je	1254	རྗེ་	rje	*lord.
Je	1256	རྗེ་	rje	kindness.
Je	1260	རྗེས་	rjes	*after.
Je	1262	རྗེས་	rjes	*mark, track.
Je	1272	བརྗེད་	brjed	*forget.
Je	1274	བརྗེས་	brjes	*exchange.
Jen	1258	རྗེན་	rjen	*naked, raw.
Ji	1268	ལྗིད་	ljid	weight.
Jiḱ	1238	འཇིག་	hjig	*destruction.
Jiḱ	1240	འཇིགས་	hjigs	*fear.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Jin	2596	སྦྱིན་	sbyin	*alms.
Jing	1218	མཇིང་	mjing	*neck.
Jiṕ	1242	འཇིབ་	hjib	suck.
Jo	1250	འཇོར་	hjor	hoe. see Jor 1250.
Jö	1276	བརྗོད་	brjod	*recite.
Jöl	1252	འཇོལ	hjol	*hang down.
Jong	1270	ལྗོངས་	ljongs	*country. see Dzong 3004.
Jong	2598	སྦྱོང་	sbyong	*practice.
Jor	1250	འཇོར་	hjor	hoe.
Jor	2544	འབྱོར་	hbyor	*obtain.
Ju	1244	འཇུ་	hju	*digest.
Ju	1246	འཇུ་	hju	*seize.
Juḱ	1220	མཇུག་	mjug	*tail.
Juḱ	1248	འཇུག་	hjug	*put into.
Jung	2542	འབྱུང་	hbyung	*element.
Ka	2	ཀ་	ka	the letter K.
Ka	4	ཀ་	ka	*(sugar).

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Ka	6	ཀ་	ka	*pillar.
Ka	16	ཀ་	ka	*emphatic or expl: termn:
Ka	18	ཀ་	ka	*(Hind).
Ka	72	དཀའ་	dkah	*difficult.
Ka	104	བཀའ་	bkah	order (H).
Ka	138	རྐ་	rka	channel.
Ḱa	522	ག་	ga	*interrog: and indefinite.
Ḱa	523	ག་	ga	comparative termination.
Ḱa	524	ག་	ga	*(gently).
Ḱa	529	ག་	ga	*expletive termination.
Kaḱ	96	བཀག་	bkag	*hinder.
Kaḱ	178	སྐག་	skag	unlucky.
Kam	184	སྐམ་	skam	*pincers.
Kam	186	སྐམ་	skam	dry.
Ḱam	542	གམ་	gam	near.
Ḱan	538	གན་	gan	*(written agreement).
Kang	98	བཀང་	bkang	*fill.

Kang	140	རྐང་	rkang	*foot.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Kang	142	རྐང་	rkang	marrow.
Kang	144	རྐང་	rkang	stuff.
Kang	146	རྐང་	rkang	*specially.
Ḱang	530	གང་	gang	*any.
Ḱang	531	གང་	gang	what ?
Ḱang	532	གང་	gang	*full.
Ḱang	534	གངས་	gangs	snow.
Kaṕ	102	བཀབ་	bkab	*cover.
Kaṕ	182	སྐབས་	skabs	opportunity.
Ḱaṕ	540	གབ་	gab	*hide.
Kar	74	དཀར་	dkar	*white.
Kar	106	བཀར་	bkar	*separate.
Kar	188	སྐར་	skar	*star.
Kar	190	སྐར་	skar	*(measure).
Ḱar	545	གར་	gar	*strong (of spirit etc).
Ḱar	546	གར་	gar	*dance.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

Ka-u	544	གའུ་	gahu	charm box.
Ke	154	རྐེད་	rked	*waist. see Ke 204.
Ke	180	སྐད་	skad	voice.
Ke	192	སྐལ་	skal	*fortune.
Ke	194	སྐལ་	skal	*share.
Ke	196	སྐས་	skas	*ladder.
Ke	204	སྐེ་	ske	neck.
Ke	206	སྐད་	skad	*waist.
Ḱe	536	གད་	gad	*dust.
Ḱe	547	གས་	gas	*interrogative.
Ḱe	548	གལ་	gal	*if.
Ḱe	549	གལ་	gal	*importance.
Ḱe	550	གས་	gas	*crack.
Ḱe	576	གེ་	ge	*expletive. see Ge 576.
Kel	108	བཀལ་	bkal	*to load.
Kel	268	བསྐལ་	bskal	*period.
Ken	148	རྐན་	rkan	palate.
Kha	285	ཁ་	kha	the letter Kh.

Kha	286	ཁ་	kha	mouth.
Kha	288	ཁ་	kha	*(some).
Kha	290	ཁ་	kha	*(yesterday).
Kha	292	ཁ་	kha	*snow.
Kha	294	ཁ་	kha	*bitter.
Kha	296	ཁ་	kha	*(coin).
Kha	298	ཁ་	kha	*square.
Kha	300	ཁ་	kha	*apart.
Kha	302	ཁ་	kha	*expletive.
Kha	304	ཁ་	kha	upper.
Kha	458	མཁའ་	mkhah	sky.
Khaḱ	306	ཁག་	khag	*difficulty.
Khaḱ	308	ཁག་	khag	responsibility.
Khaḱ	310	ཁག་	khag	part.
Kham	320	ཁམ་	kham	*apricot.
Kham	322	ཁམས་	khams	element,health.
Kham	324	ཁམས་	khams	realm.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Kham	326	ཁམས་	khams	East Tibet.
Kham	328	ཁམས་	khams	*neat.
Khang	312	ཁང་	khang	*house.
Khaṕ	316	ཁབ་	khab	castle.
Khaṕ	318	ཁབ་	khab	needle.
Khar	474	འཁར་	hkhar	*staff, stick.
Khe	290	ཁ་	kha	*(yesterday).
Khe	330	ཁལ་	khal	load.
Khe	332	ཁས་	khas	by mouth.
Khe	314	ཁད་	khad	distance.
Khe	360	ཁེ་	khe	profit.
Khe	460	མཁལ་	mkhal	*kidney.
Khe	462	མཁས་	mkhas	*clever.
Khe(l)	482	འཁེལ་	hkhel	*spin.
Khen	454	མཁན་	mkhan	*a doer.
Khen	456	མཁན་	mkhan	*abbot.
Kheng	480	འཁེངས་	hkhengs	*full.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Kheṕ	362	ཁེབས་	khebs	cover.
Kho	366	ཁོ་	kho	he.
Kho	372	ཁོག་	khog	*pot.
Kho	464	མཁོ་	mkho	necessary.
Khö	380	ཁོའི་	khohi	his.
Khö	382	ཁོས་	khos	by him. see Ḱi 556.
Khoḱ	370	ཁོག་	khog	belly.
Khoḱ	484	འཁོགས་	hkhogs	*decrepit.
Khöl	490	འཁོལ་	hkhol	*boil. (intr).
Khom	378	ཁོམ་	khom	*leather bag.
Khong	374	ཁོང་	khong	they. (H).
Khong	376	ཁོངས་	khongs	among.
Khoṕ	486	འཁོབ་	hkhob	*barbarous.
Khor	488	འཁོར་	hkhor	*circle.
Khu	334	ཁུ་	khu	*liquid, soup.
Khu	338	ཁུ་	khu	*(soft hair).
Khu	340	ཁུ་	khu	*cuckoo.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Khu	342	ཁུ་	khu	*easy.
Khü	358	ཁུལ་	khul	province.
Khuḱ	344	ཁུག་	khug	bag.
Khuḱ	346	ཁུགས་	khugs	*corner.
Khuḱ	348	ཁུགས་	khugs	*obtain.
Khül	356	ཁུལ་	khul	pretence.
Khum	476	འཁུམ་	hkhum	*shrink.
Khung	350	ཁུང་	khung	hole.
Khung	352	ཁུངས་	khungs	source.
Khur	354	ཁུར་	khur	*load (of man).
Khur	478	འཁུར་	hkhur	*carry.
Khyaḱ	386	ཁྱག་	khyag	*surety.
Khyaḱ	492	འཁྱགས་	hkhyags	*freeze.
Khyam	392	ཁྱམས་	khyams	*entrance.
Khyaṕ	390	ཁྱབ་	khyab	*extend over.
Khyar	494	འཁྱར་	hkhyar	*stray.
Khye	388	ཁྱད་	khyad	difference.

Khye	402	ཁྱེད་	khyed	you. (H).
Khyem	404	ཁྱེམ་	khyem	shovel.
Khyen	466	མཁྱེན་	mkhyen	*know. (H).
Khyer	498	འཁྱེར་	hkhyer	*bring.
Khyi	394	ཁྱི་	khyi	dog.
Khyim	396	ཁྱིམ་	khyim	home.
Khyo	406	ཁྱོ་	khyo	*husband.
Khyö	408	ཁྱོད་	khyod	you.
Khyoḱ	500	འཁྱོགས་	hkhyogs	*carry.
Khyön	410	ཁྱོན་	khyon	all.
Khyor	504	ཁྱོར་	khyor	*stagger.
Khyu	398	ཁྱུ་	khyu	herd of.
Khyü	496	འཁྱུད་	hkhyud	*clasp.
Khyung	400	ཁྱུང་	khyung	mythical beast.
Ḱi	552	གི་	gi	*verb conjn:
Ḱi	554	གི་	gi	*of.
Ḱi	555	གི་	gi	*expletive termination.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Ḱi	556	གིས་	gis	*by. (postposition).
Ḱi	612	ཀྱི་	kyi	*of.
Ḱi	613	ཀྱི་	ky	*verb conjn:
Ko	24	ཀོ་	ko	*leather.
Ko	156	རྐོ་	rko	*dig.
Ko	274	བསྐོ་	bsko	*appoint.
Ḱo	578	གོ་	go	*conjunctive, 91, 92, etc.
Ḱo	580	གོ་	go	*armour.
Ḱo	582	གོ་	go	*useful.
Ḱo	584	གོ་	go	*(ashes).
Ḱo	586	གོ་	go	*rank.
Ḱo	590	གོ་	go	*understand.
Ḱo	592	གོ་	go	*vulture.
Kö	114	བཀོད་	bkod	*order in series.
Kö	278	བསྐོལ་	bskol	*boil. (tr).
Ḱö	608	གོས་	gos	clothing.
Koḱ	26	ཀོག་	kog	*cover.

Kok 176 ལྐོག་ lkog private.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Ḱoḱ	594	གོག་	gog	*a ruin.
Ḱoḱ	595	གོག་	gog	*expletive.
Köl	118	བཀོལ་	bkol	*employ.
Kom	208	སྐོམ་	skom	*thirst.
Ḱom	602	གོམ་	gom	*a pace.
Ḱom	604	གོམས་	goms	*use, habit.
Kön	76	དཀོན་	dkon	*scarce.
Kong	28	ཀོང་	kong	*concave.
Ḱong	596	གོང་	gong	price.
Ḱong	598	གོང་	gong	*collar.
Ḱong	600	གོང་	gong	*above, before.
Kor	210	སྐོར་	skor	*about.
Kor	276	བསྐོར་	bskor	*encircle.
Ḱor	606	གོར་	gor	*(Gurkha).
Ku	20	ཀུ་	ku	*(apple).
Ku	150.	རྐུ་	rku	steal.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Ku	151	རྐུན་	rkun	theft.
Ku	198	སྐུ་	sku	body. (H).
Ḱu	558	གུ་	gu	*diminutive suffix.
Ḱu	560	གུ་	gu	space.
Kü	200	སྐུད་	skud	*thread.
Ḱü	574	གུས་	gus	*respect.
Ḱü	575	གུས་	gus	*expensive.
Kuḱ	110	བཀུག་	bkug	*summon.
Kuḱ	174	ལྐུགས་	lkugs	*dumb.
Ḱuḱ	562	གུག་	gug	*bend.
Kül	272	བསྐུལ་	bskul	*order.
Kum	202	སྐུམ་	skum	to contract.
Kün	22	ཀུན་	kun	*all.
Ḱün	568	གུན་	gun	*loss.
Ḱung	564	གུང་	gung	duke.
Ḱung	566	གུང་	gung	leopard-cat.
Ḱung	567	གུང་	gung	*middle.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Kuṕ	152	རྐུབ་	rkub	back-side.
Kur	112	བཀུར་	bkur	*honour.
Kur	270	བསྐུར་	bskur	*send.
Ḱur	570	གུར་	gur	tent.
Ḱur	572	གུར་	gur	*(saffron).
Kya	212	སྐྱ་	skya	crop.
Kya	213	སྐྱ་	skya	paddle.
Kya	214	སྐྱ་	skya	light colour.
Kyaḱ	32	ཀྱག་	kyag	*prop.
Kyaḱ	216	སྐྱག་	skyag	*excrement.
Kyang	34	ཀྱང་	kyang	although.
Kyang	158	རྐྱང་	rkyang	*alone.
Kyang	160	རྐྱང་	rkyang	wild ass.
Kyang	218	སྐྱང་	skyang	*bay colour.
Kyang	240	སྐྱེངས་	skyengs	*ashamed.
Ḱyang	610	གྱང་	gyang	mud wall.
Kyaṕ	220	སྐྱབས་	skyabs	protection.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Kyar	222	སྐྱར་	skyar	*again.
Kye	168	རྐྱལ་	rkyal	*leather bag.
Kye	238	སྐྱེ་	skye	*birth.
Kye	242	སྐྱེད་	skyed	*increase.
Kye	248	སྐྱེས་	skyes	*woman.
Ḱye	618	གྱེས་	gyes	*to separate.
Kyel	166	རྐྱལ་	rkyal	*swim.
Kyel	246	སྐྱེལ་	skyel	*carry, accompany.
Kyem	244	སྐྱེམ་	skyem	*thirsty. (H).
Kyen	162	རྐྱན་	rkyan	*pot, vessel
Kyen	170	རྐྱེན་	rkyen	cause.
Ḱyen	616	གྱེན་	gyen	up-hill.
Kyi	38	ཀྱི་	kyi	*of.
Kyi	39	ཀྱི་	kyi	*verb conjn: see Gi 552 & Gyi 613
Kyi	40	ཀྱིས་	kyis	*by, with.
Kyi	78	དཀྱིལ་	dkyil	middle.
Kyi	224	སྐྱི་	skyi	*borrow.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Kyi	226	སྐྱིད་	skyid	*happy.
Kyi	248	སྐྱེས་	skyes	*woman. see Kye 248.
Kyi	552	ཀྱི་	kyi	*verb conjn:
Ḱyi	612	གྱི་	gyi	*of.
Ḱyi	614	གྱིས་	gyis	*by.
Kyiḱ	120	བཀྱིག་	bkyig	*bind.
Kyin	228	སྐྱིན་	skyin	*repayment.
Kyo	250	སྐྱོ་	skyo	*grief.
Kyo	252	སྐྱོ་	skyo	*gruel.
Kyo	254	སྐྱོགས་	skyogs	ladle, cup.
Ḱyö	624	གྱོད་	gyod	quarrel.
Ḱyö	625	གྱོད་	gyod	*(to feign).
Kyo(ḱ)	46	ཀྱོག་	kyog	crooked.
Kyöm	257	སྐྱོན་	skyon	put,attach. (H). see Kyöm 282.
Kyöm	282	བསྐྱོན་	bskyon	*place astride.
Kyön	258	སྐྱོན་	skyon	fault.
Ḱyön	626	གྱོན་	gyon	*put on clothes.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Kyong	48	ཀྱོང་	kyong	*hollow.
Kyong	172	རྐྱོང་	rkyong	*stretch.
Kyong	256	སྐྱོང་	skyong	*defend.
Ḱyong	620	གྱོང་	gyong	loss.
Ḱyong	622	གྱོང་	gyong	*rough, hard.
Kyor	260	སྐྱོར་	skyor	*hold up.
Kyu	42	ཀྱུ་	kyu	hook.
Kyü	80	དཀྱུས་	dkyus	*common, ordinary.
Kyü	82	དཀྱུས་	dkyus	length.
Kyuḱ	230	སྐྱུག་	skyug	*vomit.
Kyung	232	སྐྱུང་	skyung	*jackdaw.
Kyur	236	སྐྱུར་	skyur	*sour.
La	686	གླ་	gla	hire.
La	688	གླ་	gla	*musk deer.
La	2355	བ་	wa	*(curtain).
La	2464	བླ་	bla	above all.
La	3464	བརླགས་	brlags	*be lost.

La	3466	ལ་	la	a pass.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

La	3468	ལ་	la	at, to, on, in, for.
La	3470	ལ་	la	exclamation.
La	3476	ལ་	la	*wax, lac.
La	3478	ལ་	la	*candle.
La	3484	ལགས་	lags	yes.
La	3486	ལགས་	lags	indicates respect.
La	3772	སླ་	sla	*light, easy.
Laḱ	690	གླགས་	glags	opportunity.
Laḱ	3480	ལག་	lag	*hand.
Laḱ	3482	ལག་	lag	team of animals.
Lam	3500	ལམ་	lam	road.
Lang	692	གླང་	glang	bull.
Lang	2466	བླང་	blang	*take, bring.
Lang	3452	རླངས་	rlangs	*steam.
Lang	3490	ལངས་	langs	*to pass.
Laṕ	3454	རླབ་	rlab	wave.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

·Laṕ	3498	ལབ་	lab	*say.
·Laṕ	3836	བསླབ་	bslab	*learn, teach.
Lar	3776	སླར་	slar	again.
Le	58	ཀླད་	klad	*(zero), (brain).
Le	3462	བརླ་	brla	*thigh.
·Le	3504	ལས་	las	*work, deed.
Le	3506	ལས་	las	besides, from, than.
I e	3526A	ལེ་	le	*expletive.
Le	3532	ལེའུ་	le-hu	chapter.
Le	3774	སླད་	slad	*after, in future.
Le	3782	སླེལ་	slel	*basket.
Leḱ	3527	ལེགས་	legs	good.
Lem	700	གླེན་	glen	*foolish.
Len	60	ཀླན་	klan	*blame.
·Len	3494	ལན་	lan	answer.
Len	3496	ལན་	lan	*occasion.
Len	3528	ལེན་	len	*take, bring.

Leṕ	3530	ལེབ་	leb	*flat.
Leṕ	3780	སླེབ་	sleb	*arrive.
Liḱ	3456	རླིག་	rlig	*testicles.
Ling	694	གླིང་	gling	island, meadow, park.
Ling	696	གླིང་	gling	flute.
Lo	702	གློ་	glo	*lung.
Lo	703	གློ་	glo	girth (saddle).
Lo	704	གློ་	glo	*sudden.
Lo	2472	བློ་	blo	mind.
Lo	3534	ལོ་	lo	year.
Lo	3535	ལོ་	lo	*expletive.
Lo	3536	ལོ་	lo	*leaf.
Lo	3540	ལོགས་	logs	*(out)side.
Lo	3788	སློབ་	slob	learn, teach. see Loṕ 3788.
Lö	708	གློད་	glod	*loosen. (also Slod).
Lö	3546	ལོད་	lod	*weak, relaxed.
Lö	3548	ལོས་	los	*quality-"ness".

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

Loḱ	68	ཀློག་	klog	*read.
Loḱ	706	གློག་	glog	lightning.
Loḱ	3538	ལོག་	log	*return.
Loḱ	3784	སློག་	slog	*turn.
Löm	3460	རློན་	rlon	*wet.
Lön	2474	བློན་	blon	*minister.
Long	70	ཀློང་	klong	*eddy, trough of wave.
Long	3542	ལོང་	long	*blind.
Long	3544	ལོང་	long	*leisure to.
Long	3786	སློང་	slong	*beg.
Loṕ	3836	སློབ་	slob	*learn, teach. see Laṕ 3836.
Lu	62	ཀླུ་	klu	serpent demigod.
Lu	698	གླུ་	glu	song.
Lu	2468	བླུ་	blu	*redeem.
Lu	3778	སླུ་	slu	*allure.
Lü	3518	ལུད་	lud	manure.
Lü	3520	ལུད་	lud	*phlegm.

Lü	3522	ལུད་	lud	*boil over.
Lü	3524	ལུས་	lus	body.
Lü	3526	ལུས་	lus	*be left.
Luḱ	2470	བླུག་	blug	pour.
Luḱ	3508	ལུག་	lug	sheep.
Luḱ	3510	ལུགས་	lugs	*cast (metal).
Luḱ	3512	ལུགས་	lugs	*mode, custom.
Lung	64	ཀླུང་	klung	plain, dale. see Lung 3514.
·Lung	3458	རླུང་	rlung	air.
·Lung	3514	ལུང་	lung	*country, valley. see Lung 64.
Lung	3516	ལུང་	lung	handle, holder.
Ma	2610	མ་	ma	not.
Ma	2612	མ་	ma	mother.
Ma	2613	མ་	ma	down. see Ma(r) 2622.
Ma	2614	མ་	ma	expl: termn:
Ma	2686	དམའ་	dmah	*low.
Ma	2696	རྨ་	rma	sore.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Ma	2698	རྨ་	rma	*peacock. see Map 2698.
Ma(r)	2622	མར་	mar	down. see Ma 2613.
Maḱ	2616	མག་	mag	to marry a husband.
Maḱ	2680	དམག་	dmag	battle.
Mang	2618	མང་	mang	*many, much.
Mang	2682	དམངས་	dmangs	common.
Mang	2700	རྨང་	rmanǵ	foundation.
Map	2698	རྨ་	rma	*peacock. see Ma 2698.
Mar	2624	མར་	mar	butter.
Mar	2688	དམར་	dmar	*red.
Me	2626	མེ་	me	*mile. (English).
Me	2654	མེ་	me	fire.
Me	2656	མེ་	me	*(flower).
Me	2658	མེད་	med	is not.
Me	2710	རྨེ་	rme	*speck, mole.
Me	2712	རྨེད་	rmed	crupper.
Me	2722	སྨད་	smad	low.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Men	2620	མན་	man	below. see Men 2684.
Men	2640	མིན་	min	is not. see Min 2640.
Men	2684	དམན་	dman	lower. see Men 2620.
Men	2724	སྨན་	sman	medicine.
Mi	2628	མི་	mi	not.
Mi	2630	མི་	mi	man.
Mi	2638	མིད་	mid	*gullet, swallow.
Mi	2702	རྨི་	rmi	*dream.
Miḱ	2632	མིག་	mig	eye.
Miḱ	2690	དམིགས་	dmigs	*imagine.
Miḱ	2704	རྨིག་	rmig	*hoof.
Mim	2726	སྨིན་	smin	*ripen.
Min	2640	མིན་	min	is not. see Men 2640.
Min	2648	མུན་	mun	*gloom.
Ming	2634	མིང་	ming	name.
Ming	2636	མིང་	ming	*(brother).
Mo	2660	མོ་	mo	female.

Mo	2662	མོ་	mo	expl: termn:
Mo	2664	མོ་	mo	*(tenant).
Mo	2666	མོ་	mo	divination by dice.
Mo	2714	རྨོ་	rmo	*plough.
Mo	2716	རྨོ་	rmo	*grandmother.
Mo	2718	རྨོག་	rmog	helmet.
Mö	2670	མོས་	mos	*admiration.
Mö	2692	དམོད་	dmod	curse.
Mön	2668	མོལ་	mol	*discussion.
Mön	2720	རྨོན་	rmon	*to plough.
Mön	2730	སྨོན་	smon	*prayer.
Mu	2642	མུ་	mu	*(famine).
Mu	2644	མུ་	mu	edge.
Mu	2646	མུ་	mu	*sulphur.
Mü	2652	མུས་	mus	*the act of–ing.
Muḱ	2706	རྨུག་	rmug	*bite.
Muḱ	2708	རྨུགས་	rmugs	*fog.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Muḱ	2728	སྨུག་	smug	*purple.
Mur	2650	མུར་	mur	*gnaw.
Na	1968	ན་	na	*conditional termn:
Na	1969	ན་	na	at, in.
Na	1970	ན་	na	*pain.
Na	1972	ན་	na	*age.
Na	1974	ན་	na	*(vowel O naro).
Na	1976	ན་	na	*meadow.
Na	2030	གནའ་	gnah	burhel.
Na	2038	མནའ་	mnah	oath.
Na	2040	མནའ་	mnah	*marry.
Na	2046	རྣག་	rnag	pus.
Na	2066	སྣ་	sna	nose.
Na	2068	སྣ་	sna	kind, sort.
Naḱ	1980	ནག་	nag	*black.
Naḱ	1982	ནགས་	nags	forest.
Naḱ	2070	སྣག་	snag	*ink.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Nam	1978	ན་	na	*(clothes). (H).
Nam	1992	ནམ་	nam	when.
Nam	1994	ནམ་	nam	*night.
Nam	1995	ནམ་	nam	*sky.
Nam	2028	གནམ་	gnam	sky.
Nam	2048	རྣམ་	rnam	*complete.
Nam	2052	རྣམ་	rnam	*part.
Nam	2054	རྣམ་	rnam	*bad omen.
Nam	2058	རྣམ་	rnam	*behaviour.
Nam	2062	རྣམས་	rnams	plural sign. (H).
Nam	2080	སྣམ་	snam	*woollen cloth.
Nam	2088	བསྣམ་	bsnam	*take. (H).
Nang	1984	ནང་	nang	in, house.
Nang	2022	གནང་	gnang	*do, give. (H).
Nang	2024	གནངས་	gnangs	morrow.
Nang	2072	སྣང་	snang	*look.
Naṕ	2074	སྣབས་	snabs	mucus.

Ne	1988	ནད་	nad	illness.
Ne	1996	ནས་	nas	barley.
Ne	1998	ནས་	nas	*from, via.
Ne	2000	ནས་	nas	*past participle.
Ne	2008	ནེ་	ne	*(aunt).
Ne	2010	ནེ་	ne	*(parrot).
Ne	2032	གནས་	gnas	place.
Ne	2034	གནས་	gnas	*(temporary).
Ne	2076	སྣེ་	sne	extremity.
Ne	2078	སྣེ་	sne	*(guide).
Nel	2042	མནལ་	mnal	sleep. (H).
Nen	1990	ནན་	nan	*insistence.
Nen	2026	གནད་	gnad	essence.
Nga	958	ང་	nga	I, we.
Nga	960	ང་	nga	conjunction.
Nga	961	བ་	wa	*conjn: see Wa 2354.
Nga	992	མངའ་	mngah	*power.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Nga	996	རྔ་	rnga	drum.
Nga	998	རྔ་	rnga	*reap.
Nga	1000	རྔ་	rnga	*tail.
Nga	1002	རྔ་	rnga	*(camel).
·Nga	1014	ལྔ་	lnga	five.
·Nga	1016	སྔ་	snga	*early.
Nga	2355B	བ་	ba	*(reduplication)
Ngam	1006	རྔམ་	rngam	*excitement.
Ngang	962	ངང་	ngang	essence.
Ngang	964	ངང་	ngang	*goose.
Ngar	968	ངར་	ngar	*shin.
Ngar	970	ངར་	ngar	*eager.
Nge	972	ངལ་	ngal	*fatigue.
Nge	974	ངའི་	ngahi	*my.
Nge	975	ངས་	ngas	*interrogative.
Nge	978	ངེས་	nges	*certainty.
Nge	1018	སྔས་	sngas	*cushion.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Ngel	1030	བསྔལ་	bsngal	*to be faint.
Nge(n)	966	ངན་	ngan	*evil.
Ngen	1004	རྔན་	rngan	*reward.
Ngen	1024	སྔོན་	sngon	*before.
Ngo	980	ངོ་	ngo	*face, real, known.
Ngo	988	དངོ་	dngo	blade.
Ngo	1022	སྔོ་	sngo	*grey. see Ngom 1026.
Ngö	990	དངོས་	dngos	*substance.
Ngö	1010	རྔོད་	rngod	itch.
Ngö	1012	རྔོད་	rngod	*fry.
Ngom	982	ངོམས་	ngoms	*satisfy.
Ngöm	1026	སྔོན་	sngon	*blue. see Ngo 1022.
Ngön	994	མངོན་	mngon	*manifest.
Ngön	1024	སྔོན་	sngon	before. see Ngen 1024.
Ngön	1028	བརྔོན་	brngon	*hunt.
Ngop	986	དངོ་	dngo	*(shoe maker).
Ngu	976	ངུ་	ngu	*weep.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Ngü	984	དངུལ་	dngul	silver.
Ngü	1008	རྔུལ་	rngul	*sweat.
Ngur	1020	སྔུར་	sngur	*snore.
No	2064	རྣོ་	rno	fine edge, point.
Nö	2036	གནོད་	gnod	*evil.
Nö	2084	སྣོད་	snod	pot, vessel.
Nöm	2086	སྣོན་	snon	*add.
Nom	2087	སྣོམ་	snom	*to smell.
Nong	2044	མནོང་	mnong	guilty feeling.
Nor	2014	ནོར་	nor	wealth.
Nor	2016	ནོར་	nor	*of use.
Nor	2020	ནོར་	nor	*mistake.
Nu	2002	ནུ་	nu	*(breast).
Nụ	2004	ནུ་	nu	*(younger).
Nü	2006	ནུས་	nus	*power, be able.
Num	2082	སྣུམ་	snum	oil.
Nuṕ	2005	ནུབ་	nub	west.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Nya	1278	ཉ་	nya	fish.
Nya	1280	ཉ་	nya	*biceps.
Nya	1282	ཉ་	nya	*balance.
Nya	1316	གཉའ་	gnyah	neck.
Nya	2672	མྱ་	mya	*lament.
Nyam	1286	ཉམས་	nyams	*thought.
Nyam	1287	ཉམས་	nyams	*impaired.
Nyam	1330	མཉམ་	mnyam	*together.
Nyar	1288	ཉར་	nyar	*take care.
Nye	1304	ཉེ་	nye	*near.
Nye	1308	ཉེས་	nyes	*evil.
Nye	1332	མཉེད་	mnyed	*tan.
Nye	1336	མཉེལ་	mnyel	*tired.
Nye	1338	མཉེས་	mnyes	*delight. (H).
Nye	1348	རྙེད་	rnyed	*find.
Nye	1350	སྙད་	snyad	*accuse.
Nyc	1366	སྙེ་	snye	*ear of corn.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Nye	1368	སྙེས་	snyes	*to lean.
Nye	1374	བརྙས་	brnyas	*despise.
Nye	1377	བསྙེལ་	bsnyel	*forget. (H).
Nyel	1290	ཉལ་	nyal	*sleep.
Nyel	1356	སྙལ་	snyal	*to lay.
Nyel	2694	དམྱལ་	dmyal	*hell.
Nyem	1284	ཉན་	nyan	*hear.
Nyen	1306	ཉེན་	nyen	*danger.
Nyen	1314	གཉན་	gnyan	*disease.
Nyen	1322	གཉེན་	gnyen	*kinsman.
Nyen	1328	མཉན་	mnyan	*boatman.
Nyem	1334	མཉེན་	mnyen	*flexible.
Nyen	1340	རྙན་	rnyan	ovis amon.
Nyen	1352	སྙན་	snyan	ear. (H).
Nyen	1354	སྙན་	snyan	*fame.
Nyen	1372	བརྙན་	brnyan	*borrow.
Nyen	1376	བསྙེན་	bsnyen	*respect.

Nyer	1324	གཉེར་	gnyer	*steward.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Nyer	1326	གཉེར་	gnyer	*wrinkle.
Nyi	1292	ཉི་	nyi	*sun, day.
Nyi	1294	ཉི་	nyi	*two.
Nyi	1318	གཉིད་	gnyid	sleep.
Nyi	1320	གཉིས་	gnyis	two.
Nyi	1342	རྙི་	rnyi	snare.
Nyi	1346	རྙིད་	rnyid	*fade.
Nyin	1296	ཉིན་	nyin	*day.
Nying	1344	རྙིང་	rnying	*old.
Nying	1358	སྙིང་	snying	*(lady).
Nying	1360	སྙིང་	snying	heart.
Nyo	1310	ཉོ་	nyo	*buy.
Nyok	1312	ཉོག་	nyog	*muddy.
Nyom	1370	སྙོམས་	snyoms	*equal.
Nyöm	2738	སྨྱོན་	smyon	*mad.
Nyong	2676	མྱོང་	myong	*taste.

·Nyong	2678	མྱོང་	myong	*to have done before.
Nyu	1362	སྙུག་	snyug	*pen.
Nyu	2732	སྨྱུ་	smyu	*pen.
Nyuḱ	2734	སྨྱུག་	smyug	*bamboo. see Nyung 2734.
·Nyung	1298	ཉུང་	nyung	*a little.
Nyung	1300	ཉུང་	nyung	*turnip.
·Nyung	1364	སྙུང་	snyung	*ill. (H).
Nyung	2734	སྨྱུག་	smyug	*bamboo. see Nyuḱ 2734.
Nyung	2736	སྨྱུང་	smyung	*to fast.
Nyur	2674	མྱུར་	myur	*immediate.
O	3202	འོ་	ho	interjection.
·O	3204	འོ་	ho	*milk.
O	3944	ཨོ་	ao	*(stone marten).
O	3946	ཨོ་	ao	*(socks).
Ö	3210	འོད་	hod	light.
·Ö	3218	འོས་	hos	*suit.
O(ḱ)	3206	འོག་	hog	below.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Ok	3948	ཨོག་	aog	*chin.
Om	3950	ཨོམ་	aom	mystic syllable.
Ön	3212	འོན་	hon	deaf.
Ön	3216	འོན་	hon	*but.
Ong	3208	འོང་	hong	*come.
Or	2488	དབོར་	dbor	*roof, gutter.
Pa	2090	པ་	pa	*infinitive termn:
Pa	2091	པ་	pa	*conjunction in past tense.
Pa	2092	པ་	pa	*substantive termn:
Pa	2094	པ་	pa	*adjectival termn:
Pa	2096	པ་	pa	*interrogative termn:
Pa	2097	པ་	pa	*(place).
Pa	2098	པ་	pa	*ornament.
Pa	2099	པ་	pa	*comparative termn:
Pa	2100	པ་	pa	*(friday).
Pa		པ་	pa	father = Pha 2212.
Pa	2136	དཔའ་	dpah	*brave.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Pa	2156	སྤག་	spag	dough.
Ṕa	2348	བ་	ba	cow.
Ṕa	2350	བ་	ba	*hoar-frost.
Ṕa	2352	བ་	ba	*(fine hair).
Ṕa	2355c	བ་	ba	*(reduplication)
Ṕa	2360	བག་	bag	*bread, meal.
Ṕa	2374	བར་	ḅar	*(tea brick).
Paḱ	2101	པག་	pag	*brick.
Paḱ	2102	པགས་	pags	*skin. see Paḱ 2154.
Paḱ	2130	དཔག་	dpag	*measure.
Paḱ	2154	ལྤགས་	lpags	*skin, bark. see Paḱ 2102.
Ṕaḱ	2356	བག་	bag	*inclination.
Ṕaḱ	2358	བག་	bag	*bride.
Pang	2104	པང་	pang	*arm, lap.
Ṕang	2446	བྲང་	brang	*c̣hest of body. see T́rang 2446
Pang	2132	དཔང་	dpang	*witness.
Pang	2134	དཔངས་	dpangs	*height.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Pang	2158	སྤང་	spang	meadow.
pang	2160	སྤང་	spang	*abandon.
Pang	2198	སྤྲང་	sprang	*beggar.
Ṕang	2362	བང་	bang	foot-race.
Ṕang	2364	བང་	bang	*store.
Ṕaṕ	2504	འབབ་	hbab	*descend.
Par	2112	པར་	par	print.
Par	2113	པར་	par	*adverbial termination.
Par	2162	སྤར་	spar	*increase, light.
Ṕar	2372	བར་	bar	interval of time, space.
Pe	2106	པད་	pad	*lotus.
Pe	2108	པད་	pad	*leech.
Pe	2114	པས་	pas	*interrogative.
Pe	2142	དཔེ་	dpe	*book, pattern.
Pe	2206	སྤྲེལ་	sprel	monkey. see Tre 2206.
Ṕe	2368	བད་	bad	*moisture.
Ṕe	2376	བལ་	bal	wool.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Ṕe	2378	བལ་	bal	*Nepalese.
Pem	2176	སྤེན་	spen	*saturn.
Pen	2110	པན་	pan	*pandit.
Ṕen	2370	བན་	ban	pot.
Pha	2212	ཕ་	pha	father.
Pha	2214	ཕ་	pha	*yonder.
Pha(r)	2226	ཕར་	phar	beyond.
Phaḱ	2216	ཕག་	phag	*pig.
Phaḱ	2312	ཕྲག་	phrag	*(pocket).
Pham	2224	ཕམ་	pham	*be defeated.
Phar	2320	འཕར་	hphar	*rise.
Phe	2218	ཕད་	phad	*bag.
Phe	2228	ཕེལ་	phel	*ordinary.
Phe	2326	འཕེལ་	hphel	*increase.
Phen	2220	ཕན་	phen	profit.
Phen	2222	ཕན་	phen	*reciprocity.
Pheṕ	2258	ཕེབས་	phebs	come, go. (H).

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Phiḱ	2230	ཕིག་	phig	*jelly.
Phing	2232	ཕིང་	phing	vermicelli.
Phir	2324	འཕུར་	hphur	to fly. see Phur 2324.
Pho	2260	ཕོ་	pho	male.
Pho	2262	ཕོ་	pho	*stomach.
Pho	2266	ཕོ་	pho	*(raven).
Pho	2268	ཕོ་	pho	*(palace).
Pho	2270	ཕོགས་	phogs	pay.
Phoḱ	2328	འཕོག་	hphog	*strike.
Phor	2272	ཕོར་	phor	*bowl.
Phu	2234	ཕུ་	phu	*to blow.
Phu	2236	ཕུ་	phu	upper country.
Phü	2246	ཕུད་	phud	"first of".
Phü	2256	ཕུལ་	phul	offer.
Phuḱ	2238	ཕུག་	phug	*cave.
Phuḱ	2242	ཕུགས་	phugs	ultimate.
Phün	2248	ཕུན་	phun	*be perfect.

Phung	2240	ཕུག་	phug	*chaff.
Phung	2244	ཕུང་	phung	*heap.
Phuṕ	2250	ཕུབ་	phub	shield.
Phuṕ	2252	ཕུབས་	phubs	*put on (a roof).
Phur	2254	ཕུར་	phur	*peg.
Phur	2322	འཕུར་	hphur	*groom.
Phur	2324	འཕུར་	hphur	*to fly. see Phir 2324.
Pi	2116	པི་	pi	*(musical instrument).
Pi	2121	པིས་	pis	*take off.
Pi	2122	པུས་	pus	*knee.
Pi	2200	སྤྲི་	spri	cream. see Tri 2200.
Ping	2118	པིང་	ping	*kite, (bird).
Ping	2192	སྤྲིན་	sprin	gum.
Pir	2120	པིར་	pir	*brush.
Po	2124	པོ་	po	*adv: and adj: termn:
Po	2125	པོ་	po	*noun termn:
Po	2126	པོ་	po	*grandfather.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Po	2128	ཕོ་	po	*(potala).
Po	2178	སྤོ་	spo	*change.
Pö	2144	དཔོད་	dpod	dictate.
Pö	2180	སྤོའོ་	spoho	grandfather.
Pö	2182	སྤོས་	spos	incense.
Ṕö	2404	བོད་	bod	Tibet.
Ṕö	2462	བྲོས།	bros	run away. see T́rö 2462.
Ṕoḱ	2400	བོགས་	bogs	*rent.
Pön	2146	དཔོན་	dpon	*commander.
Pu	2164	སྤུ་	spu	hair.
Ṕu	2380	བུ་	bu	child.
Ṕu	2382	བུ་	bu	*(brown sugar).
Ṕu	2384	བུ་	bu	*debt.
Ṕu	2386	བུ་	bu	*(blizzard).
Ṕu	2387	བུ་	bu	*expl: see Bu 2387.
Pü	2174	སྤུས་	spus	quality.
Ṕü	2398	བུལ་	buĺ	*soda.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Ṕum	2396	བུམ་	bum	*pot.
Pün	2168	སྤུན་	spun	woof.
Pün	2170	སྤུན་	spun	brother.
Ṕün	2390	བུན་	bun	*debt.
Pung	2138	དཔུང་	dpung	a force.
Pung	2140	དཔུང་	dpung	*shoulder.
Pung	2166	སྤུང་	spung	*heap.
Ṕung	2402	བོང་	bong	*donkey.
Ṕuṕ	2392	བུབ་	bub	*turn over.
Ṕuṕ	2394	བུབས་	bubs	roll of cloth.
Pur	2172	སྤུར་	spur	corpse.
Ra	2354	བ་	ba	= wa. see 2354 infin: termn:
Ra	2355c	བ་	ba	= wa.
Ra	3350	ར་	ra	goat.
Ra	3352	ར་	ra	*hedge, wall.
Ra	3356	ར་	ra	*expletive.
Ra	3358	ར་	ra	*intoxication.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Ra	3360	རྭ་	rwa	horn.
Ra(ḱ)	3362	རག་	rag	brass.
Raḱ	3364	རག་	rag	*spirits.
Raḱ	3366	རགས་	rags	embankment.
Ram	3378	རམས་	rams	indigo.
·Rang	3368	རང་	rang	self.
Raṕ	3370	རབ་	rab	most excellent.
Raṕ	3372	རབ་	rab	ford.
Raṕ	3376	རབས་	rabs	lineage.
·Re	3380	རས་	ras	cloth (cotton).
·Re	3428	རེ་	re	each.
Re	3430	རེ་	re	*hope.
Re	3432	རེ་	re	*(what) expl:
Re	3434	རེ་	re	*kid.
·Re	3438	རེད་	red	is.
Re	3440	རེས་	res	change, turn.
Reḱ	3436	རེག་	reg	*feel, touch.

CC-0 Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Ren	3374	རེན་	ren	*time to do.
Ri	3382	རི་	ri	hill.
Ri	3384	རི་	ri	*drawing.
Ri	3388	རིགས་	rigs	kind of.
Ri	3402	རིལ་	ril	*round.
Rik	3386	རིག་	rig	*intellect.
Rim	3398	རིམ་	rim	in proper order.
Rim	3400	རིམས་	rims	infectious disease.
Rin	3394	རིན་	rin	price.
Ring	3390	རིང་	ring	*long.
Ring	3392	རིང་	ring	*(today).
Ro	2460	བྲོ་	bro	*dance.
Ro	3442	རོ་	ro	corpse.
Ro	3444	རོ་	ro	*ashes.
Ro	3448	རོགས་	rogs	help.
Rong	3450	རོང་	rong	valley.
Ru	3404	རུ་	ru	*into.

Ru	3406	རུ་	ru	a part of.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Ru	3408	རུ་	ru	horn.
Ru	3410	རུ་	ru	*(stubborn).
Rü	3420	རུད་	rud	slip, flood.
Rü	3424	རུལ་	rul	*rot.
Rü	3426	རུས་	rus	*bone.
Ruḱ	3412	རུག་	rug	*together.
Rung	3414	རུང་	rung	*suitable.
Rung	3416	རུང་	rung	*and, although.
Rung	3418	རུང་	rung	*kitchen.
Ruṕ	3422	རུབ་	rub	*to rush.
–S	556	ས་	s	(by).
·Śa	3110	ཟ་	za	*eat.
Śa	3112	ཟྭ་	zwa	*nettle.
·Śa	3158	གཟའ་	gzah	planet.
Śa	3180	བཟའ་	bzah	*eat. see Śa 3110.
·Sa	3648	ས་	sa	earth, place.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Sa	3650	ས་	sa	*(10 million).
Śaḱ	3150	གཟགས་	gzags	*drop, fall.
Saḱ	3818	བསག་	bsag	*accumulate.
Sam	3118	ཟམ་	zam	*bridge.
Sam	3824	བསམ་	bsam	*opinion.
Śang	3116	ཟངས་	zangs	copper.
Śang	3178	བཟང་	bzang	*good.
Sang	3652	སང་	sang	*tomorrow.
Sang	3653	སང་	sang	*at once.
Sang	3654	སངས་	sangs	*purify.
Sang	3726	སྲང་	srang	*a coin.
Sang	3790	གསང་	gsang	private.
Sang	3820	བསངས་	bsangs	incense.
Śaṕ	3156	གཟབ་	gzab	*careful.
Saṕ	3734	སྲབ་	srab	thin. see Traṕ 3734.
Saṕ	3794	གསབ་	gsab	*repay.
Śar	3160	གཟར་	gzar	*steep.

Sar	3796	གསར་	gsar	*new.
Śe	3120	ཟས་	zas	food.
Śe	3130	ཟེ་	ze	bristle.
Se	3656	སད་	sad	*awake. (intr).
Se	3672	སྲེ་	sre	*rose.
·Se	3738	སྲས་	sras	son. (H).
Se	3762	སྲེག་	sreg	burn. see Traḱ 3762.
Se	3764	སྲེས་	sres	*alloy.
·Se	3798	གསལ་	gsal	*clear. see Se 3826.
Se	3822	བསད་	bsad	*kill.
Se	3826	བསལ་	bsal	*clear up. see Se 3798.
Se	3832	བསེ་	bse	*(rhinoceros).
Sel	3692	སེལ་	sel	*absolve.
Śem	3154	གཟན་	gzan	*(hay).
·Sem	3680	སེམས་	sems	mind.
Sem	3792	གསན་	gsan	*listen.
Śen	3152	གཟན་	gzan	blanket.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh.

Sen	3678	སེན་	sen	*finger nail.
Seng	3676	སེང་	seng	*lion.
Seṕ	3804	གསེབ་	gseb	stallion.
Seṕ	3806	གསེབ་	gseb	between, collection of, among.
Śer	3134	ཟེར་	zer	ray of light.
Śer	3136	ཟེར་	zer	*say.
Śer	3172	གཟེར་	gzer	nail.
Śer	3174	གཟེར་	gzer	*pain.
Ser	3682	སེར་	ser	*yellow.
Ser	3684	སེར་	ser	*hail.
Ser	3686	སེར་	ser	*avarice.
Ser	3688	སེར་	ser	*crack, cleft.
Ser	3690	སེར་	ser	*subjects.
Ser	3808	གསེར་	gser	gold.
Sh́a	3014	ཞ་	sh́a	*lead (metal).
Sh́a	3016	ཞ་	sh́a	*maimed.
Sh́a	3018	ཞྭ་	sh́wa	*hat.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Sha	3550	ཤ་	sha	meat.
Sha	3552	ཤ་	sha	*affection.
Sha	3554	ཤྭ་	shwa	*stag.
Sh́aḱ	3020	ཞག་	sh́ag	a day.
Sh́aḱ	3022	ཞག་	sh́ag	grease.
Sh́aḱ	3024	ཞགས་	sh́ags	*lassoo.
Sh́aḱ	3088	བཞག་	bsh́ag	*place, put.
Shak	3556	ཤག་	shag	a room.
Shaḱ	3618	གཤགས་	gshags	*split.
Shaḱ	3634	བཤགས་	bshags	*confess.
Sh́am	3030	ཞར་	sh́ar	*race.
Sham	3620	གཤམ་	gsham	lower part.
Sh́ang	3050	ཞེང་	sh́eng	breadth. see Sh́eng 3050.
Shang	3064	གཞང་	gshang	anus.
Sh́ang	3104	བཞེངས་	bsh́engs	*arise(person). (H).
Shang	3558	ཤངས་	shangs	nose. (H).
Sh́aṕ	3028	ཞབས་	sh́abs	foot. (H).

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Sh́ar	3032	ཞར་	sh́ar	*defective.
Sh́ar	3090	བཞར་	bsh́ar	*shave.
Shar	3566	ཤར་	shar	arise (sun), east.
·Sh́e	3034	ཞལ་	sh́al	mouth. (H).
Sh́e	3044	ཞེ་	sh́e	*connecting particle for 40's.
Sh́e	3046	ཞེ་	sh́e	*honorific language.
Sh́e	3052	ཞེད་	sh́ed	*fear.
Sh́e	3069	གཞས་	gsh́as	*joke.
·Sh́e	3106	བཞེས་	bsh́es	*eat, and generally H.
She	3560	ཤད་	shad	*comb.
She	3568	ཤས་	shas	few.
She	3594	ཤེད་	shed	strength.
She	3596	ཤེལ་	shel	glass.
·She	3598	ཤེས་	shes	*know. see Shing 3598.
She	3626	གཤེ་	gshe	*rebuke.
She	3636	བཤད་	bshad	*describe.
She	3640	བཤལ་	bshal	*wash.

Sh́em	3066	གཞན་	gsh́an	*other. see Sh́en 3066.
Shem	3638	བཤན་	bshan	*butcher.
Sh́en	3026	ཞན་	sh́an	*inferior.
Sh́en	3054	ཞེན་	shen	*fond of.
Shen	3562	ཤན་	shan	band.
Shen	3564	ཤན་	shan	*(wooden boat).
Shen	3565	ཤན་	shan	*distinguish.
Sh́en	3066	གཞན་	gsh́an	other. see Sh́em 3066.
Sh́eng	3050	ཞེང་	sh́eng	breadth. see Sh́ang 3050.
Sh́eng	3102	གཞེང་	gsh́eng	*build.
Sh́i	3048	ཞི་	sh́e	*cat.
Sh́i	3070	གཞི་	gsh́i	basis.
Sh́i	3071	གཞིས་	gsh́is	*rural.
Sh́i	3092	བཞི་	bsh́i	four.
Shi	3570	ཤི་	shi	*die.
Shi	3572	ཤིག་	shig	louse.
Shi	3578	ཤིས་	shis	*good luck.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Shi	3624	གཤིས་	gshis	nature of person.
Sh́iḱ	3035	ཞིག་	sh́ig	a, an.
Shi(ḱ)	3574	ཤིག་	shig	*imperative termn:
Shiḱ	3575	ཤིག་	shig	a, an.
Shiḱ	3642	བཤིག་	bshig	*destroy.
Sh́im	3040	ཞིམ་	sh́im	*sweet.
Sh́in	3094	བཞིན་	bsh́in	*according to.
Sh́ing	3036	ཞིང་	sh́ing	field.
Shing	3576	ཤིང་	shing	wood.
Shing	3598	ཤེས་	shes	know. see She 3598.
Sh́iṕ	3038	ཞིབ་	sh́ib	*flour, dust.
Shiṕ	3622	གཤིབ་	gshib	*associate with.
Sh́o	3056	ཞོ་	sh́o	*potato.
Sh́o	3057	ཞོ་	sh́o	*weight.
Sh́o	3058	ཞོ་	sho	curds.
Sh́o	3107	བཞོ་	bsh́o	*to milk.
Sho	3600	ཤོ་	sho	tax.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

Sho	3602	ཤོ་	sho	dice.
Sho	3604	ཤོག་	shog	come. imperative termn:
Shö	3616	ཤོས་	shos	*superlative.
Shö	3632	གཤོལ་	gshol	plough.
Sh́oḱ	3060	ཞོགས་	sh́ogs	early morning.
Sh́oḱ	3080	གཞོགས་	gsh́ogs	side.
Sh́oḱ	3088	ཞོག་	sh́og	put. (imp). see Sh́aḱ 3088.
Shoḱ	3606	ཤོག་	shog	paper.
Shoḱ	3608	ཤོག་	shog	fireworks.
Shoḱ	3628	གཤོག་	gshog	*fin, wing.
Shoḱ	3646	བཤོག་	bshog	*liberal.
Sh́öl	3062	ཞོལ་	sh́ol	*below.
Sh́öl	3086	གཞོལ་	gsh́ol	*descend.
Sh́öm	3084	གཞོན་	gsh́on	*young.
Sh́ön	3108	བཞོན་	bsh́on	ride.
Shön	3612	ཤོན་	shon	cards.
Sh́ong	3082	གཞོང་	gsh́ong	*basin, bath.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

Shong	3610	ཤོང་	shong	*accommodate.
Shor	3614	ཤོར་	shor	*run away, slip, lose.
Sh́u	3042	ཞུ་	sh́u	*submit, request. see Sh́ü 3042.
Sh́u	3043	ཞུགས་	sh́ugs	*fire. (H).
Sh́u	3072	གཞུ་	gsh́u	bow.
Sh́u	3074	གཞུ་	gsh́u	*strike.
Sh́u	3076	གཞུག་	gsh́ug	behind.
Sh́u	3096	བཞུ་	bsh́u	*melt.
Sh́u	3098	བཞུ་	bsh́u	*lamp.
Sh́u	3100	བཞུགས་	bsh́ugs	sit. (H).
Shu	3580	ཤུ་	shu	*rash, blister.
Shu	3582	ཤུ་	shu	whistle.
Shu	3584	ཤུ་	shu	*ten.
Shu	3606	ཤོག་	shog	paper. see Shok 3606.
Sh́ü	3042	ཞུས་	sh́us	submit, request. see Sh́u 3042.
Shü	3644	བཤུས་	bshus	*copy.
Shuḱ	3586	ཤུག་	shug	*juniper.

Shuḱ	3588	ཤུགས་	shugs	strength.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Shum	3592	ཤུམ་	shum	*weep.
Sh́ung	3078	གཞུང་	gsh́ung	Government.
Shuṕ	3590	ཤུབས་	shubs	covering.
Śi	3124	ཟིལ་	zil	*dew.
Śi	3162	གཟི་	gzi	lustre.
Śi	3182	བཟི་	bzi	*intoxication.
Si	3658	སི་	si	*(yes),expletive.
Si	3742	སྲིད་	srid	dominion.
Si	3744	སྲིད་	srid	happen.
Si	3828	བསིལ་	bsil	*cool.
Śiḱ	3164	གཟིག་	gzig	leopard.
Śiḱ	3166	གཟིགས་	gzigs	*look, see. (H).
Śim	3122	ཟིན་	zin	*seize.
Śim	3168	གཟིམ་	gzim	*sleep, residence. (H).
Sim	3660	སིམ་	sim	*quiet.
Sin	3746	སྲིན་	srin	*worm.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

Sin	3748	སྲིན་	srin	*cannibal demon.
Sing	3740	སྲིང་	sring	cotton.
Śo	3138	ཟོ་	zo	*eat. see Śa 3110.
Śo	3140	ཟོ་	zo	pail.
Śo	3184	བཟོ་	bzo	*make.
So	3694	སོ་	so	tooth.
So	3696	སོ་	so	*expletive.
So	3698	སོ་	so	*particle for 31 etc:
So	3702	སོ་	so	*(cultivate).
So	3704	སོ་	so	*guard.
So	3706	སོ་	so	*different.
So	3810	གསོ་	gso	*feed.
Śö	3186	བཟོད་	bzod	*endure.
Sö	3724	སོལ་	sol	*coal, charcoal.
Sö	3770	སྲོལ་	srol	custom.
Sö	3812	གསོད་	gsod	*kill.
Sö	3834	བསོད་	bsod	*merit.

Śok	3142	ཟོག་	zog	goods.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Sok	3708	སོག་	sog	*shoulder blade.
Sok	3709	སོག་	sog	*Mongolian.
Sok	3710	སོག་	sog	*saw.
Sok	3712	སོགས་	sogs	*etcetera.
Sok	3766	སྲོག་	srog	life. see Tro 52.
Söl	3816	གསོལ་	gsol	*request, and as honorific.
Śom	3146	ཟོམ་	zom	cask, bucket.
Söm	3814	གསོན་	gson	*alive.
Śön	3144	ཟོན་	zon	caution.
Sön	3716	སོན་	son	seed.
Sön	3718	སོན་	son	*obtain.
Śong	3176	གཟོང་	gzong	chisel.
Song	3714	སོང་	song	*to have finished perfect termn:
Song	3768	སྲོང་	srong	*upright.
Soṕ	3720	སོབ་	sob	*soft.
Śor	3148	ཟོར་	zor	*sickle.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Sor	3722	སོར་	sor	*finger.
Su	3662	སུ་	su	who. interrog: and indef:
Su	3750	སྲུ་	sru	*aunt.
Su	3830	བསུ་	bsu	*welcome.
Sü	3670	སུས་	sus	by whom?
Sü	3756	སྲུས་	srus	*churn.
Śuḱ	3126	ཟུག་	zug	pain.
Śuḱ	3170	གཟུགས་	gzugs	*body.
Suḱ	3664	སུག་	sug	*legs of animal.
Sum	3669	སུམ་	sum	three.
Sum	3802	གསུམ་	gsum	three.
Sün	3666	སུན་	sun	*worried.
Sung	3752	སྲུང་	srung	*protect.
Sung	3800	གསུང་	gsung	*speak. (H).
Suṕ	3668	སུབ་	sub	*rub out.
Śur	3128	ཟུར་	zur	corner.
Ta	1378	ཏ་	tah	*(Dalai Lama).

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Ta	1424	རྟ་	rta	horse.
Ta	1428	རྟགས་	rtags	sign.
Ta	1440	ལྟ་	lta	see.
Ta	1462	སྟ་	sta	*axe.
T́a	1674	ད་	da	form of imperative.
T́a	1676	ད་	da	now.
T́a	1678	དཿ	da	*this, that.
Tak	1416	བཏགས་	btags	*tie.
Taḱ	1426	རྟག་	rtag	*continuous.
Taḱ	1442	ལྟག་	ltag	*back part of.
Taḱ	1464	སྟག་	stag	*tiger.
Taḱ	1466	སྟག་	stag	*birch tree.
Taḱ	1494	བརྟག་	brtag	*examine.
T́aḱ	1680	དག་	dag	*clean.
Tam	1402	གཏམ་	gtam	story.
Tam	1500	བལྟམས་	bltams	*born. (H).
T́am	1696	དམ་	dam	*seal.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

T́am	1698	དམ་	dam	*holy.
T́am	1700	དམ་	dam	*firm, tight.
Tang	266	སྐྲང་	skrang	*swell. see Trang 266.
Tang	1418	བཏང་	btang	*send. see Tong 1412.
Tang	1444	ལྟང་	ltang	raw skin case.
Tang	1468	སྟངས་	stangs	manner, style.
T́ang	1684	དང་	dang	*with.
T́ang	1686	དང་	dang	*form of imperative.
T́ang	1688	དང་	dang	*first.
T́ang	1690	དང་	dang	*desire.
T́ang	1692	དྭངས་	dwangs	*clear.
Taṕ	1420	བཏབ་	btab	*cast, sow.
Taṕ	1448	ལྟབ་	ltab	*fold.
Taṕ	1470	སྟབས་	stabs	manner, occasion.
Tar	1450	ལྟར་	ltar	as, like.
Tar	1472	སྟར་	star	*walnut.
T́ar	1702	དར་	dar	*silk.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

T́ar	1704	དར་	dar	*adult.
T́ar	1706	དར་	dar	*butter milk.
T́ar	1708	དར་	dar	*spread. (intr).
Te	1390	ཏེ་	te	*(dwarf).
Te	1391	ཏེ་	te	*expletive.
Te	1398	གཏད་	gtad	towards.
Te	1432	རྟེ་	rte	foal.
Te	1440	བལྟས་	bltas	see. see Ta 1440.
Te	1446	ལྟད་	ltad	*a show.
Te	1454	ལྟེ་	lte	*navel.
T́e	1694	དད་	dad	*faith.
T́e	1736	དེ་	de	that.
T́e	1738	དེད་	ded	*drive.
Tek	1476	སྟེགས་	stegs	support.
Tem	1496	བརྟན་	brtan	*firm.
Tem	1502	བསྟན་	bstan	*show.
Tem	1506	བསྟེན་	bsten	*to lean.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Ten	1380	ཏེན་	ten	*certain.
Ten	1400	གཏན་	gtan	*always.
Ten	1434	རྟེན་	rten	support. see Ten 1498.
Ten	1498	བརྟེན་	brten	*depend on. see Ten 1434.
Ten	1504	བསྟན་	bstan	*religion.
Teng	1478	སྟེང་	steng	on top of.
T́eṕ	1740	དེབ་	deb	book.
Ter	1408	གཏེར་	gter	treasure.
Ter	1480	སྟེར་	ster	*give.
Tha	1510	ཐ་	tha	end. see Tha 1616, Thar 1618.
Tha	1512	ཐ་	tha	*tobacco.
Tha	1520	ཐག་	thag	*decide.
Tha	1522	ཐག་	thag	*(earnestly).
Tha	1616	མཐའ་	mthah	end. see Tha 1510, Thar 1618.
Tha	1644	འཐག་	hthag	*weave.
Thaḱ	1516	ཐག་	thag	*distance.
Thaḱ	1518	ཐག་	thag	*rope.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Thaḱ	1642	འཐག་	hthag	*grind.
Tham	1538	ཐམ་	tham	*complete.
Tham	1540	ཐམ་	tham	*seal.
Tham	1542	ཐམས་	thams	*all.
Thang	1524	ཐང་	thang	expanse.
Thang	1526	ཐང་	thang	*strong.
Thang	1528	ཐང་	thang	*tired.
Thaṕ	1534	ཐབ་	thab	fire place.
Thaṕ	1536	ཐབས་	thabs	*opportunity.
Thaṕ	1646	འཐབ་	hthab	*fight.
Thar	1544	ཐར་	thar	*deliverance.
Thar	1618	མཐར་	mthar	end. see Tha 1510, Tha 1616.
The	1546	ཐལ་	thal	*dust.
The	1574	ཐེ་	the	*hesitation.
The	1590	ཐེལ་	thel	*seal.
The	1630	མཐེ་	mthe	*thumb.
Theḱ	1576	ཐེགས་	thegs	*go.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Them	1584	ཐེམ་	them	*threshold.
Them	1662	འཐེན་	hthen	*draw. see Then 1580.
Then	1532	ཐེན་	then	*drought.
Then	1580	ཐེན་	then	*pull. see Them 1662.
Theng	1578	ཐེངས་	thengs	times.
Theṕ	1582	ཐེབས་	thebs	*be caught.
Theṕ	1664	འཐེབ་	hthėb	*excess.
Theṕ	1666	འཐེབས་	hthebs	*be seized by.
Ther	1588	ཐེར་	ther	*cloth.
Theü	1586	ཐེའུ་	the-hu	bud, seal.
Thiḱ	1548	ཐིག་	thig	line, zero.
Thiḱ	1550	ཐིགས་	thigs	*a drop.
Thil	1622	མཐིལ་	mthil	*lowest part.
Thim	1552	ཐིམ་	thim	*varnish.
Thing	1620	མཐིང་	mthing	sky blue.
Thiṕ	1648	འཐིབས་	hthibs	*covered, darkened.
Tho	1592	ཐོ་	tho	record, register.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Tho	1596	ཐོག་	thog	*storey.
Tho	1597	ཐོག་	thog	*fruit.
Tho	1598	ཐོག་	thog	lightning.
Tho	1632	མཐོ་	mtho	*span.
Tho	1634	མཐོ་	mtho	*high.
Thö	1604	ཐོད་	thod	*above.
Thö	1614	ཐོས་	thos	*hear.
Thö	1640	མཐོལ་	mthol	*confess.
Thoḱ	1594	ཐོག་	thog	*first part of, top.
Thoḱ	1600	ཐོགས་	thogs	*fasten.
Thom	1670	འཐོམ་	hthom	*puzzled.
Thöm	1668	འཐོན་	hthon	come forth, start.
Thön	1606	ཐོན་	thon	*start. see Thom 1668.
Thön	1638	མཐོན་	mthon	*high.
Thong	1418	ཐོང་	thong	send. see Tang 1418.
Thong	1602	ཐོང་	thong	*plough.
Thong	1636	མཐོང་	mthong	*see.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Thoṕ	1608	ཐོབ་	thob	*acquire.
Thoṕ	1610	ཐོབ་	thob	*button.
Thor	1612	ཐོར་	thor	*pimple.
Thra	412	ཁྲ་	khra	*in squares.
Thra	414	ཁྲ་	khra	*mixed colours.
Thra	416	ཁྲ་	khra	falcon.
Thra	418	ཁྲ་	khra	*judgement.
Thra	420	ཁྲག་	khrag	blood.
Thra	2306	ཕྲ་	phra	*thin.
Thra	2308	ཕྲ་	phra	*precious stone.
Thra	2309	ཕྲག་	phrag	*envy.
Thra	2310	ཕྲག་	phrag	*(week), amount.
Thraḱ	468	མཁྲགས་	mkhrags	*firm.
Thram	424	ཁྲམ་	khram	*liar.
Thrang	2336	འཕྲང་	hphrang	narrow passage.
Thraṕ	422	ཁྲབ་	khrab	armour.
Thraṕ	506	འཁྲབ་	hkhrab	*beat, dance.

Thre	426	ཁྲལ་	khral	tax.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Thre	442	ཁྲེས་	khres	load.
Thri	512	འཁྲིས་	hkhris	near.
Thre	2318	ཕྲེད་	phred	*across.
Threng	2316	ཕྲེང་	phreng	*chain, series. v:Threng 2342.
Threng	2342	འཕྲེང་	hphreng	*chain, series. v:Threng 2316.
Thri	428	ཁྲི་	khri	10,000.
Thri	430	ཁྲི་	khri	throne.
Thri	472	མཁྲིས་	mkhris	*bile.
Thri	508	འཁྲི་	hkhri	*entangle.
Thri	510	འཁྲིད་	hkhrid	*bring, lead.
Thrim	432	ཁྲིམས་	khrims	law.
Thro	444	ཁྲོ་	khro	bronze.
Thro	446	ཁྲོ་	khro	*angry.
Thrö	448	ཁྲོད་	khrod	crowd.
Thrö	2346	འཕྲོད་	hphrod	*know.
Throḱ	2344	འཕྲོག་	hphrog	*rob.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Throm	452	ཁྲོམ་	khrom	market place.
Thrön	450	ཁྲོན་	khron	*a well.
Thru	434	ཁྲུ་	khru	cubit.
Thrü	440	ཁྲུས་	khrus	ablution, bath.
Thrü	518	འཁྲུད་	hkhrud	*wash.
Thrü	520	འཁྲུལ་	hkhrul	*error.
Thrü	2340	འཕྲུལ་	hphrul.	*magic.
Thruḱ	514	འཁྲུག་	hkhrug	*quarrel.
Thruḱ	2314	ཕྲུག་	phrug	*child.
Thrung	436	ཁྲུང་	khrung	crane.
Thrung	438	ཁྲུང་	khrung	beer. (H).
Thrung	516	འཁྲུང་	hkhrung	*be born. (H).
Thu	1558	ཐུགས་	thugs	mind.
Thu	1624	མཐུ་	mthu	power.
Thü	1562	ཐུད་	thud	coagulate.
Thü	1656	འཐུད་	hthud	*join.
Thü	1660	འཐུས་	hthus	*approved.

Thuḱ	1554	ཐུག་	thug	*meet.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Thuḱ	1556	ཐུག་	thug	*broth.
Thuḱ	1652	འཐུག་	hthug	*thick.
Thum	1658	འཐུམ་	hthum	*a cover.
Thün	1564	ཐུན་	thun	*dose.
Thün	1626	མཐུན་	mthun	*agree.

Acc no 7633

Thung	1560	ཐུང་	thung	*short.
Thung	1654	འཐུང་	hthung	*drink.
Thuṕ	1566	ཐུབ་	thub	*be able.
Thuṕ	1568	ཐུབ་	thub	*button.
Thur	1570	ཐུར་	thur	*spoon.
Thur	1572	ཐུར་	thur	descent.
Thur	1628	མཐུར་	mthur	*halter.
Ti	1452	ལྟིར་	ltir	*tea pot.
Tiḱ	1382	ཏིག་	tig	*bitter.
Til	1386	ཏིལ་	til	sesamum.
Ting	1384	ཏིང་	ting	cup.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

Ting	1404	གཏིང་	gting	*deep.
Ting	1430	རྟིང་	rting	*behind.
To	1456	ལྟོ་	lto	food.
T́o	1742	དོ་	do	*(in charge of).
T́o	1744	དོ་	do	*a couple.
T́o	1746	དོ་	do	*this (evening).
T́o	1748	དོ་	do	load, bale. see T́ö 1764.
Tö	1460	ལྟོས་	ltos	see ! see Ta 1440.
Tö	1486	སྟོད་	stod	upper.
Tö	1508	བསྟོད་	bstod	*praise.
T́ö	1764	དོས་	dos	load, bale. see T́o 1748.
Tö	2210	སྤྲོད་	sprod	give. see Tre 2210.
To(ḱ)	1392	ཏོག་	tog	top of.
To(ḱ)	1394	ཏོག་	tog	*(flower).
Toḱ	1396	ཏོག་	tog	*a little.
Toḱ	1397	ཏོག་	tog	*(serve).
Toḱ	1410	གཏོགས་	gtogs	*belong to.

Toḱ	1436	རྟོག་	rtog	*imagination.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Toḱ	1438	རྟོགས་	rtogs	*know.
Toḱ	1458	ལྟོགས་	ltogs	*hungry.
T́oḱ	1750	དོག་	dog	*narrow.
T́oḱ	1752	དོགས་	dogs	*suspicion.
T́öl	1762	དོལ་	dol	net.
T́om	1760	དོམ་	dom	a bear.
Tön	1488	སྟོན་	ston	*point out.
Tön	1490	སྟོན་	ston	*autumn.
T́ön	1758	དོན་	don	*meaning.
Tong	1412	གཏོང་	gtong	*send. see Tang 1418.
Tong	1482	སྟོང་	stong	*1,000.
Tong	1484	སྟོང་	stong	*empty.
T́ong	1754	དོང་	dong	pit.
Toṕ	1492	སྟོབས་	stobs	vigour.
Tor	1414	གཏོར་	gtor	*scatter.
T́öt́	1756	དོད་	dod	*substitute.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Tra	124	བཀྲ་	bkra	*lucky.
Tra	262	སྐྲ་	skra	hair.
T́ra	628	གྲ་	gra	awn.
T́ra	630	གྲ་	gra	*(ready).
T́ra	632	གྲྭ་	grwa	*school.
T́ra	1766	དྲ་	dra	*(very good).
Tra	2194	སྤྲ་	spra	langur.
T́ra	2440	བྲ་	bra	*buckwheat.
Traḱ	126	བཀྲག་	bkrag	glitter.
Traḱ	264	སྐྲག་	skrag	*frightened.
T́raḱ	634	གྲགས་	grags	*fame.
T́raḱ	1768	དྲག་	drag	*better, recover.
T́raḱ	1770	དྲག་	drag	*fierce.
T́raḱ	1772	དྲགས་	drags	*much.
Trak	2196	སྤྲ་	spra	*wax.
T́raḱ	2442	བྲག་	brag	rock.
Traḱ	3760	སྲེག་	sreg	*partridge.

Traḱ	3762	སྲེག་	sreg	*burn.
Tram	128	བཀྲམ་	bkram	*spread over.
T́ram	640	གྲམ་	gram	*pebble.
Tram	3736	སྲམ་	sram	otter.
Trang	266	སྐྲང་	skrang	*swell.
T́rang	636	གྲང་	grang	*cold.
T́rang	638	གྲངས་	grangs	number.
T́rang	1774	དྲང་	drang	*honest.
T́rang	2444	བྲང་	brang	residence.
T́rang	2446	བྲང་	brang	chest of body. see Pang 2104.
Traṕ	3732	སྲབ་	srab	bridle.
Traṕ	3734	སྲབ་	srab	thin.
Tre	132	བཀྲེས་	bkres	*hungry.
T́re	642	གྲལ་	gral	a row, series, class.
T́re	1792	དྲེལ་	drel	mule.
Tre	2206	སྤྲེལ་	sprel	monkey.
Tre	2210	སྤྲོད་	sprod	give.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

T́re	2450	བྲལ་	bral	*be separated. see T́re 2548.
T́re	2454	བྲེ་	bre	measure of grain.
T́re	2456	བྲེལ་	brel	*busy.
T́re	2546	འབྲད་	hbrad	*scratch.
T́re	2548	འབྲལ་	hbral	*be separated. see T́re 2450.
Tre	3758	སྲེ་	sre	*weasel.
Trem	3730	སྲེན་	sren	*peas.
Tren	130	བཀྲེན་	bkren	*stingy.
T́ren	1776	དྲེན་	dren	*memory.
T́ren	2448	བྲན་	bran	servant.
T́ret́	1790	དྲེད་	dred	*lazy, brute.
Tri	84	དཀྲིས་	dkris	wrap.
T́ri	646	གྲི་	gri	knife.
T́ri	1778	དྲི་	dri	*ask question. see T́ri 1876.
T́ri	1780	དྲི་	dri	smell.
T́ri	1784	དྲིལ་	dril	*bell.
T́ri	1876	འདྲི་	hdri	*ask question. see T́ri 1778.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Tri	2200	སྤྲི་	spri	cream. (Pi).
T́ri	2452	བྲིས་	bris	write. see T́ri 2554.
T́ri	2554	འབྲི་	hbri	*write. see T́ri 2452.
T́ri	2606	སྦྲིད་	sbrid	*sneeze, numb.
Trim	2202	སྤྲིན་	sprin	*cloud.
T́rin	1782	དྲིན་	drin	*kindness.
T́riṕ	648	གྲིབ་	grib	pollution.
T́riṕ	650	གྲིབ་	grib	*shadow.
Tro	52	ཀྲོག་	krog	life. see Soḱ 3766.
T́ro	666	གྲོ་	gro	*sweet potato.
T́ro	668	གྲོ་	gro	wheat.
T́ro	670	གྲོག་	grog	*ant.
T́ro	808	འགྲོ་	hgro	*probability.
T́ro	1794	དྲོ་	dro	*warm.
T́ro	1796	དྲོ་	dro	*(time of day).
Tro	2208	སྤྲོ་	spro	*pleasant.
T́ro	2458	བྲོ་	bro	*taste.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

T́ro	2460	བྲོ་	bro	dancc. see Ro 2460.
Trö	136	བཀྲོལ་	bkrol	*untie.
T́rö	680	གྲོད་	grod	*stomach.
T́rö	684	གྲོས་	gros	advice.
T́rö	1798	དྲོད་	drod	warmth. see T́rön 1798.
T́rö	2462	བྲོས་	bros	*run away.
Troḱ	92	དཀྲོག་	dkrog	*churn, disturb.
T́roḱ	672	གྲོག་	grog	*ravine.
T́roḱ	674	གྲོགས་	grogs	*friend.
Tröl	94	དཀྲོལ་	dkrol	*clash.
T́röl	682	གྲོལ་	grol	*loosen.
Trom	54	ཀྲོམ་	krom	*loud sound.
T́rön	1798	དྲོད་	drod	warmth. see T́rö 1798.
Trong	134	བཀྲོངས་	bkrongs	*kill. (H).
T́rong	676	གྲོང་	grong	*inhabited place.
T́rong	678	གྲོངས་	grongs	*die. (H).
T́ru	652	གྲུ་	gru	corner.

T́ru	654	གྲུ་	gru	*elbow.
·T́ru	656	གྲུ་	gru	boat.
Truḱ	86	དཀྲུག་	dkrug	*disturb.
·T́ruḱ	1786	དྲུག་	drug	six.
Trül	2204	སྤྲུལ་	sprul	*incarnation.
Trum	88	དཀྲུམ་	dkrum	*broken.
Trum	90	དཀྲུམ་	dkrum	meat.
T́rum	.662	གྲུམ་	grum	*badger.
T́rum	664	གྲུམ་	grum	*palsy.
Trün	284	བསྐྲུན་	bskrun	*make.
T́rung	658	གྲུང་	grung	*clever.
T́rung	1788	དྲུང་	drung	*near.
Trung	3752	སྲུང་	srung	perfect.
T́ruṕ	660	གྲུབ་	grub	*accomplish.
Tsa	2742	ཙམ་	tsam	about, approx: see Tsam 2742.
Tsa	2764	བཙའ་	btsah	rust.
Tsa	2784	རྩ་	rtsa	vein.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Tsa	2786	རྩ་	rtsa	*near to.
·Tsa	2788	རྩ་	rtsa	*root.
Tsa	2790	རྩ་	rtsa	*conjn: particle for numbers.
·Tsa	2792	རྩྭ་	rtswa	grass.
Tsaḱ	2746	གཙག་	gtsag	*thrust in.
Tsaḱ	2758	བཙག་	btsag	red earth.
Tsam	2798	རྩམ་	rtsaṁ	*barley meal.
Tsam	2742	ཙམ་	tsam	about. see Tsa 2742.
Tsang	2740	ཙང་	tsang	*"seeing that".
Tsang	2748	གཙང་	gtsang	Tsang province.
Tsang	2750	གཙང་	gtsang	*clean.
Tsaṕ	2796	རྩབ་	rtsab	*mince.
Tse	2744	ཙེ་	tse	*(Chinese termination).
Tse	2766	བཙས་	btsas	*birth, harvest.
Tse	2794	རྩད་	rtsad	track.
Tse	2800	རྩལ་	rtsal	skill.
Tse	2816	རྩེ་	rtse	peak, summit.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Tse	2822	རྩེད་	rtsed	*play.
Tse	2832	བརྩེ་	brtse	*love.
Tseḱ	2818	རྩེག་	rtseg	*avaricious.
Tseḱ	2820	རྩེག་	rtseg	*storey.
Tsen	2760	བཙན་	btsan	*strong, severe.
Tsen	2762	བཙན་	btsan	*(aconite).
Tsha	2834	ཚ་	tsha	*hot (food etc:).
Tsha	2835	ཚ་	tsha	*expletive.
Tsha	2836	ཚྭ་	tshwa	salt.
Tsha	2828	ཚྭ་	tshwa	*borax.
Tsha	2882	ཚེག་	tsheg	dot.
Tshaḱ	2840	ཚག་	tshag	*yak-meat.
Tshaḱ	2842	ཚག་	tshag	*joints.
Tshaḱ	2843	ཚགས་	tshags	strain, draw out.
Tsham	2912	མཚམས་	mtshams	*boundary, interval.
Tshang	2844	ཚང་	tshang	nest, room.
Tshang	2846	ཚང་	tshang	*all.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Tshap	2854	ཚབ་	tshab	substitute.
Tshaṕ	2926	འཚབ་	htshab	*agitated.
Tshar	2856	ཚར་	tshar	*accomplish.
Tshar	2858	ཚར་	tshar	*number of times.
Tshar	2914	མཚར་	mtshar	*worth attention.
Tshe	2848	ཚད་	tshad	*heat.
Tshe	2850	ཚད་	tshad	size.
Tshe	2860	ཚལ་	tshal	plantation.
Tshe	2880	ཚེ་	tshe	life.
Tshe	2886	ཚེས་	tshes	*date.
Tshe	2916	མཚལ་	mtshal	red ink.
Tshe	2918	མཚེ་	mtshe	incense grass.
Tshe	2920	མཚེ་	mtshe	*pair, twin.
Tshe	2928	འཚལ་	htshal	*beg.
Tsheḱ	2882	ཚེག་	tsheg	dot. see Tsha 2882.
Tshem	2930	འཚེམ་	htshem	*sew.
Tshem	2852	ཚན་	tshan	*batch.

·Tshen	2908	མཚན་	mtshan	sign, name. (h).
Tshen	2910	མཚན་	mtshan	night.
Tsher	2884	ཚེར་	tsher	*thorn.
Tsher	2932	འཚེར་	ʻhtsher	*be shy.
Tshi	2868	ཚིལ་	tshil	*fat, wax, suet.
·Tshiḱ	2862	ཚིག་	tshig	word.
Tshiḱ	2864	ཚིག་	tshig	*burn. (intr).
Tshiḱ	2866	ཚིགས་	tshigs	joint.
·Tsho	2888	ཚོ་	tsho	plural termn:
·Tsho	2922	མཚོ་	mtsho	lake.
Tsho	2934	འཚོ་	htsho	*to live.
·Tshö	2894	ཚོད་	tshod	measure.
Tshö	2896	ཚོད་	tshod	*vegetables.
Tshö	2904	ཚོས་	tshos	dye.
Tshö	2906	ཚོས་	tshos	*cooked.
Tshö	2936	འཚོལ་	htshol	*look for.
Tshoḱ	2890	ཚོགས་	tshogs	*assemble.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Tshom	2900	ཚོམས་	tshoms	hall.
Tshön	2898	ཚོན་	tshon	colour.
Tshön	2924	མཚོན་	mtshon	*weapon.
Tshong	2892	ཚོང་	tshong	sell, trade.
Tshor	2902	ཚོར་	tshor	*feel.
Tshü	2872	ཚུད་	tshud	*included.
Tshuḱ	2870	ཚུགས་	tshugs	stage (travel).
Tshül	2878	ཚུལ་	tshul	condition.
Tshuṕ	2874	ཚུབ་	tshub	disturbance.
Tshur	2876	ཚུར་	tshur	hither.
Tsi	2802	རྩི་	rtsi	varnish, secretion.
Tsi	2804	རྩི་	rtsi	*mouse.
Tsi	2810	རྩིབ་	rtsib	*rib.
Tsi	2812	རྩིས་	rtsis	accounts.
Tsiḱ	2806	རྩིག་	rtsig	*build.
Tsing	2808	རྩིང་	rtsing	*coarse material see Tsuṕ 2814.
Tsir	2768	བཙིར་	btsir	*press.

Tso	2754	གཙོ་	gtso	*lord.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Tsö	2756	གཙོད་	gtsod	antelope.
Tsö	2782	བཙོས་	btsos	*cook.
Tsö	2824	རྩོད་	rtsod	*argument.
Tsö	2828	རྩོལ་	rtsol	*prompt. (H).
Tsoḱ	2776	བཙོག་	btsog	*dirty.
Tsom	2826	རྩོམ་	rtsom	*begin, compose.
Tsön	2780	བཙོན་	btson	*prison.
Tsön	2830	བརྩོན་	brtson	*effort.
Tsong	2778	བཙོང་	btsong	onion.
Tsuḱ	2752	གཙུག་	gtsug	top.
Tsuḱ	2770	བཙུག་	btsug	*to plant.
Tsum	2774	བཙུམ་	btsum	*shut.
Tsün	2772	བཙུན་	btsun	*virtuous.
Tsuṕ	2814	རྩུབ་	rtsub	*coarse (grain). see Tsiḱ 2808.
Tu	1388	ཏུ་	tu	*into, at, on.
Tu	1474	སྟུ་	stu	pudenda.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

T́u	1712	དུ་	du	*to.
T́u	1714	དུ་	du	*smoke.
T́u	1718	དུག་	dug	*(clothes).
T́ü	1734	དུས་	dus	*at time of, era.
T́uḱ	1716	དུག་	dug	poison.
T́um	1730	དུམ་	dum	*piece.
T́ung	1720	དུང་	duǹg	shell.
T́ung	1724	དུང་	dung	*(basin).
Tuṕ	1422	བཏུབས་	btubs	*cut in pieces.
T́ur	1732	དུར་	dur	*tomb.
T́ut́	1726	དུད་	dud	*stoop.
T́ut́	1728	དུད་	dud	*smoke.
U	2387	བུ་	bu	expletive. see Bu 2387.
U	2478	དབུ་	dbu	head. (H).
U	2480	དབུགས་	dbugs	breath.
U	3192	ཧུ་	hu	*(desperate).
U	3194	ཧུ་	hu	diminutive.

U	3196	ཧུ་	hu	*(sound).
U	3200	ཧུ་	hu	*(forced labour)
U	3938	ཨུ་	au	*persistence.
Ü	2484	དབུས་	dbus	middle.
Ur	2482	དབུར་	dbur	*smooth.
Ur	3198	ཧུར་	hur	*sling.
Wa	2353	བ་	ba	*conjunction in past tense.
Wa	2354	བ་	ba	*infinite termn:
Wa	2355	བ་	ba	*substantival termination.
Wa	2355A	བ་	ba	*comparative termination.
Wa	3008	ཝ་	wa	*fox.
Wa	3010	ཝ་	wa	*(child).
Wa	3012	ཝ་	wa	*to call a servant.
Wang	2476	དབང་	dbang	authority.
Wo	2124	པོ་	po	adj: termn: see Po 2124.
Wo	2399	བོ་	wo	*expletive.
Ya	3220	ཡ་	ya	single.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Ya	3221	ཡ་	ya	up. see Yar 3248.
Ya	3222	ཡ་	ya	*verb purposive
Ya	3224	ཡ་	ya	*(neuralgia).
Ya	3228	ཡ་	ya	*(blame).
Ya	3326	གཡའ་	gyah	oxide.
Yaḱ	3230	ཡག་	yag	*good.
Yaḱ	3314	གཡག་	gyag	yak.
Yam	3226	ཡ་	ya	*(extra-ordinary).
Yam	3246	ཡམས་	yams	*epidemic.
Yang	2490	དབྱངས་	dbyangs	vowel, song.
Yang	3232	ཡང་	yang	*real.
Yang	3234	ཡང་	yang	indefinite, also.
Yang	3236	ཡང་	yang	*again.
Yang	3238	ཡང་	yang	*light.
Yang	3239	ཡངས་	yangs	wide.
Yang	3316	གཡང་	gyang	precipice.
Yang	3318	གཡང་	gyang	prosperity.

Yang	3320	གཡང་	gyang	*jade.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

·Yaṕ	3242	ཡབ་	yab	father. (H).
Yaṕ	3244	ཡབ་	yab	*(articles).
Yaṕ	3322	གཡབ་	gyab	projection.
Yaṕ	3324	གཡབ་	gyab	*to wave.
Yar	2492	དབྱར་	dbyar	*summer.
·Yar	3248	ཡར་	yar	up. see Ya 3221.
Yar	3250	ཡར་	yar	*step-relation.
Yar	3330	གཡར་	gyar	*take on hire.
Ye	2499	དབྱེ་	dbye	*distinguish, favour.
Ye	3252	ཡལ་	yal	*branch.
Ye	3254	ཡལ་	yal	*fade, evaporate.
·Ye	3332	གཡས་	gyas	*right(hand).
Yem	3240	ཡན་	yan	*other.
Yi	3260	ཡི་	yi	*(soap). (ch).
Yi	3264	ཡི་	yi	*letter. see Yiḱ 3266.
Yi	3268	ཡིད་	yid	*intellect.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Yiḱ	3266	ཡིག་	yig	*letter, write. see Yi 3264.
Yin	3270	ཡིན་	yin	*am, be, is.
Yiṕ	2496	དབྱིབས་	dbyibs	appearance.
Yiṕ	3272	ཡིབ་	yib	*hide.
Yo	3342	གཡོ་	gyo	*shake.
Yo	3344	གཡོ་	gyo	cunning.
Yö	3298	ཡོད་	yod	be, am, is, are.
Yö	3308	ཡོལ་	yol	cup, vessel.
Yö	3310	ཡོས་	yos	hare(year).
Yö	3312	ཡོས།	yos	parched corn.
Yoḱ	3346	གཡོག་	gyog	*servant.
Yöl	3306	ཡོལ་	yol	*curtain.
Yön	3300	ཡོན་	yon	fee.
Yön	3302	ཡོན་	yon	*knowledge.
Yön	3348	གཡོན་	gyon	*left(hand).
Yong	3296	ཡོང་	yong	*come.
Yoṕ	3304	ཡོབ་	yob	stirrup.

Yu	3274	ཡུ་	yu	*handle.
Yu	3334	གཡུ་	gyu	turquoise.
Yü	3338	གཡུལ་	gyul	war.
Yü	3340	གཡུལ་	gyul	*threshing floor.
Yuḱ	3276	ཡུག་	yug	*(blizzard).
Yuḱ	3278	ཡུག་	yug	piece of cloth.
Yuḱ	3336	གཡུག་	.gyug	*throw.
Yül	3290	ཡུལ་	yul	country.
Yum	3284	ཡུམ་	yum	mother. (H).
Yün	3282	ཡུན་	yun	duration.
Yung	2498	དབྱུང་	dbyung	*expel.
Yur	3286	ཡུར་	yur	*weed.
Yur	3288	ཡུར་	yur	*irrigation canal.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

By order of
His Highness the Maharaja of Sikkim
Printed under the Superintendence of
R. P. Alley at the Sikkim Durbar Press,

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

10 APR 1963

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

State Museum Library
7633
Lucknow

राज्य संग्रहालय पुस्तकालय
प्रो० बी० एन० पुरी
संग्रह
लखनऊ

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh